

Okladka tymczasowa.

EDITIONUM COLLEGII HISTORICI ACADEMIAE LITTERARUM POLONICAE
Num. 81.

CODEX DIPLOMATICUS
ECCLESIAE CATHEDRALIS NECNON DIOECESIOS VILNENSIS
VOLUMINIS I FASCICULUS 2
(1468—1501)

WYDAWNICTWA KOMISJI HISTORYCZNEJ POL. AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI
Nr 81

KODEKS DYPLOMATYCZNY
KATEDRY I DIECEZJI WILEŃSKIEJ

TOMU I ZESZYT 2
(1468—~~1500~~ 1501).

861708

WYDALI

KS. JAN FIJAŁEK I WŁADYSŁAW SEMKOWICZ

327070

W KRAKOWIE 1939
NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — KRAKÓW — LUBLIN — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WILNO — ZAKOPANE.

in (D)ambronoua⁸ W(i)lnensis¹ diocesis, de nobili genere ex utroque parente procreatus, quatenus sibi de dicta ecclesia in Gebanowo, cuius fructus etc. quatuor marcas argenti secundum communem extimacionem valorem annum non excedunt, sive ut premittitur, sive alias quovis modo, aut ex alterius cuiuscunque persona seu per liberam resignacionem alicuius de illa extra Romanam curiam, eciam coram notario publico et iuris propositis factis aut coniurationem excitabant vacet, eciamsi specialiter reservatis, devolutis, affectis vel litigiosis, cuius litis status indultus huiusmodi placeat pro expresso existat, provideri mandare secumque in eandem parrochiam ecclesiam de Dambrououa una cum dicta ecclesia in Gebonowo, si sibi vigore literarum super presentibus conficiendarum conferatur, recipere et ad quinquenium insimul retinere libere et licite valeat, dispensare dignemini de gracia speciali et cum non obstantibus et clausulis oportunis.

Concessum ut petitur, in presenciam domini nostri pape. Pe(trus) Tiras(ensis).

Et cum dispensacione de duabus parrochialibus huiusmodi ad quinquenium.

Et de parrochiali ad annum.

Et quod non obstantibus littere finales ipsius habeantur pro expressis.

Et cum absolucione iuris quoad effectum iuramenti.

Concessum
Pe(trus) Ti-
rasen(sis).

Datum Rome apud sanctum Marcum, quinto kalendas maii anno quarto.

250.

(Rzym), 4 maja 1468.

Papież (Paweł II) przenosi Jana biskupa łuckiego na stolicę biskupią w Wilnie, wakującą po śmierci biskupa Mikołaja.

Zap. oryg. w Archiwum Watykańskim, Obl. et Solut. T. 82 k. 17' (nowa sygnatura 43'). Na lewym marginesie zapisek: Vilnen.

Reg. Abraham W., Sprawozdanie (III) str. 31.

Die III mai(i) ad relacionem reverendissimi domini cardinalis de Vrsinis¹ (S. D. N. in consistorio secreto) absolvit reverendum patrem dominum Johannem episcopum Luceoriensem², et transtulit eum ad ecclesiam Vlnensem, vacantem per obitum ultimi episcopi extra Romanam Curiam defuncti³.

251.

B. m. d. i r. (po 4 maja 1468).

Formuła przysięgi Jana biskupa wileńskiego na wierność i posłuszeństwo św. Piotrowi, Kościołowi Rzymskiemu i papieżowi Pawłowi II oraz jego następcom.

Or. Muzeum XX. Czartoryskich Vol. 2955 k. 69 nr 657. Dokument pergaminowy w formie »littera clausa« 50,3 X 35,8, z czterema przecięciami po pieczęci; u góry i u dołu

249. ¹ Ambronoua Wlnensis l. c.

249. ² Zapewne Dąbrowa pod Sokółką na Podlasiu, dziś kościół dekanalny w diec. wil.

250. ¹ Latinus de Ursinis biskup Trani, od r. 1448 kardynał, zmarł 1477 (Eubel, Hierarchia cath. T. II str. 11). ² Jan Losowicz biskup łucki od r. 1462/3 (ob. X. Dr Fijałek

Uchrześcijanienie l. c. str. 154 przyp. 1). ³ Biskup wileński Mikołaj ze Solecznik zmarł dnia 29 września r. 1467 (Długosz, Hist. Pol. T. V str. 487).

X. Fijałek—Wł. Semkowicz. Kod. dypl. Kat. Wil. I.

w środku marginesów zbutwiały z wilgoci tak, że powstały dziury. Tekst dobrze czytelny. Inicjał F do połowy tekstu. — Zapiski: 1) po prawej stronie poniżej tekstu ręką pisarza: M. de Mannucijs; 2) tamże z lewej strony inną ręką: \bar{x} pod tem Coradinus, pod tem G. Pele, obok na marginesie: Coranus (czy Coradinus?): May; 3) na odwrócić, na złożeniu wierzchniem ręką tekstu: Forma iuramenti (inicjał ten sam co w tekście), ręką w. XVIII dopisała potem: Reverendissimi Joannis Episcopi facti Sedi Apostolicae; 4) tamże u góry ręką w. XVI|XVII zapisek (wcześniejszy od poprzedniego): Bona Ecclesiae non impignorabo; 5) na dole ręką w. XVIII: Przysięga Biskupa Wilńskiego Jana Stolicy Apostolskiej; 6) na złożeniu bocznem ręką w. XVIII|XIX: Juramentum Joannis Episcopi; 7) poniżej inną ręką nieco wcześniejszą: Forma iuramenti episcopalis; 8) sygnatury: a) na złożeniu wierzchniem ręką w. XVII znak П, b) pod tem ręką w. XVIII: N° 10, c) na dole z w. XVI|XVII: N° 34.

Kop. Lib. I z k. CXLIX—CL z nagłówkiem: Juramentum Joannis episcopi et forma eiusdem; w w. XVIII dodano przy nagłówku datę 1522; ob. niżej przypis^a.

Wyd. 1. Codex epistolaris sec. XV T. III wyd. A. Lewicki (Kraków 1894) str. 605|6 nr 108 (z Or. bez oznaczenia daty). — 2. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. II str. 26|7 (z Kop.).

Forma iuramenti:

Ego Johannes episcopus Wilnensis ab hac hora inantea fidelis et obediens ero beato Petro sancteque apostolice Romane Ecclesie ac domino nostro domino Paulo pape secundo^a suisque successoribus | canonicis intransibus. Non ero in consilio aut consensu vel facto, ut vitam perdant aut membrum, seu capiantur, aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur, seu iniurie | alique inferantur quovis quesito colore; consilium vero, quod michi credituri sunt, per se aut^b nuncium seu litteras ad eorum damnum me sciente nemini pandam. Papatum Romanum | et regalia sancti Petri adiutor eis ero ad retinendum et defendendum contra omnes homines. Legatum apostolice Sedis in eundo et redeundo honorifice tractabo et in suis necessitatibus adiuvabo. Iura, honores, privilegia et auctoritatem Romane Ecclesie, domini nostri pape et successorum predictorum conservare, defendere, augere et promovere curabo; nec ero in consilio vel in facto seu tractatu, in quibus contra ipsum dominum nostrum vel^c eandem Romanam Ecclesiam aliqua sinistra vel prejudicialia^d persone, iuris, honoris, status et potestatis eorum machinentur; et si talia a quibuscumque procurari vel tractari novero, impediam hoc pro posse et quantotius potero commode, significabo eidem domino nostro vel alteri, per quem ad ipsius notitiam poterit pervenire. Regulas sanctorum patrum, decreta^e, ordinationes, sententias, dispositiones, reservationes, provisiones et mandata apostolica totis viribus observabo et faciam ab aliis observari. Hereticos, scismaticos et rebelles domino nostro vel successoribus predictis pro posse prosequar^f et impugnabo. Vocatus ad synodum veniam, nisi prepeditus fuero canonica prepedicione. Apostolorum limina^g Romana Curia existente^h citra singulis annis, ultra vero montes singulis biennis per me ipsum visitabo; et si post primam visitacionem personaliter factam aliquo legitimo impedimento prepeditus personaliter venire non potero, per aliquem fidum nuntium de gremio mee ecclesie aut alium in dignitate constitutum seu alias personatum habentem et de statu ecclesie bene instructum, qui vice mea apostolico conspectui se presentare et de legitimo impedimento huiusmodi nostro saltem per iuramentum legitimum fidem fa-

251. ^a imię papieża Pawła przekreśliła ręką w. XVIII i nad wierszem nadpisała Clementi VII, co również przekreśliła i napisała Adriano VI; ks. Kurczewski zaopatrzył to pytajnikiem i dopisał: »Correctio videtur falsa. Juramentum fortassis emisit Joannes Losowicz, qui sub Paulo secundo episcopatum gessit; fidendum magis antiquitati, quam correctoris. ^b per dod. Lib. I ^c ad Lib. I ^d prejudicialia Lib. I ^e ad acta Lib. I ^f persequar Lib. I ^g w Lib. I błędnie lttima ^h w tekście po existente późniejszy przecinek

cere teneatur, id¹ adimplebo. Possessiones vero ad mensam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignorabo, neque de novo infeudabo vel aliquo modo alienabo¹, etiam cum consensu capituli^k ecclesie mee, inconsulto Romano pontifice. Sic me Deus adiuvet et hec sancta Dei Evangelia.

5

252.

Rzym, 12 maja 1468.

Wilhelm (camerarius S. Collegii card.) poświadcza, że Jan biskup wileński przez Tomasza rektora kościoła par. w Przesmykach diec. łuckiej, jako swego prokuratora, złożył resztę należnej opłaty prowizyjnej.

10

Zapisek w Arch. Watykańskim, Oblig. et Solut. T. 79 k. 131, z zapiskiem na lewym marginesie: Vilnen(sis) a przy końcu: R. 1. g. 2°; na prawym marginesie XXIII (= kardynałów).

Reg. Abraham, Sprawozdanie (III) str. 31.

Gvilelmus¹ etc. Quod reverendus in Christo pater dominus Johannes episcopus Vilnensis pro totali solucione suorum communis et minuti servitorum. In quibus etc. ac termino etc. ratione etc. floren(or)um auri de Camera viginti sex sol. XXXIII dan.^a IIII nobis etc. per manus honorabilis domini viri Tomme rectoris parochialis ecclesie in Prezomich^{b 2} Lucioriensis diocesis eiusdem domini episcopi procuratoris die datae presentium solvi fecit naturaliter ratione ofert(or)ii. De quibus etc. In quorum etc. Datum Rome, XII mensis maii anno a Nativitate Domini MCCCCLXVIII, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Pauli divina providentia pape II anno quarto.

20

253.

Rzym, 13 maja 1468.

Rozdział kwoty, złożonej Kamerze apostolskiej za prowizję Jana biskupa wileńskiego, dokonaną w dniu poprzednim 12 maja, między kardynałów i duchownych ich kolegium.

25

Zapisek w Archiwum Watykańskim, Oblig. et Solut. T. 80 k. 164 z zapiskiem na lewym marginesie: Vilnen(sis).

Reg. Abraham, Sprawozdanie (III) str. 31.

80

Rome XIII maii dominus Johannes episcopus Vilnensis solvit flor. XXVI sol. XXXIII d. IIII. Fuit promotus Rome III° idus (12) maii, pontificatus domini Pauli anno III°. Fuerunt cardinales participes XXIII: Niconus Auinionensis, Pontinus Neapolitanus, Rothomagensis, Bononiensis, Spoletanus, Aquitanus, Mantuanus, Sti Sisti, S. Quatuor, Thoa-

251. ¹ wydawca daje w id dute I ¹ alienabo Lib. I ^k brak w Lib. I

85

252. ^a dan Or. ^b Inprezomich Or.

252. ¹ Wilhelm de Estoutevilla, kardynał od r. 1439 i arcyb. Rouen od r. 1453 camerarius S. Collegii † 1483 (Eubel, Hierarchia catholica T. II str. 5, 58 i 225). ² Przesmyki, wieś parafjalna w ziemi drohickiej na Podlasiu (Słown. Geogr. T. IX str. 178).

nensis, Vicentinus, Senensis, Sti Angeli, Albiensis, Rauenna(tensis), S. Petri in Vincula ^a, Montisferrati, Vrsinus, Constantiensis, Papiensis, Vicecancellarius.

Capiunt clerici Collegii fl. — sol. XIII d. III.

Restant — fl. XXVI sol. XX d. —

Capit quilibet (dominorum) ^b fl. I sol. VII d. III.

254.

Rzym, 13 maja 1468.

Poświadczenie złożenia Kameronie apostolskiej i Kolegium kardynalskiemu kwoty za przeniesienie Jana z biskupstwa łuckiego na biskupstwo wileńskie przez prokuratora tegoż, księdza Tomasza plebana w Przesmykach diec. łuckiej. 10

Zapisek w Archiwum Watykańskim, Oblig. et Solut. T. 84 (307) k. 38' z zapiskiem na lewym marginesie: Wilnen(sis), poniżej: die XIII may sol(vit²) p(ecuniam²) introit(us) fo(lio) 12; poniżej: Solvit.

Reg. Abraham, Sprawozdanie (III) str. 32 (z mylną datą dzienną 3 maja).

Die XIII-a dicti mensis maii venerabilis vir dominus Thomas actu presbiter plebanus in Pezemikty ^{a1} Luceoriensis diocesis, ut principalis et privata persona ac ut procurator et procuratorio nomine reverendi patris domini Johannis nuper episcopi Luceoriensis translati ad ecclesiam Wilnensem, pro(ut) de sue procurationis mandato constat publico instrumento, manu Johannis Jacobi de Nouaciuitate Poznaniensis diocesis in Camera apostolica dimisso, obtulit Camere apostolice et sacro reverendissimorum d. cardinalium Collegio pro communi servitio dicte ecclesie Wilnensis, ratione translationis de persona sua ad dictam ecclesiam Wilnensem, auctoritate apostolica facte per bullam domini Pauli sub data Rome apud Sanctam Mariam, quarto nonas maii anno quarto, flor. auri de camera quinquaginta, ad quos ipsa ecclesia taxata repperitur, et quinque minuta servitia consueta. Eorumdem autem etc. Johannes Fortini notarius. 25

255.

Krewo, 24 czerwca 1468

Anna wdowa po Jerzym Gotottowiczu i Jerzy dziedzic Wiszniewa oltarzowi sw. Jerzego i sw. Anny nowo założonemu w kościele parafjalnym we wsi Krewie i jego duchownemu Jakóbowi zapisuje przy konsekracji trzy role oznaczone; siedmiu ludzi imiennie podanych z ich rodzinami i potomstwem; dziesięciny z dworu Wiszniewa, z folwarku Dworzec cz. Iwaszkiszki, tudzież z Bakszt i Kutyszek; daninę miodu w Olginianach, Bobrujsku; dwóch ludzi z rodziną; z obowiązkiem odprawiania przez Jakóba i jego następców co tydzień dwóch oficjów, za żywych i umarłych. 35

Or. brak.

253. ^a sic ^b jak wyrażono w akcie bezpośrednio poprzednim tego tomu

254. ^a można też czytać Pezemiltry przekreślony polski ten wyraz Przesmyki

254. ¹ Przesmyki, ob. wyżej str. 291 przyp. 2.

Kop. 1. Lib. VI k. 293—294, z dopiskiem na marginesie: Lectum Descriptum. — 2. Czart. k. 31'—32'. — 3. Lib. Magn. k. 24—24'.

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wil. T. I str. 39—40. — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 197 (obydwaj autorowie przekształcają nazwisko męża Anny na Gasztolda).

5 In nomine sanctae et individuae Trinitatis amen. Universis et singulis praesentibus et futuris huius notitiam habituris, lectoris et auditoris, ad perpetuam rei memoriam praesentibus inducimus quibus expedit: Quomodo pensatis et diligenter in animo revolutis huius transitorii saeculi blandimentis, cum tamen in ipso nil sit^a certius morte et nil incertius hora mortis, et unicuique secundum opera sua in futuro remetietur saeculo, proinde nos Anna relicta olim Georgii felicitis memoriae Gotoltowicz^b et Georgius¹ haeres legitimus in Wisniewo², cupientes ipsam mortis horam praevenire iudicisque universalis, qui modo mitis et pius est, operibus misericordiae sententiae irrevocabili ob(viare necnon) animarum nostrarum^c et nostrorum praedecessorum ac successorum legitimorum saluti consulere, quod tunc sane et indubitanter credimus consecutum, cum pro cultu divino et sacris aedibus eorumque ministris manus extenderimus adiutrices, unde ad laudem et honorem Omnipotentis Dei et sanctorum eius Georgii martyris et Annae matris Dominae pro salute nostra nostrorumque praedecessorum et successorum legitimorum dedimus, appropriavimus donavimus, assignavimus praesentibusque damus, assignamus, attribuimus, appropriamus, donamus perpetua donatione et irrevocabili inscribimus aeviterne altari noviter erecto in laudem et honorem Omnipotentis Dei^d et patronorum supradictorum in ecclesia parochiali et in villa dicta Krewo^e in diocesi^o Wilnensi sito et constructo, eiusque ministro protunc existenti, videlicet domino Jacobo et in futurum existentibus eius successoribus. In primis duos agros in Nieweryszki^f 4, super quibus singulis annis possent seminari quindecim^g tunnae siliginis, qui quidem agri adiacent fluvio dicto Krewlanka^h, et tertium agrum in Werebiszki^o ex altera parte fluvii huius, et pratum iuxta hoc ipsum flumen, longe, late et circumferentialiter, prout limitatum et terminatum per nos extant una cum primo fatis agris; item dedimus, assignavimus, donavimus praesentibusque damus, assignamus, donamus praedicto domino Jacobo eiusque successoribus septem homines, quorum unus Janecz Sowtliankowicz^h, secundus frater eius Kostuk, tertius Chodor Milulicz, quartus Damianecz, quintus Lewonecz, sextus Miczkoⁱ, septimus Oszyp cum uxoribus et pueris et omnibus posteris et successoribus ipsorum, terris, agris, campis, pratis, pascuis et universis utilitatibus dictorum kmetonum et hominum, quibuscunque vocentur nominibus nunc et in posterum existentibus, nihil^j iuris, laboris, aggravationis et dominii in praedictis hominibus per nos et nostros successores in posterum reservando; item assignavimus et praesentibus damus, assigna-

255. ^a sit nil Czart. ^b tak Lib. VI popr. drugą ręką z pierwotn. Botoltowicz ^c nostrarumque Lib. VI i Lib. M. ^d opuszczona Czart. ^e diocesi Lib. VI, diocesi Czart., diocesi Lib. M. ^f Niewieriszki Czart. i Lib. M. ^g quindecim Czart., quindecem Lib. M. ^h w Czart. można czytać także Sowtliankowicz

¹ Lib. VI poprawia Micko z-gą ręką zrazu na Mičko następnie na Miczko, jak mają też Czart. i Lib. M. ^j nil Czart. i Lib. M.

255. ¹ O Gotoltowiczach czyli Getowtowiczach, prawdopodobnie potomkach Getowta, który w Horodle przyjął herb Kopcacz (ob. Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarskich i t. d. w Roczniku Herald. T. VII [1924] str. 218). ² Ob. objaśnienie wyżej na str. 212 przyp. 2. ³ Ob. objaśnienie wyżej na str. 10 przyp. 5. ⁴ Miejscowość nieodgadniona. ⁵ Krewlanka albo Krewka, prawy dopływ Berezyny (niemnowej), płynący popod Krewem. ⁶ Werbuszki, wieś nad Krewlanką w pow. oszmiańskim, 6 km. na pld. od Krewa.

mus decimas de curia nostra Wisniewo dicta de omni grano agrorum et semine hortorum; item de equis, iumentis et pecudibus primogenita singulis annis in dicta curia Wisniewo; item de praedio nostro dicto Dworzec alias Iwaskiszki⁷ decimas de omni grano agrorum et semine hortorum; item in Baxti et in Kutiszki⁸ decimas annonae de omni grano et de semine hortorum. Item in Olghenany⁹ pullam mellis alias tunnam^k et sexagenarum latorum grossorum singulis annis; item in Bobruysko¹⁰ mediam alteram tunnam mellis; item duos homines cum uxoribus et pueris obnoxios pro curia ipsius et successorum eius. Ita tamen quod^l praedictus minister dominus Jacobus pro tempore existens inpost etiam^m existentibus successoribus singulis septimanis quolibet anno in perpetuum duplex officium divinum, vivorum scilicetⁿ pro peccatis et defunctorum peragere debet et tenebitur una cum suis successoribus. Acta sunt haec in Krewo, in die S. Joannis Baptistae anno millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo. Coram r-mo patre domino et domino Joanne Dei gratia episcopo Luceoriensi et postulato Vिल्nensi, venerabilibusque viris et dominis Bartholomaeo custode Vिल्nensi et Joanne canonico Vिल्nensi, administratore tunc temporis, Joanne plebano in Krewo, Nicolao plebano in Trokieli, nobilesque Narko Niekraszewicz, Joanne Karzeł, Joanne Szynakowicz, Joanne Bumontowicz, caeterisque testibus fidedignis ad haec vocatis specialiter et rogatis.

256.

Wilno, 7 lipca 1468.

Butko Jackowicz wraz z żoną Anastazją i synami Mikołajem, Leonardem i Stanisławem konwentowi Franciszkanów wileńskich u P. Marji na Piaskach zapisuje pięć beczek zboża i tyleż jarzyny oraz jednego wieprzu corocznie, z obowiązkiem odprawiania co tydzień dwóch mszy, jednej za żywych, drugiej za zmarłych, tudzież modlitw przy wypominkach po ich śmierci.

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy dość dobrze zachowany, na zagięciu w jednym miejscu wygryziony, w paru miejscach splamiony, 22,5 X 17 + 3,7 cm. — Na pasku pergaminowym wisi pieczęć w czarnym wyciśnięta wosku, średn. 22 mm., wyobrażająca w polu pieczęci h. Łabędź (wlewo), w otoku napis gotycki: + S. burhko . iaczkof. — Na grzbiecie zapiski; 1) na złożeniu wierzchniem współczesną ręką: Littera super X tunnas siliginis, item (r) triticum, item (r) porcum; 2) niżej z w. XVI: 1468 (uwytłonił w w. XVII); 3) tamże na złożeniu wierzchniem z w. XVII: Donatio Budko (poprawione później na Vudko) Jackowicz quinque tonnarum siliginis, totidem tritici et unius porci 1468. Non specificatur super quibus bonis; 4) na złożeniu spodniem z w. XVIII: N° 13 (przekreślone). Legatio quinque tunnarum frumenti, totidem siliginis et unius porci a domino Butko (popr. z pierwotnego Vutko) Jackowicz et conthorali eius Anastasia anno 1468; 5) sygnatury: a) z w. XVI: A. 65, b) z w. XVIII: N° 48°, c) Sub litera MM, d) z w. XIX: Od. 5 (popr. z 4), Fas. 1. N° 11 (popr. z 12).

255. ^k tak Lib. VI popr. na tennam, jak też Czart. i Lib. M. ^l tak Lib. VI popr. zdaje się s ut
^m tak Lib. VI popr. tąż ręką z ecclesiae ⁿ videlicet Czart.

256. ⁷ Zapewne Dworzec, wieś w pow. wilejskim przy drodze pocztowej z Ilji do Radoszkowic (Słown. Geogr. T. II str. 237). ⁸ Bakszty i Kutyszki (wedle Jankowskiego, Powiat Oszmiański T. II str. 223) leżą w powiecie wilejskim, zapewne są to Bakszty położone 5 km. na pn. od Radoszkowic. ⁹ Olginiany, wieś w pow. wileńskim o milę na pld.-wsch. od Wornian. ¹⁰ Bobrujsk, dziś miasto nad rzeką Berezyną (dnieprówą).

In nomine Domini amen. Noverint universi et singuli presencium noticiam habi-
turi, quod | nos dominus Bvthko Jaczkowycz una cum conthorali mea Anasthasia necnon
liberis nostris | videlicet Nicolao, Leonardo, Stanislao et aliis sequentibus ad honorem
Dei Omnipotentis et Virginis | Gloriose Marie nostram carorumque nostrorum tam vi-
5 vorum quam mortuorum ob salutem, mera et spontanea voluntate ac matura delibera-
cione duximus decem thunas dare, quinque de frumento et quinque de silina^a et unum
porcum singulis annis temporibus eviternis ad festum sancti Nicolai Fratribus Minoribus
in conventu Vilmensi commorantibus tam presentibus quam futuris; cupientes, quod
fratres predicti conventus teneantur qualibet ebdomada duas missas celebrare, unam
10 pro salute nostra, aliam pro defunctis singulis septimanis temporibus eviternis, et nos in
suis oracionibus recomendatos habeant; post obitum vero nostrum animas nostras libris
suis ascribent et pro ipsis Altissimum iugiter exorent. Si quis autem post decessum no-
strum predicta ausu tenerario vel nefando violare presumpserit vel in aliquo preiudicium
fecerit, compareat coram altissimo iudice de iniuria nobis illata responsurus. In cuius
15 rei testimonium sigillum nostrum est subappensum. Actum et datum Vilna, anno Do-
mini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo feria quinta infra octavam Visita-
cionis Marie. Presentibus providis et discretis viris videlicet domino Jacobo Ly[t]hphano
vicario protunc presente et domino Mathia sacristiano, Bartholomeo cive Vilmensi, Petro
organiste ad Sanctam Mariam publico notario existente et generosa domina Katherina
20 alias Pyethkowa, et aliis quam pluribus fidedignis in premissis constitutis.

257.

Wilno, 7 lipca 1468.

(Fan syn Piotra) Gasztoltowicz wraz z żoną Katarzyną Pietkową oraz
z dziećmi konwentowi franciszkanów wileńskich u P. Marji na Piaskach zapi-
25 suje dziesięć beczek z Olszowa, pięć w zbożu i pięć w jarzynie, ponadto jedną
beczkę pszenicy i jedną grochu oraz jednego wieprzka corocznie, z obowiązkiem
odprawiania co tydzień dwóch mszy, jednej za żywych, drugiej za zmarłych,
tudzież modlitw przy wypominkach po ich śmierci.

M. A., Or. Archivum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, z prawej strony tekst
80 wraz z marginesem w 1/3 części, w dolnej aż po pieczęć, wygryziony przez myszy, wy-
tarty, zbrudzony, pismo miejscami zupełnie zatarte i nieczytelne, 24 × 14 + 3 cm. — Pisany
tą samą ręką, co dokument poprzedni. — Po pieczęci pozostały nacięcia w zakładce. —
Na grzbiecie zapiski: 1) na zakładce nad pieczęcią ręką tekstu: Raclysz; 2) na złożeniu
wierzchniem zapiski zatarte; pozostały tylko ślady poszczególnych liter oraz sygnatury z w. XVI:
85 A. 70 oraz z w. XVII: Anno 1468 Olszowo; 3) na złożeniu spodniem z w. XVIII: N° 14.
Legatio quinque tunnarum siliginis totidem frumenti, unius tunnae tritici, alterius de piso
et unius porci de... Olszowo a domino Joanne Petro (s) Gasztholthowicz et contorali
eius Catherina, anno Domini 1468; 4) sygnatury: a) z w. XVIII: N° 59°, b) Sub littera
MM, c) z w. XIX: Od. 5 (popr. z 4), Fas. 1, N° 12 (popr. z 13).

40 Uw. Uzupełniło się tekst brakujący na podstawie zapisków dorsalnych oraz przy
pomocy wydanego w tym samym dniu dokumentu Butki Jackowicza (ob. Nr poprzedni).

256. * tak w tekście może sam. selino (od selinum, pietruszka) lub raczej siliqua = roślina strączkowa
(bob, groch)

In nomine Domini amen. Noverint universi et singuli presencium noticiam habi-
 [turi, quod nos dominus Johannes Petri]^{a 1} | Gasztholhowicz una cum conthorali nostra
 Katherina alias Pyethkowa liberisque nostris ...^b | ad honorem Dei Omnipotentis et Vir-
 ginis Gloriose Marie nostram carorumque nostrorum [tam vivorum quam mortuorum
 ob] salutem, mera et spontanea voluntate ac matura deliberacione duximus [decem
 tunnas dare de] Olszowo² quinque de silina^c et quinque de frumento, unam de tritico,
 aliam de piso et u[num porcum singulis annis] temporibus eviternis Fratribus Minoribus
 ordinis sancti Francisci in conventu Viln[ensi commorantibus tam presentibus quam]
 futuris; cupientes, quod fratres predicti conventus teneantur qualibet ebdomada [duas
 missas celebrare, unam pro sa]lute nostra, aliam pro defunctis singulis septimanis tem-
 poribus eviternis, [et nos in suis oracionibus recomendatos] habeant; post obitum vero
 nostrum animas nostras (suis)^d libris ascribent et pro i[psis] Altissimum iugiter exorent.
 Si quis autem post decessum] nostrum predicta ausu temerario vel nefando violare pre-
 sumpserit, vel in aliquo preiudicium fecerit, compareat coram] altissimo iudice de ini-
 iuria nobis illata responsurus. In cuius rei testi[monium sigillum nostrum est subappen-
 sum]. Datum Vilna in curia ...^e sita prope ter...^f [anno Domini millesimo quadringen-
 tesimo] sexagesimo octavo feria quinta infra octavam Visitacionis Marie. [Presentibus
 providis et discretis viris ...^g vicario presente domino Mathia sacristiano ...^h Anastasia,
 domino Bartholomeo scabino Vilnensi et dom...ⁱ existente¹, et aliis quam pluribus fide-
 dignis in premissis con[stitutis].

258.

Rzym, 23 lipca 1468.

Kazimierz Jagiellończyk król polski i t. d. zwraca się do papieża (Pawła (II) z prośbą o założenie za zgodą wikariusza generalnego cismontańskiego, jak również biskupa ordynariusza, pięciu domów klasztornych zakonu minorytów od obserwy (bernardynów) w Koronie i tyłuż w Wielkim Księstwie Litewskiem oraz na Rusi wraz z kościołami i cmentarzami, które powstać mają z ofiar wiernych, uprasza też o uprzywilejowanie i udzielenie łask, podnosząc przykładowe życie tychże braci i gorliwe ich głoszenie słowa Bożego na Litwie i Rusi wśród heretyków i schyzmatyków — na co papież przyzwala.

Kop. w Archiwum Watykańskiem, Regesta Supplic. T. 620 k. 135' (nowa sygn. 131').

Beatissime Pater. Exponitur S(anctitati) V(estre) pro parte devoti illius et sancte Romane Ecclesie filii Kazimiri Polonie regis etc.: Quod in magno ducatu Litwianie et partibus Russie, eius generali domino subiectis, infidelibus finitimis ingens hereticorum et scismaticorum et aliorum infidelium multitudo habitat, illorumque numerus crescit

257. ^a dziura w miejscu imienia wystawcy ^b pięć do sześciu wyrazów (imiona dzieci) brak
^c ob. przyp. ^d na str. 295 Nr 256 ^e brak w tekście ^f trzy wyrazy zatarte ^g sześć do siedmiu wyrazów
 brak ^h dwóch do trzech wyrazów brak ⁱ siedmiu do osmiu wyrazów brak ¹ existentem w tekście

257. ¹ Jan syn Piotra Gasztołtowicz (ob. Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarских w Roczn. Tow. Herald. T. VI [1923] str. 120). ² Wsi tej nazwy nie odnalazło się; z współczesnego zapisku na zakładce Raclysz można wnosić, że są to późniejsze Rakliszki, położone w pow. lidzkim koło Ejszyszek.

in dies, nisi de remedio provideatur opportuno. Et si Fratres ordinis Minorum de ob-
servantia nuncupati, ad quos christifideles illarum partium propter uberrimos fructus,
quos eorum exemplari vita, predicationibus verbi Dei, monitionibus et continuis exhortationibus
5 afferunt populis, circa salutem animarum gerunt specialem devotionis affectum,
quas habent pro eorum receptione et perpetua habitatione, profecto ut creditur cura,
opera et sollicitudine fratrum, qui illas inhabitarent, heretici et scismatici ac alii infideles
predicti, qui partes illas incolunt, ab eorum erroribus revocarentur ac depositis illis ad
Ecclesie unitatem et Domini nostri Ihesu Christi veri Dei cognitionem converterentur, fideles
10 vero in fide ipsa preservarentur, et suarum animarum salutem (sectantes) integre (2)^a instrue-
rentur, succederetque exinde divini cultus in locis illis non modicum incrementum cum
animarum salute et orthodoxe christiane fidei propagatione: supplicat igitur S(anctitati)
V(estre) humiliter rex prefatus, quatenus in premissis opportune providentes, ut de con-
sensu vicarii generalis cismontani¹ eorundem fratrum secundum morem dicti ordinis
15 infra regnum Polonie quinque et in magno ducatu Litwaniæ et partibus Russie etiam
quinque domos in locis ad id accomodis cum ecclesia, campanili, campanis, cimiteriis,
dormitorio, refectorio, claustro, ortis, ortaliciis et aliis necessariis officinis ex hiis, que
christifideles illarum partium pia largitione ad id duxerint erogare elemosinis, perpetuis
usibus eorundem fratrum per vicarium provincie Polonie² pro tempore existentem, ac-
cedente ad id ordinarii loci illius consensu, de novo recipi, construi et fundari et eo-
rundem fratrum perpetuis usibus applicari, prefatique fratres illas pro illorum usibus
20 huiusmodi recipere et perpetuo inhabitare libere et licite valeant, licentiam concedere
ac eisdem domibus, guardianis et fratribus, qui illas inhabitabunt, ut omnibus et singulis
privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, gratiis, indulgentiis et favoribus aliis domibus
et fratribus dicti ordinis in genere concessis, quibus illi potiuntur et gaudent aut potiri
25 et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, potiri et gaudere possint et valeant, con-
cedere et indulgere dignemini de gratia speciali. Non obstantibus felicis recordationis
Bonifacii pape octavi predecessoris vestri, ne videlicet dicti ordinis fratres nova loca
etc. et aliis apostolicis constitutionibus contrariis quibuscumque. Cum aliis non obstanti-
30 bus et clausulis consuetis.

Fiat ut petitur de duobus pro qualibet parte sine preiudicio. P.

Et de qualibet earundem decem domorum.

Et cum dicta concessione, quod gaudeant privilegiis dicti ordinis
in genere.

35 Et quod littere expediantur gratis ubique, etiam in officio abbrevia-
toris de mandato S. V.

Datum Rome apud S. Marcum, decimo kalendas augusti, anno quarto.

P. Tirasonensis.

Fiat
ut supra. P.

258. * wyraz na środku skrócony i nieczytelny, jakby intre

40 258. ¹ Fr. Angelo de Clavasio wspomniany jako obecny w poniższym zaraz akcie utworzenia prowincji polskiej bernardyńców tudzież w Kronice Bernardyńskiej Jana z Komorowa o odprawieniu tejże kapitule II paźdz. r. 1467 (Mon. Pol. Hist. T. V str. 196). ² Prowincja
45 ta polska utworzona została na kapitule prowincjonalnej w klasztorze św. Bernardyna w Krakowie 15 października r. 1467, aktem, którego tekst »Registrum vicariatus generalis cismontani
Fr. M. de Bononia ab a. 1464* w Archiwum Watykańskim (Arm. 2 nr 23 k. 97-98) ogłosił
Wł. Abraham w dodatku do swego Sprawozdania (III) w Archiwum Kom. Hist. Ser. 2, T. I
str. 63/4. W akcie tym powiedziano, iż obejmuje ona: loca, qui sunt in Pollonia Bassa, intra
X. J. Fijałek - Wł. Semkowicz, Kod. dypl. Kat. Wil. I.

259.

Rzym, 23 lipca 1468.

Papież Paweł II do opata klasztoru cysterskiego w Mogile (Piotra Hirszberga z Biecza): zleca wykonanie zarządzenia, którem załatwia przychylnie prośbę króla Kazimierza (Jagiellończyka), orędującego gorąco za zakonem braci mniejszych od obserwy (bernardynów), aby tenże mógł założyć dwa domy klasztorne w Polsce, tyleż na Litwie, jak również na Rusi, za zgodą wikarjusza generalnego cismontańskiego i miejscowych biskupów ordynariuszów, tudzież z zastrzeżeniem praw kościołów parafjalnych, i obdarza te domy wszystkimi przysługującymi prawami i przywilejami.

Or. brak.

Kop. Archiwum Watykańskie, Reg. Vat. T. 529 k. 121'—123. Na lewym marginesie obok imienia papieża inną ręką: L. Dathus; na końcu pod tekstem: Collat. G. Blondus, poniżej zapiski z lewej strony: Gratis de mandato domini nostri pape D. de Piscia, obok Ang., wreszcie z prawej strony: P. Bertrandi.

Wyd. 1. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II (Romae, 1861) str. 159 nr CXCVI (z Kop.). — 2. Turgeniew A. I., Historica Russiae Monumenta T. I (Petropoli 1841) str. 121—122 nr 122 (z Kop.).

Paulus etc. Dilecto filio abbati monasterii Mogilensis¹ Cracoviensis diocesis salu-
tem etc. Piis fidelium votis gratum nos decet prestare consensum, et ^aut ea, que reli-
gionis propagationem divini quoque cultus augmentum respiciunt, optatum sortiantur
effectum, interponimus sollicitudinis nostre partes. Sane pro parte carissimi in Christo
filii nostri Kazimiri regis Poloniae illustris nobis nuper exhibita peticio continebat^a, quod
in magno ducatu Litwianie et partibus Russie, suo generali dominio subiectis, infidelibus
finitimis ingens hereticorum et scismaticorum ac aliorum infidelium habitat multitudo,
illorumque numerus in dies crescit et de maiori numero extat verisimiliter formidandum,
nisi de remedio provideatur oportuno. Et sicut eadem peticio subiungebat, si Fratres
ordinis Minorum observantie regularis, ad quos christifideles illarum partium propter
uberrimos fructus, quos eorum exemplari vita, predicationibus verbi Dei, monitionibus
et continuis exhortationibus afferunt populo, circa salutem animarum specialem gerunt
devotionis affectum, in partibus illis ac etiam intra regnum Poloniae alias domos ultra
illas quas habitant, pro eorum usu et habitatione haberent, profecto ut creditur cura,
opera et diligentia fratrum, qui illas pro tempore inhabitarent, heretici et scismatici ac
alii infideles predicti, qui partes illas incolunt^b, ab eorum erroribus revocarentur ac illis
a se abdicatis ad Ecclesiae unitatem et domini nostri Ihesu Christi veri Dei cognitionem
converterentur, ipsique fideles in fide ipsa perseverarent firmiter, et suarum animarum

terminos et metas regni Poloniae, atque in Polonia Alta necnon Mazovia et Russia presentia et
futura, si que accipientur in Li(t)phania et Cuiavia et per totum regnum Poloniae... *W Kronice
Jana z Komorowa (Mon. Pol. Hist. T. V str. 196), w ustępie o utworzeniu tej nowej prowincji
pominięta jest wzmianka o Litwie.*

259. ^a— opuszcza Theiner ^b dopisane ręką korektora na marginesie

259. ¹ Piotr Hirsberg z Biecza opat mogilski 1461—1474 (ob. Monografia opactwa
Cystersów we wsi Mogile [Kraków 1867] str. 95).

salutem sectantes in via salutis plenius instruerentur, et exinde in partibus istis^e non modicum cum animarum salute et orthodoxe fidei propagatione divini cultus succederet incrementum: quare pro parte dicti regis nobis fuit humiliter supplicatum, ut sibi in Regno duas ac Ducatu totidem et partibus Russie predictis reliquas duas domos pro usu et habitatione fratrum eorundem fundandi et construendi, necnon fratribus eisdem, postquam fundate et constructe fuerint, illas acceptandi et perpetuo inhabitandi licentiam concedere, aliasque in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur, qui^d religionem et cultum eosdem nostris potissimum temporibus vigere et augeri intensius desiderii affectamus, huiusmodi supplicationibus inclinati discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita^d eidem regi de consensu vicarii generalis cismontani eorundem fratrum, absque tamen^e preiudicio alterius, in Regno duas et in Magno Ducatu similiter duas, ac in partibus Russie huiusmodi etiam reliquas duas domos in locis ad id accomodis et honestis cum singulis ecclesiis, campanilibus, campanis, rectoriis, dormitoriis, claustris, ortis, ortalicis^f et aliis necessariis officinis ex^s suis et aliorum illarum partium christifidelium suffragiis et piis elemosinis pro usu et habitatione perpetuis fratrum eorundem, in illis domibus per vicarium provincie Polonie collocandorum et introducendorum, dummodo ordinariorum locorum ad id etiam expressus accedat assensus, de novo erigendi, construendi et fundandi seu erigi, construi et fundari faciendi, ipsisque fratribus domos ipsas, postquam constructe fuerint, inhabitandi auctoritate nostra licentiam largiaris. Nos enim, si concessionem huiusmodi per te vigore presentium fieri et domos easdem erigi, construi et edificari contigerit, universis et singulis fratribus dicti ordinis, quos in dictis domibus pro tempore morari contigerit, ut omnibus et singulis privilegiis, indultis, immunitatibus, exemptionibus, gratiis et favoribus prefato ordini et ipsius domibus necnon personis earundem in genere concessis, uti et gaudere libere et licite valeant, auctoritate apostolica tenore presentium indulgemus. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii pape VIII predecessoris nostri prohibente^h, ut fratres ordinum mendicantium in aliqua civitate vel villa vel claustro aut alio loco ad inhabitandum quocumque domos vel loca de novo recipere vel recepta mutare presumant, absque Sedis apostolice licentia speciali, faciente plenam et expressam de prohibitione huiusmodi mencionem, et aliis constitutionibus apostolicis ac statutis et consuetudinibus dicti ordinis iuramento, confirmatione apostolica vel quacumque firmitate roboratis, contrariis quibuscunque, iure tamen parrochialium ecclesiarum, infra quarum limites ipse domus edificabuntur, et alterius cuiuslibet in omnibus semper salvo. Datum Rome apud sanctum Marcum, anno etc. MCCCCLXVIII decimo kal. augusti, pontificatus nostri anno quarto.

260.

Trokiele, 1468.

Ferzy Gasztold z Gieranon kościolowi parafjalnemu w Ostrowcu pod wezwaniem NPM. i Wszystkich Świętych i jego plebanowi zapisuje dwie miary miodu we włości Porzeczce, z obowiązkiem odprawiania trzech mszy tygodniowo, za zmarłych, odpuszczenie grzechów i o NPM.

M.A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości 25,2 × 10,6 + 1,6, dość znacznie rdzą splamiony, w górnym marginesie nadcięty, kilka dziurek od

259. * popr. z ipsis d—d opuszcza Theiner • minime. Theiner † ortis, ortalicis Theiner
 45 ^s cum Theiner ^h tak w Kop.

robactwa na zagięciach. Pismo silnie kursywne z małym inicjałem na całą wysokość tekstu. — Po pieczęci został pasek w nacięciu, w swem złożeniu nienaruszony. — Na marginesie wzdłuż ręką ks. kanonika M. Herburta z pol. w. XIX: NB. Jam perscriptum. Na odwrocie zapiski: 1) na złożeniu spodniem z w. XVIII: Przywilej na dwa uszadki na Porzecz [Georgii] Gastoldi 1468 (poprawiane później); 2) niżej innemi rękami: Od Jerzego Gasztolda; Ostrowiec; 3) sygnatury: a) z w. XVIII: A. 1mo, b) z w. XIX: Sztuka 6.

Kop. 1. Czart. k. 32'. — 2. Lib. Magn. k. 25.

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wil. T. I str. 64 (bez oznaczenia roku z podaniem źródła »Archiwum Dyecyale« t.j. Lib. Magn.). — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 186.

Uw. Ob. niżej dokument Bogdana Mitkowicza z r. 1474 pod tą datą.

In nomine Sancte Trinitatis eiusdemque individue unitatis amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum nichil sit | cercius morte et nichil incercius nisi hora mortis, et unicuique iuxta opera sua eademque mensura, qua | mensus fuerit, remecietur ei^a, proinde nos Georgius Gastoldi heres in Goronany^b 1, cupiens | ipsam horam mortis prevenire 15 iudicisque universalis, qui modo mitis et pyus est, operibus misericordie sentencieque irrevocabili^c obviare, iureque nostrorum^d carorum predecessorum ac successorum saluti consulere animarum, quod tunc^e sane et indubitanter credimus, cum pro cultu divino et sacris edibus manus extendimus adiutrices. Unde ad laudem et honorem Omnipotentis Dei Genitricisque eius et Omnium Sanctorum pro salute nostra et nostrorum carorum predecessorum ac successorum damus, attribuimus, appropriamus, incorporamus et donamus donacione perpetua atque irevocabili ac eviternae inscribimus ecclesie parrochiali in Ostorowecz^f 2 et plebano pro tempore existenti duas tenas alias wssathy^g mellis pro tributo in districtu Poyzecz^h 3 singulis ac perpetuis annis iure irevocabili in perpetua tempora. Actamenⁱ volentes in supradicta ecclesia augeri divinum 25 cultum, qualibet ebdomada tres misse in sempiterna tempora; sed ut perfectius et firmitus statui^j possint isti dies, in quibus prefate misse celebrari debeant^k, prima missa feria secunda pro defunctis, feria quarta pro peccatis, sabbathivis^l vero diebus de Beata Virgine incessanter celebrari perpetuis duraturis. Actum et datum in Nowa Curia alias Trokele^m 4. Presentibus testibus presbiteroⁿ domino Johanne alias Gąwszor et domino Stani- 30

260. ^a messus Or.; remecietur ei. Et Czart. i Lib. M. ^b Gieronany Czart. i Lib. M. ^c irrevocabiliter universalis Or. ^d po nostrorum wytarte que w Or. ^e hinc Czart. i Lib. M. ^f Ostrowecz Czart. i Lib. M. ^g w Or. tą samą ręką dopisana przed t druga litera, prawdopodobnie także t a nadto nad h ślad jakiejś dopisanej litery, zdaje się dla oznaczenia k; tenas alias uszadki Czart., uszatki Lib. M. ^h w Or. pierwotnie Porzeczce, poprawione tą samą ręką przez dopisanie do r laski dolnej y na Poyzeczce; Porzeczce Czart. Porzeczce Lib. M. ⁱ actas Czart. i Lib. M. ^j koniec wyrazu na daiurze, statui ma Czart. i Lib. M. ^k debebunt Czart. i Lib. M. (z pow. stego odczyt. oryg.) ^l sabbathwiys Or. ^m prebsitero Or.

260. ¹ Jerzy Gasztolt z Geranon, brat Marcina wojewody kijowskiego, później trockiego, bawi jako proboszcz wileński (dominus Georgius Gastaldus) w r. 1476 u boku Kallimacha w Wenecji a następnie w Kurji (Fontes rerum Polonicarum e tabulario R. Venetae ed. Dr Augustus Cieszkowski. Ser. I^a Fasc. 3 [Poznań 1891] str. 172|3 nr 74 w liście Signorii do Jana Trivisana w Polsce); por. też o nim Semkowicz Wl., O litewskich rodach bojarskich i t. d. (Rocznik Tow. Herald. T. VI [1923] str. 123). ² Ostrowiec, dziś miasteczko i parafia w pow. wileńskim, w dekanacie Worniany 10 km. na płd. od nich. ³ Miejscowość nieodgadniona, położona zapewne w pobliżu Ostrowca. ⁴ Nowy Dwór albo Trokiele w powiecie lidzkim 17 km. na płn.-wsch. od Lidy.

slao eiusdem generosi domini sacerdote, anno Domini millesimo quadricentesimo sexagesimo octavo. In cuius rei testimonium et robur sigillum nostrum appendimus.

261.

Rzym, 4 marca 1469.

5 Stanisław Sędziwojowicz rycerz diecezji wileńskiej uprasza papieża (Pawła II) o udzielenie odpustu 7 lat i tyluż kwadragen nawiedzającym ze skru-
chą i po spowiedzi wybudowany przez niego w Dziewaltowie kościół parafjalny
w uroczystości św. Trójcy i Wniebowzięcia NMP., uzasadniając swą prośbę tą
okolicznością, że przedtem był poganinem; na co papież przyzwala.

10 Kop. Archiwum Watykańskie, Reg. Supplicationum T. 631 k. 96 z zapiskiem
na lewym marginesie inną ręką współczesną: Indulgen(tia).

Beatissime Pater. Ut parochialis ecclesia Sancte Trinitatis in Dalwylthow¹ Wilnensis
diocesis, quam devotus Beatitudinis Vestre et sancte Romane Ecclesie filius Stanislaus Sand-
wagy miles² dicte diocesis de novo construi et edificari fecit, in suis structuris et edi-
15 ficiis manuteneatur ac christifideles, qui nuper secundum ritum Ecclesie Romane cele-
brant et celebrari faciunt ac alii eorum circumvicini, qui Tartari et pagani sunt, ad fidem
catholicam revertantur fidesque ipsa inibi manifestetur, ad eandem ecclesiam devotionis
causa confluent, quo ex hoc ibidem dono celestis gracie uberius conspexerint se refec-
20 tos: supplicat igitur Beatitudinem Vestram dictus Stanislaus miles, quatenus omnibus et
singulis christifidelibus vere penitentibus et confessis, qui dictam ecclesiam in eiusdem
Sancte Trinitatis et Assumptionis Beate Marie Virginis (festivitatibus)^a devote visitaverint
annuatim et manus ad premissa adiutrices porrexerint, septem annos et totidem quadra-
genas indulgentiam de iniunctis eis penitentiis, que tractu temporis non expiret, miseri-
corditer relaxare dignemini de gracia speciali. Constitutionibus et ordinacionibus aposto-
25 licis ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque cum clausulis
oportunis. Attento Pater Sancte, quod dictus miles constructor et fundator huiusmodi
parochialis ecclesie, qui ritum antea^b Tartarorum et paganorum sequebatur, noviter
christianus factus est et pro fide christiana continue fortiter debellat.

Fiat ut petitur. P.³

80 Et in duobus festis ut prefertur.

Et quod indulgentia huiusmodi perpetuo duret. } Fiat. P.³

Datum Rome apud sanctum Petrum, quarto nonas marcii anno quinto.

261. ^a wyraz opuszczony; ob. Nr następny. ^b inantea w tekście

85 261. ¹ Dziewaltów, dziś miasteczko na Litwie Kowieńskiej w pow. wilkomierskim, 6 km. na zach. od Wilkomierza, stara posiadłość Kieżgajłów. ² Stanko czyli Stanisław syn Sędziwoja (Sudywoja) z Dziewaltowa był w latach 1464—1476 marszałkiem dworu Kazimierza Jagiellończyka na Litwie, starostą grodzieńskim w r. 1475 i wojewodą trockim w latach 1477—8 (ob. Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarskich itd., Mies. Herald. 1914 z. 1|2 str. 11). ³ T. j. Petrus Barbo.

262.

Rzym, 11 marca 1469.

Papież (Paweł II) na prośbę Stanisława Sędziwojowicza rycerza diecezji wileńskiej udziela odpustu lat siedmiu i tyluż kwadragen wszystkim wiernym, nawiedzającym i wspomagającym jałmużną wybudowany przez niego kościół parafjalny w Dziewaltowie w uroczystość św. Trójcy i Wniebowzięcia NMP.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Reg. Lateran. T. 669, k. 1. Na lewym marginesie: A. Trapesuntius, u dołu: P. Tr. (?) de Varris. — 2. Archiwum Kurji Arcybiskupiej w Kownie z w. XVIII (ob. Wyd.).

Wyd. K. Jablonskis, Seniausieji Deltuos bažyčios dokumentai, w czasopiśmie Praeities T. II (Kowno 1933) i w osobnej odbitce str. 3 (z niewłaściwie rozwiązana data roczną 1468) z kopji dość błędnej, ale zawierającej tekst arengi, niestety z lukami w dwóch miejscach: Etsi cunctae orbis ecclesiae sub sanctorum fundatae... illas tamen, quae ad honorem et sub vocabulo sanctae et individuae Trinitatis dedicatae noscuntur, eo celebriori memoriae convenit... et perfectius christianorum vota fidelium dirigit et ad gratiam exauditionis admittit.

Uw. Datowany jest ten dokument wedle calculus florentinus, który rozpoczyna początek roku od 25 marca datowanego roku, jak wskazują lata pontyfikatu papieskiego.

(Paulus etc.) universis christifidelibus presentes litteras inspecturis salutem etc. Etsi cuncte etc. Cupientes igitur, ut parrochialis ecclesia sancte Trinitatis in Dawilthow¹ Wilnensis diocesis, quam sicut accepimus dilectus filius Stanislaus Sandiuogii² miles dicte diocesis de bonis sibi a Deo collatis denuo construi fecit, in qua misse et alia divina officia secundum usum Romane Ecclesie celebrantur, in suis structuris et edificiis debite conservetur et manuteneatur, et a christifidelibus, qui convicini Tartarorum et paganorum existunt, congruis honoribus frequentetur, et tam christifideles eo libentius devotionis causa confluant ad eandem, quam Tartari et pagani huiusmodi ad fidem christianam et religionem sancteque matris Ecclesie gremium et unitatem prout miles ipse, qui antea Tartarorum et paganorum ritum sequebatur, divina inspiratione nuper christianus effectus est, ferventius reducantur, et ad augmentationem et manutentionem eius manus promptius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se reffectos, de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus personis vere penitentibus et confessis, qui ecclesiam sancte Trinitatis predictam in eiusdem Sancte Trinitatis et Assumptionis Beate Marie Virginis festivitibus devote visitaverint annuatim et ad manutentionem et conservationem eius manus porrexerint adiutrices, singulis videlicet festivitatum earundem diebus septem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis penitentiis misericorditer relaxamus, presentibus perpetuis temporibus valituris. Volumus autem, quod si alias visitantibus dictam ecclesiam vel ad eius conservationem manus porrigentibus adiutrices aut alias inibi pias elemosinas erogantibus seu alias aliqua indulgentia imperpetuum vel ad certum tempus nondum lapsum duratura per nos concessa fuerit, presentes littere nullius existant roboris vel momenti.

262. ¹ Objaśnienie miejscowości ob. wyżej str. 301 Nr 261 przyp. 1. ² Ob. o nim wyżej str. 301 Nr 261 przyp. 2.

Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo quinto idus martii, (pontificatus nostri) anno quinto.

263.

Rzym, 5 sierpnia 1469.

5 *Papież Paweł II zleca proboszczowi i archidiakonowi wileńskim tudzież dziekanowi kościoła św. Jana Chrzciciela w Warszawie rozstrzygnąć zatarg między Ściborem biskupem płockim a księżną Anną wdową po Władystawie ks. mazowieckim.*

Or. brak.

10 *Reg. Archiwum Watykańskie, Regesta Lateran. T. 684 k. 279 tej treści: Praeposito et archidiacono Vilnensis ac decano S. Johannis Baptistae Warschoviensis Posnaniensis diocesis ecclesiarum, mandat eis (Stiborio petente) causam inter Stiborium episcopum Plocensem et Annam relictam quondam Wladislai ducis Mazoviae, viduam, domicellam Posnaniensis diocesis, discernere. Dicta Anna ipsum episcopum in villa Pyaski praefatae diocesis, ad mensam suam pertinente, iurisdictionem in spiritualibus et temporalibus contra iustitiam impedire praesumpsit et praesumit, et quasdam alias graves iniurias sibi irrogavit. Romae, 1469 nonas augusti, anno V. — P. X. (?) de Varris.*

264.

Wilno, 30 września 1469.

20 *Kazimierz Jagiellończyk król polski, wielki książę litewski i t. d. na prośbę braci od obserwy reguły św. Franciszka (bernardynów) nadaje obszerny plac z domami, przyległy do swego młyna nad rzeką Wilją, na wybudowanie klasztoru i kościoła ku czci św. Franciszka i Bernardyna wyznawców, którego to placu i domów właścicieli wymienia z zaznaczeniem nadania im w zamian*
25 *osobnemi przywilejami innych placów, z wyjątkiem mistrza dekretów Andrzeja z Wilna archidiakona wileńskiego i Maryny wdowy po Sunigajle, którzy swoje domy i place temuż klasztorowi ofiarowali dobrowolnie.*

Or. brak.

30 *Kop. 1. Biblioteka Jagiellońska, dypl. nr 333. Jest to zatwierdzenie przywileju króla Kazimierza Jagiellończyka przez króla Stefana Batorego w Wilnie 3 czerwca r. 1579 w dobrze zachowanym transumpcie oryginalnym króla Augusta III na sejmie grodzieńskim 20 listopada r. 1744. — 2. Biblioteka Jagiellońska, rkpis nr 991 (Michała Balińskiego materiały do Historji M. Wilna zesz. 8 k. 1—2, zawierające ekscerpt tegoż dokumentu króla Kazimierza z archiwum klasztorowego XXty Bernardynów wileńskich z Msgrp. fol. tit. Compendium Omnium Documentorum Conventus Vlnensis ff. Minorum Observ. Anno 1773 dispositum). —*
35 *3. Archiwum Główne w Warszawie, rkpis Varia 71 k. 33 (jest to odpis dosłowny z Waddinga, dokonany przez Wincentego Korotyńskiego przed r. 1866).*

40 *Wyd. 1. Annales Minorum seu Trium ordinum a S. Francisco institutorum auctore A. R. P. Luca Waddingo Hiberno S. T. Lectore Jubilato et Ordinis Chronologo. T. XIII. ed. secunda locupletior et accuratior (Romae 1735) str. 569 w dziale Regesta pontificum*

12316

z nagłówkiem: Monumenta Polonica. Dat facultatem aedificandi domum Observantium in Lituania prope flumen Vilnae »Ex Monum. MSS. Provin. Poloniae« (niewątpliwie kopjarz, obecnie nieznany); tamże w dziale Annales Minorum rozprawia o założeniu konwentu w Wilnie z »Monum. MSS. eiusdem (Poloniae) provinciae«.

Reg. 1. Johannes de Komorowo, Memoriale ordinis Fratrum Minorum (Mon. Pol. Hist. T. V [Lwów 1888] str. 200): ... locus Vilmensis in Littwania quartus decimus in ordine (tj. w Polsce i na Litwie) susceptus est sub patre Mariano (de Feziorko, vicario primo prov. Poloniae) datusque est per serenissimum principem regem Casimirum Polonie et edificatus erat per eundem in maiori parte... In eodem loco prima ecclesia fuit lignea. — 2. Baliński M., Historia M. Wilna T. II (Wilno 1837) str. 29. — 3. Kraszewski J. I., Wilno T. II (Wilno 1840) str. 315|6 (wzmianka zgodna z powyższym regestem). — 4. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 60|1 (obszerne streszczenie z uwagą, że dokument znajduje się w »Archiwum ks. ks. Bernardynów wileńskich« (niewątpliwie jest to transumpt z r. 1579).

Uw. Tekst niniejszy wydaje się na podstawie wszystkich trzech przekazów, z których przekaz Waddinga jest bezwarunkowo najlepszy, choć niestety silnie skrócony. Tekst transumptu wprawdzie jest pełny, lecz zawiera liczne błędy, pochodzące z niedbalstwa kopisty. Tekst ekscerptu jest naogół lepszy od transumptu, wszakże silnie zmodernizowany i zniekształcony w imionach i nazwiskach.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti amen. Ad perpetuam rei memoriam. Kazimirus^a Dei gratia rex Polonie, magnus dux Lithvaniae, Russiae Prussiaeque dominus et haeres^b. Cum misericors Dominus noster Jesus Christus, sui non contentus, magnificentissimas benignitate^c elegit delicias suae immensae divinitatis gloriam cum humano genere esse commensuram, atque^d incarnatus praesentiae suae exhibens operosam mansuetudinem, nedum ipse viator factus et exemplar, plures etiam^e in sui operis officium negociatores operosos^f satagit designare mittereque^g; in extremis vero temporibus, suae sanctae Ecclesiae providens, beatum patrem Franciscum suae legis verum imitorem elegit, misit designavitque^h praedivatorem, cuius in Urbe praedicatio nomen Jesu clare praedicans etⁱ edocens, amplum diffusa est in orbem, usque quo^j ad oras terrarum nostrarum Lithvaniae suae sanctae disciplinae venit mansuetudo et doctrina. Nos ergo nostrae ac praedecessorum nostrorum salubriter consulentes et futurorum nostrorum feliciter optantes^k ac terrena pro caelestibus, caduca et transitoria pro aeternis commutare^l cupientes, salutaribus petitionibus Fratrum de observantia sub regula praedicti patris beati Francisci degentium, competentem^m eis locum assignari, dari, donari, ut claustrum illic erigerent etⁿ aedificarent ibique^o nomen Crucifixi attolent, praedicarent, neophytos in fide Christi confortarent et corroborarent^p, benigniter inclinati^q assignavimus, deputavimus, donavimus, dedimus et cum effectu assignamus, deputamus, donamus et damus locum et aream, immediate contiguam molendino nostro super flumine Vilna^r. Qui quondam^s locus et area spectabant^t ad capellam et altare magnifici domini Joannis Monvid^u olim palatini Vilmensis; exinde per decursum aquae domum et

264. ^a odtąd tekst Waddinga ^b Prussiae, Masoviae etc. Wadding ^c divinitate Trans. ^d ubi Trans. ^e brak w Trans. ^f operarios Trans. ^g mittere Trans. ^h designavit Trans. ⁱ brak w Trans. ^j usquequaque Trans. ^k felicia operantes Trans. ^l brak w Trans. ^m competentem Wadd., petentium Trans. ⁿ brak w Trans. ^o ubi Trans. ^p roborarent Trans. ^q acclinati Trans. ^r odtąd tekst Waddinga ^s quidem Trans. ^t spectabat Trans. ^u Monivid Trans.

264. ¹ Jan Moniwid, wojewoda wileński r. 1458 (ob. o nim Semkowicz Wł., O literowskich rodach bojarskich i t. d. w Mies. Herald. R. VI (1913) str. 183|4).

aream venerabilis^v Andreae Petri de Vilna artium magistri, decretorum doctoris, archidiaconi Vilnensis²; exinde per decursum eiusdem aquae domum et aream^w magnifici domini^x nobilis^y Hermani^z procuratoris castris nostri Vilnensis alias horodniczy; exinde hortum et aream nobilis Stanislai^{aa} Dowgierdowicz^{bb} procuratoris nostri generalis Vilnensis alias tivuni^{cc}; exinde domum et aream magnificae dominae Marinae relictae olim magnifici domini Sangaw^{dd}³; exinde domum cuiusdam Damius^{ee} cum vico, qui a tergo areae praedictae altariae^{ff} magnifici^{gg} domini Monvid^{hh} extiteratⁱⁱ, ita quod late, longe et circumferentialiter incipiens a molendino^{jj} nostro per decursum aquae usque ad vicum, qui est ascendendo sursum circa domum praedicti Herman et^{kk} circa praedictas domos usque in^{ll} stratam, quae ducit ad molendinum, ut^a illic claustrum et ecclesiam in honorem Omnipotentis Dei et Beatissimae^{mmm} Virginis Mariae sub nomine et titulo sanctorum Francisci et Bernardini confessorum erigant, aedificent^r. Verum quia in praedicto loco et area sic descripto et pro uno inserto certae areae et loca certas servitutes certis (dominis) respondententesⁿⁿ continent, nos, qui singulis iustitia suadente sua reddere cupimus, loco arearum, areae spectantis ad altare domini Moniwid et nobilium Herman et Damysus, in vim compensationis et commutationis certas areas et loca assignari, deputari, dari fecimus et cum effectu assignamus, damus, prout in literis nostris alias ob signatis clarius continetur⁴; domus vero et areas, quas praedicti magister Andreas, nobilis Hannus^{oo} et magnifica domina Marina liberaliter ob salutem suam et suorum praecessorum donaverunt, petentes a nobis huiusmodi donationes ratas et gratas haberi, quas quidem donationes ratas, gratas et in unam aream, sicut praemissum est, insertas fieri pro aedificatione claustris assignamus, roboramus, confirmamus et ab omni servitute eximimus et liberamus perpetuo et in aevum. In^a quorum omnium fidem^r et testimonium praemissorum has praesentes literas nostri sigilli appensione fecimus communiri Actum et datum^a in Vilna, die sabathi^{pp} ipso die sancti Hieronymi doctoris egregii anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono^r. Praesentibus reverendo in Christo patre domino Joanne episcopo Vilnensi, magnificis dominis Michaeli Kienzgałowicz^{qa} palatino Vilnensi^{rr} et cancellario^{ss} magni ducatus Lithvaniae, Radivil Osczykowicz^{tt} palatino Trocensi^{uu}, Joanne Kienzgałowicz^{vv} Samogitiensi^{ww}, Iwasko Wiazewicz^{xx} Smolnensi^{yy}, Olechno Szudimuntowicz^{zz} Polocensi^{aaa}, Martino Gastoldi^{bbb} in Nowogrodek, Nicolao Niemierowicz^{ccc} in Witepsko^{ddd}, Stanislao Sandiwogy^{eee} in Grodno capitaneis, Bogdan^{fff} Andreae^{ggg} Sakowicz in Braslaw, Joanne Kuczyk^{hhh} in Williaⁱⁱⁱ tenentariis et mar-

264. ^v venerandi Trans. ^w tych dwóch wyrazów brak w Trans. ^x tych dwóch wyrazów brak w Ekscerpce ^y brak w Trans. ^z Herman Trans. ^{aa} domini Trans. ^{bb} Dagierdowicz Trans. ^{cc} tiwon Trans. ^{dd} Sangow Ekscerpt ^{ee} Danyus Trans. ^{ff} brak w Trans. ^{gg} brak w Ekscerpce ^{hh} Moniwid Trans. ⁱⁱ brak w Ekscerpce ^{jj} zamiast tych trzech wyrazów Trans. ma: piee memoriae praedecessori ^{kk} ut Eksc. ^{ll} domos et stratam Trans. ^{mm} Beatae Wadding ⁿⁿ w tekście, niewątpliwie popsutym w tem miejscu, certis responderent ^{oo} prawdopodobnie ma być Damysus, jak wyżej ^{pp} sabbatino Wadding, sabbatho Trans. ^{qa} Kendgalewicz Eksc. ^{rr} palatini Vilnensis Trans. i Eksc. ^{ss} cancellarii Eksc. ^{tt} Radziwill Ostikowicz Eksc. ^{uu} Trocensis Trans. i Eksc. ^{vv} Kunzgalewicz Eksc. ^{ww} Samogitiae Eksc. ^{xx} Jackowicz Eksc. ^{yy} Smolenscensi Eksc. ^{zz} Sudymontowicz Eksc. ^{aaa} Plocensi Trans. ^{bbb} Gasztold Eksc. ^{ccc} Nieimitowicz Trans. ^{ddd} Vitebsco Eksc. ^{eee} Sudymontowicz Eksc. ^{fff} Bohdan Eksc. ^{ggg} Andrea Trans. ^{hhh} Kunczek Eksc. ⁱⁱⁱ Vilna Eksc.

264. ² Mistrz Andrzej Goskowicz z Wilna, doktor dekretów, biskup wileński 1481 † 1491

⁴⁵ (ob. o nim X. Fijałek J., *Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę str. 155/6 w przypisie*).

³ Ob. o niej wyżej str. 274 przyp. I. ⁴ Taki dokument nie jest znany.

X J. Fijałek—Wl. Semkowicz, Kod. dypl. Kat. Wil. I.

schalcis^{lll} curiae nostrae, venerabili^{kkk} domino magistro Andrea decretorum doctore, archidiacono Vilnensi, qui praesentia habuit in commissis, et aliis quam plurimis fidedignis.

265.

Wilno, 4 maja 1470.

Michał Jakowicz z powodu sędziwego wieku i braku dzieci tudzież bliższych krewnych, prócz siostry Felicji Hordyniny, sprzedaje dobra swoje wołożyńskie szwagrowi Jakubowi Korybanowiczowi Hordynie, za dwa tysiące kóp groszy litewskich wraz z wszystkimi przynależnościami, puszcza, której granice podaje, danią miodową i bojarami putnymi, których służby szczegółowo określa.

M. A. Or. (ruski). Archiwum Kapituły Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości, 59,5 × 31,2 + 9,2, poplamiony, zwłaszcza w dolnej części zawilgocony, z prawej strony w kilku miejscach wygryziony, cały pomięty. — Inicjał **WA** do 1/3 tekstu. — Po czterech pieczęciach pozostało tylko 8 czworokątnych dziurek. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem starsze zapiski wytarte i nieczytelne; 2) z w. XVIII: 1470. Maia 4. Indykta 8. Prawo przedaźne od Michała Jakowicza Korybanowiczowi Hordynie majątności Wołożyn; 3) niżej starsza sygnatura: N° XLIII, niżej 1470, R-R.

Wyd. Akty odnoszącej się do historii Jużnoj i Zapadnoj Rossiji T. II (S. Peterburg 1865) str. 108|9, Pribawlenija nr 74 (z Or.).

Uw. Jakkolwiek dokument ten nie dotyczy bezpośrednio katedry wileńskiej, podaje się go tu, podobnie jak dokumenty dotyczące się Łoska, ze względu na to, że przechowywane są w Archiwum Kapituły Wileńskiej. Niewiadomo, czy i w jakim stopniu był Michał Jakowicz spokrewniony z Iwaszkiem Moniwidowiczem, który otrzymał Wołożyn od Kazimierza Jagiellończyka w poł. w. XV, jak świadczy zapisek w III księdze zapisów Metr. Lit.: Wołożino panu Iwaszku Moniwidowiczu. Sam welikij kniaź. (Dokumenty Moskow. Archiwa T. I str. 3 nr 10).

Ja Michajlo Jakowicz znakomito czynju simь moimь listomь, chto na neho posmotrit abo czuczii eho uslyszit, ninesznimь i na potomь buduczim, komuby toho byla potreba wedati, czoż ni s kotoroe; namowy ani s prinużenja tolko po swoei dobroj woli buduczii pri starosti swoei i ne mohuczii służby hospodarьskoe zemьskoe poslužitii a ne majuczii w sebe detei i nikoho inoho bliszičь krownychь swoich tolko bli|szuju sestru krownuju swoju panju Jakubowuju Hordyninuju Filicyju, prodał esmi imene swoe Wołożinskoe¹ nikomu niczimь nepennoe panu Jakubu Koribanowiczu Hordyne za dwie tysecki kop hroszei litowskoe | monety, u hrosz liczečci po desjati penizei, obel, weczno i na weki neporuszno eho milosti samomu i ce milosti panei sestre moei blisko panei Filicyei i ich detemь i potomь buduczimь ichь szadkomь, s paszneju dwornoju, s czełjadju newolnoju, s polmi oremymi i neoremymi, senożatmi, z ljasu i z dubrowami, z haimi, s puszczoju, z uchody i z ustupami starowiecznymi. To estь puszcza tak sja sama w sobe maet z wrociszczami swoimi: Melodowa^a hora do Sawicy reki aż na we-

264. ^{lll} mareschalco Eksc. ^{kkk} venerando Trans.

265. * Medowa AYZR.

265. ¹ Wołożyn, dziś miasteczko w pow. oszmiańskim, 43 km. na pld.-wsch. od Oszmiany.

liki bor wobychodec u welikuju starinu na Kononowicz do Roczunju na Muski bor do
 wysokoi hory i do Jackowa asz do Wolki reki², z lowami zwierinnymi, z bobrowymi
 honami, z derewom bortnymъ, so pszczolami, z danju medowoju: z Wołożynskoe puszczi
 uszatkow szestъ, a z Jackowskoe puszczi uszatkowъ tri i pudownja, i zalehljami, iz bo-
 5 loty, iz reczъkami, iz potoki, s prudy, s prudyszczami, iz luhami z melowymi^b, z bo-
 jary putnymi. To estъ bojar selo Aksentewiczi, powinnostъ toho sela koni szest iz ljudmi
 tjahlymi. A to sela ljudei tjahlychъ: perszoe selo Al[k]uewicz^c, w tom sele sluzob pjat;
 druhoe selo Brilisziczi⁸, w tomъ sele sluzob dwadcat; selo trettee Timkowicz⁴, w tom
 sele sluzob dwadcat; selo czetwertoe Bolewicz⁴, w tomъ sele sluzob petnadcat; selo
 10 pjatoe Lukъjanowicz⁴, w tomъ sele sluzob tri; selo szostoe Maksimowicz⁴, w tomъ sele
 sluzobъ szest; selo semoe Trusowicz⁴, w tem sele sluzob pjat; selo osmoe Komei na Poni-
 zju⁵, w tomъ sele sluzob dwie; selo dewjatoe Rusaki, w tom sele sluzob dwie. I so wsjakimi
 pozitki, szto zdawna ku tomu imenju za otca moeho i za mene prisluchalo, niczoho na
 sebe nezostawujucz⁴. Maet panъ Jakub Hordyna i eho pani i eho deti i potomki budu-
 15 czie toe imene moe derzati i eho uziwati weczъnymi czasy, wołni oni toe imene moe
 Wolozinskoe lezaczoe w powęte Wilenskomъ prodati, otdati i hde chotjacz⁴ ku swoemu
 lepszomu pozitku obernuti, jako sami nalepei rozumejucz⁴, a mne samomu, nikotorymъ
 bliznymъ moim, jakoż ichъ i nemaju, w toe imene niczimъ sja ustupowati i nikotoroju
 przicinoju pod panom Hordynoju i pod eho paneju i pod ichъ detmi i potomki poiski-
 20 wati nebudut. A esliby chto chotel ku tomu jakoju bliskostju prichoditi a toho imenja
 pod nimi poiskiwati, tohody maju ichъ w tomъ zastupowati i toe imene imъ ocziszczati:
 I też estlibych s kotoroe prziciny ja samъ abo chto blizskim sja mne menujucz⁴ i chtoż-
 kolwekъ mel tot zapis moi wzrusziwati, chotjacz⁴ ichъ ku szkode priwoditi, tot maet
 gospodarju korolju eho nilosti zaplatili tiseczo kop hroszei a woewode Wilenskomu
 25 piatsot kop hroszei a panu Jakubu Hordyne abo detjamъ potomkomъ eho też pjatsotъ
 kop hroszei. A zaplatiwszy tyc zaruki, predsja ses listъ moi pri mocy zostati maet wecz-
 nymi czasy; i na tomъ dal esmi panu Jakubu Hordyne ses moi listъ. A pri tomъ byli
 i toho dobre zwedomy: pan Hrinaszko Bohdanowicz Szolucha, pan Wasilei Hrinkewiczъ,
 pan Wasilei Okolowъ⁹, pan Wenslawъ Rafalowicz, pan Petrъ Stankewicz, pan Martin
 30 Olechnowicz. I dlja lepszoe twerdosti ja Michailo prosil esmi tychъ panow, aby ichъ
 milostъ k tomu moemu listu peczati swoi dali priwesiti; ichъ milostъ to na moju prozbu
 wczinili, peczati swoi dali priwesiti k tomu moemu listu, a pri ich milosti peczatechъ
 i swoju peczatek priwesil esmi k semu moemu listu. Pisan u Wilni, leta Bożeho Narożenja
 tysecza czotyrista semъdesjatoho hodu meseca maja 4 dnja, inđdiktъ 8.

85

266.

Zelwa, 25 listopada 1470.

*Michał Naczowicz dziedzic Zelwy kościołowi w swojej tej wsi, wystawio-
 nemu pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP. oraz ŚŚ. Jakóba apostoła
 i Michała archaniola, zapisuje dziesięcinę wszelkiego zboża z dworu swego*

40 266. ^b chmelowymi AYZR. • litera K lub h na dziurze, Petuewicz⁴ AYZR. ^d Lukъniatowicz⁴ AYZR. • Ukolowъ AYZR.

266. ² Jackowo na pld. od Wołożyna nad rz. Isłoczą, dalej na południe rzeczka Wolka, dopływ Berezyny. ³ Zapewne Bryłyki na wsch. od Wołożyna. ⁴ Cinkowicze tuż pod Wołożynem 2 km. na pld. ⁵ Ponizie tuż pod Wołożynem na pld.

w Szydłowcach tudzież siedmiu ludzi z Malaszkowic imiennie podanych, z obowiązkiem odprawiania dwóch mszy za zmarłych co tydzień przez rządcę tegoż kościoła.

Or. brak.

Kop. 1. Tyszk. k. 39 nr 34 z zapiskiem: per Sta: Comorowski ex originali translum. — 2. Czart. k. 32'—33. — 3. Lib. Magn. k. 25.

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 63. — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 229.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam gesta hominum faciliter evanescent, nisi veridicis scriptis et testimonio fidedignorum debite roborentur, proinde ego Michael Naczowicz¹ heres de Zelwa², volens temporalia et caduca pro eternis commutare, sperans post huius vite occasum vitam adipisci sempiternam, tam coram presentibus quam futuris recognosco, quod ad laudem Dei Omnipotentis ac Virginis Gloriose Beate Marie Conceptionis et beati Jacobi apostoli et S. Michaelis archangeli, pro animarum nostrarum^a salute ac remedio salutari peccaminum nostrorum, dedi^b et attribui decimam in curia nostra Schydłowicze³ de omni semine ec(c)lesie nostre constructe in Zelwa^c, necnon septem homines villanos in villa dicta Malaszkowicze⁴ ibidem degentes, videlicet Polykarth, Kosma alias Kossylo, Lyewon Thatharynowicz, Chodor Thatharynowicz, Iwan Wlyezlo, Ivan Myenyko, Arczysch^d cum eorum successoribus, agris, campis, silvis et universis obventionibus, prout ante ea possidebant; hec omnia do et^e at(t)ribuo et perpetuo ascribo dicte ec(c)lesie et eius rectori pro tempore existenti cum omni iure et dominio, nichil iuris et domini pro me et successoribus meis^e in predictis penitus reservan(do). Pro quo rector eiusdem ecclesie in Zelwa existens tenebitur duas missas pro defunctis qualibet septimana legere ac celebrare perpetualiter in ewm. In cuius rei testimonium sigillum nostrum^f presentibus est subap(p)ensum. Actum et datum in Zelwa, die dominico ante festum S. Andree apostoli anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo. Presentibus generoso Jundylo tenentario in Dvbycz, honorabili domino Mathia plebano in Zelwa, nobilibus Nicolao Zakrzowsky, Stanislao Wylnowiecz, Joanne Zofflyk^g, Nicolao dicto notario, et aliis quam plurimis fidedignis ad premissa vocatis.

267.

Rzym, 19 grudnia 1470.

Papież Paweł II zleca opatowi starotrockiemu (Marcinowi), aby imieniem papieskiem zwolnił Jana biskupa wileńskiego od winy złamania przysięgi, jaką był złożył papieżowi, obejmując to biskupstwo, iż w czasie oznaczonym nawiedzi osobiście „limina apostolorum“, a której nie dochował z powodu bardzo dalekiej

266. ^a nostrorum w tekście ^b dei Tyszk. ^c Zelwia Czart. ^d Polycarth, Kuzma, Koszyło, Lewon Thathannowicz, Thatharinowicz Wleczko, Iwan, Mienko, Arczysch Czart. ^e brak w Czart. ^f meum Czart. ^g Jundilo, Dubicz, Zakrzowski, Wilnowiecz, Zuslyk Czart.

266. ¹ Michał Naczowicz syn Naczka Ginwilowicza (ob. o nim Semkowicz Wł., O literwskich rodach bojarskich i t. d. w Roczniku Tow. Herald. T. VIII [1926/7] str. 139). ² Zelwa dziś w pow. wołkowyskim, w połowie drogi między Wołkowyskiem a Stolimem. ³ Szydłowicze w Stolimskim nad Szczarą, o milę na pld.-wsch. od Stolimia. ⁴ Może Malyszewicze, 15 km. na pn.-wsch. od Stolimia.

drogi zwłaszcza zaś niebezpieczeństwa dla kościoła wileńskiego wskutek jego nieobecności; udziela mu tej łaski na prośbę króla polskiego Kazimierza i zleca mu dopełnić po latach dziesięciu obowiązku wizyty apostolskiej.

Or. brak.

Kop. Archiwum Watykańskie, Regesta Lateran. T. 712 k. 272—272'. Zapisek na początku tekstu inną ręką: ad cortesii, po tekście inną ręką: P LXX quartis.

Paulus etc. dilecto filio abbati monasterii Beate Marie de Stare Troky Wilnensis diocesis¹ salutem etc. Apostolice Sedis indefessa clementia prelati ecclesiarum ad eam post excessum tum humiliter recurrentibus se propiciam exhibet et benignam, et ut eidem Sedi devociosiores existant, earum commoditatibus providet oportune, prout cause rationabiles suadent, et id in Domino conspicit salubriter expedire. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte venerabilis fratris nostri Johannis episcopi Wilnensis peticio continebat, quod ipse tempore, quo nos de persona sua ecclesie Wilnensi tunc vacanti providimus ipsumque illi preficimus in episcopum et pastorem, prestito ut moris est iuramento promisit, quod apostolorum limina certis tunc expressis temporibus personaliter visitaret; verum quia ecclesia ipsa in remotissimis Lithwaniæ partibus inter scismaticos Ruthenos et gentiles consistit, idem episcopus timens, ne propter eius absenciam ecclesia predicta in spiritualibus et temporalibus detrimenta sustineret vel ad ruinam perveniret, limina huiusmodi hactenus non visitav(i)t periurii reatu(m) incurrando, et etiam propter nimiam et longissimam distanciam ac graves labores et impensas rerumque et corporis sui pericula, eundo per diversa viarum discrimina, non sperat visitacionem ipsam in futurum commode facere posse. Quare pro parte dicti Johannis episcopi nobis fuit humiliter supplicatum, ut ipsum a reatu periurii huiusmodi absolvere ac sibi, quod limina predicta usque ad decennium personaliter visitare non teneatur, concedere aliasque sibi et statui suo in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur, volen(tes) ipsum Johannem episcopum iuramentorum suorum intuitu et etiam consideratione carissimi in Christo filii nostri Kazimiri regis Polonie illustris, nobis pro ipso Johanne episcopo dilecto suo super hoc humiliter supplicantis, favore prosequi gracioso regis et Johannis episcopi predictorum, asserencium ecclesiam ipsam sub temporali dominio eiusdem regis consistere, in hac parte supplicacionibus inclinati, discrecioni tue per apostolica scripta committimus et mandamus, quatenus ipsum Johannem episcopum, si hoc humiliter pecierit, a reatu periurii huiusmodi auctoritate nostra hac vice dumtaxat absolvas in forma ecclesiastica consueta, iniuncta sibi pro modo culpe penitencia salutari et aliis indulgendis ac infamie maculam sive notam, per eum premissorum occasione contractam, penitus aboleas. Nos enim, si absolucionem et abolicionem huiusmodi per te vigore presencium fieri contingat ut prefertur ipsi Johanni episcopo, quod usque ad decennium a data presencium computando limina predicta personaliter visitare minime teneatur, nec ad id a quoquam invitatus compelli possit, dummodo iuramentum ipsum quoad alia studeat firmum observare, auctoritate apostolica tenore presencium indulgemus. Non obstantibus premissis ac constitutionibus et ordinacionibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscunque. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno Incarnacionis Dominice millesimo quodringentesimo septuagesimo, quarto decimo kalendas januarii, anno septimo.

267. ¹ Marcin opat starotrocki, siódmy z rzędu, zmarły 2 sierpnia 1472 (Szczygielski St., *Series et notitia Trocensium abbatum O. S. B. [Cracoviae 1668] k. B 2).*

268.

(Rzym) na konsystorzu, 13 lutego 1471.

Papież (Paweł II) mianuje biskupem miednickim Bartłomieja dziekana wileńskiego po śmierci ostatniego biskupa (Macieja).

Zapisek w Archiwum Watykańskim, Oblig. et Solut. T. 82 k. 34' (nowa paginacja 60'). — Na marginesie z lewej strony zapisek: Metdinen.

Reg. Abraham, Sprawozdanie (III) str. 31.

Eodem die (mercurii XIII februarii) et consistorio ad relacionem r^{mi} domini Papiensis¹ providit ecclesie Metdinensi in Polonia de persona domini Bartholomei decani Villnensis, vacanti per obitum ultimi episcopi extra Romanam curiam defuncti.

269.

Wilno, 4 kwietnia 1471.

Stanisław Sandziwojowicz marszałek króla Kazimierza (Jagiellończyka) i starosta grodzieński braciom mniejszym św. Franciszka od obserwy (bernardynom) daje dworzec swój dziedziczny z przyległym ogrodem, obok zamku (kowieńskiego) nad Niemnem, dla zbudowania klasztoru.

Or. brak. Istniał on jeszcze w r. 1700 wszelako bez pieczęci, kiedy sporządzono z niego odpis w aktach wizyty biskupa wileńskiego Kazimierza Brzostowskiego, o czym świadczy wzmianka także: extat in pargameno sine sigillo (ob. niżej Kop. 1). — Pieczęć istniała jeszcze w r. 1579, kiedy dokument Stanisława Sędziwojowicza podano do transumowania królowi Stefanowi Batoremu (ob. niżej Kop. 2).

Kop. 1. Muzeum XX. Czartoryskich, rpsis 5718/19 k. 551 (nowa paginacja str. 1055), zawierający »Acta Visitationum ecclesiarum decanatus Augustoviensis... rev^{mi} domini domini Constantini Casimiri Brzostowski, Dei et apostolicae Sedis gratia episcopi Vlnensis... anno Domini 1700«. Wśród aktów tych pod nagłówkiem: Fundus et donatio areae 1471 pro creatione loci conventus Caunensis F. F. Minorum S. Francisci de Observantia znajduje się odpis niniejszego dokumentu sporządzony z oryginału, jak świadczy uwaga pod tekstem kopji: Extat in pargameno sine sigillo. — 2. Tamże na karcie 551' (str. 1056) mieści się kopja transumptu i zatwierdzenia tegoż aktu przez króla Stefana Batorego wydanego w Wilnie d. 15 grudnia 1579 ze wzmianką: porrectas... nobis esse per certos consiliarios nostros nomine conventus Fratrum Minorum S. Francisci ord. in civitate nostra Caunensi litteras in pargameno et sigillo superappenso munitas, sanas, salvas, integras nullaque in parte suspectas.

Reg. O fundacji tej wspomina Jan z Komorowa w »Memoriale ordinis Fratrum Minorum« (Mon. Pol. Hist. T. V str. 202) w tych słowach: Locus Coffnensis in ordine decimus septimus (w Polsce i na Litwie) anno Domini 1468 (sic) a prefato patre viccario (Marjan z Jeziorka na Mazowszu) susceptus, datus per magnificum dominum Stankonem pallatinum Trocensem, consensu tamen regio expedito, edificatus de diversorum elemosinis, primum de lignis, demum per fratres zacristia, tandem infirmaria in muro edificata. Analo-

268. ¹ Jakób de Piccolominibus (Amanati) biskup Pawji 1460—1477 (Eubel, Hier. cath. T. II wyd. 2 str. 14 i 212).

giczną wzmiankę z topograficznym określeniem położenia klasztoru podaje Wadding w *Annales Minorum T. XIII (Romae 1735) str. 458 nr XXII*, z powołaniem się na *Monumenta MSS. Prov. Poloniae Conv. 17** (które były również źródłem kroniki Jana z Komorowa). — Błędna data fundacji 1468 podaje Baliński-Lipiński w *Starożytnej Polsce T. III (Warszawa 1846) str. 407*.

Uw. Wydaje się ten dokument z *Kop. 1 (Kop.)*, uwzględniając jednak niektóre trafniejsze lekcje z *Kop. 2 (Trans.)*.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum apostolico attestante eloquio »Quae seminaverit homo haec et metet, et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet«¹, hinc est, quod nos Stanislaus Sandziwoiewicz² serenissimi principis et domini domini Casimiri Dei gratia regis Poloniae, magni ducatus Littuaniae, Russiae Prussiaeque haeredis et domini^a marescalcus^b et capitaneus^c Grodnensis, cupiens divinum cultum amplificare salutique nostrae ac praedecessorum necnon successorum nostrorum^d providere, curiam nostram propriam, nulli obnoxiam, sed prorsus liberam et ad nos iure haereditario pertinentem, una cum horto eidem adiacenti, sitam in latere castris iuxta fossatum, a fossato usque ad aquam fluvii Niemen et ab aqua praefata usque ad plateam, quae mediat inter^e curiam praefatam^d et civitatem, assignavimus, deputavimus, donavimus, dedimus, concessimus, prout^f exnunc realiter et cum effectu assignavimusque, damus, donamus, concedimus^f pro Fratrum Minorum alias ordinis S. Francisci de observantia monasterio erigendo, aedificando, construendo, situando ac secundum beneplacitum eorundem Fratrum praefatorum in laudem Altissimi et salutem omnium fidelium vivorum atque defunctorum disponendo, temporibus perpetue^g valituris^h. Et qui hoc infringere voluerit aut infregeritⁱ, suo tempore coram Iudice omnium super^d hoc respondebit. In cuius rei testimonium sigillum nostrum iussimus appendi^j. Datum Vilnae in domo habitationis nostrae, feria quinta proxima ante dominicam de Ramis palmorum anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo.

270.

(Prawdopodobnie interpolowany).

(Iszkoldź), 10 czerwca 1471.

Mikołaj Niemirowicz z Wsielubia wraz z żoną swą Elżbietą zapisuje kościołowi parafjalnemu we wsi swej Iszkoldzi nowo fundowanemu i pod wezwaniem św. Trójcy, Zwiastowania i św. Mikołaja przez biskupa poświęconemu, dwór swój Żuchowicze wraz z ziemią i czterema poddanymi imiennie przywiedzionymi z ich daninami na rzecz plebana, dalej z Małego Lulińca dań pieniężną i miodową, a to z obowiązkiem odprawiania mszy w kościele wielkim (św. Trójcy) w każdą niedzielę i święto a w kościółku tegoż filjalnym pod wezwaniem św. Mikołaja także co tydzień drugiej mszy, tudzież śpiewania anniwersarza w suchedni, w którym to celu ma utrzymywać dwóch wikarych z służą kościelnym.

Or. brak.

269. ^a etc. dominus *Kop.*, et dominus *Trans.* ^b marschalco *Trans.* ^c brak tych dwóch wyrazów w *Trans.* ^d brak *Trans.* ^e in *Kop.* ^f brak w *Kop.* ^g perpetuae *Kop.* i *Trans.* ^h perpetuae valetudinis *Kop.* ⁱ infringerit *Trans.* ^j superappendi *Trans.*

269. ¹ *Gal. 5* i *2 Kor. 9*. ² *Ob. o nim wyżej str. 301 Nr 261 przyp. 2.*

Przekł. polski tego aktu w odpisie z w. XVI na luźnej karcie 32'9 X 20'9 przechowuje się w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej; jest ona już od dawna bardzo zniszczona, dolne jej złożenie odtargane, chociaż było podklejane, górne do połowy przedarte, środkowe też niegdyś podklejone trzyma się jeszcze na małym skrawku; podkreślenia ma w kilku miejscach, na marginesie zaś z lewej strony parę uwag z w. XVII (ręką, która pisała kopję aktu następnego Nr 271).

Uw. Akt niniejszy jest dalszem nadaniem na rzecz kościoła w Iszkoldzi, rozszerzającym pierwotne szczupłe uposażenie z 16 listopada r. 1447 (ob. wyżej str. 222/3 Nr 197), ale niestety nie dochował się on w tekście oryginalnym. Przekaz jego poniższy prawdopodobnie uległ interpolacji w w. XVI przez jednego z plebanów, celem pomnożenia jego własnych dochodów. Występują dopiero w tym akcie dwa istniejące kościoły: sara pod wezwaniem św. Trójcy i kościółek św. Mikołaja, chociaż na początku wspomniany jest jeden tylko kościół pod obu temi wezwaniami; wskazywałoby to późniejszy rozwój stosunków tegoż kościoła.

W imię Boże amen. Poniewas ninieyssego wieku słaby, blahy y iako lod szliski y nyetrwały stan wssystki ludzkie sprawy w zapamyętanya przepaszcz wielekroc pogrązac zwykl, iesliby ktora dzielna a pamięczy godna rzecz wyrażeniem pisma y szwiadectwem chrześczyianstwa wiernego wwiekuiszczona albo ku wiecznoszczy uczwierdzona nye była. My tedy Mikołay Niemirowicz z Szielubia¹ dziedzycz wespolek z Elzbieta żoną mą własną tego szwiata stan uwazaiacz nyestały bycz y nyetrwały, tedy chczacz czesne y przemienne a straczie y zgubie poddane dobra przemienicz za wiekuiste, niebieskie, pewne a nyezgubne, spodziewaiacz sie po tego zywota nędznego zachodzie do zywota przeschcz wiekuistego, tedy my to do wiadomoszczy tak ninye zywiączych ludzy, zwlascza ktorym to wiedziecz zalezny, yako y do innych potumnych, przywodzimy przes [to] pismo: iako my na vmysle nassym chrześczyianską takosz y wzalenie na sluzby bozey niepotężnoszczią maiacz, a chwaly bozey wielką powinnoszcz y potrz[e]bą y sposob sobie bogomyszlnoszczią swą vwazaiacz, a zwlascza ktorymby sposobem iego boskiego maiestatu chwala rozmnozona bycz mogła y iego sludzy opatrzenye miecz z nassej strony mogli stateczne y dostateczne, tęż iego szwieta chwale sądny ostateczny dzień miłosziernymi wczynkami vprzedzaiacz, ze wssystkiey chuczny serdeczney y iako namozneyssą mogacz szyłą rozscherzacz, myszlacz y oto szię nawięcej niz o czo pilnie a vprzeymie ile s nas bycz moze staraiacz, tedy my koszczjolowi nas[se]mv w Iskulczy przes myą nowo fundowanemv y na czeschcz y na chwale Boga w Tr[oy]czy iedynego na pamyatkę Wzistowania Panny Mariey y szwieta Mikołaiia biskupa przes biskupią dostoinoszcz poszwięczonemv y iego rzadzycielowi plebanowj [ni]nyeyssemv y inssym po nim napotym będączym dwor moy Zuchowicze² rzeczony ze wssystką ziemią, rolami y pachanemi y potym przypachanymi y s szianozcziami [po] tey stronie rzeki Vschey³ lezaczymi y p[rzyleg]lymi, tak dlugo y szyeroko y w... okolicznie, iakom "sam tenze dworczech" ze wssystkimi dotąd trzymal y dzierzal y miał. Ktoemu dworczowj cztery poddane przydawaiacz, ktore tak myanuią y przezywai[a]: Iwaniecz y Szczepanyecz bracia rzeczeni Kubiczowiczy, trzeci Pleska, Hryń czwar[ty] Banyowicz rzeczony, wespolek y z potumkamj ich ze wssystkim prawem, panstwem y własnoszczią sluzeb ich y robot wszelakich powinnoszczią y ze wssystkimi i..^b przychodanj y podlegloszcziami ich zwyklymi, tak iakom ie ia sam dotychmya[st] trzymal y w dzierzawie swey myal, miedzy ktoremi Hryń

270. ^a na pęknięciu i wytarte ^b na końcu wiersza zatarte i wydarte około 2—3 litery

270. ¹ Ob. o nim objaśnienie w Nrze poprzednim. ² Ob. wyżej str. 223 Nr 197 przyp. 4. ³ Lewobrzeżny dopływ Niemna, nad którym leży Iszkoldź.

vschatek surowego [mio]du czo rok to ma dawacz; na ktorego poddanego ziemi będzie
 mogli koždy pleban [mio]du sobie dań wedle dowczypu a przemyślu swego rozmnozycz
 y ku wyëtsszem[u] pozytku przynieszcz. Ktemusz z malego Lulińcza trzy kopy scherokich
 grossy z piętnaszczą grossy, kozdą kopę po seszczdziesiąt grossy licząc, płaczycz pleba-
 5 nowi maia. I sudzyną albo myedniczę^o myodu czteropyędek, którą Danilecz, Żalowicz
 s Krzemyenyem synowczem swym stamtądze płaczy dacz powinnyen, [po]tumkowie prze-
 rzczonego Danilecza dawacz y płaczycz^d plebanowi powinny. Thy my wssystki
 rzeczy dobra, dochody, czynsse, danj, roboty y wssystko i[mye]nye y czoskolwiek wyssey
 imiony y przezwiski swemi omyanowano iest, koszcziolowi naszymv Iskultskiemv y pa-
 10 sterzowj iego wedle czasu będączemv zgrumadno, nyerozdzielnie, nicz nye odyymuiacz
 ani woley swej w namnieyssym punkcie nye odmyeny[a]iacz, daiemy, daruiemy, leguiemy,
 przywłaszczamy, przyłączamy y zapisuiemy y odd[a]iemy czasy wiekuistymy. Aby tegos
 namyenyonego imyenia, dobra, dochodow, poddanych y dani y robot ich tym sposobem
 temus koszcziolowj legowanego ten y koz[d]y inny pleban w pokoju y w czychey bez-
 15 piecznoszczu bes gabanya wsselkiego vzywac[z] mal^e, dzierzal, myal y w dzierzawę kosz-
 czielną obroczył. Względem ktorego darowa[n]y y przydanya przerzczoneych dobr
 y dochodow plebanowj do koszczioła będzie powinnyen kozdy pleban pod sumnienim
 swym Panu Bogu za to sluzycz a zwlaszcza w koszcziele wielkim; to iest Troycze szwie-
 tej^o u fary, na kozdą nyedzielę y na kozde szwięto mssą za grzechy y za vmarle myecz.
 20 A w drugim koszcziolku szwiętego Mikolaia, ktory iako czorka tey matcze przyłączony
 iesth, dla więthssego nabozeństwa ludzkiego, takze na kozdy tydzien w kozdą nyedzielę
 y w szwięto drugą mssą myecz wiernye, pilnye, naboźnie a nieomyesskawale. A na
 kozde suchednj, ile ich iest do roka, wigilie za nas y za nasse przodkj y potumkj ze
 mschą za vmarle szpiewacz, odprawowacz y wypelnyacz będzie obowyzan. Na ktorych
 25 przerzczoneych urzędow y obowyzek wypelnyanyje slussne a stateczne powinnyen będzie
 kozdy pleban dwu wikariow chowal y slugi koszczelne godne cz . . .^f Na ktorey rze-
 czy pamiecz . . .^g y waznoszcz y szwiadectwo ninieyssemu przywileiowj nassemv pie-
 częcz^h naszą wlasną przyzawieszyczesmy dalej. Dzyalo szię tho y ten list dano w ponye-
 dzialek po szwiętey Troyczy roku Pańskiego tysiąc czterysta siedmdziesiątego
 30 y pirwschego. Przyczym bylj czy a czy etc.

271.

Iszkoldź, 10 czerwca 1471.

Mikołaj Niemirowicz dziedzic Wsielubia żonie swojej Elżbiecie zapisuje
 w razie swej śmierci w dożywocie dwór swój Iszkoldź z czterema wsiami wraz
 85 z ich przynależnościami jako też ziemie kupne przyległe do Iszkoldzi; dalej wieś Ma-
 leszewo z ludźmi imiennie wyliczonymi, którą trzyma w zastawie od Olechny Dyla
 oraz inne ziemie przy Iszkoldzi, trzymane w zastawie; dwór Leszczankę, który ma
 przypaść po jej śmierci bliskim krewnym; wreszcie skarbczyk z całą jego za-
 wartością; zobowiązuje ją do wysyłania z pomienionych dóbr dwóch włóczni
 40 na wyprawę wojenną, jakiej mają dopełnić jego bojarowie i służebni zuchowiccy,

270. ^o ostatnia litera zatarta, ale raczej ξ aniżeli η . ^a około sześciu liter na pęknięciu i wytartych
^o szwiętym w tekście ^f całkiem już zatarte na rozdarciu około 2—3 wyrazy, z których pierwszy zaczyna się od cz
 jakby czoszcz ^g jeden wyraz na końcu wiersza oderwany ^h w tekście pleczech

tuchanowiccy i łysiccy. — Dopelniając powziętego dawniej slubu wraz z żoną swoją Elżbietą, w obecności biskupa wileńskiego Jana, kościołowi w Iszkoldzi przez siebie wybudowanemu, a przez tegoż biskupa pod wezwaniem św. Trójcy i innych patronów kousekrowanemu zapisuje po jej śmierci Iszkoldź z wymienionemi powyżej folwarkami, wsiami i ludźmi, wyjąwszy wspomnianej Leszczanki; dobra nadane kościołowi oddaje pod jurysdykcję biskupa, zobowiązując go do ustanowienia kolegium księży mansjonarzy dla śpiewania godzin i odprawiania mszy, wraz z prawem patronatu; wreszcie zapisuje biskupowi wieś Maleszewo, jeśli za życia ich obojga Olechno Dyl nie wykupi jej z zastawu, przenosząc nań równocześnie wspomniany wyżej obowiązek wysyłania pocztów zbrojnych na wyprawy.

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin dość gruby, 45 × 327 + 4, lekko splamiony, z pęknięciami w zagięciach, zresztą dobrze zachowany. — Inwokacja piśmem wydłużonem, z ozdobnym inicjałem, sięgającym poniżej połowy tekstu; piękne, wyrobione piśmo; data później podkreślona. — Pieczęci brak, zachowały się tylko dwa luźne strzępki skręconego jedwabiu, jasno-wiśniowej barwy. — Zapiski na odwrociu: 1) na złożeniu spodniem zapisek bliskoczesny: privilegium super bonis hyszkolth; 2) na złożeniu wierzchniem dawniejsze zapiski starte, z których widoczna tylko data 1471 oraz ręką w. XVII wyraz rescriptum (cieniułkiem piśmem czarnym atramentem, z pod którego przebija się wyraźne przekreślenie); 3) wyżej inną ręką również przekreślone: Correctum; dawniejszy zapisek z w. XVII Iszkoldz później uwydatniony, niżej inną ręką późniejszą tenże wyraz powtórzony; 4) sygnatury: XXIII (pierwotna zdaje się), N. 5 (późniejsza). Na złożeniu wewnętrznem zapisek z pierwszej poł. w. XIX: Roku 1471. Fundusz kościoła Iszkoldzkiego przez Mikołaja Niemirowicza dziedzica na Wsielubu uczyniony.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Luźna kopia na trzech kartach folio (z mylną datą 1401). Jest to odpis z oryginału, znajdującego się w Archiwum Diecezjalnem Wileńskiem »in pergamenno cum cordula et serico rubro dependenti«; kazał go wydać w roku bliżej niepodanym biskup wileński Eustachy Wollowicz (1616—1630) pod swoją pieczęcią przez notariusza swych aktów i mocą apostolską publicznego Andrzeja Pawełkowicza, X. Stanisławowi Pariniewiczowi parochowi w Zadwiei i Iszkoldzi, a to ad effectum recuperan(di) bona dictae ecclesiae Iszkoldensis quomodolibet et quibuslibet direpta et adempta. — 2. Chart. k. 33—34' (z opuszczeniem miejsca wystawienia i daty dziennej). — 3. Lib. Magn. k. 25—26'.

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 61—2.

Uw. Piśmo w tym dokumencie jest niewątpliwie współczesne; uderza przecież niezwykłość układu tego aktu, składającego się z dwóch oddzielnych zapisów, sformułowanych jako odrębne części jednego dokumentu, w których występują dwaj różni odbiorcy, a mianowicie w pierwszym żona wystawcy, w drugim kościół w Iszkoldzi. Stylizacja areng obu zapisów wyróżnia się kwiecistością stylu od prostoty areng ówczesnych dokumentów prywatnych. Świadczenie jednak nie budzą zastrzeżeń. Nie ulega prawie wątpieniu, że zalecona (pro possibilitate) a nie nakazana fundacja kolegium mansjonarzy wcale nie przyszła do skutku dla braku pomyslnych warunków a może i sprzeciwu biskupa, za czem przemawia brak wszelkich o niem wiadomości (ob. Nr poprzedni).

In nomine sancte Trinitatis et individue unitatis amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum | rerum gestarum certissima representacio sit scriptura, que de verborum serie redactorum nichil minuit et immuttat, opportunum est ea, que in longevam | educenda

sunt noticiam, eternari memoria litterarum, vivax enim littera oblivionis deliramenta repellit et memoriam excitat renovandam; tempus enim sic in fuga | celeri est, ut temporales ei deserviant acciones, habent enim minus fidei minusque memorie, nisi personarum fidedignarum recipiant munimentum. Proinde ego Nicolaus Nyemirowycz¹ heres de Wssyelub^{a 2}, vitam humanam perpendens instabilem cito ut flos agri decidentem³, compos et bone rationis in humanis existens, universis et singulis, tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris, auditoris, visuris et lecturis notum facio per hec scripta: quia hereditatem meam paternam seu curiam dictam Hiskolth⁴ cum curiis seu villis Lissicza⁵, Lulyn et Lulynyecz⁶ parva, Thvhanowczy^{b 7} ad eandem Hiskolth curiam maiorem adiacentibus, spectantibus et pertinentibus, cum eorum terris, hominibus, censibus, solucionibus, donacionibus, laboribus, mellificiis, tributis grossorum et mellis ex eadem districtibus provenientibus, venacionibus castorum et quarumcunque ferarum, lacubus, stagnis, piscinis, molendinis, agris cultis et colendis, arvis, argulis, pratis, nemoribus, indaginibus, borris, sylvis et aliis quibuscunque obventionibus, exactionibus et proventibus, quibuscunque nominibus censeantur aut exinde proveniunt, seu per humanam industriam augeri poterint et incrementari, et quascunque alias terras cum hominibus earum per me perpetuo iure emptas et eidem curiae Hiskolth adiunctas, tam longe, late, prout in suis metis, graniciebus sunt limitate et distincte, circumferencialiter per me hereditario et pleno iure usque in hactenus Elizabeth consorti mee carissime do, dono, inscribo et largior per presentes post mortem meam, si Deus permiserit me de hac luce prius decedere, habenda, tenenda, possidenda, utifruenda; item curiam seu hereditatem dictam Maleschewo⁸ cum districtibus seu hominibus Semyohosczyane, Weziczanye, Jurkowicz^{c 9} dictis cum aliis omnibus attinentiis, quas a domino Olechno Dyl^d in ducentis sexagenis et medio cento cum duabus sexagenis latorum grossorum monete Pragensis numeri consueti, in quamlibet sexagenam sexaginta grossos computando, invadiatas sub titulo reempcionis habeo et teneo in expressione et robore, prout in privilegio inscripcionis ipsius apud me continetur⁹, eidem consorti mee Elizabeth similiter post mortem meam dono, do et inscribo tenenda, habenda, possidenda et utifruenda, tamdiu donec dictus Olechno Dyl^d pecuniam superius expressam eidem solvat et reponat realiter et cum effectu; item terras, quas etiam in titulo reempcionis alias w z a k u p n e eidem hereditati Hiskolth adiunctas teneo, eadem uxor mea Elizabeth post mortem meam ex eadem donacione mea tenebit similiter et possidebit, tamdiu donec pecunia debita pro eisdem sibi reponatur et solvetur, si dicte terre eidem curie Hiskolth com(m)ode incorporari non poterint perpetue; item aliam curiam meam dictam Lesczankam¹⁰ cum omni iure, proprietate et dominio do inscriboque

⁸⁵ 271. ^a Wsielub *Czart. i Lib. M.* ^b Ilisica, Ilulin et Iluliniecz parva, Tuchanowczy *Czart.*, Ilisica, Lulin, Luliniecz *Lib. M.* ^c Semyothoszczanie, Wezyczanie, Jurkowicz *Czart. i Lib. M.* ^d Dil *Czart. i Lib. M.*

271. ¹ Mikołaj Niemirowicz namiestnik witebski 1466, smoleński, lubucki i mceński 1467, marszałek wielkiego księcia 1471 (ob. o nim Semkowicz Wl., *O litewskich rodach bojarskich i t. d. w Mies. Herald. T. VII [1914] str. 98*). ² Wsielub, dziś miasteczko w Nowogródzkim, 14 km. na pn. od Nowogródka. ³ Z Pisma św. Psalm 102, Izajasz 40⁶. ⁴ Iszkoldź, (ob. objaśnienie na str. 223 Nr 197 przyp. 1). ⁵ Łysica, wieś w Nowogródzkim niedaleko Iszkoldzi, odległa od niej 6 km. na pld.-wsch. ⁶ Lulin i Luliniec nieodgadnione. *Słown. Geogr. (T. V str. 480)* podaje Lulin w Święciańskim nad rz. Grejmianką, z tekstu jednak wynika, że leżał on gdzieś w pobliżu Iszkoldzi, do której był przynależny. ⁷ Tuhanowicze w Nowogródzkim nad rzeką Serweczem, 15 km. od Iszkoldzi na pn.-zach. ⁸ Miejscowość nieodgadniona, może Malewo koło Nieświeża. ⁹ Taki dokument nie dochował się. ¹⁰ Lesczanka, wieś w Nowogródzkim, 6 km. na pn. od Wsielubia.

similiter ad tempora vite ipsius cum omnibus utilitatibus, proventibus habendam, tenendam, possidendam, post cuius mortem ipsa curia Lesczanka pro propinquis meis cedere debet et iure propinquitatis pertinere ad eosdem; item thesaurum totum, quem in scutellis, picariis, pecunia, ciffis^o et vasis cuiuscunque generis et speciei omnique auro et argento, vestibus et in quibuscunque aliis rebus contentum habeo, eidem consorti mee Elizabeth^l do, committo similiter et inscribo post mortem meam. Ex quibus omnibus bonis, sibi sic per me collatis et donatis, anime mee memoriam uti fidelis in spe credita procuratrix saepius faciat salutarem; duas hastas pro expeditione belli solitas ordinare et expedire debebit, ad quas bellorum expeditiones seu terrestria negocia boyari et servitores Zuchowiczzi¹¹ et Thuhanowczy et Lissiczzi⁶ et quicunque alii ad eandem Hiskolth spectant, et pertinent cum apparatibus, sumptibus et impensis propriis se debent et debebunt expedire, quos opportunum et necessarium fuit premissa et quevis alia servicia implere, ita prout inservire et explere ex iure debito et concessio eisdem solebant; quicunque autem predictorum servitorum ad implenda premissa^h prout debeat se submittere noluerit, aut ex quavis ratione seu occasione sibi^l non preiudicante terram ac possessionem ad id obligatam dimiserit, extunc uxor mea sive possessor infranominatus de alio locando ad implenda premissa providebit. Sed quia animadvertentes, quomodo Omnipotens Deus condicionem nostram in morte ceteris dedit comitem communique^l omnium associavit, propter quod diem extremi iudicii meditantes et piis operibus prevenire cupientes, temporalia a Domino nobis collata, ex voto dudum proposito et cum dicta Elizabeth^k consorte mea deliberato, pro presentique coram reverendo in Cristo patre et domino Johanne Dei gracia episcopo moderno Vilnensi testibus infra-scriptis emisso, auxiliante ipso Salvatore nostro pro eternis commutare volentes, dictam curiam nostram seu hereditatem Hiskolth cum Lissicza, Lulyn et Lulynyecz parva, Thuhanowo aliisque omnibus prediis, villis et hominibus, donacionibus, tributis, proventibus ad eandem Hiskolth dictasque haereditates, prout superius signatum est et quomodolibet spectantibus et pertinentibus, post mortem meam et eiusdem uxoris mee Elizabeth ecclesie eedem in Hiskolth, per me errecte et per reverendum in Cristo patrem dominum Johannem Dei gracia episcopum Vilnensem in honorem S. Trinitatis ceterorumque patronorum dedicate et consecrate, una cum consorte mea do, dono, proprio, incorporo et insero per presentes cum omni iure, proprietate et dominio, nichil iuris et proprietatis pro propinquis meis^l ac quibusvis aliis reservantes, excepta curia Lesczanka^m superius expressa, quam post mortem meam et uxoris mee cedere et iure propinquitatis spectare volo. Ipsa bona per nos, sicut premissum est, Deo Omnipotenti dicata, prefato reverendo in Cristo patri domino Johanni Dei gracia episcopo Vilnensi et suis successoribus cum omnimodaⁿ iurisdiccione superius expressa, cum ipsa ecclesia regenda, gubernanda ac disponenda supplicantes committimus ac possessorem eorundem post mortem nostram constituimus, ita ut, cum tempus cessionis dictorum bonorum pro ecclesia advenerit, dictus dominus episcopus et sui successores de potestate et possessione taliter suscepta ex bonis et quibuscunque proventibus ecclesie in primis privilegiis ad ea adiunctis¹² simul^o et

271. ^o cyphis *Czart. i Lib. M.* ^l Helizabeth *Czart. i Lib. M.* ⁶ Zuchowiczzy et Thuchanowczy et Lissiczzy *Czart. i Lib. M.* ^h *Czart. i Lib. M. dodaję* providebit ^l se *Czart. i Lib. M.* ^l tak w *Or.; Czart. i Lib. M. poprawia na* communemque ^k Elizabet *Lib. M.* ^l w tekście dwa razy powtórzone ^m Lesczanka *Lib. M.* ⁿ omni *Czart.* ^o similiter *Czart. i Lib. M.*

271. ¹¹ Ob. wyżej str. 233 Nr 197 przyp. 4. ¹² T. j. z 16 listopada 1449 (ob. wyżej str. 222/3 Nr 197) i bezpośrednio poprzedni tej samej co niniejszy daty, t. j. 10 czerwca 1471.

associatis pro sua salubri provisione ordinabit fieri prepositum et mansionarios ac ministros competentes pro possibilitate proventuum serviencium de solutione eis providendo, qui horas et missas iuxta provisionem Domini ordinantis decantabunt, collationem in eis cum toto iure patronatus habeat et sui successores habebunt perpetuo et in ewum, una cum regimine gubernacionis et possessionis superius expressis, ut ex hoc in ipsorum salubri ordinacione ex spe credita animarum nostrarum vivat memoria. Si autem hereditatem dictam Maleschewo cum aliis bonis superius expressis dictus Olechno Dyl me et uxore mea viventibus non exemerit, extunc eandem post mortem meam et uxoris mee eidem ecclesie in Hiskolth do et inscribo per eundem dominum episcopum successoresque tenendam, habendam et possidendam cum toto iure superius expresso, tamdiu quousque dicta exempcionis pecunia sibi data et soluta fuerit totaliter et cum effectu, iuxta cuius exigenciam hereditatem emat pro eadem ecclesia competentem. Et exinde similiter duas hastas pro expedicione belli et terrestri negocio pro tempore interveniente, prout superius circa donacionem uxoris mee consignatum est, expedire debet et^p debebunt, quas expediciones boyari^q et servitores ei Hiskolth curie nostre associati in impensis et apparatu, ut premissum est, propriis implere tenebuntur et debebunt ex iure feudali sibi que dicto domino episcopo et suis successoribus servire in modo et expedicione, qua nobis serviebant; in quibus servitoribus idem dominus episcopus et sui successores potestatem omnimodam substituendi alios in bona eorum habeat et habebunt, prout et nos habuimus, si se ab eisdem debitis serviciis abstraxerint, aut terras pro eis datas relinquerint, ut premissum est. Si quis autem, cuiuscunque status aut condicionis extiterit, ausu temerario contra premissa aliquid attemptare presumpserit, districtum Dei iudicium non evadat. Harum testimonio litterarum sigillum meum presentibus est subappensum^r. Datum in Hiskolth, feria secunda in crastino post Sanctae Trinitatis anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo. Presentibus eodem reverendo in Cristo patre et domino Johanne Dei gracia episcopo Vilmensi necnon honorabilibus et nobilibus Johanne officiali et Johanne canonicis^s ecclesie cathedralis Vilmensis, Matthia altarista Sandiwogii^t, Gabriele Domunthowicz^u, Alexandro Hindrichowicz^v, Olechno Maliszczyc^w, Nicolao Dzerskowycz, Jacobo Johannis Nyemyrowicz^x, Jaroslao Phethkowicz^y, Nicolao Gyhirstoltowycz^z, aliisque pluribus fidedignis.

272.

(Podejrzaný).

Gieranony, 16 czerwca 1471 (P).

Marcin Gasztoldowicz dziedzic Gieranon, starosta (wojewoda) kijowski funduje oltarz w kościele św. Michała archaniola we wsi swej Dziewieniszkach z woli zmarłej matki swojej, i ustanawiając altarystą księdza Jana, nadaje mu dziesięcinę z dworu swego Lubowa, a ponadto dochody z miasta Tykocina i ze wsi Dziewian, przyczem wyznacza mu plac na budowę domu mieszkalnego nad rzeką Gawją.

Or. brak.

271. ^p brak w Czart. i Lib. M. ^q boiary Czart., boiari Lib. M. ^r appensum Czart. ^s canonicis Lib. M. ^t Sandiwogii Lib. M. ^u Domuntowicz Czart. i Lib. M. ^v Andrichowicz Czart. i Lib. M. ^w Maliszczyc Czart. i Lib. M. ^x Niemierowicz Czart. i Lib. M. ^y Phetkowycz Czart. i Lib. M. ^z Bekyrstolowicz Czart., Bekyrstolowicz Lib. M.

Kop. Tyszk. k. 56—57 nr 50.

Uw. Data dzienna aktu, zamieszczona przy jego końcu (wtorek nazajutrz po św. Wicie), nie zgadza się z podaną na początku datą roku 1471, w którym dzień św. Wita przypadał na sobotę. Może jednak data roczna jest pomyłona zamiast r. 1472, w którym rzeczywiście dzień św. Wita przypadał na poniedziałek. Wprawdzie ani forma ani treść aktu nie budzą 5 podejrzania, ale pokrewieństwo jego formalne i rzeczowe (wzmianka o matce i datacja dzienna według św. Wita) z silnie podejrzanym dokumentem tegoż Marcina z dnia 15 czerwca 1474 (ob. niżej pod tą datą) osłabia zaufanie do autentyczności obecnego jego przekazu. Kościół jednak w Dziewieniszkach istniał niewątpliwie już wcześniej.

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo quadingentesimo septuage- 10
simo primo. Nos Martinus Gasztholthovicz heres de Geranony¹, necnon capitaneus Kyo-
wiensis, ad perpetuam rei noticiam notificamus quibus expedit universis tam presentibus
quam futuris, quoniam cupientes diem iudicii operibus misericordie prevenire, quecunque
pro augmento cultus divini aut sacrarum edium edificacione erogamus, quare altare in
villa nostra Dzevyenysszky² in ec(c)lesia sancti Michaelis archangeli per mandatum ma- 15
tris^a nostre felicitis recordii, in honorem Omnipotentis Dei et Gloriosissime Virginis Matris
eius, duximus erigendum; ad hoc quidem altare discretum Joannem presbiterum statuimus,
prefigentes sibi quantum ad nos videtur pertinere, cuius quidem officio fides roborabitur
christiana, ut de gracia Dei Omnipotentis speramus, cuiusque actibus bonis et exemplis
bonis mentes hominum suscitantur, necnon salutaribus proficient incrementis. Sed ut ipse 20
rector predicti altaris et ipsius successores, qui pro tempore fuerint, digna retributionis
emolumenta percipiendo ad exequenda ea, que ipsis incumbunt, alacrescant et ceteri eius
exemplo, eciam spe firma bonaque refecti, ad consequendam^b vitam eternam fervencius
elaborent^c, eidem altari et rectori eius pro tempore existenti decimam post nostram
araturam in curia nostra Lvbowo³ ascribimus, eciam de op(p)ido nostro dicto Thyko- 25
czyn⁴ quinque sexagenas de Szachale⁵ dictos ciclos de dictoque op(p)ido Thykoczyn duas
tinnas mellis; item talentum alias camyen cere, viginti tunnas siliginis, duodecim tunnas
avene, duodecim currus feni, vaccam et porcum de Dzevyany⁶; item pro edificacione
domus eidem altariste locum seu aream, iacentem^d penes fluvium Gowya, quam quidem
aream seu locum homo noster dictus Saczko possidebat. Qui quidem altarista et eius 30
successores tenebuntur singulis annis et sunt astricti qualibet septimana complere septem
massas una cum vicario, quem vicarium predictus altarista et sui successores tenebuntur
servare temporibus perpetuis. Datum in Geranony, feria tertia in crastino Viti.

272. ^a nris w tekście ^b exequendam w tekście ^c laborant w tekście ^d w tekście po iacentem
dodane plebanum. 35

272. ¹ Marcin Gasztołdowicz z Gieranon starosta nowogrodzki 1464—1471, potem kijowski (wojewoda) aż do r. 1480, marszałek ziemski 1481, wreszcie wojewoda trocki 1481—3 (ob. o nim Semkowicz Wl., *O litewskich rodach bojarskich w Roczniku Herald. T. VI [1921|3] str. 122—3*).

² Dziewieniszki, wieś parafjalna w Oszmiańskim, w połowie drogi z Oszmiany do Lidy.

³ Lubowo jedno w pow. kalwaryjskim nad rz. Szeszupa, drugie nad Wilją na pn. od Wilna koło Niemenczyna; zdaje się, że tu mowa o tem ostatniem. ⁴ Tykocin, znane miasto na 40

Podlasiu nad rz. Narwią. ⁵ Czyżby późniejsze Szacily w par. Dziewieniszki? ⁶ Miejscowość nieznaną.

273.

Wilno, 30 września 1471.

Katarzyna Montuszowa sprzedaje Janowi biskupowi wileńskiemu dwóch ludzi Bianusznojowiczów wraz z ich ziemiami i całą przynależnością za 23 kóp 5 groszy praskich, odebranych z rąk Fuszka Gotoltowicza, z wyłączeniem roszczeń swoich dwóch córek i krewnych.

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości, 307 × 242 + 3, od wilgoci w większej części splamiony i na plamie z prawej strony pleśniejący, w wielu miejscach przez robactwo przeżarty. — Pismo wyrobione, inwokacja wydłużonemi literami z inicjałem do połowy tekstu, w nim jak zwykle zapisek X. M. Herburta: NB. Jam per-scriptum. — Pieczęci brak, pozostały po niej trzy dziurki i odciski sznurka na zakładce. — Na odwrociu: 1) na złożeniu wierzchniem pierwotny zapisek współczesny zupełnie wyblakły, z którego widoczne tylko wyrazy: hominum duorum, przepisany w w. XVIII: Venditio Montosowey; 2) poniżej drugi zapisek z w. XVI|XVII, bardzo wyblakły, z którego rozpoznać można wyrazy: ... certorum hominum ... episcopis Vilmensibus serviens; 3) data poniżej tą samą ręką 1471 uwydatniona w w. XVIII; 4) sygnatura z w. XVIII: Num VIII; czerwonym atramentem z w. XIX: N° 53.

Kop. 1. Lib. I z k. CXIII—CXIV z nagłówkiem: Littere vendicionis duorum hominum (dopisane inną późniejszą ręką): Episcopo Vilmensi. — 2. Lib. II str. 322—324 nr 104 z nagłówkiem: Venditio Catherinae Montusowa duorum subditorum pro certa summa Joanni episcopo Vilmensi (odpis poprawiony wedle oryginału, w nazwiskach kilkakrotnie nieściśle, ale lepszy niż tekst w Lib. I i Czart.). — 3. Czart. k. XI'. — 4. Lib. Magn. k. VII.

Reg. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wil. T. I str. 59 (z amplifikacją, że posyłała synów swoich na wojnę i z przekreśleniem nazwisk: Martusowa i Białosznojcie).

In nomine Domini amen. Quoniam humana memoria eternitati non | commensuratur, expedit igitur, ut ea, que in humanis negociis fiunt, ad perpetuitatis ratitudinem^a per litterarum | robur et testimonium proborum deducantur. Proinde ego Katherina Monthvssowa^b universis et | singulis, tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris, auditoris, visuris et lectoris notum facio profitendo, quomodo non coacta, non 80 compulsata nec allocuta^c, sed animo deliberato amicorum et propinquorum meorum consilio freta maturo, duos homines Matheyusz et Michailo^d Byanoschvnoywczy iure hereditario a me possessos reverendissimo in Cristo patri et domino Johanni^e Dei gracia episcopo Wilmensi^f suisque successoribus pro viginti tribus sexagenis latorum grossorum monete Pragensis numeri vero Polonicalis, in quamlibet sexagenam saxaginta grossos 35 putando, ad utilitatem meam et necessaria iam integre et complete ex manibus nobilis domini Jusko Gotholtowycz^g per me receptas vendidi et tenore presencium vendo cum eorum terra, agris cultis et colendis, arvis, sareptis, argulis, pratis, rubetis, silvis, gaiis, piscinis, aquarum decursibus ita longe, late et circumferencialiter, prout eosdem sola 40 uti usa sum eis in potestate mea^h existentibus, et per ipsum dominum episcopum ac suos successores sic emptos, habendos, possidendos, tenendos, vendendos, commutandos, alienandos, et ad usus quos voluerit, ut sibi et successoribus suis melius videbitur, ex-

273. ^a certitudinem Lib. I ^b Montussowa Lib. II, Montusowa Czart. ^c tak Lib. II i Czart., natomiast Lib. I ma non compulsata nec allocuta nec coacta ^d Matheyvssz et Michaylo Lib. I ^e na mar-ginesie ręką ks. Kurczewskiego dopisane Łosowicz ^f Vilmensi Lib. I ^g Botholtowicz Lib. II i Czart. ^h potestate Lib. I ⁱ nostra Lib. I

pedire convertendos perpetuo et in ewm; terram ipsorum a vicinis, si impedimentum aliquod contigerit, expurgando, ab omni etiam impedimento propinquorum iuxta obligationem fori contracti intercedo et intercedere me obligo, in quantum vita in humanis fuerit michi comes, quia nullus tam filiarum mearum duarum^l, que ex divisione facta sortes receperunt^k suas in eis contente, quam etiam consanguineorum ceterorum, qui nichil proprietatis et iuris respectu propinquitatis habent ad eosdem^l. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est subimpensum^m. Datum Vilne, feria secunda ipso die sancti Jeronimi anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo. Presentibus honorabilibus, generosis, nobiles et discretis dominis Johanne canonico ecclesie cathedralis Vlnensis, Juskone Gotholthowycz, Alberto Iwaskonis Szakowycz, Petro alias Dobrogosth Narbutowycz, Paulo Słazak, Gynywilo Bwywidowycz, Stanislaio Georgii Jothkowycz genero meo, Michaele Raczowycz, Mathia plebano de Wschakowoⁿ, Mathia com(m)endario de Krawa, Jacobo altarista Juskonis Gotholthowycz, Nicolao Dzerskowycz^o, Thoma et Georgio domini episcopi prefati servitoribus, aliisque multis fidedignis.

274.

Wilno, 15 listopada 1471.

Iwaszko Świerbkowicz wraz z żoną swą Sonką i z dziećmi sprzedaje i nadaje Janowi wikarjuszowi konwentu franciszkanów NPM. na Piaskach w Wilnie ziemię zwaną Dubrowa, w pobliżu rzeki albo ziemi Kieni za cztery kopy groszy, z prośbą o grób dla siebie i dzieci swoich w tym kościele.

Or. brak.

Kop. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, wśród papierów franciszkańskich z drugiej połowy w. XVIII łacińska, na pierwszej karcie arkusza folio, obejmującego Kopije dokumentow ex parte JXX. Franciszkanow wileńskich JW. JX. Horainowi biskupowi Hiren(eńskiemu), archidiakonowi wileńskiemu (†1774) na sądy podkomorskie oddano; skolajonowana jest ona z oryginałem według zapisku korektora na dole str. 2 i 3: Concordatum cum originali Truchnowski Regent Sądu Podkomorskiego Smolen. i jego ręką na początku tekstu jak i przy reszcie dokumentu tę samą notatę: Autentyk ieden co y W. Czyzowi, nieco wyżej inną już ręką: Nro 1mo.

Przekł. pol. tamże, w fascykuliku kopij dokumentów franciszkańskich z tegoż czasu na str. 2 nr 5 z wskazaniem sygnatury dokumentu: Sub Litt. AA. N° 1mo i regestem obok na marginesie inną ręką: Kupno ziemi vel pola nad rzeczko Kijano nazwaney Dubrowa ze wszytkimi przynależytosciami.

Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie z 5 grudnia 1522 (ob. wyżej str. 37 Nr 22) w słowach: (21) Item literas Iwasko Swyerbkowicz^a, quibus confitetur terram unam Dvbrowa dictam prope fluvium seu terram Kyany sittam pro quatuor sexagenis eisdem fratribus se vendidisse.

In nomine Sanctae Trinitatis^b et individuae unitatis amen. Cunctorum quaecunque aguntur hominum sub zodiaco^b rerum perit memoria, nisi fuerit fidei testimonio roborata

273. ^l brak w Lib. I ^k tak w Lib. II i Czart.; Lib. I ma sortes receperunt propinquitatis sortes receperunt suas i t. d. ^l tu brakuje orzeczenia do quia nullus ^m subappensum Lib. I ⁿ Botholtowicz Lib. II i Czart. ^o Getoltowycz, Iwaskonis Sakowycz, Slezak, Gynywylo, Buywydowycz, commendaria, Derszkowycz Lib. I

274. ^a Swyerskowycz Metr. Kor. ^{b-b} poprawione przez Truchnowskiego z pierwotnego Trinitatis amen. 48
Quaecunque degunt hominem sodiaco, leca degunt pozostawit

et perennata, et ex quo inter universa animalia homo sit et dignior et creatura perfectior, in resolutione corporis ab anima merito debet recognoscere Creatorem^o suum. Noverint igitur universi et singuli, tam praesentes quam futuri praesens hoc privilegium visuri, lecturi et audituri: quod nos Iwaszko nobilis alias Swyerpkowicz^a una cum co(n)-
 5 thorali mea domina Sonca^o necnon meis liberis, existens mente et corpore incolumis, non coactus neque compulsus, imo nutu spontaneo atque deliberato amicorum fretus consilio, vendidi et obligavi ac ex parte largius donavi^f ob salutem animae meae ac hominum meorumque liberorum pro quatuor sexagenis latorum grossorum unam terram dictam Dubrowa^e, sitam prope flumen seu terram Kijana^h¹, cum omnibus attinentiis,
 10 usibus, fructibus atque utilitatibus ipsius mobilibus et immobilibus, campis, agris, rubetis, aquis, rivulis et eorundem decursibus, venerando ac religioso domino fratrique Joanni protunc vicario cum omnibus ipsius fratribus ac patribus ordinis Minorum ad ecclesiam S. Mariae Virginis Vilnae in Arena degentibus totique conventui aeternaliter habendam, tenendam et dirigendam atque cum omni iure haereditario possidendam, ut et egomet
 15 possedi, com(n)utandam, vendendam, necnon ad quaevis beneficia convertendam, ut ego converti. Ipsique praedicti fratres S. Francisci nullatenus nobis aut nostris liberis sepulturam ipsorum in basilica debebunt denegare de gratiis ac orationibus ipsorum nobis promissis. Actum et datum feria VI^{ta} ante festum S. Elisabeth anno Domini MCCCCLXXI, in conventu nostro, hic annotatis famosis dominis civitatis Vilnensis domino Boguslao
 20 protunc advocato, domino Martino Weprzyk protunc magistro civium, domino Tlustyanko^l, domino Mycko^l consulibus, eciam^k pro animis ipsorum magistri civium, ac secretario Joanne Polono de Olechma^k, ceterisque personis fidedignis. In cuius rei testimonium ac robur firmius et perfectius praesentibus meum sigillum et appensum.

275.

Rzym, 19 listopada 1471.

25
 30 *Papież Sykstus IV szlachetnemu Janowi synowi Aleksandra Iwaszka, panu na Poczapowie¹, na jego prośbę daje przywilej spowiedniczy, a mianowicie pozwala wybrać sobie ydoneum presbiterum secularem vel religiosum na swego spowiednika z mocą rozgrzeszania także od rezerwatów papieskich jeden
 80 raz, a od innych w miarę potrzeby, przy dopełnieniu zwyczajnych warunków i innych szczegółowo wymienionych, dopokąd będzie zostawał w jedności wiary z Kościołem Rzymskim i w jego posłuszeństwie.*

Or. nieznan.

85 *Kop. Archiwum Watykańskie, Armarium XXXII T. 21 (sygnatura przedwojenna) zawierający kopiarz rzymski Erazma Ciolka, k. 36'.*

Wyd. Kopiarz rzymski Erazma Ciolka z pocz. w. XVI wyd. ks. dr Jan Fijałek w Archiwum Komisji Historycznej Serja 2. T. I str. 73—4.

274. ^o poprawione przez tegoż z debitorem ^a poprawione przez tegoż na Swyerpkewicz ^o także ze
 40 znakiem skrócenia między n i c ^f także pro zamiast ex i donarii ^e Dubowa także ^h także poprawione
 z Kijany ^l także pierwotnie Tlustyyanko w przekładzie Tlustyanko ^l w kopji Mych ze znakiem skrócenia
 nad h ^{k-k} ustępu tego niema w przekładzie polskim a w kopji bałamutnie jest on wypisany i niedosta-
 tecznie poprawiony.

274. ¹ Kiena rzeczka, dopływ Wilejki i ziemia nad nią na wsch. od Wilna.

275. ¹ Poczapów kolo Pińska w diecezji wówczas wileńskiej, dzisiaj pińskiej.

276.

Wilno, 5 lipca 1472.

Michał Doniuszowicz książę świrski z synem Bogdanem klasztorowi franciszkańskiemu w Wilnie daje w jałmużnie wieś swą Kościeniewiczze z obowiązkiem modłów za duszę zmarłej żony swojej Zofji czyli Sonki, syna i córek przywie- 5
dzionych imiennie oraz wpisania ich po śmierci w księdze wypominków.

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument z grubego pergaminu, w jednym miejscu na górnym marginesie z nieznacznym uszkodzeniem tekstu pierwszego wiersza nadgryziony przez myszy i wilgocią poplamiony, szer. 31 × 14,7 + 3,3 cm. — Inicjał dość ozdobny na wysokość tekstu. — Na pasku pergaminowym wisi pieczęć wyciśnięta w żółtym wosku, 10
okragła, średn. 23 mm.; wyobraża ona w polu pieczęci herb Lis, w otoku napis częściowo zatarty: + ПЄ ИИАОР — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wewnętrznym bardzo wyblakłe: Michael Donyvsowicz sub domino Dowoino... (współczesny); 2) na złożeniu wierzchnim: Decime quas debent solvere S. Marie (inna ręka dopisała): Inutilis (w. XVI); 3) Eleemosina Dni Michaelis Doniusiewicz super villam Koscieniowicze 1472. 15
Non specificatur quanta (w. XVII); 4) na złożeniu spodnim N° 17 (przekreślone): Legacio eleemosinae de villa Koszczyenowicze a Dno Michaele Doniusewicz duce Svirensi A° Dni 1472. NB. Quantitas eleemosinae non exprimitur; 5) sygnatury: z w. XVI. A. 83 (przerobione z 82), inną współczesną ręką: N° 49no, pod tem dodane inną ręką: Sub littera MM (w. XVIII); z w. XIX jedno pod drugim: Od. 5 (przerobione z 4), Fas. 1. N° 13 20
(przerobione z 14).

In nomine Domini amen. Noverint universi et singuli presencium noticiam habituri, quod ego Michael Donyvsowycz | dux Swirensis¹ cum filio meo dilecto Bogdano ad honorem Dei Omnipotentis et Virginis Gloriose Marie, nostram | carorumque nostrorum 25
tam vivorum quam defunctorum ob salutem, mera et spontanea voluntate ac matura deliberacione duximus | elemosinam dare de villa Koszczyenowycze² singulis annis temporibus eviternis Fratribus Minoribus in conventu Vilmensi commorantibus tam presentibus quam futuris, cupientes quod fratres predicti conventus debent exorare pro sanitate nostra ac defunctorum nostrorum, primo pro anima contorali(s)^a mee nomine Zophia alias Sonka ac pro filio meo Gintholth ceterisque liberis et pro animabus filiarum mearum Anna, Helena, Vaszka; et nos in suis oracionibus habeant recommendatos, post obitum vero nostrum animas nostras in libris suis ascribant, et pro ipsis Altissimum iugiter exorant^b. Si quis autem post decessum nostrum predicta^c ausu temerario vel nefando violare presumserit, vel in aliquo preiudicium fecerit, compareat coram altissimo iudice de iniuria nobis illata responsurus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum 35
est appensum. Actum et datum in conventu Vilmensi, anno Domini millesimo CCCC^oLXXIJ^o die dominico infra octavas Visitacionis Sancte Marie necnon beatorum apostolorum Petri et Pauli.

276. ^a contorali Or. ^b tak w Or. ^c praedictae Or.

276. ¹ O «kniaziach» Świrskich ob. Semkowicz W., O litewskich rodach bojarskich i t. d. 40
w Miesięczniku Her. T. VII (1914) str. 57 oraz Wolff J., Kniaziowie litewsko-ruscy str. 505.
² Kościeniewiczze, dziś miasteczko w pow. wilejskim, 22 km. na pn.-wsch. od Wilejki, przy drodze do Dolhinowa.

277.

Kraków, 30 lipca 1472.

Marek (Barbus) kardynał, patriarcha akwilejski i legat Stolicy apostolskiej udziela odpustu stu dni wszystkim wiernym, pokutującym i spowiadającym się, którzy nawiedzą kościół klasztoru NMP. w Starych Trokach w święta Narodzenia, Zwiastowania i Wniebowzięcia NMP., św. Piotra i Pawła apostołów i Poświęcenia tegoż kościoła, przyczyniając się jałmużną na potrzeby budynku i jego sprzętów.

Or. Biblioteka OO. Benedyktynów w Lubiniu. Pergamin dobrze zachowany, 59,1 × 35,6, na zagięciach w paru miejscach przetarty, w samym środku na zagięciu dziurka. — Po pieczęci pozostały małe okrągłe otwory w pergaminie. — Zapiski kancelaryjne: 1) pod tekstem na lewo: Registratum pro scriptore sigillo et registro in totum gross: XVI: L. episcopus Arben(sis); 2) na zakładce wewnątrz po prawej stronie: A. de Farinis; 3) na zakładce zewnątrz z lewej strony: M. cardinalis S. Marci etc.; 4) tamże z prawej: C de Amelia; 5) na odwrocin: S. Millon; 6) tamże: Indulgentia.

Uw. Takiż sam odpust tegoż dnia nadał kardynał Marek kościołowi parafjalnemu św. Bartłomieja w Mogile (ob. Kodeks dypl. mogiński [Kraków 1867] str. 132 nr 144). O legacji kardynała Marka i przybyciu jego do Krakowa d. 4 lipca czytaj Długosza Hist. Pol. T. V (Kraków 1878) str. 570|1 i nast., a o jego powrocie do Rzymu ob. Raynaldi, Annales h. a. T. X nr 6 p. 551 (cyt. w Index actorum saec. XV str. 482 nr 4249). Odpis sporządzony łaskawie przez O. Józafata Ostrowskiego O. S. B. w Lubiniu.

MARCVS miseratione divina tituli sancti Marci sacrosancte Romane Ecclesie presbyter cardinalis, patriarcha Aquilegiensis ac | apostolice Sedis legatus¹, universis et singulis christifidelibus, presentes litteras inspecturis, salutem in Domino sempiternam. Splendor paterne glorie, qui sua mundum ineffabili illuminat | claritate, pia vota fidelium de ipsius clementissima maiestate sperantium, tunc precipue benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humilitas sanctorum precibus et meritis | adiuvatur. Cupientes igitur, ut monasterium Beate Marie in Starotrocensi Wilnensis diocesis christifidelibus congruis frequentetur honoribus, fidelesque ipsi eo libentius confluent ad illud, quo ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus vere penitentibus et confessis, qui in Nativitatis, Annuntiationis, Assumptionis Beate Virginis Marie, sancti Petri apostoli, necnon Dedicationis ipsius ecclesie seu monasterii festivitibus, ipsam ecclesiam seu monasterium a primis vespere usque ad secundas inclusive devote visitaverint annuatim, et ad reparationem ac conservationem edificiorum, calicum, librorum et aliorum ornamentorum, pro divino cultu inibi necessariorum manus porrexerint adiutrices: nos cardinalis patriarcha et legatus prefatus in singulis festivitibus huiuscemodi quibus id fecerint, centum dies indulgentiarum de iniunctis eis penitentiis misericorditer in Domino relaxamus presentibus, perpetuis futuris temporibus duraturis. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes nostras litteras fieri nostrique sigilli iussimus et fecimus

277. ¹ Marek Barbo nepot papieża Pawła II, kardynał prezbiter tytułu św. Marka, kreowany 18 lipca r. 1467, będąc naówczas biskupem Vicenzy, patriarchą akwilejskim zamianowany 18 marca r. 1470, umarł jako kardynał-biskup Palestryny 11 marca r. 1491 (Eubel, Hierarchia Catholica T. II² str. 15, 93, 248 i 267).

appensione communiri. Datum Cracouie, anno a Natiuitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo tertio kalendas augusti, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Sixti divina providentia pape quarti anno primo.

278.

Świr, 1 sierpnia 1472.

Sienko Romanowicz wraz z żoną swą Bogdaną oltarzowi ufundowanemu przez siebie w kościele w Świrze ku czci Nawiedzenia P. M., św. Bartłomieja ap. i św. Leonarda wyzn. i jego rektorowi nadaje: dwór w Jodupie z sześciu służebnymi, z końmi i wołami oraz wieśniakami imiennie przywiedzionymi wraz z ich daniami; dziesięcinę wszelkiego zboża i ogrodowizny z Wolczyna i Sporów a ze Świra tylko ogrodowizny, nadto z powyższych dworów i ze Świra bydłecą; zobowiązuje rektora tegoż oltarza do odprawiania przez siebie lub przez innego dwóch mszy co niedziela, jedną na odpuszczenie grzechów, drugą za zmarłych, zastrzegając sobie i swoim następcom prawo patronatu tegoż oltarza.

Or. brak.

Kop. 1. Tyszk. k. II'—12 nr 13. — 2. Lib. VI k. 315'—316 nr 225 z zapiskiem: Descriptum. — 3. Czart. k. 34'—35. — 4. Lib. Magn. k. 26'—27.

Reg. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 205 z zaznaczeniem (widocznie na podstawie późniejszych wizyt), że kościół założony został w r. 1452.

Uw. Za podstawę tekstu wzięto Kop. 1. Dokument nie wydaje się zupełnie wolnym od podejrzenia o interpolację w bogatym uposażeniu altarki.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum salutaris doctrina beati apostoli nobis commemorat, quod omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi pro meritis, prout in corpore sive bonum sive malum gessimus, oportet igitur nos diem venturi sive extremi^a iudicii misericordie operibus prevenire ac spe premiorum eternorum²⁵ in terris seminare, quod^b prestante Domino cum fructu centuplo^c in celis colligemus^d. Proinde ego illustris Syenko^e Romanowicz¹ cum Bogdana coniuge sua significamus tenore presencium quibus expedit universis et singulis, presentibus et futuris: quod^f cupientes horam mortis operibus pietatis prevenire et terrena in celestia, transitoria^g in eterna felici com(m)ercio permutare, nostrisque et nostrorum predecessorum⁸⁰ ac^h successorum animarum salutiⁱ ac in remedium nostrorum^j peccaminum^j construximus et fundare ordinavimus altare in ecclesia nostra Swyr^{k2} ad laudem et honorem Beatissime Virginis Marie Visitacionisque eius, sanctorumque beati Bartholomei apostoli necnon Leonardi confessoris dotamus(que) redditibus infrascriptis. Damus igitur^l, incorporamus, appropriamus^m, conferimus et donacione perpetua ac irrevocabili temporibus per-

278. ^a extremique inne Kop. ^b Lib. VI pierwotnie quo ^c w innych Kop. brak ^d tak Tyszk., inne Kop. colligimus ^e Sienko inne Kop. ^f quomodo inne Kop. ^g transitoriaque inne Kop. ^h et inne Kop. ⁱ salute inne Kop. ^j opuszczone w Czart. ^k Swir inne Kop. ^l opuszcza Tyszk. ^m appropriamus, incorporamus Czart. i Lib. M.

278. ¹ Sienko syn Romana Świrskiego (ob. o nim Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarskich w Mies. Herald. T. VII [1914] str. 57; nie zna go Wolff J., Kniaziowie litewsko-ruscy str. 505). ² Świr ob. objaśnienie na str. 202 przyp. I.

petuis et affuturis ascribimus eidem^a altari et eiusdem rectori pro tempore existēti et aliis qui impost fuerint: primo curiam Jodvp^o ³ cum omnibus ad ipsam pertinentibus longe, late et circumferencialiter ut soli tenuimus, cum sex personis familiaribus, duobus paribus boum, duobus equis necnon villanis, videlicet Paulo Andronowicz, Mylosch^p Domaschewicz, Fethko Choczyłowicz^q, Michalo Syropyathowicz^r cum tribus filiis, quarto privigno, et ipsi daciā mellis talenta quinque et mardures dant prout moris est; eciam^s terram in qua Zacharias sedet, Marcum Crepynewicz^t cum tota familia sua. Ceterum ut rector eiusdem altaris nostris munificenciis suff(ultus) divino cultui operosius valeat inherere, eidem^u decimas omnis grani^v hyemalis et (de) annonis et de ortis hoc est de Wolczyna⁴ et de^w Spory, de Swyr⁵ tantum de ortis post agriculturas annis singulis provenien(tes), quas decimas nostris hominibus conducere, componere, triturare et reducere tenebimur; eciam de suprascriptis^x curiis¹ et Swir de omnibus primogenitis pecoribus^y et peccudibus magnis et parvis cuiuslibet generis, talentum butiri, caseus decimus, stamen tele, septuaginta wlnas in se continens, porcum saturatum, easdem decimas damus, appropriamus, incorporamus et ascribimus temporibus perpetuis valituris. Sed quia beneficium datur propter officium, ideo volumus, ut idem rector dicti¹ altaris pro tempore existens et alii qui impost fuerint in recompensam necessitudinis^z salutaris super eodem altari per se vel per alium duas missas singulis diebus dominicis, unam pro peccatis, aliam^{aa} pro defunctis sub consciencia sua legere tenebuntur temporibus perpetuis pro nobis et nostrorum^{bb} progenitorum salute, clemenciam Omnipotentis Dei exorabunt. Eciam ad dictum altare duos cereos in quolibet mense successores nostri reponere tenentur sub damnatione eivterna^{cc}; cuius altaris iurispatronatus ad nos, nostrosque successores legitimos dinoscere spectabitur. Ut igitur dictum altare vel nostra premissa donatio eiusdem altaris perpetue firmitatis robur obtineat, coram^{dd} testibus ad hoc rogatis et vocatis illustribus, generosis, nobilibus et discretis Jacobo Budwidocz, Michaele Kricowicz, Jacko Wiesztortowicz, Bogdan Bitolwicz, Jacobo plebano Lyntupiensi^{ee}, Thoma altarista, Stanislaō presbytero domini Pietko et Stanislaō lectore in Troki, necnon coram pluribus fidedignis solertibus et laboriosis. In cuius rei sigillum nostrum presentibus est appensum fidem et testimonium premissorum^{dd}. Datum in Swyr, ipso die Ad vincula S. Petri anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo.

279.

Troki, 1 marca 1473.

Król Kazimierz (Fagiellończyk) kościolowi patronatu swego w Dorsuniszkach, ufundowanemu pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP., św. Andrzeja i św.

278. ^a eodem Lib. VI; Lib. M. poprawia eodem na eidem ^o Jodup inne Kop. ^p Lib. VI Michno
 80 wpisane drugą ręką w miejsce wyrazu wytartego M....; Milosz Czart.; Lib. M. poprawia Milusz na Miluszo
^q Fiedko Chocilowicz inne Kop. ^r Michaylo Siropiatowicz inne Kop. ^s Item inne Kop ^t Krepinowicz
 inne Kop. ^u etiam Czart. ^v Tyszk. błędnie grano ^w inne Kop. opuszczają ^x suprafatis inne Kop.
^y peccuris Tyszk. ^z vicissitudinis Tyszk. ^{aa} alteram Czart. i Lib. M.; inne Kop. dodają jeszcze vero ^{bb} nostrum
 40 Tyszk. ^{cc} inne Kop. sub damnatione aeviterna reponere tenentur ^{dd-dd} Tyszk. opuszcza cały ten ustęp i za-
 miast tego ma: presentibus litteris sigillum nostrum in fidem et testimonium est appensum ^{ee} Lyntupiensi
 Czart. i Lib. M.

278. ³ Zapewne Jodowce (ob. objaśnienie wyżej na str. 275 przyp. 9). ⁴ Wolczyn
 czyli Sermierz w powiecie święciańskim w pobliżu zachodniego brzegu jeziora Narocz. ⁵ Spory,
 31 wieś nad jeziorem tej nazwy w pow. święciańskim, na pn. od jeziora Narocz.

Elżbiety, istniejącemu zaś długo bez przywileju i dostatecznego uposażenia, nadaje: pięciu wieśniaków przywiedzionych imiennie i przynależnych do zamku trockiego; dziesięcinę zbożową i ogrodową z dwóch swoich dworów, Dorsuniszek i Ejjiniszek; dwie miary miodu z zamku trockiego z kamieniem wosku; ziemię na uprawę roli.

Or. brak; był jeszcze w r. 1906 w Bibliotece Publicznej w Wilnie (ob. niżej Wyd.).

Kop. 1. Tyszk. k. 22 nr 21. — 2. Lib. VI k. 279'—280 nr 192 z zapiskiem: Descriptum. — 3. Czart. k. 35. — 4. Lib. Magn. 27—27'. — 5. Wizyta biskupa Brzostowskiego (Muz. XX. Czartoryskich rkps nr 5718[19] k. 425—433.

Wyd. Opisanije ruk. otd. Wil. Publ. Biblj. Wyp. V. Priloženija str. 3 nr I (według Or. pergaminowego, ob. tamże str. I nr 502). Wydanie to z błędami nie daje rękopisowi ścisłości, a przytem okazuje brak znajomości łaciny.

Reg. 1. Dzieje dobroczynności krajowej i zagranicznej R. I (Wilno 1820) str. 421 (na podstawie nieznanego już dziś summarjusza z r. 1797). — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 190. — 3. Ks. Fijałek J., Dorsuniszek (w Kwartalniku Hist. R. XLIV [1930] z. 3 str. 339—40, gdzie dokładne streszczenie według Czart.).

Uw. Za podstawę tekstu wzięto tu Kop. 1. z uwzględnieniem Wyd. dokonanego z oryginału. — Powiększenie tego nadania przez Aleksandra Jagiellończyka ob. niżej pod 4 grudnia 1492.

In nomine Domini amen. Presentis evi humana opera, que futurorum respicere videantur cognitionem^a, a memoria hominum cito labuntur, nisi annotatione literarum et fidedignorum testimonio roborentur. Proinde nos Casimirus^b Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithvanie^c, Russie Prussieque^d dominus et heres, attendentes ec(c)lesiam in Dorsunyski^{e1} iurispatronatus nostri ad honorem Omnipotentis Dei eiusque sacratissime matris Marie Virginis Intemerate Assumpcionis, sancti Andree apostoli gloriosi et S. Elizabeth^f fundatam, diu absque privilegio ipsius fore defectuosamque signanter in hominibus, qui plebano ec(c)lesie eiusdem^g servire debeant, zelo devocionis ex desiderio fervoris, quem in ipsam Virginem Mariam habemus ac ipsorum patronorum, ut divina eo melius laus in ea possit continuari^h, homines quinque villanos, primus Mokvs cum fratre Bornuszis indivisis dictis Buywe, secundus Pythkus, tercius Beynaros in Cruti, quartus Dopkus Pawylanos in Prothkoni, quintus Dyrmeiko Czywochans in Thryczokyemyⁱ cum successoribus ipsorum et terris, daklis^{j2} tam siliginis quam avene^k ceterisque contribucionibus, quas pro castro nostro in Throky^l dabant, universis laboribus, serviciis, prout ex antiquo laborabant et serviebant, nichil^m iuris et proprietatis pro castro prefato et nobis reservan(tes)ⁿ donavimus, dedimus, largiti sumus donamusque, lar-

279. ^a tak Tyszk., cognitiones inne Kop., cognitioni Wyd. ^b Casimirus Lib. VI ^c Lithvanie Czart. i Lib. M., Lituanie Lib. VI ^d Prussie Masoviaeque Czart. ^e tak Tyszk., Dorszuniszki inne Kop., Dorschunyski Wyd. ^f Elisabeth Czart. i Lib. VI ^g eiusdem ecclesie Czart. i Lib. M. ^h continuare Wyd. ⁱ Motus, Bernuszis, Buiwe Pictus, Beinaros, Kruti, Dobkus, Ianwilanis, Prothkoni, Dirmeyko, Riwozsanis in Triczokiemy Lib. VI, Motus, Bernuszis, Buiwe Pictus, Beinaros, Kruti, Dobkus, Janwilanis in Prothkoni, Dirmeyko Riwozsanis in Triczokiemy Czart. i Lib. M., Mokus, Bernuszisz, Buyne, Pictus, Beinarosz in Cruti, Dobkus Jauwilanzsz in Prothkun, Dirmeyko Eywochansz in Trizokyemy Wyd. ^j daklisz Wyd. ^k siliginis et avene Tyszk. ^l Troki inne Kop., Troky Wyd. ^m nil Lib. M. ⁿ reservando Wyd.

279. ¹ Dorsuniszeki, dziś miasteczko w Trockiem na prawym brzegu Niemna na zachód od Trok (Słown. Geogr. T. II str. 131). ² T. j. działko.

gimur, damus et inscribimus per presentes plebano^o, tam qui pro tempore est quam^p successoribus ipsius legittime intransibus, decimas de duabus curiis nostris Dorsvnyzki et Eydgynyszky^{as} de omni grano tam agrorum quam ortorum, exceptis avena et lino; duas tunnas^r mensuratas alias wscha thky^s ex castro Throcensi^t exponendas^u cum lapide de cera, terram Butysky^v dictam pro agricultura totam perpetuo et in ewm. In cuius rei testimonium sigillum magni ducatus nostri^w Lithvanie^x presentibus est^y subappensum. Actum et datum in Throky, feria secunda Carnisprivii anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio. Presentibus reverendo^z in Christo patre domino Johanne Dei gracia episcopo Vylnensi, necnon magnificis dominis^y Michaelae palatino Vylnensi et cancellario, Johanne capitaneo Samogithiensi^{aa} Kyesgalowicz^{bb}, aliisque multis circa premissa.

280.

Wilno, 1 kwietnia 1473.

Antoni Bonumbra biskup Accia, wysłannik papieski z mocą legata a latere do Moskwy, miasta Kaffy i Pomorza (morza Czarnego), nadaje odpust trzech lat i tyluż kwadragen wszystkim wiernym pokutującym i wyśpowiadanym, za nawiedzenie kościoła św. Mikołaja w mieście Wilnie w uroczystości św. Mikołaja (6. XII), Przeniesienia tegoż (9. V). Św. Krzyża Znalezienia (3. V) i Podwyższenia (14. IX) oraz Wszystkich Świętych (1. XI), i przyczynienie się jałmużną do zachowania, budowy i sprzętów w nim liturgicznych.

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy 35,5 × 19 + 4 cm., nieco poplamiony i na zagięciach w kilku miejscach wyżarty, pismo piękne, wyrobione, jedynie na złożeniach trochę zatarte; pierwszy wyraz dużą kapitalą wypisany, nazwa kościoła podkreślona i zaznaczona N.B. — Po pieczęci pozostał tylko cienki sznurek konopny. — Na grzbiecie zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem z pierwotnego zapisku pozostał tylko wyraz Nicolai, poniżej z w. XVII: Indulgencia pro ecclesia sancti Nicolai...; 2) na złożeniu wewnętrznem zapisek z w. XVII: In anno 1655 lat temu oryginalowi 212 (sic), niżej inną ręką: 204; 3) na złożeniu wierzchniem: Ecclesiae S. Nicolai indulgentiae ... non valent, quia dicit manus adiutricis porrigentibus (w. XVII); 4) na złożeniu dzisiaj spodniem z w. XVIII: 1473 die 1 mensis aprilis, (inną ręką): Pro ecclesia S. Nicolai indulgentiae in festo Inventionis et Exaltationis S. Crucis ac OO. SS.; 5) sygnatury: a) na złożeniu wierzchniem z w. XVI: D. 14.; b) na kartce przymocowanej szpilką do pergaminu: fas. 1, 14.

ANTONIUS Bonumbra Dei et apostolice sedis gracia Acciensis episcopus¹, sanctissimi domini nostri pape eiusdemque sancte Sedis in regno seu dominio Russie | ac in civitate

279. ^o praesentes (bez plebano) Tyssk. ^p inne Kop. zam. quam mają et ^q Dorszuniszki et Eydginiszki inne Kop., Dorschunysky et Eydgynysky Wyd. ^r terras Lib. VI i Lib. M., tenas Czart., truas Wyd. ^s uszadki inne Kop. ^t Trocensi inne Kop. ^u mel is dod. Tyssk. ^v Butiszki inne Kop., Svthyszky Tyssk. ^w brak w innych Kop. ^x Lituaniae Lib. VI, Littuaniae Czart. ^y brak w Tyssk. ^z reverendissimo Czart., Lib. M. i Wyd. ^{aa} Samogitensi Lib. VI i Wyd., Samogitiensi Czart. i Lib. M. ^{bb} Kiezgalowicz inne Kop., Kyenzgalinowi Wyd.

279. ³ Ejdginiszki, wieś pod Żyżmorami, ok. 20 km. na wsch. od Dorsuniszek.

280. ¹ Antoni Bonumbra Sabaudczyk, mnich augustjański, prekonizowany na biskupa w Accia (4 maja 1467) na Korsyce, należącej podówczas do Rzpltej Genueskiej (i do me-

Caphensi et Pomeranie provinciis earumque civitatibus, diocesibus et districtibus nuncius et orator cum potestate legati de latere, universis et singulis presentes nostras litteras inspecturis salutem in Domino sempiternam et divini cultus in animarum salutem desiderare. Splendor paterne glorie, qui sua mundum ineffabili claritate illuminat universum christifidelium in Dei misericordia sperantium, supplicium precēs excedit et vota, ut per spiritualia bona que agimus Beate Marie Virginis et Omnium Sanctorum suffragiis et meritis in die iudicii cum omnibus sanctis et electis Dei gloriam percipere mereamur in celis. Cupientes igitur, ut ecclesia sancti Nicolai in civitate Wilnensi posita congruis honoribus frequentetur^a, fidelesque ipsi eo libencius devocionis causa confluant ad eandem, quo divini muneris noverint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia ac^b beatorum Petri et Pauli apostolorum eius confisi, omnibus et singulis christifidelibus utriusque sexus vere penitentibus et confessis, qui in sancti Nicolai, Translacionis eiusdem, Inventionis sancte Crucis et Exaltacionis ac Omnium Sanctorum festivitibus ipsam ecclesiam devote visitaverint, necnon pro conservacione et manutencione struct(ur)arum, calicum, librorum et aliorum ornamentorum divino cultui inibi necessariorum porrexerint manus adiutrices, pro singulis diebus festivitatum huiusmodi annuatim tres^c annos et totidem quadragenas de iniunctis eis penitenciis in forma Ecclesie consueta duntaxat auctoritate sanctissimi domini nostri pape, cuius legacionis de latere gerimus officium, tam scriptis quam vive vocis oraculo misericorditer in Domino relaxamus presentibus his nostris, perpetuis temporibus duraturis. In quorum omnium et singulorum fidem has nostras per cancellarium nostrum infrascriptum fieri, nostrique pontificalis sigilli inappensione^d muniri fecimus et mandavimus. Datum Wilne in domo egregii viri Boguslai advocati, civis Vilmensis, ubi nostram facimus residenciam, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio, die vero prima aprilis, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Sixti divina providencia pape quarti anno secundo.

Niżej na zakładce inną współczesną ręką podpisy własnoręczne:

Ita est ydem episcopus et legatus manu propria; — z prawej strony: N. Gupadatinus subscripsi.

281.

Wilno, 19 lipca 1473.

Aleksander syn Jerzego Siemionowicza ks. Holszański, wybierając się do służby królewskiej i ziemskiej z rozkazu króla i panów radnych do Polski, kościołowi katedralnemu św. Stanisława w Wilnie, w którym grób dla siebie obrał, w razie swojego powrotu nadaje swoją część posiadłości w Świranach; na wypadek, gdyby bracia jego i bliźsi krewni chcieli ją wykupić, mają biskupowi lub jego następcom zapłacić 200 kóp szerokich groszy, które przeznacza na

tropolji genueńskiej) a przez papieża Sykstusa IV wysłany w misji nadzwyczajnej z Rzymu do Moskwy jako towarzyszący cesarzównie Zoe (Paleolożance), którą poślubił Iwan III. Wyjechał z Moskwy 26 stycznia 1473, udając się z powrotem przez Litwę i Polskę. Zmarł przed 14 lutego 1480 (Eubel, Hierarchia catholica II² str. 78, oraz Pierling P., La Russie et le Saint Sièże T. I str. 155—9 i 169—75).

280. ^a frequententur w tekście ^b At w tekście ^c ten wyraz na zagięciu zatarty ^d w tekście in oddzielone od rzeczownika

czynienie pamięci za swoją duszę. Na wypadek zaś śmierci, za wzięte u Olechny Sudymuntowicza wojewody połockiego trzy konie i kropierz na tę wyprawę, zastawia mu Dunitowiczów danników i Dalkowiczów z wszelkimi ich opłatami i dochodami, przypadłych sobie w dziale z braćmi, prosząc o obrócenie nadwyżki wartości majątku na rzecz pamięci za swą duszę.

Or. (niewątpliwie ruskiego) brak.

Przekł. polski w Lib. I k. LXXXVIII'—LXXXIX' z nagłówkiem: Resignacio bonorum episcopo (po przekreśleniu tego wyrazu druga współczesna ręka dopisała na marginesie: Deo et sancto Stanislao) ecclesie Vilnensis, per quendam nobilem Allexandrum filium Georgy Syemyonowycz. Przy końcu aktu na marginesie daty ołówkiem nowszą ręką: 1460 i 1473 ze znakami zapytania. Data po rusku, począwszy od setek literami i słowami.

W ymyą Boze amen. Ja Allexander xyądza Jurgia syn Syemyonowycza Holszansky ¹, bądąc sdrow na swoyey mysly, na swoym czyelye, nyepzypadzony ale s dobrego mego rosmyhlenya czynya sywyadomo wszystkim pospolyscze y kasdemv z osobna nynyeyszym y pothym bądącym, ysz dla sbawyąny y pamyączy duszy moyey, yesly Bog czo na myą przepusczy na drodze sluszbi krolewskyey y zyemskyey, którą nynye s przykazana krola yego mylosczy y panow radnych czynią do Lachow, iakoszmy krol yego myloscz y s ynszą braczyą moyą przykazal, poleczają y dawam Bogu y swentemv Stanislavu kosczyola wylenskyego cząszcz ymyąny moyego w Swyranyech ², dzelnyczą oyczysny moyey, w ktorym kosczyele v swyentego Stanislawa pogrzeb wybralem ³, yesly my szya w dalekych zyąmyach smyercz nye przygodzy, s ktorychze nye moze byczy czyalo moye przyprowadzono. A tego ymyąnv pyrwey wypyssane xyądz Jan z Bozey lasky biskup vilensky nynyeysszy y yego namyesnyk pothym badacz maya bycz opyekuny y dzerszawcze y moyey dusze wyeczną pamyącz dzalacz. Yesly braczya my y blyszny moy chczyelyby tho ymyąnye othkupyecz, tedy mayv othlozycz xyądzv Janv nynyeysszemv biskupu y pothym bądzym namyesnykom yego dwyesczye szyrokych grosszy a s tych grosszy mayą czynycz wyecuystą pamyątką za moyą duszą pod thą wymowa, yaco nawyrzchv wypyssano. Yesly Bog na myą smyercz przepusczy na they drodze, a daley pod thymze sywyadomym iawno czynią y wysnawam, ysz v pana ⁴ Olechna Sudymuntowycza ⁴ woewody poloczkyego, oycza y dobrodzeya moyego, wsyalem trzy konye, dwa po stv slothych a trzeciye go za czterdzesczy slothych y sto kop szyrokych grosszy y kroper w osmydzeszyath slothych na wyprawą tej drogy, a w thym wszystkim yego mylosczy panv Olechnv Sudymuntowyczv oyczv y dobrodzeyv moyemv zastawiam Dunitowyczy ⁵ dannyky se wszystką daną myodową y ze wszystkimy platy y Dalkowyczy ⁶ ze wszystkimy dochody y ze wszystkim prawem, tak yakom sam myal s dzalv s braczyą oyczysny moyey, pod thą wymową, ysz Bog na myą na they drodze smyercz

281. ^a panno w tekście

281. ¹ Książ Aleksander Jurjewicz Holszański późniejszy krajczy litewski, namiestnik grodzieński, podczaszy litewski, wreszcie kasztelan wileński, ożeniony z Zofją córką Olechny Sudymuntowicza z Chożowa, zmarł około r. 1500 (Wolff, *Kniaziowie lit.-ruscy* str. 101). ² Świrany ob. objaśnienie wyżej na str. 274 przyp. 4. ³ Można w tem upatrywać wskazówkę, że w Holszanach nie było wówczas jeszcze kościoła. ⁴ Ob. o nim wyżej str. 214 przyp. 1. ⁵ Dunitowicze, dziś miasteczko w pow. wileńskim przy trakcie z Wilna do Połocka (*Słown. Geogr. T. II* str. 226). ⁶ Dalkowicze, wieś w Borysowskiem nad rz. Cną, między Wilejką a Borysowem.

przepuŝczy. A bądzely^b tho ymyanye wysze y kostownieysze nad ten dlug pana Olechnow, yakosz dobrze wym, ysz yest wyszey. alye go nynye szaczowacz nye vmyem, tedy pań Olechno, w ktorym yako w oyczv y dobrodzeyv nadzieją mam, ysz sbytkow tego ymyąny, ktore sostaną na dlugy moye, ma pamyątką czynycz za moją duszą, asz na myą Bog smyercz przepuŝczy. A bądąly braczya moy odkupycz to ymyąnye, tedy 5 pań Olechno oszczowacz y pobracz pyąnyądze od nych wszystkiey pospolyczye, s ktorych pyąnyądzy swoy dlug odyąwszy, sa ostatek ma pamyątką czynycz dussze moyey; a ynszy zadny, bom szyą yego mylosczy w tey rzeczy sam swoye duszą polyeczam yako xyądzv byskupv w drugey rzeczy na wyrzchu pyssaney. A na thych wszystkich rzeczach dla lepszego swyadomya y poczwyrzdenya pyeczacz moya temv lystv yest zawyesszona. 10 A przythym byly xyądz Jan s Bozey mylosczy byskup vilensky a pan Mychal Kyeszgalowycz woyewoda vylensky, canczlerz zyemsky Xyastwa Wyelkyego Lytewskyego, a pan Iwan Choczkyewycz marszałek krola yego mylosczy, a pan Ivaszko Allexandrowycz podskarbi, a xyądz Jan canonyk y oficial cosczyola vylenskyego. Pyssan y dan Vylnye, w ponyedzialek przed szwyentą Marią Magdalena latka Bozego tyssyancz А-МН СТЬ 0 ТРГ- 15 ТЕМЬ (1473).

282.

(Połonka), 1473.

Mikołaj czyli Myszko Ostrouchewicz zapisuje kościolowi św. Piotra w Połonce dziesięcinę wszelkiego zboża ze swojej posiadłości.

Zapisek o tem nadaniu wpisany jest na wielkim dokumencie kościoła w Połonce z r. 1502 w środkowej części tekstu drobnem pismem ręką z początku w. XVI.

Kop. 1. Lib. VI, k. 308. — 2. Czart. k. 50'. — 3. Lib. Magn. k. 42.

Uw. Pierwsze uposażenie kościoła w Połonce z 3 listopada 1437 ob. wyżej str. 170 Nr 152.

Sub anno Domini millesimo CCCC^oΛ^o3^a. Ego quidem Nicolaus alias Myszko 25 Ostrouchewycz^b legavi et inscripsi decimam de hereditate mea perpetualiter de omni grano ad e(c)clesiam S. Petri ad Połonką domino Petro et eius successoribus coram testibus: coram Malina et Mitrosz^c et Szlysz^d etc.

283.

(Połonka), 1473.

Mikołaj Nartolłowicz zapisuje kościolowi św. Piotra w Połonce i jego kuratowi Piotrowi dziesięcinę wszelkiego zboża ze swej posiadłości.

Zapisek o tem nadaniu wpisany jest na wielkim dokumencie pergaminowym kościoła w Połonce z r. 1502.

Kop. 1. Lib. VI k. 306. — 2. Czart. k. 49. — 3. Lib. Magn. k. 40.

281. ^b można czytać i bądzely

282. ^a Lib. VI poprawia inną ręką (nie przez korektora) z pierwotnego septuagesimo na quinquagesimo, Czart. i Lib. Magn. wypisują słowami quinquagesimo ^b Myszko Ostrouchowicz Lib. VI ^c można czytać i Mitrosz; Mytrosz Lib. VI ^d aliis Lib. VI

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo CCCC^oΛ^o3. Ego quidem nobilis Nicolaus Nartholthovycz^a ob salutem anime mee ac successorum meorum legavi et inscripsi decimam de hereditate mea de omni grano ad e(c)clesiam S. Petri domini Petro curato protunc existenti et eius successoribus perpetualiter dare, solvere coram 5 testibus, coram Petro Chothko Zyborthovycz et coram Malyna et Mythrosz et coram Holechno Rymyszycz^b et eodem domino Petro curato protunc existenti, et aliis multis quam pluribus testibus.

284.

(Podejrzany).

Gieranony, 15 czerwca 1474.

10 *Marcin Gasztoltowicz dziedzic Gieranon, starosta (wojewoda) kijowski wystawia karczmę we wsi swej Dziewieniszkach i nadaje ją wraz z placem przy moście rzeki Gawji Albertowi rektorowi kościoła parafjalnego tamże i jego następcom, z obowiązkiem odprawiania co tydzień trzech mszy z wiljami za 15 duszę matki i swoich następców.*

*Or. brak.**Kop. Tyszk. k. 56 nr 49.*

Uw. Akt w niniejszym przekazie trudno uznać za rzetelny z powodu niezdarnej re-
dacji a następnie sprzeczności w treści; jest w nim mowa, że ofiarodawca »eryguje«
10 karczmę na rzecz Alberta rektora kościoła parafjalnego, a następnie powiada, że ją matka jego dała »realiter et cum effectu«
jemuż rektorowi. Datacja dokumentu ma tę samą formułę (zresztą nieprawidłową), co akt również podejrzany tegoż Marcina Gasztolda z 16 czerwca r. 1471 (ob. wyżej Nr 272). — Treścią aktu niniejszego jest nadanie karczmy na rzecz rektora, a zatem wzmocnienie jego uposażenia a nie »fundacja kościoła«, »ze znacznem nadaniem gruntów księdza«, jak podają ks. W. Przyalgowski w *Zywotach bisk. wil. T. I str. 64* i ks. J. Kurczewski w *Biskupstwie Wil. str. 199*. Nie bardzo zrozumiały jest również obowiązek odprawiania raz na tydzień trzech mszy z trzema wiljami.

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto nos Martinus Gasztholthowicz heres in Geranony¹, capitaneus Kyowiensis ad perpetuam rei memoriam significamus quibus expedit universis, presencium noticiam habituris: quod sincere devocionis zelo accensi diem extremum iudicii operibus misericordie prevenire et indubitate salutis perpetue nobis compendia procurare, immarcescibiles namque^a tesaurus celestes fiducialiter reponimus, quecunque sacrarum edium et

283. ^a Nartholtowicz *Lib. VI i Lib. M.* ^b Chotko Zyborthowicz, Malina, Mitros, Rymyszyc
85 *Lib. VI.*

284. ^a nanque w tekście

284. ¹ *Ob. o nim objaśnienie wyżej na str. 318 przyp. 1. Siostra jego Aleksandra, bernardynka wileńska »religiosa Alexandra Gastholthowa, virgo de tertia regula ord. Fratrum Minorum Vylnensis monasterii« 27 grudnia 1487 wspomniana jest w akcie kanclerza kor. Krzesława z Kurozwęk (Matricularum R. P. Summaria ed. T. Wierzbowski T. II [Warszawa 1907] str. 108 nr 101). Była wielką dobrodziejką klasztorów bernardyńskich przez brata założonych na Litwie a także w Polsce, a następnie sama wstąpiła do trzeciego zakonu, o czym donosi kronika Jana z Komorowa (Mon. Pol. Hist. T. V str. 225). Boniecki zna tylko jedną siostrę Marcina Marje, żonę kniazia Semena Olelkowicza (Poczet szlachty WXL. str. 57).*

augmento cultus divini liberaliter erogamus. Quapropter tabernam in Dzevyenysszky² villa nostra erigimus et ereximus eandemque tabernam dedimus et per presentes damus et assignamus, ita quod nulla alia nostra taberna neque compositiones alique debent esse in dicta villa nostra Dzevyenysszky et in toto districtu eiusdem domini ville predictae, honorabili domino Alberto rectori ecclesie parochialis in ibidem et eius successoribus una cum loco seu area penes pontem fluvii Gowya³, et hoc respectu fori, quod agitur feria quinta in dicta Dzevyenysszky una cum processione Corporis Christi cuiuslibet mensis; quam quidem tabernam mater nostra felicis recordacionis predicto Alberto assignavit et dedit realiter et cum effectu. Qui quidem Albertus et eius successores singulis annis tenebuntur complere semel in hebdomada tres missas cum tribus vigiliis pro salute matris nostre et nostrorum successorum temporibus perpetuis duraturis. Datum in Geranony nostra curia, die sancti Viti, presentibus ibidem existentibus Stanislao Czech et Michaele Anima capellanis curie nostre et Joanne Merla, et ceteris quam plurimis, nostro sub sigillo.

285.

(Oszmiana), 9 sierpnia 1474.

Stanisław Daukszewicz dziedzic z powiatu oszmiańskiego Janowi biskupowi wileńskiemu sprzedaje ludzi zwanych Magunczy koło rzeki Łosi, mianowicie Lelusza i jego dwóch synów wraz z ich ziemiami i dochodami, za trzydzieści pięć kóp groszy praskich.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. I z k. CXXIII—CXXIII^z z nagłówkiem: Empcio hominum Magunczy circa fluvium Lossa per Johannem episcopum Vlnensem. — 2. Lib. II str. 324—5 z nagłówkiem: Venditio Stanislai Dauxewic certorum subditorum circa flumen Lossa Joanni episcopo Vlnensi oraz Lectum Correctum (odpis naogół poprawniejszy niż starszy odpis w Kop. 1., acz zmodernizowany). — 3. Czart. k. XII—XIII z nagłówkiem takim samym jak w Kop. 2. — 4. Lib. Magn. k. VII—VIII (z nagłówkiem j. w.).

Reg. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 59 (z domniemaniem, iż sprzedał tych ludzi biskupowi, potrzebując pieniędzy na wojnę pruską).

In nomine Domini amen. Cum inter humane nature commoda nihil dignum memoria habeatur, oportunitate existit^a, ut actus hominum, ne lapsu temporum evanescent, munimine scripturarum et testium fidedignorum perhennitate roborentur. Proinde ego Stanislaus Dauxewycz^b heres de districtu Oschmanensi^c universis et singulis, tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris, audituris et visuris notum facio per presentes: quia ego non compulsus, non coactus^d nec aliqua fraude seductus, sed sano ac deliberato animo suorumque charorum amicorum^e salubri usus consilio, homines dictos Magunczy² circa flumen dictum Lossza^f, videlicet Lelusza^g cum duobus filiis Ioanne et Trabus cum omni iure domini, prout solus tenui et possedi, cum agris, pratis,

284. ² Dziewieniszki, ob. objaśnienie wyżej na str. 318 przyp. 2. ³ Gawja, rzeka, nad którą leżą Dziewieniszki, prawobrzeżny dopływ Niemna.

285. ^a oportunitate existat Lib. I ^b Dauxewicz Lib. II ^c Oszmianensi Czart. ^d non coactus, nec compulsus Lib. II ^e amicorum carorum Czart. ^f Lossza Lib. II i Czart. ^g Neylus Lib. II i Czart.

285. ¹ Stanisław Daukszewicz (ob. o nim Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarskich w Roczniku Herald: T. VII [1924] str. 217). ² Maguncze, osada dziś nieistniejąca nad rzeką Łoszą poboczną Oszmianki, w pow. oszmiańskim. ³ Ob. przypis poprzedni.

silvis, rubetis, borris, aquarum decursibus et earum piscaturis, venacionibus castorum et venacionibus ferarum, serviciis, tributis, donacionibus, equitacionibus, mellificiis cum plena et tota^h auctoritate et donacione vendidi^l eviterne reverendissimo in Christo^j patri ac domino domino Joanni Dei gracia episcopo Vilmensi suprafatos homines in suprafato loco sitos, pro triginta et quinque sexagenis latorum grossorum Pragensis monete, in quamlibet sexagenam sexaginta grossos computando. Quos quidem homines suprafatos reverendissimus dominus pontifex Joannes et ceteri postmodum successores ita rate, firme et debite cum omni iure et dominio dignetur tenere, possidere, regere^k, gubernare, ut verus hereditarius dominus, prout et ego solus tenui, habui et gubernavi, omni scrupulo impedimenti ab omnibus meis successoribus postposito, tam in vita mea quam post vitam, hec ratificando et vendendo perpetuis temporibus et in ewm. Acta sunt hec et data⁴ coram nobiles dominis Mathia Skyrmunthowycz¹, Stanislawo Skyrmunthowycz¹, Alberto Volmynowycz^m, Jaczkoⁿ Costewycz^o, Mathia Thanutowycz^p. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum, feria tertia^q in vigilia sancti Laurentii anno Domini millesimo quadricentesimo^r septuagesimo quarto etc.

286.

Oszmiana, 10 sierpnia 1474.

Stanisław Daukszewicz wraz z żoną swą Barbarą kościołowi, który zamierza wystawić w Wolmie czyli Starzynach pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP, św. Mikołaja i św. Stanisława, nadaje ziemię orną z pięciu ludźmi Woynczykowiczami dannikami z wszelkimi ich powinnościami; trzech służebnych Tymoszewiczów; dziesięcinę wszelakiego ziarna ze wspomnianego dworu, dziesięcinę zbożowe z dworów swoich w Braclawiu i Stębach; na rzecz zaś plebana daje trzech niewolnych z żonami i trzech parobków do orki; dla wikarego dziesięcinę ze zwierząt domowych i ogrodów z wszystkich swoich dworów.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. II str. 324—5 (nr 105) z zapiskiem: Lectum Correctum. — 2. Lib. VI k. 67—68 (nr 47) z zapiskami na marginesie: Lectum i Descriptum. — 3. Czart. k. 35—36. — 4. Lib. Magn. k. 28^r.

1 Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 62.

Uw. Rozwlekłość stylizacji i położenie nacisku na trwałość uposażenia budzi pewne podejrzenie, czy dokument ten nie jest interpolowany, zwłaszcza że kościół ten uległ profanacji przez kalwinów i na nowo był erygowany.

In nomine sanctae Trinitatis et individuae unitatis amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia nunc iuxta dictum apostolicum non hic habemus manentem civitatem, sed futuram expectamus¹, memorantes igitur dona, quibus nos Omnipotens Deus in hoc saeculo

285. ^b cum tota et plenaria Lib. II i Czart. ¹ vendendi Lib. I ^j Christo Lib. II i Czart.

^k brak w Lib. I ^l Skirmuntowicz Lib. II i Czart. ^m Tolminowicz Lib. II i Czart. ⁿ Jacobo tak Lib. I i Lib. II ^o Ostrwycz Lib. I ^p Tarnutowicz Lib. II i Czart. ^q quarta błędnie Lib. I

40 ^r quadringentesimo Lib. II i Czart.

285. ⁴ Że akt ten wydany został w Oszmianie, wynika z datacji aktu tegoż samego wystawcy w dniu bezpośrednio następnym (ob. Nr następny).

286. ¹ Żyd. 1314.

condonavit, nunc sanitatibus, nunc prosperitatibus, nunc divitiis et aliorum bonorum accrescentiis, volentes igitur, ut istis temporalibus lucri facere valeamus aeterna quod aliter acquiri non valet, nisi per bona et eleemosinarum largitionem, sacrarum aedium constructionem ad fundendam devotam orationem: proinde nos Stanislaus Dauxewicz² et Barbara uxor eiusdem, cupientes animarum nostrarum et praedecessorum nostrorum acquirere salutem, decrevimus in bonis nostris dictis^a Wolma seu Starzyny³ aedificare domum orationis, videlicet ecclesiam ad laudem Omnipotentis Dei et Beatae Mariae Assumptionis et sanctorum pontificum Nicolai et Stanislai honorem. Sed quia aedificatio ecclesiae constructa non est per se^b ecclesia, si non fuerint proventus ad ecclesiam sufficientes, quo sustentaretur ecclesia, hoc est plebanus cum servis ecclesiae, ob quam sustentationem, Christi invocato nomine, ad eandem ecclesiam donamus terram pro agricultura super centum tinnas seminationis, homines dictos Woynczykowicz^c tributarios quinque fratres, quemlibet ex eis de propria^d domo^d computando cum omni iure et tributo mellis, videlicet tenas duas mellis^e, et eorum successores sequaces tribuimus; caeterum tres homines super laborem domesticum, tres fratres dictos Tymoszowiczy cum omni iure ad laborem continuum sicut et nobis servierunt; caeterum ad eandem domum Dei in locum decimae donamus nonam capetam de omni grano seminationis in curia praefata, secundam decimam in curia nostra Braczsław⁴, tertiam decimam in curia nostra Stepy⁵ ex omni grano; ad serviendum quoque plebano et rectori domus Dei tres servos illiberos cum uxoribus eorum et tres famulos, qui valent pro rastro, omnes novem computando damus. Haec omnia praedicta ad laudem Dei Omnipotentis⁶ et Beatae Mariae Assumptionis et sanctorum pontificum Nicolai, Stanislai honorem donamus, damus, tribuimus, assignamus, inscribimus, allegavimus ratificando et certificando^h haec omnia sine falsoⁱ. Quae bona ecclesiastica plebanus in praesens et caeteri sequaces quilibet eorum teneat, possideat, habeat, regat plenaria cum auctoritate, potestate et omni donationis^j iure, sicut et nos tenuimus temporibus perpetuis et in aevum. Et insuper cupientes, ut quilibet plebanus ad suprafatam ecclesiam de eisdem bonis vicarium et ministrum ecclesiae semper habeat, addimus et apponimus decimam de omni curia nostra tam ab equis quam ab ovibus, vaccis et bobus et ab omnibus hortis nostris supranominatam potestatem tradimus decimandi, accipiendi iuxta valorem decimationis. Haec quoque omnia, quaecunque scripta sunt et per nos ratificata, plena in sanitate et debita cum ratione sunt ascripta^k, omni extranea compulsione exclusa. Acta sunt haec et data in curia nostra Osmena^l, ipso die S. Laurentii anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto. Coram nobilibus dominis Simone Neluszewicz^m, Adalberto Naruszewicz et Michaele fratre Adalberti, Juszkone Butoltowicz, Phedeniecz servo domini Martini Gastoltowiczⁿ, Stanislao Wyszymuntowicz, et coram pluribus fidedignis ad praemissa.

286. ^a w Lib. VI dopisane drugą ręką ^b per se non est Czart. i Lib. M ^c Woynetyowicz Czart. i Lib. M ^d de curia denuo Czart. i Lib. M ^e w Lib. VI dodane drugą ręką ^f Stepy Czart. i Lib. M ^g omnipotentis Dei Czart. ^h certificandoque Czart. ⁱ fallo w kopyjach ^j Lib. VI poprawia z donacione ^k scripta sunt Czart., sunt scripta Lib. M. ^l w Lib. VI dodane drugą ręką h po s ^m w Lib. VI poprawione z pierwotnego Weluszewicz ⁿ Gastoltowicz Czart.

286. ² Ob. o nim wyżej str. 332 przyp. 1. ³ Wolma, miasteczko w Mińszczyźnie na zach. od Mińska, dziś poza granicami diecezji i państwa. Do dziś są na pld. od Wolny Starzynki, jako ślad dawnej nazwy Wolny — Starzyny. ⁴ Niewątpliwie Brasław, znane później miasto nad jeziorem Drywjaty. ⁵ Miejscowość nieodgadniona.

287.

Nad rzeką Płotnicą, 21 września 1474.

Przedstawiciele kapituły wileńskiej i urzędnicy biskupa wileńskiego, po naradzie z miejscowymi ludźmi wezwanymi przez obie strony, ustalają granicę na rzece Łoknicy, przydając Babi Ostrów ludziom biskupim i wyznaczają kary pieniężne w rublach za przekroczenie tej granicy.

Or. ruski tego aktu znajdował się jeszcze w r. 1865 w Archiwum Diecezjalnem Wileńskiem, gdzie go miał wtedy w rękę wydawca II tomu Aktów jużn. i zap. Rossii (ob. Wyd.). Był ten dokument, jak podaje wydawca, na pergaminie i wisiała u niego na cienkim różnobarwnym sznurku rozłamana pieczęć.

Przekł. polski (z ruskiego Or., skażony błędami) w Lib. I z k. CXXVII—CXXVIII z nagłówkiem: Littere iudicii super Baby Ostrow hominibus episcopi circa Slonym post fluvium Lokynycza sitis adiudicatum.

Wyd. z Or. ruskiego w Aktach odnoszących się do historii jużnoy i zapadnoy Rossii T. II (Petersburg 1865) str. 109 nr 75 z uwagą: iz archiwa wilenskago katedralnago sobora.

Uw. Wydaje się tu tekst ruski wedle Wyd., obok zaś w drugiej kolumnie przekład jego polski.

Wo imja swjatoe nerazdělnoe Troici stanjsja. Na wěcznuju pamjaty niněsznimŭ i potomŭ buduczimŭ usimŭ pospolite znamen(it)o czynimŭ, kotorymŭ budety potrebizna ohledati. My knjazŭ Woitko proborszczŭ, Mikołai, kanonici Wilenskoho kostela swjatoho Stanisława, panŭ Mikołai Dubroweńskii, panŭ Jurgŭ marszalekŭ, panŭ Woitko i Jakubŭ knjazja zŭ Bożej laski biskupa Wileńskoho urjadniki, podŭ lěty Bożymi tisjacza 400 semŭdesjaty 4 hodŭ mēsjsjaca sentjabrja 20 i 1 denŭ, sprosili esmo storony otŭ knjazja biskupa eho milosti pana Balakira urjadnika knjazja Michaila Wasilŭewicza, i pana Bohdana Wasilŭewicza korolja eho milosti bojarina, Iwana Danila Lewkowicza, a otŭ ka(pituły) Wilenskoho kostela swjatoho Stanisława pana Mityka Petrowicza i pana Mityka Bardicza i pana Fedora Bardicza, Oleksandra Maksimowicza i Danila Belotŭskoho, Mikulu i Lŭweja i inŭszichŭ mužowŭ kŭ tomu obliczŭno sobranychŭ, urja-

W ymyą swyentey Troycze nyeroszdeloney stan szye. Na wyczna pamyącz nynyeyszym y na pothym bądączym wszytkym pospolyczye znamyono czynym, kotorym bądzye potrzeba oglądacz. My xyąd(z) Woythko proboszcz, Mikołay, canonici Vilenskiego coszczyola swyentego Stanisława, pan Mikolay Dubrowyenski, pan Jurgij marszalek, pan Voytko y Jakub xyadza z Bozey laski byskupa Vilenskyego vrzednyki, pod lathi Bozomy thyssyącznym^a czterista syedmdzesyątnym czvartym myesyącza septembra dwvdesnego dnja y yednego, patrzalysmy^b strony od xyadza byskupa jego mylosczy pana Balakyrza vrzendnyka knyaza Mychala Vasilewycza, pana Bohdana Vasilewycza crola yego mylosczy bojarzyna, Ivana Danyla Lewyssowyczy^c, a oth capituly Vilenskyego coszczyola swyentego Stanisława pana Myczka Pyotrowycza y pana Myczka Bardycza y pana Phedora^d Bardycza, Alexandra Massunowycza i Da-

287. ^a po tym wyrazie przekreślone: pynczsetnym ^b poprawione tą samą ręką z patrzalysmy ^c te dwa wyrazy razem napisane ^d w tym wyrazie o niepełne, możnaby czytać Phedira

dili, utwerđi(li) esmo węcъno i hranicju udělali rěkoju na imja Lokniceju¹, i prodali kъ Solonomu Babii Ostrowъ knjazja biskupowymъ ljudemъ zъ usimъ prawomъ zemli i wъ bortjachъ; ni biskupowymъ czerezъ Loknicu, ani kanoniczimъ a bobry u Loknici sъpolu honiti. A chto prostupitъ czerezъ nasze prawo otъ knjazja biskupowychъ ljudei, knjazju biskupu sto rublowъ; a estli kanoniczni prostupjatъ, kanonikomъ sto rublowъ, a źdzokomъ, kotorye pri tomъ byli, desjatъ rublowъ. Psań na korczmě kapitulnec storony podlě Plotnici² rěki hranicъnoe, dnja i mēsjaца perywopisanychъ.

nyela Belotskoho, Mykulu y Lubyeya y ynszych mvszow ktemv oblycznye zebra-
nych, vradzyly, vczwyerdzylysmv wyeczno
y granyczą vdzielaly rzaką na ymyą Lo-
kynyczą, a przydały k Slonymv Baby 5
Ostrow knyaza byskupowym ludzem wszyt-
kym prawem szyemy y w borczach; y by-
skupowym przez Lokynycza any canony-
czym a bobr u° Loknycz spolu gonycz.
A kto przestampy przez nasze prauo oth 10
xyądza byskupowych ludzy, xyądzv bysku-
powy sto rublow; a jesly canonicze prze-
stampya, cano(ni)com sto rublow a jesdo-
kom, ktorzy przy thym byly, dzyesyząc
rublow. Pyssan na Cormye capitulney 15
strony podle Pasnycze rzeky granyczney,
dnja a myesyżacza wysszey pysanych.

288.

Kijów, 4 października 1474.

Ludwik patriarcha antjocheński, nuncjusz i poseł papieski z władzą szcze- 20
gólną, daną sobie w bulli (niewymienionego papieża) dla Marcina Gasztołda,
oznajmia, iż kościołowi NMP. konwentu franciszkańskiego w Wilnie mocą apo-
stolską udzielił był osobnym swoim przywilejem pewnych odpustów na pewne
dni; niniejszem tak ustnie jak i na piśmie mocą (wspomnianej) bulli papieskiej
nadaje siedm lat i tyleż kwadragen odpustu wszystkim chrześcijanom pokutują- 25
cym i spowiadającym się, którzy wezmą udział w procesji z Najśw. Sakramen-
tem w uroczystości wszystkie maryjne, św. Franciszka wyznawcy, św. Mikołaja,
św. Antoniego, św. Ludwika i św. Klary, oraz na każdą niedzielę, jeśli od-
mówią naznaczone pacierze ku czci Meki Pańskiej, ku NMP. i o zachowanie
wiary chrześcijańskiej i Kościoła Rzymskiego. 30

*M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy 40,5 × 25,3 + 5,5, poplamiony i zbrudzony, dziury w zagięciach wygryzione przez myszy. — Na sznurze jedwabnym słowialej barwy wiśniowej wisi górny ułomek pieczęci ostroowalnego kształtu, wyciśniętej w czerwonym wosku, na której pozostała tylko górna część baldachimu gotyckiego, po obu zaś jego stronach resztki napisu otokowego: sigill. . . . anthioceni. — Na za- 35
kładce z prawej strony własnoręczny podpis notariusza: N. Crucze. — Na odwrocinu zapiski:
1) na złożeniu wewnątrz: Indulgentie solennitatum cum processione (współczesny);
2) na złożeniu wierzchniem zapisek z w. XVII zupełnie zalarty; pozostały tylko ślady wy-
razów: Valet pro certis festivitatis, poczem widać ślady wymienionych świąt; 3) powyżej*

287. ° a w tekście

287. ¹ Loknica, rzeczka na granicy pow. mozyrskiego i owruckiego, wpadająca do jeziora Świdowca w dorzeczu Uborci (Słownik Geogr. T. V str. 689). ² Plotnica, mała rzeczka w pow. mozyrskim, dopływ Uborci z prawego brzegu (tamże T. VIII str. 321).

z w. XVIII: N° 10. Processiones in omnibus festivitibus Beatae Mariae Virginis necnon in festivitibus patronorum nostri ordinis et aliorum sanctorum introscriptorum in perpetuum concessae a Sancta Sede apostolica (niżej:) 1474 (inną ręką:) 8^{bris} 4; inna ręka dodała: Possunt valere; 4) sygnatury: B II (w. XVI), na kartce z w. XIX szpilką przy-mocowanej: Fasc. 1, niżej: 2. — Dokument ten wyjęty z archiwum franciszkańskiego, z koń-cem w. XIX pomieszczony został wśród dokumentów kapitulnych, jak wskazuje wspo-mniiana powyżej pod 4 sygnatura franciszkańska na kartce.

Kop. Archiwum Kap. Kat. Wil. w kopjarzu franciszkańskim z r. 1649 na str. 21—22 z podobnym zapiskiem jak na odwrociu dokumentu (ob. wyżej pod 3) z dopiskiem: Privilegii huius originale in Archivio conservatum.

Reg. w wykazie dokumentów franciszkańskich w osobnym fascykułe z pol. w. XIX w rękopisie Pol. Akademji Umiej. nr 1243 (ob. wyżej Nr 235).

Uw. Gdyby przywilej ten odpustowy nie zachował się był w oryginale, byłoby się skłonnym do podejrzewania autentyczności jego, a to raz z powodu ogólnikowej intytulacji wystawcy, niepodającego wbrew stałej praktyce kurjalnej imienia papieża, którego się niemi wystawnikiem, a powtóre z powodu zarwilej i wprost niezrozumiałej redakcji zarówno w in-tytulacji jak w ustępie ekspozycji: w pierwszej, uzasadniającej władzę apostolską wystawcy (do czego i później powraca), jest mowa o bulli jakoby współczesnego papieża, zresztą zu-pelnie nieznanego, do Marcina Gasztolda; w drugiej zaś nie można należycie wyrozumieć stosunku do siebie obu nadanych przez tego patriarchy odpustów kościołowi franciszkań-skiemu w Wilnie, snad pierwsze wydały się oo. franciszkanom niedostateczne. Wątpli-wości te, jak i zarazem autentyczność odpustowego tego aktu uzasadnia aż nadto sama osobistość wystawcy, osobistość nadzwyczaj ciekawa, zbyt głośna za swoich czasów, dzisiaj niemal całkiem zapomniana, już dla współczesnych zagadkowa, różnie i w historjografji osądzana. Maż ten zasługuje na uwagę także z tego względu, iż w dziejach Polski, o którą się otarł przelotnie, odegrał rolę dotychczas niewyjaśnioną. Podaje się ją na innem miejscu.

Ludouicus Dei et apostolice Sedis gracia patriarcha Anthiocenus ac sanctissimi do-
mini nostri pape eiusdem sancte Sedis nuncius et orator cum potestate | speciali, pro
una bulla nobis a sanctissimo domino nostro papa data pro magnifico domino Martino
Gastoldo¹, concessa et commissa, pro ista vice sibi directa, | universis et singulis pre-
sentes nostras litteras inspecturis, salutem in Domino sempiternam et divini cultus in
animarum salutem desiderare. Sancta mater Ecclesia catholica omnes fideles cristianos
in visceribus Domini nostri Ihesu Christi salvos fieri desiderat, et viam talem per nuncios
et legatos apostolicos libenter exquirat et sitit animarum salutem. Cupientes igitur, ut
eclesia Beate Marie Virginis conventus Fratrum Minorum in Vilna dignis honoribus
frequentetur, fidelesque ipsi eo libencius devocionis causa confluent ad eandem, quo di-
vini muneris sentirent se refectos, auctoritate apostolica certas indulgencias eidem ecclesie
certis temporibus tamen deputatis per litteras nostras concessimus, prout in eisdem ple-
nius continetur. Et quia manus Domini nunquam fuit abbreviata et eiusdem misericordie
non est numerus, de Omnipotentis Dei misericordia omnibus Cristi^a fidelibus utriusque
sexus vere penitentibus et confessis, qui in omnibus festivitibus Beate Marie Virginis,
Francisci confessoris, sancti Nicolai, sancti Anthoni(i), sancti Lodouici sancteque Clare,
dum processio cum sacratissimo Corpore Cristi sancte celebratur, dictam processionem
candelam illuminatam portantes sequantur; et ob reverenciam et memoriam passionis

288. * Crisci Or.

288. ¹ Marcin Gasztold w tym czasie był wojewodą kijowskim (1471—1480) (ob. Sem-kowicz Wł., O bojarских родach w Roczn. Herald. T. VI [r. 1921|3] str. 122). Treść bulli jest nieznaną.

Cristi quinquies »Pater noster« et totidem »Ave Maria«, et Beate Marie Virginis sepcies »Pater noster« et totidem »Ave Maria«, et pro conservacione cristiane fidei et status sancte Romane Ecclesie ter »Pater noster« et totidem »Ave Maria« devote dixerint, pro singulis diebus dominicis huiusmodi^a mensuatim, septem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis penitenciis in forma Ecclesie consueta, auctoritate sanctissimi domini nostri pape, cuius specialis bulle commissa gerimus, tam scriptis quam vive vocis oraculo misericorditer relaxamus his nostris presentibus perpetuis temporibus duraturis. In cuius omnium et singulorum fidem has nostras litteras per notarium nostrum infrascriptum fieri, nostrique pontificalis singilli^b inappensione muniri fecimus et mandavimus. Datum Kyouie^c in conventu Fratrum Predicatorum titulato sancti Nicolai, ubi nostram fecimus residenciam, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto die vero quarta mensis octobris, pontificatus sanctissimi domini nostri domini Sixti divina providencia pape quarti, anno eius quarto.

289.

Rzym, 6 grudnia 1474.

Papież Sykstus IV zleca biskupom dorpacickiemu¹ i wileńskiemu² tudzież dziekanowi kościoła ozylskiego, by dopilnowali wykonania wyroków papieży Innocentego VI i Marcina V w sporze między kościołem ryskim a Zakonem niemieckim w Inflantach o zwierzchność nad miastem Rygą.

Reg. Archiwum Watykańskie, Regesta orig. An. IV Bull. divers. T. XIX k. 232 (według sygnatury Theinera).

Wyd. Theiner Aug., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II (Romae 1861), str. 178 nr 220.

290.

Ostrowiec, 1474.

Bogdan Mitkowicz wraz z braćmi Janem i Juszkiem kościółowi parafjalnemu w Ostrowcu pod wezwaniem NPM. i Wszystkich Świętych tudzież jego plebanowi zapisuje ośm beczek żyta oraz po dwie jęczmienia i owsa za zbawienie swoje, swego brata Andrzeja, rodziców i wszystkich przodków i następców.

Or. brak.

Kop. 1. Czart. k. 35—35'. — 2. Lib. Magn. k. 27'—28.

Reg. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 186 (wzmianka o powiększeniu funduszu).

Uw. Ob. wyżej dokument Jerzego Gasztolda dla tegoż kościoła z r. 1468, mający formularz niemal identyczny z niniejszym dokumentem (str. 299|301 Nr 260).

In nomine sanctae Trinitatis et individuae unitatis amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum nihil sit certius morte et nihil incertius nisi hora mortis, nos igitur Bogdan Mitkowicz una cum fratribus meis videlicet Johanne et Juskone, cupientes ipsam horam praevenire iudicisque universalis, qui modo mitis et pius est, operibus misericordiae sen-

288. ^b tak Or. ^c Liouoniae w Kop.

289. ¹ Jan (Bertkow) de Barbeit biskup dorpaccki 1473—1485 (Eubel C., Hierarchia catholica m. ae. T. II ed. 2 str. 245). ² Jan Losowicz biskup wileński 1467—1481.

tentiaequae irrevocabili obviare, iureque nostrorum carorum praedecessorum et successorum salutem consulere animarum, quod hinc sane et indubitanter credimus, cum pro cultu divino et sacris aedibus manus extendimus adiutrices. Unde ad laudem et honorem Omnipotentis Dei Genitricisque eius et Omnium Sanctorum pro salute nostra et fratris nostri
 5 Andreae iam (naturae)^a debitum solventi(s), patris ac matris nostrae et omnium carorum nostrorum praedecessorum ac successorum damus, incorporamus et donamus donatione perpetua atque irrevocabili et aeviterne inscribimus ecclesiae parochiali in Ostrowiecz¹ ac plebano pro tempore existenti octo tunnas siliginis et quatuor vere^b duas de ordeo et duas de avena temporibus perpetuis. Actum et datum in Ostrowecz, praesentibus
 10 testibus nobiles domino Bohdan Bythdłowicz et Petro Bernathowicz et Alberto Joanne Douxowycz et Michaele Naczowicz. In cuius rei memoriam, robur et evidentiam sigilla nostra appensa sunt. Anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto^c.

291.

Wilno, 15 kwietnia 1475.

15 *Olechna wdowa po Wizgirdzie wraz z osmiu synami swymi, przytoczonymi imiennie, Janowi biskupowi wileńskiemu sprzedaje za trzydzieści kóp szerokich groszy monety litewskiej dobra swoje, zwane Maguncze, z dwoma kmięciami Waszbutem i Butejką wraz z ich żonami i dziećmi, osiadłymi nad rzeką Holo-scha w sąsiedztwie dworu Biskupice.*

20 *Or. brak.*

Kop. 1. Lib. I z k. CXVI—CXVIII z nagłówkiem: Empcio bonorum Magunczye nuncupata et duorum hominum per Reverendum patrem episcopum Vilnensem. — 2. Lib. II str. 326—8 nr 106 z nagłówkiem: Venditio Olechnae Wizgierdowa bonorum nuncupatorum Maguncze cum duobus subditis curiae Biskupice adiacentium Joanni episcopo Vilnensi i z zapiskiem: Lectum Correctum (odpis poprawiony z oryginału, pełniejszy i dokładniejszy niż Kop. 1). — 3. Czart. k. XIII—XIV z nagłówkiem tym samym co Kop. 2. — 4. Lib. Magn. k. VIII—VIII' (z nagłówkiem j. w.).

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 59.

In nomine sancte Trinitatis et individue unitatis amen. Quoniam humana memoria
 30 eternitati non commensuratur, expedit igitur, ut ea que fiunt in humanis negociis, ad perpetuitatis certitudinem deducantur^a proborum testimonio et sigillorum^b munimento. Ego igitur Olechna^c bone memorie Wyszgyrd^d consors, tanquam principalis heres bonorum maternalium infrascriptorum, una cum Georgio, Nyekrasz^e, Martino, Michaele, Alberto, Jacobo, Joanne et Paulo natis ac filiis meis carissimis universis et singulis, pre-
 35 sentium noticiam habituris, publice recognoscen(tes) profiteamur: quod^f non coacti, nec^g com-

290. ^a w tekście w tem miejscu luka ^b tak w tekście ^c następuje wyraz nieczytelny, zaczynający się od litery L, poczem 2—3 litery jakby mn

290. ¹ Ostrowiec, ob. objaśnienie na str. 300 przyp. 2.

291. ^a Lib. I dodaje tu słowo et ^b testimonio sigillorumque Lib. I ^c tak Lib. II i Czart.,
 40 Obochna Lib. I ^d Wyszgyrd Lib. II, Wizgird Czart. ^e Niekrasz Czart. ^f quia Lib. II i Czart.
^g non Czart.

291. ¹ O Wyszgirdzie i jego rodzinie ob. Semkowicz Wl., O litewskich rodach bojar-skich (w Roczn. Herald. T. V [1920] str. 55).

pulsi, sed animo deliberato nostrorum amicorum et consanguineorum maturo consilio prehabito, bona nostra hereditaria dicta et nuncupata Magvncze^h et duos homines nominibus et cognominibus his vocatos et appellatos, videlicet Vaszbuthⁱ et Butheyko^j una cum uxoribus et pueris ipsorum, in eisdem bonis locatos et possessionatos in Holoscha³ fluvio consistentes, curie dicte Biskupycze^k circumquaque parte adiacentibus, in districtu 5 Vilnensi sita, vendidimus et presentibus vendimus reverendissimo in Christo patri et domino Joanni Dei gracia episcopo Vilnensi suisque legitimis successoribus ceteris episcopis pro triginta sexagenis latorum grossorum minus una sexagena monete et numeri in magno ducatu Lythuanie^l consueti^m, ad utilitatem nostram et successorum nostrorum integre et complete receptorum. Que quidem bona hereditaria cum dictis duobus 10 cmetonibusⁿ prefato domino episcopo et suis legitimis successoribus cum omni iure, dominio, iudicio, potestate et libertate, quibus ipsa hactenus possidebamus, cum omnibus agris cultis sive colendis, locatis seu locandis, areis, argulis, silvis, nemoribus, indagini- bus, sareptis, rubetis, boris, mericis, mellificiis, venacionibus, pratis, pascuis inventis et inveniendis, constructis et construendis, stagnis, lacubus, paludibus, vallibus, collibus, 15 montibus, antris traconibus^o, aquis fluentibus, vadis, piscinis, piscaturis et eorum decursibus, cum molendinis aquaticis factis vel fiendis, cum omnibus ac^p universis usibus, fructibus, utilitatibus, censibus, proventibus, contribucionibus, redditibus, serviciis, laboribus, honoribus et donacionibus quibuslibet pacifice et quiete, liberè et perpetue resignamus haben(da), tenen(da), possiden(da), utifruen(da), venden(da), commutan(da), 20 alienan(da) ac in usus suos beneplacitos converten(da), prout sibi et successoribus legitimis melius et utilius videbitur expediri In cuius rei testimonium sigillum meum de consensu pariter et assensu filiorum meorum superius nominatorum est appensum. Actum et datum Vilne, sabbato in crastino sanctorum Thiburcii^q et Valeriani anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto. Presentibus nobilibus dominis Mathia Skyr- 25 muntowycz^r, Michaele Wyelbuthowycz^s, Nicolao, Thoma, Georgio, Alberto curiarum reverendi^t patris eiusdem domini episcopi Vilnensis tenutariis, Joanne domini lociordinarii curiae marsalco^u, Joanne clavigero, Paulo eiusdem domini^v lociordinarii notario, et aliis quam pluribus fidedignis.

292.

Rzym, 12 lipca 1475.

Wikarjusz i bracia prowincji polskiej minorytów (bernardynów), mający domy na Litwie i Rusi, upraszają o dopuszczanie schyzmatyków do swoich kościołów na nabożeństwa i niezachowanie interdaktu, jeśli go kościół katedralny lub macierzysty nie zachowuje.

Tekst supliki w Archiwum Watykańskim, Reg. Suppl. T. 716 (nowa sygnatura 723) k. 281' (nowa sygn. 285). — Na lewym marginesie inną ręką: Sine diocesi, niżej inną ręką: Indultum; na prawym marginesie inną ręką: Pe(trus) Tiras(on)en(sis).

291. ^h Maguncze Lib. II i Czart. ⁱ Czart. tak samo, poprawione z Baszbuth ^j Buteyko Lib. II i Czart. ^k Byskupicze Lib. II, Biskupice Czart. ^l Litvaniae Czart. ^m consuetis Lib. II ⁿ kme- 40 thonibus Lib. II i Czart. ^o brak tych dwóch wyrazów w Lib. I ^p et Lib. II i Czart. ^q Tiburtii Lib. II i Czart. ^r Stymuntowycz Lib. I ^s Wielbutowicz Lib. II i Czart. ^t reverendissimi Czart. ^u marschalco Lib. II i Czart. ^v brak w Czart.

291. ² Maguncze, osada dziś nieistniejąca, nad rzeką Loszą, poboczną Oszmianki, zdaje się ta sama, o której mowa wyżej na str. 332 Nr 285. ³ Niewątpliwie Losza, dopływ 45 Oszmianki.

Beatissime Pater. Provincia Polonie ordinis Minorum secundum morem ipsius ordinis plures habet domos in partibus Lithuanie et Russie inter scismaticos constitutas, et propterea sepe contingit, quod ipsi scismatici fratrum dicte provincie predicacionem audiunt et ad eorundem fratrum ecclesias confluunt divina audientes officia, et sine scandalo ab ipsis ecclesiis eici non possunt, plures quoque heretici interdicti ad ipsam provinciam declinant, propter quos cathedralis seu maternalis ecclesie^a interdictum non observant. Supplicans S. V. vicarius et fratres dicte provincie, quod eis quoad scismaticos huiusmodi, quando eos sine scandalo eicere non possunt, in divinis vitare, nec non nisi cathedralis seu maternalis ecclesia interdictum observet, interdictum huiusmodi observare non teneantur, concedere dignemini de gracia speciali. Et cum non obstantibus et clausulis opportunis.

Fiat ut petitur in Lithuania. F.

Et cum commissione omnium premissorum fiat ut supra. F.

Datum Rome apud sanctum Petrum, quarto idus julii anno quarto.

293.

(Falsyfikat).

Hrusdowo, 15 października 1475.

Bohdan Andruszkowicz Sakowicz, dziedzic Hrusdowa kościół swój także przez ojca swego ku czci św. Trójcy, św. Ducha i Wniebowzięcia NMP. założony i uposażony, z powodu (rzekomej) zatraty przywileju na dobra i dochody tegoż kościoła i plebanji, na prośby księdza Stanisława Rudego plebana w Hrusdowie na nowo eryguje, nadając mu dziesięcinę snopową ze wsi Hrusdowa z dodaniem wszelkich dziesięcin ze swoich dworów Sieliszcza i Ilji w miejsce dziesięcin z Nosidowa i Wislecza, które brat jego Jerzy zabrał na rzecz swego kościoła; ludzi Rypczyków koło Sieliszcz z uprawnieniami w rybołostwie, łakach, lasach i na rzekach; czterech czynszowników z ziemiemi i daniną miodową, zwalniając wszystkich poddanych kościoła od powinności względem siebie i zapewniając im obronę; rolę na cztery pługi z dworkiem i wyszczególnionemi łakami; pięciu robotników wyliczonych imiennie wraz z ich łakami, daniami i ciężarami na rzecz plebana, jak dotychczas swemu panu; karczmę z prawem propinacji; prawo mlewa w swoim młynie, rybołostwa w swoim starwie z jazem na rzece Brzezynie jak i wypasu na swych łakach; cztery grzywny z Iży, Daniuszewa i Spiahlicy, których pobór szczegółowo określa.

Al. Dokument w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej na pergaminie grubym 50,3 × 27,7 + 4,7, na zagięciach zbrudzony i zatarty, kilka dziurek od robactwa. — Falsyfikat już na pierwszy rzut oka poznać można z barwy atramentu (żółtego) i z charakteru pisma, pochodzącego z pierwszych dziesiątków w. XVII lub co najwyżej z końca w. XVI, przyczem widać pewne, chociaż niezbyt wyrażające usiłowanie, by naśladować pismo z w. XV w częstem użyciu v zamiast u, tudzież niektórych liter starszego typu jak δ, wielkiego I na początku niektórych ustępów, wreszcie w systematycznym a dość zrecznym zastosowaniu skrótów.

Mały inicjał prosty na długość siedmiu wierszy, nieudolnie wykonany, nie jest nasładowany, tylko sfingowany. Inwokacja większym pismem. Podkreślenia, poprawki i dopiski późniejsze. — Pieczęć prawdopodobnie oryginalna, bliskoczesna powstaniu aktu, wisi na czarnym plecionym sznurze z podłego jedwabiu. Miseczka bulwiastego kształtu z głębokim wyciskiem okrągłym, średnicy 15 mm.; w tarczy herb Pomian, nad nią litery: B A. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem zapisek ruski zielonym atramentem: ... на костеа грвздоркскій; 2) poniżej zapiski z w. XVII różnemi a temi samemi rękami co i w autentyku z r. 1443 (ob. wyżej str. 199 Nr 175); pierwszy z nich o dwóch wierszach mocno zatarty, widoczne wyrazy: fundatione i t. d. z datą: 1475. № 44, oraz rescriptum Hruzdowo, descriptum; 3) w ciągu dalszym z w. XVIII różnemi rękami: A^o 1475. Fundusz Bogdana Andruszkowicza Sakowicza dziesięcyny do Hruzdowa w Sedlisczach i na Ili tak z dwornych pol jako i pustych; niżej inną ręką: Hruzdow; 4) na złożeniu wewnętrznem bocznem zapisek współczesny: Roku 1762 miesiąca maja piątego dnia stanowszy personaliter patron JPan Jan Onufry z Pierzodow Pierzodowicz skarbnik oszmiański w Trybunale Głównym WXL, ten oryginał funduszu ad acta podał (własnoręcznie inną ręką): Jan kniaź Massalski MTG WXL PL mp.; niżej inną ręką: Concordatum cum actis, Jelenski ZW... WXL, PP. mp.; 5) na złożeniu spodniem zapiski dwiema rękami także z w. XVIII, zaznaczające fundusz kościoła hruzdowskiego 1475; 6) na złożeniu wierzchniem u góry przed zapiskiem ruskim współczesna sygnatura: № 21.

Kop. 1. Lib. VI k. 62—64' pod tym samym tutaj numerem 44, który jest wypisany na złożeniu wierzchniem tego pergaminu z zapiskiem: Lectum. — 2. Czart. k. 36—37'. — 3. Lib. Magn. k. 28'—29'. — 4. Ekstrakt na luźnym arkuszu folio o z kartach w Archiwum Kap. Kat. Wil. z uwagą: ex actis Archivi diaecesis Vilmensis z II stycznia 1778 pod pieczęcią tegoż Archiwum i z podpisem kanclerza diecezjalnego X. Jacka Miłosza, sporządzony jak i współczesny mu ekstrakt pierwszego przywileju hruzdowskiego z 3 lutego 1443 w dosłownym odpisie z Czart.; na odwrociu w złożeniu wierzchniem zapiski dwóch rąk współczesne: Fundusz plebanij hruzdowskiej na Rybczyn — do sprawy z Mniszkami (benedyktynkami wileńskimi u św. Katarzyny) 1475 8br. 15, Fundusz Bohdana Andruszkowicza Sakowicza — na Rybczyn seu Rybczyki do plebanij hruzdowskiej.

Reg. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 199.

Uw. Niewątpliwy falsyfikat z w. XVI|XVII ze względów paleograficznych (ob. wyżej) i napszystości stylistycznej, sporządzony w ramach pierwotnego dokumentu Andrzeja Sakowicza z 3 lutego r. 1443, który się dochował mimo wyraźnej wzmianki o jego zaginięciu (ob. str. 199|201 Nr 175) i z którego powtarza wszystkie nadania, uzupełniając je nowymi. Aczkolwiek redakcja nadań przedstawia stadjum późniejszego rozwoju gospodarczego, przyjąć jednak należy, że istniało rzeczywiście nadanie Bohdana Andruszkowicza, rozszerzające uposażenie jego ojca Andrzeja Sakowicza, chociaż nie w takich rozmiarach i z uwzględnieniem tych dochodów i powinności względem plebana, jak w niniejszym falsyfikacie.

In nomine Domini amen. Actiones humanae, quae geruntur in tempore, pariter cum transitu temporis oblivioni dantur, labuntur et evanescent. Ita necesse sit, ut munitione litterarum ad memoriam postfuturam firmentur, radificentur et conserventur ad id, quo utilius firmiusque fieri possit. Haud secus censeo, quam per bona opera in fide recta facta et in charitate Optimi Dei habita potissimum, quod eundem Creatorem et Redemptorem Dominum nostrum Ihesum Christum Salvatorem (a quo sumus et omnia naturalia haereditariae nostrae ab eo nobis gratis sunt donata et temporaliter concessa) haeredem participemque patrimonii nostri atque eorundem bonorum nostrorum fecerimus et nomini eius sanctissimo aliquam partem bonorum nostrorum vendicamus, offerimus et dedicamus, quo ipse vicissim suo in regno pro ineffabili gratia sua participes et cohaeredes

facere dignetur. Quamobrem ego Bohdan Andruszkowicz Sakowicza¹ immediatus ac legitimus haeres et dominus in Hrusdowo^{b,2}, volens providere, ut ecclesia nostra in Hrusdowo per patrem meum dilectissimum prius erecta et fundata, propter amissionem ipsius fundati seu privilegii ecclesiastici super bona et proventus ad eandem ecclesiam et plebanatum spectantia data et donata, proinde donationibus et proventibus suis ne privetur, aut memoria animarum parentum nostrorum praeteritorum nostraque et postfutura successorum nostrorum neglecta, amissa, oblita ne fuerit, tum insuper allectus existens continuis precibus et dignis postulationibus honorabilis domini Stanislai Rudi nostri sacerdotis et plebani in eadem Hrusdowo eiusque servitia continua, quae^c in itineribus nostris pro defensione Reipublice nobis fecerat, considerans et in memoria habens: volens igitur et secundum conatus meos desiderans ob amorem summae et sanctissimae Trinitatis et individuae unitatis et Spiritus Sancti atque Assumptionis Genitricis Mariae, quibus titulis et honoribus haec ipsa ecclesia principaliter fuit et nunc est erecta, fundata et dedicata, in eisdem ergo bonis, proventibus et donationibus per patrem meum, aliquibus tamen per me superadditis, fundatum seu privilegium erigere volo, et Domino iuvante erigo et attribuo perpetua et ir(re)vocabili donatione praesenti privilegio perpetuis temporibus inscribo et proprio huic ecclesiae Hrusdoviensi, rectoribusque eius qui temporibus suis extiterint. Inprimis decimas manipulares hic in Hrusdowo, et etiam nunc addo et proprio decimas de Siedliscze³ et Ila^{d,4} de omni grano et de seminibus ortensibus^e et de terris bojarinum^f aut subditorum desertatis, quas terras super curias prius nominatas araverint et conseminaverint, videlicet^g de terris praediorum nostrorum ad curias prius dictas attinentium. Si contigerit incolis nostris aut alienis appretiari campos ad conseminandum, extunc nos et nostri successores ac dicti appretiatores terrarum tenemur et obligamur, tenebuntur et obligabuntur etiam nostri vicesgerentes seu factores sub iuramento perpetuis temporibus decimas dare et retribuere, scilicet strennam super festa Natalis Domini et festum Pascha tenemur et tenebuntur dare et retribuere; quas decimas de Siedliscze et Ila^h hac ratione ad hanc ecclesiam in Hrusdowo dedi et appropriavi, quiaⁱ dominus Georgius frater meus germanus ab ista ecclesia in Hrusdowo ademit decimas de curiis suis Nosilowo^{j,5} et Wislec^{k,6} et suae ecclesiae appropriavit⁷, quas decimas dictas huic ecclesiae in Hrusdowo noster parens olim vendicaverat, inquires ad me: Frater mi, quilibet nostrum de suis bonis privatis suam ecclesiam provideat. Demum quatuor homines loca sua et terras suas et prata circa^l Siedliscze habentes cum tributis et servitiis suis: primus Racholka cum Basik, secundus Rypka^m cum Myskoneⁿ collega suo, qui viri isti et successores eorum decem lapides senarios seu pudos mellis pro festo Michaelis dare et reddere (tenebuntur); dictis autem incolis Rypczykom, degentibus circa concursum fluminum Wiela^o et Wiazina, licebit habere obstaculum pisces venari retibus qualibuscunque; prata vero eorundem ad transfretorium alias v przewoz v Kasvczki, unum pratum Nascierthe, alia prata ad quatuor clibanos ibidem in locis suis divisa, aliud pratum in Triscianka in paludibus Nascierthe et ad duos clibanos, aliud pratum w Koldziszczach, aliud pratum ad Antiqua Siedliscza ad duos clibanos, aliud pratum Podbrzeziem ad Rapczowice ad duos clibanos; item habebunt liberum ingressum in sylvas seu boras

293. ^b Czart. i Lib. M. stale pissaq; Hrusdowo ^o w tekście continuaque; Lib. VI rozdzielił te wyrazy
^d Ila Lib. VI ^e Lib. VI poprawia z hortorum drugą ręką na ortensibus; hortorum Czart. i Lib. M. ^f tak
w tekście i w Czart.; bojarorum Lib. VI i Lib. M. ^g similiter Lib. VI, scilicet Lib. M. ^h w Lib. VI
ⁱ poprawione z Ila na Ila ^j quod Czart. i Lib. M. ^k Nosilo et Wislec Czart. ^l Lib. VI pierwotnie
Wislec ^m brak w Czart. ⁿ Rybka Czart. ^o Myszkone Lib. VI poprawia z pierwotnego Miszkone
^p Wielya Czart. i Lib. M.

293. ¹ O Bohdanie synu Andrzeja Sakowicza ob. Semkowicz WL., O litewskich rodach bojarских i t. d. (w Roczniku Herald. T. VIII [1926/7] str. 134/5). ² Ob. objaśnienie wyżej
³ str. 200 Nr 175 przyp. 1. ⁴ Sieliszczce, osada położona na pn.-wsch. od Mołodeczna na drodze
ku Ili. ⁵ Ila, dziś miasteczko w pow. wilejskim nad rzeką tejże nazwy ok. 20 km. na pld.-wsch.
od m. Wilejki. ⁶ Nasilowo, wieś położona o milę na pn. od Hrusdowa, tuż pod Mołodecznem.
⁷ Może Isloczka, dziś dobra nad rzeką Isloczą, dopływem Berezyny niemieńskiej, która zwała się także
Wisloczą (Słown. Geogr. T. XIII str. 603). ⁸ Nie wiadomo, o jakim kościele tu jest mowa.

communes nostras apisteria aut pinos apum locanda sine quavis iniuria aut eorum violentia; item quatuor saepes arborum demittere rippis fluminum ad Vilnam ad necessitatem ecclesiae atque suam per dictos homines Rypczyki et ad fabricationem ecclesiae sive domorum eiusdem plebanatus, quantum opportuerit, de sylvis et boris nostris communibus dicto plebano et eius successoribus educere licebit. Item duo tributarii loca sua circa latibula habentes et etiam tertius tributor Brzescienny cum sua terra Brzesniewo, quartus Zacharca, Wolkores et Elizar fratres cum suis terris et tributo decem lapides senarios seu pudos mellis perpetuis temporibus ad festum S. Michaelis annuatim tenebuntur dare et solvere; si autem non habuerint tributum mellis, pro quolibet pudlo viginti grossos solvent, et secundum quod forum eius pro tempore extiterit. Dictos vero tributarios et omnes subditos huius ecclesiae ab omni servitio nostro exemptos et liberos facimus. Item dictos tributarios loca sua circa bona nostra Siedliszcze habentes, nostri vicesgerentes et factores tenebuntur pro posse defendere, quemadmodum proprios nostrarum curiarum, propter longam distantiam rectoris eorum, ne aliquam violentiam ab extraneis patiantur. Item terram arabilem ad quatuor sttirfa^p seu aratra nuncupata Synakowska⁸ cum curiola seu praediolo in dicta Sinakowka constructo, ita latam et longam prout ab antiquo est distincta et limitata, una cum pratis et fluviis et decursibus aquarum et earundem utrisque terminis. Pratum vero unum^q est positum cognomine Pozegadlowo in concursu alias w z a t h o k a c h fluviorum nomine Brzezina⁹ et Chochlanka, aliud supra rippam Brzezina nuncupatum Sinakowka ex opposito Litbwa^r. Item quinque homines laboratores cum suis terris, donationibus, censibus et tributis: primi duo in Wytroc, unus Siemion Witrowicz, alter Olexa, et prata eorundem hominum, unum pratum nominatum Lvk, incipiens a silva Witerocz^s usque ad Mikvline^t, alia prata sunt in metis pessularum eorundem hominum; item terram desertam nuncupatam Brzesniewa ad eandem curiolam Sinakowka est pertinens; item alii tres homines laboratores cum suis locis et terris in Hrusdowo^u positis: primus Pictus, secundus Bithomicz^v ex opposito ecclesiae, tertius Petrus Czarny versus decursus aquarum supra prata domum habens. Praedicti vero subditi tributum argenteum et alias dationes dare et solvere tenebuntur; et servitia per se bobus, equis et angaria alias t l o k i cum viis agendis alias w p o d w o d a c h tenebuntur perficere et explere, sicut nostri subditi quoque servitia nobis fideliter explent et nostris posteris explere tenebuntur, ita dicti subditi nunc suo rectori et posteris rectoribus omnia obsequia perficere tenebuntur. Item dicto plebano seu rectori ecclesiae cum suis successoribus do et dono tabernam habere et propinationem omnis potus in eadem meis subditis sub poena demandando, propter conservationem servorum ecclesiae et propter habendam ceram ad laudem ecclesiasticam. Item molire in nostro molendino ad quamlibet necessitatem domesticam sine quovis pretio damus et donamus. Item piscationem piscium qualicunque rethe^w in nostra piscina, et habere obstaculum in fluvio Brzezina^x et piscationem piscium in utrisque ripis in eodem fluvio nostro Brzezina^x. Item pabulationem peccorum, pecudum una cum nostris peccoribus et pecudibus in nostris campis et pascuis. Item quatuor marcas latorum grossorum Lituanicorum in Isza et in aliis tributariis ad Isza¹⁰, Danuszewo¹¹ et Spialicza¹² servientibus, uti Dubnowicze, Starina, Thalicza et Szyncemięta, et has quatuor marcas tenebuntur dare et solvere ad festum Omnium Sanctorum, quarum peccuniarum exactor erit perpetuus senior eorum de Isza; qui senior exigendo peccuniam quatuor marcarum dicto rectori ecclesiae in Hrusdowo vel servo eius ab eo misso debet reddere et solvere; quod si dicti tributarii temeritate aliqua dictam peccuniam noluerint solvere, extunc vicesgerentes curiarum nostrarum Spialicza et Danuszewo suum visorem mittere debent ad

293. ^p Lib. VI odczytuje sthirfa, Czart. zaś schifa, Lib. M. sthifa ^q poprawione inną ręką na primum
^r Litua Lib. VI ^s poprawione z Brzesniewo ^t Mikulina Czart. ^u Hnisdowo Czart. ^v Buthomicz Czart.
^w Lib. VI pierwotnie retha ^{x-x} brak w Czart.

293. ⁸ Ob. objaśnienie na str. 200 przyp. 2. ⁹ Ob. objaśnienie na str. 201 przyp. 4.
¹⁰ Isza, dziś miasteczko na pld. od jez. Narocz nad rzeką Naroczą. ¹¹ Danuszewo, dziś miasteczko w pow. święciańskim nad rzeką Wilją na płu. od Smorgoń. ¹² Spialicza, rzeka wypływająca z jez. Wiszniew i wpadająca do rz. Naroczy. Tu zapewne jest mowa o osadzie tejże nazwy nad tąż rzeką.

exigendum hunc^y tributum et per grossum a quolibet temerario cedit. Igitur haec omnia bona haereditaria donata et tributa superius scripta do, dono, adiungo, proprio et incorporo dictae ecclesiae suae parochiali in Hrusdowo et eius rectori moderno et postea pro tempore futuris rectoribus habenda, tenenda, regenda, pacifice et perpetue possidenda et in usus ecclesiae et proprios convertenda, cum omnibus usibus, fructibus, proventibus ac universis iuribus, utilitatibus, inventis ac postea per rationem humanam inveniendis, adductis vel adducendis, nichil iuris, domini ac proprietatis in dictis bonis (uti praemissum est ecclesiae dictae datis et donatis)^z pro me et pro meis successoribus reservando. Acta haec sunt et data in domo nostra in Hrusdowo, idus per se octobris, hoc est quindecima die usuali, anno Natalis Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto. Quarum rerum et actuum in testimonium sigillum meum est appensum. Praesentibus testibus magnifico domino Olechnone Svdzimadtowicz^{aa}, generosis ac nobilibus domino Bogdan Rakuciewicz^{bb} de Radzilowo, Gregorio Pluskone et Joanne Danilowicz, et aliis quam pluribus testibus existentibus specialiter ad hoc rogatis et vocatis. (Pod zakładką z prawej strony, być może tą samą ręką, ale innym atramentem i innym duktem): Laurentius Vssynski scriba curiae suae magnificentiae et notarius publicus sst.

294.

Wilno, 3 listopada 1475.

Piotr Gasztowtowicz wraz z żoną Katarzyną i córką zapisują kościołowi franciszkańskiemu NMP. w Wilnie na Piaskach dziesięcinę zbożową z dwóch dworów Byala i Szryebna po trzydzieści beczek rocznie, z obowiązkiem odprawiania trzech mszy cichych tygodniowo o odpuszczenie grzechów, do NMP. i za zmarłych, a po ich śmierci do czynienia za ich dusze wypominków.

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, wcale dobrze zachowany, w środku trochę splamiony, 30,5 X 12 + 2 cm. — Nad tekstem w środku krzyż, inicjał w kształcie rozszerzonego ozdobnie W. — Na pasku pergaminowym wisi pieczęć, wyciśnięta w czarnym wosku, okrągła śr. 27 mm., wyobraża w tarczy zatarty znak, przypominający herb Lis (strzała ostrzem w słup z połową ramienia krzyża z lewej strony), w otoku napis minuskulą gotycką: S ° Petri * heredis * de ° byela * — Na grzbiecie zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem zapisek bliskoczesny: Super magnificum dominum Gastoldum quo tenetur nobis dare..., niżej napis współczesny, wyblakły, z którego pozostały ślady poszczególnych liter; 2) z wieku XVII: Fundatio viginti tonnarum siliginis etc. super curiam Biala et Swirzno; 3) na złożeniu wewnętrznem: Legatio viginti tunnarum silliginis et decem tunnarum (tu opuszczone miejsce na jeden wyraz) de curia Byala et de alia curia Szrywna a Dno Petro Gastowtowicz et conthorali eius Catharina A. Dni 1475. 4) sygnatury: a) A. 66 (w. XVI), b) A. 56 (w. XVII), c) N° 50mo Sub litera MM (w. XVIII), niżej Od. 5 (poprawione z 4), Fas. 1. N° 14 (poprawione z 16).

+ Universis et singulis presencium noticiam habituris^a, quod ego Petrus Gastowtowicz¹ una cum contorali mea Katherina | ac filia mea dilecta ad honorem Dei Omnipotentis et Virginis Gloriose Marie, necnon carorumque nostrorum tam vivorum quam |

293. ^y hoc poprawniej w Czart. ^a w Lib. VI nawias dodany ręką poprawiacza ^{aa} Lib. VI poprawia na Sudzimondowicz; Sudzimondowicz Czart. ^{bb} Bohdan Zakucziewicz Czart.

294. ^a orzeczenia w tekście brak

294. ¹ Ze względu na odmienny herb w pieczęci nie należy do znanego rodu Gasztoldów h. Awdaniec, jak wskazał Semkowicz Wł., O literwskich rodach bojarwskich (Rocznik Herald. T. VI [1921/3] str. 120 przyp. 2).

X. Fijałek—Wł. Semkowicz, Kod. dypl. Kat. Wil. I.

mortuorum ob salutem, quod^b mera^c et spontanea voluntate ac matura deliberacione duximus decymam dare de curia nostra | Byala³ et de alia curia Szryebna⁴ singulis annis temporibus eviternis viginti tunnas de siliginis^d et decem tunnas de blado Fratribus Minoribus, in conventu Vilnensi comorantibus in Arena ad Beatam Virginem, tam presentibus quam futuris; cupientes, quod fratres predicti conventus debent legere tres missas omni septimana, primam pro peccatis, secundam Beatæ Virginis, terciam pro defunctis, post obitumque nostrum animas nostras recomendent. Ceterum quoque hominibus predictorum Fratrum Minorum, qui fuerint deputati ad missionem pro hac sancta elemosina, decrevimus ex libero animo nostro dare eis expensas, tam eorum equis, quam metipsis ibi et econtra equitantibus. Si quis autem post decessum nostrum predicta ausus temerarie vel nefando violare presumserit vel in aliquo preiudicium fecerit, compareat coram altissimo iudice de iniuria nobis illata responsurus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est appensum. Actum et datum in conventu Vilnensi, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto in crastino post festum Omnium Sanctorum. AMEN.

295.

Rzym, 21 grudnia 1475.

Ksiądz Stanisław z Daugów rektor kościoła parafjalnego w Daugach diec. wileńskiej, przybyły osobiście do Kurji rzymskiej, uprasza o zdjęcie z siebie klątwy oraz innych cenzur i kar jako też nieprawidłowości, iż pełnił nadal obowiązki kapłańskie i pobierał dochody, został bowiem napadnięty i ciężko zraniony przez sześciu złoczyńców, których towarzyszący mu bojarowie, jego parafjanie, na jego rozkaz przytrzymali i uwięzili, lecz on ich na polecenie ordynarjusza, po złożeniu przysięgi, iż ani jego ani kościoła nie napadną, z więzienia wypuścił, a jeden z tych napastników po wyjściu z więzienia w kilka dni umarł. Papież przychyła się do prosby, udziela dyspensy, przywraca do urzędu i zleca dokładniejsze zbadanie tej sprawy.

Tekst supliki w Archiwum Watykańskiem, Reg. Suppl. T. 731 k. 231—232; na początku na prawym marginesie: Pe. Tirason(ensis).

Beatissime Pater. Dum alias devotus orator vester Stanislaus de Dowgy¹ presbiter et rector parochialis ecclesie in dicto loco Daugy Wilnensis diocesis et cum eo certi nobiles sui parochiani, de predio, in quo frumenta et alia sua necessaria ponuntur, a loco dicte parochialis ecclesie et domus sue per unum miliare situato, ad domum predictam reversus fuisset, quosdam truffatores numero ses^a in horreo domus sue ipsum expectantes interficiendi causa, prout idem orator ab eisdem in capite et collo ac corporis sui locis graviter et usque ad mortem lesus et vulneratus fuit, repperit. Quos quidem truffatores seu invasores dicti nobiles, qui cum oratore erant, ad ipsius oratoris enormiter lesi instantiam tenuerunt et incipparunt; quam iniuriam ac incippationem idem orator ordinario suo intimari fecit, eapropter ipse ordinarius prefato oratori expresse mandari fecit, ne sub pena obe-

294. ^b salutemque w tekście ^c meam w tekście ^d sigilinis w tekście

294. ³ Z kilku osad tej nazwy na Litwie, nie wiadomo, o której tu mowa.

⁴ Miejscowość nieodgadniona.

295. ^a tak w tekście

295. ¹ Daugi, stara osada, dziś miasteczko w pow. olickim na Litwie Kowieńskiej nad jeziorem tej nazwy.

dientie dictos invasores a carceribus dimitteret, necnon quilibet eorum prestiterit oratori iuramentum, quod nunquam ipsum oratorem prosequi aut ei et ecclesie sue contraire vellent. Quocirca idem orator quinque de inuasoribus, recepto primitus a quolibet iuramento predicto, dimisit; sextus vero nomine Martinus, qui oratorem lesit plurimum tempore licet modico detentus, tamen extra carceres per quinque vel sex dies post extitit vita functus. Verum Pater Sancte, quia dictus defunctus cum sodalibus suis prefatum oratorem gravissime ledendo interficere conatus fuit, penam pro culpa meruerit, ipseque orator de mandato ordinarii eosdem detinuit in cippis; quare idem orator conscientia motus dubitat irregularitatem tam premissorum occasione, quam etiam quia postquam sanus fuerit, simul tanquam rector et plebanus in die Pasce divinis se immiscuit in altari celebrando, ac fructus eiusdem decime ad valorem decem florenorum ab illo tempore citra percipiendo: quare Sanctitati Vestre pro parte dicti oratoris, qui ad Romanam Curiam pro excommunicatione ratione conscientie sue personaliter accessit, quique crucis signo cruciatorum signatus extitit et multa passus ab illis fuit, humiliter supplicatur, quatenus premissis attentis et quod ipse de mandato sui ordinarii eosdem captos detinuit modo premissis ac in lecto gravissime vulneratus languebat, secum misericorditer compacien(tes) dignemini ipsum oratorem, attento quod presbiter et pauper est ac plurima dampna propterea passus fuit, et aliunde victum et vestitum quam ex presbiteratus officio acquirere non possit, ab huiusmodi excessu necnon excommunicationis aliisque ecclesiasticis sentenciis, censuris et penis, quas premissorum occasione incurrit, de vestra solita clementia ad officii seu sacerdotiorum etiam altaris ministerii executionem absolvere et rehabilitare ac super irregularitate, quam dicta occasione contraxit; quodque parrochiam predictam suam, cuius fructus duarum marcarum argenti secundum communem estimationem valorem annum non excedunt, necnon quecumque, quodcumque et qualiacunque beneficia ecclesiastica alias sibi invicem^b compacientes, si sibi alias canonice conferantur, eligatur vel assumatur ad illa cum clausula providendi iterum libere et licite recipere et retinere possit et valeat, dispensare et indulgere, omnemque inhabilitatis et infamie maculam sive notam penitus abolere, ipsumque oratorem in pristinum et in eum statum, in quo ante perpetrata huiusmodi existebat, restituere et reponere, necnon decernere et declarare privationem dicte sue parrochialis ecclesie, per ordinarium forsitan vel per quemcumque alium quavis auctoritate factam et inde secutam, quecumque nullius fuisse et esse firmitatis, dictumque oratorem premissorum occasione in iudicio vel extra iudicium, etiam per accusationem, denunciationem, inquisitionem vel alias molestari, inquietari vel quoquomodo turbari non posse nec debere, ac irritum et inane etc., si secus super hiis etc. attemptari premissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, cum clausulis oportunitis et necessariis.

Concessum ut petitur in presentia domini nostri pape. Pe(trus) Tiraso(nensis).

Et cum inhabilitate et abolitione prepetitorum ac absolute.

Et ad officii et sacerdotii etiam altaris ministerii executionem.

Et cum decreto et declaratione premissis.

Et quod maior specificatio premissorum, quandocumque opus sit, fieri possit.

Et quod committatur alicui prelato in Curia, attento quod orator est presens.

Concessum
Pe(trus)
Tira-
s(on)ensis.

Datum Rome apud sanctum Petrum, duodecimo kalendas januarii anno quinto.

296.

Wilno, 22 lutego 1476.

Michał Kieżgajłowicz wojewoda wileński i kanclerz W. Ks. L. kaplicę ku czci Narodzenia NMP., ŚŚ. Jana Chrzciciela i Jana ewangelisty, Mikołaja wyznawcy i Michała archaniola, ufundowaną przez siebie za zezwoleniem króla w kościele katedralnym św. Stanisława w Wilnie uposaża, nadając: połowę daniny miodowej z Lutomli; ustaw miodu z Ilji, darowany sobie przez króla; dwór Bugeyszciski, na rzece Berezynie z daniakami i ich daniami, tudzież czterech ludzi służebnych przytoczonych imiennie a należących do tego dworu, który to dwór otrzymał był od siostry swej Miłochny; dla rektora tejże kaplicy dom z gruntem i ogrodem nad Wilją oraz dziesięcinę zbożową i ogrodową ze swoich dworów Rakowa i Spudwiliszek, którą mają zwozić jego własni ludzie; zobowiązuje tegoż rektora do odprawiania dwóch mszy co tydzień za grzechy i za zmarłych; wreszcie zastrzega sobie prawo patronatu tejże kaplicy.

Or. brak.

Kop. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Transumpt króla Zygmunta I w Wilnie z dnia 18 października r. 1536 na prośbę Jana Zabrzezińskiego wojewody trockiego i marszałka WXL. tudzież dzierżawcy puńskiego i mereckiego, jako opiekuna dzieci małoletnich po Stanisławie Stanisławowiczu kasztelanie trockim i staroście żmudzkiem, który przedłożył królowi privilegium quoddam in pergameni scriptum zmarłego Michała Gieźgajłowicza wojewody wileńskiego i kanclerza WXL. na fundację i uposażenie ołtarza czyli kapelanji w katedrze wileńskiej pod wezwaniem NMP., uczynione de consensu ut asseritur serenissimi principis b. m. divi Casimiri regis, a przedłożył go dlatego, iż sigillum, quod appensum erat, sive vetustate sive casu quodam aut negligentia demolitum immo abruptum extitit. Transumpt ten króla Zygmunta, według zapisku na marginesie jego, wpisany został do ksiąg Metryki Litewskiej dnia 27. IV. r. 1632 staraniem ks. Bartłomieja Cieszyńskiego, kanclerza diecezjalnego (i proboszcza tej kaplicy). Zachował się ten transumpt pergaminowy w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej w stanie oplakany, potargany, z dużymi dziurami, zbrudzony i zatarty, tak że go w w. XVIII podklejono papierem i brakujące oraz wyblakłe miejsca uzupełniono i uwydatniono, prawdopodobnie z ekstraktu urzędowego z 24. XI. r. 1777, dokonanego z powyższej oblaty w księgach Metryki Litewskiej (ob. w następnym tomie pod r. 1536).

Przekł. polski tegoż transumtu króla Zygmunta zachował się w tenże Archiwum na arkuszu papierowym folio z w. XVII, również zniszczony, potargany i podklejony, na którego odwrociu pod odstającym przyklejeniem znajduje się nota z pol. w. XVII: a drugi na też kaplice w. (?) Cieszyńskiego w dacie 1496. Na marginesie ręką współczesną wzmianka: Confirmatie były: 1) Kazimierza króla, 2) Alexandra Xcia, 3) Sigismundi.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum salutaris doctrina beati apostoli nobis [commemoratur, quod] omnes stabimus ante tribunal Christi¹ recepturi pro meritis, prout gessimus in corpore, sive bonum sive malum. Oportet igitur nos diem venturi extremique iudicii misericordie operibus prevenire ac spe premiorum eterno[rum] seminare] in terris, quod prestante Domino cum fructu centuplo recolligemus in celis. Proinde ego Michael Gieszgalowicz² palatinus Vilmensis et magni ducatus Lituaniæ can-

296. ¹ Rzym. 14.10. ² Michał Kieżgajłowicz kanclerz WXL. 1446—58, namiestnik smoleński 1451—8 i wojewoda wileński 1458—76 (ob. o nim Semkowicz Wl., O litewskich rodach bojar-skich w Miesięczniku Herald. T. VII [1914] str. 9 oraz Boniecki A., Poczet rodbw WXL. str. 120).

cellarius, significo tenore presencium quibus expedit universis, [quod cupiens horrorem] mortis pietatis operibus prevenire et terrena in celestia transitoriaque in eterna felici commercio permutare, meeque et meorum predecessorum et successorum animarum salutis consulere ac in remedium meorum peccaminum co[n]struxi et fundare o[r]dinaui capellam³ ad laudem et honorem Nativitatis Gloriosissime Virginis Marie necnon beatorum Joannis Baptiste, Joannis evangeliste, Nicolai confessoris et sancti Michaelis archangeli in ecclesia cathedrali sancti Stanisla[*i*] in Vilna, quam] pro divino cultu in eadem exequendo et peragendo, de consensu et voluntate domini regis ac auctoritate sue serenitatis, litteris desuper ad id habitis et obtentis⁴, doto redditibus infrascriptis. Do igitur, adicio, incorporo, ap[*proprio*, confero] et donacione perpetua et irrecuperabili temporibus^a perpetuis et affuturis ascribo eedem capelle et rectori eiusdem pro tempore existenti et aliis qui inpost fuerint: Primo siquidem medium tributum mellis, quod proven[it ex Lutomla^b, videlic]et quadraginta pudos aut quantum ex possibilitate anni excrescat, et reliquum medium quadraginta p[*vd*y] cum hominibus de eadem Lutomla manebit circa curiam Zelesznychza⁶; item v[*st*aw] mellis de Ila⁷, quod mihi dominus rex do[n]avit; item curiam Bugeyszcziski^b in fluvio Berezina consistentem una cum tributariis dictis Heygaloviczy et tributo, videlicet quatuor tenas mellis alias v[*sz*aczczze et quatuor kule lipczv ab eisdem annis singulis provenientes, [necnon etiam cum] agricultura, terris, silvis, pratis et aliis universis et singulis obvencionibus ad dictam curiam quomodocumque spectantibus et pertinentibus, et quatuor homines serviles, videlicet Rymosz, Panko, Romeyko et Triczvs^c dicte curie ad[i]unctos^d, quam curiam cum dictis tributariis et hominibus ex donacione germane Milochne, de voluntate et consensu domini regis perpetue ascriptos, tenui et habui. Item pro habitacione capellarii^e seu rectoris dicte capelle domum [cum area et or]to fluvio Vigilia contiguam, ex opposito domus domini custodis sitam^f; ceterum ut rector seu capellarius eiusdem capelle nostris muniticenciis suffultus divino cultui operiosius valeat inherere, eidem capellario sive [rectori dec]imas omnis grani, videlicet hiemalis et annonis^g et eciam de o[r]tis, de] curiis meis Rakow⁹ et Spudvylysky¹⁰ post agriculturas annis singulis provenientes, quas eciam decimas nostris hominibus conducere et componere et e[ciam] tribulatas reducere tenebitur, eadem eciam damus, approp[riamus], incorporamus et ascribimus temporibus perpetuis valitur(as). Sed quia beneficium datur propter officium, ideo volumus, ut idem capellarius dicte capelle pro tempore existens et alii qui inpost fuerint in recompe[n]sam vicissitudinis salutaris in eadem capella per se vel per alium duas missas singulis dominicis, unam pro peccatis et aliam pro defunctis legere tenebuntur temporibus perpetuis, et pro me ac meorum progenitorum sal[ute] Dei Omnipotentis clemenciam exorabunt. Cuius capelle iuspatronatus ad me et meos successores legitimos dinoscere spectabitur.

296. ^a temporis Kop.

^b Bugeyszczysto Kop.

^c Ryimosz, Panto, Romeyto et Griczus Kop.

^d adiunctis Kop.

^e tak w Trans. i wszędsie ponitej

^f sittam Trans.

^g tak w Trans., może zamiast vernalis

296. ³ Jest to t. zw. kaplica kieżgajłowska w katedrze wileńskiej, o której czyt. ks. Kurczewskiego *J.*, *Kościół Zamkowy T. I str. 279.* ⁴ Taki dokument nie jest obecnie znany.

⁵ Miejscowości tej nazwy nie znaleziono.

⁶ Kilka osad tej nazwy występuje w Pińszczyźnie, lecz żadna z nich, zdaje się, nie wchodzi tu w rachubę.

⁷ Niewątpliwie Iłja

w pow. wilejskim (ob. objaśnienie wyżej str. 343 przyp. 4).

⁸ Osada tej nazwy, dziś

nieistniejąca, leżała, jak wynika z tekstu, nad rzeką Berezyną (niemeńską).

⁹ Raków, dziś

miasteczko w Wileńszczyźnie nad Isłoczą, na samej granicy ku Mińskowi.

¹⁰ Miejscowość nie-

odgadniona.

Ut igitur dicta capella vel nostra premissa donacio eiusdem capelle robur obtineat perpe[tue firmitatis, sigil]lum nostrum presentibus est appensum in fidem et testimonium premissorum. Datum Vilne, feria quinta ante festum beati Mathie apostoli proxima anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo s[exto. Presen]tibus reverendissimo in Christo patre necnon magnificis, venerabili et generosis dominis Joanne Dei gracia episcopo Vilnensi, Joanne Gieźgałowicz capitaneo Samogitiensi, Stanisłao Sanduogii magni ducatus Lituani[e marsalco, Andrea custode ec]clesie cathedralis Vilnensis, Ivasko Hyl- nycz capitaneo Drohicensi, et aliis quam pluribus fidedignis.

297.

Wilno, 29 lutego 1476.

Michał Kieźgałowicz wojewoda wileński i kanclerz W. Ks. Litewskiego wraz z bratem swym rodzonym Janem starostą żmudzkiem, kościół fundacji swoich przodków we wsi swej Dziewiałtów uposażają, nadając: dziesięciny wszelkiego ziarna z trzech swoich dworów, a mianowicie Dziewiałtowa, Miłaszun i Kongajliszek; na rzecz plebana cztery ziemie wraz z łakami imiennie przytoczone a będące w dzierżawie, oraz piątą, kupioną u brata ich Konrada; siedmiu koniuchów osiadłych z ich ziemiami i całą przynależnością, również imiennie przytoczonych; pięć pudów miodu z swoich dóbr Woydanya; sadzawkę na rzece Starej z jeziorem; wreszcie rektorowi tegoż kościoła dannaików we wsi Łatyholicze na Rusi ze swego żrebia.

Or. Archiwum Kurji Arcybiskupiej w Kownie. Dokument pergaminowy wcale dobrze zachowany, 52 X 23,5 + 6 cm., z inicjałem na marginesie do końca tekstu, inwokacja pismem wydłużonem. — Po dwóch pieczęciach pozostały jedynie nacięcia; nie było ich już w r. 1628. — Pod tekstem z lewej strony zapisek następujący: Roku Tysiąc sześćset czterdziestego dziewiątego miesiąca novembra osmego dnia. Jego Mość Xiądz Marcian Rolni Pleban Pleban (s) Dziewiałtowski Ten Fundusz Pismem Łacinskim Plebanii Dziewiałtowskiej Fundowanej do Acta podał; następuje podpis nieczytelny z dodatkiem inną ręką: Wilkomiriensis. — Na odwrociu zapiski: 1) Ecclesie in Dawylto[w] (zapisek współczesny); 2) R(egestra)ta (ręką nieco późniejszą); 3) zatarty i wyblakły zapisek z w. XVI, podający prawdopodobnie datę oblaty do aktów biskupich, przepisana ręką w. XVII: 1476; 4) poniżej ręką w. XVIII: Est in Actis Wilkom[ir.]; 5) z w. XVII: Fundusz in Dziewiałtów 1476; 6) z w. XVIII większemi literami: Roku 1476 Fundusz Kościoła Dziewiałtowskiego przez Michała Gieźgałowicza wojewody wileńskiego kanclerza W^o X^a Litt^o uczyniony (mniejszych literami:) y brata iego Jana Starosty Żmuydzkiego, którym nadaią temuż Kosciółowi Dziesięcinę z 3ch Dworow idque z Dziewiałtowa, Miłoszun, Kongayliszek; 5 Ziemi z Sianożęciami Nerewiersczyzna, Roszgotowa, Tyszkowa, Pampaczyna (s.) zwane y piątą od Brata Konrada przykupną bez uroczysza; 7miu Poddanych w Wiosce Krowpianach mieszkających z gruntami cett. z Dobr Woydaniow 5 Pudow miodu; wstęp do rzeki Stara zwaney; Jezero Wilnatyszki; Daninę z Dobr ruskich idque z Wioski Łatyholicze miodową, woskową.

Kop. Archiwum Kurji Arcybiskupiej w Kownie. Kilka luźnych kopij z w. XVII i późniejszych, niewątpliwie z okazji procesu o zwrot funduszu kościoła z rąk kolatorów wyznania kalwińskiego, o których podaje dokładną wiadomość ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wil. T. II str. 96.

Wyd. K. Jablonskis, Seniausieji Deltuvos bažnyčios dokumentai w czasopiśmie „Praeities” T. II (1933) oraz w odbitce str. 1—3 (wydanie dość dobre z Or.).

Reg. Dzieje dobroczynności krajowej i zagranicznej R. I (Wilno 1820) str. 364 pod Gieszgalowicz (dokładny regest z Summarjusza funduszów i dokumentów kościołów diecezji wil. z r. 1797, znajdującego się niegdyś w Arch. Diecezjalnem Wil.). Według tego regestu wskazał tę fundację Michała Kieżgajłowicza ks. Jan Fijałek w Uchrześcijanieniu Litwy przez Polskę str. 130|1 w obszernym przypisie o Kieżgajlach i Dziewaltowie, zaznaczając że kościół w Dziewaltowie był jednym z pierwszych kościołów fundacji prywatnej; ob. także Baliński i Lipiński, Starożytna Polska T. III (Warszawa 1846) str. 272, gdzie jest wzmianka o fundacji obu braci z r. 1476.

Uw. Wiadomość o fundacji kościoła w Dziewaltowie w r. 1444 przez Kieżgajłów, a w szczególności że „podobno Michał Kieżgajło starosta żmudzki pierwszym był fundatorem”, podaje z nieznanego źródła ks. W. Przyalgowski, Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 49. Za Przyalgowskim przytoczył tę wiadomość ks. J. Fijałek w Uchrześcijanieniu Litwy l. c. Wiadomość ta znajduje potwierdzenie w niniejszym dokumencie, w którym Michał Kieżgajłowicz mówi o kościele dziewaltowskim jako o fundacji swoich przodków.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter humane nature comoda nil dignius, quam ut memoria | habeatur^a, oportunum igitur extat, ut actus^b hominum apicibus literarum et testium annotatione perhennentur. Proinde nos Michael Gyeszgalowycz pallatinus Vlnensis et magni ducatus Lythwanie cancellarius et Johannes eiusdem Gyeszgali capitaneus Samagitensis, fratres germani¹, significamus | universis quibus expedit presentibus et futuris, presencium noticiam habituris: Quod accensi zelo singulari devocionis et tacti divino spiramine, quibus eclesiam et fabricam fundacionis nostrorum antecessorum in villa nostra Dawylthow² prosequimur et continuo prosequi volumus in futurum, cupientes eciam offensam districti iudicis^c, cuius benignam clemenciam nostris malis frequenter offendimus, operibus misericordie prevenire, predictam eclesiam seu fabricam de bonis temporalibus, quibus nos superne provisionis opulenta benignitas liberaliter ac multipliciter ampliavit, dotamus redditibus infrascriptis. Damus igitur, adicimus, incorporamus, appropriamus, conferimus et donacione perpetua et irrecuperabili temporibus perpetuis et affuturis ascribimus eedem^d eclesie tres decimas de omni grano, videlicet siliginis, tritici, ordeï, avene et ciceris alias griczychi ex tribus nostris curiis post allodia sive agriculturam in Dawylthow, Myloschvny³ et Congaylyszky⁴ provenientes; item pro predio sive agricultura pro curia plebani quatuor laneos seu terras una cum pratis, quas ante ea nostri homines nominibus hiis nu(n)cupati possidebant et tenebant: primo terram Nyewyerczyna, secundo terram Roszghowa, terciam Juszkowa, quartam Pampaczywa et quintam terram, quam apud dominum Conradum fratrem nostrum pro octo siclis emimus; item eciam homines septem equorum pabulatores alias conyvchi bene possessionatos cum terris ipsorum ad serviendum plebano dicte eclesie in Croppany⁴ villa situatos et hiis nominibus nu(n)cupatos: Pracvzs,

297. ^a Cum autem... habeantur Or. ^b actibus Or. ^c iudicii Or. ^d tak w Or.

297. ¹ O Michale Kieżgajłowiczu ob. objaśnienie wyżej na str. 318 przyp. 1. — Jan Kieżgajłowicz starosta żmudzki od 1451 i kasztelan wileński 1478—1485, był jego rodzonym bratem (Semkowicz Wl., O literwskich rodach bojarwskich w Miesięczniku Herald. T. VII [1914] str. 9 oraz Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 120). ² Dziewaltów ob. objaśnienie wyżej na str. 301 przyp. 1. ³ Miłaszuny, osada położona w pobliżu Dziewaltowa o milę na zach. od Wilkomierza. ⁴ Miejscowość nieodgadniona.

Maczvs, Yeythwyl, Jabvth, Nothkvs, Downar et Svnczam cum omni iure, dominio, proprietate, necnon laboribus, serviciis, contributionibus et generaliter cum universis obventionibus et proventibus, prout soli tenuimus, habuimus et possidebamus, nichil iuris aut domini pro nobis reservando; item de bonis nostris Woydanya quinque p v d y. de melle; item piscinam dictam Preykunow Prvth in fluvio Stara⁵ consistentem et lacum nu(n)cupatum Wyllyathyszky. Ceterum ut rector eiusdem ecclesie nostris munificenciis suffultus divino cultui valeat operiosius inherere, eedem ecclesie rectori tributarios in villa Lathyholycze⁶ in terris Russie consistentes, qui pro nostra sorte in ibidem sunt deputati, una cum tributo tam mellis, tam eciam mardurum et cere pro nostra tota parte et sorte ab eisdem tributariis annis singulis proveniente eciam donamus, appropriamus donacione perpetua et irrecuperabili perpetuis (temporibus) valituris. In cuius rei testimonium et maiorem evidenciam sigilla nostra presentibus duximus appendendum. Datum Vilne, feria quinta ante dominicam Invocavit anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, presentibus ibidem magnifico, venerabilibus et nobilibus dominis Stanislao Sandwogy magni ducatus Lythwanie marsalco et tenentario Grodecensi, Stanislao decano, Andrea custode ecclesie Vilmensis, Hannvsz thywno et Alberto protunc castri Vilmensis vicesgerente, et aliis quam pluribus fidedignis testibus circa premissa.

298.

Lebiedziów, 15 lipca 1476.

Aleksander książę Holszański, dziedzic Lebiedziowa, kościół w tejże swojej wsi założony i poświęcony ku czci Św. Trójcy, Wniebowzięcia NPM. oraz świętych Mikołaja, Aleksego i Zofji uposaża, nadając mu: trzech ludzi czynszowników przywiedzionych imiennie z określeniem ich czynszów; dziesięciu poddanych z ziemiemi również wymienionych; trzy grunty orne oraz trzy łąki; karczmę wolną w Lebiedziowie, zostawiając sobie drugą; dwóch służebnych podanych imiennie; wreszcie rektorowi tegoż kościoła dziesięciny wszelkiego zboża z dworów Lebiedziowa, Starzyn i Wysokiego, z dworów zaś w Hłusku, Dalkowicach i Świrnianach tylko z żyta i hreczki, zobowiązując tegoż rektora i jego następców do odprawiania osobiście lub przez innego księdza trzech mszy tygodniowo o zdrowie, za grzechy i za zmarłych; zastrzega sobie nadto i swoim potomkom prawo patronatu.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. VI k. 68—69 N° 49 (sic) z zapiskiem: Lectum Descriptum. — 2. Czart. k. 37'—38. — 3. Lib. Magn. k. 29'—30'. — 4. Luźna kopia z w. XVIII w Archiwum Kurji Arcybiskupiej w Kownie.

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 62 (bez podania daty).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter^a humanae naturae commoda nil dignius, quam ut memoria habeatur, opportunum igitur extat, ut

297. ⁵ Dziś Stara, rzeczka wpadająca pod Wilkomierzem do Wilji. ⁶ Lathyholycze w pow. borysowskim nad rz. Essą (Jessa), wpadająca do jez. lepelskiego.

298. * autem w Kopjarzach

actus hominum apicibus literarum et testium annotatione perennentur. Proinde nos Alexander dux Olszanensis^b ¹ et haeres de Lebedziow^c significamus universis quibus expedit praesentibus et futuris, praesentium notitiam habituris: Quia accensi zelo singulari devotionis et tacti divino spiramine, quibus ecclesiam seu fabricam in villa mea Lebedziow² ad laudem et honorem sanctae et individuae Trinitatis et S. Mariae Assumptionis necnon et beatorum Nicolai, Alexii et S. Zophiae sitam, dotatam et dedicatam prosequimur et in futurum prosequi volumus, cupientes etiam offensam districti iudicis, cuius benignam clementiam nostris malis frequenter offendimus, operibus misericordiae praevenire, praedictam ecclesiam seu fabricam de bonis temporalibus, quibus nos supernae provisionis opulenta benignitas liberaliter ac multipliciter ampliavit, dotamus redditibus infrascriptis. Damus igitur, adicimus, incorporamus, appropriamus, conferimus et donatione perpetua et irrevocabili temporibus perpetuis et affuturis ascribimus eadem ecclesiae et rectori eiusdem pro tempore existenti et aliis qui in post fuerint: primo tributarios tres cum tributo ab ipsis annis singulis proveniente et etiam servitiis ipsorum, primum siquidem Cumilo, qui solvit duas tunnas mellis et unum pud szesczorny^d, duodecem grossos, tres denarios załosznego^e, unam tunnam alias becзка siliginis et cum unius pabulatione equi, secundum et tertium Didko, Hricz^f cum fratre germano Tymochphiey, qui solvit duas tunnas mellis et unum pud szesczorny, decem grossos, duos choros avenae et tres denarios załosznego^e; item praeter dictos tributarios decem homines bene possessionatos serviles cum terris ipsorum his nominibus nuncupatos: primum et secundum Malochphiey cum fratribus, qui duplici servitio serviunt et unam tunnam siliginis solvunt, tertium Lewy, quartum Andream Olszanin^g, quintum Ołowienik, sextum Hrycz una cum Josyp genero suo, septimum Sidor^h, octavum Cimoszowiczⁱ, nonum Andrzeicz et decimum Muszak Sidorzcz; item pro praedio sive agricultura eadem ecclesiae terras tres, videlicet Lewnowo^j primam, secundam Skoybułowo^k et tertiam Drohinlowo cum Ochmicza^l, prout longe, late et circumferentialiter in suis metis et graniciis^m sunt limitatae et distinctae; item prata, unum hieidem sub ecclesia in Lebedziow consistens, et alia duo in lutis inter caetera prata nostra consistentia; item tabernam liberam ibidem in Lebedziow et aliam pro nobis reservamus, et haec duae et non plures tam ex nostra parte, quam etiam plebani ibidem debent fore; itemⁿ duos famulos obnoxios, unum Moszycy cum uxore et pueris et alium dictum Czartekⁿ. Caeterum ut idem rector nostris munificentis suffultus divino cultui valeat operosius inhaerere, eidem rectori ecclesiae decimas post araturas curiarum nostrarum provenientes, videlicet de Lebedziow^c, Starzyny³ et Wysokie⁴ de omni grano, de curiis autem Hlu-

35 298. ^b Lib. VI poprawia na Olsnensis, tak też Czart. i Lib. M. ^c Lebedziow Lib. VI ^d szesczorny Czart. i Lib. M. ^e Lib. VI poprawia z zakosznego ^f Lib. VI poprawia na Hrycz, tak też Czart. i Lib. M. ^g Lib. VI poprawia na Olszchanin, Czart. i Lib. M. powtarza toż samo ^h Sydor Lib. VI i Lib. M. ⁱ Gmoszowicz Czart. ^j Lewnono Czart. ^k Lib. VI pierwotnie Skoybytowo ^l Lib. VI poprawia drugą ręką na Ginycza (raczej aniżeli Giryca), Czart. i Lib. M. Ginyca ^m w Lib. VI poprawione na greniciis tak
40 i Lib. M. ⁿ Czart. zamieszcza to zdanie poniżej przed Nihilominus

298. ¹ Aleksander ks. Holszański, ob. o nim Wolff J., *Kniaziowie lit.-ruscy str. 101.*
² Lebedziów, dziś miasteczko w pow. wilejskim o milę na zach. od Mołodeczna ³ Starzyn w tych stronach Litwy nie spotykamy; jest natomiast kilkanaście Starzynek, niewiadomo jednak, czy i z którą z nich można utożsamić Starzyny, występujące w niniejszym dokumencie. ⁴ Wysokie, dwór położony o milę na pld.-wsch. od Lebedziowa.

sko⁵, Dalkowicze⁶ et Swirniany⁷ tantummodo de siligine et gryczycha etiam damus, appropriamus donatione perpetua et irrecuperabili perpetuis temporibus valituris. Nihilominus tamen volumus et praesentibus decernimus, ut rector praedictae pro tempore existens ecclesiae et alii omnes qui in post fuerint, in recompensam vicissitudinis salutaris in eadem ecclesia ad altare quodcumque per se vel per alium presbyterum tres missas singulis dominicis⁸, unam pro sanitate, secundam pro peccatis et tertiam pro defunctis perpetuis temporibus pro nobis ac nostrorum successorum legitimorum animarum salute legere sint astricti. Cuius ecclesiae iurispatronatus ad nos et ad nostros successores legitimos pleno iure spectare dignoscetur. Ut igitur dicta nostra donatio robur obtineat perpetuae firmitatis, sigillum meum praesentibus est appensum in fidem et testimonium praemissorum. Actum et datum in Lebedziow, feria secunda ipso die Divisionis apostolorum anno Domini⁹ millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto. Praesentibus ibidem reverendissimo, magnifico, generosis et nobilibus dominis Joanne Dei gratia episcopo Vilnensi, Olechno Sudimontowicz regiae maiestatis subpincerna, Petro Szakowicz, Joanne Zabrzezinski^p, Abraam, Jacobo Vilnensis ecclesiae canonicis, et aliis quam pluribus fidedignis.

299.

Poznań, 17 października 1476.

Kazimierz (Fagiellończyk) król polski, wielki książę litewski i t. d., w odpowiedzi na prośbę Michała Kieżgajłowicza wojewody wileńskiego i kanclerza swego, zezwala siostrze jego Miłochnie (wdowie) Sienkowej Giedygöldowiczowej darować kanonikom kapituły katedralnej wileńskiej brzeg rzeki (Udranki) w pobliżu Radoszkowicz, naprzeciw brzegu kanoników, aby mogli sobie na tej rzece „zastawić staw“.

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Papierowy, ćwiartka (1/2 folio), 20·8 × 18·7, lekko poplamiony, u dołu pod pieczęcią trochę naddarty, zresztą doskonale zachowany. — Pieczęć mniejsza litewska w czerwonym wosku, okrągła, średnicy 30 mm., w górnej części i z prawej (heraldycznie) strony wykruszona, przyciśnięta do dokumentu. — Na odwrocie zapiski: 1) na złożeniu zewnętrznym zapisek z w. XVI: Regis Casimiri ad Michaelem Kyezgal palatinum Vilnensem litterae consensus pro rippa ad stagnum circa Radoschkowycze; ręką w. XVII: Octobris 17. Indicta 9; 2) na złożeniu wewnętrznym zapisek z połowy w. XVIII ręką ks. Grudzińskiego: Konsens króla Kazimierza, ażeby panna Giezgailowna siostra wojewody wileńskiego mogła brzeg rzeki do Radoszkowicz dobr swoich należący, jako dobrom kapitulnym dla zastawienia jazow potrzebny y cale przyległy, teyze kapitule zapisać.

Uw. Indykt 9 w dacie niniejszego aktu może odpowiadać r. 1461 i 1476, z których to lat daje się tu pierwszeństwo drugiej dacie, a to ze względu na bezpośredni związek tego aktu z dokumentem Miłochny z dnia 15 czerwca r. 1477 (ob. Nr 302), jako wykonaniem zezwolenia królewskiego, tamże powołanego. Pewną trudność sprawia przy tej dacie miejsce wy-

298. ^o w Lib. VI dopisane inną ręką ^p Lib. VI poprawione na Zabrzezinski, tak i Czart.

298. ⁵ Illusk, miasteczko w pow. bobrujskim, nad rzeką Ptyczą, prawobrzeżnym dopływem Prypeci, na Białorusi Sowieckiej. ⁶ Dalkowicze, wieś w pow. borysowskim w połowie drogi między Dokszycami a Lohojskiem, tamże. ⁷ Swirnian nie znajdujemy w dostępnych słownikach i mapach; są jedynie Swirany (w Świeciańskim), tylko wątpliwe, czy można je identyfikować z Swirnianami. ⁸ Niedziela w znaczeniu tygodnia.

stawienia aktu, gdyż król Kazimierz nie był podówczas w Poznaniu; należy przeto przyjąć, że data aktu odnosi się do momentu spisania nie zaś do czynności, która nastąpiła widocznie wcześniej w Poznaniu, gdzie król mógł bawić w r. 1461, kiedy w jesieni przebywał w Wielkopolsce (ob. Długosz, *Hist. Pol. T. V str. 331*).

5 Kazimir Bożeju milostuju korol polskij, | welikij knjazь litowski i ruskij, knjaża pruskoe i żomoitskij i innych. | Woewodę wilenskomu panu Michailu Kezkhailowiczu, kanclerju naszomu¹, szto pisał | esi k nam ich tam iměnъ kapitulskoe blisko sestry twoe iměnъ blisko Radoszkewczy² i estь dei tak rzeka ino toe reki odin berehъ kapitulskoho iměnja a druhi berehъ pani Seminowoe Dedikholdowicz³. To pak dei kanowniki na toi recě chotjat staw zastawiti a pani Milochna pani Semkowaja choczet imъ zapisat berehъ swoi, szto k eđ iměnъju slusiti, ale dei ne choczetъ toho ucziniti bez nazoho prizwolenja. Inokoli ona choczetъ swoi berehъ zapisati kotoryżo kъ ee iměnъju slusit kъ cerkwi swjatemu Stanislawu kanownikom, ino my ei prizwoljaem ne dēi zapiszetъ, a kanowniki nechaj staw stawjatъ na toi recě. Pisan u Poznani, ok(tabrja) 15 indikt Φ.

300.

Rzym, 4 grudnia 1476.

Stanisław syn Piotra kapłan diecezji wileńskiej, komendarz kościoła parafjalnego w Ligelmye diec. miednickiej, zaocznym wyrokiem biskupa tejże diecezji (Bartłomieja Swirenkowicza) suspendowany jako winny zabójstwa sługi kościelnego, przedstawia szczegółowo przebieg zajścia, wykazując swoją niewinność, i uprasza papieża (Pawła II) o udzielenie absolucji, zwolnienie od nieprawidłowości i przywrócenie do urzędu i beneficjum kościelnego, co też uzyskuje.

25 Tekst supliki w Archiwum Watykańskiem, *Regesta Supplic. T. 737 k. 156—156'*; na lewym marginesie zapisek inną ręką: Absolutio cum dispensatione.

Beatissime Pater. Exponitur Sanctitati Vestre pro parte eiusdem Sanctitati Vestre devoti oratoris Stanislai Petri presbiteri Wilnensis diocesis, quod cum ipse in commenda quandam ecclesiam parrochiale in Ligelmye¹ Mednicensis diocesis habuisset et illam per aliquod temporis spacium rexisset, contigit quod die dominico, cum ipse orator fuisset ad convivium alibi invitatus, advenerunt eo aliunte^a quidam hospites, tandem domum rediens increpabat servum quendam nomine Messtranis, cur hospitibus non inserviret ipse ecclesie, prout in illis partibus consuetudinis existit, quod ecclesie propriis servis empticiis donate existunt; qui empticius illi oratori verbis superbis et iniuriosis respondens ait: ebrius es vel aliud simile, vadas dormitum. Exnunc ipse orator servum eundem 35 ramo seu fuste quatuor vicibus ad dorsum tetigit, servus autem animo ipsum oratorem

299. ¹ Ob. o nim wyżej na str. 348 przyp. 1. ² Radoszkowicze, ob. objaśnienie wyżej str. 212 przyp. 3. ³ Milochna wdowa po Piotrze Sienku (Siemionie) Giedygoldowiczu (Dedygoldowiczu), fundatorze kościoła w Radoszkowiczach (ob. o nich wyżej na str. 212 przyp. 1 i 229 przyp. 1; por. też Semkowicz Wł., *O litewskich rodach bojarских w Mies. Herald. T. V* 40 [1913] str. 186).

300. ^a tak w Reg.

300. ¹ Miejscowość nieodgadniona; może Ligumy w pow. szawelskim.

ledendi, securim arripiens, adversus eum cucurrit; orator arrepta et extracta securi servo manus sibi ligavit, et eum sic ligatum iacere permisit; tandem superveniens quidam Johannes minister ecclesie oratorem dormitum ire iussit et ligatum liberavit. Vigebat, Pater Sancte, in illis partibus protunc infirmitas sanguinis fluxus, a qua tamquam peste metuebantur, qua infirmitate idem servus ab unius mensis spacio detinebatur; cui servo die 5 tercio, antequam fuisset per ipsum oratorem verberatus, quidam alter servus empticius in alia terra cubitum brachii sinistri cum securi amputavit et tria vulnera in capite intulit, de quibus ipse orator penitus ignorabat; tertia die post videlicet martis orator ad quendam locum in factis propriis per sedecim leucas equitavit et quasi per mensem ibidem moratus est, eodem servo postea ambulante, bibente et comedente et facta sua 10 disponente; demum vero die veneris, que fuit sexta a die qua vulneratus per oratorem fuit, prefatus servus occubuit. Quidam autem ex emulis dicti oratoris ipsum ad episcopum Mednicensem detulerunt, et quatenus prefatum ecclesie servum interfecisset accusaverunt; (qui) quidem episcopus aliunde^a dicto oratore, eo nec citato nec vocato, quorundam depositionem testium in facto predicto recepit, que in ea sententia, ut premissum existit, 15 deposuerant, ipsum oratorem ab officio et divinis suspendit. Cum autem, Pater Sancte, credatur eundem servum magis ex vulneribus ab alio empticio sibi illatis et quam paciebatur infirmitate diem vite sue clausisse extremum, quam ab huiusmodi percussione, que fuit sine sanguinis effusione per oratorem facta; nichilominus ipse orator, eo quod per episcopum prefatum ab officio et divinis suspensus existit, conscientiam sibi aggravat, 20 quia bonarum mencium est timere culpam, ubi culpa minime reperitur. Quare pro parte dicti oratoris Sanctitati Vestre supplicatur humiliter, quatenus sibi specialem gratiam facientes, ipsum ab homicidii reatu, si quod premissorum occasione incurrerit, absolvere secumque super irregularitatis macula sive nota, si quam propterea incurrerit, ac missam et alia divina officia celebrare, quodque beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura 25 obtinere possit et valeat, misericorditer dispensare dignemini de gratia speciali. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis quoque et consuetudinibus eciam roboratis, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque, cum clausulis oportunis.

Concessum ut petitur in minoribus in presencia domini nostri pape. Jo. Vasu^m. 30

Et cum absolutione propter omnia (?) quantociens opus sit.

Et cum dispensatione ab irregularitatis macula sive nota.

Et quod veraciter specificatio premissorum fieri possit in litteris.

Concessum
Jo. Vasu^m.

Datum Rome apud sanctum Petrum, pridie nonas decembris anno sexto.

301.

Wilno, 1 stycznia 1477.

Jan biskup wileński w odpowiedzi landmistrzowi inflanckiemu donosi o przybyciu króla do Litwy, i że nie odmówi uregulowania granic Litwy z Inflanckami.

Kop. współczesna w Archiwum Państwowem w Królewcu. 40

Reg. 1. Napiersky C. E., Index corporis hist. diplom. Liv. Est. Cur. T. II (Ryga i Dorpat 1835) str. 59 nr 2104(1). — 2. Daniłowicz I., Skarbiec dipl. T. II str. 216 nr 1987. — 3. Lewicki A., Index actorum saec. XV str. 488 nr 4303.

302.

Kamień, 15 czerwca 1477.

Milochna wdowa po Sienku kasztelanie wileńskim prałatom i kanonikom kapituly wileńskiej nadaje swój brzeg rzeki Udranki, graniczący z Radoszkowiczami, na urządzenie stawu celem nawodnienia sąsiednich gruntów, zezwalając ze swej strony na zbudowanie młynów i wszelkich urządzeń melioracyjnych, a to za wolą i zgodą Kazimierza króla polskiego i w. ks. litewskiego.

Or. brak.

Kop. Lib. I k. XII—XIII z nagłówkiem: Privilegium domine Srzenkoua (sic) super ripam circa Radoszkowycze pro piscina i z zapiskiem na marginesie inną ręką w. XVI: Lectum.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ego Milochna felicis recordii magnifici domini Sienko^a castellani Vilmensis¹ consors legitima, significo tenore presencium universis quibus expedit presentibus et futuris, presencium noticiam habituris: Quia pretendens salutem anime mee meorumque successorum, rippam penes et circa limites Radoschkowskye², confinam circa fluvium Wra³ dictum et eidem fluvio contiguam, pro obsistendo et parando stagno seu piscina tam longe lateque, prout aque inundacio ad excursum et recursum circumiectos alveos ac planicies associatos rigare et allinire^b ac terminos iuxta aggeris ipsius stagni exaltacionem dispaciata attingere poterit, venerabilibus et honorabilibus dominis prelati et canonicis sancti Stanislai sedis et capituli ecclesie Vilmensis presentibus et futuris dedi, concessi, donavi, assignavi, resignavi et incorporavi, presentibusque do, dono, proprio, incorporo et assigno atque irrevocabiliter perpetuoque et in evum, rite et racionabiliter resigno. In et circa cuius stagni aggerem supradicti domini prelati et canonici, tam ex dicta donacione et concessione mea, quam sue^c medietatis iure et proprietate, opcionem et libertatem construendi atque edificandi molendina et fer(r)imolas^d et quavis arte instrumenta pro usucapacione proventuum situandi, levandi et tollendi ac emolumentorum percipiendi et utifruendi perpetuis temporibus, ut predictum est, omnimodam habebunt facultatem, rathihabicionem, voluntate et consensu serenissimi principis et domini Casimiri Dei gracia regis Polonie, magni ducis Lythuanie, Russie, Prussie domini et heredis, domini mei graciousissimi, per dictos dominos prelatos et canonicos super premissis omnibus habito, iam de facto et inscriptis, expeditis et obtentis. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est subappensum. Actum et datum in curia mea Camyen, die dominico sancti Vitti festo anno Domini millesimo quadingentesimo septuagesimo septimo. Presentibus reverendissimo in Christo patre necnon honorabilibus generosis et nobilibus dominis Joanne Dei gracia episcopo Vilmensi, Alberto de Radoszkowycze, Joanne Lomza de Camyen plebanis, Nicolao Derslai de Swyrwo, Alberto Moszeczykowycz de Ywyenyecz, Joanne terrigena meo, Zeyliga, Nyecrasio, Joanne eiusdem domini episcopi marsalco, et aliis quam pluribus testibus fidedignis.

302. ^a Srenko w tekście ^b allimire w tekście ^c wyraz poprawiany ^d molendinos et ferrnolas w tekście

302. ¹ Sienko Gedygoldowicz ob. wyżej str. 212 Nr 187, przyp. 1. ² Ob. objaśnienie na str. 212 przyp. 3. ³ Zapewne to dawna a może popsuta nazwa dzisiejszej Udry (Udranki), rzeczki, płynącej w pobliżu Radoszkowicz i wpadającej do Wiazyńki.

303.

Zelwa Mała, 17 lipca 1477.

Iwaszko Ginejtowicz dziedzic Zelwy Małej założony w tej wsi swojej kościół p. w. Wniebowzięcia NPM., św. Krzyża i św. Jana Chrzciciela uposaża, nadając: dziesięciu ludzi osiadłych nad rzeką Zelwą w tej wsi, których przytacza imiennie; corocznie dwie beczki miodu z piwnicy swego dworu; kopę groszy ze skrzyni swej dla sługi kościelnego; na światło do kościoła jeden kamień wosku; dwie łaki, jedną na błocie Waszbuty, drugą nad rzeką Zelwą naprzeciw kościoła z gruntem i ogrodami; trzech służebnych na folwark plebański; pole z zagajnikami naprzeciw dworu; rządczom zaś kościoła dwie dziesięciny z dworów jego Zelwy i Naprzeswodna.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 36'—37 nr 32.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter^a humane nature commoda nil dignius quam ut memoria habeatur^b, opportunum igitur extat, ut actus hominum apicibus literarum et testium annotatione perhennentur. Proinde ego Iwaszko Gnyeythowicz¹ heres de Minori Zelwa² significo universis quibus expedit presentibus et futuris, presencium noticiam habituris: Quod accensus zelo singulari devocionis et tactus divino spiramine, necnon pretendens salutem anime mee et eciam meorum predecessorum et successorum, construxi, fundavi, ordinavi et dedicare disposui^c ecclesiam in dicta mea villa Zelwa in honorem Assumpcionis Beate Marie Virginis et sancte Crucis necnon et sancti Joannis Baptiste, quam pro cleri nutrimento meliori de bonis temporalibus, quibus me superne provisionis opulenta benignitas liberaliter ac multipiliciter ampliavit, doto redditibus infrascriptis. Do igitur, adiicio^d, incorporo, aproprio, confero et donacione perpetua et irrecuperabili temporibus perpetuis et affuturis presentibus ascribo: imprimis decem homines bene possessionatos in fluvio Zelwa et alias in dicta villa mea consistentes et nominibus hiis nuncupatos: primum siquidem Renba^d cum filiis tribus. et serviciis tribus, quartum Mykvlā Markowicz, quintum Ivanyecz Mykrazyn, sextum Ivan Nosthkowicz, septimum Nicolaum Lithvanum, octavum Parchwey, nonum Sthrok, decimum et ultimum Syenykowicz cum ipsorum legitimis successoribus necnon terris, mericis, prat's, serviciis, laboribus et universis obvencionibus, prout solus habui et tenui, nichil in eisdem iuris dominii pro se et meis successoribus penitus reservan(do); item de celario curie mee et eciam successorum annis singulis duas tenas mellis, quelibet tena per quinque pelles; item unam sexagenam grossorum de cista mea et meorum successorum pro ministro ecclesie; et pro luminibus ad ecclesiam unum lapidem cere; item pratum in luto Waszbvthy consistentes^e pro octo cumulis alias stogy; item aliud pratum incipiendo a molendino pop rutenico ex opposito fluvii Zelwa consistentes^e cum area et ortis tendencia usque ad plateam versus fluvium eundem et ecclesiam et curiam

303. ^a autem w tekście ^b habeantur w tekście ^c additio Tyszk., zob. dokument Nr 234 z 29. VI 1460, gdzie formularz ten sam ^d można czytać Reuba, bo u pisane tu zwykle jak n ^e consistentem w tekście

303. ¹ Może Ginejtowicz; byłby w tym razie zapewne synem występującego w polowie w. XV. Ginejta, może z rodu Zarębów (Semkowicz Wl., O bojarach litewskich w Roczniku Herald. T. VII str. 213). ² Ob. objaśnienie na str. 308 przyp. 2. ³ T. j. jeszcze przed konsekracją kościoła.

plebani; item duos famulos obnoxios cum uxoribus et tercium absque uxore, pro predio et agricultura curie plebani campum et cum mericis Naprzeswodney⁴ ex opposito curiole nostre consistente super sexaginta tunnas alias bo cz ky; ceterum ut rector eiusdem ecclesie pro tempore existens¹ meis munificenciis suffulti divino cultui valeant operiosius inherere, eidem rectori et aliis impost existentibus duas decimas post agriculturas curiarum me-
 5 arum dictarum Zelwa et in Naprzeswodna annis singulis provenientes eciam do, proprio donacione perpetua et irrecuperabili perpetuis temporibus valiturum. Harum quibus testimonio literarum sigillum meum presentibus est subappensum. Actum et datum in Minori Zelwa, feria quinta ipso die sancti Alexii confessoris anno Domini millesimo
 10 quadringe(n)tesimo septuagesimo septimo. Presentibus honorabilibus et nobilibus Laurencio et Joanne canonicis ecclesie Wynnensis, Mathia Gasztholthowicz, Stanislao Michalowicz, Michaelle, Joanne reverendissimi in Christo patris et domini Joannis episcopi Wynnensis curie marsalcis, et aliis testibus fidedignis circa premissa.

304.

Wilno, 25 listopada 1477.

(Jan) biskup wileński i (Michał Kieżgajłowicz) wojewoda wileński zapy-
 15 tują landmistrza inflanckiego, kiedy przybędą do nich jego wysłannicy.

Or. Archiwum Państwowe w Królewcu.

Reg. 1. Napiersky C. E., *Index corporis hist. diplom. Liv. Est. Cur. T. II str. 60*
 20 nr 2109. — 2. Daniłowicz I., *Skarbiec dipl. T. II str. 216 nr 1989*. — 3. Lewicki A., *Index actorum saec. XV str. 490 nr 4327*.

Pieczęć Jana Łosowicza biskupa wileńskiego.

305.

Wilno, 1 stycznia 1478.

Jan biskup wileński w odpowiedzi na poselstwo wielkiego mistrza Zakonu
 25 donosi, że w wypadku wypowiedzenia wojny przez Polaków Zakonowi panowie litewscy żadnych nieprzyjacielskich nie uczynią kroków i nie wyruszą na pomoc królowi polskiemu.

Or. Archiwum Państwowe w Królewcu.

Reg. 1. Voigt J., *Geschichte Preussens, T. IX (Królewiec 1839) str. 103 przyp. 3*. —
 30 2. Daniłowicz I., *Skarbiec diplom. T. II str. 216 nr 1990*. — 3. Lewicki A., *Index actorum str. 491 nr 4331*.

303. ¹ opuszczone widocznie wyrazy et eius successores

303. ⁴ Miejscowość nieodgadniona.

306.

(Mała) Wawiórka, 8 kwietnia 1478.

Zofja wdowa po Aleksym Dylu, dziedzicu Nowej (Małej) Wawiórki, wobec uproszonych świadków duchownych i świeckich, których wymienia, zapobiegając sporom wyniknąć mogącym po jej śmierci, w myśl woli zmarłego męża mocą testamentu zapisuje kościołowi i rektorowi jego w Nowej Wawiórcy, fundacji swego męża: dziesięciny w Grodziszczu, zbożową, ogrodową i z wszelkiego bydła; sadzawkę starą w temże Grodziszczu z młynarzem i ziemią tamże z łąkami; ziemie z łąkami na kilku miejscach; trzy karczmy w Grodziszczu; ludzi w różnych miejscach imiennie wyliczonych wraz z ich ziemiami i wszelkiemi przy- należnościami.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, odpis z w. XVI|XVII urzędowego wyciągu z aktów biskupich, dokonanego w r. 1561, w formie poszytu folio z 4 kart, gdzie ten akt jest podany na drugim miejscu z nagłówkiem: *Aliae litterae bezpośrednio po akcie z 22 listopada r. 1460 (ob. wyżej str. 268—70 Nr 237). — 2. Czart. k. 225—6 (z błędną datą 1578).*

In nomine Sanctae Trinitatis et individuae unitatis amen. Universis et singulis, ad quorum notitiam divenerit praesens scriptum^a, notum facio: quod^b ego Zophia re(licta pi)ae^c memoriae nobilis ac generosi Alexii alias Dyl¹ haereditis in Noua Wawerka², recolens dictum apostoli dicentis: »fratres^d non habemus hic civitatem manentem, praesentem patriam, sed futuram inquiramus^e«, ego enim hoc advertens, licet corpore infirma ac oppressa languoribus, sana tamen mente ac bene compos rationis, in praesentia honorabilium necnon^f nobilium ceterorumque virorum ad hoc vocatorum et specialiter deprecatorum, primo domino Joanne plebano protunc in Antiqua Wawerka⁴, domino Paulo plebano de Noua Wawerka et discretis domino Joanne et domino Mathia presbiteris, necnon nobili ac generoso domino^g Petro alias Hyndyło⁵ de ibidem et domino Stanislao de Gedrothy^h una cum domino Hywaszko¹ de Thekszyszky¹, omnimodo^k timens, ne post separationem animae a corpore dissensiones ac lites pro dominio rebusque omnimodis mei domini ac per me acquistis relictisque orientur, testamentum finale^l facio, cum tamen omnis caro subiecta est corruptioni. Inprimis igitur consensum ac ultimam voluntatem mei domini piae memoriae Dyl, testificans pro dote ecclesiae in ibidem suae foundationis legare volentis^m, in quibus omnibus eadem confirmando et dando perpetue pro salute animae piae memoriae ipsius et meae: primo inscriboⁿ decimam eidem^o ec-

306. ^a scriptum praesens Czart. ^b quia Czart. ^c nieczytelne wskutek plamy Kop. 1; sic dicta Czart. ^d brak w Czart. ^e inquirimus Czart. ^f ac Czart. ^g Hindilo Czart. ^h Giedroti Czart. ¹ Iwasko Czart. ¹ Heyszyszki Czart. ^k omnimode Czart. ^l simile Czart. ^m volentes Czart. ⁿ describo Kop. 1. ^o eiusdem Czart.

306. ¹ Występujące tu osoby należą niewątpliwie do rodu, dziedziczącego na Wielkiej czyli Starej Wawiórcy (ob. wyżej str. 282—6 Nr 247), jak świadczy powtarzający się tu i tam przydomek Dyl. ² Wawiórka Nowa czyli Mała leży tuż obok Wawiórki Starej czyli Wielkiej (ob. objaśnienie wyżej na str. 284 przyp. 2). ³ Por. list św. Pawła do Żydów 13:14. ⁴ Występuje w dokumencie dla Wielkiej Wawiórki, wydanym między r. 1463 a 1467 (ob. wyżej str. 286 Nr 247).

ciesiae rectorique eius existenti tunc pro tempore in Grodziszcze^{p 5} omnis frumenti et omnis grani ortorum^q de pecudibus et pecoribus omnium animalium domesticorum per me et meos legitimos^r successores dandam et solvendam^s perpetuis qui tunc fuerint ad praesens temporibus; item piscinam antiquam^d in Grodziszcze^p una cum molendina-
 5 tore nomine Nielubyecz cum terra, terram etiam super quadraginta tunnas alias bec zki una cum pratis ex utraque parte piscinae eiusdem in Grodziszcze^p adiacentibus; item circa Czeszutowicz campum super quinquaginta tunnas una cum prato unius styrtae^t; item terram prope ecclesiam super sexaginta tunnas; item pratum in Narkiszki super
 10 duas styrtas^u; item terram post fluvium alias Siethliscze^v super quindecim tunnas; item tres tabernas pro utilitate ecclesiae inibidem in Grodziszcze^p; item homines, primus Chodan circa Dzithwa^{w 6}, secundus Iwaniec alias Glomeczko^x, tertius Triczus^y, quartus Sagan^z, quintus Weyko^{aa} cum fratre suo, sextus^d Bielus, septimus Szimodzin^{bb}, octavus Monginowicz Jurgis, item circa Bielicza⁷ Gołginowczyna^{cc} hominem nomine Clusus^{dd}, item fabrum super Boboleszczyna^{ee}; omnes istos homines praedictos do cum
 15 terris, pratis, silvis, mericis, aquis, stagnis, rippis, obstaculis, tributis, cum omnibus attinenciis eorum et successoribus ipsorum. Item quicumque praesens testamentum violaverit seu praedictum facere voluerit, exnunc coram altissimo iudice strictam rationem sit redditurus. Haec acta sunt in domo in Noua Wawerka habitationis meae in alba stuba. In cuius rei testimonium sigillum domini mei piae memoriae applicavi, sub anno incar-
 20 nationis Domini millesimo quadringentesimo^{ff} septuagesimo octavo die mercurii quarta post Ambrosii.

307.

Wołpa, 27 kwietnia 1478.

Aleksy (Sudymuntowicz) wojewoda wileński i kanclerz króla Kazimierza
 25 wraz z żoną swą Jadwigą i dziećmi uposaża kościół wystawiony przez siebie i konsekrowany przez Jana biskupa wileńskiego w posiadłości swojej Wołpie, darowanej sobie przez tegoż króla Kazimierza, nadając: ludzi roboczych z ich synami imiennie przytoczonych; czynszowników również z synami wymienionych, z określeniem ich dani miodowej; dziesięcinę wszelaką, wyjąwszy ogrodowizny,
 30 z dworów Wołpy i Dworca; rolę kościelną czyli poświętnę zwaną Mirowszczyną wraz z borem, dąbrową i barciami na rzecz plebana, której granicę wytycza szczegółowo; dwie łąki z oznaczeniem ich położenia; po dwoje służebnych obojga płci wraz z inwentarzem; nakłada na plebana obowiązek odprawiania dwóch mszy co tydzień, jednej za zmarłych przodków a drugą za siebie oraz za żonę
 35 i dzieci, i wreszcie zleca mu utrzymywać wikarjusza jako stałego pomocnika.

Or. brak.

306. ^p Grodziszcze Czart. ^q hortorum Czart. ^r brak w Kop. 1. ^s dandum et solvendum Czart.
^t stertae Czart. ^u stertas Czart. ^v Siethliscze Kop 1., Siedliscze Czart. ^w Dzitwa Czart. ^x Sloniczeko
 Czart. ^y Jurgus Czart. ^z Szagan Czart. ^{aa} Werko Czart. ^{bb} Szymodzin Czart. ^{cc} Gonginow-
 40 czyna Czart. ^{dd} Clusus Czart. ^{ee} Boboloszczyna Czart. ^{ff} quingentesimo Czart.

306. ⁵ Ob. objaśnienie wyżej na str. 285 przyp. 8 i str. 268/9. ⁶ Ob. objaśnienie wyżej na str. 285 przyp. 7. ⁷ Bielica, miasteczko w pow. lidzkim na prawym brzegu Niemna przy ujściu Molczadki, na pld. od Lidy (Słownik Geogr. T. I str. 211).

Kop. 1. Tyszk. k. 43' i 45 w niepełnym tekście lecz w dosłownych wyjątkach, zawierających całe uposażenie, z dopiskiem współczesnym przy końcu: Essentialia ex originali per me Sta(nislaus) Comorovsky notarium scripta. — 2. Lib. VI k. 69'—70' nr 51 z dopiskiem: Lectum Descriptum. — 3. Czart. k. 39—39'. — 4. Lib. Magn. k. 31—31'. — 5. Muz. Czart. rpis nr 1775 (dawniej 5718|19), Wizyta bisk. Brzostowskiego z r. 1700 str. 2577—2602 (dawna foljacja: k. 1421—33').

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 62 (wzmianka z błędnym oznaczeniem Aleksego, jakoby to był książę Holszański i z podaniem tytułu kościoła NPM. i św. Jana Chrzciciela). — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 228 (regist wcale dokładny, ale z tymże samym błędem o Holszańskim).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ego Alexius¹ palatinus Vilmensis cancellariusque serenissimi domini nostri Casimiri Dei gratia regis Poloniae, magni ducis magni ducatus terrae Lituaniae^a, Russiae Prussiaeque domini et haeredis etc., una cum Hedvigi contorali mea cara et liberis, huius mundi statum perpendens instabilem, quod ea, quae in praesenti seminaverimus saeculo, haec^b et in futuro metemus, volens nunc in tempore gratiae positus temporalia et caduca commutare pro aeternis, ut tempore aequitatis vitam merear consequi aeternam, ad universorum notitiam tam praesentium quam futurorum per haec scripta deduco: Quomodo in animo meo de amplitudine laudis divinae revolvendo et cum cara^c contorali mea pertractando, ut cultus divinus augeatur et salus Christi fidelium procuretur, compatiendo his, qui propter longam distantiam ab ecclesiis existentes eas visitare et frequentare diebus festivis interdum et temporibus congruis non potuerunt, ecclesiam in haereditate seu possessione dicta Wołpa^{d 2}, donatione^e per serenissimum dominum nostrum regem Poloniae etc. gratiose donata, erexi et fundavi, erectam et fundatam per reverendum^f in Christo patrem et dominum Joannem Dei gratia episcopum Vilmensem consecratam et dedicatam dotavi dotatione infrascripta, ut rector sive plebanus et sui legitimi successores cum ministris ecclesiasticis in eadem Deo servientes, sustentatione congrua supportati^g, Deum pro me, contorali mea et liberis, antecessoribus et successoribus meis eo attentius valeant exorare. Inprimis eidem ecclesiae et plebano eius et successoribus legitimis do, dono, assigno et inscribo homines laboriosos, non tributarios cum filiis ipsorum: primus Lossyk^h cum filiis duobus, quorum eiusdem Lossyk filiorumⁱ unus habet quatuor filios, secundus Philippus Polowkowicz cum filio^j; item tributarios cum tributo ipsorum et filiis eorundem tributarium: primus Ivanyecz Olyfferowicz^k cum filiis quatuor, qui debent dare mediam tunnam mellis crudi alias polwschaczca^l, secundus tributarius Mynyecz^m Olichfirowiczⁿ cum filio etiam mediam tunnam mellis, tertius tributarius Lanyecz^o Nabokowicz etiam tunnam mediam mellis dare debent et debebunt; decimam de curia dicta Wołpa de omni grano, solum fructibus hortorum exceptis, aliam decimam de curia

307. ^a Litvaniae Czart. ^b dopisane drugą ręką w Lib. VI ^c chara pierwotnie Lib. VI ^d Wołpa Lib. VI ^e poprawione na donationis w Lib. VI, tak i Czart. ^f reverendissimum Czart. ^g supportari Czart. ^h Łosik Lib. VI, Czart. i Lib. M. ⁱ filiorum Łosik pierwotnie w Lib. VI ^j filii pierwotnie w Lib. VI ^k Iwaniecz Olichfirowicz Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^l Lib. VI poprawia na uschaczca, wytarla zaś pierwsza poprawka ussatch...; pul usaczca Czart. i Lib. M. ^m Lib. VI poprawia na Mynyecz; Miniecz Czart. i Lib. M. ⁿ brak w Tyszk. ^o Łaniecz Nabotowicz Lib. VI, Czart. i Lib. M.

307. ¹ Aleksy (Olechno) Sudymontowicz z Chożowa, wojewoda wileński i kanclerz litewski w latach 1477—1490 (ob. o nim Boniecki A., Poczet rodów w WXLit. w w. XVI i XVII [Warszawa 1887]. str. 25|6). ² Wołpa, miasteczko w pow. grodzieńskim nad rz. Wołpianką, dopływem Rosi, 24 km. na pn. od Wołkowyska (Słown. Geogr. T. XIII str. 913).

dicta Dworecz^p de omni grano, avena et fructibus hortorum exceptis; terram pro agricultura ecclesiastica alias poswyathna^q dictam Myrowszczyna^r cum borra, merica et mellificiis ibidem continentibus, quae pronunc sunt et aliis, quas circumspectione sua plebanus et sui successores pro utilitate sua potiori^s disponere in eadem borra ad ipsam terram pertinente possunt, quae terra dicta Myrowczyna^t incipiendo a valle lapideo nuncupato tendit usque ad viam magnam, etiam cum^u sylva^v et^v flumine Hluboka^w dicta, ita longe, late, prout eandem circumcurrendo^x et signa in arboribus excidendo seu incidendo, eidem ecclesiae adiunxi; duo prata, unum Kvsnyowka^y, secundum sub curia hicidem^z quantum potest esse spatii, ubi aqua piscinae in quantum contineri possit non inundaverit; famulos illiberos duos, duas mulieres, quatuor boves, duas vaccas, duos equos pro labore, nihil ex eisdem amplius proprietatis et possessionis^{aa} pro me et successoribus nostris reservando. Ita tamen quod ipse plebanus et successores sui duas missas pro defunctis antecessorum nostrorum et deinde meae et con-
 10 toralis meae ac liberorum caeterorumque successorum animarum qualibet in septimana complebit et complebunt. Vicarium pro adiumento^{bb} continuo habeat similiter et successores habebunt. In quorum fidem et testimonium sigillum meum praesentibus est subappensum. Datum in Wolpa, feria secunda Rogationum anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Praesentibus eodem reverendo in Christo patre domino Joanne, necnon venerabilibus et honorabilibus dominis Laurentio et Joanne canonicis ecclesiae Wylnensis, Stanislao de Wolkowysko^{cc} plebano, et aliis multis.

308.

(Wilno), 8 maja 1478.

Piotrasz Dawnowicz z synem swym Michałem oświadcza, iż Janowi wikarjuszowi franciszkanów u N. P. M. w Wilnie dał w zastaw łękę nad Kieną
 25 *za cztery kopy groszy praskich.*

Or. brak; istniał on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum oo. franciszkanów wileńskich i miał już wówczas pieczęć oderwaną wedle zapisku ks. M. Herburta na dokonanym przez niego odpisie.

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 19, odpis ręką ks. M. Herburta zmodernizowany, z zaznaczeniem zasięgu poszczególnych wierszy.

Przekł. polski. Archiwum Kap. Kat. Wil. Fascykuł kopij dokumentów franciszkańskich u Panny Marji w Wilnie, w którym znajduje się ten przekład polski z w. XVIII str. 4 nr 10 z podaną sygnaturą dokumentu: Sub littera AA. N° 2do (ob wyżej str. 320 Nr 274) i z nagłówkiem: A° 1478 Petrasz Dawnowicz.

Uw. Niema tego aktu w rejestrze nadań franciszkańskich z dnia 5 grudnia 1522.

307. ^p Dworecz Czart. ^q poświętna Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^r Mirowczyna Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^s potiri Czart. ^t Mirowczyna pierwotnie w Lib. VI ^u opuszczona Czart. i Lib. M. ^v Lib. VI poprawia na ex, tak i Czart. ^w Hlubka w Lib. VI popr. na Hluboka; Hluboka Czart. i Lib. M. ^x Lib. VI poprawia na circuiendo; circumiendo Czart. i Lib. M. ^y Kuzniowka Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^z w Lib. VI poprawione drugą ręką na hibidem; ibidem Czart. ^{aa} possessoris Czart. ^{bb} Lib. VI poprawia na adumine; Czart. i Lib. M. takż ^{cc} Lib. VI poprawia na Wolkowyski; Wolkowyski Czart.

307. ³ Z wielu osad tej nazwy na Litwie, niewiadomo o którą tu chodzi; będzie to prawdopodobnie Stary Dworec, należący później w w. XVIII do klucza Wołpiańskiego (Słown. Geogr. T. XIII str. 913).

In nomine Domini amen. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo | octava die maii ego Petrasch Dawnowycz una cum filio suo Michaelae publice recognosco | per praesentes: Quomodo deliberato animo, spontanea voluntate reverendo patri Joanni | vicario Vilenſi^a ordinis Minorum apud Beatam Virginem pratum invadiavi unum apud flumen Kyene¹ situatum in quatuor sexagenis Pragensis^b monetae, testibus coram subscriptis, sicuti nobiles honestisque viris ac dominis Johanne, Matthia et Mitczus fabro, Vilenſi concive. In cuius rei testimonium maioremque ad evidentiam sigillum meum praesentibus duxi subappendendum. Datum in domo habitationis meae, anno ut supra.

309.

Wilno, 14 maja 1478.

Jan biskup wileński knieciowi Migusowi, poddanemu swego dworu w Szeszolah i jego synom, za zgodą kapituly oddaje w wieczyste posiadanie ziemię z lasem Helki naprzeciw jeziora Szeszole wraz z gruntem, na którym dotąd siedział, i jego przynależnościami, z obowiązkiem odbywania posylek na własnym koniu i własnym kosztem, uwalniając go przytem od innych powinności i danin, którą to posługę mogą, jeżeli zechcą, spełniać jego synowie.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. II str. 328—9 z nagłówkiem: Privilegium Joannis episcopi Vilenſis super collationem terrae cum sylva subdito suo spectantis, ad curiam Szeszole, insertum hic in vim documenti super possessionem Szeszule. — 2. Czart. k. XIV—XV. — 3. Lib. Magn. k. VIII—IX.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam Nos Joannes Dei gratia episcopus Vilenſis significamus tenore praesentium quibus expedit universis: Quomodo attendentes et in animo nostro revolventes gratam fidei constantiam et diversitatem obsequiorum laboriosi Migus kmethonis et hominis nostri curiae nostrae Szeszule^a, quibus nobis et nostris antecessoribus ex antiquo meruit et adhuc aucto fidelitatis studio mereri intendit, horum et aliorum intuitu volentes ipsum consolari et ad nostra servitia in futurum reddere promptiorem, sibi et suis legitimis pueris^b terram una cum sylva Helki alias swiati lasz nuncupatam, ex opposito lacus Szeszule^a consistentem necnon aream et terram, in qua modo residet, una cum hortis, sylvis, pratis effoditis sive inpost effodiendis, de consensu venerabilium fratrum nostrorum dominorum prelatorum et canonicorum nostrae praefatae ecclesiae Vilenſis pariter et assensu dedimus, donavimus damusque et donamus tenore praesentium mediante, per ipsum Migus et pueros suos praefatam terram una cum sylva tenendum, habendum, utifruendum ac pacifice, quiete et libere perpetuis temporibus possidendum^c cum omnibus et singulis praefatae terrae seu sylvae utilitatibus, proventibus et universis obventionibus, absolventes ipsum et pu-

308. ^a na marginesie uwaga tą samą ręką: et conventui ^b Pragensium Kop.

308. ¹ Ob. objaśnienie wyżej str. 38 przyp. 3.

309. ^a Szeszole Czart. ^b następuje powołane niepotrzebnie sibi ^c possidendi Lib. II

309. ¹ Szeszole, miasteczko dziś na Litwie Kowieńskiej, 15 km. na pld.-wsch. od Wilkomicza. Parę kilometrów na pln. od Szeszol leży wieś Miguz, zapewne dawna siedziba wspomnianego wyżej służki kapitulnego Migusa.

eros suos ab omnibus curiae nostrae laboribus, censibus, tributis, dationibus et exactio-
nibus quibuscunque nominibus et vocalibus censeantur. Tali conditione et statuto inter-
posito, quod praefatus Migus et pueri sui legitimi praetextu huiusmodi nostrae donationis
nobis et nostris successoribus ad omnia servitia legationum et ad alia, demptis^d aliis
curiae laboribus ubi mittentur aut dum necessitas equitandi depoposcerit, in uno equo
bene valenti, totiens quotiens^e opus fuerit, sine omni tardatione in expensis propriis
temporibus perpetuis servire tenebuntur; hoc tamen expresso, si pueri dicti Migus post
mortem ipsius ad huiusmodi servitia nobis et nostris successoribus praestanda et per-
agenda valentes et habiles erunt, extunc eadem libertate et praerogativa gaudebunt et
potientur, si autem non, extunc in voluntate nostra et nostrorum successorum hoc ipsum
tenendum et servandum ponimus. Harum quibus testimonio literarum sigillum nostrum
maius praesentibus est appensum. Actum et datum in capitulo Vilmensi, feria quinta
ante festum sanctae Trinitatis anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo
octavo. Praesentibus venerabilibus et honorabilibus viris dominis Alberto praeposito,
Stanislao decano, Andrea decretorum doctore, archidiacono, Andrea custode, Martino,
Joanne officiali, Abre^f, Stanislao artium magistro, Stanislao Stawski, Laurentio, Joanne
praelatis et canonicis praefatae ecclesiae Vilmensis, et aliis quam pluribus fidedignis.

310.

Wiszniew, 22 maja 1478.

Anna wdowa po Jerzym Gotoltowiczu wraz z synem swoim Jerzym ko-
sciolowi NMP. i sw. Jana Chrzcziciela w Krewie nadają dwóch ludzi imiennie
przytoczonych z ziemiami, łakami, barciami i wszelkimi powinnościami.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. VI k. 293 nr 208 z dopiskiem Lectum Descriptum i datą 1470 po-
prawianą na 1480 a wreszcie na 1478 (ob. notkę tekstową). — 2. Czart. k. 39. —
3. Lib. Magn. k. 31.

Reg. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 197 (z przekształceniem nazwiska
nadawczyńni na Gasztoldową).

Uw. Ob. nadanie tejże Anny na rzecz kościoła w Krewie, uczynione tamże dnia
24 czerwca 1468 (wyżej na str. 292—4 Nr 255).

In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo
octavo^a. Ego Anna relicta felicis memoriae domini Georgii Gotoltowicz^{b1} una cum filio
meo Georgio dedimus duos homines pro ecclesia Gloriosae Virginis Mariae necnon be-
ati^c Joannis Baptistae in Crevo², constructa; dictos homines Sowostiankowiczy, videlicet
Kosciuk et Iwaniec per praesentes ascribimus, damus, conferimus aeviternis temporibus
tenendos et gubernandos cum terris, pratis et mellificiis et cum omnibus servitiis, prout
nobis servierunt, nihil de eisdem^e pro nobis usurpando; et si quis praeiudicium fecerit

309. ^d Lib. II poprawia demptis (jak w Czart.) na demtis (jak w Lib. M.) ^e toties quoties Czart.

^f Abrae Czart.

310. ^a millesimo septingentesimo (przekreślone) octuagesimo Lib. VI; na marginesie tąż ręką, co przekre-
śliła, dopisane 1478 ^b Botoltowicz Lib. VI, Gietoltowicz Czart. i Lib. M. ^c w Lib. VI dopisane drugą
ręką B ^d Lib. VI poprawia na Kzosiuk; Koszuk Czart. i Lib. M. ^e eidem Czart.

310. ¹ Ob. o nim objaśnienie wyżej na str. 293 przyp. 1. ² Ob. objaśnienie wyżej
na str. 10 przyp. 5.

praedictae^f ecclesiae, portabit in se iudicium Dei quacunq[ue] die. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum in curia nostra Wisniewo, feria sexta in crastino Corporis Christi anno ut supra. Coram testibus praesentibus, videlicet domino Jacobo altarista inibidem et Joanne duce Romanowicz et Stanislao Talimontowicz et Joanne Pietkowicz de Swir et nobili Jacobo Naczowicz^e et Joanne vicario actore huius privilegii, necnon aliis quam plurimis fide et honore dignis. 5

311.

Bijuciszki, 18 lipca 1478.

Anna wdowa po Niekraszu Ejrudowiczu, dziedziczka Bijuciszek wraz z synami swymi Bogdanem i Zygmuntem kościołowi parafjalnemu założonemu w tejże 10 wsi ku czci św. Trójcy, Zwiastowania NPM. i św. Mikołaja, nadaje: siedmiu ludzi osiadłych w swym dworze Bijuciszkach, imiennie wyliczonych oraz grunt dla ósmego służebnego na służbę plebanowi, wraz z ich ziemiami i całym uposażeniem; dziewięciu niewolnych, również imiennie przytoczonych; na folwark dla plebana pole orne Siedliszcze naprzeciw kościoła; nadto dwie inne ziemie wszys- 15 kie z wysiewem po 30 beczek; dwie łąki, jedną przy kościele, drugą przy wielkiej drodze; gaj zwany Gudów; określoną ilość żywego inwentarza w bydło i trzodzie; dziesięcinę z trzech dworów Bijuciszek, Snowa i Czerniechowa; z piwnicy jedną miarę miodu; dla sługi kościelnego kopę groszy rocznie.

Or. brak. 20

Kop. 1. Lib. VI k. 342—343 nr 250 z zapiskiem na marginesie Lectum Descriptum. — 2. Czart. k. 38—39. — 3. Lib. Magn. k. 30'—31.

Reg. Ks. Przyałkowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 63 (nieściśle).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum autem inter humanae naturae commoda nihil^a dignius quam ut memoria habeatur^b, opportunum igitur extat, 25 ut actus hominum apicibus literarum et testium annotatione perennentur. Proinde nos Anna relicta bonae memoriae Niekraszy^e Eyrudowicz¹ una cum Bogdano et Sigismundo filiis meis charissimis, haeres de Biucziszki^{d 2}, unanimi^e voluntate et consensu significamus universis quibus expedit praesentibus et futuris, praesentium notitiam habituris: Quomodo accensi zelo singulari devotionis et tacti divino spiramine necnon praetendentes salutem 30 animarum nostrarum et etiam nostrorum praedecessorum et successorum, construximus, fundavimus, ordinavimus et dedicare disposuimus ecclesiam parochialem in dicta villa nostra Biucziszki in honorem sanctae et individuae Trinitatis et Annuntiationis Beatae Mariae Virginis necnon et sancti Nicolai pontificis, quam pro cleri nutrimento meliori^f de bonis temporalibus, quibus nos supernae provisionis opulenta benignitas liberaliter ac 35

310. ^f dopisane drugą w Lib. VI ^e Naczowicz Czart. i Lib. M.

311. ^a Cum autem naturae humanae (drugą ręką przedstawione) commoda nil Lib. VI i Lib. M.; inter jest tylko w Czart., i to dopisane późniejszą ręką ^b habeantur Lib. VI i Lib. M.; Czart. ręką późniejszą poprawia na habeatur ^e Niekrassy Czart. i Lib. M. ^d Biucziszki Czart. i Lib. M. ^e una cum Lib. VI ^f maiori Czart. i Lib. M. 40

311. ¹ O Niekrasach lub Niekrasowiczach ob. Boniecki A., Poczet rodów WXLit. str. 203.
² Bijuciszki, wieś położona 10 km. na pn.-wsch. od Giedrojców a na północ od Wilna, dziś na Litwie Kowieńskiej.

multipliciter ampliavit, dotamus redditibus infrascriptis. Damus igitur, adiicimus, incorporamus, appropriamus, conferimus et donatione perpetua et irrecuperabili temporibus perpetuis et affuturis praesentibus ascribimus: inprimis septem homines bene possessionatos ad curiam nostram Biuczyszki ex antiquo spectantes et nominibus his^e nuncupatos: primum siquidem Szemieniec^h, secundum Zokuszⁱ, tertium Iwaniec Climowicz, quartum Kapusta Iwancelisⁱ, quintum Mathiam Tinkowicz^k, sextum Ponasiecz^l et septimum fratrem Oniszko Hrickowicz, pro octavo vero servitio terram nostram propriam ipsis Hrickowicom^j addidimus, qui cum divisi fuerint inter se, octavo servitio plebano ecclesiae servire tenebuntur et debebunt omnes cum ipsorum legitimis successoribus, necnon terris, pratis, campis, laboribus, servitiis et universis obventionibus, prout eosdem soli tenuimus et possedimus, nihil iuris, domini aut proprietatis pro nobis ac^m nostris successoribus penitus reservantes; item de familia illibera novem obnoxios: primum Onosiecz cum uxore et tribus filiis, videlicet Siemieniecⁿ, Hinaciec^o et Wasileczⁿ, sextum Iwanieczⁿ, septimum Wasileczⁿ, octavum Climieczⁿ et nonam ancillam Motruniczam; item pro praedio sive agricultura curiae plebani terram sive campum Siedliscze nuncupatam, ex opposito ecclesiae consisten(tem) super triginta tunnas; item aliam terram sub Chryczko Theleszycz^p iacentem super triginta tunnas, et tertiam terram, quam Daniłowiczcy possidebant et arabant, etiam super triginta tunnas; item pratum contiguum terrae, quae^q sub ecclesia habetur, nuncupatum Bugonczyszki per fluvium; item aliud pratum pro viginti curribus falcastrandis^r, quod habetur ab Odrine Ryczkowska^s ex hac parte viae magnae usque ad finem; item gaium dictum Gudow^s; item boves quatuor pro duobus aratris, item quatuor vaccas cum quatuor vitulis^t, item viginti quinque oves, item septem scrophas; caeterum ut rector praefatae ecclesiae nostris munificentis suffultus divino cultui operosius valeat inhaerere, sibi tres decimas de curiis nostris^u annis singulis provenientes, primam decimam de curia Biuciszki^v de omni grano exceptis hortis et lini, item de Sznow⁴ et Czerniechow⁵ curiis duabus tantummodo de siligine aliis demptis; item de cellario nostro annis singulis unam pullam mellis^w piąnczypiądne^x; pro ministro vero anno quolibet unam sexagenam grossorum etiam damus, appropriamus donatione perpetua et irrecuperabili perpetuis temporibus valiturum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum unanime praesentibus est appensum. Actum et datum in curia Biuczyszki, sabbatho ante festum S. Mariae Magdalenaee proximo anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Praesentibus ibidem reverendissimo in Christo patre Joanne Dei gratia episcopo Vilmensi necnon honorabilibus, generosis ac nobiles Laurentio et Joanne canonicis Vilmensibus, Jadowk Fedko Dagirdowicz, Joanne Wiesztowicz^z, Mathia Naczyna, et aliis quam pluribus fidedignis testibus circa praemissa.

311. ^e hic Csart. ^h Szemieniec Csart. i Lib. M. ⁱ w Lib. VI pierwotne Iokus pierwsza ręką poprawia na Iokusz a druga na Zokusz; Zoleusz Csart., Zokusz Lib. M. ^j w Lib. VI pierwszą ręką dodane z po c ^k Thinkowicz Csart. ^l Ponasiecz Csart. ^m aut Lib. VI ⁿ w Lib. VI pierwszą ręką dodane na końcu z ^o Hinaciecz Csart. ^p Lib. VI poprawia na Chricko z pierwotnego Chryczko Theleszycz; Hricko Theleszycz Csart. i Lib. M. ^q Lib. VI pierwotnie contiguum quod ^r falcestrandis Csart. ^s w Lib. VI pierwotnie poprawione drugą ręką na: odrine ryczkowska, przyczem nad przekreślonem drugim i i wstawionem na miejsce e dopisane drugą ręką spatium (odstęp); odrine spatium Ryczkowska Csart. ^t w Lib. VI poprawione s et quatuor vitula, toż Csart. ^u Lib. VI opuszcza ^v Biuczyszki Csart. ^w pullam mellis unam Csart. ^x Lib. VI pierwotnie piąnczypiądne ^y w Lib. VI poprawione z Wiesztowicz, jak jest i w Csart.

311. ³ Są tuż pod Bijuciszkami na pld.-wsch. i pld.-zach. dwie osady o podobnem brzmieniu: Gudańce i Gudejki (mapa 1:300.000). ⁴ Snów, miasteczko nad Snówką dopływem Uszy w pow. nowogródzkim, 17 km. na zach. od Nieświeża. ⁵ Czernichów leży o milę na zach. od Snowa.

312.

Stara Wawiórka, 29 maja 1479.

Zygmunt wraz z matką swoją Zofją wdową po Michale Goliginowiczu, oraz inni dziedzice Wawiórki z rodów Raczkowiczów, Niemojkowiczów, Rodziewiczów i Butkowiczów nowo zbudowanemu przez siebie kościołowi w Starej Wawiórcie ku czci Trójcy Sw. i Narodzenia NMP. wznawiają i rozszerzają dawne uposażenie swoich ojców, a mianowicie Michała, Suczka i Andrzeja Dyla Goliginowiczów, Raczka, Niemojka, Butka i Rodziusa, obejmujące ziemie, ludzi, dziesięcine, wszyscy zaś razem nadają wolną karczmę koło kościoła.

Or. brak; istniał on jeszcze w r. 1522, kiedy odpis jego sporządzono (ob. Kop. 1.).

Kop. Tyszk. k. 47—48¹ nr 41, z poprawkami i dopiskami ręką w. XVII. Przy końcu tekstu: Sta: Comorowsky, notarius ex originali transumpsit.

Uw. Akt niniejszy jest wznowieniem dokumentu, wydanego przez tychże wystawców w (Wielkiej) Wawiórcie między 10 lipca 1463 a 12 lipca 1467 (ob. wyżej str. 282—6, Nr 247) w obecności Jana biskupa jeszcze naówczas łuckiego i miejscowego duchowieństwa. Jak widać z zestawienia obu tekstów, niniejszy dokument opiera się na poprzednim, powtarzając go z małymi odmianami, tak że się niemal pokrywają. Niestety ściśle tej zależności tekstów nie można wykazać z powodu braku oryginałów aktów, które dochowały się tylko w późniejszych kopjach z wieku XVI, niezupełnie dokładnie oddających tekst pierwotny. Dokument wcześniejszy (Nr 247) dochował się w kopji dziś znacznie uszkodzonej i przepełnionej błędami (ob. wyżej str. 282 Kop.), posiadającej przy końcu luki (str. 285 w. 38); uzupełnia je częściowo i może służyć do poprawienia w nim błędów odpis niniejszego dokumentu w kopjarzu Tyszkiewiczowskim z r. 1522, ale i on zawiera przekręcenia i dość liczne opuszczenia oraz skrócenia, jak to było zwyczajem tego kopisty, Stanisława Komorowskiego, co jednak nie wyklucza przyjęcia odmiennej redakcji stylistycznej. Oba te teksty wzajemnie się uzupełniają i pozwalają odtworzyć tekst oryginalny. — Wznowienie uposażenia kościoła w Starej Wawiórcie tłumaczy się dokonaniem wówczas aktem konsekracji kościoła, w obecności Jana Losowicza już jako biskupa wileńskiego i jego kanoników katedralnych. — Pomimo tożsamości tekstu podaje się oba dokumenty osobno pod ich datami ze względu na to, że dotyczą odmiennych czynności prawnych, dokonanych w różnym czasie i w obecności różnych świadków. — Wzmiankę o uposażeniu ołtarza w tejże Starej Wawiórcie ob. w dokumencie w. ks. Aleksandra w zatwierdzeniu króla Zygmunta I w Brześciu dnia 4 października r. 1511.

In nomine Domini amen etc. ^a Proinde nos Sigismundus una cum Zophia genitrici sua felicis recordii Michaelis Golgynowicz, Nicolaus et Jondzylo Raczkowicz, Szemyoth Nemoykowicz, Dawgyrd et Olyechno Rodzewicz, Nicolaus, Leonardus et Stanislaus una cum Phythka genitrici sua bone memorie Bvthkonys, necnon Zophia Dvchna Chvyenka pie memorie Svthkonys¹, heredes de Vavyerka, significamus tenore presencium, quibus expedit universis et singulis: Quod ob salutem animarum nostrarum denuo construximus, fundavimus et ordinavimus ac dedicare disposuimus ecclesiam nostram in Antiqua Vavyerka² in honorem Dei Omnipotentis (Patris, Filii)^b et Spiritus Sancti ac Nativitatis Marie. Quam

312. ^a opuszczona prawdopodobnie arenga: Ne ea... veridicorum. (ob. wyżej str. 283 Nr 247 w. 48 i nast.)

^b opuszczone w tekście

312. ¹ Przywiedzione tu osoby i miejscowości występują w dokumencie Wielkiej Wawiórki, wystawionym między 10 lipca 1463 a 12 lipca 1467 (ob. wyżej str. 282—6 Nr 247).

² Ob. objaśnienie na str. 284 przyp. 2 oraz na str. 360 przyp. 1.

quidem ecclesiam pro cleri et eius ministri^o nutrimento meliori dotamus redditibus infrascriptis, prout et nostri antecessores. In primis prime eclesie nostre primonominate in fundacione dominus Michael, Svthko^d, Dyl Andreas germani Gulgynowicz unanimiter donaverant, dederant et ascripserant de terra Lysgawczysna^e pro edificio eclesie, cimiterii, plebani curie, ortorum, agriculture eciam apta, (cum) virgultis, pascuis ibidem cum pratis adiacentibus priorum hominum patrimonii partim Snypowczyssna, Kybowsczyna, Wolnyszczyssna, partim Kroxczyssna, longitudinis a fluvio Vaverka medium ad paludium in Slowyena nobilis Czolkonys felicis recordii cum hominibus limites (habente), Bvrnvs Throchym et Ivan Woykowiczy, eciam eiusdem Romeyko et Osyp Nye-crassowyczy. Item primonominatus dominus Michael donavit simul adiungensque dedit eclesie dicte eiusque rectoribus partem de terra Rymkyschky agriculture apta, virgultis et pascuis ibidem terre priori Lyssgaffczysne iuncta^f, a convalle medii in Slowyeno paludii longitudinis ad viam Throcen(sem) generosi Jvschkonys habente granicies cum hominibus Gyrdzewiczy et domini^g Pothbypyentha homine^h Nyekrasch, necnon nobilium Jadawgonis et Pvsionys eciam hominibus, latitudinis vero a magna via ibidem de Vasylyssky^g (gressus)ⁱ habente in Lydam in toto usque ad aliam (viam), cuius exitus^j ab eclesia in Slowyenam. Item eciam idem fratres dicti Michael et Svthko, Dyl^k donaverant et ascripserant de Vaverka et Olzoph^l curiis propriis decimam omni manipularem de grano, agriculturis camporum et ortorum, et de tributo proprio de celario tenam mellis aut latorum grossorum sexagenam ascripserant et dabant; cuius quidem tributiam nunc media pars tene sive sexagene co(n)cernit me pefatum Sigismundum dare, et ita volo suis cum succedaneis perpetue tenere et habere. Item sepedicti fratres^l dederant, ascripserant homines proprios^m indivisos cum terra eorum, videlicet Molkowczyssna cum singulis omnibus eorum agriculturis, agris, silvis, borris, virgultis, gays possessionibusque, quas pro tempore habebant et possidebant pro se et suis successoribusⁿ, nichil iuris reservan(tes), quorum quidem nomina Thysszvs, Lucas et Damian, et familiarem Janyecz; qui quidem omnes et singuli homines nostri supra et infrascripti, ceterorumque dominorum infrascriptorum homines eorum cum succedaneis tenebuntur et obligabuntur servicia in perpetuum impendere eclesie nostre supradicte et eius protunc rectoribus. Item iidem sepenominati fratres dominus Michael et Svthko post obitum fratris Andree donaverunt et dederunt eidem eclesie et eius rectoribus perpetue trans pefatam magnam viam de pratis ex utraque parte predicti fluminis Vaverka^o, granicies habentibus cum Mylosch Woyswyłowicz^p pratis et Juschkonis, necnon etiam Rymvczys hominem domini Dyl. Item eciam sepefatus Sigismundus una cum matre sua dedimus ascriben(tes) et donamus proprium hominem Nicolaum alias Bvrdyk super diu fatam terram Rymkyschky et de familia Szdanyesz cum Ruthka, necnon eciam terram Nyemonymzky agriculture aptam cum silvis, gays, virgultis omnibus pratis et singulis pascuibus^p, prout ipse^q Nyemonymvs una cum suis filiis possidebat et tenebat, nichil eciam iuris et possessionis postea pro se

312. ^o ministris Tyszk. ^d Svthkodyl Tyszk. ^e Ligauwczizna w dokumencie z r. 1463/7 str. 284 w. 22
^f iuncte Tyszk. ^g dominum Tyszk. ^h hominis Tyszk. ⁱ tak wyżej na str. 284 w. 33; Dressul nadpisała późniejsza ręka w. XVII ^j powtarza drugi raz ad aliam viam ^k Svthkodyl Tyszk.; opuszcza Andreas ob. wyżej str. 284 w. 34 ^l Tyszk. opuszcza imiona: Michael, Suthiko, Dyl Andreas ^m tres w dokumencie z r. 1463/7, ob. wyżej str. 285 w. 5; ręka w. XVII dopisała ten wyraz nad proprios ⁿ tak w dokumencie z r. 1463/7 str. 285 w. 7; wyraz ten dopisała tu także ręka z w. XVII ^o Rodzwilowicz w dokumencie z r. 1463/7 str. 285 w. 15 ^p tak Tyszk. ^q tych dwóch wyrazów brak w Tyszk.; znajdują się one w dokumencie z r. 1463/7 str. 285 w. 19 i nadpisała je ręka w. XVII.

312. ^g Ob. objaśnienia wyżej na str. 284 przyp. 3. ^h Ob. objaśnienie wyżej na str. 284 przyp. 4. ⁱ Ob. objaśnienie wyżej na str. 285 przyp. 5.

suisque posteris relinquen(tes). Item eciam dominus Raczko felicis recordii donaverat homines proprios tres indivisos Rymvthys, Thorvthys et Stanys cum terra; item eciam pratum in Rossochy Savythokoyczyssna⁷; item decimam suam in Vaverka manipularem ceterorumque omni⁸ de grano, agriculturis camporum et ortorum omnium. Item Jvndzylo una cum fratre felicis recordii Venceslao Dei gracia episcopo Luceoriensi⁶ dedimus tres homines proprios in Dzythva Sovyzym, Noszvs et Petrum cum terris eorundem. Item dictus Jvndzylo de curia Pyelasa decimam manipularem de omni grano camporum et ortorum et eciam prata in Dzythva⁷. Item Nyemyeyko⁵ unum hominem et decimam omnium in Dzythva. Item Bvthko⁴ unum hominem et decimam in Dzythva. Item Rodzvs³ duos homines et decimam in Dzythva³. Item Davgyrth decimam de curia Thakryschky⁸. Item omnes et singuli dedimus tabernam liberam circa eclesiam. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Actum et datum in Antiqua Vaverka, sabato ante festum Penthecosten anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono. Presentibus ibidem reverendissimo in Christo patre domino Joanne Dei gracia episcopo Wylnensi, Joanne Kvczykovicz, Laurencio Wolczkovicz canonicis eclesie Wylnensis, testibus circa premissa. 15

313.

(Nowe Troki), 26 września 1479.

Szlachetny Stanisław Marcinowicz z Merecza zapisuje testamentem swej żonie Annie całe swoje mienie, a po swojej i jej śmierci kościołowi N. P. M. przy klasztorze franciszkanów w Wilnie ludzi Zesłowskich, kościołowi św. Jana Chrzyciela dom swój w Wilnie, żonie swej Annie dom w Nowych Trokach do jej rozporządzalności, ks. plebanowi u św. Marcina w Mereczu sadzawkę. 20

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości, 33 × 13,2 + 3 cm., splamiony od wilgoci i rdzy, na zagięciu lewym jako też na zakładce wyżarty, miejsce zaś gdzie była pieczęć od nacięcia oderwane; z boku w nowe nacięcia włożony pasek pozostały po pieczęci, z grubego pergaminu, z obu stron zapisany, niewatpliwie wycięty z jakiejś księgi liturgicznej. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu spodniem z w. XV|XVI: Donatio super quatuor homines dictos Zesslowskye; poniżej ręką z w. XVII dodała: Prima fundatio Nove Ludze; 2) poniżej ręką w. XVI: Litterae pro Zaszcziuny alias Novy Liudzye; 3) na złożeniu wierzchniemi z w. XVII: Priviley na Nowe Ludzie (inna późniejsza ręką dodała) alias Zaszczuny; 4) sygnatury: a) z w. XVI: A. 61 przekreślona ręką z w. XVIII, która dopisała wyżej: N° 1mo Sub litera KK i datę A^o 1479, b) z w. XIX: Odd. 3 Fas. 2. N. 1. 25

Kop. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Luźna kópja z w. XVIII w fascykuliku p. t. Dokumenta na Zaszczyuny z zapiskiem z w. XIX na odwrociu: dom na ulicy S^o jańskiej naprzeciw kościoła zapisał, z sygnaturą tejże ręki: Odd. 2. Fas. 1. N. 32. 35

312. ⁷ tak w Tyszk. zapewne zamiast Switkowsczyzna, jak w dokumencie z r. 1463/7, ob. wyżej na str. 285 w. 25 ⁸ omnium Tyszk. ⁶ opuszczone tu prawdopodobnie wyrazy: genetriceque sua post decessum Joannis fratris similiter, jak w dokumencie z r. 1463/7, ob. wyżej str. 285 w. 23—24 ⁵ et dopisane ręką w. XVII ⁴ poprawione jakby z Radzvs ³ Dzythva Tyszk. 40

312. ⁶ Ob. objaśnienie wyżej na str. 285 przyp. 6. ⁷ Ob. objaśnienie wyżej na str. 285 przyp. 7. ⁸ Może błąd zamiast Tatarszki (ob. w dokumencie z r. 1463/7 str. 286 w. 10); w takim razie może to jedna z kilku osad tej nazwy w pow. trockim (ob. Słownik Geogr. T. XII str. 228). 45

Przekł. pol. z drugiej połowy w. XVIII w dwóch redakcjach znajduje się w tomie Archiwum w dwóch fascykulikach równobrzmiących p. t.: Dokumenta na Zaszczuny, wymieniające wśród innych nadań na pewny ołtarz naydujący się u XX. Franciszkanow: czterech (ludzi) r. 1479 przez Stanisława Marcinowicza koniuszego wilenskiego, aby msze były odprawowane u onego w Zaszczunach mieszkających (ob. niżej dokument Michała Pietraszowicza z 10 maja r. 1488). Nadto jest tu drugi przekład z późniejszego nieco czasu na luźnej kartce.

In nomine Domini amen. Anno Domini Mi^oCCCC^oLXXIX in vigilia Translacionis sancti Stanislai in presenciam honorabilium et circumspectorum dominorum, qui infra nominabuntur, ego Stanislaus nobilis Marczynowicz de Merecz¹ compos ratione existens, attendens vitam transitoriam ac caducam, testamentum sic facio de omnibus rebus meis michi a Deo datis: Notum facio per presentes, quod in primis ascribo uxori sue Anne wsze ymyenye rvszayające y leżące in duobus centis sexagenarum latorum grossorum, quod ipsa Anna ux[or] mea potest vendere, invediare in eadem pecunia, videlicet in duobus centis sexagenis latorum grossorum. Item ascribo post decessum mei et uxoris mee homines Z[er]slowskye czothyry sledy ad ecclesiam Beate Virginis Marie ad claustrum in Vylna szlvsbvyy y sdanyvyv^a. Item ascribo post decessum mei et uxoris mee^b domum meam propriam in Vylna ad ecclesiam sancti Johannis Baptiste in Vylna. Item ascribo uxori sue Anne domum meam propriam, quam habeo in Nowa Throky, quod ipsa Anna eandem potest vendere vel pro se reservare. Item ascribo domino plebano in Merecz piscinam alias vyerchny prvth^c ad ecclesiam sancti Martini in Merecz. Item coram domino nobili Barthosz Montholthovycz, item coram domino nobili Olechuo Hermanovycz, item coram domino Ivaszko tunc existente vicesgerens alias n amyeszthnykyem in Nova Throky^d, item coram domino Stanisłao tunc exjstente in Nova Throky alias wrothny, item coram Johanne advocato de ibidem Throky, item coram domino nobili Hrymko Ondreyovycza, item coram domino Jacobo de ibidem Throky alias Herbacz, item coram Thartaro nomine Szeuko^e, necnon aliis ad hoc specialiter vocatis, item coram domino Leonardo vicario tunc existente ibidem in Nova Throky. In signum rei veritatis sigillo meo proprio subappenso.

314.

B. m., 1480.

Helena Polzynowa zapisuje człowieka Ferzego z gruntem czyli śladem konwentowi oo. franciszkanów w Oszmianie.

Wzmianka o tem nadaniu ze wskazaniem, że istniał dokument pergaminowy z pieczęcią r. 1480 pod sygnaturą A. 3., znajduje się w przechowanym w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej Inwentarzu konwentu franciszkańskiego w Oszmianie z 8 marca r. 1585 k. 5', gdzie czyta się: Domina Helena Polzynowa relinquit et legat hominem Georgium cum agro alias Ślad. In pargameno cum sigillo anno 1480.

313. ^a we wskazanym wyżej przekładzie polskim z drugiej połowy w. XVIII wyraz sledy opuszczony a następnie dodano: do klasztoru w Wilnie służbą y daniną ^b te trzy wyrazy tą samą ręką nad wierszem dopisane ^c w tymże przekładzie czyta się w pierwszej redakcji: sadzawkę Wietrzne Młyniszczce, w drugiej Sadzawkę imieniem Wietrzne Młyniszczce; w przekładzie na luźnej kartce: staw alias wierchny pruth ^d novathroky w tekście ^e można czytać i Szenko

313. ¹ Merecz, miasteczko na Litwie przy ujściu Mereczanki do Niemna.

315.

Wilno, 6 lutego 1481.

Hannusz i Chwiedko Dagirdowicze bracia rodzeni uposażają kościół przez siebie fundowany we wsi swojej Widzach, mający być konsekrowanym przez biskupa Jana p. w. Narodzenia NMP., ŚŚ. Jana Chrzciciela, Jakóba apostoła i Katarzyny panny, a mianowicie każdy z nich nadaje: po sześciu ludzi z swojej dziedziny przytoczonych imiennie z dziećmi, ziemiami i całą majątnością, po pięciu służebnych również imiennie przytoczonych, po pięć pudów miodu i po ziemi ornej koło kościoła wraz z łąką dla plebana; ponadto obaj nadają wspólnie dziesięcinę zbożową i ogrodową z ról dworskich w Widzach, tudzież karczmę wolną tamże koło kościoła.

Or. brak; był jeszcze w początkach wieku XIX w Archiwum Dicc. Wileńskim, jak świadczy zapisek w Liber Magn. (ob. niżej Kop. 4) na k. 33 ręką Jana Polochowskiego dyrektora Archiwum, który go skolacjonował z oryginałem, podając następującą adnotację: In altera parte huius Foundationis adnotatio Judicialis his exprimitur verbis: Roku Tysiecza Szestsot dwadcat tretieho Miesieca Jenwara diesiatoho dnia Jeho miłost kniaz Andrey Okminski Pleban wicki tot Fundusz ku wpisaniu do knih pokładał. Sebestyan Mirski Sędzia Ziemski Brasławski ręką swą. Daniel Tur Podsedek Brasławski. Jan Kostiałkowski Pisarz Ziemski Brasławski.

Kop. 1. Tyszk. k. 7—8 nr 7. — 2. Lib. VI k. 278^a—9 z zapiskiem Lectum Descriptum. — 3. Czart. k. 40—41. — 4. Lib. Magn. k. 32^a—33 (z zapiskiem jak wyżej Or.).

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty Biskupów Wileńskich T. I str. 63 z objaśnieniem, że majątek Widze znajduje się na płaszczyźnie i rzece Maruga zwanej.

Uw. Wydaje się tu ten tekst na podstawie Tyszk., zaznaczając odmiany z innych kopjarzy.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter^a humane nature commoda nichil^b dignius quam ut memoria habeatur, opportunum igitur extat, ut actus hominum apicibus litterarum et testium annotatione perhennentur. Proinde nos Hannus^c et Chwyedko Dagirdowiczi^d fratres germani significamus tenore presencium, quibus expedit presentibus et futuris, presencium noticiam habituris: Quod^e accensi zelo singulari devocionis et tacti divino spiramine necnon animarum nostrarum predecessorumque et successorum nostrorum saluti salubrius occur(r)ere cupien(tes)^f, ec(c)lesiam in villa nostra Wydze^g ad honorem illibatissime Nativitatis^h Marie Virginis et beatorum Joannis Baptisteⁱ, Jacobi apostoli necnon et S. Catherine^j virginis construximus, fundavimus, ordinavimus et per reverendum in Christo patrem^k dominum Joannem Dei gracia episcopum Wylnensem^k dedicare disposuimus. Quam quidem pro cleri nutrimento me-

315. ^a autem Lib. VI ^b nil inne Kop. ^c Lib. VI pierwotnie Hannusz poprawia na Hannusz, jak i inne Kop. ^d Chwiedko Dagirdowiczy inne Kop. ^e Quia inne Kop. ^f Lib. VI pierwotnie cupiens ^g Lib. VI drugą ręką poprawia na Widzye, tak i Lib. M.; Widze Czart. ^h w Lib. VI dopisane drugą ręką ⁱ inne Kop. dodają et ^j Catharinae Czart. ^k Wylnensem inne Kop.

315. ¹ O tych Dawgirdowiczach ob. Semkowicz W., O litewskich rodach boiarskich i t. d. (w Roczniku Herald. T. VIII [1926/7] str. 138). ² Widze, dziś miasto w pow. brasławskim nad rzeczką tej nazwy i jeziorem Maruga.

liori de bonis temporalibus, quibus nos superne provisionis opulenta benignitas liberaliter ac multipliciter ampliavit, dotamus redditibus infrascriptis. Damus igitur, addicimus, incorporamus, ap(p)ropriamus, conferimus et donacione perpetua et irrevocabili¹ temporibus perpetuis ascribimus eedem ec(c)lesie et ^m rectori eiusdem ec(c)lesie^m pro tempore existenti⁵ et aliis qui impostⁿ fuerint quilibet nostrum de^o sorte sua per sex homines. In primis ego Joannesⁿ seu Hannus sex homines, primum Stephanumⁿ, secundum Narko, tertium Maczvs, quartum Paczelys^a Nareysschowicz^r, quintum Martinum Swyrblovicz^g et sextum Moystortum^t cum fratre eiusdem. Deinde ego Chwyedko^u de sorte mea sex, primum Simonem^v Putatovicz, secundum Syemyaszko Monvylovicz^w, tertium Janelys^x Wolosso-
 10 wicz^y, quartum Bogdan Oschmanecz^z, quintum Szęthko^{aa} et sextum Dawgenys^{bb} et hoc cum ipsorum pueris et successoribus^{cc} necnon terris, pratis, silvis et cum dominio, iure et proprietate, prout eosdem soli tenuimus, habuimus et possedimus, nichil iuris, domini et proprietatis in eisdem nobis et nostris successoribus penitus reservantes. Item per quinque famulos obnoxios, ego Hannus quinque, primum Wyeliczko^{dd} cum filio suo
 15 Joanne, tertium Janelys^{ee}, quartum Petronellam cum filia Catherina^{ff}; item quinque p v d y de melle de tributo Szabassowicze^{gg}³ provenien(te)^{hh}; item pro agricultura siveⁱⁱ predio plebanali campum seu terram deprope ec(c)lesiam consistentem; item pratum terre contiguum super tres stirthas. Item similiter et ego Chwyedko^{jj} quinque obnoxios, primus Aulaszonem^{kk} cum uxore et pueris tribus, de melle quinque p v d y, pro agricultura autem
 20 terram sive campum ec(c)lesie deprope iacentem, super viginti tunnas, prout et frater meus dominus Hannvs; item pratum pro tribus cumulis alias na trzy sterty^{ll}. Ceterum ut idem rector et alii inpost existentes nostris munificenciis^{mmm} suffulti divino cultui valeant operosius inherere, eidem rectori ec(c)lesie decimas post araturas curiarum nostrarum, provenientes in dicta Wydzeⁿⁿ de omni grano et eciam de ortis cuiuslibet seminis, necnon et tabernam liberam in dicta Vydze deprope ec(c)lesiam situatam, ambo
 25 in solidum eciam damus, ap(p)ropriamus donacione perpetua et irrevocabili^{oo} perpetuis temporibus valitur(a)^{pp}. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Actum et datum Wilnē^{qq}, feria tertia ipso die S.^{rr} Dorothee virginis et martiris anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo. Presentibus...^{ss}

30 315. ¹ irrecuperabili *inne Kop.* ^{m-m} wyrazy, znajdujące się w *Lib. VI, w Lib. M. dopisane są na marginesie (f. 33) z początkiem w XIX przez J. Połochowskiego, który zrobił następującą uwagę: Correctum cum originali, Jan Połochowski, Regent Gran. Ptu Wilenskiego, Director Archiw; w Czart. brak tych wyrazów*
^u *Lib. VI pierwotnie in posterum poprawia na impost* ^o *pro inne Kop.* ^v *w Lib. VI pierwotnie zdaje się*
 35 *StepHan; Stepan Czart. i Lib. M* ^a *Lib. VI Paczelis poprawia na Paczelys, tak Czart. i Lib. M.* ^r *Nareyszowicz inne Kop.* ^s *Swirblowicz inne Kop.* ^t *Woyszortum inne Kop.* ^u *Hwiedko Lib. VI, Chwiedko Czart. i Lib. M.* ^v *Szywuc Lib. VI tak i Lib. M.; Szipouc Czart.* ^w *Siemaszko Monwilowicz inne Kop.*
^x *w Lib. VI Janelis pierwszą ręką poprawione na Jane isz; tak Czart. i Lib. M.* ^y *Woloszowicz inne Kop.*
^z *Osmanecz inne Kop.* ^{aa} *Szedko inne Kop.* ^{bb} *Daugenis inne Kop.* ^{cc} *inne Kop. dodają ipsorum*
^{dd} *Wieliczko inne Kop* ^{ee} *Janelis Lib. VI, Jonelis Czart.* ^{ff} *Catharina Czart.* ^{gg} *Szabaszowicze inne Kop.*
 40 ^{hh} *Lib. VI poprawia na provenientes; provenientes Czart. i Lib. M.* ⁱⁱ *seu inne Kop.* ^{jj} *Chwiedko inne Kop.*
^{kk} *Aulaszonem. Tyssk.; Lib. VI pierwotnie Dilaszo-(litera nieczytelna)nem; Dulaszonem Czart.* ^{ll} *tak Lib. VI i Czart.; nathrzysthy Tyssk.* ^{mmm} *munificiis Czart.* ⁿⁿ *Lib. VI poprawia Widze na Widzye, tak też na Czart. i Lib. M* ^{oo} *irrecuperabili Lib. VI* ^{pp} *valitua Tyssk.; Lib. VI pierwotnie valiturum* ^{qq} *Vilnae*
 45 *inne Kop.* ^{rr} *opuszcza Tyssk* ^{ss} *brak w Tyssk.; w Lib. VI ręką korektora dopisany ten wyraz, tak jak w Lib. M.*

315. ³ *Miejscowość nieodgadniona.*

316.

Wilno, 5, marca 1481.

Fan Dagirdowicz dzierżawca Merezca, czując się chorym, wzmacnia uposażenie kościoła we wsi swojej Widzach, nowowyzbudowanego i już konsekrowanego, nadając dwóch ludzi osiadłych z ich potomstwem, posiadłościami, daninami i powinnościami; garniec miodu z Szabasowic; dziesięcinę wszelkich zwierząt domowych, wyjąwszy koni.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 8—8' nr 8.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ego Joannes Dagirdowicz¹ 10
 tenentarius in Myeracz², licet tunc langwens corpore tamen compos ratione, significo
 tenore presencium quibus expedit universis presentibus et futuris, presencium noticiam
 habituris: Quomodo considerans et in animo meo revolvens ec(c)lesiam parrochialem et
 eius rectorem in villa mea Wydzie³, noviter per me constructam et dedicatam, ex do-
 natione mea privilegiali priori non esse contentos neque debite dotatos, volens insuper 15
 eam cum suo rectore et ministris ipsius in presenti prosequi favoribus, eodem ec(c)lesie
 et rectori nunc et inpost existentibus damus, adicimus, incorporamus, appropriamus,
 confirmamus et donacione perpetua et irrecuperabili temporibus affuturis duos homines
 possessionatos cognominibus hiis nominatos, primum Sthepanowicz, secundum Sewryko-
 wicz cum ipsorum posteris necnon terris, campis, pratis, silvis, censibus, laboribus et aliis 20
 quibusvis dacionibus, solucionibus et obvencionibus universis, prout eosdem solus tenui,
 habui, nichil pro me et successoribus meis iuris, dominii et proprietatis penitus reser-
 van(tes); item pullam de melle, de tributo de Szabasszowicze⁴ provenien(te); item et
 decimam de omnibus pecoribus et pecudibus que generantur, equis duntaxat exceptis,
 eciam damus, appropriamus donacione perpetua et irrevocabili temporibus perpetuis va- 25
 litur(a). In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum. Datum Wylne,
 feria secunda Carnisprivii anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

317.

Rzym, 27 sierpnia 1481.

Prekonizacja Andrzeja na biskupstwo wileńskie, dokonana na konsystorzu 30
 tajnym na przedstawienie arcybiskupa Rouen.

Zapisek w Archiwum Watykańskim, Oblig. et Solut. T. 82 k. 102' z zapiskiem na
 lewym marginesie: Wilnen(sis).

Reg. Abraham, Sprawozdanie (III) str. 32.

Die lune XXVII augusti⁵ idem sanctissimus dominus noster in suo consistorio se- 35
 creto ad relationem reverendissimi domini Rothomagensis¹ providit ecclesie Wilnensi

316. ¹ O tym Janie (Hanuszu) Dowgirdowiczu ob. wyżej str. 372 przyp. 1. ² Merezca,
 (ob. wyżej str. 371 przyp. 1). ³ Ob. objaśnienie wyżej str. 372 przyp. 2. ⁴ Miejscowość
 nieodgadniona.

317. ⁵ Agusti Or.

317. ¹ Wilhelm de Estoutevilla benedyktyn, kardynałem mianowany 18 grudnia r. 1439
 (razem z Oleśnickim), arcybiskup Rouen 1453—1483 i camerarius S. Collegii (Eubel, Hierar-
 chia Catholica T. II² str. 8, 58 i 225).

de persona reverendi patris domini Andree ..^b, preficiendo eum in episcopum et pastorem, vacanti per obitum ultimi episcopi extra Romanam Curiam defuncti.

318.

Rzym, 27 sierpnia 1481.

5 *Papież Sykstus IV Andrzejowi elektowi wileńskiemu, mianowanemu przez siebie biskupem wileńskim, zezwala na jego prośbę przyjąć sakrę biskupią od biskupa katolickiego, którego sobie wybierze w obecności dwóch lub trzech innych biskupów po złożeniu zwykłej przysięgi wierności papieżowi i Kościołowi Rzymskiemu, której też formułę zamieszcza, z nakazem odesłania jej odpisu pod własną*
 10 *pieczęcią przez osobnego wysłańca do Rzymu. Przysięgę tę ma złożyć pod zagrożeniem kar kościelnych a nie ma ona naruszać praw arcybiskupa gnieźnieńskiego, któremu kościół wileński podlega jako swemu metropolicie.*

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy pięknie zachowany, pergamin średniej grubości 54 × 32,5 + 7,5. — Po pieczęci pozostał tylko sznurek konopny. — Wiersze tekstu ponumerowane z lewej jego strony w wieku XIX, oczywiście przez 15 M. Herburta. — Pod tekstem A) zapiski kancelaryjne: 1) z prawej strony ręką pisarza Concordat; 2) obok na marginesie bocznym z prawej strony znak kancelaryjny w kształcie wydłużonego R; 3) z lewej strony pod zakładką Aug(ustus), obok na prawo pod samym tekstem ^{XXVIII} G. bonidies, niżej N. de Tongues; 4) na zakładce z prawej strony: pro B. de 20 Maffeis fert. 1, pro Consalio fert. 1, residui pro Ricardo (?); 5) poniżej ręką pisarza Sinolfus. Na odwrociu zapiski kancelaryjne: 1) na środkowym złożeniu: R(egestrata), w tej literze u góry tą samą ręką litera L; 2) u dołu zapisek zdaje się inną ręką de Restis pro A. de Petra; 3) niżej odwrócone inną ręką A. de Urbino; 4) na lewym dolnym złożeniu G. de la Fiera (?). B) zapiski archiwalne: 1) Bulla consecrationis et iuramenti 25 forma Andree episcopi Vilmensis (wiek. XVI); 2) poniżej powtórzone to samo w w. XVII z dolożeniem daty 1481, n° 19. I; 3) nadto sygnatura N° 6°. (w. XVIII).

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 64 (z Archiwum Diecezjalnego).

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Andree electo Vilmensi, salutem 30 et apostolicam benedictionem. Cum nos hodie ecclesie | Vilmensi pastoris regimine destitute de persona tua nobis et fratribus nostris ob tuorum exigentiam meritorum accepta de fratrum eorundem consilio auctoritate apostolica duxerimus providendum, preficiendo te illi | in episcopum et pastorem, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur¹, nos igitur ad ea, que ad tue commoditatis augmentum cedere valeant, favorabi- 35 liter intendentes, tuis in hac parte supplicationibus | inclinati, tibi, ut a quocunque maueris catholico antistite gratiam et communionem apostolice Sedis habente, ascitis et in hoc sibi assistentibus duobus vel tribus aliis catholicis episcopis, similem gratiam et communionem habentibus, munus consecrationis recipere valeas ac eidem antistiti, ut recepto prius per eum nostro et Romane Ecclesie nomine a te fidelitatis debite solito 40 iuramento iuxta formam presentibus annotatam, munus predictum auctoritate nostra im-

317. ^b miejsce próżne na jeden wyraz

318. ¹ Bulla ta prowizyjna papieża Sykstusa IV nie jest znana.

pendere tibi possit, plenam et liberam concedimus earundem presentium tenore facultatem. Volumus autem et auctoritate predicta statuimus et decernimus, quod si, non recepto a te per ipsum episcopum dicto iuramento, idem antistes munus ipsum tibi impendere et tu illud suscipere presumpseritis, dictus antistes a pontificalis officii exercitio et tam ipse quam tu ab administratione tam spiritualium quam temporalium ecclesiarum nostrarum suspensi sitis eo ipso. Preterea volumus, quod formam huiusmodi a te tunc prestiti iuramenti nobis, de verbo ad verbum per tuas patentes litteras tuo sigillo signatas, per proprium nuntium quantocius destinare procures, quodque per hoc venerabili fratri nostro archiepiscopo Gnesnensi, cui prefata ecclesia metropolitico iure subesse dinoscitur, nullum imposterum preiudicium generetur. Forma autem iuramenti, quod prestabis, hec est: 5

•Ego Andreas electus Vilnensis ab hac hora inantea fidelis et oboediens ero beato Petro sancteque apostolice Romane Ecclesie et domino nostro domino Sixto pape III suisque successoribus canonice intransibilibus. Non ero in consilio aut consensu vel facto, ut vitam perdant aut membrum, seu capiantur, aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur, vel iniurie alique inferantur quovis quesito colore; consilium vero, quod michi credituri sunt, per se aut nuntios seu litteras ad eorum damnum me sciente nemini pandam. Papatum Romanum et regalia sancti Petri adiutor eis ero ad retinendum et defendendum contra omnem hominem. Legatum apostolice Sedis in eundo vel redeundo honorifice tractabo et in suis necessitatibus adiuvabo. Iura, honores, privilegia et auctoritatem Romane Ecclesie, domini nostri pape et successorum predictorum conservare, defendere, augere et promovere curabo; nec ero in consilio vel in facto seu in tractatu, in quibus contra ipsum dominum nostrum vel eandem Romanam Ecclesiam aliqua sinistra vel preiudicialia personarum, iuris, honoris, status et potestatis eorum machinentur; et si talia a quibuscunque tractari novero vel procurari, impediam hoc pro posse et quantocitius potero commode, significabo eidem domino nostro vel alteri, per quem ad ipsius notitiam possit pervenire. Regulas sanctorum patrum, decreta, ordinationes, sententias, dispositiones, reservationes, provisiones et mandata apostolica totis viribus observabo, et faciam ab aliis observari Hereticos, scismaticos et rebelles domino nostro et successoribus predictis pro posse persequar et impugnabo. Vocatus ad sinodum veniam, nisi prepeditus fuero canonica prepeditione. Apostolorum limina Romanam Curiam existente citra singulis bienniis, ultra vero montes singulis trienniis per me ipsum visitabo; et si post primam visitationem personaliter factam aliquo legitimo impedimento prepeditus personaliter venire non potero, per aliquem fidum nuntium de gremio mee Vlnensis ecclesie aut alium in dignitate constitutum seu alias personatum habentem et de statu ecclesie bene instructum, qui vice mea apostolico conspectui se presentare et de legitimo impedimento huiusmodi saltem per iuramentum legitimum fidem facere teneatur, id adimplebo. Possessiones vero ad mensam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignorabo, neque de novo infeudabo vel aliquomodo alienabo etiam cum consensu capituli ecclesie mee, inconsulto Romano pontifice. Sic me Deus adiuvet et hec sancta Dei Evangelia.

Datum Rome apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, sexto kalendas septembris, pontificatus nostri anno undecimo. 40

319.

Rzym, 31 sierpnia 1481.

Papież Sykstus IV wikařuszowi generalnemu bernardynów prowincji polskiej (Marjanowi z Jeziorka) i przez niego delegowanym tegoż zakonu nadaje 45

władzę przyjmowania na łono Kościoła Greków, Rusinów, Wołochów, Ormian, wszystkich schyzmatyków i heretyków oraz innych niewiernych na Litwie, Żmudzi, Rusi, Wołoszczyźnie, w Scytji, Tartarji i we wszystkich ziemiach pogańskich według bulli florenckiej papieża Eugenjusza IV, tudzież rozgrzeszenia ich od wszelkich cenzur i kar kościelnych, dyspensowania ich duchownych od nieprawdowości i przywracania ich do urzędów, nadając im te same przywileje i łaski, jakie bracia tegoż zakonu w Ziemi Św. i Bośni byli otrzymali od poprzednich papieży.

Or. brak.

10 *Kop. 1. Biblioteca Nazionale w Florencji, rękopis II, III 256, zawierający Sixti IV Epistolae 1481—2 (t. j. minuty brewjów), k. 7—8. Na lewym marginesie tą samą ręką: L. Grifus, niżej inną ręką: Datur facultas fratribus infideles recipiendi ad unitatem fidei, absolventi etc. — 2. Transumpt w bulli pap. Innocentego VIII z 19 czerwca r. 1487 dla bernardynów prowincji polskiej »Ea que per predecessores nostros«, z opuszczeniem*
15 *tylko ustępu o bulli florenckiej (ob. niżej pod tą datą).*

Wyd. Wadding L., Annales Minorum T. XIV ed. 2-da str. 369 z uwagą: Ex Mon. Mss. Prov. Pol.

Reg. Jana z Komorowa Memoriale ord. Fratrum Minorum w Mon. Pol. Hist. T. V str. 230, gdzie czyta się: ...pater Marianus, finito capitulo generali, perrexit Romam et obtinuit a Sixto quarto binum breve pro reconciliandis et suscipiendis hereticis et scismaticis. In quibus etiam continetur, quod fratres Polonie in partibus scismaticorum et paganorum gaudent privilegiis Terre Sancte et Boznensium et concilium Florentinum de suscipiendis prefatis et baptismo Grecorum cum sigillo pape transsumserat, que privilegia in locis Littwanie et precipue in Vilna habentur (ob. nadto tamże str. 259/60).

25 *Vicario generali ordinis Minorum de observantia provincie Polonie.*

Dilecte fili. Salutem etc. Cupientes pro pastorali officio nostro barbaras omnes nationes et a christiana religione abhorrentes, relicto pravitate et infidelitatis errore, quem sectantur, ad fidei catholice unitatem converti, ac considerantes, quod tu et alii a te deputandi tui ordinis fratres hoc melius facere et sanctum hoc opus exequi poteritis, quo maiori ad id fueritis facultate suffulti, tenore presentium tibi et quibuscunque aliis idoneis personis a te deputandis ceterisque tui tantum ordinis et observantie, qui sponte inter infideles ire voluerint, necnon confessoribus inter scismaticos aut alios infideles constitutis, utputa in Lituania, Samogethia^a, Russia, Valachia, Scythia, in Tartaria ac in omnibus terris scismaticorum, paganorum et quorumcunque infidelium permanentibus
35 *facultatem damus recipiendi (ad) unitatem fidei sancteque Ecclesie gremium Grecos, Ruthenos, Valacchos, Armenos et omnes scismaticos, hereticos et apostatas aliosque infideles, et eosdem, postquam ad fidei unitatem iuxta formam litterarum per fe(licis) re(cordationis) Eugenium III papam, predecessorem nostrum, in concilio Florentino traditarum conversi erunt, absolventi ab omni vinculo excom(m)unicationis tam maioris quam minoris ac*
40 *suspensionis, interdicti aliisque censuris et penis ecclesiasticis, necnon a simonia et quocunque perpetrato homicidio ac ab omnibus aliis criminibus, excessibus et delictis, etiam si talia essent, per que Sedes apostolica merito veniret consulenda; preterea cum presbiteris clericisque omnibus id humiliter petentibus dispensandi super omni irregularitate, exceptis voluntario homicidio, bigamia et mutilatione membrorum; preterea etiam repen-*
45 *nendi et restituendi eos ad officia, beneficia, honores ac dignitates. Decernentes ac de-*

319. ^a Samogethia *Kop. 1*

clarantes, quod tam tu, quam alii fratres provincie Polonie in terris et dominiis prefatis existentes tui ordinis omnibus et singulis privilegiis, gratiis et indultis, per nos et predecessores nostros R(omanos) Pont(ifices) aut alias quomodolibet locis et fratribus ordinis Mi(norum) in Terra Sancta et in provincia Bosne concessis frui, uti et gaudere possitis et valeatis, ac si vobis specialiter et expresse concessa essent; eorum tenores et continentias, ac si de verbo ad verbum presentibus inserti essent, pro sufficienter expressis habendo, constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Rome apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die ultima augusti 1481, anno XI^{mo}.

320.

Rzym, 31 sierpnia 1481.

Wydanie bull prekonizacyjnych biskupa wileńskiego Andrzeja z daty 27 sierpnia r. 1481 na ręce Piotra z Wilna kanonika wileńskiego, po uiszczeniu przez niego należnych kwot.

Zapisek w Archiwum Watykańskim, Oblig. et Solut. T. 84 A. (308) k. 74' z zapiskiem na lewym marginesie inną ręką: Vilnen(sis), a poniżej tą samą ręką: solvit; na prawym zaś marginesie: Cardinales XIII.

Reg. Abraham, Sprawozdanie (III) str. 33.

Die ultima augusti dominus Petrus de Vilna canonicus Vilnensis, ut principalis et privata persona, obtulit Camere apostolice et sacro Collegio reverendissimorum dominorum cardinalium nomine reverendi patris domini Andree electi Vilnensis, pro communi servitio dicte Vilnensis ecclesie, ratione perfectionis de persona ipsius electi ad ipsam ecclesiam Vilnensem auctoritate apostolica per bullas domini Sixti sub data VI^{to} kalendas septembris anno undecimo facte, florenos auri de camera quinquaginta, ad quos dicta ecclesia taxata referitur, et quinque minuta servitia consueta. Eorundem autem etc.

Dicta die bulle dicte ecclesie date fuerunt dicto domino Petro pro eo, quia docuit per cedulas depositarum solvisse eadem minuta et omnia alia iura debita etc.

321.

(Rzym), 3 września 1481.

Wykaz taks kancelarji apostolskiej za bulle prowizyjne Andrzeja biskupa wileńskiego.

Tekst w Archiwum Watykańskim, Archivio di Stato (Skarbowe), C. Miscell. Libri compositionum T. III (nowa sygnatura T. 1898) k. 98' z zapiskiem na lewym marginesie tą samą ręką: pro Electo Vilnensi i podpisem przy końcu spisu: Marinus.

Reg. Abraham, Sprawozdanie (II) str. 159.

Expense facte in bullis ecclesie Vilnensis pro domino Andrea electo.

In primis abbreviatori, qui fuit in turno	d. 2 gr. —
Alteri abbreviatori, qui propter infirmitatem turnalis expediit et pro minuta	d. 1 gr. —
Scriptori	d. 14 gr. 3

Abbreviatoribus de parco minori	d. — gr. 7
Concordanti	d. — gr. 1
In taxa abbreviatorum	d. 10 gr. —
Prothonotariis	d. 4 gr. —
5 Custodi	d. 3 gr. 3
Ostiario	d. — gr. 5
Famulo custodis pro cordula	d. — gr. 2
Pro altera cordula	d. — gr. 4
In plumbo	d. 9 gr. 2
10 Familiaribus	d. — gr. 5
Magistris	d. — gr. 7
In registro	d. 13 gr. 2
Registratori	d. 1 gr. 4
Pro minuta S. Collegii et minutis servitiis	d. 64 gr. 5
15 Pro obligatione	d. 1 gr. 1
Pro sollicitatore nihil.	

Die III septembris dominus Petrus canonicus Vilmensis sollicitator iuravit etc

322.

Wilno, 30 maja 1482.

20 Anna córka s. p. Jana Wiazowicza wojewody trockiego, a żona Piotra Janowicza z Iwia marszałka królewskiego i starosty braclawskiego, zapisuje kaplicy św. Trójcy w kościele (katedralnym) wileńskim, ufundowanej i uposażonej przez zmarłego jej wuja Stanisława Sędziwojowicza z Dziewaltowa wojewodę trockiego, który w niej leży, a mającej sześciu kapelanów: dwanaście kamieni
25 wosku corocznie na światło; na stałą fabrykę kaplicy oraz domu jej kapelanów ludzi do roboty zarówno z dóbr swoich jak i wielkoksiażących, poddając ich pod zupełną władzę biskupa.

Or. brak.

M. A. Kop. Lib. VI k. 131'—132 w transumpcie króla Zygmunta I z 28 czerwca r. 1535.

30 Reg. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 65.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Anna filia olim magnifici Joannis Wiazowicz¹ palatini Trocensis, consors vero magnifici domini Petri Janowicz de Iwie² marschalci et capitanei in Braclaw, significamus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris, harum notitiam habituris: Quod dum olim magnificus Stanislaus Sandziwoiewicz de Dauiltowo palatinus Trocensis³, avunculus noster
35 adhuc agens in humanis, volens bonorum suorum mobilium et immobilium quae possederat⁴ debitum ordinem facere, ut post mortem ex eis fructum animae suae consequen-

322. * pierwotnie possiderat

322. ¹ Iwaszko Wiażewicz namiestnik smoleński 1459—1466, a następnie wojewoda trocki
40 (ob. o nim Semkowicz Wł., O literowskich rodach bojarskich i t. d. w Mies. Herald. T. VI [1913] str. 189 oraz Wolff J., Senatorowie WXL. str. 50). ² Piotr Janowicz Montygierdowicz marszałek król. i namiestnik braclawski już w r. 1480 (ob. o nim Wolff J., Senatorowie str. 175).

³ Ob. o nim wyżej na str. 301 przyp. 2.

tur salutarem, salubri fretus deliberatione suos vero legitimos et indubitatos testamenti et ultimae voluntatis fidei commissarios fecit, constituit et ordinavit, videlicet serenissimum principem et dominum dominum Cazimirum Dei gratia regem Poloniae, magnum ducem Lituaniae, Russiae, Prussiae Samogitiaeque etc. dominum et heredem, et olim reverendissimum in Christo patrem dominum Joannem episcopum Vिल्nensem tunc vivum, qui quidem fidei commissarii volentes oneri eius credito et dicti Stanislai Sandziwoiewicz ultimae voluntati satisfacere, in capella Sanctae Trinitatis in ecclesia Vिल्nensi⁴ per dictum dominum Stanislaum testatorem a fundamentis erecta, versus meridiem sita et iacente, ubi etiam eius corpus humatum, nostro et consortis nostrae consensu accedente sex presbyteros seu capellanos perpetuo erexerunt et dotaverunt, prout in literis originalibus⁵ de super confectis plenius continetur. Ultra tamen illam dotationem pro capellae praefatae necessitatibus et ipsorum capellanorum sustentatione nos Anna praefata de certa nostra scientia et matura nostra deliberatione, freti nostrorum amicorum consilio, de bonis nostris, villis et possessionibus, quorum nomina volumus habere pro expressis, tanquam de verbo ad verbum fuissent hic descripta, in quae post mortem praefati olim domini Stanislai Sandziwoiewicz avunculi nostri successimus, pro dictae capellae luminibus tenebimur nos et nostri successores, huiusmodi bonorum possessores, duodecem lapides cerae purificatae librae Vिल्nensis quolibet festo Purificationis Beatae Mariae Virginis dare effective et in manus praedictorum capellanorum reponere perpetuis temporibus et in aevum Item tenebimur et obligabimur et successores nostri, possessores huiusmodi bonorum, quae^b in sortem nostram cesserunt, pro reformandis ruinis, structuris et aedificiis, toties quoties opus fuerit et necessarium, tam dictae capellae quam etiam domus ipsorum capellanorum homines nostros ad laborandum una cum hominibus serenissimi principis regis Poloniae et magni ducis Lituaniae, qui in sortem suae serenissimae maiestatis cesserunt, quorum etiam nomina volumus hic habere pro expressis, dare et necessaria pro huiusmodi reformationibus ministrare et impensis propriis ordinare. Quae omnia supra-scripta tenere, servare et implere promittimus et pollicemur perpetuo et in aevum; submittentibus sponte et libere nos et nostros successores bonorum huiusmodi quacunque ratione possessores futuros et incolas bonorum praedictorum ecclesiasticis censuris et poenis per lociordinarium Vिल्nensem ferendis usque ad sententiam interdicti inclusive, a quibus nec nobis nec successoribus nostris licebit appellare, cuius appellationis et omni iuris remedio exnunc renuntiamus pro nobis et successoribus nostris perpetuo et in aevum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est praesentibus subappensum. Actum et datum Vilnae, feria quinta ante festum Sanctae Trinitatis proxima anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo. Praesentibus reverendissimo in Christo patre domino Andrea episcopo, necnon magnificis et generosis Olechno Schudzimento-wicz palatino Vिल्nensi et magni ducatus Lituaniae cancellario, Nicolao Radziwilowicz tenentario in Smolensko et Petro Janowic curiae serenissimi principis domini Cazimiri regis Poloniae et magni ducis Lituaniae marschalco, marito nostro, et aliis fidedignis testibus ad praemissa.

Ausculata et diligenter collationata haec copia per me Leonardum Gregorii Vir-

322. ^b poprawione z qui

322. ⁴ Prawdopodobnie kaplica ta znajdowała się w ówczesnej katedrze na miejscu dzisiejszego wejścia od strony południowej. Kaplicę pod wezwaniem św. Trójcy, leżącą na tym samym miejscu, wskazuje ks. J. Kurczewski, *Kościół Zamkowy I str. 277.* ⁵ Przywilej tej fundacji, jeszcze za życia biskupa Jana Losowicza dokonanej, nie jest znany.

censti(?) clericum dioecesis Luceoriensis, sacra apostolica auctoritate notarium publicum, et concordat cum suo originali in toto et per omnia, de quo facio fidem hac manu mea propria.

323.

Rzym, 10 lipca 1482.

5 *Papież Sykstus IV do biskupa wileńskiego: ustanawia go wraz z arcybiskupem gnieźnieńskim i biskupem lubeckim wykonawcą bulli swojej, wzywającej biskupów sufraganów kościoła ryskiego oraz wielkiego mistrza wraz z całym Zakonem o danie pomocy przeciwko Bernardowi de Borch landmistrzowi inflanckiemu i przy oddaniu dóbr stołu biskupiego Stefanowi arcybiskupowi ryskiemu.*

Wyd. Theiner A., *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II str. 217|8 nr 237 (ex Reg. Orig. An. XI. Bull. Tom. LXXV fol. 135)*. W zakończeniu bulli czyta się: Et nichilominus venerabilibus fratribus archiepiscopo Gnesnensi et Lubicensi ac Vlnensi episcopis per apostolica scripta mandamus, quatenus i t. d.

15 *Reg. 1. Napiersky C. E., Index corporis hist. diplom. Liv. Est. Cur. T. II str. 77 nr 2181 (w liście do arcybiskupa Stefana pod datą 14 lipca). — 2. Lewicki A., Index actorum saec. XV str. 501 nr 4420 (z datą 10 lipca) i 4422 (w liście do arcyb. Stefana z datą 14 lipca).*

324.

Upniki, 15 października 1482.

20 *Mikołaj Radziwiłłowicz dziedzic Upnik uposaża kościół, ufundowany tamże przez jego ś. p. rodzica, zapisując: dziesięcinę wszelkiego zboża z wyjątkiem owsa z dworów swoich w Upnikach i Biguszkach oraz dziesięcinę wszelkiego zboża i ogrodowizny ze Żnujdek i z dworu Szemye; osmiu ludzi do służby rządcy*
 25 *tegoż kościoła; pięć kóp groszy litewskich czynszu z karczem; dwie beczki chmielu z swego miasta Kiejdan na rzecz kościoła w Upnikach i jedną beczkę soli; dziesięć pudów miodu z dani w Dubinkach; rolę w Upnikach i cztery łaki; grosz co tydzień z jatek w Upnikach i dziesiątą rybę z jazu tamże; zobowiązuje do odprawiania mszy śpiewanej o Matce Boskiej co sobotę, a w poniedziałek*
 30 *za jego przodków, tudzież aniwersarzy w każde suchedni.*

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 3—3' nr 2 z nagłówkiem: Privilegium ecclesie in Vpnyky.

Reg. Ks. Mamerta Herburta szczegółowe streszczenie polskie w Cod. Czart. 3516 przy końcu tomu z mylną datą r. 1484 (z Kop. Tyszk.).

35 In nomine Domini amen. Cum nichil sit cercius morte et nichil incercius hora mortis, et unicuique iuxta opera sua eadem mensura, qua mensus fuerit, remecietur, proinde ego Nicolaus Radiułowicz¹ heres in Wpnyky² cum veris heredibus meis cupiens ipsam

30 324. ¹ Mikołaj Radziwiłłowicz syn Radziwiłła Ościkowicza, w latach 1482—6 namiestnik smoleński, 1488 kasztelan trocki, namiestnik nowogrodzki i bielski, w końcu 1491 wojewoda wileński i kanclerz litewski (ob. Boniecki A., *Poczet rodów w WXL*, str. 270). ² Upniki nad rzeką Świętą niedaleko jej ujścia do Wilji, 24 km. na pld.-zach. od Wilkomierza.

horam mortis prevenire piis operibus iudicisque universalis, qui modo mitis est, irrevocabili-
 ter (sententie) operibus misericordie obviare, meique et predecessorum meorum saluti con-
 sulere, quod tunc sane et indubitanter credo consequi, cum pro cultu divino et sacris edibus
 eorumque ministris manus extenderim adiutrices, considerans igitur ec(c)lesiam per genitorem
 meum dive memorie in Wpnyky fundatam, nondumque ratificatam sive donatam, ego Ni- 5
 colaus Radiuilowicz de novo do, dono, affirmo ascriboque ec(c)lesie me(e) prefate in Wpnyki:
 primo decimam de Wpnyky ex omni grano avena tantum excepta, secundam decimam de
 Szemoythky³ etiam de omni grano et de ortis nichil excipiendo, terciam decimam de
 Bygvszky⁴ etiam de omni grano excepta avena. quartam decimam de Szemye⁵ etiam de
 omni grano et de ortis, hec omnia in predictis quatuor curiis do, dono, affirmo et 10
 ascribo ec(c)lesie mee in Wpnyki; insuper ibidem in Wpnyky do, dono, affirmo ascribo-
 que ec(c)lesie prefate octo homines ad servicia rectoris eiusdem ec(c)lesie cum omnibus
 attinenciis ad servicia spectantibus; eciam do, dono, affirmo ascriboque ec(c)lesie prefate
 in Wpnyky quinque sexagenas grossorum censum sive com(m)unis pecunie in terra
 Littvanie cur(r)entis super tabernis; eciam do, dono, affirmo ascriboque ibidem de Key- 15
 dany⁶ de opido meo duas tunnas humuli pro ec(c)lesia prefata in Wpnyky et unam
 tunnam salis; eciam do, dono, affirmo ascriboque ec(c)lesie prefate in Wpnyky dacie
 mee in Dvbingi⁷ decem pudos mellis wlgariter dziesyencz pudow myodv; eciam
 do, dono, affirmo ascriboque ec(c)lesie prefate in Wpnyky terram super quatuor aratra
 wlgariter na czothiri sochi ad seminandum et quatuor prata super tres posiciones 20
 feni wlgariter na trzy sthirthi syana. Hec omnia suprascripta do, dono, affirmo
 ascriboque ecclesie prefate in Wpnyky perpetue et eviternae, volens etiam habere, ut pro
 sanitate mea genitorumque meorum quolibet sabativo die una missa de Beata Virgine
 cantabitur et qualibet feria secunda una missa pro animabus predecessorum meorum
 etiam cantabitur et quolibet quatuor tempore vigillie per rectorem eiusdem ec(c)lesie alta- 25
 ristamque meum ec(c)lesie ac ministros cantabuntur. Eciam do, dono, affirmo ascriboque
 ec(c)lesie prefate in Wpnyky qualibet septimana de maccellis unum grossum et decimam
 piscem de obstaculo meo ibidem in Wpnyky habito. Ut igitur hec omnia robur ac fir-
 mitatem donacionis, dacionis, affirmacionis ascripcionisque prefate ec(c)lesie in Wpnyky
 habeant, iussimus sigillo nostro appenso com(m)uniri. Anno Domini millesimo quadrin- 30
 gentesimo octuagesimo secundo. Datum Wylne, quintadecima die mensis octobris.

325.

Rzym, 7 listopada 1482.

*Papież Sykstus IV między innymi dostojnikami duchownymi i świeckimi
 w Koronie i na Litwie zwraca się i do Andrzeja biskupa wileńskiego z żąd- 35
 niem udzielenia poparcia ogłoszonej przez siebie bulli krzyżowej przeciwko Tur-
 kom, której egzekutorem był Bartłomiej z Camerino, domownik i komisarz papieski.*

Wyd. Theiner A., *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae* T. II str. 219 nr 240
 (ex Reg. orig. An. XII Brev. Tom. II f. 232).

324. ³ Zmujdki, miasteczko w pow. wilkomierskim 15 km. na pn.-wsch. od Wilkomierza. 40
⁴ Biguszkki, wieś w pow. wilkomierskim nad jeziorem Olomsza, o milę na wsch. od Uszpora
 (nad rzeką Świętą). ⁵ Może Zemianka, dwór w par. Traszkuły w pow. wilkomierskim
 (Słown. Geogr. T. XIV str. 774), lub pobliskie Zemejtele w tymże powiecie (tamże). ⁶ Kiej-
 dany, miasto powiatowe nad rz. Niewiażą, dawna posiadłość Radziwiłłów. ⁷ Dubinki, dziś 45
 miasteczko w pow. wileńskim, nad jeziorem Oświe, 45 km. na pn. od Wilna.

326.

B. m., 1482.

Iwaszko Świrbłowicz franciszkańskiemu konwentowi NPM. na Piaskach w Wilnie sprzedaje łakę nad rzeką Kieną.

5 Or. Muzeum ks. Czartoryskich, Vol. X str. 46 nr 1214. Dokument pergaminowy, dobrze zachowany, 217 × 104 + 12. — Jeszcze w połowie w. XIX znajdował się on w Archiwum oo. franciszkanów w Wilnie (ob. Kop.). Po pieczęci przywieszanej nie-
 10 gdyś na sznurku z białego jedwabiu (ob. Kop.) pozostało jako ślad tylko nacięcie w pergaminie. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu środkowem z wieku XVIII: N^o (numer wytarty), poniżej: Venditio prati circa fluvium Kiena Conventui Vilnensi a Domino Iwaszko Oziempłowicz Anno Domini 1482. N° 3 ttio, niżej: Sub Litera A; 2) na złożeniu bocz-
 15 nem lewem: Od. 2, Fas. 1, N. 3; 3) na złożeniu boczem prawem: Ludovicus (nazwisko wytarte, została tylko końcówka ski) 10 junii A. D. 1879. Varsoviae.

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 18 odpis z połowy
 15 w. XIX z dopiskiem: Z oryginału Archiwum OO. Franciszkanów wileńskich na pergaminie, pieczęć oderwana na sznurku jedwabiu białego.

Przekł. polski. Archiwum Kapituły Kat. Wileńskiej. Fascykuł kopij dokumentów franciszkańskich P. Marji w Wilnie w przekładzie polskim z w. XVIII na str. 8 nr 21
 20 z sygnaturą dokumentu: Sub litera AA. N° 3 tio A. 1482. Wystawca w tym przekładzie nazywa się Iwaszko Oziempłowicz.

Reg. niedatowany nieści się jako 25 z kolei w ogólnem zatwierdzeniu darowizn i zapisów dóbr klasztoru franciszkańskiego NMP. w Wilnie przez króla Zygmunta I
 25 w Wilnie 5 grudnia 1522, przechowanym w oryginale w Bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności (ob. o nim wyżej str. 37 Nr 22). Brzmi ten regest: Item literas Iwaszko Syerplowycz^a, quibus recognovit pratum circa fluvium Kyani sittum eidem conventui vendidisse.

Sub anno Domini M^oCCCC^o octogesimo secundo noverint singuli et universi, quod
 ego dominus ac nobilis Iwaszko Szwirplowicz¹, veniens ad conventum ad Sanctam Virgini-
 30 nem in Arena, existens sane mentis, vendidi pratum conventui Vilnensi circa fluvium Kena² coram testibus nobili domino Nicolao Dorgeuicz et coram ecciam carpentharo Bartholomeo serenissimi regis. Sub meo sigillo.

327.

Wilno, 30 czerwca 1483.

Stefan (Grube) arcybiskup ryski i Stolicy apostolskiej legat de latere na
 35 Prusy, Litwę i Inflanty udziela odpustu stu dni wszystkim pokutującym i spowiadającym się, którzy nawiedzą kościół NPM. franciszkanów w mieście Wilnie w święta NPM. (Nawiedzenia, Wniebowzięcia, Narodzenia i Zwiastowania) oraz św. Franciszka, przyczyniając się jałmużną na potrzeby tegoż kościoła, tudzież wezmą udział w wystawieniu i procesji z Najśw. Sakramentem ze świecą
 40 w rękę i odmówią ku czci męki Pańskiej pięć „Ojcze nasz“ i tyleż „Zdrowas“.

326. ^a Szyerplowicz Metr., Syerplowicz Trans. 1672

326. ¹ Niewątpliwie identyczny z Iwaszką Świrbkowiczem, który dnia 15 listopada 1471 nadał franciszkanom wileńskim ziemię nad rzeką Kieną (ob. wyżej str. 320 Nr 274), jako zmarły dnia 26 września 1483 (ob. niżej str. 385 Nr 329). ² Ob. objaśnienie wyżej na
 45 str. 38 przyp. 3.

M.A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy cienki nieco poplamiony, zresztą dobrze zachowany, $43,5 \times 27,5 + 8$ cm. — Inicjał wychodzi na margines, pierwszy wyraz wysoką frakturą. — Na sznurku jedwabnym amarantowej barwy wisi pieczęć oprawna współcześnie w drewnianą miseczkę, przez którą przewleczony sznurek; okrągła, średnicy 38 mm., pęknięta na dwoje, zresztą w całości dość dobrze dochowana, wyciśnięta w czerwonym wosku, wyobraża pod gotyckim podniebieniem siedzącą postać Matki Boskiej z koroną na głowie z dzieciątkiem Jezus na prawem ręku, u stóp tarcza herbowa czterodzielna: w pierwszym (prawym górnym) polu krzyż heraldyczny, w drugim i trzecim dwa pasy w słup, w czwartym pastorał i krzyż; w otoku napis minuskulą gotycką: **Steffanus + d. g. + sc̄e + riḡeñ + ecc̄l̄e + archiep̄ūs + ††**. — Na odwrociu zapiski: A) kancelaryjna: na złożeniu wewnętrznym R(egestrata), w literę tę wpisano u góry literę Z, u dołu ZM. B) archiwalne: 1) współczesny zapisek tamże: Indultum pro solennitate cum processione; 2) na złożeniu zewnętrznym z w. XVII: Indulgentia pro processione in festis Annuntiationis, Visitationis, Assumptionis, Nativitatis B. M. Virginis, Sti Francisci. Pro conventu Vilnensi; 3) ręką w. XVIII: Manus adiutrices; 4) Nie należy do praw tu-tejszey prow. ruskiey ale do litewskiey ut patet ex suprainscripto (z przed r. 1819); 5) sygnatury: a) z w. XVII B. 13; b) z w. XIX na kartce przymocowanej szpilką: fasc. 1. 5.

Stephanus¹ miseracione divina alme Rigensis ecclesie archiepiscopus, necnon sancte Sedis apostolice cum potestate | legati de latere per Prussiam, Lituaniam Liunionamque etc. legatus, universis et singulis utriusque sexus christifidelibus salutem in Domino ! sem- piternam. Ineffabilia Gloriose Virginis Dei Genitricis Marie meritorum insignia devote consideracionis indagine perscrutantes et | intra nostre mentis archana revolventes, quod ipsa castissimo eius utero, prout nostri status exigebat necessitas. humane salutis auctorem protulit et apud eum, quem maternis lactavit uberibus, sedulas pro nostre fragilitatis expiratione preces effundit, dignum, quynymo pocius debitum reputamus, ut in honorem sui nominis dedicatas capellas et loca alia graciose remissionum prosequamur impendiis et indulgenciarum muneribus decoremus. Cupientes igitur, ut ecclesia Beate Marie Virginis conventus Fratrum Minorum Vilnensis civitatis in suis structuris et edificiis debitis reparetur, conservetur et manuteneatur ac libris, calicibus, luminariis et aliis ornamentis ecclesiasticis pro divino cultu magis decenter muniatur et a christifidelibus iugiter veneretur, co(n)gruis quoque frequentetur honoribus, et ut christifideles eo libencius causa devocionis confluant ad eandem et ad reparacionem, conservacionem, manutencionem et municionem huiusmodi prompcius manus porrigant adiutrices, quo ex hoc dono celestis gracie uberius conspexerint se refectos: de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis christifidelibus prefatis vere penitentibus et confessis, qui ecclesiam huiusmodi in Christifere Marie Virginis Visitacionis, Assumpcionis^a, Nativitatis, Annunciacionis et Sti Francisci festivitatum diebus a primis vesperis usque ad secundas vespervas inclusive devote visitaverint annuatim et ad premissa manus porrexerint adiutrices; et ut omnes utriusque sexus

327. ^a nad tym wyrazem jak i obok na marginesie lewym krzyżyk bliskoczesny, oznaczający wezwanie tegoż kościoła franciszkańskiego, którem rzeczywiście było Zwiastowanie NMP.

327. ¹ Stefan von Grube arcybiskup ryski, przedtem biskup w Troja (w Neapolitańskim), mianowany w r. 1479, przyszedł do Rygi dopiero 29 lipca 1483 i umarł rychło potem 21 grudnia tegoż roku (por. Napiersky C. E., Index corporis hist. dipl. Liv. Est. Cur. T. II str. 357). O pobycie jego na Litwie w sprawach granicznych między Zakonem a Litwą zob. Danilowicza I., Skarbiec dipl. T. II str. 221 nr 216 i 217 pod r. 1483, tudzież Lewickingo A., Index actorum saec. XV, pod tymże rokiem str. 503/4 nry 4436-4451.

christifideles ad huiusmodi gratiam et remissionem suscipiendam toto mentis affectu se
 preparare studeant, instituimus et volumus per presentes auctoritate nostre legacionis
 qua fungimur, quod hiis singulis diebus festivitatum predictarum venerabile sacramentum
 Eucharistie corporis et sanguinis Domini nostri Ihesu Christi, qui de hoc mundo transi-
 5 turus ad Patrem ad passionis sue et mortis memoriam carnem suam in cibum et san-
 gwinem suum in poculum exhibuit populo christiano, quo nos spiritualiter reficit, in
 quadam monstrancia, accensis candelis, cum processione, cantu ac debitis reverencia et
 honore de ciborio per circuitum ecclesie predictae honorifice portatur, exinde in altari
 usque ad finem misse ab omnibus christifidelibus adorandum collocatur, et post finem
 10 misse ad ciborium seu sanctuarium predictum ipsum gloriosum Sacramentum cum ma-
 gno honore reportatur, quicumque extunc circuitu huiusmodi interfuerint, candelam ac-
 censam in manibus portaverint ac ob reverenciam passionis Domini nostri Ihesu Christi
 quinque »Pater noster« et totidem »Ave Maria« devote oraverint, pro singulis festivita-
 tum earundem diebus, quibus hoc fecerint, centum dies de iniunctis eis poenitentiis
 15 misericorditer in Domino auctoritate predicta relaxamus, presentibus perpetuis futuris
 temporibus duraturis. Constitutionibus et consuetudinibus in contrarium facientibus non
 obstantibus quibuscumque. Datum in civita(te) Vylnensi, ultima die junii anno Domini
 millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio, pontificatus sanctissimi domini nostri
 domini Sixti divina providencia pape quarti anno duodecimo, nostro subappenso sigillo.
 20 *Pod zakładką z lewej strony własnoręcznie:* Ad mandatum reverendissimi domini
 archiepiscopi et legati venerabilis Thomas^b M...^c secretarius manu propria subscripsit.

328.

Rzym, 1 września 1483.

Marcin syn Jana kleryk diecezji wileńskiej uprasza papieża Sykstusa IV
 25 *o prowizję na kapelanję czyli altarję NMP. w kolegjacie św. Mikołaja w Ka-*
liszu, wakującej po śmierci Stanisława z Wielunia, której patronat należy do
rady miasta Kalisza, na co papież udziela swej zgody.

Kop. Archiwum Watykańskie, Reg. Supplicationum T. 821 k. 25 nr 2.

(*Ekscerpt:*) Supplicat... Martinus Johannes clericus Wilnensis diocesis, quatenus
 30 sibi... de capellania seu altari tituli Beate Marie Virginis in ecclesia S. Nicolai collegiata
 in civitate Calisch... Gnesnensis diocesis, cuius fructus etc. trium marcarum argenti non
 excedunt, per obitum... Stanislai de Wyelun... in Romana Curia defuncti, vacante, que
 de iure patronatus prefate civitatis Calisch proconsulis et consulum... existit, ... provi-
 dere... dignemini...

35 Concessum ut petitur.

Datum Rome apud S. Petrum, kalendis septembris anno XIII.

329.

Wilno, 26 września 1483.

Zofja inaczej Sońka, z polecenia swego zmarłego męża Iwaska Świrbłowi-
 40 *cza, za jego duszę i za swoją po swej śmierci oraz wszystkich przodków obojga,*

327. ^b Thomae w tekście ^c tak w tekście

zapisuje ojcom franciszkanom w Wilnie u NPM. na Piaskach dziesięcinę płodów z swego dworu Dubnik.

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, cienki, małego formatu $17 \times 12 + 1,3$ cm. — Inwokacja grubą frakturą z inicjałem na wysokość całego tekstu. — Na pasku pergaminowym wisi pieczęć wyciśnięta w zwykłym wosku, okrągła, średnicy 21 mm., wyobraża jakoby twarz ludzką w profilu zwróconą w prawo, w otoku napis nieczytelny. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem zapisek współczesny, wyblakły i w w. XVIII na nowo przeciągnięty: Littera super decimam de buyniky (sic); 2) na złożeniu spodniem z w. XVII: A^o 1483 Literae a Zofia pro curiola dicta Dubniki; także ręką podkreślona w tekście nazwa Dubniki i data roczna z dodatkiem na marginesie cyfry 1483; 3) sygnatury: a) A. 71 (jedynka niepewna) przekreślone (w. XVI); b) Sub N° 27 (w. XVIII); c) N° 65tto (w. XVIII); d) Sub littera Nn (w. XVIII); e) Od: 5 (poprawione z 4), Fas: 1, N: 16 (poprawione z 17) (początek w. XIX).

M. A. -Kop. Tamże transumpt króla Zygmunta III w Krakowie z czerwca 1595, dochowany w oryginale oraz w transumpcie Jana Kazimierza w Grodnie 20 lipca 1653, w obu z przekształconem imieniem Nobilis Zophiae alias Gonyka i pisownią nazw Szwirblowicz, Dubniki, Dubniky.

In nomine Domini amen Noverint universi et singuli presencium noticiam habituri, lecturi et auditori, quod ego nobilis Zophia alias Sonyka ea, que habui in co(m)-mis(s)o vivente nobili marito meo dicto Ywaschko Szwyrbłowycz¹ facere pro anima sua, et demum, me decedente de hoc ergastulo carnis, simul animabus nostris duximus equali animo, ut pro animabus nostris sit perpetua memoria et post vitam nostram merces ab Omnipotenti Deo collata in celis, videlicet asscribi decimam frugum de curia nostra dicta Dvbnyky² perpetuis temporibus duraturis fratribus ordinis Minorum Vylne ad Sanctam Mariam in Arena Domino famulantibus, similiter et pro animabus omnium nostrorum predecessorum. Ipsi vero fratres tam presentes quam futuri tenentur pro nostris animabus exorare Deum Omnipotentem temporibus eviternis. Datum et actum in conventu Vylne ad Beatam Virginem in Arena, sub anno Domini millesimo quadringentesimo octoagesimo tercio. Presentibus pluribus viris fidedignis, in cuius rei testimonium sigillum presentibus est subappensum. Fratres vero debent decantare duas missas in ebdomada, unam pro sanitate et aliam pro animabus demum nostris et pro animabus nostrorum predecessorum. Datum Vylne, anno Domini ut supra feria sexta in vigilia Translationis sancti Stanislai gloriosissimi martyris etc.

330.

(Rzym), 9 listopada 1483.

Papież Sykstus IV ustanawia szlachetnego Stanisława kanonika wileńskiego biskupem łuckim po śmierci Marcina.

Zapisek w Archiwum Watykańskim, Oblig. et Solut. T. 82 k. 116 (nowa folj. 144); na lewym marginesie tą samą ręką Luceorien.

Reg. Abraham, Sprawozdanie (III) str. 32.

Die VIII^a novembris idem sanctissimus dominus noster ad relacionem rev^{mi} domini Agriensis providit ecclesie Luceoriensi de persona reverendi patris domini Stanislai

329. ¹ Ob. o nim wyżej str. 383 Nr 326. ² Dubniki, wieś i dwór pod Wornianami, 41 km. na wsch. od Wilna.

canonici Vilnensis¹ de nobili genere procreati, vacanti per obitum domini Martini ultimi episcopi extra Romanam Curiam deffuncti etc.

331.

(Uszakowo), 1483.

5 *Radziwiłł Jadogowicz ufundowany przez siebie ołtarz w swoim kościele w Uszakowie uposaża na rzecz rządców tegoż ołtarza, nadając: ziemię, obejmującą cztery pola wyszczególnione wraz z łąką; dziesięciny wszelkiego zboża, bydła, drobiu i nabiału z dworu Narocz; ośmiu ludzi imiennie przytoczonych z ich roboczną i daninami szczegółowo określonymi; ze służby kobietę ze synem*
 10 *a po śmierci swej żony czworo służ; zobowiązuje plebana lub wikarego do odprawiania co tydzień dwóch mszy, jednej za zmarłych, drugiej o odpuszczenie grzechów.*

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 13'—14 nr 15 z nagłówkiem Wschakowo.

15 *Uw. Nadanie tegoż Radziwiłła Jadogowicza na kościół w Uszakowie z 13 stycznia 1460 ob. wyżej na str. 259 Nr 232 w ustępach 3 i 5. W tym to dokumencie występują jako nadawcy niektórzy przywiedzeni tutaj świadkowie.*

In nomine Domini (amen). Ad perpetuam rei memoriam. Cum nichil cercius morte
 20 et nichil incercius hora mortis, in qua unicuique eadem mensura, qua mensus fuerit, remecietur, proinde ego nobilis Radiuil Jadogowicz, predecessorum nostrorum successorumque salubrius saluti occur(r)ere cupiens et a Deo Omnipotenti mercedem consequi volens, altare in ecclesia dicta Wschakow¹ hereditatis et collacionis mee ad laudem et honorem Dei Omnipotentis erexi et fundavi. Volens autem, ut predictum altare certis donetur et dotetur stipendiis, rectoresque pro tempore existentes propriis gaudeant emolimentis quibus potiri valeant, et primo eidem altari et rectori eius pro tempore existenti do, in-
 25 scribo, assigno, attribuo, ap(p)roprio, incorporo et irrevocabiliter et perpetue ascribo terram ad decem boczkas et pratum w Maslyesyanyathacz^a ubi stabat p v n y a^b, primum agrum sive campum circa ec(c)lesiam iacentem ubi d v o r z e c z; secundum campum w Dvbrowach, tertium campum circa sosyienka; quartum campum penes curiam
 30 meam alias syedlysyczne una cum prato hactenus et hucusque, prout solus habui, tenui, possedi. Decimam vero in curia mea videlicet Norocz² eciam subscribo et do de omni grano, quod in terra seminatur, et de omnibus pecoribus et pecudibus et eciam perwerodne srzebye in duabus curiis, caseis, butiro, de pullis autem et de avibus quotcunque venari possunt. Deinde vero octo homines, videlicet villanos nominatim, primum Danyło Syemyenowicz ibidem cum ipso Bohdanyecz in Swyrany cum omni labore
 35 et proventibus et dominio et successoribus, prout solus habui et tenui, de melle pud; secundum nomine Stanislaum Alexeyovicz et legitimis ipsius cum proventibus, videlicet

330. ¹ Stanisław kanonik wileński (ob. X. Fijałek J., Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę str. 166 przyp. 1).

40 331. ^a tak w tekście ^b glossa przytem na marginesie ręką ks. Herberta: gumno

331. ¹ Uszakowo ob. objaśnienie wyżej str. 258 przyp. 1. ² Narocz ob. objaśnienie str. 259 przyp. 5.

dwa besmyany mellis, dwe daklye siliginis, centum lini, tres grossos et laboribus; tertium Ankas cum omni labore et legitimis eorum; quartum Mylonowicz cum legitimis ipsius et proventibus, videlicet thry besmyany mellis, centum lini, dwe dzaklye siliginis, dimidium quintum grossum; quintum Lvpko cum legitimis ipsius, labore proventibusque tres grossos, dwe dzaklye siliginis, centum lini, thrzy besmyany mellis; sextum Hrycz cum legit(t)imis ipsius, labore et proventibus, videlicet quinque pudos mellis, centum lini, dwe dzaklye siliginis; septimum Nicolaum w Dochosyemyathach cum omni labore et servicio; octavum Oweczka cum legitimis ipsius, labore et servicio, nichil in eis reservando legitimis et successoribus meis. De familia obnoxia do et inscribo mulierem cum filio suo Lvkyriam; post decessum uxoris mee quatuor de patrimonio meo proprio. Ita tamen quod exinde et propter premissa qualibet septimana singulis annis per plebanum pro tempore existentem aut vicarium due misse legantur, una pro defunctis, alia pro peccatis. Coram testibus ad hoc vocatis: primum Andream fratrem germanum, nobilem Jacobum Raczovicz, honorabilem Mathiam plebanum in Danyschewo, duce[m] Domunth, Jacobum fratrem germanum de Swyr, nobilem Stanislaum Thrzyen, Joannem Jurgyowicz, et aliis quam pluribus fidedignis. In cuius rei testimonium sigillum meum est presentibus appensum. Datum et actum in curia mea, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio.

332.

B. m., ok. 1483.

Marcin (II) biskup miednicki konsekruje kościół franciszkański NMP. w Wilnie na Piaskach.

Or. brak.

Uw. Że dokument tejże konsekracji przez biskupa żmudzkiego Marcina był wydany, należy wnosić ze wzmianki ks. Antoniego Grzybowskiego w dziełku »Skarb nieoszacowany OO. Franciszkanów Litewskich« wyd. I b. d. (1740) str. 134|5: »jest dokument, że (kościół ten) od Marcina biskupa miednickiego to jest żmudzkiego był konsekrowany, który był biskupem po roku 1421«. Trzech było biskupów miednickich imieniem Marcin w w. XV: 1) Marcin I w połowie w. XV, znany jedynie z Kojalowicza »Miscellanea rerum ad Statum Ecclesiasticum in M. L. D. pertinentium« (Wilno 1650) str. 84 a za nim ks. Wołtonczewski, Biskupstwo Żmudzkie str. 32 § 42; miał zasiadać na biskupstwie pół roku, zresztą o działalności jego nic niewiadomo; 2) Marcin II »ze Żmudzi« został biskupem 21 lutego 1483, zmarł przed 8 paźdz. 1492 (Eubel, Hierarchia Cath. T. II² str. 188); 3) Marcin III syn Jana z Wilna, bezpośredni jego następca w latach 1492—1515 (tamże) poprzednio archidiakon wileński od r. 1481 (ob. ks. Fijałek J., Uchrześcijanienie Litwy str. 164|5), znana wybitna osobistość w dziejach Litwy. Z uwagi, że w r. 1483 sypią się nadania na rzecz kościoła franciszkańskiego, wolno przypuszczać, iż spowodowane one były z okazji uroczystości konsekracyjnych.

333.

Wilno, 1483.

Aleksy inaczej Olechno Wołczkowicz wraz z żoną swą Barbarą O. Janowi wikarjuszowi i braciom konwentu franciszkańskiego NMP. w Wilnie, pole swoje nad rzeką Kieną częścią sprzedaje za półczwartą kopy groszy a częścią duro-

wuje, z obowiązkiem modłów o zdrowie swoje a po śmierci za duszę swoją i swoich drogich.

Or. brak; istniał on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum franciszkańskim w Wilnie, był na pergaminie »z pieczęcią na takiejże taśmie oderwaną« (ob. Kop.).

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 20; odpis M. Malinowskiego z oryginału, zmodernizowany lecz z zaznaczeniem wymiaru poszczególnych wierszy.

Przekł. polski z drugiej połowy w. XVIII (ok. r. 1772) w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej w fascykułe kopij dokumentów franciszkańskich u N. P. Marji na Piaskach w Wilnie str. 1 nr 1 z sygnaturą dokumentu: Sub. lit. AA. N° 5 to A^o 1483 z dopiskiem obok na marginesie inną współczesną ręką: Zapisano tym dokumentem pole nad rzeczeko Kijano.

Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie dnia 5 grudnia 1522, zachowanym w oryginale (w Bibliotece Polskiej Akad. Umiej.), tudzież w jego transumptach z 20 lipca 1636, 3 lutego 1653 i 20 lipca 1672 (ob. wyżej str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi następująco: (9) Alexius item Olechno Wolczkowycz^a recognoscit litteris suis campum suum penes fluvium Kyana^b iacentem, pro tribus sexagenis cum media eidem monasterio vendidisse perpetuo, reliquum donando pro salute anime sue.

In nomine Domini amen. Noverint universi et singuli praesentes literas inspecturi, lecturi | et audituri, quod ego nobilis Alexius alias Olechno Wolczkowycz una cum con-
 sorte | mea Barbara, una manu et intentione vendidimus campum nostrum legitimum
 patri Johanni | vicario una cum fratribus in conventu Sanctae Mariae Virginis Vilnae
 degentibus pro media quarta sexagena latorum grossorum, ita tamen: partem eiusdem
 campi vendens et partem pro sanitate nostra et demum pro animabus nostris nostro-
 rumque carorum ascribimus, damus et conferimus perpetuis temporibus duraturis. Qui
 quidem campus adiacet fluvio sic dicto Kyena¹, nihil iuris et proprietatis pro nobis ac
 nostris successoribus reservantes, sed quiete pacificeque possidendum et in usus suos
 beneplacitos patri vicario et fratribus protunc existentibus (prout) melius videbitur conver-
 tendum. In cuius rei testimonium sigillum meum praesentibus est appensum. Datum in
 conventu Fratrum Minorum Vilnae, anno millesimo quadringentesimo octoagesimo tertio.

334.

Wilno, 1483.

Bogdan Bytłłowicz O. Janowi wikarjuszowi konwentu franciszkańskiego NMP. w Wilnie łękę swoją nad rzeką Kieną częścią sprzedaje za jedną kopę groszy a częścią darowuje, z obowiązkiem modłów o zdrowie swoje i swoich drogich a po śmierci o zbawienie swoje.

Or. brak; znajdował się on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum franciszkanów wileńskich na pergaminie z pieczęcią oderwaną (ob. Kop.).

*Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 27 z uwagą przepisu-
 jącego ten akt, M. Malinowskiego: wyrazy opuszczone do wyczytania niepodobne, bo
 litery przez dawność zupełnie zanikły; niektóre jednak wyrazy później odczytał i uzupełnił.*

333. ^a Wolczkowicz Trans. 1636, Wolczkowicz Trans. 1653; Trans z r. 1672 ma z tego zapisku tylko siedm ostatnich wyrazów, poprzednie opuszczone ^b Kiana Trans.

333. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 38 przyp. 3.

Przekł. polski z drugiej połowy w. XVIII (ok. r. 1772) w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej w fascykule kopij dokumentów franciszkańskich na str. 8 nr 22 z sygnaturą dokumentu: Sub Litt. AA. № 4 to A. 1483.

Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie dnia 5 grudnia 1522 (oryg. w Bibliotece Pol. Akad. Umiej.) oraz w jego transumptach (ob. wyżej str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi: Item litteras Bogdan Bytholthowycz^a, quibus recognovit pratum suum penes Kyani situm pro una sexagena^b vendidisse, et reliquum eiusdem prati pro salute anime sue donasse predicto monasterio.

In nomine Domini amen. Noverint universi et | singuli praesentes literas inspecturi, lecturi et audituri, quod ego nobilis Bogdan Bytholthowicz vendidi patri Johanni ad Sanctam Mariam Virginem vicario pratum | meum situm penes Kyeny¹ pro una sexagena latorum grossorum temporibus aeviternis possidendam: partem videlicet eiusdem vendens et residuum pro sanitate mea meorumque carorum, item post vitam meam pro salute mea. Ideo quicumque ex meis consanguineis haec ausu temerario praesumpserit sive infringere sive convertere voluerit, extunc iram et indignationem ab altissimo Deo se noverit incursum. Haec autem facta sunt praesentibus circumspectis viris, videlicet Adamo tabernatore conventus, Lysterthano^c Kuzmycz, Stephano vyllano de Kyeny, et aliis pluribus viris fidedignis. Datum Vilnae in domo Adae ...^d ad portas cimoeterii Sanctae Virginis, sub anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tertio. In cuius rei evidens testimonium sigillum meum praesentibus est appensum.

335.

(Podrobiony).

B. m., 1483.

Jerzy inaczej Gotoltowicz ze swoją matką Ludmiłą i żoną Małgorzatą przy przyjęciu do bractwa franciszkańskiego w Wilnie u NMP. na Piaskach, zapisując siebie i wszystkich swoich następców, nakazuje oddawać tymże bractwom 10 beczek żyta, jednego wieprza i beczkę grochu corocznie ze swego dworu Wyrnow, z obowiązkiem śpiewania dwóch mszy co tydzień, jednej o odpuszczenie grzechów, drugiej za zmarłych.

Or. brak.

Kop. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Tekst poniższego nadania pojawia się dopiero w transumpcie Zygmunta III w Krakowie z czerwca 1595 z zaznaczeniem, że franciszkanie przedłożyli królowi do zatwierdzenia litteras Georgii alias Gotholtowicz, sigillo eiusdem obsignatas, sanas, salvas, integras omnique suspicione carentes.

Uw. Dokument niniejszy jest niewątpliwie sfalszowany nie tylko ze względu na niezwykłe zobowiązanie wszystkich bez wyjątku następców ofiarodawców do wpisania się do bractwa, ale także ze względu na niejasną stylizację oraz odmienne imię matki i żony wystawcy (ob. wyżej str. 365 Nr 310 oraz niżej str. 394 Nr 340).

334. ^a Bytdtowycz dok. z r. 1522, Bohdan Bitoltowicz Metr., Bytdtowicz Trans. 1636 i 1672 ^b sexagesima Trans. 1636, 1653 i 1672 ^c zapewne błęd zamiast Kyerstthano ^d luka w tekście

334. ¹ Ob. objaśnienie na str. 38 przyp. 3.

Universis et singulis praesentia habituris: quod ego Georgius alias Gotholtowicz una cum genitrice mea Ludomilla necnon et consorte mea Margaretha¹, assumentes inscriptionem sacrosanctae fraternitatis Fratrum Minorum in Vilna ad Beatam Virginem in Arena commorantium, nosmetipsos et nostros successores asscribendo eis et eorum
 5 successorum successoribus orationibus continuis, ipsis animo puro propter Deum ac eorum sic assiduam continuationem asscribimus et asscribendo rate firmamus per praesentes per nos et nostros successores daturus singulis annis aeviternis temporibus decem tunnas siliginis, porcum unum et tunnam de piso de curia nostra Wyinow. Ipsi autem fratres obligantur duas missas in qualibet hebdomada cantare, unam pro peccatis aliam pro
 10 defunctis temporibus perpetuis duraturas. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est subappensum. Acta et facta anno sub Domini millesimo quadringentesimo^a octuagesimo tertio.

336.

(Połonka), 1483.

15 *Piotr Chotko Zybort wraz z synami zapisuje dziesięcinę wszelkiego zboża z swojej dziedziny na kościół ŚŚ. Piotra i Pawła w Połonce i nakazuje oddawać ją ówczesnemu plebanowi Piotrowi i jego następcom.*

Zapisek oryginalny o tem nadaniu wpisany na wielkim dokumencie kościoła w Połonce z r. 1502 na głównej jego stronie.

20 *Kop. 1. Lib. VI k. 305'—306. — 2. Czart. k. 48'. — 3. Lib. Magn. k. 40.*

In nomine Domini amen. Anno Domini 1483. Ego quidem^a nobilis Petrus Chotko Zyborth^b, existens sane mentis et compos rationis, cum omnibus filiis meis ob salutem animarum nostrarum legavi decimam de hereditate mea de omni grano ad ec(c)lesiam SS. Petri et Pauli ad Połonka^c. Coram testibus, coram Holechno Rymyszycz, coram Andrea et Nyekrasz fratribus germanis et coram Gutholth^d Stanislao, et ea de re signetum meum
 25 litere aplicavi sub tali forma ∞ ² vide in cera infra et in missalibus huius ecclesie. perpetualiter dare, solvere plebano domino Petro et eius successoribus protunc existentibus.

337.

(Połonka), 1483.

30 *Stanisław Gutolt dziedzic Skrobowa zapisuje kościółowi parafjalnemu ŚŚ. Piotra i Pawła w Połonce oraz jego plebanowi Piotrowi i jego następcom dziesięcinę wszelkiego zboża ze swej dziedziny za duszę swoją i swej żony.*

Zapisek oryginalny o tem nadaniu wpisany na dokumencie pergaminowym kościoła w Połonce z r. 1502 na głównej jego stronie.

35 *Kop. 1. Lib. VI k. 306. — 2. Czart. k. 48'. — 3. Lib. Magn. k. 40.*

Uw. W dokumencie połonieckim z r. 1502 data 1473 jest niewątpliwie błędna, jak wskazuje porównanie jego z innymi dokumentami tegoż kościoła z r. 1483, na których wy-

335. ^a w tekście po quadringentesimo następuje wyraz septingentesimo

335. ¹ Ob. wyżej na poprzedniej stronie Uw.

40 336. ^a Lib. VI poprawia quidam na quidem; tak też Czart. i Lib. M. ^b Chotko Zybort Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^c Połonka Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^d Olechno Rymyszycz, Niekrasz, Gutholt Lib. VI, Czart. i Lib. M.

336. ¹ Ob. objaśnienie na str. 170 przyp. 1. ² Znak w kształcie litery x w pośrodku przekrzyżowancj.

stępują te same osoby wśród wystawców i świadków. Powtarza za nim tę datę Lib. VI, natomiast Czart. i Lib. Magn. mają poprawną datę 1483.

In nomine Domini amen Anno salutis 1483^a. Ego quidem Stanislaus Gutholth^b heres de Skrobobo sane mentis et compos rationis, ob salutem anime mee et uxoris mee legavi et inscripsi decimam de hereditate mea de omni grano ad ec(c)lesiam parochialem SS. Petri et Pauli ad Polonka domino Petro (plebano)^c protunc existenti et eius successoribus perpetualiter dare, solvere et omnes, qui post me tenebunt hanc hereditatem meam, id est terram. Coram testibus, coram Chothkone Zyborth et coram Holechno Rym szycz et coram Andrea et fratre Nyekrasz Michaylovyczy fratribus germanis et coram Malyna et Szyenyko et Mythrosz Tharaszewyczy^d, et aliis protunc astantibus.

338.

(Połonka), 1483.

Jan inaczej Niekras Michajłowicz kościołowi ŚŚ. Piotru i Pawła w Polonce nadaje dziesięcinę z swojej dziedziny, na zbarwienie duszy swojej, żony, dzieci i dalszych następców.

Zapisek ten wypisany jest na wielkim dokumencie pergaminowym kościoła w Polonce z r. 1502 na głównej jego stronie.

Kop. 1. Lib. VI k. 306. — 2. Czart. k. 49. — 3. Lib. Magn. k. 40.

In nomine Domini amen. Sub anno Domini 1483. Ego Joannes alias Nyekrasz Mychaylovycz^a existens sane mentis et compos rationis, ob salutem anime mee ac uxoris mee et puerorum meorum ac suc(c)essorum meorum legavi et inscripsi decimam de hereditate mea de omni grano ad ec(c)lesiam SS. Petri et Pauli ad Polonka¹ perpetualiter dare ac solvere. Coram testibus, coram Holechno Rym szycz et coram domino Martino plebano de Nyedzvyedzycze^b et coram alio domino plebano, domino Petro de Polonka protunc existenti et coram Zyborth et coram fratre meo germano. In cuius rei testimonium signetum meum est appensum huic litere sub tali forma Y², ut in cera vide.

339.

B. m., 15 lutego 1484.

Katarzyna Montuszówna, czyniąc testament z dóbr swoich własnych, zapisuje franciszkanom u NPM. w konwencie wileńskim dwie łąki kupione za cztery kopy groszy swoich pieniędzy, z obowiązkiem modłów za swą duszę i z zastrzeżeniem prawa wykupu tejże łąki wyłącznie przez jej męża.

Or. brak; istniał on jeszcze w połowie w. XIX, kiedy sporządzono zeń odpis w rpsic Varia 71 (ob. Kop.).

337. ^a 1473 Or., millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio Lib. VI; w Czart. data roku 1483 wypisana słowami ^b Gutholt... de Skrobobo Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^c wyraz opuszczony, ob. akt poprzedni ^d Chodkone Zyborth, Holechno Rym szycz... Niekrasz Michajłowicz... Malina... Szieniko... Mitrosz Tharaszewicz Lib. VI, Czart. i Lib. M.

338. ^a Niekras Michajłowicz Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^b Rym szycz... Niedzwiedzice Lib. VI, Niedzwiedzice Czart. ^c Y Lib. VI i Czart.

338. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 170 przyp. 1. ² Dolna łaska znaku w kształcie litery Y przekrzyżowana.

Kop. 1. Archiwum Główne w Warszawie, rps Varia nr 71 k. 21—21' w odpisie z połowy w. XIX z oryginału (jak wskazuje uwydatnienie poszczególnych wierszy), dosyć błędny i z opuszczeniem ostatnich świadków. — 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Kopia również dość błędna z drugiej połowy w. XVIII wśród papierów franciszkańskich, dotyczących Kijan, na odwrociu drugiej karty folio, z ekstraktem z aktów konsystorskich biskupstwa wileńskiego z 17 września 1672 w sprawie sporu granicznego o łąkę wsi Jar-moliszek konwentu wileńskiego oo. franciszkanów wileńskich, z nagłówkiem inną ręką współczesną: Te łąki dwie pr(z)y gruncie pana Burnaka (pierwotne Kłoczki przekreślone) mają naydowac (się) przy rzece Jodopis przy łące Bernardynskiej y Dominikanskiej pod folwarkiem X. Plebana Wileńskiego. Cały akt jest przekreślony.

Przekł. polski tegoż aktu z drugiej połowy w. XVIII w temże Archiwum w dwóch współczesnych odpisach p. t. Przywilej na dwie łąki w Cziundziach Katarzyny Montuszowny, z uwagą tej samej ręki przy końcu pierwszego odpisu: Te łąki dominikanskie dokumenta wspominają.

In nomine Domini amen. Noverint universi praesentium notitiam habituri, | lecturi et auditori: Quod ego nobilis Katharina Monthuschowna^{a 1} adhuc corpore sana necnon matura | deliberatione duxi et disposui cum bonis meis, illis praecipue, quae me concernebant et non alium, volens, | quatenus illa bona, quae mihi Altissimus in hac vita labili concesserat possidenda, ne demum mei mariti post huius vitae finem fratres et alii affines sui vellint in bonis meis me impedire, idcirco ad salutem animae meae do et adscribo duo prata mea, quae ego mea propria pro pecunia, videlicet quatuor sexagenis emeram, Fratribus ordinis Minorum ad Sanctam Mariam in conventu Wylnensi^b Domino famulantibus temporibus aeviternis; cupiens, quatenus fratres praedicti post decessum mei^c Deum exorent^d pro anima mea, duntaxat excepto, si maritus meus et non alter pro praedictis pratis fratribus iamdictis praetactam pecuniam voluerit ponere, videlicet^e quatuor sexagenas, extunc fratres ipsi prata restituere e converso debent sibi^f; si autem noluerit^g aut non praevaluerit tantam pecuniam fratribus ponere, ipsis fratribus decetero^h committo possidenda, vendendaⁱ et in alios suos usus convertenda. Quod^l si aliquis sive propinquorum meorum sive aliorum quorumcunque^j praesens^k testamentum meum ausu temerario violare praesumpserit, extunc pro his coram altissimo iudice mihi sciat se responsurum. Datum et actum in domo curiae meae^l, die dominica qua decantatur in Ecclesia Dei »Circumdederunt me«^m etc. anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto. Praesentibus testibus nobili viro domino Barthossio tenentario Rudominensiⁿ, Mackone Hanczowicz, Stankone Hermanowicz, Hliebone et Radwil germanis mariti mei dicti Miczko, et aliis plurimis fidedignis. Et propter maius et evidens testimonium sigillo meo praesentes roborari^o subappenso iussi etc.

339. ^a Catharina Manthuszowna *Kop. 2* ^b Vlnensi *Kop. 2* ^c tak w obu tekstach ^d exorarent *Kop. 1* ^e dictos *Kop. 2* ^f brak w *Kop. 1* ^g noluerint *Kop. 2* ^h dictis *Kop. 1* ⁱ Et *Kop. 1* ^j quibuscunque w obu kopjach ^k hunc *Kop. 2* ^l meae curiae *Kop. 2* ^m w przekładzie polskim z drugiej połowy w. XVIII: w niedziele przedmięsopustno ⁿ tu w *Kop. 1* tekst się urywa ^o roboravi *Kop. 2*

339. ¹ Jako Katarzyna Montuszowa sprzedaje ona w Wilnie dnia 30 września r. 1471 Janowi biskupowi wileńskiemu dwóch ludzi (ob. wyżej str. 319 Nr 273). ² Na marginesie *Kop. 1* ręką M. Malinowskiego zapisano: Septuagesima: moja ks(iązka) do naboż(e)ństwa str. 240.

340.

Wilno, 24 marca 1484.

Ferzy Gotoltowicz za zgodą swej matki Miłochny i żony Maryny dziedzinę swoją wraz z ludźmi zwanymi Golczuncy w dystrykcie wileńskim sprzedaje Andrzejowi biskupowi wileńskiemu i jego następcom za pożyczoną u niego sumę na wyprawę i leczenie się, przyczem określa szczegółowo daniny i powinności tychże ludzi i zobowiązuje się bronić biskupa w posiadaniu tych dóbr, gdyby była tego potrzeba.

M. P. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin cienki, 30·2 X 33·8 + 3 cm., na zagięciach starty i w dwóch miejscach nadgryziony przez myszy, zresztą dobrze zachowany. — Po pieczęci, wiszącej niegdyś na czerwonym sznurze, którego odrobina zachowała się na pergaminie, pozostały tylko dwie dziurki i odciski czerwone na zakładce. — Inwokacja przez cały pierwszy wiersz pismem wydłużonem, z dość ozdobnym inicjałem do połowy tekstu. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu spodniem zapisek współczesny: Super homines Golczunczy penes Gyervathy degentes; 2) poniżej ręką wieku XVIII: Biskupowi wileńskiemu; 3) na złożeniu wierzchniem ręką wieku XVII: 1584 — Venditio bonorum Golczunų districtus Vilmensis Reverendissimo Andreae episcopo et successoribus serviens (z datą 1484 z w. XVIII); 4) sygnatury: a) na temże złożeniu M (z w. XVI); b) późniejsze: Num. XIII (przekreślone i znowu później dodane): XVI.

Kop. 1. Lib. I z k. CXIX'—CXXI' z nagłówkiem: Littere super homines Golczunczy penes Gyewarti degentes emptos per Andream episcopum Vilmensem. — 2. Lib. II str. 330—332 pod nrem 108 z zapiskiem Lectum Correctum i z nagłówkiem: Venditio Georgii Gotoltowicz bonorum haereditariorum cum subditis duodecim Golczunų nuncupatis in districtu Vilmensi Andreae episcopo Vilmensi. — 3. Czart. k. XV—XVI, brak końca (z datą na marginesie ołówkiem w niedawnych czasach dolożoną). — 4. Lib. Magn. k. IX'.

Reg. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 65/6 (z mylną datą 1485).

In nomine Sancte Trinitatis et individue unitatis amen. | Quoniam humana memoria eternitati non commensatur, expedit igitur, ut ea que fiunt^a in humanis negociis ad perpetuitatis | ratitudinem deducantur proborum testimonio et sigillorum munimento. Ego igitur Georgius Gotholtowycz^{b1} univer|sis et singulis presencium noticiam habituris publice recognoscens profiteor: Quod^c non coactus nec compulsus, sed mera ac spontanea voluntate maturaque deliberacione prehabita, una cum consensu matris nomine Mylochna^d ac consortis nomine Marine mee, hereditatem meam seu patrimonium meum legitimum cum hominibus et kmethonibus^e duodecim Golczuncy^{f2} nuncupatis^g, in districtu Vilmensi^h situmⁱ, vendidi et presentibus vendo reverendissimo in Cristo patri et

340. ^a fiunt poprawia z sunt Lib. II ^b Gotholtowicz Lib. II ^c quia Lib. II ^d Miłochna Lib. I ^e cmetonibus Lib. I ^f Golczunczy Lib. I ^g nuncupatum Lib. II ^h Vilmensi Lib. I
ⁱ sitis Lib. I

340. ¹ Ferzy Gotoltowicz, zapewne syn Ferzego, o którym wyżej str. 292 Nr 255 i str. 365 Nr 310, gdzie jednak matka jego nosi imię Anna; przyjąć zatem trzeba, że wymieniona w niniejszym dokumencie Miłochna jest drugim jej imieniem obok Anny, albo też że wystawca jest inną osobistością aniżeli Ferzy Gotoltowicz syn Ferzego Gotoltowicza i Anny z lat 1468 i 1478. ² Dziś Galczuny, wieś tuż pod Gierwianami w pow. wileńskim, 60 km. na wsch. od Wilna. To położenie tej osady stwierdza zapisek na odwrociu dokumentu, który wyraźnie określa je: penes Gyervathy.

domino domino Andree Dei gracia episcopo Vylnensi suisque heredibus et successoribus legitimis, pro centum sexagenis grossorum latorum monete Bohemicalis numeri in terra currentis, cum omni iure, dominio, iudicio, potestate et libertate, quibus ipsam hactenus possidebam et possedi, et hoc urgente necessitate mea permaxima, tum propter expeditionem itineris et servitutis regialis et terrestres, tum propter infirmitatem in me supervenientem et alias pro utilitate mea, integre et complete a dicto domino episcopo Vylnensi receptis et manulevatis; ita tamen, quod homines supradicti singulis annis domino episcopo dicto superius et eius posteris legitimis dare tenebuntur et per presentes tenentur tributum viginti grossos latorum grossorum; item unum pud lini septennarium; item duo fumigalia alias *przeswyethy*^j; item unum eq(u)um equestrem^k sub famulum domini episcopi pro aliquo itinere missum ac dispositum, tempore vero estatis pro frumentorum trituratione continua superseminando semine exire obligantur et tenentur; item fenum falcastrare tempore suo et agricultura qualicumque necessaria, prout et homines ac kmethones^l in Gyerwacy^m degentes ad omnes et singulos labores exire, venire et condescendereⁿ tenebuntur et debebunt; item pro adventu domini episcopi et eius successorum^o stacionem dare et ministrare obligabuntur^p, quem si abesse anno qualicumque ipsis contingat, ad mandatum ipsius stacionem predictam cuicumque curie sue^q ducere eos oportebit. Quos quidem homines et hereditaria cum omnibus et singulis agris cultis seu colendis, locatis seu locandis, arwis, argulis, silvis, nemoribus, indaginibus, sarptis, rubetis, borris, mericis, mellificiis, venacionibus, pratis, pascuis inventis et invenendis, constructis et construendis, stagnis, lacubus, paludibus, vallibus, collibus, montibus, antris, aquis, fluminibus, vadis, piscinis et eorum decursibus, cum molendinis aquaticis factis vel faciendis, cum omnibus et universis usibus, fructibus, utilitatibus, censibus, provencionibus, contribucionibus, redditibus, honoribus et donacionibus quibuscunque pacifice^r et quiete, libere et perpetue resignamus habendum, possidendum, tenendum utifruendum, vendendum, commutandum, alienandum ac in usus suos beneplacitos convertendum, uti ipsi^s domino episcopo vel eius posteris legitimis melius et utilius videbitur ordinari. Insuper dum et si que cause contrarie aut dissensiones vel impedimenta nonnulla sibi domino episcopo sepememorato et suis successoribus ex et pro parte hereditatis et hominum dictorum emergerint atque advenerint undecunque, me adhuc vivente, extunc ego bona cum hominibus eisdem tenebor et per presentes teneor domino episcopo et suis posteris legitimis ut prefertur emendare, protegere et tueri, totiens quotiens opus fuerit, atque reddere indempnem promitto et polliceor. Presentibus ibidem venerabilibus, nobiles, circumspicis viris et dominis Johanne^t archidiacono et officiali, Abraham, Georgio artium liberalium magistro, ecclesie Vylnensis cathedralis prelati et canonicis, Alberto ad Sanctum Spiritum in Oschmana preposito, marsalco Petro, cubiculario Simone, magistro coquine Hannus olim in Starzyny tenutario, Luca Pugtho^u honorabilique domino Jacobo castri minoris Trocensis altarista et capellario, domini episcopi Vylnensis predicti fidelibus dilectis, necnon Stanislao cive Vylnensi, Sancothya^v, Tugwyd^w, Stanislao, Nicolao, domini Georgii servis carissimis, et me Martino de Poznania^x huius gesti scriba ac imperiali auctoritate notario publico, aliisque pluribus fidedignis.

340. ^j *przeswiety Lib. II* ^k *w tekście Or. następuje wyraz equestrem podkropkowany; Lib. I i II podają ten wyraz* ^l *pisownia w Lib. I jak wyżej pod* ^m *Geruati Lib. II* ⁿ *conscendere Lib. I* ^o *successoribus Lib. II* ^p *Lib. I dodaje przedtem obligantur et mimo że przez pomyłkę zaraz niżej po stationem przepisując te wyrazy napisał: dare et ministrare obligabuntur, co oczywiście przekreślił* ^q *opuscula Lib. I* ^r *tu się urywa tekst Cart.* ^s *ipso Lib. I* ^t *Joanne Lib. I i II* ^u *Pukto Lib. I* ^v *Samogittia Lib. I, Sancothya Lib. II* ^w *Tugwid Lib. II* ^x *Poznan Lib. II*

Datum et actum Vylne^y, feria quarta in vigilia Annunciacionis Marie anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est subappensum^z.

341.

Wilno, 17 lipca 1484.

Kazimierz (Jagiellończyk) król polski i wielki książę litewski za duszę swego syna Kazimierza funduje w kościele katedralnym wileńskim św. Stanisława wieczysty aniwersarz, mający być śpiewany przez samych prałatów i kanoników tegoż kościoła co czwartek po Popielcu; zapisuje na ten cel półtora grzywny, którą ma wypłacać horodniczy wileński z karczem królewskiego miasta Wilna, a w razie niemożności tej wypłaty, ze skarbu wielkoksiążęcego, przyczem pobór tej kwoty oddaje w moc i pod władzę wyjączną Kościoła.

Or. brak.

Kop. Lib. I k. XIII—XIV z zapiskiem lectum i nagłówkiem: Privilegium super marcam (poprawione z mericam) cum media pro anniversario illustris Casimiri, regis Poloniae secundogeniti.

Wyd. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. II str. 111/2 (nieściśle).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ne actus hominum, qui sub tempore fiunt, temporis successu oblivione deleantur, sagax humana condicio eos instituit litterarum testimonio et testimonii annotatione perhennare. Proinde nos Casimirus Dei gracia rex Poloniae, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie, Samagittie etc. dominus et heres, significamus tenore presencium quibus expedit universis presentibus et futuris, horum noticiam habituris: Quomodo illustri Casimiro colende memorie secundogenito nostro, qui sicut Deo placuit humanis rebus nuper exutus est¹, paternum morem gerere et anime ipsius defuncti officium impendere caritatis, cum id a nobis exigit et vis nature et sanguinis ydemptitas expostulet, unde in ecclesia sancti Stanislai Vilnensi cathedrali pro eius anima anniversarium annu(u)m et perpetuum statuimus et fundavimus, per prelatos et canonicos eiusdem ecclesie pro tempore existentes perpetue decantandum atque peragendum; ita videlicet, quod singulis annis et qualibet feria quinta ante dominicam »Invocavit« ad decantandas vigiliis cum earum vesperis integraliter et in toto, incipiendo ab invitatorio^a »Venite« et cum tribus nocturnis consequentibus et laudibus, necnon cum omnibus psalmis et oracionibus, ad integritatem vigiliarum et ipsarum vesperarum pertinentibus, item et unam pro defunctis missam, que incipit »Si enim«, in perpetuum decantabunt et decantare per seipsos sine omni negligencia sint adstricti^b. Racione cuiusquidem anniversarii et in vim dotacionis eiusdem prefatis prelati et canonicis, ad decantanda et peragenda defunctorum officia alias obligatis, unam marcam cum media latorum grossorum, quadraginta octo grossos in marcam^c computando, in tabernis civi-

340. ^y Vilnae Lib. II ^z appensum Lib. I341. ^a w tekście niepotrzebnie dodane et ^b pierwotnie abstricti, drugą ręką poprawione na astricti
^c w tem miejscu znak ręką rubrycysty (monogram ze słączonych liter I i S)341. ¹ Św. Kazimierz zmarł w Grodnie 4 marca r. 1484, t. j. w pierwszy czwartek wielkiego postu (ob. Papée F., Studja i szkice z czasów Kazimierza Jagiellończyka, Warszawa 1907 str. 150/1), dlatego na ten dzień wyznaczono aniwersarz.

tatis nostre Vilnensis dedimus, deputavimus damusque et deputamus et demonstramus tenore presencium mediante, per eosdem prelatos et canonicos predictam marcam cum media de manibus procuratoris castri Vilnensis alias hrodnyczy tollendas, levandas et percipiendas perpetue et in ewum; quodsi dicta marca cum media ex aliquo infausto casu^d et eventu in ipsis thabernis Vilnensibus pro aliquo tempore solvi non possit, extunc de thezauro nostro et successorum nostrorum penitus solvi debet. Ut autem presens nostra dotacio anniversarii memorati tanto maiori certitudine et firmitate roboretur, ipsam marcam cum media pro prenominitis prelati et canonicis, sic ut premittitur deputatam, de iurisdictione^e et potestate seculari in iurisdictionem, sortem et libertatem ecclesiasticam transponimus et transferimus tenore presencium mediante, eandemque marcam cum media iurisdictioni, sorti et libertati ecclesiastice subicimus, supponimus et incorporamus perpetuis temporibus duraturis; ita videlicet, ut loci ordinarius^f habeat potestatem contra non solventes eandem marcam cum media censuras ecclesiasticas et alia iuris remedia, quociens fuerit requisitus^g, extradendi et fulminandi, tamdiu donec predicti prelati et canonici per eosdem ad quos pertinet in predicta marca cum media exolvantur presentibus perpetuo et temporibus eviternis duraturis. Harum quibus sigillum nostrum magni ducatus Lythuanie est subappensum testimonio litterarum. Actum et datum in Vilna, sabbato post festum Divisionis apostolorum proximo anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto. Presentibus ibidem reverendo in Cristo patre domino Andrea episcopo Vilnensi et magnificis Joanne Grzelgalowycz¹ castellano Vilnensi et capitaneo Samagittie, Olechno Sudymvntowycz de Chozowa palatino Vilnensi et cancellario magni ducatus Lythuanie, Michaele Mvntolthowycz castellano Trocensi et capitaneo in Nouogrodek et Bogdan Andrzejowycz marschalko terrestri magni ducatus prefati Lythuanie et capitaneo in Poloczko.

342.

Podbrzezcie, 31 października 1484.

Ferzy syn Pawla pleban w Mejszagole, notariusz publiczny, spisuje testament Jacka Wiesztortowicza, który zapisuje kościolowi w Mejszagole dwóch ludzi; zobowiązując plebana do odprawiania pięciu mszy cichych rocznie, tudzież 14 kóp groszy praskich na budowę tegoż kościoła; żonie swojej Annie zapisuje: dwa dwory w Podbrzeziu i Baksztach, zlecając sćiagnąć wszystkie swoje wierzytelności, które ma u ludzi i szczegółowo je wylicza; czeladź, spośród której jednego sługę uwalnia; konie; zobowiązuje żonę, aby długi jego spłaciła a resztę ofiarowała za jego duszę; wreszcie ustanawia czterech egzекutorów, między nimi wspomnianego plebana Ferzego z Mejszagoly.

Or. brak. Miał ten akt znak notarialny w kształcie monogramu imienia Marji z krzyżem na wierzchu, wspierającego się na dwóch stopniach, na których ślady liter: ...cls (ob. Kop. 3).

341. ^d casu w tekście ^e obok na marginesie ręką w. XVII: iurisdiction spiritualis ^f tą samą ręką na marginesie: in episcopum confertur ^g pierwotnie było equisitus, inną ręką poprawione dwukrotnie na requisitus

341. ¹ T. j. Kieźgajłowicz.

*Kop. 1. Lib. VI k. 267'—268 nr 178 z dopiskiem Lectum Descriptum. — 2. Czart. k. 42'—43. — 3. Lib. Magn. k. 34—35 (z rysunkiem znaku notarialnego przy końcu aktu).
Reg. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 184 (wzmianka).*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto, indictione secunda, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini domini nostri Sixti papae quarti anno ipsius tredecimo, die vero ultima mensis octobris, hora tertiarum vel quasi, in curia Poberszy¹ in stuba maiori coram me Georgio Pauli plebano ibidem, imperiali (authoritate) notario publico, testiumque infrascriptorum^a specialiter rogatorum praesentia, nobilis Jacko^b Wiestortowicz² clam confessus, ut moris (est) boni christiani, palamque vocatis testibus, sanus mente, 10
quanquam aeger corpore tamen compos rationis, salubri praemeditatione diem extremum^c suae peregrinationis volens praevenire, humanam conditionem esse in hac vita perpendens caducam, tanquam florem agri cito decidentem, et mortis tempus inscius, nolens intestatus de hac luce decedere, ne dominium suum et bona a Deo Omnipotenti sibi collata, concessa et haereditario iure iamdiu possessa et plurima alia mobilia et immobilia, 15
per industriam empta et conquesita, ad distraendum et diripiendum (:ut fit hoc tempore:) relinquere, sed ut cuilibet in extremis posita ex consuetudine laudata et iure approbata circa rerum suarum dispositionem liberam debeat esse voluntas, praesens testamentum suum^d seu ultimam voluntatem suam ita fecit, condidit et ordinavit ac^e literis mandari petiit: Inprimis animam suam Deo Omnipotenti et eius Genitrici Sanctisque omnibus 20
commendavit. Item ecclesiae in Myszogola^f legavit hominem nomine Seredzus cum fratre Steczus et eorum successores temporibus aeviternis, et quod plebanus legat quinque missas annuatim; item pro structura eiusdem ecclesiae legat quatuordecem sexagenas latorum grossorum monetae Pragensis, quas quatuordecem sexagenas invadiando homines scripsit domina Elizabeth^g Andruszkowna contoralis domini Alberti Iwaskowicz. Item 25
legat dominae Annae uxori suae duas^h curias Ponberieczio⁴ et Baxty¹⁵ in centum sexagenis pro dote hominibus, agris et stagnis; item legat dominae suae omnia debita exigere: Bartko Butkowicz debet solvere dominae meae quatuor sexagenas et tres indulsit; Stecus Peitkonis¹⁶ duas sexagenas et tertiam dimisit; item tenetur quinque sexagenas władika^k Branski^{k7}, illas solvat uxori; dominus Jacobus Niemierowicz⁸ tenetur 80
duas sexagenas, illas det uxori meae; item Juchno Juskowicz duas sexagenas et viginti

342. ^a Lib. VI dodaje petitorum ^b Lib. VI poprawia na Iaczko; tak Czart. i Lib. M. ^c extremam Czart. i Lib. M. ^d w Lib. VI drugą ręką przekreślone, Czart. i Lib. M. opuszcza ^e et Czart. ^f Lib. VI poprawia na Myszogola, tak Czart. i Lib. M. ^g Elisabeth Czart., Elizabet Lib. M. ^h dictas Czart. ¹ Lib. VI poprawia na Baczty; tak Czart. i Lib. M. ¹ Pietkonis Czart. i Lib. M. ^k Lib. VI poprawia 85
na Władyka Branski; tak Czart. i Lib. M.

342. ¹ Podbrzeż (Podbrzezje, Podberezie), dziś miasteczko przy drodze z Wilna do Giedrojciów, 29 km. na pn. od Wilna. ² Jacko Wiestortowicz występuje jako świadek dokumentu Sienka Romanowicza w Świrze dnia 1 sierpnia 1472 (ob. wyżej str. 325 Nr 278 oraz Semkowicz Wl., O litewskich rodach bojarskich w Roczn. Herald. T. IX [1928/9] str. 252). 40
³ Mejszagola ob. objaśnienie na str. 10 przyp. 2. ⁴ Podbrzeż j. w. przyp. 1. ⁵ Z licznych miejscowości tej nazwy na Litwie, z których część zaginęła, nie wiadomo, której dotyczy nazwa wspomnianego tu dworu; związek z Podbrzeżem wskazywałby okolice Mejszagoly na pn. od Wilna. ⁶ Prawdopodobnie Petkowicz Świrski (ob. Wolff J., Kniaziowie lit.-ruscy str. 505). ⁷ T. j. biskup wschodni w Brańsku nad Desną w ziemi czernihowskiej, podówczas w granicach 45
WXLitewskiego. ⁸ Jakób Iwanowicz Niemirowicz, ob. o nim Semkowicz Wl., O litewskich rodach bojarskich w Mies. Herald. T. VII (1914) str. 99.

grossos, illas reddat dominae meae; Januszko¹ Zastawtowicz^m tenetur duas saxagenas et viginti grossos, illas reddat uxori meae; item Fiedko triginta grossos; Proruskoⁿ reddat tres sexagenas et vadat quo vult; Naruszis^o homo emptus reddat dominae meae tres sexagenas; Miczus nonaginta grossos det dominae meae; dia k Niger siclum tenetur^p, red-
 5 dat medium dominae; Januszko Janowicz^q siclum det dominae; Dauczus^r septuaginta tenetur grossos, quos fideiussit, idem Dauczus^r invadiavit aream in media tertia sexa-
 gena; Rimszelis septuaginta grossos; item Petko^s Daukintowicz invadiaverat in septua-
 ginta grossis, quinquaginta fecit recipere et viginti dimisit; Narbuth viginti grossos; Woytko
 10 Kuraczka^t in septuaginta grossis invadiat pratum^u, quadraginta dimisit et triginta fecit
 supponere; et alia omnia mea debita exigere committo uxori meae; Juszecko^v, Potrecz
 Andruszic^v quinque sexagenas tenentur, tres dimisit et duas fecit sumere dominae; Cli-
 micz servum libertavit; familiam comparatam ex servitio meo lego pro domina mea;
 equos etiam lego dominae meae, et praedictas pecunias debitorum exigendo solvat de-
 bita, quae ego tenebar et residuum det pro anima mea. Eiusdemque testamenti seu
 15 ultimae voluntatis suae fecit, constituit et ordinavit ac petiit esse executores dominum
 Daumunt Butwidowicz^w, Jacobum Cristinum^x et Michaiło^y Michałowicz et me Georgium
 praedictum plebanum, dans et concedens eis omnimodam potestatem et plenum manda-
 tum omnia et singula agendi et disponendi etiam praedicta debita tollendi et exigendi
 et pro anima eius convertendi tanquam suis, veris ac legitimis executoribus. Super qui-
 20 bus omnibus et singulis petiit sibi fieri a me publico notario infrascripto unum vel plura
 publicum vel publica instrumentum vel instrumenta. Praesentibus ibidem nobiles Sied-
 bor et Olechno Tautim^z Petraszowicz, et aliis quoque pluribus fidedignis. Harum quibus
 ego Georgius plebanus in Moyszogola^{aa}, publicus imperiali autoritate notarius, signum
 quo^{bb} in talibus utor descripsi^{cc}. Datum anno, mense, tempore, loco quo supra, et sigil-
 25 lum idem dominus proprium fecit appendi manu propria.

343.

Radoszkowicze, 8 marca 1485.

Mitochna wdowa po Sienku Giedygołdowiczu, dla zbawienia duszy swojej, swoich przodków i następców, kościołowi we wsi swojej Radoszkowiczach pod wezwaniem św. Trójcy dodaje ziemię wraz z sadzawką i młynem nad rzeką Wiaszyną, drugą ziemię kolo tej rzeki, żreb księdza Telenowskiego, wreszcie karczmę.

Or. brak.

Kop. w transumpcie króla Aleksandra z dnia 2 czerwca r. 1503 (zob. niżej pod tą datą): 1. Czart. k. 22. — 2. Lib. Magn. k. 15'. — 3. Luźna kopja w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej w inwentarzu kościoła radoszkowickiego z 23 marca r. 1720 (zob. wspomniany dokument z 2 czerwca r. 1503).

342. ¹ Janusko Czart. ^m Lib. VI poprawia na Zasztawtowicz; Zastawłowicz Czart. i Lib. M. ⁿ w Lib. VI między s a k wykreslone prawdopodobnie n; Pronisko Czart. ^o Lib. VI poprawia na Naruszys, tak Czart. i Lib. M. ^p Lib. VI pierwotnie tenet ^q Janawicz Lib. VI ^r Lib. VI poprawia na Dawczus; Czart. i Lib. M. tak samo ^s Lib. VI poprawia na Pyetko, tak Czart. i Lib. M. ^t Lib. VI poprawia na Curaczka, tak Czart. i Lib. M. ^u Lib. VI poprawia drugą ręką na prata, tak Czart. i Lib. M. ^v Lib. VI poprawia na Iuszecko Potrecz Andruszycz, tak Czart. i Lib. M. ^w Butuidowicz Lib. VI ^x Lib. VI poprawia na Crystinum, tak Czart. i Lib. M. ^y Michaylo Czart. i Lib. M. ^z Lib. VI poprawia na Tautym, tak Czart. i Lib. M. ^{aa} Moyszogola Czart. i Lib. M. ^{bb} w Lib. VI dopisane drugą ręką; Czart. i Lib. M. ^{cc} w Lib. VI dopisane drugą ręką

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 49 (nieściśle). — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 215.

Uw. Pierwsze nadanie przy fundacji kościoła w Radoszkowiczach ob. wyżej str. 211/2 Nr 187.

In nomine Domini amen. Quoniam humana memoria aeternitati non commensuratur, expedit igitur, ut ea quae in humanis fiunt negotiis, ad perpetuitatis ratitudinem^a deducantur proborum testimonio et sigillorum munimento. Ego igitur Milochna relicta olim piae memoriae domini Senko Giedigołdowicz¹, non coacta, non compulsa, sed mea spontanea deliberatione amicorumque meorum^b freta consilio, ad honorem Omnipotentis Dei et Gloriosae Virginis Mariae, et ob salutem animae meae et meorum antecessorum^c et successorum, meliorans dotationem ecclesiae in Radoszkowice^{c2} villae meae, ad honorem Sanctae Trinitatis fundatae, addidi terram dictam Kopaczewska cum omnibus pratis, rubetis, silvis, arvis, rivulis et cum omnibus usibus ad praedictam ecclesiam servientibus, et piscinam cum molendino in fluvio Wiaszyna factam; item terram na płoskom łohu dictam Łuczki alias Szylwy^d circa fluvium dictum Wiaszyna^e et torrentem Wiaty ruczay^e; item sortem sacerdotis Thelenowski^f dicti, Pauli nomine; item tabernam^g addidi et per praesentes addo, inscribo et dono in perpetuum. Praesentibus specialiter vocatis et rogatis generoso et nobili domino Olechno Anczewicz protunc tenulario in Krasnowola^h, necnon domino Bogdano Oynarowicz et generoso domino Georgio filio domini Iwaszko Ilinicz et nobili Andrea Nieczkowicz et nobili Paulo Giazorowskiⁱ servitore magnifici domini Joannis castellani Vilmensis, et aliis quam pluribus fidedignis in praesentia protunc constitutis In cuius testimonium sigillum meum praesentibus est subappensum. Datum in Radoszkowicze, feria tertia post dominicam Oculi¹ anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto.

344.

(Wawiórka Nowa), 1485.

Zofja Sutkówna z Nowej Wawiórki inaczej Grodziszczka zapisuje kościołowi św. Trójcy tamże, za dusze swoich rodziców i zdrowie swoje, z dziedziny przypadłej sobie przy podziale z siostrami: dwóch ludzi imiennie podanych z ich ziemiami i służebnościami; dwie ziemie tymże ludziom przyległe, z obowiązkiem odprawiania przez rektora jednej mszy w tygodniu.

Ms. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości 41·7 × 18·1 + 4·2 cm., nieco zatłuszczony z prawej strony, połowa zakładki z lewej strony wycięta bez naruszenia pieczęci, wiszącej na plecionym sznurze jedwabnym wiśniowej barwy i wyluskanej zupełnie. — Pismo grube, duże, inwokacja frakturą zwiększonych rozmiarów z inicjałem przez całą prawie wysokość tekstu. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem

343. ^a rectitudinem Chart. ^b meorumque amicorum Lib. M. i Kop. z w. XVIII ^c Radoszkowicze Lib. M. i Kop. z w. XVIII ^d Luczki alias Szylwyna Kop. z w. XVIII ^e ruczay Chart. ^f Telenowski Kop. z w. XVIII ^g in Radoszkowicze dodaje Kop. z w. XVIII ^h Crasne Siolo Kop. z w. XVIII ⁱ Giazorowski Kop. z w. XVIII ¹ dominicam prima octobris Kop. z w. XVIII

343. ¹ Ob. dokument tejże Milochny dla Kapituły wileńskiej wydany w Kamieniu 15 VI r. 1477 oraz objaśnienie tamże na str. 357 Nr 302. ² Ob. wyżej objaśnienie na str. 212 przyp. 3. ³ Wiazynka, lewy dopływ Hujki, do której wpada pod Radoszkowiczami.

w górnej części zapisek z w. XVI późniejszą ręką uwydatniony: 1561 die Lune XXIII Junij oblata et ingrossata est >< actorum notarius subscripsit, ten sam, co na odwołaniu dokumentu dla kościoła w Wawiorce z r. 1460 (ob. wyżej str. 268 Nr 237); 2) powyżej temi samemi rękami, co i na wspomnianym dopiero co dokumencie, pierwotny zapisek później uwydatniony: Litterae parochialis ecclesiae in Minori Wawerka (z datą) 1485; obok niej zapisek ręką XVII|XVIII: rescriptum (silnie przekreślony); 3) również i reszta zapiseków temi samemi rękami, co w wspomnianym dokumencie: Wawerka; 4) na złożeniu wierzchniem w dolnej części z w. XVIII: 1485. Litterae foundationis parochiae Minoris Wawiorcae alias Grodzyszcze a Zophia Sudkowna, quae duos subditos patrimonio suo concernentes cum omnibus eorum servitiis et attinentiis inscribit; 5) jedyna sygnatura na złożeniu wierzchniem 3 (prawdopodobnie wypisana w r. 1561).

Kop. 1. Tyssk. k. 50 nr 43; bezpośrednio z oryginału, jak wskazuje zapisek przy końcu tekstu: Stanislaus Comorowsky notarius ex originalibus transsumpsit. — 2. Lib. VI k. 277—277' nr 189 z zapiskiem Descriptum. — 3. Czart. k. 43. — 4. Lib. Magn. k. 35.

15 In nomine Sancte Trinitatis et individue unitatis^a. | Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod^b sub anno Domini M^oCCCC^o octoagesimo^o quinto ego Zophia | Suthkowna^d in Nova Wawyerka alias Grodzyszcze^e, non compulsa nec coacta nulloque dolo seducta, sed sana mente, | compos^f ratione^f animoque maturo ac deliberrato zeloque devocionis accensa do, delego^g ascriboque Deo Omnipotenti ad ecclesiam
20 Sancte Trinitatis in Nova Wawyerka hereditatis mee proprie, divise a sororibus meis, patrimonii^hque mei, pro salute parentum meorum, patris mei ac matris mee animarum, pro sanitateque ac salute anime mee, duos homines nomine appropriato^h cognominatos Stanislaum Stroczewiczⁱ una cum fratribus suis Chpheczyvm^j cum terris, pratis, gągys, nemoribus omnibusque attinenciis ac serviciis, uti michi sole^k servierunt, eodem servicio^l serviant ecclesie Sancte Trinitatis in prefata Nova Wawyerka^m rectorique ecclesie
25 eiusdemⁿ protunc existenti honorabili domino Paulo successoribusque^o ipsius, terramque prope istos homines super decem tunnas cognominatam Podstroczewiczi^p ascribo; item loco alio in area super octo tunnas^q vocato Goczowszczyzna^r terram culture aptam^s perpetuis temporibus duraturam. Rector^t quilibet ac pastor ecclesie prefate tenetur unam
30 missam in septimana legere pro animabus suprascriptis perpetue duraturam^t. Testibus protunc existentibus discreto presbitero domino Gotardo vicario inibi^{dem}, Laurencio presbitero, Petro servo domine Jvndylowa^u, aliisque quam pluribus fidedignis.

Innym, bardzo już wyblakłym atramentem, zdaje się tą samą ręką:

In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est subappensum.

35 344. ^a In nomine Sancte et individue Trinitatis Tyssk.; Lib. VI, Czart. i Lib. M. dodają amen ^b quia Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^c octuagesimo Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^d Svthkowna Tyssk., Sudkowna Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^e Wawerka Tyssk., Wawerka alias Grodzyszcze Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^f rationis Tyssk. ^g et lego Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^h appretiatos Czart. ⁱ Sthroczewicz Tyssk. ^j Chwyedzyvm Tyssk.; Chweczium Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^k tak w Or. ^l Tyssk. opuszcza te dwa
40 wyrazy ^m Wawyerka Tyssk., Wawierka Lib. M. ⁿ eiusdem ecclesiae Czart. i Lib. M. ^o successorumque Or. ^p Padstroczewiczy Tyssk. ^q Lib. M. alio super dicto poprawia na octo tunnas in area; Lib. VI octo poprawia na dicto; super dicto Czart. ^r Goczowszczyzna Tyssk., Buczowszczyzna Czart., Boczowszczyzna Lib. VI i Lib. M. ^s apertam Lib. VI Czart. i Lib. M. ^t opuszcza Tyssk. ^u Jundylowa Czart. i Lib. M., Jundylowa Tyssk.

45 344. ¹ Wawiorka Nowa czyli Mała kolo Lidy ob. objaśnienie na str. 269 przyp. I.

345.

Wilno, 15 marca (1486).

Kazimierz (Fagiellończyk) król polski i wielki książę litewski, w sporze między kapitułą katedralną św. Stanisława w Wilnie a panem Wilczkiem Romanowiczem namiestnikiem owruckim o ziemię, zakupioną przez niego u Hryčka Abramowicza, a sąsiadującą z wsią kapitulną Mazurowiczami, na której to ziemi tenże Wilczek zaczął osadzać ludzi i przydziałać barcie, wydaje wyrok, unieważniający tę sprzedaż i zabraniający Hryckowi wszelkiej lokacji.

Or. brak.

Kop. Lib. I k. LXXVIII—LXXVIII¹ z nagłówkiem: Inhibicio, ne Hryczko locaret homines circa homines capitulares. Inna ręka w. XVI, powtarzając na marginesie ten napis, dodaje zapytanie: ad que bona?

Uw. Z trzech dat rocznych, które za panowania króla Kazimierza Fagiellończyka odpowiadają indykcji czwartej, t. j. 1456, 1471 i 1486, należy wybrać tę ostatnią, a to ze względu na zgodność jej z itinerarzem tegoż króla, który w marcu 1486 rzeczywiście przebywał na Litwie, w szczególności tegoż dnia był w Trokach (ob. Papée F., Polska i Litwa na przelomie wieków średnich str. 391).

Casimirz s Bozei lasky krol polsky wyelky xyadz Lythewsky etc. Vbaczylismy s pany rady naszey: Prawowaly szyą przed namy proboscz Vilensky y diacon y ardzyacon y canonici swyentego Stanisława s namyesnykyem bruczky¹ s panem Vilczkyem, ysz Vylczko Romanowycz zakupil szyąmyą w Gryczka Auramowycza podle caplanskyego syola w Mazorewyczach² y poczał byl na tey zyąmy sadzycz ludzy na syrom korzenyv y borti poczał byl novo przedzalawacz. Y canonici przed namy powyadaly, ysz sdawna w tey syąmy telko yedna nywka byla stara a obyczay sdawna byl nyeprzedzalawacz nowego drzewa bartnego y nywya nye przypachawaczy, telko snacz nywa stara a barcz tesz stara. Y my opytaly Gryczka Abramowycza, yako Volczekv thą syemyą zaprzedal. Y Gryczko przed namy powyadał, yze sdawna yedna tylko nywka stara w tey syąmy byla, a ludze tam sdawna nye syedzely any drzewa bartnego nye przydzalawano y syąmye daley nyerspachywano, telko na thy nywa stara y barcz stara a nowey nyeprzydzalawacz, takem panv Vylczku przedal. Y my przysądzily tak, czo panv Vylczku ludzy swoye o to swyecz a thą zyąmyą Gryczku zassyą oddacz a pyąnyądze swoye wsyącz, a Hryczku Abramowyczv swoyą szyąmyą v nyego wsyącz a pyąnyądze yemv oddacz, y nyetrzeba Hryczku w tey zyąmy ludzy ssadzycz any rospachywacz tey syąmye any barczy przydzalawacz nowo, telko yemv snacz yedna nywa stara a barcz stara yako sdawna bylo a nowego nyeprzydzalawacz. Pyssan Vilnye, marcza pyącznastego dnya, indiciey czwartej.

346.

Wilno, 10 kwietnia 1486.

Wacław Mongirdowicz z bratem swoim Aleksandrem, swoim bratankiem Stanisławem Budyłowiczem i tegoż synem Andrzejem i swojemi dziećmi konwen-

345. ¹ T. j. wruczky = owruckim. ² Możarowicze (Możary) w Kamięszczyźnie, włości kapitulnej w powiecie wówczas mozyrskim a województwie kijowskim (ob. ks. Kurczewski F., Kościół Zamkowy T. II str. 163, 192).

towi braci mniejszych u NPM. w Wilnie nadają dwóch ludzi, jeden uszatek miodu, trzy wieprzki, dziewięć beczek żyta jako dań roczną, z obowiązkiem odprawiania przez braci tegoż konwentu dwóch mszy o zdrowie ofiarodawców i za dusze ich przodków.

- 5 *M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, zbrudzony i w kilku miejscach rdzą poplamiony, 24,5 × 15 + 2 cm; zakładka z lewej strony naderwana. — Inicjał sięgający aż do zakładki na lewym marginesie. — Z trzech pieczęci, niegdyś przywieszonych do dokumentu, pozostał po pierwszej szczątek paska w zakładce, po dwóch tylko nacięciu. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem zapisek współczesny Kudry, 10 znacznie późniejszą ręką uzupełniony: pro conventu Vilmensi; 2) na temże złożeniu współczesny zapisek konsystorza wileńskiego: X (= decima). Anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, die vero Jovis vigesima mensis aprilis, ut in actis domini in spiri-*
- 15 tualibus vicarii et officialis Vilmensis generalis oblate; 3) na temże złożeniu ręką z wieku XVII: Donatio unius hominis nomine Petrus cum filio eius et 9 tunnas silliginis, duorum (s) porcorum eviternis temporibus; 4) na temże złożeniu ręką w. XVII: N° 24 Do-
- 20 natio duorum hominum et novem tunnarum siliginis, trium porcorum, unius vasis mellis a domino Venceslao Mongirdowicz anno Domini 1486; non expressum de quibus bonis; in altera tamen parte notatio antiqua demonstrat Kudry; 5) sygnatury luźne różnemi rękami: a) A. 68. 1486; b) N° 58°; c) N° 29 (~~przekreślona~~); d) Sub littera MM; e) Od: 5 (przerobiona z 4), Fas. 1. N° 17 (poprawiona z 18).

In nomine Domini amen. Noverint universi et singuli presencium noticiam habituri, lecturi et audituri, tam | presentes quam futuri, ad quos presens scriptum pervenerit, quod nos domini nobiles videlicet Venceslaus | Mongirdowycz una cum fratre suo germano Allexandro et domino Stanislao Budyłowycz filiastrō et cum | filio suo Andrea
25 ac liberis nostris ad honorem Dei Omnipotentis et Virginis Gloriose, ob nostram karorumque nostrorum, tam vivorum quam mortuorum salutem, mera et spontanea deliberatione cum Dei adiutorio duximus Fratribus Minoribus in conventu Vilmensi apud Sanctam Mariam commorantibus, presentibus et futuris, elemosinam sanctam singulis annis largiendam* temporibus eviternis pure propter Deum duos homines, unum nomine
30 Petrum cum filio suo germano, et de melle unum vas alias vszatek et tres porcos et novem tunnas siliginis cum aliis, que Altissimi gracia inspiraverit nobis; cupientes, quod fratres predicti conventus singulis annis per ebdomadas duas missas pro sanitate nostra ac pro animabus antecessorum nostrorum preteritorum defunctorum et futurorum in suis oracionibus nos atque illos recommendatos habeant. Si quis autem post decessum nostrum
35 predicta ausu temerario vel nefando violare presumpserit, vel in aliquo preiudicium fecerit, compareat nobis coram altissimo iudice de iniuria illata responsurus. Actum et datum in conventu Vilmensi ad Sanctam Mariam, feria secunda ante festum sanctorum martyrum Tyburcii et Valeriani, anno Domini M^oCCCC^o octuagesimo sexto. Presentibus discretis nobilibus viris, videlicet domino Alberto Narwszowicz et coram domino
40 Jacobo Jwszkowicz, et aliis quam pluribus fidedignis in premissis constitutis. In quorum rei testimonium sigilla nostra duximus subimpressa.

347.

B. m., 10 lipca 1486.

Michał Piotraszkowicz wraz z swoją żoną Ludmiłą sprzedaje pole czyli dąbrowę koło Gudojciów ojcu Janowi wikarjuszowi u NPM. w Wilnie na Piaskach za cztery kopy groszy w gotowiźnie z całym prawem na wieczność. 5

Or. dziś nieznaną; znajdował się on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum oo. franciszkańców wileńskich na pergaminie, pieczęć przywiesista na taśmie pergaminowej, na wosku złotym, wyobraża drzewo z wielu gałęziami, wokół napis niezgrabny: *Печя.....КОВНУКЪ*. (Ob. Kop. 1.).

Kop. 1. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia 71 k. 22, odpis z w. XIX dokonany i zmodernizowany przez Mikołaja Malinowskiego z oryginału w Archiwum franciszkańskim w Wilnie (ob. Or.). — 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, tekst łaciński w dwóch marnych współczesnych sobie odpisach z połowy w. XVIII na luźnych ćwiartkach, z których obie podają sygnaturę dokumentu łacińskiego: Sub Litt. AA. N. 8vo, jedna z nich ma dopisane przed tekstem inną ręką: Przy autentyku jest tego kopia druga, a na odwrocin w streszczeniu: nowiny w polczyach (acz w tekście pisanym inną ręką: w Polczyach), inną ręką zgodna, sygnatura z w. XIX: Od. 2. Fas. 1. N. 8., druga zaś na swem odwrocin w streszczeniu: nowiny w Polesiach niedaleko Grodoyciów, z sygnaturą w. XIX: N. 68. 15

Przekł. polski także w fascykuliku kopij franciszkańskich u PMarji na Piaskach w Wilnie z połowy w. XVIII na str. 6 Nr 17 z sygnaturą dokumentu: Sub. Litt. AA. 10 N° 8vo A. 1486, obok na marginesie inną ręką z w. XVIII: Pole Neryki przy Brodoyciach. Wspomina je memoriał prawny tychże xx. franciszkańców z r. 1772 p. t.: Na Kiiiany służące obżałowania, na str. 8: dąbrowa Michała Pietraszkowicza, nie grunta iakie, ale nowiny powytrzebiane przy brodzie na gościńcu oszmiańskim, taka w łacińskim prawie danym głosi sonancia: Vendidi pratum seu Nericam alias nowiny penes Brodoyczow. Te 25 słowa naiduią się w dokumencie Michała Pietraszkowicza w r. 1486 zapisane y ten autentyk nie spomina drogi oszmiańskiej.

Reg. w przywileju zatwierdzającym darowizny i zapisy na rzecz klasztoru franciszkańców wileńskich przez króla Zygmunta I w Wilnie 5 grudnia r. 1522, przechowanym w oryginale w Bibliotece Pol. Akad. Umiejętn. (ob. o nim wyżej str. 37 Nr 22). Brzmi ten regest, jako 8 z rzędu, jak następuje: Item literas, quibus Michael Piotraszkowicz campum seu mericas alias nowyny w polczyach penes Gwdoyczow pro quatuor sexagenis eidem monasterio vendidisse recognoscit. 80

In nomine Domini amen. Noverint universi tam praesentes quam futuri, lecturi et audituri praesentem | pagina[m] inspecturi, quod ego Michael Pyotraschkowycz^a una cum 85 consorte sua Lludi|milla^b necnon suis legitimis successoribus, non coactus nec compulsus, sed animo delibe|rato et amicorum suorum maturo consilio vendo et vendidi campum seu mericam alias nouini w polczyach penes Gwdoyczow^{c1} patri Johanni vicario ad Sanctam Mariam in Vilna protunc et pronunc existenti et eorum successoribus pro quatuor sexagenis grossorum in paratis^d receptorum, et hoc omni^e iure et 40

347. ^a Piotraszkowicz *Trans.* 1522, Pietraszkowicz i Piotraszkowicz *Kopje* z w. XVIII, Pietraszkowicz *Przekł. pol.* ^b Ludomilla *Kopje* z w. XVIII ^c nouyny w polczyach penes Gwdoyczow w *Trans.* 1522, w Polczyach penes Brodoyczow w *jednej Kopji*, w Polczyach penes Brodoyciow w *drugiej Kopji* z w. XVIII, pole czyli Neryke lub nowiny w Palezyach przy Brodoyczow w *Przekł. pol.*, w polczyach penes Rindoyczow w *Kop.* z w. XIX ^d paratam w *jednej*, paratum w *drugiej Kopji* ^e cum *Kop.* z w. XIX 45

347. ¹ Może Gudojcie, wieś w pow. szawelskim koło Podubisia.

dominio prout solus tenui et possedi perpetue et in aevum¹. Et haec acta sunt in conventu habitationis nostrae, praesentibus ibidem² nobilibus in testimonium specialiter vocatis Mathia Wysznarowycz³, Olechno Wolczkowycz⁴, Andrea villico de Kyenny⁵, et aliis quam pluribus fidedignis. Anno Domini millesimo quadingentesimo octoagesimo sexto⁶, feria secunda ante festum⁷ sanctae Margarethae. In cuius rei testimonium sigillum suum est subappensum.

348.

Wilno, 22 września 1486.

Krzysztof z Kurozwęk dziekan gnieźnieński i kantor krakowski, kanclerz
 10 i Grzegorz z Lubrańca proboszcz św.-florjański i szkalmierski, archidiacon krakowski, podkanclerzy Królestwa Polskiego, powołani z woli króla jako arbitrzy w sporze między Andrzejem biskupem wileńskim i jego kościołem a kapitułą tegoż kościoła katedralnego w Wilnie (której pełny skład jest wymieniony) o podział ofiar mszalnych i pogrzebowych wogóle, a w szczególności: a) o łupy
 15 należne z odprawionego w katedrze wileńskiej pogrzebu s. p. Kazimierza, drugiego syna króla Kazimierza, b) toż po zmarłym bez testamentu członku kapituły, wreszcie c) o pozostałość rozdrapaną po zmarłym Andrzeju kustoszu wileńskim, — wydają wyrok rozjemczy, obszernie uzasadniony, w kurji rzeczzonego biskupa Andrzeja a w obecności Jana Łaskiego kantora katedry poznańskiej, pisarza
 20 królewskiego tudzież sprawy niniejszej; wyrok ten, wydany na podstawie i w myśl statutów tejże kapituły, załatwiał spory i określał na przyszłość podział między biskupa a kapitułę ofertorjów i łupów pogrzebowych, jak również po zmarłych kanonikach i innych duchownych diecezji wileńskiej; który to wyrok obie strony przyjęły i stosować się do niego we wszystkiem na przyszłość zobowiązały.

25 *Or. dziś zaginiony. Na pergaminie bez pieczęci przechowywał się on w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej jeszcze w r. 1830, o czem świadczy katalog jej z owego roku na str. 19 w dziale Przywilejów tejże kapituły (N° 3°) w pozycji 6. Według niego na tymże oryginale znajdował się przy końcu następujący zapisek z oblatą z d. 15 października r. 1520: Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, quindecima die octobris, Vilne in domo providi Mek civis Vilmensis, hora vesperorum, per venerabiles dominos Joannem Albinum et Joannem Silium Amatam decretorum doctores, canonicos Vilmenses et nomine omnium canonicorum Vilmensium in suplementum probacionis coram reverendissimo domino legato¹ oblata.*

35 *Kop. Lib. I k. XXVI—XXXIII z nagłówkiem: Littere concordie capituli habite cum Andrea episcopo. Przy końcu na k. XXXIII zapisek o oblatce z r. 1520; parę glos*

347. ¹ aeternum Kop. z w. XIX ² brak w Kopjach z w. XVIII ³ Woysznarowicz, Verisznarowicz Kop. z w. XVIII ⁴ Wolszkowicz, Wolczkowicz Kop. z w. XVIII ⁵ de Hyenijs jedna z Kop. w. XVIII, Andrzeja Wiellika de Klijeny albo z Kijan *Przekł. pol.* ⁶ data rzymskimi cyframi w Kop. z w. XVIII ⁷ w jednej Kop. z w. XVIII zamiast secunda próżne miejsce, w drugiej 2-da; w poniedziałek przed św. Małgorzatą *Przekł. pol.*, die sanctae Margarethae Kop. z w. XIX

40 348. ¹ Zacharjusz Ferreri z Wiczenzy biskup g(w)ardyjski, nuncjusz apostolski do Polski i Litwy z mocą legata a latere (ob. ks. dr Jan Fijałek, Pierwszy synod diecezji wileńskiej w katedrze św. Stanisława r. 1520/21 w Kwartalniku Teolog. Wileńskim R. I [1923] str. 81—3).

rzeczowych, jedna współczesna, inne z w. XVII, nadto ręką ks. Kurczewskiego przy nagłówku dopisane: Szeliga; sam odpis dość niedbały.

Uw. Cenny ten akt ugody między biskupem wileńskim a kapitułą jego do dziejów wzajemnych między nimi stosunków i niektórych zwyczajów kościelnych, zawiera między innymi pierwszą wzmiankę o kilku luźnych statutach, któremi się rządziła kapituła wileńska, a które nas nie doszły. Redakcja całości statutów tejże kapituły, jeszcze dotychczas niewydanych, nastąpiła dopiero w r. 1515 i w niej w rozdziale De intestatis znajduje się powołanie na ugodę niniejszą z r. 1486: Si quispiam prelatorum aut canonicorum ab hac luce intestatus, quod absit, decesserit, statuimus et ordinamus: Quod bona eorundem ab intestato derelicta iuxta continenciam concordie, per pie memorie Andream episcopum Vilmensem, predecessorem nostrum; cum suo capitulo facte, in hunc qui sequitur dispensari: inprimis quod bona huiusmodi intestati per nos aut nostrum in spiritualibus vicarium in absentia nostri et per venerabile insimul capitulum conscribi et fideliter dispensari debent. Ad eamque dispensacionem factores sive dispensatores... i t. d.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Inter ceteras deordinationes, quibus pax leditur Ecclesie, scandalaque inter clerum exorincia illud discretionis humane sensum affligit vehementius, dum inter personas ecclesiasticas, tam pontificali dignitate preditas, quam inter alias in clero prelatores, emulacio adversa differentieque et iurgia succrescunt. Quis enim nexus spiritualis concordie servari possit in subiectis, si carnaliter per contenciones molestacionesque dissiderent presidentes? Non ab re itaque hec ipsa humana discretio, velut omnium magistra discrepacionum et discordiarum fomitem et occasionem ademptura abrogaturaque, composiciones, ordinationes constitutionesque singulas inter personas, quantecunque eminencie fuerint, adinvenit perpetuoque observandas litterarum apicibus commendare consuevit, ut in futuris cautelam parerent et posteritati rei geste indicium memoriamque referrent^a. Proinde nos Creslaus de Kurozuanki decanus Gneznensis et cantor Cracoviensis, cancellarius (regni Polonie) et Gregorius de Lubrancz sancti Floriani et Skarbimiriensis prepositus, eiusdem vero Cracoviensis archidiaconus ecclesiarum, vicecancellarius eiusdem regni Polonie, arbitri, arbitratores et amicabile compositores, per partes infrascriptas unanimiter concorditerque assumpti, electi, recepti et deputati, per hoc presens publicum instrumentum, nostram sentenciam arbitralem in se continens, significamus quibus expedit universis: Quomodo, dum inter reverendum in Christo patrem dominum Dei gracia episcopum Vilmensem et ipsius ecclesiam et eius nomine ex una, et inter venerabile capitulum ecclesie cathedralis Vilmensis eiusdem similiter et ecclesie nomine partibus ex altera, de et super oblacionibus seu offertorio^b ab intestato de gremio capituli necnon spoliis, purpuris et pannis sericeis funeralium, ad funus illustrissimi olim principis domini Casimiri Dei gracia serenissimi principis et domini domini Kazimiri eadem gracia regis Polonie, magni ducis Lythuanie, Russie Prussieque domini et heredis etc.^c secundogeniti, in ecclesia ipsa Vilmensi celebratorum, demum eciam super rebus derelictis venerabilis olim domini Andree custodis Vilmensis discerptis et melle certo nonnullisque aliis causis, rebus, iniuriis et disceptacionibus, super quibus parcium quelibet se ad iusticiam et iuris cognicionem decisionemque referre videbatur, prout ad intencionem partis utriusque articuli differentiarum ipsarum in prolacione sentencie nostre infrascripte sigillatim deducti sunt plenis-

348. ^a referrant w tekście ^b kopista przepisał się w tem miejscu, zamieszczając tu późniejszy ustęp: denique (zamiast demum eciam) super rebus derelictis... aż do iuris cognicionem, któryto ustęp sam później wykreślił minją, ale dopiero od derelictis. ^c tu w tekście ubędne słówko et

simie, questionis materia necnon difference, rancores et displicencie suborirentur, partibus utrisque ad se off(fer)toria et spolia, generaliter resque derelictas post intestatum spectare pretendentes; tandem ipse partes, volentes sumptibus et impensis in iuris prosecutione faciendis parcere, amfractus contencionum liciumque amputare et extinguere ac ad finem
5 pacis et concordie devenire, et diferencias ipsas per viam et modum compositionis amicabilem terminare, dirimere et complanare, considerantes, quod ex ipsis differentiis damna et iacture succersunt sepe numero, super omnibus et singulis controversiis, differentiis, iniuriis, litibus, questionibus, provocacionibus, molestacionibus, iniuriis et dissensionibus, occasione premissorum vel alia quacunque causa inter eas subortis et suscitatis, non
10 compulse, non coacte, sed matura intra se deliberacione prehabita, concordi voto de consensu prefati serenissimi domini et patroni ecclesie parciumque ipsarum, in nos, tanquam amicabilem compositores et arbitros, onus huiusmodi compromissi de certa sciencia et deliberacione speciali, ex commissione predictae magestatis regie in se sponte suscipien(tes), in venerabilis domini Joannis de Lasko cantoris ecclesie cathedralis Posna-
15 niensis, sue magestatis et presencium scribe subscripti, testiumque infrascriptorum presencia, omnibus iure, stilo, causa, forma et ordine, quibus melius potuerunt et debuerunt de alto et basso, die et loco inferius annotata compromiserunt et compromissum fecerunt: dominus videlicet episcopus pro se et ecclesia suo et ecclesie nomine et venerabiles domini Stanislaus de Nyemyenczyna decanus, Joannes de Pisdry archidiaconus,
20 Nicolaus de Wyelvn custos, Abraham Pyrzchala, magister Stanislaus et Johannes Andryschewycz alias Pudelko de Vilna, Joannes de Warschovia, magister Georgius de Volszyna et Albertus Sossna de Buk prelati et canonici predictae ecclesie cathedralis Vilnensis similiter pro se et capitulo suo et capituli nomine, dantes et concedentes partes ipse utreque nobis plenariam et omnimodam potestatem et facultatem ac licenciam super
25 premissis omnibus et singulis et aliis, quibus invicem deferre cognovimus, arbitrandi, sentenciandi, pronunciandi, laudandi, dicendi, declarandi et decernendi, die feriata vel non feriata, stando vel sedendo, scripto vel vive vocis oraculo, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, ubi, quando et quociens nobis placuerit sive videbitur expedire, renuncian(tes) omnibus excepcionibus vis, doli, fraudis, metus, com-
30 promissi non sic habiti, non sic contractus celebrati, necnon litibus, ap(p)ellacionibus omnibus, iuribus canonicis et civilibus, litteris apostolicis, regis et cuiuscunque principis, presertim magni ducis Lythuanie pro tempore existentis, quibus se contra premissa tueri et defendere vellent, et que nostre sentencie arbitrari obesse possent; compromitten(tes) etiam dicte partes sub pena mille florenorum Hungaricalium, per nos in prolacione sen-
35 tencie statuta et interposita, velle omnia et singula per nos arbitranda, ferenda, pronuncianda, dicenda, declaranda, sentencianda et decernenda, rata, grata atque firma tenere, habere et observare inviolabiter et inconcusse imperpetuum; postea vero partes ipse coram nobis personaliter die, hora et loco eisdem alias infrascriptis, dum premissa et infrascripta agerentur, omnia ipsorum huiusmodi compromissum in nos sic ut premittitur factum appro-
40 bantes, ratificantes, gratificantes nos suppliciter postulaverunt, quatinus in vim compromissi eiusdem ad nostram sentenciam arbitralem procedere dignemur. Nos demum onere compromissi sic ut premittitur assumpto illudque sub pena predicta, lacius in prolacione sentencie descripta, a partibus utrisque teneri decernentes, auditis primitus parcium earundem propositis, responsis, allegacionibus et deduccionibus, consuetudinibus et statutis
45 ecclesie iuribusque revisis et recensitis, habita intra nos super his deliberacione sufficienti et tractatu inter utramque parcium per modum fori habito et premissis ac singulis equa iusticie lance discussis, ad nostram arbitralem amicabilemque sentenciam duximus pro-

cedendum et processimus; quam per expressionem et pronunciacionem nostram, videlicet Creslai arbitri de consensu nostro, videlicet Gregorii coarbitri sub presencia parcium ipsarum, tulimus et promulgavimus huiusmodi qui sequitur sub tenore:

Cristi nomine invocato nos Creslaus de Kurozwanky decanus Gnesnensis, cancellarius et Gregorius de Lubranz Cracoviensis archidiaconus ecclesiarum, vicecancellarius 5 regni Polonie, arbitri, arbitratores et amicabile compositores, per reverendum in Cristo patrem dominum Andream Dei gracia episcopum, suo, ecclesie sue ex una, et venerabile capitulum ecclesie cathedralis Vlnensis suo similiter et ecclesie nominibus partibus ex altera, sponte et libere ad infrascripta declaranda, difinienda et arbitranda, de consensu magestatis regie, ecclesie predictae Vlnensis et parcium ipsarum patroni, electi et 10 assumpti, per hanc nostram sentenciam arbitralem, quam per ea, que ex novorum et antiquorum iurium sancconibus et aliquibus statutis ecclesie Vlnensis predictae ac ex eiusdem et sancte Gneznensis provincie consuetudinibus, necnon ex allegatis et propositis per partes ipsas hincinde coram nobis recepimus, vidimus et cognovimus, ferimus in his scriptis, dicimus promulgamusque, decernimus, declaramus, sentenciamus. et difinimus 15 ante omnia penam mille florenorum Hungaricalium auri et ponderis de camera inter partes predictas vallandam et interponendam fore, prout presentibus vallamus et interponimus, sic quod eius medietatem parti tenenti et ecclesie cathedrali Vlnensi unam et aliam nobis arbitris pars sentencie nostre contraveniens solvere teneatur. Demum dicimus, difinimus et arbitramur communes et singulas lites, iurgia, causaciones, contro- 20 versias, differencias, dissensiones, displicencias, rancores et odia inter partes utrasque occasione infrascriptarum rerum vel alia quacumque causa exortas, factas et suscitatas, mortificandas, extinguentes, sopiendas, dirimendas et complanandas fore mortificarique, extingui, sopiri, dirimi et complanari debere, quas et nos presenti nostra arbitrali sententia mortificamus, extinguiamus, sopimus, dirimimus et complanamus in toto, sic quod 25 per ullam parcium sub pena predicta parti altere^d ex causa omnium et singulorum infrascriptorum nihil reminisci, obici vel refricari debeat, sed se hincinde dignis favoribus, amicciciis, graciis et honoribus, prout ad cuiuslibet statum et condicionem pertinet, prosequantur in perpetuum. (Quo)ad controversiam inter partes super medietate of(f)ertorii^e domino episcopo dandi mella, quam quidem medietatem domini capitulares domino episcopo dandam recusaverunt, difinimus et arbitramur of(f)ertorii medietatem domino episcopo solenniter, id est in sacris infulis celebrante, dandam et assignandam iuxta statutum, per olim dominum Mathiam episcopum ad id editum¹, quomodo in suo robore decrevimus conservandum et conservamus presentibus. Item instar statuti super distributionibus infirmis canonicis dandis confecti² vim illius statuti redolentis super of(f)ertorii 35 medietate domino episcopo, ipso solenniter celebrante, danda difinimus et sentenciamus presentibus: quod domino episcopo ecclesie Vlnensis moderno et alio pro tempore feliciter existenti, egrotante et ad ecclesiam in curia saltem residence solite decumbente illis diebus, quibus consuevit solenniter celebrare, of(f)ertorii medietas per dominos capitulares dari debeat integre et perpetuo. Item super of(f)ertoriis altarium et capellarum 40 ecclesie predictae decernimus statutum super eisdem factum dudum et observari solitum³, in suo robore conservandum et conservamus presentibus. Item (de) antiquo ecclesie statuto super purpuris auro intextis dandis ecclesie, dudum in ecclesia ipsa edito⁴, quod in-

348. ^d tak w Lib I ^e tu na marginesie ręką w. XVII: medietas offertorii

348. ¹ Nieznany jest ten statut kapitulny. ² Również i ten statut jest nieznan. 45
³ Nieznane jest brzmienie tego statutu. ⁴ I ten statut kapitulny, jak poprzedni, jest nieznan.

tuiti sumus ad controversiam ex spoliis et offertoriis funeralium exortam, arbitramur et difinimus: Omnes purpuras auro illitas et pannos auro intextos pro decore, ornamento et necessitate ecclesie predicte ap(p)licandos et convertendos, reliqua vero omnia et singula spolia inferiora et simplicia sine auro cuiuscumque generis et materiei^f per capitulum sive dominos capitulares percipienda integraliter, offertorii tamen medietate pro domino episcopo ratione solennis celebracionis sue, si erit sive in casu predicto ad ecclesiam decumbente, plenarie reservata, quod quidem ad omnia funeralia quarumcumque personarum intelligi decernimus patrono ecclesie et eius illustrissima prole exceptis, quod quia rarius contingit, difinimus, declaramus et decernimus, ut tempore funeralium eiusdem spolia omnia in quibuscumque rebus sint, necnon panni et purpure cum auro et sine auro in tres partes dividantur^g, quarum pars una domino episcopo, altera capitulo et tertia ecclesie dari perpetuo, quibus partibus domino episcopo et capitulo provenientes parcium quelibet prout melius videbitur utatur; sed partem ecclesiam concernentem decernimus pro necessitate ecclesie cum domini episcopi et capituli^h intelligencia dispensandam, et in ornatus, si eorum defectus esset sive illis subhabundantibus, in supellectilem auri vel argenti vel quodcumque dignum ornamentum ecclesie convertendum. Offertorium vero funeralium patroni predicti et prolis sue inter dominum episcopum et capitulum in duas partes equaliter dividendum et parciendum domino episcopo, ut supra diximus, vel solemniter celebrante vel in casu egritudinis tunc ad ecclesiam decumbente in curia residencie solite. Item super derelictisⁱ ab intestato de gremio capituli cathedralis Vilmensis ecclesie prelato aut canonico obeunte, quia hactenus parcium utraque derelictarum rerum dispensacionem ad se pertinere pretendit, sic quod dominus episcopus, iure communi in clericos sue diocesis intestatos conscripto et per provinciam observari solito, dispensacionem ipsam derelictarum rerum intestatorum dominorum capitularium^j ad se et ecclesiam suam, et similiter capitulum ad se ratione congregacionis clericalis in iuribus expresse spectare pertinereque existimaverunt: nos iurium novorum et antiquorum sanctionibus revolutis, quamvis ecclesiam in episcopo et capitulum in ecclesia intelligi non dubitemus, cuiusquidem ecclesie nomine parcium quelibet of(f)icium dispensacionis super derelictis ipsis habere nitebatur, tamen quia congregacio cleri episcopum, ecclesiam et capitulum significans, utramque partem in se comprehendere videatur, arbitramur, difinimus et sentenciamus omnes et singulares intestati prelati et canonici domino episcopo presente per suam paternitatem vel in absentia ipsius per vicarium in spiritualibus vel officialem eius et capitulum conscribendas et dispensandas, ad eamque dispensacionem factores sive executores duos, unum videlicet nomine domini episcopi, alium nomine capituli sive per partem utramque unum constituendum et deputandum, per eosdemque duos factores seu factorem de rebus derelictis debita intestati principaliter solvenda, rebus ipsis ad solucionem debitorum ipsorum conversis, superexcrecentes vero res, si libri fuerint, tunc notabiliores ad ecclesie predicte librariam dandos, et hoc, si tales non habeantur in eadem, qui si in libraria fuerint, extunc cum rebus aliis quecumque fuerint ad pia opera et consolacionem amicorum iuxta descriptam a iure consuetudinem, circa res clericorum intestatorum per dominum episcopum servari et exequi solitam, convertendos et disponendos; ceterorum vero clericorum dioecesis Vilmensis intestatorum derelicta disposicioni domini episcopi, prout iure est, reservan(da) et reservamus presentibus^k. Item ad controversiam super derelictis rebus venerabilis olim

348. ^f manerlei w tekście ^g divideb̄r Lib. I ^h domini capituli et episcopi Lib. I ⁱ tu na marginesie ręką w. XVII (co i wydej): intestati capitulares ^j kościołowa rium dopisana ręką ks. Kurczewskiego
^k od ceterorum do presentibus obświakiem daisiejszą ręką podkreślone, częściowo zaś przekreślone

domini Andree custodis Vilmensis per dominos capitulares domino episcopo irrequisito et nesciente discerptis et dispensatis, per quam controversiam dominus episcopus predictus ob neglectam sue paternitatis requisicionem statuerat, res ipsas repetendum: nos recensitis in rebus ad eum articulum applicatis, difinimus et arbitramur racionem suf(f)icientem et plenariam, iuramentis corporaliter prestitis, per dispensatorem seu dispensatores rerum derelictarum domini custodis predicti predicto domino episcopo et capitulo faciendam et quicquam rerum ipsarum derelictarum ad(h)uc superfuerit, id iuxta supradictam difinicionem declaracionemque nostram ad intestatos de capitulo factam et promulgatam erogand(um) et dispensand(um). Item ad articulum controversie¹ inter partes predictas pro of(f)ertorio et spoliis, ad funus illustrissimi principis et domini olim Casimiri, predicti serenissimi principis et domini regis secundogeniti, per easdem partes descriptis, quia domini capitulares of(f)ertorio integre recepto pretendebant eciam ad se spolia pertinere, domino episcopo similiter ayente: nos attendentes partibus utrisque ius in his omnibus communiter competiisse, quamvis medietas of(f)ertorii eiusdem ad dominum episcopum et pars spoliolum ad capitulum ex consuetudine per ipsos allegata pertinuerit, tamen quia spoliolum medietas dominis capitularibus per dominum episcopum reddita est, of(f)ertorium vero iam dudum per dominos capitulares expensum et distributum, nulla equitate de eodem domino episcopo ministrata, difinimus, declaramus et sentenciamus dominis capitularibus alias capitulo super controversia occasione spoliolum eorumdem principis olim Casimiri predicti domino episcopo mota et intenta, silencium perpetuum imponendum fore et imponi debere, quod et nos presentibus imponimus. Decetero vero iuxta declaracionem nostram superius ad patroni^m factam, decrevimus spolia et of(f)ertorium parciendum. Et quia dominus ipse episcopus talionem capitulo pro of(f)ertorii eiusdem recepcione redditurus, mella per biennium acceperit tributaria ad capitulum spectancia, quibus domini capitulares victum ipsis ministrare consueverunt, licetque istud in vim compensacionis a iure faciende fecerit, tamen quia mella ipsa biennii medietate of(f)ertorii domino episcopo recepti longe excedunt in valore: itaque difinimus, decernimus et arbitramur mella anni unius per dominum episcopum recepta dominis capitularibus reponenda, reddenda et restituenda propter victum ipsis et ecclesie residenciam ministrand(am), alterius vero anni mella per dominum episcopum recepta pro medietate predicta of(f)ertorii sue paternitati recepti compensanda et defalcanda, que eciam compensamus et defalcamus dominisque capitularibus super eo ipso melle et domino episcopo super of(f)ertorio taliter compensatis silencium imponendum fore et imponi debere, quod eciam imponimus; deceteroque retencionem mellium ipsorum ad capitulum spectancium eidem domino episcopo prohibendam, quam et nos prohibemus presentibus. Et ne unquam in posterum inter partes ipsas compromittentes vel aliquam earum aliqua odia, rancores aut displicencie tam occasione processuum, cittacionum et excommunicacionum per predictum dominum episcopum modernum hactenus in partem alteram communiter et divisim latarum et emissarum, quam etiam racione appellacionum a processibus et excommunicacionibus domini episcopi interpositorum et interiectorum succrescerent et suborirentur, neque aliquid, super quo partes ipsas differre cognovimus, indefinitum relinqueremus, arbitramur, difinimus et sentenciamus omnes processus, excommunicacionum sentencias in se continentes, per dominum episcopum in partem adversarii et presertim in venerabilem magistrum Stanislaum de Vylna canonicum Vilmensem pro restitutione derelictarum rerum domini Andree custodis decretos et promulgatos cas-

348. ¹ controversia w tekście ^m tak w tekście

sandos, ipsumque magistrum Stanislaum per dominum Andream episcopum ab eisdem excommunicationum sentenciis ad cautelam absolvendum fore et absolvi debere, et appellationes provocacionesque ab eisdem per magistrum Stanislaum predictum interpositas et interiectas, cassandas, annullandas et irritandas fore cassarique, irritari et annullari
 5 debere, quas et presentibus nos cassamus, irritamus et an(n)ullamus hac nostra arbitrari sententia ad premissa mediante. Lecta, lata et in scriptis pronunciata est presens sententia arbitraris per nos Creslaum de Kurozvanki decanum Gnezensem et cancellarium regni Polonie, arbitrum, de consensu venerabilis domini Gregorii de Lubrancz prepositi Scarbimiriensis, vicecancellarii Regni eiusdem, coarbitri nostri, in curia prefati do-
 10 mini Andree episcopi Vilne sita et in sala media domus maioris paternitatis sue, hora terciarum, die vero Veneris vicesima secunda mensis septembris anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, indicione quarta, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Innocencii divina providencia pape octavi anno eius...ⁿ.

Quamquidem nostram arbitralem sententiam, sic ut premittitur, pronunciatam prefati
 15 domini dominus Andreas episcopus suo et ecclesie nomine ex una et Stanislaus de Nemyenczyna decanus, Joannes de Pysdri archidiaconus, Nicolaus de Wyelun custos, Abraham Pyrzchala, magister Stanislaus, Johannes Andrisszewycz alias Pudelko de Vylna, Joannes de Varschouia, magister Georgius de Woleszyna et Albertus Sosna de Buk, prelati et canonici suo similiter et ecclesie ac absencium dominorum prelatorum et canonicorum nominibus,
 20 caventes sub pena prescripta de ratihabitione absencium eorundem concapitularium dominorum partibus ex altera, per expressum emologarunt, eidemque^o acquieverunt et in futurum acquiescere omniaque arbitrata in sententia ipsa contenta rata, grata atque firma promiserunt tenere imperpetuum. In cuius rei testimonium presentes litteras seu instrumentum publicum, nostram sententiam arbitralem in se continens, scribi et sub-
 25 scribi sigillorumque nostrorum appensione communiri iussimus. Actum et datum in civitate Vilnensi, anno, indicione, pontificatu, die, mense, hora et loco quibus supra. Presentibus ibidem generosis, honorabilibus et nobiles dominis Nicolao marschalco de Brzezeye, Bernhardo Wylczek de Boczow curiensibus, Mathia canonico Chelmensi notario maiestatis regie, Jacobo altarista Throcen(sis) castri tabellione, Petro de Nyessyebandi,
 30 Paulo de Buk domini episcopi predicti capellanis et Martino Joannis de Poznania publico notario consistorii Vilnensis scriba, testibus ad premissa vocatis.

349.

Lyntupy, 9 października 1486.

*Anna Dolgirdowiczówna żona Iwaszka Ilinicza, oltarz w kościele swoim
 35 w Lyntupach pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP., św. Andrzeja i św. Jerzego przez Andrzeja biskupa wileńskiego konsekrowany uposaża, nadając mu sześciu ludzi imiennie przywiezionych z podaniem ich powinności; mąż jej zaś, rzeczony Iwaszko Ilinicz daje dziesięcinę zbożową i ogrodową ze swoich dworów Komorowa i Markowskiego, z samych zaś Lyntup pieniędzy, prócz tego ziemię przy
 40 polu plebana w granicach swoich opisaną i dwoje ludzi czeladnych; zobowiązuje*

348. ⁿ rok nie podany^o cedemque acquiescere w tekście

do odprawiania przez każdorazowego rektora ołtarza dwóch mszy tygodniowo, o odpuszczenie grzechów i za zmarłych.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 10—10' nr 10.

In nomine Domini amen. Ne ea que fuerint in tempore evanescant cum tempore, 5
necesse est, ut eternitatis munimine confirmentur. Proinde ego Anna Dolgyrdowicz¹
consors magnifici domini Iwaschko Ilynicz² una cum eodem viro meo, volens diem ex-
treme messis piis operibus prevenire, salutique anime mee nostrorumque predecessorum
et successorum salubrius occurrere cupiens, consideratoque operacionis bonorum operum
amore^a, altare in ecclesia nostra Lynthopa³ in laudem et honorem Dei Omnipotentis, 10
Assumpcionis Virginis Marie, sancti Andree apostoli, sancti Georgii militis, per reveren-
dum in Christo patrem dominum Andream episcopum Wylnensem consecratum^b altare
fundavi et erexi. Pro (quo) altari do et ascribo sex homines: primus Mylosch, secundus
Howyen, tercius Danylo, quartus Bogdan, quintus Myloth, quintus^c Bogdan, sextus Cha-
czko Jacvovicz cum melle duobus pudy mellis et duobus grossis et cum omnibus 15
attinenciis, que spectant ad dictos homines cum omni iure, proprietate et dominio et
cum successoribus, tributis, dationibus et aliis quibuscunque proventibus do et ascribo,
nichil pro nobis et successoribus nostris reservan(do), perpetue et in ewm. Item ego
Iwaschko Ilynycz do decimam de curia mea empta dicta Komorowo⁴ et de alia curiola
mea dicta Markowskye⁵ decimam de omni grano in predictis curiis, excepta avena, de 20
ortis de quolibet semine; item de curia dicta Lynthvpa siclum alias r v bl latorum gros-
sorum poddanych et dzyakelnych; item terram sittam penes campum plebani
a via dicta Swyancyzanska⁶ usque ad ultimum broth, et a broth usque ad viam
Sthrvnaczska⁷, et ab hac via usque ad granicies Zastholthowicz, videlicet Joannis Casper
et Pwthylowsky; item do familiam feminam et ribaldum obnoxios. Et quicumque erit rector 25
huius altaris, tenebitur missas legere duas, unam pro peccatis et aliam pro defunctis qualibet
hebdomada perpetue et in ewum. Actum et datum in Lynthvpa, feria secunda ipso die
Dyonisii, coram testibus honorabili Leone plebano de ibidem, Michaele Snythko et Stanislawo
Passer. In cuius rei testimonium sigilla nostra sunt appensa. Anno Domini millesimo
quadringentesimo octuagesimo sexto. 30

350.

(Połonka), 1486.

*Sienko Traczewicz zapisuje kościołowi parafjalnemu w Polonce oraz jego 25
kuratowi Piotrowi i tegoż następcom ze swej dziedziny dziesięcinę wszelkiego
ziarna, dla zbawienia duszy.*

349. ^a zredagowane krócej przez pisarza, albo też przez nieuwagę reszta opuszczona (por. dokument Andrzeja Dowgirdowicza dla kościoła w Lyntupach z 14 stycznia r. 1459 na str. 254 Nr 227). ^b consecratam w tekście ^c tak w tekście

349. ¹ Córka Andrzeja Dowgirdowicza, fundatora kościoła w Lyntupach, o którym ob. 40
wyżej na str. 254 przyp. 1. ² Iwaszko Ilynicz, pierwszy znany protoplasta tej rodziny z na-
miestnika drohiczyńskiego w r. 1482 namiestnik wilebski, później w latach 1487—9 smoleński.
Żona jego Anna, wdowa po Fuszku Gojcewiczu zapisała mu w r. 1481 dobra Lyntupy i inne
(ob. Boniecki A., Poczet roddw WXL. str. 96 z Metr Lit.). ³ Ob. objaśnienie wyżej na str. 254
przyp. 2. ⁴ Może dzisiejszy solwark Komarowsczyczna, położony 18 km. na pd.-wsch. od
Lyntup. ⁵ Miejscowość nieodgadniona. ⁶ T. j. droga, wiodąca na pn.-zach. do Świącian. 45
⁷ T. j. droga, wiodąca na zach. do Strunojc.

Zapisek w dokumencie pergaminowym dla kościoła w Połonce z r. 1502 w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej.

Kop. 1. Lib. VI k. 306. — 2. Czart. k. 49. — 3. Lib. Magn. k. 41.

Uw. Data 1406 w zapisku oryginalnym jako też poprawki teże w Lib. VI i Lib. Magn. na 1480 nie zgadzają się ze świadkami i z osobą kurata Piotra, tak że przyjąć trzeba, podobnie jak dla szeregu następnych aktów, rok 1486.

Sub anno Domini millesimo CCCC^o (octuagesimo) 6^o^a. Ego Szyenyko Thraczewycz^b non compulsus nec coactus, sed ob salutem anime mee legavi et inscripsi decimam de omni grano de hereditate mea ad ec(c)lesiam SS. Petri et Pauli ad Poloncam perpetualiter dare, solvere domino Petro curato protunc existenti et eius successoribus. Coram testibus, coram Malyna, coram Mytrosz et coram Gutholth et Stanislao Szlysz^o et eodem curato.

351.

(Połonka), 1486.

Malina Taraszewicz z synami swymi zapisuje kościołowi parafjalnemu w Połonce oraz jego kuratowi Piotrowi i tegoż następcom dziesięcinę z dziedziny swej za duszę swoją, swoich przodków i następców.

Zapisek w dokumencie pergaminowym dla kościoła w Połonce z r. 1502 w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej.

Kop. 1. Lib. VI k. 306. — 2. Czart. k. 49. — 3. Lib. Magn. k. 41.

Uw. Data 1406 jest w zapisku oczywiście błędna; ze względu na świadków i kurata Piotra należy ją poprawić na 1486.

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo CCCC^o (octuagesimo) sexto^a. Ego quidem^b Malyna^o Tharaszewycz^a una cum filiis meis, ob salutem antecessorum nostrorum et animarum nostrarum et successorum meorum legavi et inscripsi decimam de hereditate mea de omni grano ad ec(c)lesiam SS. Petri et Pauli ad Polonca perpetualiter dare, solvere domino Petro curato protunc existenti et eius successoribus. Coram testibus, coram Holechno Rymyszcz, coram Chothko Zyborth, coram Stanislao Gutholth et Andrea et Joanne alias Nyekrasz Mychayłowyczy^o, et aliis quam pluribus et coram eodem plebano.

352.

(Połonka), 1486.

Mitrosz zapisuje kościołowi parafjalnemu w Połonce oraz jego plebanowi i tegoż następcom ze swej dziedziny dziesięcinę wszelkiego ziarnu za duszę swoją, swej żony i następców.

350. * Lib. VI pierwotnie wypisał słowami millesimo quadingentesimo quinquagesimo, co poprawiano kilkakrotnie, w końcu na octuagesimo; Czart. i Lib. M. słowami: millesimo quadingentesimo octuagesimo^b w Or. następuje 9 (con), które Lib. VI a za nim Czart. czytają gā (gratia); Sieniko Traczewicz Lib. VI^c Malina, Mytrosz, Guthold Slisz Lib. VI i inne Kopjarze

351. * millesimo quadingentesimo sexto Lib. VI i Czart.^b quidem Lib. M.; Lib. VI quidam poprawia na quidem * w Or. bliskoczesną ręką i innym atramentem dopisane nad Maliną: Andreas^d Andreas Malina Tharaszewicz Lib. VIe Olechno Rymyszcz, Chothko, Guthold; Niekrasz Michayłowyczy Lib. VI i inne Kopjarze.

Zapisek znajduje się w dokumencie pergaminowym dla kościoła w Połonce z r. 1502 w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej.

Kop. 1. Lib. VI k. 306'. — 2. Czart. k. 49. — 3. Lib. Magn. k. 41.

Uw. Data w dokumencie polonieckim, rok 1406, nie jest możliwa i należy ją ze względu na osobę plebana Piotra oraz świadków poprawić na 1486.

Anno salutis millesimo CCCC^o (octuagesimo) sexto^a. Ego quidem^b nobilis Mythrosz^c non compulsus nec coactus, existens sane mentis et compos rationis, ob salutem anime mee ac successorum meorum et uxoris mee legavi et ascripsi decimam de hereditate mea de omni grano ad ec(c)lesiam SS. Petri et Pauli ad Polonca perpetualiter dare, solvere domino Petro et eius successoribus. Coram testibus, coram Holechno Rymyszycz et Stanislawo Gutholth et Chothkone Zyborth et Malyna fratre meo et Kulak filiastro meo et coram Nicolao Nartholth et Arczymy et Prony Vyszadovyczy^d etc.

353.

(Połonka), 1486.

Wojdziwil Jatyłowicz Choniewicz zapisuje kościołowi parafjalnemu w Połonce oraz jego kuratowi Piotrowi i tegoż następcom jako dziesięcinę ze swej dziedziny tylko trzy snopy za duszę swoją i swych następców.

Zapisek o tem nadaniu znajduje się w dokumencie pergaminowym dla kościoła w Połonce z r. 1502 w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej.

Kop. 1. Lib. VI k. 306'. — 2. Czart. k. 49'. — 3. Lib. Magn. k. 41.

Uw. Data 1406 w dokumencie polonieckim z r. 1502 jest oczywiście błędna; niemożliwą jest także poprawka tej daty w Lib. VI na 1460, którą to datę przejął Czart. i Lib. Magn. Osoba plebana Piotra i imiona przytoczonych świadków każą spostować tę datę na r. 1486.

In nomine Domini amen. Anno salutis millesimo CCCC^o (octuagesimo) sexto^a. Ego quidem^b nobilis Voydzyvyl Jathylovycz Chonyevycz^c legavi et ascripsi decimam de hereditate mea tantum tres casulas ad ec(c)lesiam SS. Patri et Pauli ad Polonka perpetualiter dare, solvere. Coram testibus, coram Szyenko Vyszadovycz, coram Arczymy et Prony, Jacobo et Malysz^d de ibidem, ob salutem anime mee et successorum meorum domino Petro curato protunc existenti et eius successoribus.

354.

Uszakowo, 1486.

Fundatorowie kościoła w Uszakowie i jego kolatorowie w liczbie piętnastu z rodzin Wojdziłowiczów, Jadogowiczów, Myszkowiczów, Aleksandrowiczów, Rymowidowiczów, Talwoszewiczów, Paszkowiczów i Sudzimontowiczów oraz inni

352. ^a millesimo quadringentesimo sexto Lib. VI i Czart. ^b quidam Kopjarze ^c Mytrosz Lib. VI popr. z Mitros ^d Rimszyc, Guthold Chodkone, Malina, Kulak, Narthold Arczymi, Wysadowiczy Lib. VI i inne Kopjarze.

353. ^a millesimo quadringentesimo sexto poprawione na sexagesimo Lib. VI; Czart. i Lib. M. słowami ... sexagesimo ^b quidam Kopjarze ^c Wojdziwil Jathyłowicz Choniewicz Lib. VI i inne Kop. ^d Sienko Wisadowicz, Arczymy, Malisz Lib. VI i inne Kop.

nadają karczmę Andrzejowi kuratorowi i jego następcom na wieczną i niepodzielną własność.

Or. sporządzonego w formie aktu notarialnego brak.

Kop. Tyszk. k. 15 nr 17 z nagłówkiem: Privilegium ecclesie in Vschakowo, z odpisu uwierzytelnionego przez Pawła z Grodna notariusza publicznego, z następującym widymatem przy końcu tekstu: Auscultatum et collacionatum hoc privilegium per me Paulum de Grodna auctoritate apostolica notarium publicum, et concordat cum suo originali de verbo ad verbum, de quo ego qui supra facio fidem manu sua propria.

In nomine Domini amen. Universis et singulis presentibus et futuris, lecturis et auditoris notum sit, quod nos nobiles videlicet Bogdan Andreas Woydzyłowycy, Andreas Jadogowicz, Mordas Myskowycz, Stanislaus et Barthosch germani Alexandrowycy, Nymyera Rymowydowycz, Jacobus, Stheczko germani Thalwoschewycy, Lawryn, Andreas, Bernardus, Gaspar germani Paschkowycy, Johannes, Barthko germani Svdzymonthowycy et alii fundatores ecclesie in Wschakowo¹, existentes veri et legitimi collatores, dedimus et ascripsimus tabernam honorabili Andree curato in Wschakowo et successoribus ipsius tenen(dam), haben(dam) et possiden(dam), ad usus suos converti et hoc perpetue et in ewum, quia consideravimus et vidimus defectum ecclesie nostre. Ex nobis vero predictis nullus debet habere aut propinare tabernam, nec homines nostri et alii parochiani in dicta Wschakowo. In cuius rei testimonium sigilla nostra propria apposuimus. Anno Domini millesimo quodringentesimo octuagesimo sexto.

355.

(Wilno), 1486.

Maciej Wojsznarowicz z żoną Miłochną i dziećmi swemi ojcu wikarjuszowi Janowi z braćmi w konwencie franciszkanów wileńskich u. NPM. na Piaskuch sprzedają dwa pola z wszystkimi przynależnościami za ośm kóp w groszach szerokich i półgroszkach.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, wśród papierów franciszkańskich konwentu PMarji na Piaskach, odpis z połowy w. XVIII na arkuszu: Kopij dokumentow ex parte JXX. Franciszkanow wileń. JW. JX. Horainowi biskupowi Hiren., archidiakonowi wileń., na sądy podkomorskie oddanych (str. I na pierwszym miejscu z uwagą innej ręki: autentyk ieden co y W. Czyzowi). — 2. Tamże na luźnej ćwiartce z w. XVIII z zapiskiem innej ręki na dole: Przy autentyku po polsku tegoż kopia, a na odwrociu po przytoczonem jego streszczeniu sygnatura dokumentu: N^{ro} 6to sub Litt. AA. in Kijany, z dodatkiem inną wówczas ręką zgodna i sygnatura z w. XIX: Od. 2. Fas. 1. N. 7.

Przekł. polski. 1. Tamże z tego samego czasu (drugiej połowy w. XVIII) w dwóch egzemplarzach: a) w fascykule kopij dokumentów tychże franciszkanów w przekładzie polskim z tegoż czasu na str. 7 Nr 19 z sygnaturą dokumentu: Sub Litt. AA. N° 6to A. 1486. — 2. Tamże na luźnej ćwiartce z zapiskami na odwrociu w złożeniu środkowem poza jego streszczeniem: 1mo 3. Numero 6to do duktu z Wielm. Czyżem (prezydentem ziemi wileńskiej o Kijany) y Rykoiniami. Ten dokument służy z Czyżem y Rykoiniami od

354. ¹ Uszaków, późniejszy Wojstom, dziś miasteczko w Święciańskim na prawym brzegu rzeki Naroczy.

goscinca miednickiego nad Royston, gdzie się zaczyna rzeczka Kijanka, *inną ręką z w. XVIII*: zgodna z autentykiem i sygnatura z w. XIX: Od. 2. Fas. 1. N. 7.

Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie z 5 grudnia 1522, zatwierdzającym wszystkie darowizny, sprzedaże i zapisy dóbr klasztoru franciszkańskiego w Wilnie (ob. o nim wyżej str. 37 Nr 22). Regest ten brami jak następuje: (12) Item litteras Mathie Voysnyarowycz, quibus testatur duos campos nowyny cum pratis, silvis, nemoribus etc. pro [octo] sexagenis eidem monasterio perpetuo vendidisse.

In nomine Sanctae Trinitatis et individuae unitatis amen. Noverint universi et singuli praesentem litteram inspecturi et audituri, quod ego nobilis Mathias Wojsznarowicz una cum consorte sua Mylochna^a necnon legitimis suis una manu et intentione, non coacti nec compulsi, sed animo deliberato et consanguineorum maturo consilio vendimus et vendidimus duos campos alias nowyny cum omnibus attinentiis, nemoribus, pratis, silvis, rubetis, aquis^b et cum earum decursibus, ad eosdem campos spectantibus¹, patri vicario Joanni una cum fratribus in conventu Vilnensi ad Sanctam Mariam Virginem in Arena degentibus, pro octo sexagenis media sexta latis et media tertia minutis et hoc perpetuo et in aevum, nihil pro nobis retinentes neque pro nostris successoribus. Et acta sunt in eodem conventu coram nobilebus, nobili Petro patruo alias Dznaczko^c, fratre Joanne germano, Andruszko Hanoszewicz^d, Holechno Wolczkowicz^e, Joanne Hugydowicz^f, Joanne Myschowicz^g, et aliis quam pluribus fidedignis, sub anno Domini MCCCCLXXXVI. In cuius rei testimonium sigillum meum est appensum. Actum et datum ut supra. L. S.

356.

Rzym, 19 czerwca 1487.

Papież Innocenty VIII na prośbę przybyłych do Rzymu wysłanników bernardynów polskich, Stanisława Slapi komisarza ojca wikarjusza i Jana Vitreatoris¹ mistrza sztuk wyzwolonych, zatwierdza motu proprio breve Sykstusa IV do wikarjusza generalnego braci mniejszych od obserwy w prowincji polskiej z 31 sierpnia 1481 o przyjmowaniu przez nich schyzmatyków i innych niewiernych na Litwie, Żmudzi, Rusi i t. d. (ob. wyżej str. 376—8 Nr 319).

355. ^a Milohna Kop. 2 ^b agris Kop. 2 ^c Drnoczko i Dznoczka Przekł. 1 i 2 ^d Kanmoszewicz Kop. 1, Honmoszewicz poprawione z Konmoszewicz Kop. 2, Hanoszewicza i Hanuszewicza Przekł. 1 i 2 ^e Welczkowicz Kop. 1, Lholechna Wolczkowicza i Lholechno Wolczkowicza Przekł. 1 i 2 ^f Hugydowicz Kop. 1, Hagilowicza Przekł. 1, Jana Jagilowicza Przekł. 2 ^g w Kop. dopisany ten świadek drugą ręką; Wyszowicza, Woyszowicza Przekł. 1 i 2

355. ¹ W wywodzie prawnym tychże franciszkanów z r. 1772 p. t. Na Kiiany służące obżałowania na str. 9 na dole w ciągu dalszym wywodu od Rykoń jakie krzywdy cierpiał Kiiany po wymienieniu pierwszych dwóch pól pod Rykoniami, sprzedanych temuż konwentowi w latach 1487 i 1489 przez Jana Wojsznarowicza (ob. niżej pod temi datami) czyta się: Trzecie y czwarte pole wraz ze przy polach Jana Wojsznarowicza zbyte dwa pola razem od Macieja Wojsznarowicza (tą samą ręką dodane nad wierszem: brata) w r. 1486, także nazwane nowiny niedawne pola uczynione z pasiek w Dorzach... Wspomina te dokumenty Macieja i Jana Wojsznarowiczów Dukt JXX. Franciszkanów wileń. z JWJX. Horainem biskupem horonen. (!) archidyakonem wileń. dobr Rykoń possessorem na luźnym arkuszu z tegoż czasu wśród papierów franciszkańskich w Arch. Kap. Kat. Wileńskiej.

356. ¹ Patronimicum od Vitreator (t. j. hutarz), w latach późniejszych obierany kilkakrotnie wikarjuszem prowincji polskiej.

Or. brak (ob. Reg.).

Kop. Archiwum Watykańskie, Armarium XXXII T. 21 (zawierający materiał legacyjny biskupa E. Ciolka) k. 37'.

Wyd. Kutrzeba St. i X. Fijałek J., Kopiarz rzymski Erazma Ciolka z pocz. w. XVI (Archiwum Komisji Historycznej Ser. II T. I [Kraków 1923] str. 76|7).

Reg. Jana z Komorowa Memoriale ordinis Fratrum Minorum w Mon. Pol. Hist. T. V str. 249|50 z uwagą tegoż, iż oryginał włożył do skrzyni dokumentów w Wilnie za czasów swego przełożenia w konwencie.

357.

(Rzym), 19 czerwca 1487.

Papież Innocenty VIII brawem do wikariusza bernardynów polskich Sacre vestre religionis w różnych sprawach, na pierwszym miejscu dozwala na zmianę miejsca konwentu w Kownie: concessit mutacionem loci Coffnensis.

Or. brak (ob. Reg.).

Reg. Jana z Komorowa Memoriale ordinis Fratrum Minorum w Mon. Pol. Hist. T. V str. 250 z uwagą o oryginale, jak wyżej pod Nrem bezpośrednio poprzednim (ob. Reg.).

358.

Oszmiana, 8 lipca 1487.

Jan zwany Zadorog dziedzic Barowiec zapisuje wieś tę bratankom swoim, synom Niekrasza z Bijuciszek, po śmierci swojej i swojej żony na wieczną własność.

Or. brak.

Kop. Czart. k. 43'.

In nomine Sanctae Trinitatis et individuae unitatis amen. Quoniam humana memoria aeternitati non commensuratur, expedit igitur, ut ea quae in humanis fuerint negotiis, ad perpetuitatis latitudinem deducantur proborum testimonio et monumento. Nos igitur Joannes cognomine Zadorog haeres de Barewo¹ universis et singulis praesentium notitiam lecturis vel auditoris vel habituris, publice recognoscentes, profitemur: Quod non coacti nec compulsi, sed animo deliberato nostrorum amicorum maturo consilio praehabito, Barewo villam nostram, iure haereditario a nobis possessam, resignamus et vigore praesentium resignavimus post mortem nostram ac uxoris meae nobilibus dominis Bohdano, Sigismundo magnifici domini Niekrasz de Bijuciszki² fratris mei germani filii et eorum legitimis successoribus, quae villa iure haereditario ad eos spectare dignoscitur, cum omni iure et dominio, iudicio, potestate et libertate, quibus ipsam hactenus possidebamus, cum omnibus agris cultis seu colendis, locatis seu locandis, arvis, argulis, sylvis, nemoribus, indaginibus, sareptis, rubetis, borris, mericis³, mellificiis, venationibus, pratis, pascuis inventis et inveniendis, constructis et construendis, paludinibus, vallibus, collibus,

358. * mericiis w tekście

358. ¹ Dział Barowce, wieś w pow. wilejskim, 10 km. na pn.-zach. od Wilejki (Słown. Geogr. T. I str. 109). W okręgu wilejskim Barowiec położone Zadrożdzie założone zostały niewątpliwie przez Zadoroga (Zadroga). ² Bijuciszki ob. objaśnienie wyżej str. 366 Nr 311 przyp. 2. X. Fijałek—Wł. Semkowicz, Kod. dypl. Kut. Wil. I.

montibus, antris traconibus^b, aquis, fluminibus, vadis, piscinis et eorum decursibus, cum molendinis aquaticis^c factis seu faciendis, cum universis fructibus, utilitatibus, censibus, proventibus, tributionibus, redivibus, honoribus et dationibus pacifice et quiete, libere et perpetue resignamus habendam, tenendam, possidendam, fruendam, vendendam, commutandam, alienandam, ut ipsis et suis liberis successoribus legitimis melius et utilius videbitur ordinare. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Dictum et datum in Oszmiani, die dominico infra octavas Visitationis Mariae, protunc celebrante^d dieta in dicta Oszmiani per magnificos dominos palatinos, capitaneos magni ducatus Littuaniae, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo. Praesentibus venerabilibus et nobiles dominis domino Gaspar praeposito Vilnensi, magistro Alberto praeposito in Oszmiani, Johanne de Troki altarista ibidem, Bartholomaeo Thaborowicz, Stanislawo Peczkowicz, Olechno Maliszkowicz, Cherubino, Seraphino fratribus germanis, filiis Szarysza Gudgierdowicz, Nicolao Buthkiewicz, et aliis quam pluribus fide dignis ad hoc specialiter vocatis.

359.

Wilno, 4 września (?) 1487.

Jan Wojsznarowicz sprzedaje klasztorowi franciszkańskiemu NPM. w Wilnie na Piaskach na ręce wikarjusza Jana ziemię z krzakami, wodami i pagórkami w miejscu zwanem Nowiny za dwie kopy (groszy), z prawem swobodnego pozbycia.

Or. brak; znajdował się on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum franciszkańskiem w Wilnie, kiedy odpisał go tam Mikołaj Malinowski (ob. Kop.); już wtedy nie miał pieczęci, po której została tylko taśma pargaminowa.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Kopia z drugiej połowy w. XVIII na małej karteczce wśród papierów franciszkańskich, z wskazaniem na odwrociu sygnatury dokumentu Sub Litt. AA. A. 1487 i dopiskiem inną ręką »niepotrzebny«. — 2. Tamże kopia bardzo błędna na luźnym arkuszu: Kopy dokumentów ex parte JXX. Franciszkanów wileńskich JW. IK. Horainowi biskupowi Hiren. archidiaconowi wileńskiemu oddanych (str. 2). — 3. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia 71 k. 24; jest to odpis z oryginału, sporządzony w połowie w. XIX przez Mikołaja Malinowskiego.

Przekł. polski w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej ręką w. XVIII w fascykułe kopij dokumentów P. Marji na Piaskach w Wilnie na str. 5 nr 12 z sygnaturą dokumentu: Sub. Litt. AA. N° 7mo A^o 1487.

Reg. niedatowany mieści się w zatwierdzeniu nadań i zapisów klasztoru franciszkańskiego przez króla Zygmunta I w Wilnie 5 grudnia 1522 i w jego transumptach (ob. o nich wyżej na str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi tak: (23) Litteras item Joannis Woschnarowicz, quibus recognoscit terram cum rubetis et aquis in loco, qui dicitur Novini, pro duabus sexagenis eidem monasterio perpetuo vendidisse.

In nomine Domini amen. Noverint praesentes et singuli audituri, lecturi, quod ego Johannes^a nobilis Wosthnarowicz^b, veniens ad conventum Wilnensem ad Beatam Virginem

358. ^b w tekście wyraz ten jest w sposób niezrozumiany przez pisarza wypisany tracoamibus (por. wyżej str. 340 w. 16) ^c aquaticiis w tekście ^d po tym wyrazie przecinek w tekście

359. ^a Joannes Kop. 1 ^b Woythnarowicz Kop. 1, Wosthowrowicz Kop. 2; w przekładzie polskim brami to nazwisko Woytsznarowicz, w regestie z r. 1522 Woschnarowicz, z czego można wnosić, że w Or. mogło być Woyschnarowicz (od imienia Wojsznar)

in Arena, vendidi terram cum rubetis et aquis et collis in loco, qui dicitur Nouiny^{c1}, Fratribus Minoribus pro conventu^d vicario^e Johanni pro duabus sexagenis; vicarius potest vendere et mutare secundum placitum eorum. Coram testibus nobilibus et coram fratre suo germano Matthia^f et domino Stanislao Hanuszowicz^g. In cuius rei testimonium sigillum meum appendo^h. Sub anno Domini M^oCCCC^o octuagesimo VII° ipso die sancti Marcelli martyris.

360.

Wilno, 10 maja 1488.

Michał Pietraszowicz darowuje klasztorowi franciszkańskiemu NPM. w Wilnie na Piaskach grunt, pole i las-dąbrowę, z obowiązkiem wspominania w modłach duszy swoich przodków i odprawiania po swej śmierci nabożeństw za swoją duszę.

Or. brak; znajdował się on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum franciszkanów wileńskich, kiedy sporządzony zeń został odpis (ob. Kop.). Nie było już wówczas pieczęci, po której pozostała tylko taśma pargaminowa przez dokument przewleczona.

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia 71 k. 24; jest to odpis, sporządzony z oryginału przez Mikołaja Malinowskiego (zmodernizowany).

Przekł. polski w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej w dwóch egzemplarzach różnemi rękami z drugiej połowy w. XVIII w fascykulikach równobrzmiących o dwóch arkuszach folio p. t.: Dokumenta na Zaszczuny, zawierające między innymi w przekładzie polskim poniższe nadanie Michała Pietraszowicza z nagłówkiem: Legacya Pana Pietraszowicza, którą wyżej J. Pani Składzina namieniła (w swoim testamencie z r. 1509). Michał Pietraschowicz zapisuje y daruje dwor czyli pole y las Dąbrowa. Oba fascykuliki mają na złożeniu swem wierzchniem ręką w. XIX sygnaturę Archiwum franciszkańskiego: Odd: 3 Fas: 2. N. 1 (a drugi) N. 2.

Reg. niedatowany mieści się w zatwierdzeniu wszystkich darowizn, sprzedaży i zapisów dóbr klasztoru franciszkańskiego przez króla Zygmunta I w Wilnie 5 grudnia 1522 (oryginał w Bibliotece Polskiej Akademji Umiejętności) oraz w jego późniejszych transumptach z lat 1636 i 1653 (ob. wyżej str. 37 Nr 22). Brzmi on następująco: (28) Item litteras Michaelis Pyetrashowicz quibus confessus est se donasse perpetuo conventui Vilenensi predicto predium, campum ac silvam alias Dambrowa.

In nomine Domini amen. Anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo | decima die mensis maii, ego Michael Petraschowicz¹ publice recognosco per praesentes, | quod ob memoriam parentum meorum et aliorum amicorum meorum felicis memoriae | lego et do unum praedium aut campum, sylvam alias d o m b r o w a conventui Wilnensi Fratrum Minorum apud Beatam Virginem in Arena, et ut ipsi animas praedictorum in suis habeant orationibus devote, nihilominus post felicem obitum meum,

359. ^a Nowiny Kop. 1 ^d conventualibus Kop. 1; w Przekładzie polskim konwentualom ^e patri vicario Joanne Kop. 1, preventa vicario Joanne Kop. 2 ^f Mathia Kop. 1 ^g Hanuszewicz Kop. 1, Hanuszowicz Kop. 2 ^h suum appensum Kop. 2

359. ¹ Zapewne zaścianek Nowiny koło Oszmianki Murowanej (Słown. Geogr. T. VII str. 239).

360. ¹ Niewątpliwie identyczny z Michałem Piotraszkowiczem, który uczynił nadanie na rzecz franciszkanów wileńskich 10 lipca r. 1486 (ob. wyżej str. 404 Nr 347).

obsequiis, vigiliis, missarum solemnibus animae meae dignabunt subvenire, sicut eorum expostulat modus. Datum Vilnae, anno, die ut supra. In cuius rei testimonium signetum meum personale duxi subappendi.

361.

Łosk, 9 lipca 1489.

Anna księżna na Łosku, wdowa po księciu Januszu a córka księcia Chwiedora dziedzica Łoska, zapisuje kościołowi parafjalnemu w Łosku część dziedziny swojej, mianowicie wieś Krzywsk z wszystkimi ludźmi i z wszelkimi przynależnościami, jakoteż cztery ziemie orne z wymienieniem posiadających je ludzi; w Gorodecznie trzech kmieci i cały szereg ludzi przytoczonych imiennie wraz z ich rodzinami; trzy beczki soli ze swego dworu za życia, a po śmierci drugie trzy; mięso targowe od rzeźników na rzecz dworu; wolność rybołówstwa plebanowi we wszystkich jeziorach na rzece Brzezynie; wyrąb drzewa w lesie osinowickim; dań miodową z Kormysza z dwoma kamieniami wosku; dziesięcinę ze dworu a drugą zbożową z Subkowa; wolne mlewo bez ograniczenia miary; wreszcie karczmę koło kościoła; zobowiązując rektora kościoła do utrzymywania zawsze wikarjusza i ministra.

M. A. Or. obecnie w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej (przed rokiem 1921 w Archiwum Konsystorskiem w Wilnie). Dokument pergaminowy, na zagięciach zwłaszcza wadliwą górnego popękany, kilka dziurek od robactwa, 34'2 × 21 + 35. — Pismo na zagięciach mocno zatarte. — Pieczęć na sznurku jedwabnym koloru zielonego, okrągła, średnicy 23 mm, w czarnym wosku, z herbem zagniecionym i napisem ruskim w otoku, z których ledwie kilka liter można rozpoznać: (ПГ)АТ КНА... — Na odwrociu na złożeniu wierzchniem zapisek z w. XV: Fundacio eclesie in loszko; ten i inne zapiski z czasów późniejszych powtarzają się na innych złożeniach.

Kop. 1. Czart. k. 43'—44'. — 2. Lib. Magu. k. 35'—36.

Reg. 1. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wil. T. I str. 67 (obszerne streszczenie bez wskazania roku). — 2. Semkowicz Wl., Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów (Rocznik Heraldyczny T. VII [1924] str. 202).

Uw. Ob. wyżej str. 212/3 Nr 189.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Sanctissimi Corporis et Sangwinis Domini nostri Ihesu Christi | eiusque sanctorum appostolorum Petri et Pauli ac sancte Anne electe memoriam et in eorum honorem dedicatas eclesias atque loca cuncta^a, | Christi titulo insignita^b, pro illius amore, cum idem appostoli ac eclesia Dei regnant in celis, venerari debent in terris, ut ipsius sanctissime passionis | recolentes memoriam et appostolorum ipsorum electeque^c eius suffulti presidio apud eum, quod suis meritis non valeant impetrare, sanctorum eorundem^d mereantur. Proinde ego Anna ducissa¹ de Loszko² consors pye recordii ducis Janush^e, filia ducis Chwyedori heredis

361. ^a cuncta Or.; wyraz poprawiany w pociątkowych literach ^b insigniti Or., insigni Czart. i Lib. M. ^c atque Czart. i Lib. M. ^d eorundem Or. ^e Janussii Czart. i Lib. M.

361. ¹ O księżnej Annie z Łoska, córce ks. Fedora Korybutowicza czyt. Semkowicz Wl., Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów w Roczniku Heraldycznym T. VII (1924]5] str. 202. ² Ob. objaśnienie na str. 213 Nr 189 przyp. 1.

de Loszko, ad universorum scitum volo quod perveniat presens scriptum, per quod preceden(do) salutem animarum omnium parentum et benefactorum meorum, in¹ remissionem peccatorum ipsorum necnon pro[prio]rum² et omnium amicorum meorum viventium et mortuorum, necnon cupiens thezauros anime sue in astris thezaurisare, partem hereditatis mee³, que hereditario iure est a me possessa, do et confero necnon [presentibus resi]⁴ gno ecclesie parochiali in Loszko: Primo villam Chrywszko⁵ cum omnibus hominibus in eadem sedentibus cum campis, pratis⁶, gagiis, mericis, rubetis ad eandem spectantibus, et tres terras arabiles: primam kmethonis mei dicti Dolhy, secundam Juszkonis⁷ qui fuit auriga meus, terciam Lachowczyzna⁸ et quartam, que fuit⁹ nobilis mei dicti Jaczko¹⁰, eciam cum omnibus pratis, gagiis, mericis, rubetis, prout ipsi soli tenebant¹¹; item in Grodzeczno¹² tres kmethones Chrycz, Owszyeyecz, Sydor, Wowaczyczy, Malyeyecz cum fratre Chrynyecz, Wdowycz, Sthepanyecz, Mykythka, Chrythko, Audzyeyecz, Climdewycz, Szyerkowycz, Vclyeyczy et eciam familiam obnoxiam Vaszylyecz cum sua uxore et liberis eorum Haurilo filio, Anycza et Chrysczynycza filiabus, Oxymka cum pueris Clymya¹³tha filio, Vlyana Poladzycza, Thaczyanycza et Anycza filiabus et cum Koszyey marito Vlyane prefate ac cum Chrysczyanycza filia eorum¹⁴; item duas tunnas salis in vita mea et post vitam meam tres adicio de curia mea Loszko singulis annis; item forenses carnes, que in wlgari chrudzyny nuncupantur, in quolibet foro a carnificibus exigendas pro curia; item in fluvio Brzeszyna¹⁵ in lacubus omnibus meis, in quo seu in quibus sagene mee aut rethe trahuntur, omnem plebano conferro et committo piscandi cum rethe aut sagena libertatem; in sylva mea Oszynowycza cognominata ligna excidendi et ad edificandum robora recipiendi seu pro usibus eius tollendi do et dono facultatem; tributum mellis de Cormysz¹⁶, tres pullas, unam que vocatur vstaw, aliam sesczypyadek et alian [p]aczypyadek et cum grossibus, que solent homines tributanarii omni anno solvere, et duos lapides de cera; item decimam de curia, que fuit nobilis mei dicti Szcz, et aliam de Szvbkowo¹⁷ de omni grano; item in molendinis molere absque omni mensura et solutione. Hecque omnia prescripta predictae ecclesie in Loszko totaliter do, conferro necnon vigore presencium resigno cum omni iure, potestate, libertate, labore et cum omnibus proventibus, utilitatibus, fructibus inventis aut inveniendis, constructis aut construendis, prout hec pretaxata omnia sunt a me iure hereditario posessa, nichil in eisdem pro me aut meis reservando legitimis perpetueque robore presencium resigno habenda, tenenda, possidenda, ad proprios usus ecclesiasticos et ad ministros ecclesie predictae convertenda; sic tamen presentibus in ewm confirmo et volo, quod rector prefate ecclesie de hiis prescriptis bonis vicarium et ministrum omni tempore foveat. Item thabernam, que est sita prope ecclesiam, eciam ecclesie conferro. Actum et datum in Loszko¹⁸, feria quinta infra octavam Visitacionis Virginis Marie anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono. Presentibus honorabili domino

331. ¹ brak w Czart. i Lib. M. ² propinquorum Czart. i Lib. M. ³ pierwsza litera na dsiurze

⁴ na sagieciu rozdarte i prawie calkiem zatarte. ⁵ druga litera zatarta ⁶ pratis, campis Czart. i Lib. M.

⁷ Jusztonis Czart. i Lib. M. ⁸ Lachowiczyna Czart. i Lib. M. ⁹ Czart. i Lib. M. opuszczona te dwa wyrazy

¹⁰ Saczko Czart. i Lib. M. ¹¹ tenebantur (moze zamiast utebantur) Or., ale juz w Czart. popr. na tenebant

¹² Hrycz, Nowaczycy, Malecz, Audziewycz, Chritko, Klimdewicz, Klyeyczy, Wassyliecz, Haurylo, Chrysczynica,

Okymka, Climiotka, Uliana, Poladzydza, Thaczyanycza, Anicza, Chrysczynycza Czart., Mykytha, Malyecz, Chritto,

Chrysczynica, Climiatka Lib. M. ¹³ Kormysz Czart. i Lib. M. ¹⁴ Szubkowo Czart. i Lib. M. ¹⁵ Loszko

¹⁶ Czart. i Lib. M. (jak i powyzej)

361. ¹ Krzywsk, wieś w pow. oszmiańskim, 5 km. na zach. od Loska. ² Gorodeczna,

wieś w Oszmiańskim, 6 km. na płd. od Loska. ³ Berezyna, dopływ prawobrzeżny Niemna.

Boguslao plebano de Wszyelup^u et domino Alberto de Radzylowo et domino Johanne de Chozowa altaristis, necnon nobilibus Petro Januszkowycz et domino Gabriele Cunnado Iwaszkowycz, Martino Jaczkyewycz, et circumspectis Mythkone Dzyadycz, Paszkone Radzywonowycz, Paszkone Lyenydowycz de Loszko civibus, et quam pluribus^u fidedignis. In cuius rei testimonium est appensum^v sigillum meum. Actum et datum anno, 5 die, loco, quibus supra.

362.

(Podrobiony).

Łosk, 9 lipca 1489.

Anna księżna na Łosku, wdowa po księciu Januszu a córka księcia Chwiedora dziedzica Łoska, zapisuje kościołowi w Łosku p. w. Bożego Ciała, św. Piotra i św. Anny część dziedziny swojej, mianowicie dworek swój w Krywsku z ludźmi tam osiadłymi zwanymi Niemczynowiczami i wszelkimi przynależnościami, jakoteż cztery ziemie orne z wymienieniem posiadających je niegdyś ludzi; ludzi roboczych też imiennie przytoczonych oraz trzech w Gorodecznie; karczmę koło kościoła; dań miodową ze wsi Kormysz z dwoma kamieniami wosku; dziesięcinę zbożową ze swego dworu a drugą z Subkowa; zobowiązując rządę kościoła do utrzymywania wikariusza i ministra, tudzież do śpiewania mszy w każdy czwartek i piątek.

Pierwovзору tego falsyfikatu brak.

Kop. 1. Tyszk. k. 69—69' nr 62 z zapiskiem przy końcu: Sta: Comorowsky ex originali transsumpsit. — 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej (przed rokiem 1921 Archiwum Konsystorskie w Wilnie). Transumpt Pawła biskupa łuckiego i księcia Olszańskiego w Lebedziowie 16 listopada 1524, dokonany na prośbę Ambrożego plebana łoskiego w potwierdzeniu notarialnem Stanisława duchownego diecezji krakowskiej, notariusza publicznego mocą apostolską. — 3. Czart. k. 140—140' (w transumpcie jak pod 2). — 4. Lib. Magn. k. 129.

Reg. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 201.

Uw. Poza tekstem autentycznym, dochowanym w oryginale (ob. Nr poprzedni), istnieje to samo nadanie w poniższym tekście nieco odmiennym, który nas doszedł w kopji dopiero z r. 1522 (Tyszk.), oraz w transumpcie wkrótce potem (1524) wystawionym, atoli dochowanym jedynie w poświadczeniu notarialnem (widymacie) Stanisława notariusza publicznego, najprawdopodobniej identycznego ze Stanisławem Komorowskim, autorem wspomnianego kopjarza z r. 1522. Ta okoliczność budzi podejrzenie, że tekst dokumentu księżnej Anny został przeredagowany po 30 maja r. 1493, t. j. po dokonanej konsekracji kościoła (ob. niżej pod tą datą), w przystosowaniu do zmienionych już warunków gospodarczych, przez Komorowskiego za sprawą i na rzecz plebana Ambrożego, który przedłożył ten dokument do zatwierdzenia biskupowi łuckiemu Pawłowi w r. 1524. Wobec tego podaje się tu ten ciekawy falsyfikat po tekście oryginalnym z opuszczeniem jedynie miejsc dosłownie powtórzonych z oryginału. Za podstawę wydania niniejszego przyjęto transumpt z r. 1524.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti amen^a. Operum presencia^b cicius ab hominum labuntur memoria, necesse ergo est, ut ea, que

361. ^a Wsielub, Joanne de Hozowa, Muthtone, Radziwonowicz, Lyemydowycz de Llosko omnibus et quam plurimis Czart. i Lib. M. ^v est dodaje Or.

362. ^a In nomine Domini amen Tyszk. ^b principia Czart.

futurorum respicere debeant cognicionem et precipue que ad nostrarum animarum salutem spectant, dirigenda sunt^o perpetuis temporibus hominum et testimonio literarum confirmentur. Ego vero Anna ducissa de Loszko^{o1} consors pye recordii ducis Janussii, filia ducis Chwyedori heredis de Loszko^d >< thesaurizare, partem hereditatis sue, que hereditarie^o est a me possessa, do et conferro^f Omnipotenti Deo et Beate Virgini Marie, specialiter sacro Corpori Christi, beato Petro apostolo et sancte Anne ad laudem et honorem ec(c)lesie^o sancte in Loszko^o: Primo curiolam in Crywsko¹ cum omnibus hominibus ibidem sedentibus Nyemczinowicz^h sic dictis, cum campis cultis aut colendis, pratis, gaiis, mericis, rubetis ad eandem spectantibus et eciam^l totam terram arabilem, que condam fuit nostri hominis dicti Vasył Dolhi¹ et aliam terram que fuit nostri nobilis dicti Jaczko et aliam dictam Lachowczina^k cum pratis, gaiis, mericis, rubetis; homines ad laborandum Vclyeiczi, Danilo, Wowacziczi, Malecz cum fratre Chryniec, Wdowycz, Stepanyecz, Mikithka, Chrithko, in Grodzieczno¹ Chrycz, Owsyeyecz, Szydor¹; thabernam unam, que est sita^m prope ec(c)lesiam; tributum mellis post mortem meam, prout sola utebar de villa Cormyszⁿ, tres pullas, unam que vocatur vstaw^o, aliam sziehmypiądek^p, terciam szyesczypiądek^q et cum aliis proventibus tres sexagenas latorum grossorum et duos^r lapides de cera; decimam de curia nostra, que condam^o fuit nostri nobilis dicti Szczec de omni grano, aliam in Szvbkowo^t eciam de omni grano. Hecque omnia prescripta >< presentibus et in ewm confirmo et volo, quod rector prefate ecclesie de hiis prescriptis bonis vicarium^u et ministrum foveat, necnon missas^v de die quintis^v et sextis feriis ebdomadatum^w decantare non negligat. Datum in Losko, feria quinta infra octavam Visitacionis Virginis Gloriose anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono. In cuius rei testimonium sigillum nostrum^x est appensum. Presentibus honorabili domino Boguslao^y plebano in Wszielu(b)^z necnon domino Alberto de Radzilowo^{aa} et Joanne de Chozowa^{bb} altaristis et domino Dokurno^{cc} protunc procuratore in Crewo^{dd}, Gabriele et Petro Januszkiwycz, Cunrado Iwaskowicz, Martino Jaczkyewicz nobilibus; Mythko, Pasko Radzivonowycz, Pasko Lyenidowicz, Jacobo Mysko de Losko civibus, et quam pluribus fidedignis.

363.

Wilno, 15 sierpnia 1489.

30

Albert Juszkowicz zapisuje żonie swojej Annie Talkowiczównie wioskę Wiluszyzki z dworem oraz z dwudziestu kmięciami imiennie wyliczonymi wraz z całą do nich przynależnością, zobowiązując ją i jej następców, gdyby wcześniej umarł, do pamięci o swojej duszy. Za dobra zaś otrzymane od niej w posagu daje jej jako wiano siedmnastu czynszowników ze wskazaniem ich osiedli, których mogą wykupić jego bracia i krewni za dwieście kóp groszy; resztę dóbr dziedzicznych zapisuje jej w dożywocie; jeżeli zaś wyjdzie za mąż, ma zatrzymać sobie ową wioskę z dwudziestu kmięciami i siedmnastu czynszowników; wreszcie siostrze jego, osobie zakonnej, ma dawać utrzymanie.

40 *Ms. B. 362.* ^o tak niezrozumiale w tekstach ^d Losko Tyszk. i Caart. ^o hereditario Tyszk. ^f confero Tyszk. ^o ecclesie Tyszk. ^h Nyemczynowicze Tyszk. ^l etiam Tyszk. ¹ Dolhy Tyszk. ^k Lyachowczyna Tyszk. ¹ Wklyeyczy, Danylo, Movacziczi, Malyecz cum fratre, Hrynyecz, Wdowycz, Sthepanyecz, Mylythka, Fyethko in Grodzieczno, Chrycz Owsyeyecz, Sydor Tyszk. ^m sitta Tyszk. ⁿ Kormysz Tyszk. ^o Wsthaw Tyszk. ^p Syedmypyadek Tyszk. ^q Szesczypyadek Tyszk. ^r duas Tyszk. ^o tandem Trans. 45 ¹ Svbkowo Tyszk. ^u vicarium Tyszk. ^{v-v} duas missas quintis Tyszk. ^w hebdomadatim Tyszk. ^x Tyszk. dodaje presentibus ^y Boguslao Tyszk. ^z Wszelyyb Tyszk. ^{aa} Radzywlowo Tyszk. ^{bb} Chozowo Tyszk. ^{cc} Dokurno Tyszk. ^{dd} Tyszk. kończy tu; et aliis multis fidedignis

362. ¹ Ob. objaśnienie w poprzednim Nrze.

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin gruby, 35,7 × 23 + 3,8, na zagięciach nieco starty. — Po pięciu pieczęciach pozostały tylko nacięcia, po cztery u każdej, z których po drugiej z rzędu tkwią jeszcze drobne resztki sznurków koloru zielonego i fioletowego. — Inwokacja większymi literami z inicjałem do połowy tekstu i z zapiskiem na marginesie w górnej części inicjału przez X. M. Herburta: NB. Jam transscriptum. — Na odwrocie zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem ślad współczesnego zapisku: Donatio... (reszta zatarta); 2) na złożeniu wewnętrznym ręką w. XVI: Litterae Alberti Juschkonis donationis uxori Annae Talkonis; 3) na złożeniu bocznym z w. XVIII: 1489. Die vero Assumptionis Beatae prawo wieczysto darowne od Alberta Suphkonia dla swojej żony na wioskę z dwadziestą poddanymi, Unkrystyszki nazwaną; 4) sygnatury: 12; jedynasta; 10 Miscellanea (zatarte). Nadto czerwonym atramentem niedawną ręką: N° 11.

Kop. Lib. I z k. CXI—CXIII z nagłówkiem: Litere Alberti Iuaskowycz donacionis uxori Anne Talkonis.

In nomine Domini amen. Quoniam humana memoria eternitati non commensuratur, quia omnia facta terrestria | ab humana cito labuntur memoria, unde dignum est, ut scripturarum munimine proborumque testimonio ad eum deducantur. Hinc | est, quod ego Albertus Juschkonis¹ non compulsus nec coactus, neque aliquo devio seductus, mente sanus et corpore, matura deliberacione | prehabitis do, lego et ascribo perpetua et irrevocabili donatione Anne Talkonis coniugi mee villulam dictam Vyluschyschky^{a,2} cum viginti hominibus glebe ascripticiis, quorum duo videlicet Nyekrasch et Pvosz^b circa dictam villulam habitant, tres videlicet Szokos, Stanyvs, Romyk in Szvobyschky^c, reliqui vero, videlicet Petrus cum tribus aliis Vilyathovyczy dictis fratribus germanis, Szvdyvs, Szmojlv, Makovycz^d, Jacobus Moszelis, Paczus Thyvyvydovycz^e, Myloschovycz, Szoveyko cum filiis nondum divisus, Praveyko cum filiis similiter nondum divisus, Nicolaus Szodyvthovycz^f, Mythyvs terras^g Gedroythy^h incolunt cum tribus etiam famulis equestribus, hoc est equo duntaxat servientibus, quorum duo videlicet Dythko^h Vyleykovycz et Mykolayecz in Ovyleⁱ, tercius vero videlicet Spycza Cozme in Gedroythy¹ habitat, cum omnibus terris, fructibus, redditibus censibus, utilitatibus, agris, pratis, campis, silvis, nemoribus, gais, rubetis, quercetis, virgultis, piscinis, piscaturis, stagnis, lacubus, fluviis, borris, mellificiis, pascuis, venacionibus, aucupacionibus, molendinis, obstaculis, navigiis, aquis et earum decursibus, pertinentiis et appendiis universis, prout ipsemet dictam villulam seu curiam et predictos homines glebe ascripticios et famulos equestres tenui et possedi; ita do, tribuo et lego predictae consorti mee cum omni iure, dominio et proprietate ac donacione, ut predixi, perpetua et irrevocabili assigno per ipsam coniugem meam tenendum, habendum, utifruendum, vendendum, commutandum et pro utilitate eius convertendum ac futuris et perpetuis temporibus possidendum, computando predicta bona pro tertia parte hereditatis mee; et hoc tali condicionem, quod predicta coniunx^j mea ratione bonorum sibi taliter, ut pretactum est, donatorum, casu quo me

336. ^a Vyluschyschki Lib. I ^b Nyekrasz et Pvosz Lib. I ^c Szvobyschki; i nadal pisze w zamiaszt v Lib. I ^d a podobne do i lub r Or., Mykowycz Lib. I ^e Paczvs poprawia z Paczys Thyvydovycz Lib. I ^f Szodyvtovycz Lib. I ^g Theyras Lib. I ^h Dytko Lib. I ⁱ Gyedroyty Lib. I
^j coniux Lib. I.

363. ¹ Sądząc z posiadania przezeń ziemi giedrojckiej, należał on do rodu Giedrojciów. ² Wiluszyszki, zaścianek w pow. jezioroskim, dwie mile na pld.-zach. od Fezioros. ³ Zapewne Giedrojcie, miasteczko w pow. wileńskim, 43 km. na pn. od Wilna, własność rodziny bojarско-князиовskiej Giedrojciów (ob. o nich Semkowicz Wł. w Roczniku Heraldycznym T. V [1920] str. 51—3). ⁴ Owile, miasteczko nad jeziorem tej nazwy w pow. jezioroskim, dwie mile na zach. od Fezioros (Słown. Geogr. T. VII str. 770).

Dominus priusquam ipsam de medio tulerit, curam anime mee et meorum predecessorum quoad vixerit gerere tenebitur, similiter et sui successores, ad quos predicta bona devolventur, super quo eorum consciencias oneratas esse volo. Item do, lego et confero eidem coniugi mee ratione bonorum, que ad me attulit, dum eandem superduxi, vicem
 5 sibi reddere volens in vim dotalicii, decemseptem tributarios, quorum unus in Oschwakschthi^k, duo in Kothavycze, duo in Braczlav, tres in Budnyczy et reliqui in Muszczyszy et Szmyelovyczy, et hoc in ducentis sexagenis latorum grossorum Pragensis monete; quod si fratres et consanguinei mei predictos habere voluerint, ducentis sexagenis sibi pro dote repositis habere poterint. Preterea cetera bona hereditaria ad me pertinentia,
 10 preter etiam predicta omnia et singula quibuscunque nominibus censeantur, iam dicte uxori mee mobilia videlicet et immobilia committo et ad vitam suam confero; ita tamen, si in viduitate permanserit nec alium virum superduxerit, sin autem, extunc predicta villula cum supradictis viginti cmethonibus et decemseptem tributariis ratione tercie partis bonorum meorum et ratione dotalicii sibi datis duntaxat gaudebit; et quod de
 15 his bonis omnia debita mea persolvat et sororem meam regularem^b in vite necessariis sustentet. Datum Vilne, die sabbathi¹ ipso videlicet die Assumpcionis Virginis Gloriose, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono. Presentibus venerabili viro maystro^m Stanislao canonico Vlnensi, necnon generosis et nobilibus Alberto Yvaschkovyczⁿ, Szdan^o Alberti vicegerente Vlnensi, Nicolao Pyethkonis, ceterisque fidedignis
 20 testibus ad premissa vocatis et rogatis, quorum^p sigilla presentibus sunt subappensa.

364.

Wilno, 21 sierpnia 1489.

Wojciech Iwaszkowicz zapisuje żonie swej Elźbiecie Sakowiczowej tytułem
 wiana tysiąc kóp szerokich groszy praskich na dworze swym Łosokini, jako od-
 25 wzajemnienie za taką sumę zapisaną sobie przez żonę na dwóch swoich dworach:
 Theykenyany i Szmojly. Prócz tego też Elźbieta zapisuje swemu mężowi przy-
 padającą sobie trzecią część dóbr dworu Glinciszek z należącymi do niego przy-
 pisańcami; ponadto piętnastu przypisańców tego dworu, zbywających z powyższej
 30 trzeciej części jej dóbr, przekazuje kościołowi, jaki zamierza wystawić obok tego
 swego dworu Glinciszek. Kościołowi parafjalnemu w Łosokini zapisuje dwie
 dziesięciny zbożowe z obu pierwszych dworów, a trzecią również zbożową ze
 swego dworu Deksznian.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. I 2 k. LXIX'—LXXI z nagłówkiem: Privilegium super curiam Losokynya. — 2. Lib. II str. 333—5 nr 109 z uwagą na marginesie ręką nieco późniejszą:
 35 Non huc pertinet (dlatego nie został skolacjonowany). — 3. Czart. k. 44'—45. — 4. Lib. Magn. 36—7.

In nomine Domini amen. Quoniam humana memoria eternitati non commensatur, quia omnia facta terrestria^a ab humana cito labuntur memoria, unde dignum est, ut

40 363. ^k Oschwakschty Lib. I ¹ sabbati Lib. I ^m magistro Lib. I ⁿ Iwaszkowycz Lib. I
^o Sdan Lib. I ^p quarum Lib. I

363. ^b Zapewne trzeciego zakonu św. Franciszka, bernardynka.

364. ^a terrena Czart. i Lib. M.

scripturarum^b munimine proborumque testimonio ad eum^c deducantur. Hinc est, quod ego Albertus Iwaschkowycz^{d1} non compulsus nec^e coactus nec^f aliquo devio seductus, mente sanus et corpore, amicorum fretus consilio maturaque deliberacione prehabitis do, dono et ascribo coniugi mee Helizabeth^{g2} in vim dotalicii curiam meam Lossokynya^{h3} dictam cum omnibus iuribus, censibus, fructibus, proventibus et utilitatibus, eo iure quo solus habui, tenui etⁱ possedi, in mille sexagenis latorum grossorum Pragensis monete habendam, tenendam et possidendam, dandam, donandam, cui^j voluerit vendendam, commutandam ac in usus beneplacitos libere convertendam, post mortemque suam cui placuerit legandam; si autem consanguinei quicunque seu propinqui dictam curiam iure quocunque repetere contendant^k, extunc soluta predicta summa racione dotalicii dicte coniugi mee retrahere^l poterint. — Quia tamen dicimur^m ingrati et reddimurⁿ infelices, si beneficiis susceptis, maxime cum^o facultates suppetunt, vices dignas non referimus, proinde ego Helizabet Sakowycz^p marito meo, domino Alberto iam dicto, vicem reddere volens, non coacta, non^q compulsa nec aliquo fraudis colore circumventa, sed matura deliberacione et amicorum consilio prehabitis, de mera voluntate do, dono et presentibus in vim dotis confero in mille saxagenis latorum grossorum Pragensis monetae duas curias Theykenyany^r et Szmoyly^{s4} cum omnibus earum iuribus, censibus, proventibus, obventionibus quibuscunque ac aliis utilitatibus universis et singulis quomodolibet ad dictas curias pertinentibus, prout sola tenui, habui et possedi, nihil pro suis^t consanguineis penitus excipiendo, habendas, tenendas et possidendas, dandas, donandas, cui voluerit vendendas, commutandas ac in usus^u beneplacitos libere convertendas, post mortemque suam cui placuerit legandas; consanguinei autem mei, si^v repetere voluerint^v, predicta summa predicto^w marito meo reposita, obtinere poterint. Preterea do, lego et ascribo eidem marito meo prenominato in vim tercie partis bonorum curiam Glythyszki^{x5} dictam, que ut dicitur^y est^z pars hereditatis mee, quam iuxta sanctiones iuris utriusque libere possum donare et legare^{aa}, presertim marito meo, non obstantibus quibusvis contradictionibus propinquorum et consanguineorum meorum, non vi dolo aut aliquo fraudis colore seducta aut quovis errore circumventa, sed pura ac libera

364. ^b scripturarum *Czart.* ^c eum *Czart.* ^d Iwaskowicz *Lib. II*, Iwaschkowycz *Lib. M.*, Iwaschkowicz *Czart.* ^e non *Czart. i Lib. M.* ^f neque *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^g Elizabethae *Lib. II*, Elisabeth *Czart.*, Elizabeth *Lib. M.* ^h Losokinia *Lib. II i Lib. M.*, Lossookinia *Czart.* ⁱ ac *Lib. II* ^j uti *Czart.* ^k contenderint *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^l rehabere *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^m opuszczona *Lib. I* ⁿ rediuiui *Lib. II* ^o dum *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^p Elizabeth Sakowicz *Lib. II*, Sakowycz *Czart. i Lib. M.* ^q nec *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^r Tekienany *Lib. II* ^s Szmoyki *Lib. I*, Szmoyly *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^t prorsus *Czart. i Lib. M.* ^u suos dodają *Czart. i Lib. M.* ^v si qui repetere volent *Czart. i Lib. M.*, si qui repetere vellent (*poprawia z volent*) *Lib. II* ^w supradicto *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^x Blitizki *Lib. II*, Glythyszky *Czart. i Lib. M.* ^y dicunt *Lib. II* ^z tertia dodają *Lib. II, Czart. i Lib. M.* ^{aa} legare et donare *Czart. i Lib. M.*

364. ¹ Niewątpliwie syn Iwaszka Moniwidowicza a wnuk Wojciecha Moniwida, po którym odziedziczył imię oraz rodzinne Dekszniany (ob. Semkowicz *WI.*, *O litewskich rodach bojarzskich w Mies. Herald. T. VI [1913] str. 183* oraz tegoż autora, *Przywileje Witolda dla Moniwida w Ateneum Wileńskim T. X [1923] str. 260 i nast.*) ² Zapewne córka Bohdana Andrzejewicza Sakowicza, która wyszła powtórnie za mąż za Mikołaja Mikołajewicza Radziwilla wojewodę wileńskiego (Boniecki *A.*, *Poczet rodów WXL. str. 291.*) ³ Nazwa dziś nie istniejąca; wedle objaśnień ks. *J. Kurczewskiego w Biskupstwie Wileńskim str. 233 i 528* Losokinią zwał się dawniej dzisiejszy Lososin, wieś w par. Różana nad Różanką w pow. słonimskim. ⁴ Miejscowości nieodgadnione. ⁵ Może Gliniczki, dobra w pow. wileńskim nad jeziorem Mussa, 40 km. na pn. od Wilna.

spontanea^{bb} voluntate, matura deliberacione sanoque amicorum consilio prehabitis, cum omnibus glebe^{cc} ascripticiis necnon cum omnibus iuribus, censibus, exactionibus, fructibus, proventibus, utilitatibus, agris, pratis, campis, silvis, nemoribus, piscinis, lacubus, fluviis, borris, mellificiis, pascuis, venacionibus et presertim olany^{dd} dictis et quibuscunque aliis universis et singulis ad dictam curiam Glytyschki^{ee} pertinentibus, eo iure et dominio, prout sola tenui et possedi, nihil iuris aut dominii pro suis consanguineis relinquendo. Quam curiam iure hereditario meis^{ff} maximis impensis, fatigis^{gg} et expensis necnon^{hh} maritiⁱⁱ mei eciam prescripto^{jj} coram serenissimo domino nostro^{kk} Casimiro^{kk} rege Polonie, magno duce Lythuanie^{ll} etc. omnique suo Magni^{ll} Ducatus consilio lucrata sum, tenendam, habendam, possidendam, dandam, donandam, commutandam, vendendam ac in usus beneplacitos convertendam, post obitumque suum cui voluerit legandam; insuper quindecim^{mmm} homines glebeⁿⁿ ascripticios, ad predictam curiam pertinentes, si^{oo} qui ultra terciam partem bonorum meorum hereditariorum supererunt^{pp}, pro ecclesia iuxta dictam curiam Glythyschki^{qq} ex voto meo fundanda^{rr} cum omni iure etc. do, lego et ascribo; et decimas de supradictis curiis duabus videlicet Szmoily^{ss} et Theykyenyany^{tt} de omni grano et de ortis^{uu} assigno, et eum suosque successores ad id obligo. Item do, lego et ascribo terciam^{vv} decimam similiter de omni grano de curia mea Dyexnyany^{xx} dicta ad ecclesiam parrochiale in Lossokinya^{yy}. Datum Vilne^{zz}, feria sexta infra octavam Assumpcionis, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono. Presentibus venerabilibus, generosis et nobilibus viris et^{aaa} dominis Abraham magistro^{bbb}, Stanislao et Joanne^{ccc} canonicis cathedralis ecclesie Vilnensis, Nicolao Pyethkowycz, Zdan^{ddd} vicesgerente Vilnensi, Georgio Woydathowycz^{eee}, Martino Jacobi^{fff}, ceterisque fidedignis ad hoc specialiter deputatis^{ggg} et rogatis, quorum^{hhh} sigilla sunt presentibusⁱⁱⁱ subappensa.

25

365.

Wilno, 1489.

Fan Wojsznarowicz, za zgoaa i wolą małżonki swej oraz dzieci, sprzedaje Janowi wikarjuszowi i kustoszowi kustodji franciszkańskiej oraz braciom tegoż konwentu u NPM. w Wilnie łąkę swoją ojczystą w ziemi zwanej Dargiliszki, położonej obok Rukojn wsi archidiakona katedralnego, wraz z wszystkiemi przynależnościami.

364. ^{bb} et libera ac spontanea *Lib. II*, libera et spontanea *Czart. i Lib. M.* ^{cc} globe *Lib. I*
^{dd} olani *Lib. II* ^{ee} Blityszki *Lib. II*, Glithyszki *Czart. i Lib. M.* ^{ff} in eis *Czart.* ^{gg} fatigys *Lib. II*
^{hh} etiam *dodają Czart. i Lib. M.* ⁱⁱ ex mariti mei *praescripto Lib. II* ^{jj} domino *dodają Czart. i Lib. M.*
^{kk} Casimiro *Lib. II*, Kazimiro *Czart. i Lib. M.* ^{ll} Litvaniae *Czart.* ^{mmm} quindecem *Lib. II* ⁿⁿ glebę
^{oo} brak w *Czart. i Lib. M.* ^{pp} supererunt *Czart.*, superereverint *Lib. II* ^{qq} Glitizki *poprawia*
^{rr} Blitizski *Lib. II*, Glytyschki *Czart. i Lib. M.* ^{ss} fundandam *Czart. i Lib. M.* ^{tt} Szmoily *Lib. II*
^{uu} Teykieniany *Lib. II* ^{vv} hortis *Lib. II* ^{ww} tertia *Lib. I* ^{xx} Diexmiany *Lib. II*, Dyexmiany *Czart.*
^{yy} Losokinia *Lib. II*, Lossokynya *Czart. i Lib. M.* ^{zz} Vilna *Lib. II* ^{aaa} ac *Lib. II*, *Czart.*
^{bbb} Abrahamo magistro *Lib. II*, Abraham maystro *Czart. i Lib. M.* ^{ccc} Johanne *Czart. i Lib. M.*
^{ddd} Pietkowicz *idem Lib. II* ^{eee} Woydatowicz *Lib. II*, Woydathowycz *Czart. i Lib. M.* ^{fff} Jacobo *Lib. II*
^{ggg} vocatis *Lib. II*, *Czart. i Lib. M.* ^{hhh} quo *Czart. i Lib. M.* ⁱⁱⁱ opuszczona *Lib. II*

364. ^e *Deksniany, osada położona niegdyś zapewne w okolicy Żupran, dawna posiadłość Moniwiddw (ob. wyżej przypis 1).*

Or. dziś brak; znajdował się on jeszcze dobrze zachowany w połowie w. XIX w Archiwum oo. franciszkanów wileńskich, gdzie sporządził zeń odpis Mikołaj Malinowski (ob. niżej Kop. 1.); była jeszcze wówczas pieczęć na wosku złotym na taśmie pargaminowej, ale tak zatarta, że odgadnąć jej niepodobna. Herb na pieczęci objaśnia Malinowski w ten sposób: Niesiecki T. II str. 673 opisując herb Kot i T. IV str. 605 pod nazwiskiem Wojsznar utrzymuje, że Wojsznarowiczowie byli herbu Kot morski, ale na pieczęci przy wyższym dokumencie nie ma śladu Kota i owszem jest koło, z którego obwodu wychodzą przeciwległe zakrzywienia, tak jakby dwa nawiasy w pewnej odległości od siebie kołem były przecięte (tu rysunek); kilka liter zatartych świadczą o napisie około pieczęci.

Kop. 1. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia 71 k. 25—25'; jest to odpis z oryginału, dokonany przez Mikołaja Malinowskiego w połowie w. XIX (ob. wyżej Or.). — 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, w fascykule kopij dokumentów franciszkańskich na str. 2—3 odpis z drugiej połowy w. XVIII, inną współczesną ręką przekreślony z jej dopiskiem w końcu tekstu: wyż wspomniany dokument granicy nie wspiera.

Przekł. polski z drugiej połowy w. XVIII w temże Archiwum we wspomnianym fascykule papierów franciszkańskich na str. 5 nr 13 z sygnaturą dokumentu: Sub litt. AA. N° 29 no (inną ręką dopisane przed tym numerem: N° 10) A. 1489.

Reg. 1. niedatowany w przywileju zatwierdzającym nadania franciszkańskie przez króla Zygmunta I w Wilnie 5 grudnia 1522 (i w jego transumptach z lat 1636, 1653 i 1672, ob. wyżej str. 37 Nr 22 w w. 30—33). Brzmi ten regest następująco: (27) Item litteras Joannis Woschnarowicz, quibus confitetur se vendidisse perpetuo pratum patrimonii sui in terra seu agro Dorgilisky prope villam archidiaconi Vilmensis pro tribus sexagenis eisdem fratribus. — 2. W wywodzie procesualnym z r. 1772 w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej p. t. Na Kiiiany służące obżałowania na str. 9 mieści się następująca wzmianka o tym dokumencie: I nie tylko na to mamy inventarz tego Benignego w r. 1585, ale i dokumęta naiduio zaczynające się od Swierpliszek roli alias pole. Pierwszy sprzedał pole iedne z łonkami pod Rykoniami nazwane Dorżeliszki Jan Wojsznarowicz r. 1489, na to ukaz dokumęta.

In nomine Domini amen. Noverint universi praesentes literas lecturi et | audituri, quod ego nobilis Joannes Woschnarowycz^{a 1} non coactus nec compulsus nec quovis dolo seductus | manifeste me fateor vendidisse pratum legitimi patrimonii mei, situm in terra sive in agro dicto Dor|gylyshcky^{b 2} prope villam domini archidiaconi ecclesie cathedralis Vilmensis pro tribus sexagenis communis pecuniae venerando^c patri fratri Johanni vicario et custodiae Lithuaniae custodi ordinis Minorum, necnon fratribus eiusdem ordinis tam praesentibus quam futuris ad Beatam Mariam Virginem Vilnae Domino famulantibus, prope uti praemissum est villam dictam Rukoyni^d, cum omnibus et singulis circumferentiis ad praedictum pratum concernentibus. Unde si quis ex meis legitimis post decessum meum hoc praesens privilegium ausu temerario, sive quavis propinquitate attentare sive infringere voluerit, de hoc coram altissimo iudice in die extremi iudicii noverit se responsurum. Actum et datum in conventu Vilmensi, praesentibus testibus nobilibus viris Olechnone^d Wolszkowicz^e, Andrea villico de Kyeni^f, anno

365. ^a Woschnarowicz Kop. 2 ^b Dargylyshcky Kop. 1 ^c venerabili Kop. 2 ^d w Kop. 1
brak tego wyrazu ^e Wolatowicz Kop. 1 ^f Lycin Kop. 1

365. ¹ Może syn Michała Wojsznarowicza (ob. Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarzskich w Roczn. Herald. T. VII [1924/5] str. 220). ² Miejscowość dziś nie istniejąca koło Rukoyni (ob. przyp. 3). ³ Rukoynie, miasteczko 19 km. na pld.-wsch. od Wilna, beneficjum archidiacona wileńskiego (ob. wyżej str. 156 Nr 139).

Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono. In cuius rei testimonium sigillum meum praesentibus est subappensum. Haec vero omnia supranotata cum consensu et voluntate contoralis meae legitime necnon meorum carorum legitimorum feci etc.

366.

Wilno, 10 lipca 1490.

5 *Kniaź Jan Romanowicz ze Świru wraz z żoną swoją Anną córką szlachetnego Strumki zapisuje księdzu Marcinowi, altaryście w Świrze i jego następcom na ich własny użytek za odprawianie mszy za dusze swoich rodziców, przyjaciół i krewnych dwunastu ludzi, których podaje imiennie, a na służbę*
 10 *swego słuęę wraz z synem i córką; dwie dziesięciny żyta ze Sporów i Siermierza, co roku zaś po jednym wieprzku i jednym pudzie masła, tudzież 90 łokci płótna na koszule, zobowiązując swoją żonę do tych dani, jak i do oddania temuż altaryście swego dworu, który od męża otrzymała.*

Or. brak.

15 *Kop. 1. Lib. VI k. 314'—315' nr 224 z zapiskiem Descriptum. — 2. Czart. k. 45—45'. — 3. Lib. Magn. k. 37—37'.*

Reg. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 205.

In nomine Domini amen. Operationis sanctae propositum nulla debet occasione praepediri. Ego ea de re dux Joannes Romanowicz de Swir¹ una cum consorte mea
 20 Anna legitima, nobilis Strumko^a nata, recognosco et notum facio tenore praesentium universis et singulis tam praesentibus quam futuris, praesentium rotitiam habituris, lecturis aut quomodolibet auditoris, quibus expedit: Quia non coactus nec^b compulsus neque aliquo devio errore seductus, sed rationis plenae existens, maturo amicorum et consanguineorum meorum consilio in hoc habito, divina gratia inflammatum, ut ferventius di-
 25 vino officio insisteret et animarum parentum, amicorum^c, consanguineorum meorum generaliter omnium memoriam in missarum celebratione honorabilis dominus Martinus modernus altarista in Swir altaris recoleret, ut sui successores qui protunc erunt hanc eandem reducent, do, lego, ascribo aeviterne, etiam incorporo eidem altaristae dicti altaris in Swir et suis successoribus protunc existentibus duodecem homines in usum
 30 suum et subsidium suorum defectuum: primum Anebros nomine, secundum Howienowicz, tertium Przybitkowicz^d, quartum Przybitkowicz Wasko, quintum Stepanowicz, sextum Kunczyc, septimum Lubko, octavum Naniko Trebwiczowicz, nonum Joannem Trebwiczowicz, decimum Sielata Niedoszowicz, undecimum Domiko Szczoba, duodecimum Protasch Jurio-
 35 wicz cum omnibus et singulis quibuscunque nominibus specialibus vel generalibus nominentur, prout illos solus tenui et possidebam nihil excipiendo; item Hleba obnoxium meum cum filio et filia Anastasia eidem domino Jacobo^{e 2} moderno altaristae in Swir altaris et

366. ^a Struniko *Lib. M.* ^b neque *Czart.* ^c amicorum et *Czart. i Lib. M.* ^d Prziybitkowicz *Lib. M.* ^e tak w tekście

40 366. ¹ Jan syn Romana a brat Sienka Świrski (*ob. o nim Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarskich w Mies. Herald. T. VII (1914) str. 57 oraz Wolff J., Kniaziowie litewskoruscy str. 507*); *por. wyżej str. 202 Nr 176 i 325 Nr 278.* ² Niewątpliwie mowa o tym samym altaryście, nazwanym wyżej Marcinem.

suis successoribus in servitium do, lego, aeviterneque inscribo; decimas duas tantum siliginis, primam de Spori¹, secundam de Siermierze², unum porcum saginatum quolibet anno do et lego, unum pud butiri quolibet anno do et lego, nonaginta cubitos telae bonae pro camisiis dicto altariae et suis successoribus. Quae omnia supradicta Anna contoralis mea legitima quoad vixerit solvere tenebitur, ipsa autem de hac vita decedente curiam, quam possidet et tenet per me datam, legatam, ascriptam, quicumque tenebit et possidebit, omnia et singula prius expressa et nominata dicto altariae et suis successoribus in Swir anno quolibet solvere et reddere tenebitur. Secus facturi stabunt mecum coram omnium iudicum iudice aequissimo horrendissimo in iudicio, qui reddet unicuique iuxta opera sua. Ut igitur praefatorum omnium ac singulorum gratiosa ac libera donatio perpetuis temporibus maneat incorrupta, praesentem meam literam mei sigilli appensione communivi. Datum Vilnae, die sabbatho immediate proximo ante festum S. Margaritae virginis anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo. Praesentibus honorabili domino Joanne regiae maiestatis mansionario nobilibusque dominis Buiwid, Martino Luca Pietkowicz³, Alberto Naruszowicz, Juracha Wazgielowicz, et aliis pluribus protunc existentibus fidedignis circa praemissa testibus.

367.

(Połonka), 1490.

Olechno. Rymszytz dziedzic (Połonki) postanowieniem ostatniej woli zapisuje kościołowi ŚŚ. Piotra i Pawła i jego kuratowi Piotrowi dziesięcinę wszelkiego zboża za dusze przodków, swoją, swej żony i swych następców.

Tekst tego nadania spisany jest na wielkim dokumencie pergaminowym kościoła w Połonce z r. 1502 w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej.

Kop. 1. Lib. VI k. 41. — 2. Czart. k. 49'. — 3. Lib. Magn. k. 306'.

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo 49°. Ego quidem Holechno Rymszytz^b heres in suo patrimonio, existens sane mentis et compos rationis, non compulsus nec coactus, sed ob salutem animarum antecessorum meorum parentorum^c et ob salutem anime mee et uxoris mee et successorum meorum legavi et inscripsi decimam de omni grano ad ec(c)lesiam S. Petri et Pauli domino Petro curato protunc existenti et eius successoribus perpetualiter dare, solvere. Coram testibus, coram Jacobo Jaczko- vycz, coram discreto Mathia Koth, coram Bogdan Vonyenthovycz et coram Andrea et Nyekrasz germanis fratribus Michaylovyczy de hereditate mea de Pynczyno^d; et ea de re sigillum meum huic litere est subappensum sub tali forma $\text{Ϡ}^{\dagger}\text{€}$ ut habetur in cera infra.

366. ¹ Spory Czart. ² Lib. VI poprawia na Pieckowicz

366. ³ *Objaśnienie tych miejscowości na str. 325 Nr 278 przyp. 4 i 5.*

367. ^a millesimo quadringentesimo nono *poprawiają na nonagesimo Lib. VI i Lib. M.* ^b Rimszytz Lib. VI ^c *tak w tekście* ^d Jaczkowicz, Wonientowicz, Niekrasz, Michayłowicz, Pinczyno Lib. VI

368.

(Polonka), 1490.

Piotr kurat w Polonce aktem ostatniej woli oddaje na ręce Olechny Rymszyca, egzekutora testamentu, swoją argenterję z pieniędzmi na sprawienie kielicha do kościoła św. Piotra i Pawła w tejże Polonce; prócz tego zapisuje temuż kościołowi mszał z graduatem oraz aparat kościelny z prośbą o wspomnienie za swoją duszę.

Tekst tego nadania spisany jest na marginesie wielkiego dokumentu pergaminowego kościoła w Polonce z r. 1502 w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, z dopiskiem późniejszym, bardzo spłowiałym, drobnem pismem: Idem dominus Holechno Rymszycz satisfecit ecclesiae in Polonka pro his quinque coclearibus et pro sexagena latorum grossorum quinque membranas comparavit anno Domini 1530.

Kop. 1. Lib. VI k. 310'. — 2. Czart. k. 53. — 3. Lib. Magn. k. 44.

Sub anno Domini millesimo quadingentesimo nonagesimo. Ego quidem dominus Petrus olim curatus existens in Polonka, videns iam terminum vite sue, ob salutem anime mee legavi et dedi et inscripsi quinque coclearia^a argentea et sexagenam latorum grossorum ad comparacionem calicis ad ec(c)lesiam dictam tituli Sanctorum Petri et Pauli ad Polonka et missale cum gradale comunale, eciam et ornatum valentem pro duabus sexagenis eciam ad eandem ec(c)lesiam legavi et dedi; et istud argentum, id est ista coclearia cum dicta sexagena dedi et comisi in manus suo executtori nobili domino Holechno Rymszycz. Coram testibus, coram domino Nicolao curato de Kroszyno, coram Zyborth Chothko ...^b [et] coram filiis eius et coram Andrea et Joanne Nyekrasz de Szkrobovo et coram Stanislao curato de Iszkolka et coram tota parochia in dicta Polonka; ut sit memoria pro anima mea in dicta ecclesia suprascripta perpetualiter et in ewm, ideo oro literam per presentem. Orate pro me et miseramini mei.

369.

Wilno, 7 stycznia 1491.

Narbut Ginwilowicz sprzedaje Andrzejowi biskupowi wileńskiemu i następcom jego za ośmnaście kóp szerokich groszy monety praskiej a liczby litewskiej dziedzinę swoją, składającą się z człowieka z dwoma jego synami podanymi imiennie, tudzież dwie ziemie, z których jedna leży koło jeziora Styrnie a druga koło jeziora Gajluny w dystrykcie wileńskim, ze wszystkimi prawami i przynależnościami.

M. H. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin cienki, 31,9 × 18,1 + 3,3 cm, dość zbrudzony, w kilku miejscach splamiony i zmięty, popękany i zwłaszcza na lewym górnym rogu nadgryziony przez myszy. — Inwokacja pismem grubszym, z inicjałem wcale ozdobnym na całą wysokość tekstu, z zapiskiem na marginesie wzdłuż niego przez X. M. Herburtą: NB. Jam transscriptum. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu spodniem pierwotny

368. ^a coclearia poprawia z coclearia Lib. VI, tak też i Lib. M. ^b w tekście salarte 1—2 wyrazy

zapisek zatarty i wygryziony; 2) niżej zapisek bliskoczesny: Penes lacum Stirno et lacum alium Goylvny in districtu Lobonari; 3) późniejszy z w. XVII: Venditio Narbuta Ginwilowicza certorum bonorum episcopo Vilmensi; 4) na złożeniu bocznem z w. XVIII: JW. Biskupowi Wilenskiemu; 5) sygnatury: a) na złożeniu wierzchniem ślad pierwotnej sygnatury: XX... z datą 1491; b) z w. XVII: 39; c) z w. XVIII: Num XIII przekreślany i przepisywany.

Kop. 1. Lib. I z k. CXVIII—CXIX' z nagłówkiem: Empcio hominis dicti Pacusz cum duobus filiis Andrusz videlicet et Meylvs per Andream episcopum Vilmensem. — 2. **Lib. II str. 335—337 z nagłówkiem:** Venditio Narbuth Ginuilowicz subditi cum ipsorum terris circa lacum Scirny (poprawione na Sczyrny) et Goylony in districtu Vilmensi Andreae episcopo Vilmensi. — 3. **Lib. Magn. k. X—X' z nagłówkiem jak Lib. II.**

Reg. Ks. Przystałowski W., Żywoty bisk. wil. T. I str. 66.

In nomine Sancte Trinitatis et individue unitatis^a amen. Quoniam humana memoria | eternitati non commensuratur, expedit igitur, ut ea quę fiunt in humanis negociis ad perpetuitatis certitudinem dedu|cantur proborum testimonio et sigilorum munimento. 15 Ego igitur Narbuth Gynuilowicz^{b1} universis et singulis, presencium | noticiam habituris publice recognosco et profiteor, quod non coactus nec compulsus, sed animo deliberato meorumque amicorum et consanguineorum maturo consilio prehabito, hominem dictum Pacusz^c cum^d duobus filiis Andrusz et Meylusz^e nominibus et cognominibus his vocatos et appelatos, una cum uxoribus et pueris ipsorum et duabus terris, una circa lacum 20 Sczyrny et alia circa lacum Goylony² in districtu Vilmensi sita, vendidi et presentibus vendo reverendissimo in Cristo patri et domino domino Andree Dei gracia^f episcopo Vilmensi suisque legitimis successoribus ceteris episcopis pro decimocto sexagenis lato- rum grossorum monete Pragensi(s) et numeri in magno ducatu Lythuanie consueti, ad utilitatem meam et meorum successorum integre et complete receptorum. Que quidem 25 bona hereditaria cum dictis hominibus prefato domino episcopo et suis successoribus cum omni iure, dominio, iudicio, potestate, libertate, quibus ipse possidebam hactenus, cum omnibus agris cultis sive colendis, locatis sive^g locandis, areis, argultis, silvis, nemoribus, indaginibus, sareptis, rubetis, borris, mericis, mellifici(i)s, venacionibus, pratis, pas- cuis inventis et inveniendis, constructis et construendis, stagnis, lacubus, paludibus, val- 30 libus, montibus, aquis fluentibus, piscinis, piscaturis et earum^h decursibus, cum omnibus ac universis usibus, fructibus, utilitatibus, censibus, proventibus, contributionibus, redditibus, serviciis, laboribus, honoribus et donacionibus quibuslibet pacifice et quiete, libereⁱ et perpetue resigno habendum, tenendum, possidendum, utifruendum, vendendum, com- (m)utandum, alienandum ac^j in usus suos beneplacitos convertendum, prout sibi et suis 35 successoribus melius et utilius videbitur expediri. In cuius rei testimonium sigillum meum est appensum. Actum et datum Vilne, feria sexta in crastino Trium Regum anno Do- mini millesimo quadricentessimo nonagesimo primo. Presentibus honorabilibus magistro Adam capellano in superiori arce Vilmensi^k et magistro Bernardo domini Jachno advo-

369. ^a In nomine Domini amen *Lib. I* ^b Naburch Gynnylowycz *Lib. I* ^c Pacussz *Lib. I* 40
^d et Or. i kopje ^e Andrusz et Meylussz *Lib. I* ^f tych dwóch wyrazów w *Lib. I* brak ^g seu *Lib. I*
^h eorum Or. i *Lib. I* ⁱ w *Lib. I* brak tego wyrazu ^j hac Or.

369. ¹ Pochodzi zapewne z rodu Nacza Ginwilowicza h. Doliwa, o którym ob. Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarских w Roczniku Herald. T. VIII (1926/7) str. 138 i nast.
² Styrnie i Gajluny, jeziora w pow. wileńskim, 67 km. na pn. od Wilna, między Malatami 45 a Labonarami ³ T. j. w kościele św. Marcina na górnym zamku wileńskim.

cati Vilnensis filio et Jacobo altarista^k in Troki, Petro mansionario Sancte Trinitatis Vilnensis et nobilibus Bogdan Andreyevycz^k et Petro fratre eius et Johanne Malevycz, Venczeslao Olechnovycz, Benedicto Sknyathowycz, et aliis quam plurimis fidedignis etc.

370.

Uszakowo inaczej Wojstom, 30 maja 1491.

Stefan Andruszkowicz Jado(d)gowicz inaczej Radziwill z Uszakowa, bezdzietny, zapisuje nowy swój dwór wraz z ludźmi braciom, a kościolowi św. Jerzego w Uszakowie inaczej Wojstomiu kolacji swojej i braci nadaje: ludzi swoich poddanych w Oszmiańskim zwanych oddawna Bojarskimi i Łubkami, przytoczonych po imieniu z osobna; własnych poddanych zwanych Owiatczyszy, również imiennie wyliczonych wraz ich posiadłościami i obowiązkami; ziemię swoją, gdzie był stary dwór, szczegółowo umiejscowioną; zobowiązując parocha Wacława Kraseszkę i jego następców do odprawiania co miesiąc mszy św. za duszę swoją w tymże kościele przed własnym ołtarzem.

Or. brak.

Kop. 1. Czart. k. 45¹—46. — 2. Lib. Magn. k. 37.

Reg. 1. Ks. Przyałgowski W., Żywoty bisk. wil. T. I str. 85 (mówi o fundacji altarij w kościele wojstomskim). — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 206.

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo. Notum sit universis et singulis notitiam habituris, has praesentes literas auditoris aut lecturis: Quod ego nobilis Stefanus Andruszkowicz Jatolgowicz alias Radziwill¹ in Uszakowo², in proventa aetate mea videns me Dei praedestinatione prole in hoc saeculo carere, quae decessum meum in bonis meis haereditaret, diligenter hoc considerabam, quo mihi misericordiam Dei consequerem. Ita nunc cum sim sanus corpore et mente, non invitus neque fraude aliqua deceptus, sed mera et bona voluntate mea volens lucrari salutem animae meae, relicta fratribus meis aula mea in Uszakowo noviter aedificata hominesque na Rusi et Oszmiana, do et ascribo ecclesiae S. Georgii in Uszakowo alias Ffoystom collationis meae fratrumque meorum certos homines subditos meos, qui pertinebant ad hanc meam aulam, quam aedificatam ego teneo et possideo residentem in Uszakowo alias Ffoystom, et hi homines manentes prope fluvium Villiae, qui vocantur ab antiquis annis Boiarscy et Lubki³, et nominando quemlibet eorum proprio nomine, primum Michaiło Lubkowicz, secundum Allekszey Lubkowicz, tertium Lubko Pawlukowicz, quartum Szczepul Ihriszko Odziereyki cum filiis et nepotibus et posteris eorum, qui modo vivi extant^b et futuri erunt, cum omnibus terris, campis, tributis et laboribus omnique debito officio, quod mihi exequabantur; item alios homi-

369. ^k altaristae Or. ¹ Lib. I kościółkę pisze wycz

370. ^a Zubki Czart. ^b erunt Czart.

370. ¹ Niewątpliwie syn Andruszka Jado(gowicza, jednego z fundatorów kościoła w Uszakowie (ob. wyżej str. 259 Nr 232 w. 6 i nast.). Imię Radziwill nosił brat Andruszka (ob. tamże w. 31 oraz str. 387 Nr 331). ² Objasnienie tej miejscowości ob. wyżej str. 258 Nr 232 przyp. I.

nes meos subditos proprios, qui manent cum hominibus subditis consanguinei mei nobilibus domini Nicolai Szymonidowicz Niemiera pod Daniszowem³ et vocantur antiquitus Owiaczyszy nomine, primum Ffasko Woronowicz, secundum Alekszey Czyzyk, tertium Hryszko Szoika Offiedczycz, quartum Waszil Lubkowicz cum filiis et nepotibus eorum, qui modo vivi extant et futuri erunt, cum omnibus terris, campis, tributis et laboribus omnique debito officio, quod mihi exequabantur; item do et lego terram meam propriam Siedliscze, in qua sita fuerat aula mea antiqua podle drogi, tendentem ab aula mea mimo koszczell nass ad Horkolle⁴ y do Dubotollkoff⁵, cuius latitudo et longitudo est ad quinquaginta tunnas, absque piscinis, pratis et silvis, quae adiacent eidem terrae alias Szedliscze. Hunc campum et agrum cum praedictis hominibus, cum piscinis, pratis et silvis do per praesentes et ascribo perpetuis temporibus huic ecclesiae praedictae in Vszakowo alias Ffoistom positae et parochio nostrae parochialis venerabili Venceslao Krasieczka et successoribus aliis parochis, ad quam hanc legationem meam omnes fratres mei neque ullus consanguineorum meorum aliquid iuris habere, neque post mortem meam voluntati meae contradicere possunt. Parochus autem in hoc templo S. Georgii tenetur et tenebitur ad altare meum positum ad latus templi huius in dextera parte pro anima mea na cazdym miesiącu mszy S. Chrystyny odprawować. Actum est coram fidedignis, hoc est in praesentia nobilium Stanislai Michałowicz Butwillowicz, nobili Adamo Wołodkowicz, nobili Szebestiano Stankowicz et nobili Szteczko Szymkowicz, qui propter corroborationem et confirmationem huius voluntatis meae spontaneae me rogante sigilla sua ad has literas meas affigi iusserunt. Ego quoque praedictus Radivill Jadollgowicz in Uszakowo ad maius testimonium sigillum meum affixi. Datum in aula mea Uszakow Ffoistom, feria secunda post festum S. Trinitatis hamen.

371.

Rzym, 2 grudnia 1491.

Papież Innocenty (VIII) powiadamia kapitułę kościoła łuckiego o obsadzeniu przez siebie tegoż kościoła osobą Jana elekta łuckiego po śmierci biskupa Stanisława, nakazując przyjąć go z posłuszeństwem i uszanowaniem.

M. R. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, pięknie zachowany, 42 × 25 + 6 cm. — Na sznurze jedwabnym wisi bulla papieża Innocentego VIII, dobrze zachowana. — Inicjał I(nnocencius) na lewym marginesie. — A. Zapiski kancelaryjne: 1) pod zakładką z lewej strony na marginesie: de(cember), obok pod tekstem Scriano, pod tem inną ręką: Ach. de Maffeis; 2) niżej na zakładce od wewnątrz: D. Galletus. Ad e(?) palosus(?) pro comput.; 3) w środku trzy własnoręczne podpisy jeden pod drugim: B. de Maffeis, A. de Piccolominibus, Ste. Caramellus; 4) na zakładce z prawej strony ręką pisarza: P. de Piccolominibus, nieco wyżej przy brzegu: pro turchis; 5) na odwrociu na złożeniu wierzchniem: litera R(egestrata), u jej spodu: tractus prothon. a w górnym jej brzuszku wpisane L; 6) poniżej: P. de Valcoletis(?). — B. Zapiski archiwalne: 1) Provisio episcopatus Luceoriensis (w. XVII); 2) sygnatura z w. XVI: 34; 3) między nacięciami bulli zapisek wyszkrobany.

370. ³ Daniszewo (Daniuszewo), dziś miasteczko nad Wilją na wsch. od Wojstomia. ⁴ Folwark Horkol (Gorkol) leży 5 km. na pn.-zach. od Wojstomia (Uszakowa). ⁵ Dubatówka, miasteczko o milę na pn.-zach. od Wojstomia.

Reg. 1. Korzeniowski J., Excerpta ex libris manu scriptis Archivi Consistorialis Romani (w Scriptoribus Rer. Pol. T. XV [1894] str. 79 nr 19 z Acta Camer. I, gdzie jest podany jako Johannes Nicolai i archidiakon wileński). — 2. Abraham W., Sprawozdanie (II) str. 157 (z Arch. Watykańskiego, Oblig. et Soluc. T. X f. 106 przy dacie 7 grudnia jako dniu złożenia opłaty).

Innocencius episcopus, servus servorum Dei. Dilectis filiis capitulo ecclesie Luceoriensis salutem et apostolicam benedictionem. Hodie ecclesie vestre | tunc per obitum bone memorie Stanislai olim episcopi Luceoriensis¹ extra Romanam curiam defuncti pastore carenti, de persona dilecti | filii Johannis electi Luceoriensis² nobis et fratribus nostris ob suorum exigentiam meritorum accepta, de eorundem fratrum consilio duximus | apostolica auctoritate providendum, proficiendo eum dicte ecclesie in episcopum et pastorem ac curam et administrationem ipsius ecclesie sibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus prefato Johanni electo tamquam patri et pastori animarum nostrarum humiliter intendentes ac exhibentes ei obedientiam et reverentiam debitas et devotas, eius salubria monita et mandata suscipiatis humiliter et efficaciter adimplere curetis. Alioquin sententiam sive penam, quam idem Johannes electus rite tulerit in rebelles, ratam habebimus et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo nonagesimo primo quarto nonas Decembris^a, pontificatus nostri anno octavo^b.

372.

Wilno, 29 czerwca 1477—1491.

Olechno Sudymuntowicz wojewoda wileński do Waska Ljubicza pisarza królewskiego i dzierżawcy lubeckiego, aby nie budował jazu na rzece Dnieprze przy Strzeszynie na szkodę kanoników wileńskich, a to w myśl wyroku sądu, który się odbył w tej sprawie.

List oryginalny w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Papierowy, na karteczce 21·8 X 9·4, na brzegach zwłaszcza w zagięciach nieznamcnie naddarty, zresztą doskonale zachowany. List pierwotnie zamknięty na złożeniu spodniem pieczętką z zielonego wosku, okrągłą, średnicy 25 mm, która przy otwarciu została skruszona niemal zupełnie, tak że tylko plama w tem miejscu i ledwie ślady wosku pozostały. Po obu stronach pieczętki dwa nacięcia w papierze na wskroś, przez które przeciągnięty był niegdyś pasek, którego ślad do dziś widoczny. Na odwrociu na złożeniu wierzchniem adres ruski ręką tekstu: + Prijatelju naszomu panu Wasku Ljubiczu pisarju gospodarja naszoho naměstniku Ljubetckomu. Niżej zapisek blisko-

371. ^a te trzy wyrazy wpisane współcześnie inną ręką bledszym atramentem ^b ten wyraz wpisany współcześnie bledszym atramentem j. w.

371. ¹ Stanisław syn Jakóba ze Stawu kanonik wileński, „nobilis“, prekonizowany na stolicę biskupią w Lucku d. 9 listopada 1483 (ob. Eubel C., Hierarchia catholica m. ae. T. II² str. 181 oraz Abraham W., Sprawozdanie (III) str. 32 i 33); czyt. o nim X. Fijałka J., Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę (Polska i Litwa w dziejowym stosunku str. 166 z przyp. 1). ² Jan syn Mikołaja z Wilna, archidiakon wileński, † przed 30. V. 1502 (ob. Eubel, l. c. oraz Korzeniowski J., Excerpta... str. 79 i 81 nr 19 i 27); czyt. o nim X. Fijałek l. c.

czesny: Litterae Sudzymundi pallatini Vylnensis ad notarium regni factorem in Lyvbyecz, ne obstaculum in Borystene alias Nyepr haberet (*ręka w. XVII dopisała*;) Juni 29. *Poniżej w w. XVIII ręką ks. Grudzińskiego*: List od woiewody wileńskiego do Waśka Lubicza namiestnika Lubeckiego, aby jaz na rzece Dnieprze nie zabijał in praeiudicium dobr Strzeszyna kapipituły wileńskiej.

Ot Olechna Sudymontowicza¹ woewody wileńskoho prijatelju moemu panu Wasku pisarju gospodarja naszoho korolja eho miłosti, naměstniku | Ljubetckomu², poklon i prijaznъ. Zděs nam howorili kanowniki wileńskii na twoju miłostъ sztoż děi twoja miłost u ich | zemli u³ Strěszině³ zabil jezъ sobě na bondu na Dnebrě; a tomu wżo děi sudъ byl; sudili obczii ljudi Horwolci⁴, naszlii tam kanownickich ljudei wo wsem prawych, i listъ sudowyi zděs pered nami kanowniki klali. Ino twoei miłosti powědalbych prawa, ino sam twoja miłostъ praw znaet, i pisywal twoja miłostъ prawa, hdě wżo obczoż prawo bylo tut, by twoja miłost dal u pokon, kotoraja twoei miłosti korystъ, szto twoja miłostъ cerkowъ Bożiju kriwditъ. Pisan u Wilni, junija 29.

373.

(Wilno), 1491.

Mikołaj Niekrasz i Bogdan bracia sprzedają ks. Janowi wikaremu konwentu franciszkańskiego NMP. w Wilnie sianożęć swoją i las za trzy kopy i dwadzieścia groszy litewskich.

Or. i Kop. brak.

Przekł. polski na dwóch luźnych kartkach w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej: 1. z w. XVIII z wskazaniem sygnatury dokumentu: Sub Litt. AA. N° 32 do A^o 1491; sygnatura przekładu: str. 2 Nr 4; regest na marginesie inną ręką: Kupny las y sianożęć. — 2. z początku w. XIX z sygnaturą na odwrocin: Od. 2. Fas. 1. N. 2 i regest ręką tekstu: R^o 1491 Przedaż na Sianożęć y Las od Bohdana y Mikołaja y Niekrasza, poniżej: do Rykoń.

Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie z 5 grudnia 1522 (ob. wyżej str. 37 Nr 22) w słowach: (19) Alias item litteras quibus Nicolaus Nekrass, Bogdan fratres pratum suum pro tribus sexagenis eiusdem monasterii fratribus se vendidisse fatentur.

W imie Panskie amen. Ponieważ wszystkie czynności ludzkie w niepamięć iść zwykły, potrzeba jest, aby one wyraźnym pismem na wieki bywały^a utwierdzone. Dlatego my bracia, to jest Mikołaj Niekrasz i Bogdan sprzedajemy sianożęć naszą y las wielebnemu xiędzu Janowi wikaremu wileńskiemu zakonu Braci Mniejszych u Panny Marii za trzy kopy y groszy litewskich dwadzieście bez zadnej przeszkody. Ktore nasze własne dziedzictwo ześmy przedali, na tey rzeczy przyświadczenie byli uczciwi panowie, jako to Juszko Tunkowicz, pan Mikołaj Jucewicz^b, Marcin Bierba i innych dość wiele w roku 1491. I prosiliśmy pana Jerzego, aby zawiesił swoją pieczęć dla utwierdzenia prawdy. L. S.

372. ^a poprawione tą samą ręką z na

372. ¹ Ob. o nim objaśnienie na str. 362 Nr 307 przyp. I. ² Lubecz, dawny gród i siedziba starostwa nad Dnieprem w dawnym województwie czernihowskim. ³ Straszyn ob. objaśnienie na str. 35 Nr 24 przyp. I. ⁴ Horwał, dawny gród i miasto w województwie mińskim, nieopodal ujścia Berezyny do Dniepru.

373. ^a były Przekł. z w. XIX ^b Jucewicz Przekł. z w. XIX

374.

B. m., 20 stycznia 1492.

Kazimierz (Jagiellończyk) król polski i wielki książę litewski odnawia swoje nadanie uczynione w Wilnie 3 stycznia 1441 dla kościoła w Pobojskach.

Or. brak.

Kop. 1. Czart. k. 20. — 2. Lib. Magn. k. 13'—14.

Kazimirus Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Littuaniae, Russiae Prussiaeque dominus et haeres (*następuje tekst dokumentu wydanego w Wilnie 3 stycznia 1441, ob. wyżej str. 191 Nr 168*). Anno eiusdem Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo ipso die sancti Phabiani renovatum, ad relationem magnifici Nicolai Radywil palatini Vilmensis et magni ducis Littvaniae cancellarii.

375.

Wilno, 1 lutego 1492.

Wojciech Tabor elekt i administrator wileński czasu wakansu stolicy wileńskiej, na żądanie Kazimierza króla polskiego i wielkiego księcia litewskiego tudzież rady jego wielkoksiążęcej, zleca swemu notarjuszowi transumować w formie aktu publicznego tekst pokoju melneńskiego (akt Zakonu Niemieckiego) z 27 września 1422, na co przykłada własną swoją pieczęć.

Or. brak.

Kop. Lib. I z k. LXXXI—LXXX' z nagłówkiem: Privilegium et inscriptiones inter Vladislaum regem Polonie et magistrum generalem Prussie.

In nomine Domini amen. Universis et singulis cristifidelibus cuiuscunque status, gradus ac eminencie fuerint, presentes literas sive presens transsumpti publicum instrumentum inspecturis, visuris, lecturis et audituris, seu quibus hoc ipsum transsumpti publicum instrumentum exhiberi contingerit, Albertus Tabor electus et administrator Vilmensis sede vacante salutem in Domino ac humilem com(m)endacionem cum oracionibus in Christo devotis et presentibus fidem indubiam adhibere. Noveritis, quod nos vidimus, tenuimus, legimus et diligenter inspeximus litteras privilegii et inscripcionis tenoris infrascripti magnifici et venerabilis domini fratris Pauli de Russdorff ordinis Hospitalis Beate Marie Theutonicorum Iherosolimitani magistri generalis et venerabilis ac religiosi viri fratris Sifridi^a Landere de Spanheim dicti ordinis per Liunionem preceptoris generalis et prelatorum ac dominorum ordinis prefati sigillis maioribus in cedulis de pargameno appensis sigillatas, veras, sanas et integras, non viciatas, non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, per serenissimum ac illustrissimum principem et dominum dominum Casimirum Dei gracia regem Polonie, magnum ducem Lythuanie, Russie, Prussie Samogittieque dominum et heredem etc. sueque serenitatis dominos de consilio magni ducatus Lythuanie nobis concessas. Quorum quidem litterarum tenor sequitur successive et est talis:

Tu na k. LXXIX'—LXXX' następuje tekst traktatu, zawartego między w. mistrzem Zakonu Niemieckiego Pawłem de Rusdorf a królem Władysławem Jagiellą i w. ks. Wi-

tołdem nad jeziorem Melnem d. 27 września 1422 (jest to akt ze strony Zakonu, ob. Raczynski, Codex dipl. Lithuaniae str. 255—92).

Quibus quidem litteris diligenter inspectis, ad requisicionem ipsius serenissimi principis et domini domini Casimiri Dei gracia regis Polonie et magni ducis Lythuanie etc. et suae serenitatis dominorum de consilio Magni Ducatus prefatorum, per notarium nostrum publicum infrascriptum ipsas exemplari mandavimus et transsumi ac in publicam formam redigi; decernentes et volentes, ut huic presenti transsumpto publico sive exemplo plena fides deinceps adhibeatur ubilibet in locis omnibus et singulis, quibus fuerit oportunum ipsumque transsumptum fidem faciat et illi stetur ac si originales^b ipse littere apparent. Quibus omnibus et singulis auctoritatem ordinariam interposuimus et decretum, et ad ampliorem evidenciam premissorum omnium et singulorum sigillum nostrum presentibus duximus appen(dend)um. Datum et actum Vilne, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, indicione secunda, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Innocencii divina providencia pape octavi anno ipsius octavo, die vero Mercurii prima mensis februarii. Presentibus ibidem venerabilibus et honorabilibus viris dominis Joanne de Tworkouo off(iciali), Georgio de Volozyna et Alberto de Buk canonicis Vlnensibus, Mathia de Cholchlo curato, Joanne de Oszmana et Stanislao de Syelub in ecclesia cathedrali Vlnensi altaristis, necnon legali Thilemano Soffran apostolica auctoritate notario publico Hildesemensis diocesis apostolico, testibus circa premissa.

376.

Wilno, 24 lutego 1492.

Kazimierz (Jagiellończyk) król polski i wielki książę litewski na prośbę ks. Stanisława plebana w Nieświeżu zatwierdza i wznawia przywilej, już zaginiony, ale zachowany w odpisie, fundacji i uposażenia tegoż kościoła niegdy przez Mikołaja Niemirowicza; uposażenie to kościoła i jego rektorów obejmuje: trzech ludzi do wszelkiej posługi i pracy, plac Ostrów, na którym stoi kościół wraz z plebanją i wszelkimi łakami; karczmę wolną w Nieświeżu i jednego kmiecia w Kukowiczach, z wszelką jego powinnością; dań miodową od ludzi wymienionych i dziesięcinę zbożową z obu dworów, Nieświeża i Dworca; po dwa woły i jednym koniu do orania corocznie, opłatę pieniężną „kunice“ i „jałowice“ od ludzi tegoż dystryktu nieświeskiego; wolne rybołostwo w stawie i jego rzece; wreszcie za plac opuszczony zw. Dąbrową, dany sobie za zgodą biskupa Wojciecha, nadaje kościołowi plac inny, dogodniejszy zw. Tywonowizną.

Or. brak. Istniał on jeszcze w r. 1522 (ob. niżej Kop. 1).

Kop. 1. Tyszk. k. 1'—2 nr 1 z dopiskiem przy końcu tą samą ręką: Sta: Comorowsky ex originali transumpsit. — 2. Rpis Czart. nr 1775 (5718|19) Wizyta Brzostowskiego z r. 1700 raz na str. 1603|4 (dawniej k. 830) i drugi raz str. 1653|4 (dawniej 856), odpisy bezpośrednie z Kop. 1, jak zaznaczono w tych kopyach.

Reg. 1. X. Fijałek Jan, Uchrześcijanienie Litwy przez Polskę str. 162 przyp. 2. — 2. Jakubowski Jan, Czy istnieli kniaziowie Nieświescy, w Ateneum Wileńskiem R. I z. 1 (Wilno 1923) str. 2.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ne actus hominum, qui sub tempore fiunt, successu temporis e memoria hominum labentur, necessarium est easdem litterarum apicibus cum testium fidedignorum annotatione ac sigilli ap(p)ensione perhennari. Proinde nos Casimirus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithvanie, Russie
 5 Prussieque dominus et heres, universis et singulis presentibus et futuris, harum noticiam habituris, tenore presencium significamus: Quomodo veniens honorabilis Stanislaus plebanus in Nyeswysch¹ suplicavit nobis, quatinus fundacionem ac dotacionem ecclesie in eadem Nyeswysch, per generosum olim Nicolaum Nyemirowicz² factam, confirmare privilegiumque eiusdem renovare et aprobare dignaremur. Cuius quidem fundacionis hoc
 10 idem privilegium, licet sit perditum, nos tamen indemnitati ecclesiastice providere cupientes, visa illius copia, fidem habentes de validitate et integritate illius, tanquam illud sub sigillis et ceteris munimentis ad id pertinentibus videremus, eandem dotacionem sive privilegium renovavimus et aprobavimus ac denuo dotavimus renovamusque, aprobamus
 15 et denuo dotamus per presentes, eidem ecclesie et suis rectoribus tres homines ad quodlibet servitium et laborem obligatos, duos videlicet in Kolczyanoviczi³, Ivan et Procopium dictos, tertium vero in eadem villa Nyeswysch citra curiam nostram degentem Kvnaczovicz dictum; ac aream dictam Ostthrow, in qua prefata ecclesia ac eiusdem plebani curia sita est, cum omnibus pratis, ita quod nullus se in eandem intromittere debet; et tabernam ibidem in Nyeswysch voluntariam, ita quod nulla alia taberna illuc
 20 in detrimentum ac dampnum ipsius statui et propinari debet; et unum kmethonem in Cvczoviczi⁴ dictum Sydorczec cum omni dacione, censu ac proventu per ipsum solvend(is); ac dacionem mellis super hominibus de Woynyloviczi⁵, Vczdenys et Thymoszkoviczi dictis; ac decimam utriusque curie tam Nyeswyssz quam Dworzecz tocius grani, duntaxat excepta avena, ac de ortis tocius sementi ac olerum; insuper per duos boves
 25 et unum equum pro aratro valen(tes) singulis annis, pecuniasque mardurum alias c v n y c z e alias pecudum j a l o w i c z e ex hominibus eius districtus Nyeswyzensis; etiam piscacionem voluntariam in stagno per prefatum olim Nyemyrowicz factam et in fluvio eiusdem stagni superius ascendendo v a t h y s, obstaculis et aliis retibus minoribus duntaxat faciendo; item quia necessitate nostra exigente quandam aream desertam Dvbrova dictam, quam ipse Nyemyrowicz ecclesie prefate dotaverat, cum reverendi patris domini
 30 Alberti consensu ad id legitime facto recepimus, pro ipsaque area aliam aream ipsi ec(c)lesie commodiorem Thywonowyssna dictam per commutationem dedimus et inscripsimus realiter in effectu, damusque et dotamus et inscribimus prefatam aream cum omnibus superius descriptis ecclesie et suis rectoribus tenendum, habendum, utifruendum, pacifice et quiete possidendum perpetuo et in ewm; eciam idem rectores potentes in molendinis nostris molere omnia frumenta, mensura minime salva. Datum Wylne, in
 35 vigilia beati Mathie apostoli^a anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo. Presentibus ibidem reverendissimo patre domino Alberto electo Wylnensi, Nicolao Radiuil palatino Wylnensi et magni ducatus Lithvanie cancellario, Georgio Pacz
 40 Nowogrodensi ac Joanne Zabrzesymsky Polocensi tenutariis, et aliis quam pluri(mis) fide-

376. ^a ręka w. XVIII rozwięszala tę datę na marginesie mylnie na 23 februarii 1498

376. ¹ Nieśwież, dziś miasto powiatowe w Nowogródzkim nad rzeką Uszą, dawna rezydencja Radziwiłłów. ² Ob. o nim objaśnienie wyżej na str. 315 Nr 271 przyp. 1. ³ Koczanowicze, wieś położona o 6 km. na pd.-wsch. od Nieświeża. ⁴ Kukowicze, wieś położona o dwie mile na pd.-wsch. od Nieświeża. ⁵ Wojniłowicze, wieś 5 km. na pd. od Nieświeża.

dignis circa premissa. Relacio eiusdem magnifici Nicolai Radiuil palatini Wylnensis et magni ducatus Lythvanie cancellarii.

377.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492)¹.

Kazimierz Jagiellończyk król polski i wielki książę litewski kościołowi parafjalnemu pod wezwaniem P. Marji w Grodnie, założonemu i uposażonemu przez Witolda, zatwierdza uposażenie w następującej pod ten czas rozciągłości: w mieście Grodnie plac z domem plebańskim, z zagrodnikami, wyrobnikami i komornikami; dwie wolne karczmy przy tymże kościele; z zamku grodzieńskiego rocznie po cztery miary miodu i wosku, tudzież na Wielkanoc szereg świec do nabożeństwa; dziesięciny sнопowe prócz prosa w trzech miejscach; wreszcie dwór Czolkodowo z całą przynależnością; dziewięć jezior, których położenie i nazwy wymienia.

Dokumentu brak; zagiął on wedle wzmianki zatwierdzającego i uzupełniającego to nadanie dokumentu Aleksandra wielkiego księcia litewskiego z d. 28 lutego r. 1494 (ob. niżej pod tą datą), który to dokument jedynie przechował treść uposażenia dwóch poprzednich ksiąg, niewątpliwie na podstawie przekazu dokumentu Kazimierzowego nieznaney daty. Przytoczyło się już wyżej ustęp z dokumentu Aleksandra z r. 1494, gdzie mowa jest o dawniejszych uposażeniach (ob. wyżej str. 140 Nr 115).

378.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492).

Kazimierz Jagiellończyk król polski i wielki książę litewski nadaje kapitulie katedralnej wileńskiej przywilej na ziemię Dokurniszki.

Or. (ruski) istniał jeszcze w r. 1830, jak świadczy katalog Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej z tegoż roku na str. 19, gdzie w dziale Przywilejów pod N° 3° w pozycji 8 znajduje się zarejestrowany: Przywilej króla Polskiego WXL. Kazimierza na małej ćwiartce dawnym ruskim charakterem pisany na ziemi Dokurniszki¹ Kapitulie Wileńskiej do kościoła katedralnego wileńskiego wydany w autentyku.

Reg. 1. Ob. pod Or. — 2. Opisanije rukop. old. Wilenskoj Publ. Biblioteki, Wyp. I (Wilno 1895), priloż. § II str. 18 (streszczenie krótkie, jak wyżej w nagłówku).

379.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492).

Kazimierz Jagiellończyk czyni pewne nadanie na rzecz kościoła parafjalnego w Porozowie¹.

377. ¹ T. j. dniem śmierci króla Kazimierza Jagiellończyka.

378. ¹ Dokurniszki, dobra w pow. oszmiańskim, należące do gminy Soły, 18 km. na pn-wsch. od Oszmiany (Słown. Geogr. T. XV 424).

379. ¹ Ob. objaśnienie tej miejscowości wyżej str. 264 Nr 234 przyp. 2.

Tekstu brak. Wzmianka o przedłożeniu takiego dokumentu Zygmuntowi I znajduje się w dokumencie tegoż króla wydanym w Brześciu (Litewskim) d. 16 lipca r. 1511, zatwierdzającym nadania poprzedników i transumującym akt fundacyjny Jana Fagiłowicza Rymowida dla tegoż kościoła z 29 czerwca r. 1460 (ob. wyżej str. 263|4 Nr 234 Kop. 1).

5

380.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492).

Kazimierz Fagiellończyk nadaje kościołowi parafjalnemu w Puniach¹ dwie kopy groszy litewskich ze swych poborów książęcych, zwanych kapszczyzną².

10

Tekstu brak. Wiadomość o tym ruskim dokumencie jednego z niewymienionych przodków Aleksandra Fagiellończyka znajduje się w akcie tegoż króla dla kościoła parafjalnego w Puniach, wydanym w Wilnie d. 5 lipca r. 1503 (ob. niżej pod tą datą); można przypuszczać, że nadawcą tym był król Kazimierz Fagiellończyk, a to na podstawie dalszej wzmianki w tymże dokumencie, iż ruskie to nadanie przedłożył królowi poprzedni pleban.

15

381.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492).

Kazimierz Fagiellończyk czyni szereg nadań w posiadłościach i dochodach na rzecz kościoła parafjalnego pod wezwaniem św. Andrzeja apostoła i Marji Magdaleny w Słonimie¹.

20

Tekstu brak. Wiadomość o dokumentach po rusku pisanych, tyczących się tych nadań, mieści się w zatwierdzeniu uposażenia wspomnianego kościoła przez króla Aleksandra w Wilnie z d. 2 maja r. 1493 (ob. niżej pod tą datą).

25

382.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492).

Kazimierz Fagiellończyk uposaża kościół parafjalny pod wezwaniem Ś. Piotra w Hoży¹.

80

Tekstu brak. Wspomina o tem nadaniu, spisaniem na papierze w języku ruskim, zatwierdzenie tegoż przez króla Aleksandra z d. 3 czerwca r. 1494 (ob. niżej pod tą datą), któremu przedłożył je wówczas pleban hoski.

383.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492).

Kazimierz Fagiellończyk uposaża kościół parafjalny w Odelsku¹ pod wezwaniem Wniebowzięcia NPM. pewnemi dobrami i daniną miodową.

85

380. ¹ Punie, dziś miasteczko w pow. olickim w dzisiejszej Litwie nad Niemnem na zachód od Trok. ² Kapszczyzna, opłata skarbowa z karczem.

381. ¹ Słonim, miasto w Nowogródzkim nad Szczarą.

382. ¹ Hoża, wieś nad Niemnem po prawym brzegu, dwie mile na pn. od Grodna.

383. ¹ Odelsk, dziś miasteczko na Podlasiu w Białostockim, dwie mile na wsch. od Sokółki.

Tekstu brak. Wzmianka o tem uposażeniu mieści się w przywileju króla Zygmunta Starego dla kościoła odelskiego, wydanym w Krakowie d. 12 września r. 1515, podającym wiadomość, że dokument ten sponął w pożarze tegoż kościoła: et licet ipse (plebanus) sit in possessione pacifica bonorum, que contulit dicte ecclesie felicis recordationis genitor noster divus rex Casimirus... a w drugim miejscu: ...pro duabus vero tunnīs mellis alias wschathky, quod mel ex privilegio Casimiri parentis nostri... singulis annis dabantur i t. d.

384.

B. m. i d. (przed 7 czerwca 1492).

Kazimierz Jagiellończyk zatwierdza uposażenie Myszki na rzecz kościoła parafjalnego św. Mikołaja w Wołkowysku¹ w postaci dziesięciny zbożowej i ogrodowej z dóbr Probojowa².

Tekstu brak. Wspomniane jest to nadanie Myszki i jego zatwierdzenie przez króla Kazimierza w przywileju króla Zygmunta I dla kościoła w Wołkowysku, wydanym w Brześciu (Litewskim) d. 9 sierpnia r. 1511 (ob. w Tomie II pod tą datą).

385.

B. m. i d. (między 22 lutego 1476 a 7 czerwca 1492).

Kazimierz Jagiellończyk zatwierdza fundację altarzy kieżgajłowskiej w kościele katedralnym wileńskim, dokonaną przez Michała Kieżgajłowicza wojewodę wileńskiego w Wilnie d. 22 lutego 1476.

Tekstu brak. Wzmianka o istnieniu tego zatwierdzenia mieści się 1) w przywileju króla Aleksandra dla Stanisława Janowicza starosty żmudzkiego z d. 1 września r. 1496, gdzie mowa jest o zapisie Michała Kieżgajłowicza cum consensu speciali divi genitoris nostri (ob. niżej pod tą datą); 2) na marginesie przekładu polskiego transumptu króla Zygmunta I, zatwierdzającego akt fundacyjny wojewody Michała, w Wilnie d. 18 października r. 1536, z wieku XVII, gdzie czytamy: Confirmatie były: Kazimierza Króla etc. (ob. wyżej str. 348 Nr 296); możliwe jednak, że wzmianka ta o konfirmacji Kazimierza dotyczy zgody królewskiej na fundację, zawartej w zaginionym dziś dokumencie, o którym wspomina akt wojewody Michała (ob. str. 349 Nr 296 w. 8—9).

386.

B. m. i d. (między 4 marca 1484 a 7 czerwca 1492).

Kazimierz Jagiellończyk funduje i uposaża kaplicę w katedrze wileńskiej pod wezwaniem NMP., ŚŚ. Andrzeja i Stanisława¹, w której pochowany został syn jego św. Kazimierz.

384. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 141 Nr 118 przyp. 1. ² Miejscowość nieodgadniona, niegdyś widocznie pod Wołkowyskiem.

386. ¹ Kaplica ta, zwana także Królewską, była kaplicą grobową Jagiellonów; topografje jej i charakter objaśnia ks. J. Fijałek w *Opisach Wilna w Ateneum Wileńskim* zes. 5/6, Wilno 1924 str. 131/2 (ze wskazaniem zapisku Jana z Targowiska).

Tekst przywileju nieznany. Wiadomość o tej fundacji mieści się w bulli odpustowej papieża Aleksandra VI z d. 10 maja r. 1501 dla tejże kaplicy, uzyskanej przez Erazma Ciolka proboszcza wileńskiego (ob. niżej pod tą datą), a także w zapisku Jana z Targowiska w MPH. T. III str. 237).

387.

Grodno, 7 czerwca 1492.

Stanisław Janowicz starosta żmudzki uposaża kościół w mieście swoim Mścibowie, ufundowany przez swego ojca Jana pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela, Michała archaniola i św. Barbary panny a nadany przez siebie Albertowi z Pietrykowa plebanowi diecezji łuckiej, zapisując kościołowi i jego rządcom: dziewięciu ludzi podanych imiennie; czynsz dwóch kóp groszy rocznie z dwóch karczmem w Mścibowie i tyleż z dworu w Mścibowie; pola, dąbrowy i łąki w okolicy Mścibowa z granicami szczegółowo podanemi; dziesięcinę wszelkiego zboża z dworu mścibowskiego; kamień wosku z beczką miodu nieprzaśnego od 15 daniaków z Polyeszcze.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 32'—33' nr 30.

Reg. 1. Ks. Mamerta Herburta obszernie streszczenie w języku polskim w rpsie Czart. 3516 przy końcu tomu II (B) k. 32 z datą 4 przed Penthec. (z Kop.). — 2. X. Fijałek J., Uchrześcijanienie Litwy przez Polskę str. 162 przyp. 2.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum humana opera in se multum sunt labilia^a et a memoria hominum, que multum labilis^b est et caduca, evanescent, necesse est, ut literarum apicibus et testimonio fidedignorum roborentur. Proinde nos Stanislaus Janowicz¹ capitaneus Samogithiensis, huius mundi fragilitatem perpentes, volentesque terrena in eterna felici commercio commutare salutique anime dum in humanis existimus^c salubriter providere, speran(tes) post huius vite occasum ad eternam transferri vitam, ec(c)lesiam parochialem in oppido nostro Msczybow² nostre collationis in honorem sanctorum Joannis Baptiste, Michaelis archangeli ac Barbare virginis per magnificum et generosum dominum Joannem Kyeschgalowicz³ patrem nostrum dive 30 memorie erectam, fundatam et edificatam, ad quam honorabilem dominum Albertum de Pyethrykova⁴ plebanum Luceoriensis diocesis elegimus, nominavimus et presentavimus regendam, tenendam et possidendam, eidemque ec(c)lesie sic erecte, fundate et edificate prefatoque Alberto rectori eiusdem suisque successoribus legitimis pro dotacione eiusdem novem homines in hereditate nostra in prefato Msczybow, videlicet Rodz Mychalowicz, Jvschko Chodorowicz, Thalko Andreyowicz, Thrvchanyecz Romanowicz, Supron 35 Dzerszkowicz, Olyechno, Martinum Nanyeszowczysnye, Kolanko, pro nono vero homine

387. ^a labia w tekście ^b labis w tekście ^c existens w tekście

387. ¹ Ks. M. Herburt (*Reg. 1*) mylnie objaśnia, że to Gasztold starosta żmudzki i kasztelan trocki † 1499. ² Mścibów, dziś miasteczko nad rz. Gniezną, 2 mile na pł.-zach. 40 od Wolkowyska. ³ Jan Kieźgajłowicz starosta żmudzki 1451 i kasztelan trocki a następnie wileński 1451—1485 (ob. o nim Semkowicz Wł., *O litewskich rodach bojarskich w Mies. Herald. T. VII [1914] str. 9*). ⁴ Zapewne Petryków, miasteczko nad Prypecią w pow. mozyrskim.

terram ad serviendum sufficientem ad laborandum, prout et nobis ante donacionem
 huiusmodi laborare consueverunt; ac in iam dicto oppido nostro Msczybow duas taber-
 nas, unam penes curiam plebani ante ec(c)lesiam sittam, aliam versus ec(c)lesiam in acie
 platee que tendit ad Wolkowysky, de qualibet duas sexagenas annuatim percipien(dum),
 prout et nos ante ea singulis annis recepimus et recipere consuevimus; et eciam de curia 5
 nostra in prefato Msczybow duas sexagenas grossorum latorum annuatim ac quatuor
 ortulanos in dicto Msczybow; campum sub dicto oppido Msczybow iacentem inter duas
 vias, quarum una tendit ad vyllam dictam Szydłowycze⁵ et alia ad pontem sub Rzy-
 czewicz ac mericam, que sitta est inter viam que vadit ad Szydłowicze et aliam viam,
 que vadit ad Gerylo usque ad pratum nostrum dictum Lochwynowo, sittum in semita 10
 recta, ad stagnum in fluvio Msczybowka cum prato, campo et merica ex una parte
 fluvii per magnam silvam et graniciem Ryczyewycz dictam alias Doroschkowicz absque
 lesione et destructione silve magne prefate; campum antiquum, quem homines in dicta
 magna silva^e degentes ab antiquo tenuerunt et tenent sine omni impedimento laboran-
 dum; ac pratum magnum ad stirthas penes nostra prata dicta Napoprzecznym; item 15
 pratum dictum Postaysza a nostris pratis cum alio prato ex alia parte a graniciis, quas
 limitavit dominus Joannes Dowoynowicz cum hominibus regie maiestatis Othbabcz; ac
 decimam manipularem omnis grani seminati de curia nostra in dicto Msczybow ac circulo
 alias s dworcza; lapidem cere cum tunna mellis azimi de tributariis nostris in Polye-
 szcze dedimus, donavimus, inscripsimus et perpetuo largiti sumus, damusque, donamus, 20
 inscribimus et perpetuo largimur cum omnibus et singulis redditibus, proventibus, usi-
 bus, utilitatibus, pascuis, pratis et borris in prefatis bonis, que nunc sunt et in futurum
 fieri possunt industria hominum ac provisione meliori mediante, nichil pro nobis aut
 successoribus nostris in bonis superius expressis iuris, domini vel proprietatis penitus
 reservan(tes), tenendum, habendum, utifruendum et in usus ipsius ec(c)lesie et rectoribus 25
 eiusdem, prout eis melius, utilius et commodius videbitur expedire, convertendum et
 perpetuis^d temporibus possidendum. Harum quibus sigillum nostrum presentibus est ap-
 pensum testimonio literarum. Datum Grodne, feria quinta ante Penthecosten sub anno
 Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo. Presentibus ibidem reverendo
 patre, magnificis et generosis dominis Alberto electo et administratore sede vacante 30
 Wynnensi, Nicolao Radwyłowicz Wynnensi, Petro Janowicz Throczeni palatinis et Sta-
 nislao Kosczyewicz tenutario Rownensi, ceterisque testibus pluribus fidedignis.

388.

(Wilno, w początkach lipca 1492).

*Wojciech (Tabor) biskup-elekt wileński na czele panów rady litewskiej do 35
 kniaziów i panów ziemi wołyńskiej: zawiadania o śmierci króla Kazimierza
 i wyborze Aleksandra na wielkiego księcia Litwy.*

Or. (ruskiego) brak.

*Kop. Metryka Litewska, Ks. zapisów T. VI str. 126—7 w dziale p. t. Acta Magni
 Ducatus Lituaniae.* 40

387. ^e tu w tekście powtórzone magna ^d brak w tekście

387. ⁵ Szydłowicze, wieś o milę na pn. od Mścibowa.

Wyd. Akty odnos. sja k'istorji Zapadnoj Rossji T. I (Petersburg 1846) str. 115|6 nr 100, II.

Reg. Daniłowicz I., Skarbiec dipl. T. II str. 225 nr 2039.

389.

Wilno, 28 sierpnia 1492.

Aleksander wielki książę litewski, na prośbę Wojciecha elekta i zatwierdzonego biskupa wileńskiego oraz kapituły jego, potwierdza w całej rozciągłości i wznawia wszystkie kościołowi katedralnemu wileńskiemu i jego kapitule udzielone przez królów polskich Władysława (Jagielle) i Kazimierza rodzica swego tudzież wielkich książąt litewskich Witolda i Zygmunta nadania dóbr i posiadłości, jakie rzeczony biskup elekt, kapituła i słudzy (ministri) kościoła posiadają obecnie i w przyszłości będą posiadali, zwalniając ich od wszystkich danin, czynszów, opłat, ciężarów i powinności, spełnianych i płaconych według prawa i zwyczaju na ziemiach Litwy.

Or. brak; istniał on jeszcze w r. 1830, acz już bez pieczęci, jak zaznacza katalog Kap. Kat. Wil. z tegoż roku na str. 19 w dziale Przywilejów (N° 3°) w pozycji 7, w słowach: na pergaminie w autentyku na czerwonym jedwabnym sznurze byłej pieczęci.

Kop. 1. Muzeum Czartoryskich w Krakowie, dokument nr 627 (Vol. III k. 24). Pergamin średniej grubości, 64 × 24 cm, bez zakładki i pieczęci, nieco zabrudzony, zresztą dobrze zachowany. — Pismo z początku w. XVI, brak inicjału, inwokacja pismem zwiększonym ale nieozdobnym, jakie występuje na współczesnych oryginałach Aleksandra. — Jest to kopia oryginału, przechowywanego niegdy w Archiwum Kapituły Katedralnej Wileńskiej, jak świadczy podany niżej zapisek dorsalny. Pod tekstem z prawej strony zapisek notarialny z 18 września r. 1578, widymujący tę kopję: Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octavo die vero decima octava Septembris auscultata et collationata praesens privilegii copia per me Baltasarum Stephani Crassowsky clericum dioecesis Luceoriensis, sacra auctoritate apostolica notarium publicum, quę concordat cum suo originali de verbo ad verbum. In cuius rei testimonium presentem copiam manu mea subscripsi, signoque ac nomine meis consuetis tanquam super hoc requisitus communivi et obsignavi etc.; obok tego zapisku z lewej strony znak notarialny, wyrysowany tą samą ręką a przedstawiający na trzech stopniach gałązkę z trzema kwiatami kielichowemi oraz z literami, pod gałązką: B. C., w pierwszym stopniu: i. n. r. i., w drugim i trzecim werset: Laudans inuocabo | Dominum et ab inimicis meis | saluus ero (Ps. 17^a). — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu środkowem zapisek ręką tekstu: Copia privilegii Magni Ducis Alexandri confirmationis Episcopatus et Ecclesiae Cathedralis Vilmensis, cuius origionale (sic) habetur in Scrinii Venerabilis Capituli eiusdem Ecclesiae, poniżej Num^o 13, ręka znacznie późniejsza dopisała po et wyraz capituli, inna późniejsza ręka (w. XVI|XVII) dopisała: cum exemptione ab omni onere et iurisdictione, poniżej bliskoczesna sygnatura: II 1492; 2) tamże zapisek z w. XVII|XVIII: Episcopus Vilm(ensis) et V(enerabile) C(apitulum); 3) tamże późny zapisek zatarty zupełnie, z którego widoczna tylko początkowa data: 1494; 4) na złożeniu spodniem ręką w. XVIII: 1492, poniżej inną ręką i bledszym atramentem: Kopia Przywileju. — 2. Lib. I z k. XCV—XCVII z nagłówkiem: Confirmacio Allexandri super bona ecclesiastica i z zapiskiem na początku: Lectum (prawdopodobnie z oryginału). — 3. Lib. II str. 340—342 z nagłówkiem: Libertatio Alexandri seu exemptio ab omni iurisdictione et oneribus saecularibus omnium bonorum episcopalium et ca-

pituli Vilmensis habitis et in posterum habendis. *Tekst posiada zapisek notarialny z r. 1578, co świadczy, że odpis ten pochodzi z Kop. 1, nie zaś z oryginału, którego wówczas w Wilnie nie było, gdyż go zabrał z sobą archidiakon wileński ks. Kasper Zaliwski na synod prowincjonalny, odprawiony przez arcybiskupa Lubieńskiego w Warszawie d. 8 listopada 1643, o czym świadczy zapisek na marginesie Lib. II ręką ks. Mocarskiego obok nagłówka kopji: non confrontatum ex eo, quod dominus archidiaconus accepit pro synodo; zapisek Lectum Correctum obok tekstu kopji nie dozwala się domyślać, czy został on skolonizowany z oryginałem, czy raczej z autoryzowaną kopją.*

Wyd. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. II str. 38—39 (z Kop. 3).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Alexander^a Dei gratia 10 magnus dux Lituaniae^b, Russiae Semogitiaque^c dominus et haeres, ad universorum noticiam praesentium et futurorum deducimus per praesentes quibus expedit: Quia^d inter alias^e Reipub(licae) curas, quibus cor nostrum quotidiana^f solitudine pro subditorum salute distrahitur, ad illud praesertim aciem mentis nostrae convertimus, ad id sedulum destinamus affectum, qualiter venerandas^g ecclesias caelestis imperatoris mancipatas ob- 15 sequiis piis protegamus praesidiis, et libertates ac immunitates^h earum continuis nostrae benignitatis favoribus foveamus, nuncⁱ novas eis libertates et gratias largiendo, pro qualitate temporum et rerum exigentia veteres renovando. Sane pro parte reverendi patris domini Alberti electi Vilmensis confirmati sui que capituli^o devoti syncere nobis dilecti^j nobis oblata peticio continebat, quatenus omnia et singula bona, dominia, haereditates, 20 possessiones, districtus et villas literasque ac privilegia, gratias, libertates necnon immunitates^k eorundem per serenissimos dominos^l olim Vladislaum et Cazimirum^m genitorem nostrum charissimum, Poloniae reges ac illustrissimos et praeclaros eiusdem Lituaniae magnos duces Vitoudumⁿ et Sigismundum venerabili ecclesiae Vilmensi cathedrali et suo capitulo datas, donatas et concessas ratificare, confirmare, gratificare, approbare et 25 innovare dignemur. Nos vero petitionibus ipsorum tanquam iustis et rationabilibus de innatę nobis charitatis^o clementia benigniter annuen(tes), eadem bona, dominia, haereditates, possessiones, districtus et villas, quae et quas dicta ecclesia Vilmensis, electus episcopus, capitulum et ministri in praesenti obtinent et in posterum faelici successu^p temporum obtinebunt, prout in suis metis et limitibus longe, late et circumferentialiter sunt 30 distinctę et limitatę, cum omnibus et singulis eorum utilitatibus, fructibus, censibus, redditibus, proventibus, agris, pratis, campis, pascuis, sylvis, borris, mericis, rubetis, gaiis, mellificiis, venationibus, aucupationibus, stagnis, lacubus, paludibus, rivis, aquis aquarumque decursibus, piscinis, piscaturis, molendinis et ipsorum emolumentis, tributis, censuum exactionibus, contributionibus, solutionibus, iuribus, consuetudinibus, dominiis, proprieta- 35 tibus, laboribus, vecturis, p o d u o d i s, stationibus aut quibuscunque pensionibus in terris Lituaniae dari et solvi consuetis, a quibus dictum dominum^o electum episcopum, capitulum, ecclesiam et ministros eximimus ac^q perpetuo libertamus^r, generaliterque omnes et singulas litteras, privilegia, gratias, libertates et immunitates^h prefatas eorundem bo- 40 norum, dominiorum, haereditatum, districtuum et villarum praedictarum ratificamus, confirmamus, gratificamus, approbamus et de novo innovamus; decernentes ea omnia et singula supradicta robur obtinere perpetuae firmitatis, facien(tes) et constituen(tes) prae-

389. ^a Alexander Lib. I ^b Lythuanie Lib. I ^c Samagithieque Lib. I, Samogitięque Lib. II
^d quod Lib. I ^e brak w Lib. I ^f cotidiana Lib. II ^g venerandis Lib. I ^h emunitates Lib. II
ⁱ Nunc po kropce Kop. 1 ^j nobis sincere dilecti Lib. I ^k poprawione tą samą ręką z emunitates ^l olim 45 dominos Lib. I ^m Wladislaum et Kazimirum Lib. I ⁿ Wythowdum Lib. I, Witowdum Lib. II ^o claritatis Lib. II
^p successu felici Lib. I ^q et Lib. I i II ^r liberamus Lib. I

fatos dominum electum episcopum, capitulum⁸, ecclesiam et ministros veros dominos, haeredes et perpetuos eorundem bonorum, dominiorum, haereditatum et⁹ possessionum, districtuum et villarum praesentium et futurorum possessores. Harum quibus sigillum nostrum est subappensum^t testimonio literarum. Datum Vilnae, feria tertia post Bartholomei proxima, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo. Praesentibus ibidem magnificis, generosis, strenuis et nobiles dominis Nicolao Radziulouicz Vilnensi et magni ducatus Lituaniae cancellario, Petro Janovicz Trocensi palatinis, Joanne Zabrzezinski Polocensi, Stanislaio Janovicz Semogitiensi, duce Alexandro Grodnensi, Stanislaio Chotkievicz Cownensi, Georgio Paczewicz Nouogrodieni et Stanislaio Hlebouicz Merecensi^u, Joanne Dowoinovicz Volkouiensi, Stanislaio Ivaskovicz capitaneis, tenutariis et marsalcis^v nostris, testibus circa praemissa.

390.

Wilno, 26 września 1492.

Jakób Hanuszowicz dzierżawca w Ejszyszkach i marszałek nadworny
 15 w. ks. Aleksandra ostatnią swą wolą zarządza pochować się w kościele św. Bernardyna braci mniejszych od obserwy, wykonawcą zaś tego swego testamentu mianuje Wojciecha biskupa elekta wileńskiego już zatwierdzonego; zapisuje temuż biskupowi dwory swoje dziedziczne Widze i Pierszaje, stanowiące trzecią część dóbr swoich z wszystkimi ich przynależnościami do dowolnego rozporządzenia,
 20 przyczem zwraca pewne pole w Pierszajach, nabyte od dzierżawcy króla nieboszczyka; przekazuje temuż biskupowi w posiadanie dwory swoje i dobra w Oszmianie i Olizarowskiem oraz czynszowników w Bożynie, Zabożewiczach, Stepach i Jacynce, wydając w sprawie spłaty swoich długów szczegółowe postanowienia, a na wypadek śmierci biskupa wyznaczając egzekutorem jego następcę.

25 Or. brak.

Kop. 1. Lib. I 2, k. CVII—CX z nagłówkiem: Testamentum Jacobi Hanussowycz super bona Wydzy et Perszaya. — 2. Lib. II str. 337—40 z nagłówkiem: Testamentum Jacobi Hanuszewicz tenutarii in Eixiski super donationem Alberto episcopo Vilnensi bonorum Widzy et Pierszaje, curiam Osmena et Olizarowskie cum tributariis in Bozyn, Zabożewice, Stepy et Lacyнка (s); jest to odpis zdaje się z Kop. 1. poprawiany niewątpliwie wedle oryginału. — 3. Lib. Magn. k. X' tylko początek bez końca spowodu wyrwania karty, z nagłówkiem jak w Kop. 2.

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 75 przyp. 92. — 2. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. II str. 345.

85 In nomine Domini amen. Quia nemo in carne positus viam potest ultimi iudicii evitare, in quo quilibet eciam de factis propriis redditurus est rationem, proinde ego

389. ⁸ et dodaje Lib. I ^t appensum Lib. I ^u w Lib. I brak tych 4 wyrazów ^v Raduylowycz, Janowycz, Zabrzezinski, Janowycz Samogittiensi, Coszczyewwycz, Paczewycz, Nowogrodensi, Dowoynowycz Wolkoviensi, Iwaskowycz... marszalcis Lib. I; Radywyłowicz, Janowicz, Coscyewicz, Nouogrodensi, Dowoynowicz,
 40 Iwaskowicz, marszalcis Lib. II

Jacobus Hannussowycz^{a1} tenutarius in Eyxyszki^{b2} ac illustrissimi domini et domini Alexandri Dei gracia magni ducis Lythuanie^c, Russie Semogittieque domini et heredis marszalcus^d, per graciā Jhesu Christi sanus mente, licet eger corpore, animadvertens, quod vita hominis super terram more florum marcescit et quod^e homo quottidie^f ad finem vite sue properat, quodque^g mors quottidie^f hōminem insequitur, ac alias con- 5 siderans, quod nil cercius morte et nil mortis hora incercius, eventum huiusmodi hore timens volensque eundem precavere, dum adhuc ratio viget in mei corporis membris et regit mentem, nolens intestatus ab hac vita decedere, sed sue anime salutē providere, ne post obitum meum super bonis per me derelictis aliqua valeat discordia exoriri, huiusmodi meum ordino, conficio et facio presens nuncupatum testamentum seu meam 10 ultimam voluntatem in hunc qui sequitur modum: Imprimis quidem, quoniam anima melior et preciosior est^h corpore et rebus humanis, de eterni regis misericordia plene confidens, quodⁱ cor contritum et humiliatum Deus non despiciet, animam meam Omnipotenti Deo et Beate Virgini Marie totique celesti curie commendo et lego; et si me de infirmitate, qua de presenti laboro, decedere contingat ab hac luce, corpori meo eligo 15 sepulturam ad ecclesiam sancti Bernhardini Fratrum Minorum de observancia, ubi secundum honestum meum^j modum volo sepelliri^k; item eligo, facio et ore proprio nomino atque esse volo reverendum patrem dominum Albertum electum Vilmensem ecclesie cathedralis confirmatum, huiusmodi mei testamenti seu ultime^l voluntatis verum, certum et legitimum executorem, dispensatorem et procuratorem; item lego et inscribo et re- 20 linquo Wydzy³ et Perszaya^{4m} curias meas meri et legitimi patrimonii mei in tercia parte omnium bonorum meorum memorato reverendo domino Alberto electo Vilmensi cum omnibus iuribus, dominiis, iudiciis, potestate, libertate, agris cultis seu colendis, locatis seu locandis, arvis, argultisⁿ, silvis, nemoribus, indaginibus, sareptis, rubetis, boris, mellificiis, venacionibus omnium ferarum et fugacionibus alias gon y castorum, pratis, 25 pascuis inventis et inveniendis, stagnis, lacubus, paludibus, vallis, collibus, montibus, aquis^o, fluminibus, vadis, piscinis et earum decursibus, cum molendinis factis et faciendis, cum omnibus et singulis usibus, fructibus, utilitatibus, censibus, proventibus, contributionibus, redditibus, honoribus et donacionibus quibuslibet, perpetue habendum, possidendum, tenendum, utifruendum, vendendum, commutandum, alienandum, donandum 30 prefatas curias et ipsa bona mea, prout ipsi domino electo melius et efficacius pro salute anime mee videbitur ordinare^p; item quandam campum in Pyerszaya^q a tenutario olim domini regis iure lucrifactum restituo et restitui volo; item lego, inscribo et relinquo

390. ^a Hanuszewicz Lib. II, Hannuszewicz Lib. M. ^b Eyxyszky Lib. II, Eyksyszky Lib. M. ^c Lituaniae Lib. II i Lib. M. ^d marszalcus Lib. II i Lib. M. ^e quia Lib. II i Lib. M. ^f cotidie Lib. II, cotidie Lib. M. ^g quia que Lib. II i Lib. M. ^h tu urywa się tekst Lib. M. spowodu wyrwania karty jeszcze w w. XVIII, co oznaczyła ręka owego czasu: NB. desunt folia ⁱ quia Lib. II ^j Lib. II pierwotnie meum honestum poprawione jak w Lib. I ^k sepilliri Lib. I ^l Lib. II dodaje mee poprawione na me ^m Perszaia Lib. II poprawia z Pierszaie ⁿ argultis Lib. II poprawia z virgultis ^o quis Lib. I ^p ordinari Lib. II poprawia z ordinare ^q Pyerszaia Lib. II poprawia z Pierszaie 40

390. ¹ Jakób Hanuszowicz był synem Hanusza Dagirdowicza, który wraz z bratem swym rodzonym Chwiedkiem fundował i uposażył w r. 1481 kościół we wsi swej Widzach (ob. wyżej str. 372 Nr 315; o Hanuszowiczach por. nadto Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 70). ² Ejszyszki, miasto w pow. lidzkim, 39 km. na pn.-zach. od Lidy. ³ Ob. objaśnienie wyżej na str. 372 Nr 315 przyp. 2. ⁴ Pierszaje, dziś miasteczko koło Wołożyna w Mińszczyźnie 45 po polskiej stronie.

curias meas et bona mea videlicet Oszmena⁵ et Olyzarowskye^{r 6} necnon tributarios in Bozyn⁷, Zabozeuyczy⁸, Stepy et Jacynka⁸ sortem meam contingentes, cum omnibus ipsorum iuribus, dominiis, iudiciis, potestatibus, libertatibus, censibus, proventibus, contributionibus et universis obventionibus, cum omnibus graniciis limitibusque ita late, prout ea solus ipse tenui et habui longaque et ut ipsa in suis circumferenciis sunt distincta, prefato domino electo tenendum, habendum et possidendum. Ex quibus quidem curiis, bonis, tributariis prefatis omnia debita cum creditoribus meis per me contracta, que difusius in registro meo Ruthenico^t sunt deducta et specificata, memoratus dominus electus executor eisdem creditoribus meis legitime probata exolvit, factaque^u ipsis plenaria et totali solutione dicte curie Oszmenensis et Olyzarowskye necnon tributarii et bona prefata ad propinquos meos iure propinquitatis devoluentur; et si ipsas curias proxime predictas bonaque et tributarios dicti propinqui mei nollent ad dominum electum pro tempore devolvi, extunc in manus eiusdem solutionem illorum debitorum et sepulture mee ac familie, que mihi serviebat, expeditionem reponant. Quam sepulturam et familie expeditionem per ipsum dominum electum de eisdem curiis Oszmanensi et Olyzarowskye^v et tributariis preinsertis honorifice fieri mihi volo et lego. Ubi vero prefatum dominum non expedita executione testamentaria mea mori contingat, successori suo huiusmodi testamenti et ultime voluntatis mee^w executionem eo quidem modo ut domino electo committo, eumque de presenti executorem meum facio et eligo. Quod equidem testamentum meum seu ipsam ultimam voluntatem valere volo et tenere iure testamenti et si iure testamenti non valeret ratione obmissionis, pretericionis et alterius cuiuscumque solennitatis, volui et volo ipsam meam voluntatem ultimam valere iure codicillorum seu donacionis causa mortis aut inter vivos et tanquam iure ultime voluntatis, quo melius valere poterit, et tenere. In cuius rei testimonium sigillum meum est presentibus subappensum. Datum Vilne, feria quarta ante Stanislai de septembre proxima anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo. Presentibus ibidem venerabilibus, nobiles et circumspectis viris dominis Caspar preposito, Joanne de Thworkow^x officiali generali, Alberto de Buk^y, Bernardo de Vilna canonicis Vlnensibus ac discreto Joanne de Troki in ecclesia Vlnensi cathedrali et in Oszmana^z altaria, Joanne eiusdem prefati domini electi marsalco^{aa}, Jachno avvocato, Nicolao Dambrowey-ski^{bb} castrifice et Marco Goszewycz^{cc} consule Vlnensibus, necnon legali ac discreto Martino de Poznanya^{dd} Joannis clerico eiusdem diocesis^{ee}, sacris apostolica et imperiali auctoritate notario publico et coram memorato domino Alberto^{ff} electo Vlnensi causarum et actorum factique presentis scriba, ac aliis quam pluribus fidedignis ad hoc vocatis et rogatis.

390. ^r Olizarowskie Lib. II ^s Zabozeuyczy Lib. II ^t Ruthenico Lib. II ^u facta Lib. I

^v Oszań Olizarowicze Lib. II poprawia z Oszmena et Olizarowskie ^w brak w Lib. I ^x Tworków Lib. II

^y Bug Lib. II ^z Oszań Lib. II ^{aa} marschalco Lib. II ^{bb} Dambrowieyski Lib. II ^{cc} Goszewicz Lib. II ^{dd} Posnania Lib. II ^{ee} dioecesis Lib. II ^{ff} et dodaje Lib. I

40 390. ⁵ Czyżby Oszmianka Murowana (pod Oszmianą), która była we władaniu bojarskiem?
⁶ Miejscowość nieodgadniona; może Olizarowszczyzna, dobra w Nowogródzkim nad Serweczą pod Horodyszczem. ⁷ Może Bożyn w Ihumeńskim nad Berezyną (Dnieprową), tuż na pld. od miasta Berezyny. ⁸ Miejscowości nieodgadnione.

391.

Troki, 4 grudnia 1492.

Aleksander wielki książę litewski, z uwagi na liche uposażenie pierwotne kościoła parafjalnego swojego patronatu w Dorsuniszkach pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP., św. Andrzeja apostoła i św. Gertrudy, przychylając się do prośby Mikołaja rektora tegoż kościoła, daje mu i jego następcom przywilej na karczmę wolną i dziesięcinę zbożową z pól dworu swego w Jeznie, należącego do Dorsuniszek.

Or. brak; istniał on jeszcze w r. 1898, lecz był w kilku miejscach podarty i papierem podklejony, pismo zaś bardzo wyblakło; znajdował się wówczas w Bibliotece Publ. w Wilnie (ob. Reg. 3), skąd w r. 1915 został wywieziony do Rosji.

Kop. 1. Lib. VI k. 230—230' w transumpcie króla Zygmunta III wydanym w Warszawie d. 25 lutego 1601. — 2. Czart. k. 46—46' w transumpcie j. w. — 3. Lib. Magn. k. 38—38' w transumpcie j. w. — 4 a. Rpis Bibl. Czart. nr 1775 (5718|19), Wizyta Brzostowskiego z r. 1716 str. 471—2 w transumpcie j. w. (z mylną datą 1661 wyrażoną słowami). — b. Tamże str. 499—500 w transumpcie j. w. (z mylną datą 161 sic) z nagłówkiem: Copia privilegii decimae Jeznensis et tabernae pro rectore eiusdem ecclesiae Dorsunensis. — c. Tamże str. 811—2 w transumpcie j. w. (z datą poprawną 1601) z nagłówkiem: Litterae privilegii pro decima ex curia Jeznensi ad ecclesiam Dorsuniscensem et pro taberna libera Dorsuniscensi. — d. Tamże str. 813—4 w transumpcie j. w.

Reg. 1. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 190|1. — 2. Ks. Fijałek J., Dorsuniszki, w Kwartalniku Historycznym T. 44 (1930) str. 338. — 3. Opisanije rukop. otd. Wilen. Publ. Bibl. Wypusk V str. 1.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Alexander Dei gratia magnus dux Lituaniae^a, Russiae Samogitiaeque dominus et haeres etc., significamus tenore praesentium quibus expedit universis et singulis tam praesentibus quam futuris, harum notitiam habituris: Quomodo considerantes ecclesiam parochialem in Dorsuniszki^b 1 tituli Assumptionis Virginis Gloriosae dominae nostrae sanctique Andreae apostoli et S. Elizabeth^c iuris patronatus nostri ex prima sui fundatione quodammodo exiliter esse dotatam, ita quod rectores eiusdem pro sua conditione competentem^d victum et statum habere non possunt nec officia divini cultus debite exercere, pro tanto rector ecclesiae praefatae honorabilis Nicolaus humiliter supplicavit nobis, quatenus dignaremur eandem ecclesiam de nostra gratia liberarius dotare et amplificare. Nos vero pro ea reverentia, quam ad Sanctam^e Virginem et etiam ad sanctos patronos dictae ecclesiae habemus, pro incremento cultus divini sacrorumque officiorum in ipsa ecclesia iugi et assidua celebratione pro sanitate nostra et pro salute animarum praedecessorum nostrorum, ex nostra bona voluntate et etiam ad petitiones nostrorum consiliariorum, ad eandem ecclesiam rectori pro tempore existenti et suis (successoribus) rite intransibus in curia nostra nomine Dorsuniszki^b dedimus, concessimus damusque, concedimus et perpetuo inscribimus tabernam liberam statuendi et construendi in solo et area ecclesiastica censumque et omnes utilitates ex ipsa taberna provenientes pacifice et sine quovis impedimento reci-

391. ^a Litvaniae Czart. ^b Lib. VI pierwotnie Dorszuniski poprawia na Dorssuniski ^c Elisabeth Czart. ^d Lib. VI poprawia na kompetenti, jak ma Czart. ^e sanctissimam Czart. i Lib. M.

391. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 326 Nr 279 przyp. I.

piendi et in suos beneplacitos usus convertendi, prout ipsi rectori pro tempore existenti et successoribus utilius videbitur expedire. Damus insuper eidem ecclesiae et perpetuo inscribimus in curia nostra dicta Gezno², spectante ad Dorsuniscki^b, post culturas agrorum nostrorum et post novalia facta et fienda decimas tritici, siliginis, hordei et medicae in vulgari gryka. Idcirco^f tenentario, qui nunc est et qui postea erunt, eorum(que) vicesgerentibus mandamus in nostris firmis mandatis, quatenus id quod S. Ecclesiae Dei deputavimus et perpetuo ac in aevum ascripsimus, integre absque ulla exceptione et absque ulla difficultate suo tempore detis et extradatis. In quorum fidem et testimonium praesentibus literis sigillum nostrum est subappensum. Datum in Troki, feria tertia ipso die S. Barbarae anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo: Praesentibus ibidem reverendo in Christo patre domino Alberto episcopo Vilenensi magnificisque^g generosis Petro Janowicz palatino Trocensi et marschalco terrestri magni ducatus nostri Lituaniae, Joanne Zabrzezinski castellano Trocensi et tenentario in Połocko, Stanislawo Janowicz capitaneo nostro Samogitiae, Stanislawo Kostiewicz^h tenentario in Cawno, Joanne Litaor, Gregorio Ostikowiczⁱ marschalcis nostris, et aliis quam plurimis^j curiensibus nostris, testibus circa praemissa. Datum per manus honorabilis Adae Jakubowicz de Kotra notarii in cancellaria, fidelis^k nostri^l dilecti. — Relatio magnifici Nicolai Rodwiłowicz palatini Vilenensis magni ducatus L. cancellarii.

392.

Łosk, 15 (bez miesiąca) 1492.

Kniahini Hanna Januszowa zapisuje ojcowiznę i dziedzinę swoją Łosk Piotrowi Janowiczowi wojewodzie trockiemu i marszałkowi ziemskiemu oraz dzieciom jego na wieczność, w zamian za co zobowiązał się dożywotnio nią opiekować, od krzywd jej bronić a po jej śmierci dbać o duszę, i jako dał wyprawę ze skarbu swego jej siostron, tak ma wyprawić siostrzenicę jej Marję, gdy będzie wychodziła zamąż.

Or. (ruski). Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Papierowy na ćwiartce większego formatu 21 X 24,4 cm, na zagięciach nieco popękany, zresztą dobrze zachowany. — Pod tekstem pieczęć wyciśnięta przez papier w czarnym wosku, okrągła, średnicy 25 mm, wyobraża w polu pieczęci znak w postaci jakoby dwóch haków łukami na zewnątrz odwróconych, w otoku napis ruski: + ПУТЬ КИГН ІАНШОВОИ. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem ręką bliskoczesną: ЛОСК НА ЛОСКО; 2) tamże u góry zapisek ręką w. XVII: List od x. Anny Januszowey zapisuie ymienie Łosk panu Piotrowi Janowiczoui wojewodzie Trockiemu pod datą w Łosku се є дня нудикта 1; 3) sygnatury (temiż samemi rękami co i na dokumencie z r. 1489): a) bliskoczesny: 2, b) Б (takaż sama nad tekstem u góry), c) B, d) 2, e) Łosk, Fascykuł 1. N. 2. Lit. A. (te ostatnie sygnatury z w. XVIII).

Reg. Semkowicz Wł., Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów w Roczniku Heraldycznym T. VII (1924[5]) str. 203.

391. ^f Lib. VI poprawia na iccirco, tak i Lib. M. ^g magnificis et Czart. i Lib. M. ^h Lib. VI poprawia na Kostyewicz, tak Czart. i Lib. M. ⁱ Ostykowicz Czart. i Lib. M. ^j pluribus Lib. M. ^k Lib. VI pierwotnie fideliter skraca na fid; fide Czart. i Lib. M. ^l nobis Czart.

391. ² Jezno, wieś w pow. trockim, położona 2 mile na pld. od Dorsuniszek.

Uw. Datę dokumentu podaną w formie indykcji 10 można ustalić na rok 1492 ze względu na związek jego z dwoma innymi datowanymi dokumentami, a to z daty 9 lipca 1489 i 30 maja 1493 (ob. pod temi datami).

+ Ja Hanna knjahini Januszowaja¹ zapisuju i polecaju i daju iměnъ swoe otciznu | i dēdinu Losko¹ so wsēmъ pro vse, tak kak esmi i sama derżala, panu Petru Janowiczu woewode Trockomu marszałku zěmskomu², węcne i neporuszne i dētem eho |. A pan Petrъ Janowicz zljubil mně do moiho żywota mnoju sja opekatsъ i ot kriwdъ boronitsъ, a po moem żywotě maet opekatis duszeju moeju, tak kak i matki swoe wlostnoe. A tom uczynila dljatoho, otciznu i dēdinu moju zapisala i polecala i dala panu Petru Januwiczu węcne, sztoż pan Petrasz Montikhirdowicz³ czynil lasku swoju nad sestrami moimi, dawal im wyprawu s skarbu swoeho perly, pějzami, szatami, konmi, czeljadju, inszimi rēczi. A pan Petrъ Janowicz maetъ wyprawu dati za sestricznoju moeju za knjaznoju Maręju⁴, koli ei Bohъ milyi obljublencza dastъ, za muž poiti uschoznet. A na to esmi i listъ moi dala za moeju peczatu. Pisan u Losku, Cε (15) denъ, indikt i (10).

393.

(Wilkomierz), 1492.

Władysław inaczej Włodko wraz z żoną swoją Elżbietą zapisuje ostatnią wolą altarzy ŚŚ. Mikołaja, Władysława, Katarzyny i Elżbiety w Wilkomierzu dworek Wolniki z całą przynależnością, sześciu ludźmi i dwojgiem służby, których przywodzi imiennie.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. VI k. 280 z dopiskiem Descriptum. — 2. Czart. k. 47. — 3. Lib. Magn. k. 38^r—39.

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo. Ego Vladislaus alias Vlotko^a, existens animo sano licet corpore languens tamen ratione bona, sciens quod nihil certius morte et incertius hora mortis, in primis do et ascribo pro salute animae meae et parentum meorum, ut esset memoria perpetualis in Wilkomiria¹, ad altare primo et principaliter in honorem Dei Omnipotentis et Beatissimae Virginis Mariae, in honorem S. Nicolai, Vladislai, sanctae Catherinae^b, sanctae Elizabeth^c; ego Vladislaus alias Vlotko una cum consorte mea Elizabeth^c primo et principaliter lego curiolam Wolniki² cum terra et pratis, cum lacu suae partis, prata, rubeta, campum cum omnibus attinentiis, sex homines: primus Albertus cum sua terra et familia et cum omnibus suis attinentiis, secundus Petrus^d Mieleyszanis cum fratribus

392. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 420 Nr 361 przyp. 1. ² O Piotrze Janowiczu ob. Semkowicz Wl., Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów w Roczniku Heraldycznym T. VII (1924/5) str. 206. ³ Piotr Montygierdowicz marszałek nadworny Witolda, starosta nowogrodzki, kopylski, wreszcie marszałek ziemski litewski 1436—1452 (ob. o nim Semkowicz Wl., O litewskich rodach bojarskich w Roczniku Herald. T. V [1920] str. 56). ⁴ Marja córka kniazia Lwa Bujnickiego i Teodozji Fedorownej, żona Konrada Iwaszkowicza (ob. o niej Wolff J., Kniaziowie lit-ruscy str. 13).

393. ^a Vlotko Czart., Vlotko Lib. M. ^b Catherinae Lib. M. ^c Elisabeth Czart. ^d Pietrus Czart.

393. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 10 Nr 4 przyp. 1. ² Miejscowość nieodgadniona.

suis et cum omnibus suis attinentiis, tertius Notunin^o cum filiis suis, quartus Judrus cum filiis suis, quintus Stanelis^t cum filiis suis, sextus Szedejko cum filiis suis; item familia quae est in curia: primus Moniko cum pueris^e suis, secundus Likucis^h cum pueris et uxore sua. Et penes hoc fuerunt testes fidedigni: discretus Stanislaus vicarius in Wilkomirza^l, discretus^j Joannes in Wilkomierza^l, nobilis Stanislaus Jurgiewicz tenentarius in Wilkomiria, nobilis Andreas Rimowicz, nobilis Sorgołt^k Jurgiewicz, nobilis Bogusz Anuszowicz, Urbanus Woytkowicz decimam in Dziawitowo. Et qui voluerit hoc testamentum movere, ipse videbitur mecum coram Deo. Et penes hoc fuerunt quam plurimi testes fidedigni. In cuius rei testimonium sigillum meum est appensum.

10

394.

B. m. i d. (Łosk, 1492/3).

Kniahini Anna Januszowa do wielkiego księcia (Aleksandra): donosi, że będąc w sędziwym wieku a mając jedynego opiekuna w osobie Piotra (Janowicza) wojewody trockiego, zapisała mu Łosk po swojej śmierci i prosi wielkiego księcia, aby go w posiadaniu tego majątku zachował, gdyż dziad Piotra a mąż jej Piotrasz (Montygirdowicz) wydał i wyposażył jej dwie siostry, wspomniany zaś Piotr opiekuje się jej siostrzenicą.

Or. (ruski). Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Papierowy, na dużej ćwiartce 21,5 × 22 cm, pozostały i na zagięciach zwłaszcza u dołu popekany i naddarty. Znak wodny w postaci Baranka Bożego z chorągiewką, zwróconego w lewo (heraldycznie). — Pod tekstem w środkowym złożeniu ślad przyciśniętej pieczęci okrągłej, średnicy 26 mm, z której pozostały tylko okruszyny wosku czarnego i zarys godła herbowego, odpowiadającego herbowi kniahini na pieczęci u listu z d. 15 (bez miesiąca) 1492 (ob. wyżej Nr 392). — Na odwrocie, na złożeniu wierzchniem zapiski temi samemi rękami, co w innych listach kniahini Anny: 1) z wieku XVII: List od Xiężny Anny Januszowej do Xiążecia Litewskiego Alexandra pisany, w którym prosi, aby pana Piotra Janowicza, którego naden przyrodzonego sobie nie miała po iey żywocie od imienia Łoska nieoddalał, (inną ręką) bez daty; 2) sygnatury: a) 4 (bliskoczesny), b) Г (taż sama sygnatura nad tekstem w lewym górnym rogu), c) 3, d) B, e) z w. XVIII: Łosk, Fascykuł 1. N° 3. Lit. A.

Reg. Semkowicz Wł., Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów w Roczniku Heraldycznym T. VII (1924/5) str. 203.

Uw. Ze względu na związek tego listu z listami kniahini Anny Januszowej z dnia 15 (bez miesiąca) 1492 oraz z 30 maja 1493 (ob. pod temi datami), określa się tu w przybliżeniu ten niedatowany list na czas około r. 1492/3; w każdym razie pochodzi on z czasu po 20 lipca r. 1492 jako dacie wyboru Aleksandra na wielkiego księcia.

Ospodarju naszomu milostiwomu knjazju Aleksandru welikomu knjazju litowskiemu. Ja ubohaja wdowa knjahini | Januszowaja Anna¹ Twoej milosti ospodarju naszemu cze-
lom bju. Także milostywyj ospodarju ty|mi czasy wże esmi pri starosti, a szto milosty-
wyj Bohъ nad mnoju zmyslit, někomu sja moeju duszeju | peczalowat ne maju, žadnoho
40 priroženoho sobie lisze pana Petra woewody Trockoho², polecaju emu toe iměne Lo-

393. ^o Notuniri Csart. ^t Stanelus Csart. i Lib. M. ^e filiis Csart. i Lib. M. ^h Likucis Csart.

^l Wilkomierza Csart. ^j— brak w Csart. i Lib. M, natomiast te kopjarze dają na początku świadków: Janus

^k Sorgolt Csart. i Lib. M.

394. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 420 Nr 361 przyp. 1. ² Piotr Janowicz wo-
45 jewoda trocki (ob. o nim objaśnienie wyżej na str. 452 Nr 392 przyp. 2).

szeskъ¹ po moem žiwotě, a twoja milostъ milostiwjy ospodarju ne otdal eho ot toho iměnjja, azby on toe iměne mělъ po moem žiwotě, azby po moej duszi pamjatka byla, bo milostiwjy ospodarju pered tym, kak esmie byla za panom Petraszom za dědom eho, i pan Petrasz moich dvě sestře wydal za mužъ sъ swoich iměnej i swoich skarbów, a dlja toho iměnjja azbych toho iměnjja neotdalila ot eho detej. A teperъ milostiwjy ospodarju sestricznu maju pri sobě děwku, někomu sja eju peczalowat, tolko panu Petruž eju sja peczalowat o wsem. A twoja milostъ milostiwjy ospodarju dlja milostiwoho Boha w tem prozby toe neostaw, azby toe twoe milosti žalowane bylo do mene ubohoe siroty, a ja bohomolca twoe milosti ospodarja naszohō do moe smerti, bo niwkomu žadnoe naděj ne maju tylko w Bozej, w twoej milosti ospodari moem.

(Pod tekstem z prawej strony ręką pisarza:) Slużebnica twoe milosti knjahini Januszowaja Anna twoej milosti ospodarju naszemu czelom biet.

395.

B. m. i d. (Łosk. 1492/93).

Księżna Anna Januszowa do wielkiego księcia (Aleksandra): donosi, że zapisala Łosk po swojej śmierci krewnemu swemu, Piotrowi Janowiczowi wojewodzie trockiemu i prosi, aby mu tej majątności nie odebrał, przypominając wielkiemu księciu zobowiązanie opiekowania się nią i jej siostrzenicą.

Or. (ruski). Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. List papierowy na dużej ćwiartce, 20,8 × 24,5 cm, znak wodny jak na poprzednim akcie, na lewym marginesie w środku i u dołu na podpisie żółte plamy od wilgoci, zresztą dobrze zachowany. — Pierwotnie był zamknięty na złożeniu spodniem pieczęcią okrągłą, średnicy 26 mm, z czarnego wosku, po której pozostał tylko ślad w postaci plamy z wyraźnie odcisniętym paskiem, przewleczonym niegdyś przez dwa nacięcia, przechodzące na wskroś przez papier po obu stronach pieczęci. — Na złożeniu wierzchniem ręką pisarza adres: Г(о)снод(а)рю наш(о)мъ милостивомъ великомъ кн(а)зю литовьскомъ; pod adresem inną bliskocześnie ręką: на Лоско; poniżej tą samą ręką co wyżej zapisek z w. XVII: List od Księżny Anny Januszowej do Księcia litewskiego, oznajmujący iż panu Piotrowi Janowiczowi wojewodzie Trockiemu poleciła Łosk po swym żywocie, aby od niego oddalony oddalony (s) nie był, (inną ręką) bez daty; tamże sygnatury: a) 3 (pierwotna), b) tą samą ręką co wyżej B (taka sama sygnatura nad początkiem tekstu), c) B, d) 4, e) Łosk, Fascykuł 1. № 4. Lit. A. (z w. XVIII).

Reg. Semkowicz Wł., Łosk i wygaśnięcie Korybutowiczów (Rocznik Tow. Heraldycznego T. VII [1924/5] str. 203).

Uw. O dacie tego listu ob. uwagę przy poprzednim akcie.

+ Hospodarju naszomu milostiwomu, welikomu knjazju litowskomu.

Także milostiwyi ospodarju uzbjawljaju to twoej milosti ospodarju moemu, sztoż esmi polecila toe iměnje Losko¹, na ktoromże teperъ ja sama meszkaju, bliźnemu swemu panu Petru Janowiczu woewode trockomu² po moem žiwotě. A twoe milosti ospodarja swoeho proszu i czolom bju, twoja milostъ milostiwyi ospodarju ne otdal pana Petra ot toho iměnjja po moem žiwotě, ktoroeż esmi emu polecila pri swoem žiwotě, bo nebożczik pan moi a eho dědъ pan Petrъ Montihkirdowicz sestry moi wyprawjal

395. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 420 Nr 361 przyp. 1. ² Ob. o nim objaśnienie wyżej na str. 452 Nr 392 przyp. 2.

za muž sь swoiho skarbu hroszmi, perly, szatami, konmi, inszimi rěczmi dljaž toho iměnja, ažby toe iměnje ne otyszlo ot eho bliźnich, a nemaju w krowi bliźshego nikoho, tolko lisze eho milosti pana Petra. Bo pri moem žiwotě maet sja eho milost' mnoju peklowat, a po moem žiwotě maet sja eho milost' peklowat o duszi moei. A maju w sebe milostiwyi ospodarju sestricznu swoju wbohuju děwku, ino eju někomuž sja peczalowat, tolko ehož milosti sja i toju děwkiju peczalowat. On maet ee i za muž wyprawit, tak sja mi eho milost' sam podpisal. Proto milostiwyi ospodarju w tem twoja milost' moe prozby ne ostaw, na moju prozbu twoja milost' jako ospodap' moi wczini, a ja twoe milosti služebnica ospodarju swoemu nizko czolom bju.

10 (Pod tekstem z prawej strony ręką pisarza:) Služebnica namenszaja twoe milosti knjahini Januszowaja Anna³ nizko czolom biet.

396.

Wilno, 6 lutego 1493.

15 Aleksander wielki książę litewski zapisuje stolicy biskupiej wileńskiej jako dobro jej stołu na ręce biskupa Wojciecha dwór swój książęcy Pierszaje wraz z służbą jego, wszystkimi wsiami i ich mieszkańcami, powinnościami, dochodami i przynależnościami, z wyłączeniem jedynie bojarów i ziemian, mających służyć księciu i jego następcom.

20 M.A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości, 39 X 243 + 72 cm, wilgocią silnie zaciekły, wyżarty w kilku miejscach przez robactwo a w górnej części przez myszy. — Po pieczęci pozostał cały sznur, spleciony z jedwabiu wiśniowej barwy; pieczęci tej nie było już w r. 1830, według zapisku w katalogu Archiwum tejże kapituły na str. 19 w dziale Przywilejów (N. 3°) pod pozycją 9: na pergaminie z sznurem karmazynowym od pieczęci. — Inwokacja większem pismem z inicjałem przez całą wysokość tekstu. Obok niego w środku marginesu lewego zapisek kancelaryjny współczesny: 25 litera M i tą samą ręką na zakładce z prawej strony w rogu wypisana data 1493. — Na odwrociu na złożeniu wierzchniem zapiski: 1) Privilegium super Per(schaye)... (reszta zupełnie wyblakła i nieczytelna); 2) poniżej zapisek z w. XVII: Donatio bonorum Pierszaie Alexandri Ducis Lit. ad episcopalis Vilmensis mensam A^o 1493; 3) na złożeniu spodniem ręką w. XVIII: 1mo Original daniny albo Przywileju na majątność Pierszaie danego, od JW. Imci Pana (poprawione z Xięcia) Alexandra S-tey pamięci Xiążęcia Litewskiego Imci Xiędzu Woyciechowi Biskupowi Wileńskiemu roku 1493 (niżej tą samą ręką) Pierszaie; 4) sygnatury: na złożeniu spodniem a) N° 1mo A, poniżej inną ręką: 30 17, b) na złożeniu wierzchniem z w. XVII: Num. XVIII (przekreślone i poprawione na XVII) Num. I.

35 Kop. 1. Lib. I z k. XC—XCI z nagłówkiem: Privilegium super Perscheya. — 2. Lib. II str. 343—4 z nagłówkiem: Privilegium Alexandri ducis Lituaniae super curiam Pierszaie (poprawione na Pierscheia) Alberto episcopo Vilmensi oraz z zapiskiem Lectum Correctum (jest to odpis z Lib. I, skorygowany także w pisowni według oryginału). — 3. Lib. Magn. k. XI—XII z nagłówkiem jak Lib. II.

40 In nomine San[ct]e et individue Trinitatis^a amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos | Alexander Dei gracia mag[us] dux Lithuanie, Russie Semogithique^b dominus

895. ³ Ob. o niej wyżej na str. 420 Nr 361 przyp. 1.

896. ^a In nomine Domini Lib. I ^b Semogithique Lib. I

et heres etc., significamus tenore presencium quibus expedit universis | et singulis tam presentibus quam [futu]ris, harum noticiam habituris: Quia licet sedes^o episcopalis maioris ecclesie Vilmensis tituli sancti | Stanislai per antecessores [nostro]s magnos duces Lithuanie satis honorifice dotata sit, tamen quando^d de gracia Omnipotentis Dei in solum paternum et avitum super magnum ducatum Lithuanie feliciter successimus, dignum visum erat, ut tanti muneris grati ac memores, velud quasdam primicias Maximo Optimo Deo ac Intemerate Virgini eius Genitrici Marie domine nostre et beato Stanislao patrono cum Sanctis omnibus pye religioseque offerremus^o ad laudem sue sanctissime divine maiestatis, sacrosancte fidei catholice augmentum et in spem beatitudinis eterne, id in animo pre seque ferentes, predictae sedi episcopatus Vilmensi et antistiti sedis eiusdem pastorique moderno reverendo in Christo patri domino Alberto sincere nobis dilecto et successoribus ipsius rite intrantibus bona nostra ducalia curiam Perscheya¹ dedimus, donavimus, inscripsimus presentibusque damus, donamus et perpetuo inscribimus cum familia curie, cum agazonibus wlgariter konyvschky^e et omnibus villis earumque incolis, kmethonibus et laboribus ac serviciis iuxta consuetudinem terre Lithuanie, cum omnibus censibus, fructibus, daciis, proventibus, agris, prediis^h, horreis, campis, pratis^l, pascuis, silvis, borris, nemoribus, aucupacionibus, venacionibus castorum et quarumlibet ferarum, cum mellificiis mellisque, argenti et mardurum, si que sunt, ex antiquo tributis et tributariis, cum fluviis, lacubus, stagnis, piscaturis, molendinis ceterisque utilitatibus, que nunc sunt et que successu temporis bona provisione poterunt parari et augmentari, cum omni dominio et proprietate singulisque pertinenciis, ad ipsam curiam Perscheya¹ spectantibus ita longe, late et^l circumferencialiter, prout in suis metis et graniciis et terris villisque ex antiquo distincta est et limitata, nichil ibi iuris nobis aut successoribus nostris vel quibuscumque aliis reservan(do), exceptis boyaris et terrigenis, qui nobis et successoribus nostris servire tenebuntur. Alia vero omnia, prout superius descriptum est, sedes episcopatus Vilmensis pro mensa antistitis pro tempore existentis et successorum rite intrancium tenebit, habebit perpetuoque et in ewm possidebit. In cuius rei fidem ac testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Vilna, feria quarta ipso die sancte Dorothee virginis et martiris anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio. Presentibus magnificis et generosis Nicolao Roduilouicz^k palatino Vilmensi et cancellario nostro, Petro Janouicz^l palatino Trocensi et marschalco terrestri, Stanislao Janouicz^l capitaneo terre Semogithie^m, Alberto Iwaschkouiczⁿ, Johanne Littaor Chreptouicz^o, Alberto Kuczuk, Gregorio Ostikouicz^p marschalcis ac tenutariis nostris, ceterisque quam pluribus officialibus et curiensibus, testibus circa premissa. Datum per honorabilem Adam Jakubouicz^q de Cothra notarium nostrum, qui presencia habuit in commissis.

(*Inna ręką z prawej strony pod zakładką:*) Relacio magnifici Nicolai Roduilouicz palatini Vilmensis et magni (duca)tus Lithuanie cancellarii^r.

396. ^o sede Lib. I ^d quia Lib. I ^e oferimus Lib. I ^f w Lib. II pierwotnie napisane Pierszaie, później poprawione wedle Or. na Perscheya ^g Końyvszki Lib. I ^h pratis Lib. I ⁱ prediis Lib. I
^j w Lib. I brak ^k Radwylovicz Lib. I ^l Janowycz Lib. I ^m Semogittie Lib. I ⁿ Iwaschkowycz Lib. I
^o Lithaor Chreptowycz Lib. I ^p Osticowycz Lib. I ^q Jacobowycz Lib. I ^r Lib. I
niema tej relacji

396. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 448 Nr 390 przyp. 4.

397.

Berszty, 19 marca 1493.

Aleksander wielki książę litewski rektorowi kościoła parafjalnego w Merczu daje przywilej na własną karczmę wolną z obowiązkiem śpiewania mszy św. o NMP. co sobotę.

Or. brak.

Kop. 1. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie, dypl. nr 1230, w transumpcie króla Zygmunta III, wydanym na sejmie warszawskim d. 5 lipca r. 1593. — 2. Czart. k. 48 (prawdopodobnie z oryginału, gdyż nie ma wzmianki o transumpcie). — 3. Lib. Magn. k. 39 (jak Kop. 2).

Alexander Dei gratia magnus dux Lituaniae, Russiae Samogitiaequae dominus et haeres etc. Ad perpetuam rei memoriam. Significamus praesentium tenore^a, quibus expedit universis et singulis tam praesentibus quam futuris, harum notitiam habituris, quia rectori ecclesiae parochialis in Mercz¹ admisimus in domo super area eiusdem ecclesiae aedificata vel aedificanda habere tabernam liberam, omnesque census et utilitates ex ipsa taberna provenientes damus et inscribimus pro plebano pro tempore existenti et pro successoribus exigendos et tollendos. Ratione cuius rector et plebanus pro tempore existens et etiam successores quolibet sabbato missam de Beatissima Virgine Maria celebrare et cantare tenebuntur. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum in Berszty^b, feria tertia post dominicam Letare anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. — Ad mandatum domini magni ducis.

398.

Berszty, 20 marca 1493.

Aleksander wielki książę litewski oznajmia, iż powiadomiony od biskupa wileńskiego Wojciecha (Tabora) o niedostatecznym uposażeniu kościoła parafjalnego w Połonce pod wezwaniem ŚŚ. Piotra i Pawła oraz Ś. Jerzego, które zresztą nie było spisane w dokumencie, nadaje mu dziesięciny wszelkiego zboża i ogrodnictwa; plac na dom plebański z ogrodami, polem ornem i sianożęciami; wolną karczmę na ziemi kościelnej; sześciu kmięci imiennie przytoczonych i wreszcie z osobliwej swej łaski dodaje dwie kopy groszy szerokich z czynszu swoich karczem w Cyrynje.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, w odpisie z początku w. XVI na odwrotnej stronie wielkiego dokumentu pergaminowego kościoła w Połonce z r. 1502, w górnym złożeńiu. — 2. Lib. VI k. 305. — 3. Czart. k. 48—48^b. — 4. Lib. Magn. k. 40.

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 79 (bez daty).

397. ^a tenore praesentium Czart. i Lib. M. ^b Berchti Czart. i Lib. M.

397. Ob. objaśnienie wyżej na str. 371 Nr 313 przyp. 1.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Allexander Dei gracia magnus dux Lythphanie^a, Russie Zemothieque^b dominus et heres^c, significamus tenore presencium quibus expedit universis et singulis tam presentibus quam futuris, harum noticiam habituris: Qualiter intelleximus a reverendissimo^d in Christo patre domino Alberto episcopo Vilnensi sincere^e nobis dilecto, quod^f ec(c)lesia parochialis in Polonka tituli sanctorum^g Petri et Pauli et sancti^h Georgii martiris paucis admodum dotata sit, cuius quidem dotacionis, quamquam certa bona ec(c)lesia habuit, privilegium tamen non extabat; nos itaque pro laude Omnipotentis Dei et Sanctissime eiusqueⁱ Genitricis Glorioso Virginis Marie domine nostre, necnon pro incremento fidei katholice^j et salute animarum prefate ec(c)lesie in Polonka^k tituli dictorum sanctorum patronorum rectorique^l pro tempore existenti et successoribus ritte intransibus tenore presencium damus ac^mperpetuo inscribimus: In primis in predicta Polonka post omnes araturas curie decimas de omni etⁿ de quolibet grano et eciam et^o de ortis^p; item aream pro domo plebani cum ortis et campo pro agricollacione in fine pontis, eundo ab ec(c)lesia versus occidentem, ad quadraginta mensuras wlgariter dzyakla^q, et mericam cum pratis adiacentibus eidem, campo pro quinque acervis feni wlgariter stogy^r de pratis paratis et totidem de non paratis; item tabernam liberam in terra ec(c)lesie construendam et habendam, sic quod^s nulla alia taberna in dicta Polonka habeatur neque aliqua privata propinacio pro pecunia; preterea homines seu kmethones^t ex nomine Oszony cum Tharasz fratre, secundus Chanyecz Navmkovycz cum fratribus, tercius Ivanyecz Pyethuch^u, et agrum desolatum wlgariter pusthowczyszna^v, ubi sedebat Moysyey^w, cum pueris et successoribus ipsorum serviciisque et laboribus et contribucionibus, sicut fuit ex antiquo; preterea de speciali gracia nostra dicte ecclesie in Polonka et rectori pro tempore existenti ac successoribus addimus et ascribimus ex pensione et (ex)accione^x tabernarum nostrarum in Czyryn^y singulis annis duas sexagenas lattorum grossorum. Omnia itaque sic descripta et nominata ipsa ec(c)lesia in Polonka plebanusque pro tempore existens et successores tenebunt, habebunt et in perpetuo possidebunt. Harum quibus sigillum nostrum est impressum testimonio literarum. Datum in Berszthy^z, feria quarta post dominicam Letare anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio. Presentibus venerando^{aa} in Christo patre domino Alberto episcopo Vilnensi, magnificis et generosis Nicolao Rodvylovicz pallatino Vilnensi, Petro Janovycz pallatino Troczensi, Stanislaio Janovycz capitaneo Zemothiensi, Joanne Lythaor, Alberto Kuczyk marszalczys^{bb} nostris, testibusque^{cc} officialibus et curiensibus nostris circa premissa. — Ad mandatum^{dd} magni ducis.

398. ^a Litvaniae Csart., Lituaniae Lib. M. ^b Samogitiaequae Csart. i Lib. M. ^c etc. dodaje Lib. M. ^d reverendo Csart. i Lib. M. ^e sincere Lib. M. ^f quia Csart. i Lib. M. ^g apostolorum 35 dodaja Csart. i Lib. M. ^h dwa razy powtarza te dwa wyrazy Lib. M. ⁱ eius Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^j catholicae Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^k Polonka stale Csart. i Lib. M. ^l rectori Csart. i Lib. M. ^m et Csart. i Lib. M. ⁿ Lib. VI, Csart. i Lib. M. opuszczaja te trzy wyrazy. ^o brak w Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^p hortis Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^q Diakla Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^r Stohi poprawione z Stogi w Lib. VI, Stohy Csart. i Lib. M. ^s sicque Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^t kmetones Lib. VI, Csart. 40 i Lib. M. ^u Oszon cum Taras... Chaniecz Naumkowicz... Iwaniecz Pietuch Lib. VI, Oszon Csart. i Lib. M. ^v pustowczyzna Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^w Moysyey Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^x exaccione Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^y Cirin Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^z Berszthy Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{aa} Reverendo Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{bb} pallatinus Vilmensio Kop. 1, Rodwilowicz palatino... Janowicz palatino Troczensi, Stanislaio Janowicz capitaneo Samogitiensi, Joanne Litaor, Alberto Kuczuk marszalcis Lib. VI, Csart. 45 i Lib. M. ^{cc} caeterisque Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{dd} Lib. VI, Csart. i Lib. M. dodaja domini

398. ¹ Cyryn, miasteczko w pow. nowogrodzkim nad rz. Serweczem, 30 km. na pd.-wsch, od Nowogrodka.

399.

Wilno na zamku, 13 kwietnia 1493.

Aleksander wielki książę litewski zapisuje kantorji kościoła katedralnego w Wilnie dwie kopy groszy szerokich z czynszu swoich karczem, co rok na 5 święta Bożego Narodzenia pobierać się mających.

Or. znajdował się w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej jeszcze w r. 1641 (a może nawet w r. 1715); wspomina go Spisanie przywilejów kapituly z r. 1641 (na k. 1ª poz. 7) jako niewielki, na pergaminie po łacinie pisany, z pieczęcią zawieszoną pod datą r. 1493 sub signo ; spisanie z r. 1715 znaku tego nie przywodzi.

10 *Kop. 1. Lib. I k. LXXXVIII z nagłówkiem: Census duarum sexagenarum pro cantore chori ex thabernis i z zapiskiem Lectum. — 2. Lib. III str. 79 nr 35.*

Allexander Dei gracia magnus dux Lythuanie^a, Russie Semogittieque dominus et heres etc., dedimus et perpetuo inscripsimus super cantoriam ecclesie cathedralis Vilnensis sancti Stanislai duas sexagenas latorum grossorum de exactione thabernarum 15 ibidem in Vilna. Quas quidem duas sexagenas procurator et exactor huiusmodi pensionis nostre tabernarie et alii postea futuri singulis annis et perpetuis temporibus pro festo Nativitatis Domini Cristi cantori predictae^b ecclesie sancti Stanislai, quicumque pro tempore exstiterit, sine quavis dilacione et excusacione dare et solvere tenebuntur ac debent. Harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio litterarum. Datum in 20 castro nostro Vilnensi, sabbato^c Conductus Pasce anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio. — Relacio^d magnifici Nicolai Radziwilowicz^e palatini Vilnensis et magni ducatus Littuaniae cancellarii.

400.

(Podrobiony).

Wilno, 14 kwietnia 1493.

25 Aleksander wielki książę litewski kościołowi parafjalnemu w mieście swoim Goniądzu pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP., św. Jana Chrzciciela i św. Agnieszki panny, założonemu przez dziada swego Witolda w. księcia litewskiego, po zamianowaniu rządcą tegoż księdza Marcina, zatwierdza uposażenie i szczegółowo je określa, a mianowicie wieś Krzeczkową z dokładnem 30 wyznaczeniem jej granic, jakoteż wszelakie dziesięciny i opłaty w mieście i w całej parafji, ponadto nadaje wspomnianemu rządcy tegoż kościoła i następcom jego cztery danie miodu z dystryktu goniądzkiego.

Or. brak.

35 *Kop. 1. Lib. VI k. 328'—329' z zapiskiem Lectum Descriptum, w transumpcie króla Zygmunta III z d. 12 marca r. 1618. — 2. Csart. k. 41'—2, w transumpcie jak wyżej. — 3. Lib. Magn. k. 33—4, w transumpcie jak wyżej.*

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 96. — 2. Ks. Kurczewski F., Biskupstwo Wileńskie str. 238.

40 399. ^a Lithuaniae Lib. III ^b praedicto Lib. III ^c sabbatho Lib. III ^d Pasce Lib. I
^e relacja ta tylko w Lib. III ^f Radziwilowicz Lib. III

Uw. Przywilej niniejszy nie jest autentyczny. Świadczą przeciwko niemu, poza późnym przekazem jego tekstu, dopiero z w. XVII, zbyt drobnostkowe oznaczenie uposażenia kościoła a w szczególności jego plebana, niedbala a nawet niegramatyczna redakcja (brak orzeczenia w pierwszej połowie dokumentu) i notorycznie fałszywa datacja (1484).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum humana opera in se sint^a labilia et memoria hominum, quae labilis est et caduca, evanescent^b, necesse est, ut literarum apicibus et testimonio fidedignorum roborentur. Proinde nos Alexander Dei gratia magnus dux Lituaniae^c, Russiae Samogitiaeque dominus et haeres etc., huius mundi fragilitatem perpenderit^d, volentesque^e terrena^o in aeterna felici commertio commutare salutique nostrae providere, sperantes in Domino post huius vitae occasum ad aeternam vitam pervenire, ecclesiam parochialem in oppido nostro Goniądz^{f 1} in honorem Assumptionis Beatissimae Virginis Mariae, sancti Joannis Baptistae et Agnetis sanctae virginis patronorum, per praeclarum et illustrem principem dominum Vitoldum pie memoriae, avum nostrum, magnum ducem Lituaniae^c, praedecessorem nostrum, erectam, fundatam et aedificatam, ad quam nos venerabilem virum dominum Martinum elegimus nominamusque et praesentamus^g regendam^h, tenendam et possidendam, eidemqueⁱ ecclesiae dictae erectae, fundatae et aedificatae ab antiquis, praefatoque domino Martino rectori eiusdem suisque successoribus legitimis pro dotatione eiusdem ecclesiae villam nuncupatam Krzeczkowo² in longum et latum a limitibus Szpakowo³ circa fluvium Nereszla^{k 4} sitam, a rivulo^l Kownatka^m dicta ex utraque parte fluvii bona sua continentem, inter limites Przytulanka^{n 5} atque ex Dobołholki^o aliisque ex diuturno tempore eidem adhaerentibus, nil eidem ecclesiae diminuendo, cum omnibus et singulis usibus, utilitatibus, pascuis, pratis, aquis et eorum decursibus ac sylvis, arboribus, mellificiis^p ad praefatam villam spectantibus et campis, quae nunc sunt et in futurum fieri possunt industria hominum ac provisione meliori mediante, nihil pro nobis aut successoribus nostris in bonis superius expressis iuris, dominii aut proprietatis penitus reservantes, habendum, tenendum, utifruendum et augendum, possidendum ac in usus ipsius ecclesiae et rectoris eiusdem, prout eis melius videbitur et magis commodum expedire, convertendum et augendum, perpetuis temporibus possidendum, cum decimis manipularibus omnis grani de praediis nostris necnon terrigenarum nostrorum in parochia eadem Goniądzensi, ab antiquo ad eandem ecclesiam attinentium et contentorum; de incolis vero atque quibusvis nobilium et totius communis populi ecclesia parochialis nostrae Goniądz^q, ut ex more antiquo habitam^r ratione decimarum proventum ad dictam ecclesiam meszne^s per quinque grossos pro festo^t S. Martini tenebuntur solvere a laneis, a domibus vero et areis per medium quartum grossum specialiter debent dare singulis annis, praeter illos quinque grossos a laneis dictis; extra vero civitatem Goniądz oppidani^u alias okolni tenebuntur dare decimam manipularem totius grani eidem plebano et eius successoribus, a kmetonibus autem nostris communis populi in tota parochia dictae ecclesiae videlicet Rutheni^v et Litvani^w per quatuor grossos Lituanicales^x tenebuntur solvere eidem ecclesiae nostrae, inquilinus vero per grossum pro tempore superius assignato. Insuper praesentibus attribuimus, damus ac inscribimus perpetuis tem-

400. ^a sunt *Czart. i Lib. M.* ^b evanescent *Czart. i Lib. M.* ^c Litvaniae *Czart.* ^d perpenderit volensque *Czart.* ^e terranea *Czart.* ^f Goniądz nostro *Czart.* ^g *Lib. VI poprawia na praesentavimus; nominavimusque et praesentavimus Czart. i Lib. M.* ^h regendi *Lib. VI* ⁱ eidem *Czart.* ^j Szpakowo *Czart. i Lib. M.* ^k Veresla *Czart., Neresla Lib. M.* ^l Riwko *Czart. i Lib. M.* ^m Kownatka *Lib. M.* ⁿ Przytulanka *Czart. i Lib. M.* ^o Dobołholki *Czart. i Lib. M.* ^p mellificiis *Lib. VI i Lib. M.* ^q *Lib. VI w pierwotnem Goniądze e wytarte* ^r habitam *Lib. VI* ^s meszne *Czart. i Lib. M.* ^t *w Lib. VI te dwa wyrazy dopisane drugą ręką* ^u oppidani *Czart. i Lib. M.* ^v Rutini et Litvani *Czart., Rutini et Lithuani Lib. M.* ^w Litvanicales *Czart., Lithwanicales Lib. M.*

400. ¹ *Ob. objaśnienie wyżej na str. 140 Nr 114 przyp. I.* ² *Krzeczkowa, wieś na Podlasiu nad rzeczką Nereszłą, w połowie drogi między Knyszynem a Goniądzem (ob. mapę sztabową).* ³ *Szpakowo, tamże.* ⁴ *Nereszł, prawobrzeżny dopływ Narwi, do której uchodzi zaraz poniżej Tykocina.* ⁵ *Przytulanka tamże.*

poribus eidem ecclesiae et eius rectori praefato domino Martino suaeque posteritati, quo diligentius ac frequentius in eadem cultus Dei ac sacra officia agantur, quatuor manua-
 5 alia mellis crudi mensurae nostrae alias danei^x de tributo seu datia nostra districtus Goniądzensis; quod mel debet dari et extradi per haiewnik Goniądzensem pro tem-
 pore, quo tributa nostra exiguntur^y. Quae omnia et singula approbamus et per prae-
 sentes ratificamus eundem dominum praedictum Martinum et eius omnes et singulos
 10 successores, quicumque per nos aut nostros successores quoscunque et qui ius praesen-
 tandi eiusdem ecclesiae habuerint, in his omnibus ut praedictum est ecclesiae eiusdem
 usibus, attinentiis omnibus ex antiquo fieri consuetis. In quorum robur sigillum nostrum
 praesentibus applicavimus applicarique iussimus. Datum Vilnae, quarta decima die mensis
 15 aprilis anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto^z. Praesentibus ibi-
 dem reverendo patre ac magnificis et generosis dominis Alberto electo et administra-
 tore Vilnensi vacante sede, Nicolao Radziwil^{aa} Vilnensi palatino, Petro Janowicz^{bb} Tro-
 censi palatino ac Soltano^{cc} marchione ac tenentario in Bielsko, caeterisque praesentibus
 15 fidedignis, ad hoc specialiter vocatis et rogatis.

401.

Wilno. 2 maja 1493.

*Aleksander wielki książę litewski, na prośbę Gniewosza plebana kościoła
 parafjalnego w Słonimie pod wezwaniem św. Andrzeja i św. Marji Magdaleny,
 20 według przedłożonych sobie przez tegoż wielu listów nadawczych papierowych
 ruskich swego ojca króla Kazimierza na ten kościół, zapisuje mu: plac na
 którym stoi kościół z domami plebańskim, wikarjuszów, służby i zagrodników;
 młyn koło kościoła a łąki przy Horodyszczu; dwie karczmy; dwa postawniki
 na wielki oltarz; dziesięciny wszelkiego zboża w Słonimie i Dworcu a soli z cla
 25 słonimskiego; ziemię koło rzeki Wolobrzyn z łąkami; ponadto folwark Turo-
 wice; ludzi pięciu rodzin wymienionych z wszystkimi ich daninami, opłatami,
 robocizną i służebnościami.*

Or. brak.

*Kop. 1. Lib. VI k. 46'—47 z zapiskiem Lectum Descriptum. — 2. Czart. k. 55—56'. —
 30 3. Lib. Magn. k. 46'—47.*

Reg. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wileńskich str. 68.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Alexander Dei gratia
 magnus dux Lituaniae^a, Russiae Samogitiaeque dominus et haeres etc., significamus te-
 nore praesentium quibus expedit universis et singulis tam praesentibus quam futuris,
 35 harum notitiam habituris: Retulit coram nobis honorabilis Gniewosius plebanus ecclesiae
 parochialis in Słonim¹ tituli S. Andreae apostoli et S. Mariae Magdalенаe, quod licet
 ecclesia Słonimensis iamdudum per serenissimum olim dominum regem Cazimirum^b pa-
 trem nostrum honestis possessionibus ac stipendiis dotata sit, super quae omnia quam
 plures literas patris nostri coram nobis ponebat, quae in papiro et ruthenice erant

40 400. ^x w Lib. VI poprawione zdaje się drugą ręką na danci ^y exigentur Czart. i Lib. M. ^z data
 niemożliwa ze względu na początek rządów biskupa Tabora ^{aa} Radziwil Czart. ^{bb} Zanoniewicz Czart.
 i Lib. M. ^{cc} Soltano Czart.

41 401. ^a Lituaniae Czart. ^b Casimirum Czart. i Lib. M., Lib. VI dodaje inną ręką etc. co powtarza
 Czart. i Lib. M.

45 401. ¹ Słonim, miasto w Nowogródzkim nad rz. Szczarą.

scriptae, ideo supplicavit nobis, ut paternam dotationem nostris novis literis confirmare-
 mus. Nos vero pro ea religione et pietate, quam ad summum Deum gerimus et etiam
 ad sanctos patronos, quibus praefata ecclesia dicata est, pro augmento laudis divinae
 sanctaque fide catholica divulganda, iuxta dotationem serenissimi domini regis etc. pa-
 tris^e nostri^o, secundum quod literae suae serenitatis continebant, praefatae ecclesiae in
 Słonim rectorique pro tempore existenti et successoribus rite intrantibus dedimus, do-
 navimus praesentibusque damus ac perpetuo inscribimus bona, possessiones, terras ho-
 minesque, prout hic enumerantur: In primis aream seu campum, ubi ecclesia cum domo
 plebani et vicariorum et cum aliis domibus servitorum et hortulanorum eiusdem eccle-
 siae; molendinum super fluvium^d Isoroka² prope ecclesiam, cum omnibus utilitatibus et
 prata circumcirca eundem fluvium Isoroka penes Horodyszcze^o; item duas tabernas li-
 beras, unam in civitate Słonim, aliam prope ecclesiam cum censibus et omnibus proven-
 tibus; duas candellas vulgariter postawniki super magnum altare, quas sine intermis-
 sione^f perpetuis temporibus tenutarius Słonimensis extradere tenebitur ac debebit; de-
 cimas post culturam agrorum et novalium de omni grano in Słonim et in Dworzecz^{e 3},
 et decimam salis ex theloneo Słonimensi; terram Chriłowici^h circa fluvium Wolobrzyn^{1 4}
 cum pratis pro duobus acervis foeni vulgariter sterty^j; praeterea praedium Turowice⁵
 cum terris, pratis, agris cultis et excolendis et cum aliis pertinentiis, ad ipsum praedium
 quomodolibet spectantibus; item homines Rachowiczy, Kosciłowiczy^k, Listowicy, Descho-
 łowicz, Diakowiczy, qui omnes et singuli cum suis successoribus ad praedictam eccle-
 siam pro rectore et successoribus omnia tributa mellis, grossorum, frumenti, videlicet^l
 dziakla^m, pische, srepsczyzna et alias omnes exactiones tenebuntur pendere et
 solvere, omnes labores et servitia facere ac deferre secundum consuetudinem et prae-
 scriptionem in districtu Słonimensi et in Magno Ducatu nostro dudum observatam;
 postremo et generaliter omnes homines, domos, terras, proventus, utilitates quibuscunque
 nominibus censeantur iuxta priorem foundationem, ad ipsam ecclesiam pertinentem, eidem
 sicut et superiora damus et perpetuo inscribimus. In quorum omnium fidem et testimo-
 nium sigillum nostrum est appensum. Datum Vilnae, feria quinta in crastino sanctorum
 apostolorum Philippi et Jacobi anno Incarnationis Domini millesimo quadringentesimo no-
 nagesimo tertio, praesentibus reverendoⁿ in Christo patre domino Alberto episcopo Vil-
 nensi necnon magnificis et generosis Nicolao Rodwiłowicz Vilmensi et Petro Janowicz
 Trocensi palatinis, Joanne Zabrzezinski castellano Trocensi, Stanislawo Chlebowicz, Gre-
 gorio Ostikowicz marschalcis ac tenutariis nostris et aliis compluribus fidedignis, per
 honorabilem Adam Jakubowicz de Cotra notarium nostrum. — Relatio magnifici Nicolai
 Rodwiłowicz palatini Vilmensis et magni ducatus Lituaniae cancellarii^o.

401. ^e w Lib. VI dopisane drugą ręką ^d Lib. VI drugą ręką poprawia na fluvio jak w Lib. M.
^o Lib. VI poprawia na Horodyszcze tak i Czart. ^f intromissione Czart. ³ Lib. VI poprawia na Dworecz,
 toż Czart. i Lib. M. ^h Chryłowici Czart., Chriłowici Lib. M. ¹ Wolobrzyn Czart. ^j Lib. VI poprawia
 na stirty, toż Czart. i Lib. M. ^k w Lib. VI poprawione z Toscilowiczy; Koschilowiczy Czart., Descholowi-
 czy Lib. M. ^l Lib. VI drugą ręką poprawia na vulgariter, tak Czart. i Lib. M. ^m dziakla Czart.
ⁿ w Lib. VI reverendissimo pierwszą ręką poprawione na reverendo, reverendissimo Czart. i Lib. M. ^o cancel-
 lariusz pierwotnie Lib. VI

401. ² Zapewne dawniejsza nazwa rzeki Issy, pobocznej Szczary, uchodzącej do niej pod
 Słonimem. ³ Dworzec; miasteczko w Słonimskim nad rz. Molczadką, 38 km. na pn.-wsch.
 od Słonima. ⁴ Rzeka nieodgadniona, może koło Dereczyna, gdzie w pobliżu jest osada Wo-
 łoba (Sl. Geogr. T. XIII str. 881). ⁵ Miejscowość nieodgadniona.

402.

Łosk, 30 maja 1493.

Księżna Anna Januszowa ufundowanemu przez siebie kościołowi parafjalnemu w Łosku pod wezwaniem Bożego Ciała, ŚŚ. apostołów Piotra i Pawła, św. Anny i św. Jerzego męcz., a przez Wojciecha biskupa wileńskiego poświęconemu, nadaje: trzy kopy szerokich groszy ze wsi Kormysz na wikarego i ministra; miarę miodu z rzeczonyj wsi Kormysz; dwa kamienie wosku na tenże kościół; karczmę koło plebanji; dziesięcinę zbożową w Łosku temuż kościołowi i jego rektorowi; po śmierci trzy miary daniny miodowej z tej wsi na rzecz rządców kościoła w myśl przywileju Piotra z Iwia wojewody trockiego; plac po starym dworcu plebana; mięso wieprzowe z targu tygodniowego; soli dwie beczki za życia a pięć po swojej śmierci na rzecz obecnego plebana Stanisława i jego następców.

Or. brak.

15 *Kop.* 1. Czart. k. 47—47'. — 2. Lib. Magn. k. 39.

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., *Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 67* (tylko wzmianka o dokumencie z mylną datą dzienną). — 2. Ks. Kurczewski J., *Biskupstwo Wileńskie str. 201.*

20 *Uw.* W związku z tym dokumentem pozostaje przytoczony wyżej na str. 422—3 Nr 362 falsyfikat jakoby z 9 lipca r. 1489 a ukazujący się dopiero w r. 1522.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quia praesens aevi lubrica conditio cunctas hominum actiones plerumque in oblivionis abyssum demergere consuevit, nisi apicibus literarum et testimonio fidelium fuerint roboratae, eatenus ego Anna ducissa Januschowa¹, perpendens huius mundi statum fore mortalem, volensque caduca et mortalia pro aeternis commutare, speransque post vitae praesentis occasum ad vitam transferri aeternam, significo tenore praesentium omnibus quibus expedit universis: Quod ad laudem et honorem Omnipotentis Dei et Beatissimae Virginis Mariae, specialiter tamen Corporis Jesu Christi et gloriosorum Petri et Pauli apostolorum necnon sanctae Annae matris Mariae Virginis, item et S. Georgii martyris, pro remedio praedecessorum meorumque vero peccaminum salutari, fundavi et ~~erexi~~ ecclesiam parochialem in Łostko² per r^{mm} in Christo patrem et dominum dominum Dei et apostolicae Sedis gratia Albertum episcopum Vlnensem dedicatam, cui quidem ecclesiae dedi, assignavi, adiunxi, incorporavi et in perpetuum contuli praesentibusque do, confero, assigno, adiungo, incorporo perpetue et in aevum: In primis tres sexagenas latorum grossorum de villa nostra Kormysz³ pro vicario et ministro ecclesiae praefatae; item pullam mellis de praefata villa Kormysz alias scheszczypiendzy; item duos lapides de cera ad dictam ecclesiam in Łostko; unam tabernam penes curiam plebani versus orientem sitam, quam coram dicto r^{mo} patre Alberto Dei gratia episcopo Vlnensi eo tempore, dum ecclesiam consecrare debuerat, caeterisque fidedignis ampliari et dilatari promisi et praesentibus promitto; item decimam in Łoschko ecclesiae meae dictae parochiali de omni

402. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 420 Nr 361 przyp. 1. ² Ob. objaśnienie na str. 213 Nr 189 przyp. 1. ³ Miejscowość nieodgadniona.

grano et suo rectori qui pro tempore extiterit et suis legitimis successoribus dedi et in perpetuum ascripsi; item praefatum tributum mellis de villa nostra Kormysz in vita nostra singulis annis unam pullam mellis alias scheschypyendek, sed meam post mortem tres pullas^a mellis de praefata villa nostra tributaria rectoribus praefatae ecclesiae nostrae in Łoschko dedimus et in perpetuum ascripsimus, prout latius in privilegio magnifici domini Petri de Iwe haeredis, palatini Trocensis⁴, mellis ascriptio ad praefatam ecclesiam habetur⁵; item aream, ubi antiqua plebani curia fuerat; item tertiam pectoralem carniū porcovenſium alias trecza hrudzy na, quae datur ex foro septimana-
 tim; item quinque tunnas salis meam post mortem singulis annis, sed in vita me du-
 rante duntaxat duas salis tunnas rectoribus praefatae ecclesiae do in aevum et ascribo
 nunc per plebanum Stanislaum nomine nuncupatum et suos legitimos successores omnia
 supradicta et specificè consignata tenendum, habendum, utifruendum, quiete et pacifice
 in perpetuum possidendum, nihil iuris et domini in praedictis donatis et ecclesiae taliter
 ascriptis mihi et meis successoribus reservando. In cuius rei testimonium sigillum nostrum
 praesentibus est subappensum. Actum et datum in Łyoschko, feria quinta ante Trinita-
 tem anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. Praesentibus ibidem
 r^{mo} in Christo patre et domino domino Alberto Dei gratia episcopo Vilnensi necnon
 venerabilibus domino Joanne de Tworkowo canonico et officiali Vilnensi, magistro Ber-
 nardo de Vilna canonico Vilnensi necnon honorabilibus Joanne de Troki mansionario
 cathedralis ecclesiae Vilnensis et altarista in Nowa Oschmany, Jacobo altarista in Nowa
 Troki, Stanislaŏ artium baccalaureo Narkuschki, Paulo Venceslao de Vylkumyrya ca-
 pellanis dicti r^{mi}, item generosis et nobilibus duce Siemion Czorthoryski, Petro Ja-
 nuszchowicz, Nicolao Buthkowicz et Petro Swyechli marchione protunc dicti r^{mi}, et
 quam pluribus testibus fidedignis.

403.

Rzym, 6 października 1493.

Kardynałowie Kościoła rzymskiego w liczbie dwunastu wszystkich trzech stopni, biskupi podmiejscy, prezbiterzy i diakoni nadają kościołowi parafjalnemu pod wezwaniem św. Piotra w mieście Kownie, na prośbę plebana jego Stanisława z Kowna, odpust stu dni wszystkim pokutującym i wyspowiadany
za nawiedzenie pobożne tegoż kościoła na każdy raz w uroczystości Wniebowzięcia NMP., św. Jerzego, św. Trójcy, św. Piotra i Pawła apostołów i na Poświęcenie tegoż kościoła.

Or. brak.

Kop. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie, rpis nr 1775 (5718/19) str. 1093/4 nr 3.

(Oliverius) Sabinensis, Johannes Michael Portuensis, Georgius Albanensis, Jeronimus Prenestinensis^a episcopi, Dominicus ecclesie sancti Clementis, Johannes ecclesie sancti Vitalis, Johannes Jacobus tituli sancti Stephani in Celiomonte, Baptista tituli sanctorum

402. ^a te dwa wyrazy wpisane inną późniejszą ręką w miejscu pustem

402. ⁴ Piotr Janowicz wojewodą trocki (ob. o nim wyżej na str. 452 Nr 392 przyp. 2).

⁵ Dokument z tym zapisem nie jest znany.

403. ^a Penestrinensis mylnie Kop.; ob. niżej przyp. 1

Johannis et Pauli, Johannes tituli sanctae Susannae presbyteri, Raphael sancti Georgii ad Velum aureum, Johannes sanctae Mariae in Aquiro^b, Fidericus sancti Theodori diaconi miseratione divina sanctae Romanae Ecclesiae cardinales¹, universis et singulis Christi fidelibus, praesentes literas inspecturis, salutem in Domino sempiternam. Quanto
 5 frequentius fidelium mentes ad opera devotionis inducimus, tanto salubrius animarum suarum saluti providemus. Cupientes igitur, ut parochialis ecclesia sancti Petri opidi Cauna Vilmensis diocesis, ad quam, sicut accepimus, dilectus nobis in Christo Stanislaus de Cawna dictae ecclesiae modernus plebanus singularem gerit devotionis affectum, congruis frequentetur honoribus et a Christi fidelibus iugiter veneretur ac in singulis struc-
 10 turis et aedificiis debite reparetur, conservetur et manuteneatur, necnon libris, calicibus, luminaribus, ornamentis ecclesiasticis et rebus aliis divino cultui necessariis decenter muniatur, in ea quoque divinis augmentetur, utque Christi fideles^c eo libentius devotionis causa ad eandem ecclesiam confluant et ad munitionem, reparationem, conserva-
 15 tionem, manutentionem et alia praemissa manus promptius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem dono celestis gratiae uberius conspexerint se refectos, supplicationibus prae-
 20 fatis Stanislai nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, nos cardinales praefati videlicet quilibet nostrum de Omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis Christi fidelibus utriusque sexus vere poenitentibus et confessis, qui dictam ecclesiam in Assumptionis Beatae Mariae Vir-
 25 ginis, sancti Georgii militis et dominicae Sanctissimae Trinitatis ac eorundem sanctorum Petri et Pauli apostolorum ipsiusque ecclesiae Dedicationis festivitatibus et diebus a primis vespers usque ad secundas vespers inclusive devote visitaverint annuatim et ad praemissa manus porrexerint adiutrices, pro singulis festivitatibus praedictis, quibus id fecerint, centum dies de iniunctis eis poenitentibus misericorditer in Domino rela-
 30 xamus praesentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. In quorum omnium et singulorum praemissorum (fidem et testimonium) praesentes literas fieri nostrorumque solitorum sigillorum iussimus appensione communiri. Datum Romae in domibus nostris, sub anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio, die vero sexta mensis octobris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Ale-
 35 xandri divina providentia papae sexti anno secundo.

403. ^b Quiro Kop. ^c w Kop. następuje in

403. ¹ Kardynałowie wystawcy: A) Biskupi podmiejscy: 1) Sabinen.: Oliverius Carafa 31. I. 1483 — 29. XI. 1503 (Eubel, *Hierarchia Catholica T. II² str. 61*); 2) Portuen. tt. S. Rufinae: Joannes de Michaelis 31. VIII. 1492 † 10. V. 1503 (*ibid.* 60); 3) Alban.: Georgius Costa 10. X. 1491 — 14. V. 1501 (*ibid.* 59); 4) Praenestin.: Hieronymus Bassus de Ruvere 31. VIII. 1492 — 29. XI. 1503 (*ibid.* 60). — B) Kapłani: 1) S. Clementis: Dominicus de Ruvere 13. VIII. 1479 † 22. IV. 1501 (*ibid.* 62); 2) S. Vitalis: Johannes de Comitibus 9. III. 1489 † 20. X. 1493 (*ibid.* 65); 3) S. Stephani in Coelio Monte: Joannes Jacobus Salafenatus, biskup parmeński, 15. XI. 1483 (*ibid.* 63 i 19, gdzie podano, że przeniesiony stąd do św. Cecylji 17. XI. 1487, ale następny kardynał św. Szczepana dopiero w r. 1501 występuje); 4) SS. Joannis et Pauli: Joannes Baptista de Ursinis 27. II. 1493 † 22. II. 1503 (*ibid.* 63); 5) S. Susannae: Joannes Borja archiep. Montisregalis 31. VIII. 1492 † 1. VIII. 1503 (*ibid.* 65). — C) Diakoni: 1) S. Georgii ad Velum aureum: Raphael (Sansonus) Riario, protonot. apost. 10. XII. 1477 transl. postmodum ad tt. S. Sabinae (*ibid.* 66, nie podano kiedy); 2) S. Mariae in Aquiro: Joannes de Columna, proton. apost. 15. V. 1480 † 26. IX. 1508 (*ibid.* 66); 3) S. Theodori: Federicus de S. Severino, proton. apost. 9. III. 1489, publ. a. 1492, transl. ad tt. S. Angeli 1513 (*ibid.* 67).

X. Fijałek—Wł. Semkowicz, Kod. dypl. Kat. Wil. I.

404.

Wilno, 17 września, 10 listopada i 13 grudnia 1493.

A. Wojciech biskup wileński wszystkim wiernym skruszonym i spowiadającym się za każdorazowe nawiedzenie ołtarza Wniebowzięcia NPMarji, św. Andrzeja apostoła, Michała archaniola, Stanisława i Jerzego męczenników, Marcina wyznawcy, Jana ewangelisty i św. Barbary panny w kościele NPMarji braci mniejszych w Wilnie, z odmówieniem jednego Ojciec nasz, Zdrowaś Marjo i Wierzę przed jego obrazami (posagami) albo też złożenie jakiegś jałmużny na rzecz tegoż ołtarza, udziela dni czterdzieści odpustu.

B. Toż Marcin biskup miednicki d. 10. XI. 1493.

C. Toż Jan biskup łucki d. 13. XII. 1493.

D. Fryderyk kardynał, arcybiskup gnieźnieński i biskup krakowski, udziela odpustu dni sto d. 18. III. 1495.

Or. Biblioteka Polskiej Akademji Umiejętności w Krakowie rpis nr 1243 (fascy- kul). Dokument pergaminowy, bardzo zniszczony, zmięty, zbrudzony i w wielu miejscach zwłaszcza na dole inkaustem splamiony, z prawej strony wielka dziura częścią wycięta a częścią przez myszy wygrzyzona, 59 X 375 + 73 cm. — Pismo, szczególnie w dopisanych później odpustach silnie wyblakłe i miejscami ledwie czytelne; pierwszy wyraz wypisany frakturą z ozdobnym inicjałem A, takż skromniejszy inicjał E na początku drugiego odpustu (biskupa Marcina). Tekst trzech pierwszych odpustów spisany jest przez całą długość pergaminu, z tych trzeci (bisk. łuckiego Jana) inną ręką, czwarty (kardyn. Fryderyka) jeszcze inną ręką u dołu po lewej stronie. — Cztery nacięcia po dwóch odpadłych pieczęciach pierwszych obu wystawców po lewej stronie zakładki. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem z w. XVI: Indulgentie concessae ab uno archiepiscopo et tribus episcopis Conventui Wy(l)nensi, poniżej inną ręką w. XVI: Pro festo Assumptionis; 2) na złożeniu spodniem z w. XVII: Indulgentiae concessae a tribus episcopis certo altari in ecclesia nostra S. Mariae Vilmensi, quod iam est sublatum et indulgentiae etiam, quia concessae manus adiutrices porrigentibus; 3) wpoprzek z w. XVIII: Stare rzeczy, non valent nisi pro informatione de antiquitatibus, ab uno Archiepiscopo et a tribus Episcopis pro festo Assumptionis indulgentiae concessae A^o 1493; 4) na złożeniu wewnętrznem z w. XVIII: N° 11 [In]dulgentiae concessae Ecclesiae nostrae [Viln]ensi a tribus Episcopis pro certo Altari Anno Domini 1493, poniżej: NB non valent istae indulgentiae, quia erant concessae ob manus adiutrices, et altare sublatum; 5) wreszcie luźna notatka na złożeniu spodniem z w. XVII: Olgierda żona unitka; 6) sygnatura na złożeniu spodniem: D. 16 (w. XVI).

A. Albertus Dei et apostolice Sedis gracia episcopus Vilmensis universis et singulis sexus utriusque cristifidelibus, ad quos presentes littere nostre pervenerint, salutem in Domino sempiternam. Licet Is, de cuius munere | venit, ut sibi a fidelibus suis digne et laudabiliter serviat, de abundantia sue pietatis, que merita supplicum excedit^a et vota bene servantibus sibi multo maiora retribuatur quam valeant promereri, nichilominus tamen | desiderantes Domino populum reddere acceptabilem et bonorum operum sectatorem, fideles ipsos ad complacendum et quasi quibusdam allectivis muneribus, indulgentiis videlicet et remissionibus invitamus, ut exinde reddantur divine | gracia aptiores. Cupientes igitur, ut altare in ecclesia Beate Marie Virginis ordinis Fratrum Minorum in

Vilna, in honorem Assumptionis eiusdem Virginis Intemerate Marie, beatorumque Andree apostoli, Michaelis archangeli, Stanislai et Georgii martirum, Martini confessoris, Johannis ewangeliste ac Barbare virginis dedicatum et consecratum, a cristifidelibus congruis laudibus et honoribus frequentetur, et ut ipsi cristifideles eo libencius devocionis
 5 causa confluant ad hoc ipsum, quo ibidem uberius dono celestis gracie conspexerint se refectos, omnibus cristifidelibus contritis et confessis, quicumque dictum altare visitaverint et unum »Pater noster« ac »Ave Maria« cum Simbolo coram imaginibus ipsius altaris devote decantaverint, aut pro reformatione ornamentorum eiusdem de suis bonis a Deo
 10 ipsis collatis manus porrexerint adiutrices aliaque pia opera fecerint, tociens quociens id exercuerint, de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi, contritis et confessis quadraginta dies indulgenciarum de iniunctis eis penitenciis in Domino misericorditer relaxamus atque impartimur presentibus perpetuis temporibus duraturis. Harum quibus sigillum nostrum presentibus est subappensum testimonio litterarum. Datum Vilne, decima septima mensis septembris anno Domini
 15 millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio.

B. Et nos Martinus Dei et apostolice eiusdem Sedis gracia episcopus Mednicensis¹, premissis se parificien(do) omnibus cristifidelibus contritis et confessis, qui sic ut premititur fecerint ad et ante altare predictum, de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi, quadraginta dies indulgenciarum de
 20 iniunctis eis penitenciis in Domino misericorditer relaxamus per presentes perpetuis temporibus duraturis. Datum Vilne, decima mensis novembris anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, nostro sub sigillo presentibus subappenso.

C. (*inną ręką*;) Ego Johannes Dei gracia episcopus Luceoriensis², licet indignus officium pastorale gerens, thesaurum militantis Ecclesie larga Salvatoris nostri Domini Ihesu Christi^b sanguinis ex misericordia, qua sum[us...]^c tit effus[i]one...]^d tra abscondere sed
 25 christifidelibus salubriter dispensare cupiens, omnibus christifidelibus sexus utriusque contritis et confessis, qui premissa in litteris presentibus contenta fecerint, de Omnipoten[tis Dei...]^e confisi, quadraginta dies indulgenciarum de iniunctis eis penitenciis in Domino relaxamus per presentes temporibus perpetuis duraturis. Datum in Vilna, die veneris tredecimo mensis d[ecembris...]^f³.

D. *Dopisany tu na boku przywilej odpustowy kardynała Fryderyka z d. 18. III. 1495 ob. niżej pod tą datą.*

405.

Perewolha, 10 grudnia 1493.

*Aleksander wielki książę litewski zapisuje kościołowi w mieście swoim Merezcu jezioro zwane Gelanino rozciągnięte na dwie „tonie“, z obowiązkiem odprawiania
 85 jednej mszy św. o NMP. co miesiąc, jak i drugiej za otrzymaną wolność karczmcy.*

Or. brak.

Kop. 1. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie, dypl. nr 1230 w transumpcie króla

404. ^b ihu xpi Or. ^c czterech do pięciu wyrazów brak ^a pięć do sześciu wyrazów brak ^e około
 40 osmiu wyrazów brak ^f około sześciu wyrazów brak

404. ¹ Marcin syn Jana z Wilna, archidiakon wileński, biskup żmudzki prekon. 8. X. 1492 † 1514 (ob. X. Fijałek J., *Uchrześcjanienie* str. 164/5 przyp. 1). ² Ob. o nim objaśnienie wyżej na str. 435 Nr 371 przyp. 2. ³ Brakuje tu data roku 1493, w którym dzień 13 grudnia przypadł w piątek.

Zygmunta III wydany na sejmie warszawskim d. 5 lipca r. 1593. — 2. Czart. k. 47 (prawdopodobnie z Or., gdyż nie ma wzmianki o transumpcie, a tekst wykazuje pewne różnice). — 3. Lib. Magn. k. 39 (jak Kop. 2).

Alexander^a magnus dux Lituaniae, Russiae Samogitiaequ^b dominus et haeres^c, significamus tenore praesentium, quibus expedit universis tam praesentibus quam futuris, quia ad ecclesiam parochialem in oppido nostro Merecz¹ dedimus et perpetuo inscripsimus lacum nostrum dictum Gelanino^d, continentem duos iactus sagenae vulgariter^e tonie^f, ratione cuius rector modernus praefatae ecclesiae et successores obligati sunt et obligabuntur ad unam missam de Sancta Maria quolibet mense singulis annis et perpetuis temporibus, praeter illam missam, quam similiter de Sancta Maria ratione libertatis tabernae ipse modernus rector dictae ecclesiae et eius successores tenentur implere. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum^g in Perewoŭha, feria tertia post Conceptionis Gloriosae Virginis^h anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio, principatus nostri anno secundo. — Ad mandatum proprium domini magni ducis.

406.

B. m., (Połonka) 1493.

Tomasz niegdyś kurat w Połonce podaje do wiadomości, że wyjednał u wielkiego księcia, biskupa wileńskiego Wojciecha i starosty trockiego Piotra z Iwia dla kościoła w Połonce czterech ludzi imiennie podanych oraz dochód z karczmy w Cyrynie.

Zapisek ten wypisany jest na marginesie wielkiego dokumentu kościoła w Połonce z r. 1502.

Kop. 1. Lib. VI k. 310. — 2. Czart. k. 52'. — 3. Lib. Magn. k. 44.

Sub anno Domini millesimo quadricentesimo nonagesimo tertio. Ego quidem Thomas olim curatus in Polonka existens rogavi et impetravi et expedi vi apud serenissimum magnum ducem Lithuphanie^a per reverendissimum in Christo patrem dominum et dominum Albertum episcopum Vlnensem necnon et per generosum dominum Petrum de Givye^b capitaneum Throczy^c quatuor homines in Polonka pro ecclesia eadem et tabernam in Czyryno^d alias duas sexagenas de pensione tabernarum de Czirino^e quolibet anno. Oretur eciam oro pro anima mea. Homines vero dicti in Polonka: Tharasz^f, Philipus, Chany, Nahumkovycz^g ...^h et pusto[w]czyzna Wysyeg...w.sz...ⁱ.

405. ^a Dei gratia dodają Czart. i Lib. M. ^b Samogitiae Czart. i Lib. M. ^c etc. Ad perpetuam rei memoriam dodają Czart. i Lib. M. ^d Belavino Czart. i Lib. M. ^e vulgo Czart. i Lib. M. ^f thonye Czart. i Lib. M. ^{g-g} brak w Czart. i Lib. M.

405. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 371 Nr 313 przyp. 1.

406. ^a tak w w tekście zapisku, Lituaniae Lib. VI ^b Givie Lib. VI ^c Troczkin Lib. VI ^d Czyryno Lib. VI ^e Czyryno Lib. VI ^f Taras Lib. VI ^g wyraz zatarty; Nahuntowicz Lib. VI ^h jeden lub dwa wyrazy zupełnie zatarte ⁱ koniec wyrazu zatarty i nieczytelny; Wysiegieowczyzna Lib. VI

406. ¹ Ob. o nim wyżej na str. 452 Nr 392 przyp. 2. ² Cyryn, miasteczko w Nowogródzkim, o milę na pn.-zach. od Połoniczki (Połonki).

407.

Uszakowo, 11 stycznia 1494.

Zofja żona Mikołaja Butwiłowicza z Uszakowa, złożona chorobą, rozporządzeniem ostatniej woli zapisuje kościołowi św. Jerzego także czynszownika w Izie lub Świranach oraz „zastawki aksamitne“, za co Andrzej pleban uszakowski ma odprawiać jedną mszę corocznie za jej duszę; mężowi swemu zaś zapisuje: dwie służebne i jednego człowieka będącego w zastawie, zeznając własność swoją i męża w bydle i pieniądzech; córce Annie zapisuje jedną służebną a jej mężowi Jakóbowi Talwoszewiczowi trzecią część swej dziedziny w ludziach, ziemi i czeladzi oraz ludzi, wykupionych u Andruszka Wojdyłowicza za pieniądze matki swojej.

Or. brak. Testament ten oddano w dwa lata później do zatwierdzenia Wojciechowi biskupowi wileńskiemu, jak świadczy następujący zapisek, przekazany przez kopjarze a pochodzący z aktów biskupich: Anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto Vilnae die veneris prima mensis julii (1. VII. 1496) reverendissimus in Christo pater et dominus dominus Albertus Dei gratia episcopus Vilnensis, viso et audito praesenti testamento legitimo, ipsum in omnibus suis punctis et clausulis ad instantiam petentis honorabilis Andreae Plebani in Vschakowo confirmavit, approbavit et ratificavit, robur^a perpetuae firmitatis habere decernens auctoritate ordinaria, executionemque debite fieri demandavit. Praesentibus ibidem venerabilibus viris magistris Joanne decretorum doctore et Bernardo de Vilna canonicis Vilnensibus, Laurentio et Georgio capellanis, praefati domini reverendissimi episcopi testibus circa praemissa. Et me Nicolao de Zukowo notario publico et coram paternitate sua reverendissima actorum et facti praesentis scriba.

Kop. 1. Czart. k. 58—58^r. — 2. Lib. Magn. k. 49'—50.

Reg. X. Fijałek 3., Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę str. 270 przyp. 1 d.

Uw. Akt niniejszy może budzić podejrzenia spowodu, że tekst jego zawiera pewne sprzeczności i balamuctwa, a mianowicie testatorka nazwana jest wdową (olim uxor) Mikołaja Butwiłowicza, na rzecz którego jednak, jako jeszcze żyjącego, czyni zapisy. Również i córka jej Anna występuje tu jako olim uxor Jakóba Talwoszewicza, któremu testatorka także część spadku wydziela; przy końcu znowuż aktu żona jego ma imię Katarzyna a on sam określenie pieae memoriae, czemu sprzeciwia się jednak fakt, że jeszcze d. 25 maja tegoż roku 1494 czyni on zapis na rzecz kościoła w Uszakowie (ob. niżej Nr 414). Sprzeczności te dają się jednak wyjaśnić w ten sposób, że owe słówka olim i pieae memoriae dostały się do tekstu testamentu Zofji Butwiłowiczowej przy sposobności zatwierdzenia tegoż przez Wojciecha biskupa wileńskiego w r. 1496 (ob. wyżej pod Or.), kiedy zarówno mąż jej Mikołaj, jak i zięć Jakób Talwoszewicz już nie żyli, za czem przynajmniej co się tyczy tego ostatniego przemawia charakter wspomnianego zapisu z 25 maja jako ostatniej jego woli. Pomieszenie zaś imion córki Zofji Anny z Katarzyną można chyba złożyć na karb zwyczajnej pomyłki.

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis Dei millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto: Quod ego nobilis Zophia^b uxor domini Nicolai Butwiłowicz¹ in Vszakow² in lecto aegritudinis suae decumbens, sed sana mente et compos rationis bonae, sed languens corpore, timens tamen^c inevitabilem mortis eventum, quem nullus

407. ^a robore kopjarze ^b w zatwierdzeniu testamentu z r. 1496, z którego pochodzi jego jedyny prze-
45 kaz w obu kopjarszach, dodano widocznie słowo olim ^c carnem kopjarze

407. ¹ Bojar nieznanany. ² Ob. objaśnienie wyżej na str. 258 Nr 232 przyp. 1.

rescire potest et considerans, quod nihil certius quam mors et nihil incertius nisi hora mortis, nolens quod intestata decederem, sed volens de bonis suis tam mobilibus quam immobilibus ac quibuscunque bonis a Deo mihi collatis animae meae saluti providere et disponere de ipsis, quod exprimetur sententia ultimae voluntatis meae, (ne)^d post decesum meum inter parentes proximos et amicos super eisdem bonis lis seu quaevis discordia et alia generentur^e seu valeant exoriri, meum testamentum seu ultimam voluntatem feci, disposui et distribui in hunc modum: Primo et ante omnia animam meam altissimo Creatori et Gloriosae Virgini Mariae totique choro coelestis patriae commendavi; item legavi hominem tributarium meliorem in Iza^g aut in Swyrany⁴, et hoc cum omnibus legitimis ipsius et proventibus, utilitatibus servitiisque^f, prout sola ipsum tenui et habui; item etiam legavi alias sas z hawky a xamitne ibidem pro ecclesia; item familiam meam obnoxiam primam Malvitam^g et secundam Pyotruszkam legavi viro meo, item etiam legavi ancillam nomine Margaretham Annae filiae^h, uxori nobilis Jacobi Thalwoszewicz⁵; item etiam legavi viro suo tertiam partemⁱ haereditatis meae tam in hominibus quam in terra et in familia obnoxia; item etiam legavi sibi homines ...^j, quos exemerunt pro duodecem sexagenis apud Andruszko Woydilowicz pro pecunia matris meae et istos homines pater piae memoriae invadiaverat; item etiam legavi hominem nomine Pyetruszeko Gimoltowicz^k viro meo, qui etiam fuit invadiatus in quatuor sexagenis et istum hominem mater piae memoriae etiam sibi legaverat pro munere ipsius; item etiam recognovi, quod tantum duo boves et una vacca erat haereditatis meae et tota pecora est ipsius Nicolai. Et honorabilis dominus Andreas plebanus in Vszakowo obligatus est singulis annis unam missam pro anima mea legere pro isto homine, quem legavi ad ecclesiam s. Georgii. Item etiam recognovi, quod nullum florenum remansi viro meo, quos^l florenos receperat centum, quia istis florenis debita matris meae persolvit. Et actum est coram testibus ad hoc vocatis, primo coram honorabili domino Andree plebano in Vszakowo, secundo discreto Alberto vicario protunc moranti in Vszakowo, tertio nobili Bartholomaeo Alexandrowicz, quarto nobili Bernardo Paszkowicz, quinto nobili Catharina uxore^m Jacobi Thalwoszewiczⁿ, necnon coram me Jacobo actu presbytero. Actum et datum die sabbatho in octavo^o Trium Regum in curia mea in alba stuba, anno quibus ut supra. In cuius rei testimonium praefatos testes petii, ut sua sigilla apponerent.

408.

(Podejrzany).

Mały Miadziół, 8 lutego 1494.

Piotr Michałowicz książę świrski zapisuje kościołowi parafjalnemu św. An-drzeja w Małym Miadziolu pięć pustkowi na różnych miejscach tamże położonych; następnie trzech mieszczan w swoim tem mieście przy ulicy Narockiej; z myta

407. ^d brak tego wyrazu w tekście ^e generantur Czart. i Lib. M. ^f servitio Czart. ^g Malium tam Lib. M. ^h w zatwierdzeniu testamentu dodano tu słowo olim ⁱ partis Lib. M. ^j hominem medium w obu kopych, tekst widocznie zepsuty, w każdym razie mowa jest tutaj o ludziach w liczbie mnogiej, zapewne homines meos ^k Gimolthowicz Lib. M. ^l tak w tekście ^m Catharinae uxori w obu kopych ⁿ piae memoriae Jacobi Thalwoszewicz w przekazie zatwierdzenia testamentu z r. 1496 ^o tak w obu kopych zamiast infra octavam, widocznie polonizm

407. ³ Ob. objaśnienie na str. 344 Nr 293 przyp. 10. ⁴ Ob. objaśnienie na str. 274 Nr 242 przyp. 4. ⁵ Ob. o nim niżej w jego dokumencie z d. 25 maja r. 1494 (Nr 414).

swojej dzielnicy część drugą na każdą sobotę, według dawnej fundacji na rzecz plebana tegoż kościoła jak i altarysty w nim ołtarza Wniebowzięcia NMP., założonego niegdyś przez Jana Talimontowicza i Michała Petkowicza, z obowiązkiem odmawiania kolekty o Mece Pańskiej, której tekst przytacza.

5 Or. brak.

Kop: 1. Czart. k. 13'—14' (w transumpcie króla Zygmunta III, wydanym w Krakowie d. 25 lipca 1608). — 2. Lib. Magn. k. 8'—9 (w transumpcie j. w.).

Uw. Dokument poniższy, dochowany jedynie w późnym i to skażonym transumpcie, nie jest wolny od podejrzenia tak ze względu na redakcję, jak i na drobnostkowe szczegóły uposażenia starej fundacji altarzy w Małym Miadziole, którego inne dokumenty są albo podrobione albo podejrzane.

In nomine Domini amen. Universis et singulis praesentibus et futuris, harum notitiam habituris, visuris, lecturis pariter et audituris. Ego Petrus Michalowicz dux Swirensis¹, licet aeger corpore, sanus tamen mente et compos rationis existens, memor verbi Domini »nihil
15 coinquinatum intrabit in regnum coelorum« et iterum »quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur«, ego vero timore Dei et conscientia ductus, atendens huius mundi blandimenta, volensque antecessorum meorum olim Michaelis Pieckowicz² et animae meae et uxoris meae salubre remedium dare ac facere ac
20 successorum meorum, cum deliberatione animi mei ac amicorum meorum usus consilio, notum facio per praesentes, quia per hanc meam bonam voluntatem, non coactus nec compulsus lego, do, ascribo, largior ad sempiternam memoriam ad ecclesiam parochialem S. Andreae in
25 Minori Medalo³ quinque terras desertas vulgariter pustowsczizny in Medalo iacentes in variis locis, quarum una Pustarzewczizna, alia Samowczizna, tertia Priszkowczizna, quarta Par-
sulowczizna, quinta Mainunowczizna cum earum pratis, galiis, sylvis, rubetis, aquis, fluviis, ge-
25 neraliter cum omnibus et singulis proventibus, utilitatibus exquisitis et exquiren(dis) perpetue et in aevum; deinde tres cives in oppido nostro Minori Medalo in platea dicta Narocka
nominibus Stanislaum Liczik, Martinum Panko, Stephanum Szlachta perpetue et in aevum
inscribo; deinde m i t h a alias t a r g o w e de dzielnica mea secundam partem quolibet
30 sabbatho perpetue inscribo, ut in fundatione plebano praedictae ecclesiae et altariae nostro
nostrorum antecessorum est latius subscriptum. Quae fundatio pertinet ad minus altare
Assumptionis Beatae Mariae Virginis, quod est in minori choro in capella a dextra
parte, quae fundata est ab antecessoribus nostris olim Joanne Talimontowicz et Michaele
Pieckowicz ducibus Swirensibus⁴ pro una collecta de Passione Domini nostri Jesu Christi
a rectore praefatae ecclesiae aut vicario eius aut altaria, qui eandem tenebitur legere
35 tempore opportuno: »Domine Jesu Christe, qui de coelo ad terram de sinu Patris descendisti et sanguinem tuum pretiosum in remissionem peccatorum nostrorum effundisti,

408. ¹ Piotr syn Michała Petkowicza kniaź świrski (ob. Wolff J., *Kniazowie lit.-rus.* str. 512 n.). ² Michał Petkowicz Świrski, 1464—1503 (ob. Wolff J., l. c. str. 508 i 512).

³ Mały czyli Nowy Miadziol alias Kobylnik (ob. objaśnienie na str. 148 Nr 131 przyp. 2).

40 ⁴ Taki dokument nie jest znany; istnieje natomiast dokument podrobiony Andrzeja Petkowicza, księcia świrskiego, kanonika wileńskiego i plebana w Wornianach, wystawiony w Małym Miadziole rzekomo d. 22 czerwca 1463 wespół z innymi kniaziami świrskimi, między którymi są również wspomniani tu kniazowie Michał Petkowicz i Jan Talimontowicz, w przedmiocie fundacji i uposażenia kościoła św. Andrzeja w Małym Miadziole (ob. wyżej str. 276—9 Nr 244).
45 Być może jednak, że pod tą datą wydany był zaginiony dziś dokument fundacyjny Michała Petkowicza i Jana Talimontowicza dla tegoż kościoła.

te humiliter deprecamur, ut in die iudicii ad dexteram tuam audire mereamur: 'Venite benedicti'. Quae omnia et singula subscripta plebanus pro tempore existens et sui successores ordinarie instituti cum omni iure, proprietate debent tenere et possidere in aevum et perpetuo. In cuius rei testimonium sigillum meum praesentibus est subappensum. Actum et datum in Minori Medalo in curia olim Andreae Pieckowicz ducis Swirensis canonici Vilmensis, patrum mei et successoris eius, in domo Stanislai Wesołowski plebani Minoris Medalo, sabbatho ante dominicam Quinquagesimae anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. Praesentibus ibidem honorabilibus et nobiles domino Joanne Olszewski plebano Maioris Medalo, domino Juchno Alexandrowicz duce Swirensi, Stanislao Czizewicz, Alberto Krzewski, Hlosch necnon Hoich Matthia altaris Swirensi, Gregorio Budwidowicz et me Stanislao Wesołowski plebano in Minori Medalo.

409.

Grodno, 15 lutego 1494.

Aleksander wielki ksiązę litewski ojcom bernardynom nadaje plac i miejsce swego starego dworu książęcego w mieście Grodnie z ogrodem i sadem nad rzeką Niemnem na założenie i budowę klasztoru i kościoła, zakazując surowo komukolwiek im w tem przeszkadzać.

Or. brak; znajdował się on jeszcze w r. 1858 w Muzeum Starożytności w Wilnie (ob. niżej Wyd.), a w r. 1898 w Bibliotece Publicznej Wileńskiej (ob. niżej Reg.) Była to pergaminowa ćwiartka, na której pisany, długa 10 cali ang. 65 linji, szeroka 6 cali 85 linji. Pieczęć, która była wyciśnięta na kustodji (zakładce) na czerwonej massie odpadła. Na odwrotnej stronie nadpis współczesny: Allex(ander) Dux pro area antiquae curiae in Grodno ut claustrum aedific(aretur) (ob. niżej Wyd.).

Wyd. Krupowicz M., Zbiór dyplomatów rządowych i aktów prywatnych cz. I (Wilno 1858) str. 25—6 nr XXII (z Or.).

Reg. 1. Opisanije Wil. Publ. Bibl. Wypusk III (1898) str. 3 nr 28 (z Or. przechowanego wówczas tamże w sali B, szafie I pod nrem 26). — 2. Ks. Kantak K., Bernardyni polscy T. I str. 29 (wzmianka o tem nadaniu na podstawie Wyd.).

Uw. W braku oryginału, wywiezionego r. 1915 przez Rosjan z Wilna, wydaje się tu ten dokument z Wyd.

Alexander Dei gratia magnus dux Lithuanie, Russie, Samogitie dominus et heres etc. Pro honore Omnipotentis Dei, salute et profectu hominum sancteque fidei catholice in terris dominio nostro subiectis incremento, in civitate nostra Grodno aream seu locum antique curie nostre ducalis¹ cum horto et pomario in valle versus fluvium Niemen deputavimus dedimusque patribus ordinis sancti Francisci Minorum de observantia beati Bernardini, pro fundatione ac edificatione templi et claustrum eorundem fratrum. Quo vero facilius et cicius res ista procedat, claustrumque edificetur, prohibemus districte precipientes, ne quis nostrorum subditorum secularium vel spiritualium, cuiuscunque conditionis existant, eosdem patres in predicta area et in edificatione monasterii quovismodo^a audeat impedire. In quorum fidem et robur sigillum nostrum presentibus est

409. ^a quotusmodo błędnie Wyd.

409. ¹ Krupowicz objaśnia, że »dziś na tem miejscu stoi kościół i klasztor XX. Bernardynów« i że »dawnego zamku ani śladu« (ob. Wyd.).

impresum. Datum ibidem in Grodno, sabbato ante dominicam Invocavit anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. — Dominus magnus dux per se.

410.

Grodno, 28 lutego 1494.

5 Aleksander wielki książę litewski, na prośbę Andrzeja plebana kościoła P. Marji w Grodnie, spowodu utraty przywileju tegoż przez jego poprzedników a za świadectwem księcia Aleksandra Holszańskiego dzierżawcy grodzieńskiego i urzędników jego, zatwierdza w spokojnem posiadaniu tegoż plebana zostające
10 dawne uposażenie z nadania w. ks. Witolda i króla-ojca Kazimierza, które szczergółowo wymienia, przydając od siebie kościołowi i plebanowi po dwie kopy groszy rocznie z poboru dochodów karczmny wielkoksiążęcej w Grodnie, plebanowi zaś wolny przywóz drzewa na własny opał i budulec w lasach wielkoksiążęcych; w zamian zobowiązuje do odprawiania jednej mszy tygodniowo za duszę swego ojca króla Kazimierza.

15 Or. brak.

Kop. 1. Tyszk. 25'—26' (nr 25). — 2. Kopia z w. XVII dosyć uszkodzona w wizycie z r. 1662, z której wydał ten akt Ks. J. K. (ob. niżej pod Wyd.) nie podając miejsca jej przechowania.

20 Wyd. Ks. J(an) K(urczewski) w Przeglądzie Katolickim (warszawskim) z 20 kwietnia r. 1905 N° 16 str. 244—6 z kopji w wizycie z r. 1662, zaopatrując obszernym regestem polskim tekst, który miejscami wskutek uszkodzenia kopji zawiera luki i niedokładności, pozatem wydawca go skraca.

25 Reg. 1. Obszerny i wyczerpujący, nieraz w formie przekładu sporządzony przez X. Mamertha Herburta w Cod. Czart. nr 3516 k. 26. — 2. Wzmiankowany jest ten dokument Aleksandra u ks. W. Przyalgowskiego w Żywotach biskupów wileńskich T. I str. 39 (z Archiwum Dyec., niewiadomo, czy z Kop. 1 czy też z Reg. 1).

Uw. Niniejszy przywilej w. ks. Aleksandra cenny jest z tego względu, że nam przechował treść uposażenia kościoła P. Marji w Grodnie przez Witolda i Kazimierza Jagiellończyka (ob. wyżej na str. 140 Nr 115 oraz str. 440 Nr 377).

80 In nomine Domini amen. Ad perpetuum rei memoriam. Alexander Dei gracia magnus dux Lithvanie, Russie Samogithieque dominus et heres, significamus tenore presentium quibus expedit universis et singulis,^a presentium noticiam habituris^a: Quomodo retulit coram nobis honorabilis Andreas plebanus^b sancte Marie in Grodno, quod privilegium eiusdem ec(c)lesie adhuc^c antecessores ipsius ammiserunt, et nunc licet ipse
85 sit in reali et pacifica possessione omnium bonorum, que predictae ec(c)lesie collata sunt, volentes tamen in posterum sibi et suis successoribus providere de meliori certitudine, supplicavit, ut istam dotacionem nostris^d novis literis confirmaremus. Nos itaque rescien(tes) bene de hac re a duce Alexandro de Holszany protunc tenentario in Grodno et ab aliis officialibus, quod ita est sicut nobis referebat honorabilis Andreas in prefata

40 410. ^a— tam praesentibus quam futuris... dotacionem habituris *Wyd.* ^b ecclesiae *addaje* *Wyd.*
^c adhunc *Tyszk.* ^d suis *Tyszk.*

Grodno plebanus, pro laude Omnipotentis Dei Intemerateque Virginis Marie Genitricis, Domine nostre ac hominum profectu et in spe premii celestis, iuxta dotacionem predecessorum nostrorum magni ducis Wythowdy¹ et serenissimi regis Casimiri parentis nostri², predicte ec(c)lesie et moderno plebano successoribusque ipsius omnia inferius expressa et enumerata dedimus et inscripsimus damusque et inscribimus presentibus perpetuo et irrevocabiler: Primo in civitate Grodnensi aream, ubi domus plebanalis incipiendo a cimeterio cum orto, qui est retro domum, ortulanisque et inquilinis usque ad plateam, que vadit a Judeis versus ec(c)lesiam claustralem sancte Trinitatis³ in longum, a lateribus vero ex^o utraque parte ad convalles⁴ secundum antiquam limitationem; item prope ec(c)lesiam sancte Marie duas tabernas liberas cum domibus et censu utilitatibusque, que inde proveniunt; item singulis annis de castro Grodnensi a clavatore nostro quatuor tunnas⁵ alias wszathcze mellis et quatuor lapides cere, et pro festo Pasche ad matutina tenebrosa⁶ tredecem candelas fusas alias posthawnyky et duas super candelabra magni altaris alias duas magnas circumvolutas super longas phalanges⁷ pro accensione circa elevacionem sanctissimi Corporis Christi; item tres decimas manipulares, primam in Grodno ex utraque parte fluvii Nyemyen, secundam in Labno⁸, terciam in Skydel⁹, ubique de omni grano excepta avena; preterea curiam Czolkodowo⁷ dictam cum hominibus, kmethonibus et cum agris, pratis, silvis, rubetis, gays, boris, mellificiis, fluviis, rivis, aquarum decursibus, stagno seu piscina, molendino et emolumentis, singulis pertinentiis ad predictam curiam spectantibus longe, late et in ambitu, prout in suis terris singulisque metis et limitibus ex antiquo distincta est et limitata; item novem lacus, duos circa curiam predictam et septem post fluvium Nyemyen et prope Servy⁸ post fluvium Wolkvscha⁹, quorum ista sunt nomina Pyawyczne, Thoczylowo, Oriye, Panyewo, Poboyne, Krzywe, Okrvhle, Mvkoschewo¹, Parva et Thobolowo¹⁰ cum fluviis, rivis, orificiis et obstaculis eorundem; item borram mellificiorum post fluvium Byebra Jamyny¹¹ dictam; item decem homines in Lyeschnycza¹² cum terris, pueris et successoribus ipsorum, cum tributo mellis, dacia alias dzakla siliginis et avene, laboribusque et serviciis iuxta consuetudinem terre Lithvanie. Ista sunt bona, que predicta ec(c)lesia Sancte Marie in Grodno sicut ex prima sui fundacione habuit et possedit, ita et nunc et perpetuis temporibus cum omni iure, dominio et proprietate, nullis exceptis aut pro aliquo vel pro nobis quovismodo reservatis tenebit, habebit pacificeque possidebit pro utilitate moderni plebani et omnium successorum legitime ritteque intrancium. Nos eciam eidem ec(c)lesie et rectori successoribusque addimus duas sexagenas grossorum de exactione thabernali ibidem in Grodno singulis annis pro festo sancti Martini a procuratore alias grodnyczy seu exactore pensionis thabernarie quicunque pro tempore extiterit

410. ^o et Tyszk. ¹ tynnas Tyszk. ⁶ matutinas tenebrosas Tyszk. (rozumie się horas = ciemne jutranie) ^h longis falangis Tyszk. ¹ Nvkoschewo Tyszk.

410. ¹ Ob. wyżej str. 140 Nr 115. ² Ob. wyżej str. 440 Nr 377. ³ Był to prawdopodobnie kościół franciszkański. ⁴ X. M. Herbert tłumaczy ten wyraz jako »rozdoły«. ⁵ Labno, wieś w Grodzieńskim, 12 km. na zach. od Grodna. ⁶ Skidel, miasteczko w Grodzieńskim, 29 km. na pld.-wsch. od Grodna. ⁷ Miejscowość nieodgadniona. ⁸ Serwy, wieś nad jeziorem tej nazwy w Augustowskim, 16 km. na pn.-wsch. od Augustowa. ⁹ Wolkusz czyli Wolkuszanka, prawy dopływ rzeki Czarnej Hańczy. ¹⁰ Jeziora te leżą w Augustowskim w grupie jezior Wigierskich, dziś jednak mają przeważnie inne już nazwy; większość jednak z wymienionych tutaj tych jezior, jak Panicwo, Tobolowo, Orle, Krzywe, Okragle, Mikaszewo, Małe zachowało pierwotną nazwę. ¹¹ Jaminy, wieś w Augustowskim, 20 km. na pd. od Augustowa. ¹² Leśnica, osada położona dwie mile na pn. od Grodna, niedaleko Niemna.

recipien(das); racione cuius modernus plebanus et successores preter solita missarum officia in qualibet septimana obligabuntur implere unam missam pro anima parentis nostri regis Casimiri et antecessorum nostrorum. Item moderno plebano et eius successoribus admittimus libertatemque damus pro sua domestica necessitate pro foco et fornace recipere ligna in silvis et borris nostris, ubi comodius propiusque fuerit, et ducere per suos kmethones et alios quoscunque non alibi, solum ad suum predium vel domum in civitate, sed pro edificiis roborata accipiantur cum scitu et voluntate tenutarii Grodnensis pro tempore existentis. In quorum omnium fidem, robur et testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Grodno, feria sexta ante dominicam Oculi anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. Presentibus magnificis et generosis Nicolao Radiuilovicz palatino Wylnensi et cancellario nostro, duce Alexandro de Holszany castellano Wylnensi ac tenutario Grodnensi, Georgio Hlebowicz tenutario in Smolensko, Jacobo Dowoynovicz capitaneo Drohyczensi, Stanislao Ivaszkowicz, Gregorio Osthykovicz tenutariis et marsalcis, ceterisque dignitariis ac curiensibus nostris. — Per manus honorabilis Ade Jacobowicz de Cothra, qui presencia habuit in commissis. — Relacio magnifici Nicolai Wylnensis et magni ducatus Lythvanie cancellarii.

411.

Wilno, 2 maja 1494.

Aleksander wielki książę litewski zatwierdza przedłożony sobie przez Wojciecha biskupa wileńskiego testament Jakóba Hanuszowicza, niegdyś marszałka swego, który zapisał temuż biskupowi dwa dwory swe Widze i Pierszaje z wszystkimi przynależnościami, zabraniając wszelkiego niepokojenia ze strony krewnych.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. I 2 k. CX—CXI z nagłówkiem: Privilegium Vydzy et Perschaya. — 2. Lib. II str. 345—7 z nagłówkiem: Confirmatio Alexandri ducis Lituanie testamenti per Jacobum Hanuszewicz super donationem Widzy et Pierszaie Alberto episcopo Vilmensi facti; odpis zgodny z Kop. 1 lecz skolacjonowany zapewne z oryginałem.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Alexander Dei gracia magnus dux Lythuanie^a, Russie Semogittieque^b dominus et heres etc., significamus tenore presencium quibus expedit universis et singulis tam presentibus quam futuris, harum noticiam habituris: Quomodo reverendus in Cristo^c pater dominus Albertus episcopus Vilmensis sincere nobis dilectus coram nobis et consiliariis nostris ponebat litteras testamenti generosi Jacobi Hanussowycz^d quondam marsalci^e nostri, quo testamento ille Jacobus pro moderno episcopo Vilmensi domino^f Alberto et successoribus eius dedit, legavit et perpetuo inscripsit sui patrimonii duas curias ex nomine Vydzy et Perszaya^g cum omnibus prediis, horreis, villis, cmetonibus^h, servitoribus singulisque utilitatibus et

411. ^a Lituaniae Lib. II ^b Semogittieque Lib. II ^c Christo Lib. II ^d Hanussowicz Lib. II
^e marschalci Lib. II ^f brak w Lib. I ^g Vydzy et Perszeya Lib. II ^h kmethonibus Lib. II

411. ¹ *Jakóba Hanuszowicza zapis dla biskupa wileńskiego (ob. wyżej str. 447 Nr 390; tamże objaśnienia dotyczące przywiedzionych tu osób i miejscowości).*

pertinenciis earundem in tercia parte bonorum suorum hereditariorum, racione quorum ipse dominus Albertus episcopus ob memoriam et salutem anime illius Jacobi et maiorum parentumque eius certa sacra (officia)¹ et ministeria cultus divini in ecclesia cathedrali Vilnensi sancti Stanislai instituere debuit, prout iam re et effectu ordinavit ac instituit. Sed ne in predicta bona Wydzy et Perscheya¹ consanguinei et propinqui memorati Jacobi vel quicumque alii intromittere se audeant et ordinacionem ultime voluntatis eius quovismodo impedire, ad omnia, que continentur in testamento, gracious consensum dedimus damusque, recipiendo^k ea in proteccionem nostram et successorum nostrorum. In cuius rei testimonium et robur sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Vilno, feria sexta in crastino sanctorum apostolorum Philippi¹ et Jacobi anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. Presentibus magnificis et generosis Nicolao Raduilowycz palatino Vilnensi et cancellario nostro, Alexandro de Holschani^m castellano Vilnensi et tenutario Grodnensi, Petro Janowycz palatino Trocensi et marscalco generali, Joanne Zabrzezynski castellano Trocensi et tenutario in Poloczko, Stanislao Janowycz capitaneo terre Semogittie, Georgio Hlebowycz tenutario in Smolensko, Joanne Lythaor, Gregorio Ostikowycz, Alberto Kuczvkⁿ marschalcis et tenutariis, ceterisque dignitariis et curiensibus nostris circa premissa. — Relatio^o magnifici Nicolai Raduilowicz palatini Vilnensis et magni ducatus Lituaniae cancellarii^o.

412.

Wilno, 12 maja 1494.

Aleksander wielki książę litewski kościolowi parafjalnemu sw. Trójcy w mieście swojem Witebsku i jego plebanowi Stanisławowi Kucharskiemu oraz następcom tegoż, do dawnej fundacji przydaje i zapisuje z swojego grodu witebskiego: czynszownika nad jeziorem Ostrowno wraz z tem jeziorem i rzeką Czarnohostem aż po jej ujście do Dźwiny; pustkowie Maksymowszczyzna; dziesięciny z wszelkich dworów z przydaniem także owsa i ogrodów; wolną karczmę w mieście Witebsku.

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin gruby, 27 × 179 + 5.4 cm, wzdłuż lewego zagięcia a głównie u góry splamiony i zapleśniały, miejscami zaś butwiejący; dwa pęknięcia na zagięciach i mała dziurka od robactwa. — Imię króla wypisane większem pismem z przedłużoną w dół łaską litery A. — Pieczęci brak, pozostał po niej przeciągnięty przez nacięcia i na zakładce związany kawalek splecionego sznura jedwabnego wiśniowej barwy. — Obok na zakładce z lewej strony zapisek ręką owoczesną: Anno Dni 1642 die 5 mensis Augusti oblatae ad Acta Cancellariae M. D. L. a venerabili Capitulo Vilnensi (własnoręcznie zielonym atramentem:) Albertus Stanislaus Radziwił Cancellarius M. D. L.^{ae} mp. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu spodniem pierwotny zapisek zalany płamą a zresztą zupełnie wyblakły; 2) poniżej zapisek z w. XVII później uwydatniony: Litterae donationis factae ab Allexandro; 3) na złożeniu bocznem zapisek bardzo zatarty i trudno czytelny: Roku 1643 Juni dziewięć... ten fundusz Wielebny (?) Xiądz (?) Woyciech Żabinski wikariusz y official wileński imieniem Przewielebney Capituly Wile-

411. ¹ brak w kopjarsach ¹ Perscheia Lib. II ^k recipientes Lib. II ¹ Philipi Lib. II ^m Holstani Lib. I, Holsthani Lib. II ⁿ Raduilowicz, Holsthani, Janowicz, Zabrezinski, Semogittiae, Hlebowicz, Littaor, Ostikowicz, Kuczuk Lib. II ^o tej formuły brak w Lib. I

skiej do aktykowania na urządzie (podał). Stachowsky Mikołaj podstarości Wilenski sst; 4) na złożeniu wierzchniem dawniejszy zapisek z w. XVII, uwydatniony później: Parochiali Witebscen. lacuum et servitorum (dalej z dawniejszego zapisku wyrazy:) intus nominatum et super decimas; rok 1494 dawnego zapisku uwydatniony w w. XVIII; 5) poniżej dawniejszy jeszcze zapisek zatarty; 6) sygnatury: a) na złożeniu spodniem: 1mo, b) na wierzchniem 80, c) N° 8, 6, d) A. 16.

Kop. 1. Lib. II str. 112—3 (nr 34). — 2. Lib. III str. 125—6 (nr 63).

Reg. Zregestowany jest dokument ten w dwóch wypisach dokumentów na dobra Strzeszyn z w. XVIII na luźnych arkuszach w Archiwum tejże kapituly. W pierwszym z nich po r. 1772 w drugiej pozycji (ob. dokument z r. 1391 na włość strzeszyńską, wyżej str. 33 Nr 20): Serenissimus Alexander haereditarius princeps Litvaniae pro ecclesia parochiali in Witepsk, praeter decimas de omnibus curiis castri Witebscensis assignat et elargitur tabernam unam in tota civitate Witebscensi, ultra quam nulla alia tam in civitate quam extra in circumferentia duorum milliarum haberi possit. W drugim wypisie z r. 1794 w pozycji Fasc. I na miejscu drugim regest tegoż dokumentu po polsku ze wzmianką o karczmie: procz ktorey na mil dwie około szynkow zakazuję.

Alexander Dei gracia magnus dux Lithuanie [Russie Samogitieque dominus et heres etc., significamus tenore]^a presencium | quibus expedit universis et singulis tam presentibus quam futuris, [harum noticiam habituris: Quomodo volentes, ut cultus divinus et]^a sancta | fides Cristi in terris dominio nostro subiectis crescat ac multiplicetur, [ad ecclesiam parochialem Sancte Trinitatis in]^a civitate nostra | Vytepsko^b, quo diligencius et frequencius in eadem sacra officia [et ministeria agantur, pro utilitate et consolatione] modernis plebani honorabilis Stanislai Kucharsky et successorum ipsius preter [illa, que dudum ex prima fundacione eidem]^a ecclesie sunt legata et inscripta, dedimus et inscripsimus, presentibusque damus et perpetuo ac immobiliter^c inscribimus: In primis hominem]^a tributarium nomine Medwyadek^d, qui sedet seu domicilium habet super lacum Ostrowno^e [cum pueris]^a successoribus et omnibus terris ipsius et etiam cum serviciis, prout servivit castro nostro, similiter et ipsum lacum Ostrowno^e eidem ecclesie perpetuo dedimus cum lacu et fluvio Czarnohosth^f usque ad hostia, ubi incidit in fluvium Dwyna^g cum obstaculis, venacionibus castorum et aliis utilitatibus, sicut pertinebat ad castrum nostrum Vytepsko^b; item ibidem prope terram desertam alias pustowszczina^h dictam Maximowsszczinaⁱ cum agris cultis et incultis, silvis, borris, mellificiis, pratis, pascuis, paludibus, aquis omnibusque pertinentiis et utilitatibus, que nunc sunt et in futuro bona provisione aptari et haberi poterunt, nemini quicquam iuris vel dominiⁱ ibidem reservan(tes); item decimas^j de omnibus curiis pertinentibus ad castrum nostrum Vytepsko^b de omni fruge sicut fuit ex antiquo, et nos addimus de avena et de ortis; preterea thabernam liberam in civitate nostra Vytepsko^b cum censu et omnibus utilitatibus, que ex eadem thaberna provenient et haberi poterunt in usum et subsidium moderno rectori honorabili Stanislao et ipsius successoribus. Et hec omnia su-

40 412. ^a wyrazy te ujęte kłamaą w dokumencie zupełnie nieczytelne od salania ^b Vytepsko Lib. II, Witebsko Lib. III ^c irevocabiliter Lib. II ^d Medwyadek Lib. II, Miedwyadek Lib. III ^e Ostrowno Lib. III ^f Czarnohost Lib. II i III ^g Dwina Lib. II i III ^h pustowszczyna Lib. II, pustowszczyna Lib. III ⁱ Maximowsszczyna Lib. II, Maximowsszczyna Lib. III ^j podkreślone ręką w. XVII i dopisane obok na marginesie: decimae fundat(ionis); inną ręką wyżej: NB

45 412. ¹ Witebsk, zamek i miasto nad Dźwiną, stolica udzielnego niegdys księstwa, później województwa. ² Ostrowno, jezioro położone niedaleko Dźwiny tuż w pobliżu osady tej nazwy, dwie mile na pld.-wsch. od Witebska przy drodze do Bieszenkowicz.

perius expressa predicte ecclesie dedimus et inscripsimus perpetuo et in ewm, cum omni iure et proprietate per ipsum honorabilem Stanislaum et successores eius tenendum, habendum et quiete possidendum. In q[uorum] fidem et robur testimonii sigillum [nostrum] presentibus est appensum. Datum in Vilna^k, feria secunda infra octavas Ascensionis Domini anno a Nativitate millesimo quodringentesimo nonagesimo quarto. — Relacio [magnifici] Nicolai¹ Roduilowicz^m palatini Vilmensis et magni ducatus Lithuanie cancellarii.

413.

Wilno, 12 maja 1494.

Aleksander wielki książę litewski, na skargę Macieja plebana słuckiego o krzywdach, jakie księżna Michałowa ze swym synem Siemianem wyrządza kościołowi św. Jana Chrzciciela i Michała, na podstawie przedłożonych sobie przez tegoż plebana a powtórzonych przez siebie w treści istotnej przywilejów fundacyjnych 1° Michała (Zygmuntowicza) księcia litewskiego (z 28. X. 1439), oraz 2° księcia Aleksandra Wołodimirowicza pana na Słucku, tudzież 3° przyrzeczenia swojego o zachowaniu przywilejów i praw kościołów w Wielkiem Księstwie Litewskim (z 6. VIII. 1492), nakazuje księżnej Michałowej i jej synowi płacić dziesięciny temuż kościołowi a ludzi jego nie krzywdzić, powyższe zaś oba przywileje zatwierdza.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. VI k. 60—61 (nr 40) z dopiskiem Lectum. — 2. Czart. k. 19—20 (w transumpcie Zygnunta III, wydanym w Warszawie d. 22 stycznia r. 1632). — 3. Lib. Magn. k. 13—13' (j. w.).

Reg. Wzmianka o tym przywileju u ks. W. Przyalgowskiego, Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 49.

Alexander Dei gratia magnus dux Lithvaniae, Russiae, Samogitiae dominus et haeres. In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Significamus tenore praesentium, quibus expedit universis et singulis tam praesentibus quam futuris, harum notitiam habituris: Quomodo conquestus est coram nobis honorabilis Mathias¹ plebanus ecclesiae S. Joannis Baptistae et S. Michaelis² in Słucko, quia ducissa Michałowa et filius eius dux Siemion³ dictae ecclesiae iniurias et damna inferunt, decimas quae de iure debent dari non dant, homines ecclesiae ad servitia ad quae non tenentur compellunt et angariant Et ponebat coram nobis ipse Mathias plebanus munimenta et privilegia principis Michaelis quondam ducis Lituaniae, primi fundatoris dictae ecclesiae, ad

412. ^k poprawione przez pisarza z Wilno ¹ opuszcza Lib. II ^m Radziwiłowicz Lib. III

413. ¹ Jako pierwszego fary słuckiej plebana z r. 1439 ks. Szantyr kładzie tego Macieja w Dziejach Dobroczynności R. 1821 str. 815 Nr 21. ² W przywileju ks. litewskiego Michała z 28. X. 1439 drugim tytułem tego kościoła jest św. Mikołaj (ob. wyżej str. 178 Nr 158). ³ Siemion syn Michała Olelkowicza ks. słucki 1489 † 1505 i matka jego Anna (ob. Wolff J., Kniaziowie lit.-ruscy str. 327—30).

quam illè dux Michael, sicut continetur in eius literis⁴, dedit et perpetuo inscripsit cum omni iure et dominio, nil sibi vel successoribus reservando: In primis sex homines tributarios cum successoribus et terris eorum, primus Siemion, secundus frater eius Malisch, tertius Timosz Tabuszowicz^a, quartus Ichnat^b frater eius, quintus Zeleszkowicz^c Jereszko^e, isti omnes dant quatuor tunnas^d mellis, quorum tres videlicet Ichnat^e, Siemion et Malisch^f dant quadraginta grossos latos et^g solus Thimosz^h triginta, item Jeresch triginta, item sextum hominem dictum Malisch Ichnatiⁱ; item decimas, primam^j in Iwanie^k, secundam in Ostrow, tertiam in Pochoszcze^k, quartam in Mchouiczy^l, ubique de omni grano et de hortis^m; item terram pro aratura Odinczowo; item terram mellificiorum alias podlazneⁿ ipsius Sawae Odinczowicz^o cum agris, pratis, borris, nemoribus, aquis et aliis utilitatibus; item liberam tabernam in Słucko^p. Praeterea dux Alexander Wołodimirowicz, existens dominus in Słucko^p, id quod est donatum per ducem Michaellem, integrum^q ecclesiae conservando et ipse alia addidit et similiter perpetuo inscripsit, prout ex eius literis, quae etiam coram nobis fuerunt praesentatae^r patet^s: In primis villam, quam tenuit Odinieć^t cum agris, pratis^u, silvis, aquis, prout Odyniec^v possidebat, et duos homines, qui pertinent et serviunt ad eandem villam, ex nomine Borotka^w et Supron^w; item tributarios in Oszowiec^x et in Pasieka^x, ex nomine Ichnat^y Peszka^z, Timosch^{aa} Siemion, Szestak^{bb}, Wolasch^{cc}, Nieresch^{dd} cum tributis^{ee}, servitiis omnibus utilitatibus et cum pueris ac successoribus eorundem; item de curia Staricza^{ff} decimam ex omni fruge, et in civitate Słucko^p a carnificibus datiam carniū alias hröschowniki. Quae cum ita sint et privilegia ac literae super omnibus his descriptis coram nobis lectae fuissent, habentes in memoria promissa nostra, sicut polliciti sumus, in dominio^{gg} et terris magni ducatus nostri Lituaniae sanctas ecclesias Dei in earum libertate et iuribus tueri inviolateque conservari sub gratia nostra^g, mandamus

25 prefatae ducissae Michałowa et filio eius duci Siemion, ut secundum privilegia responderent de omnibus, quae eidem^{hh} ecclesiae data sunt et inscripta: decimas plene solvant et extradant et homines ecclesiae ne molestent, nec de eis penitus se intromittant. Quo vero diligentius et firmiter etiamⁱⁱ a posteris ea^g omnia tenerentur, huius dotationis munimenta et literas, quae sunt hic^{jj} lectae, duximus acceptandas et approbandas prae-

413. ^a Lib. VI poprawia na Thymosch Tabushowicz; Thimosz Thabuschowicz Csart. ^b Ichnat Csart. ^c Lib. VI poprawia na Iereschko ^d tinas Csart. ^e Ichnath Csart. ^f Malysch Lib. VI ^g brak w Csart. ^h Thimosch Lib. VI ⁱ Ichnath Csart. ^j prima, secunda i t. d. Csart. ^k Pohoszcze Csart. ^l Lib. VI poprawia na Mhowiczy, tak i Csart. ^m ortis Csart. ⁿ Lib. VI poprawia tak z pierwotnego Podlasno; Podlasnia Csart. ^o Sawe Lib. VI, Savae Odinczewicz Csart. ^p Słucko Lib. VI ^q w Lib. VI dodane drugą ręką in integrum ^r lectae Csart. ^s brak w Lib. VI ^t Lib. VI drugą ręką poprawia na Odyniec; Odinieć Csart. ^u Lib. VI dodaje et ^v Lib. VI poprawia na Odyniec ^w Borahta et Suprun Csart. ^x Lib. VI poprawia na Oszowecz; Osowecz et in Passieka Csart. ^y Ichnath Csart. ^z Lib. VI poprawia na Peszka; Pestcha Csart. ^{aa} Thimosz Csart. ^{bb} Lib. VI poprawia na Schestak, tak też Csart. ^{cc} Volasch Csart. ^{dd} Ieresch Csart. ^{ee} tribus Csart. ^{ff} Staricze Csart. ^{gg} Domino Lib. VI ^{hh} w Lib. VI dopisane drugą ręką ⁱⁱ etiam po vero w Csart. ^{jj} hic sunt Csart.

413. ⁴ Ob. wyżej str. 178|9 Nr 158, dat. w Słucku 28 października 1439. ⁶ Objasnienie tej i następnych miejscowości ob. wyżej na str. 179 Nr 158 przyp. 2—4. ⁶ Książ Aleksander (Olelko) Włodzimierzowicz wnuk Olgierda, jest protoplastą ks. słuckich (Olelkowiczów), książę kijowski 1441, ożeniony z Nastazją moskiewską, zmarł 1454 (Wolff J., Kniaziowie lit.-ruscy str. 327); wzmiankę o tym jego przywileju ob. wyżej na str. 241 Nr 214. ⁷ Zapewne Osowo i Pasieki dziś folwarki położone 1—2 mil na pn.-wsch. od Nieświeża. ⁸ Starzyca, wieś nad rzeczką tej nazwy, 30 km. na pn.-zach. od Słucka. ⁹ Mowa tu o przywileju ziemskim Aleksandra z d. 6 sierpnia 1492, ob. Cod. dipl. Pol. ed. Rżyszcz. et Muczk. T. I str. 345—52 nr 194.

sentibusque acceptamus in protectionem nostram et approbamus, decernentes^{kk} eas in omnibus valere et perpetuae firmitatis robur obtinere. Harum quibus nostrum sigillum est appensum testimonio literarum. Datum in Wilno^{ll}, feria secunda infra octavas Ascensionis Domini^{mm} anno a Nativitate millesimo quādringentesimo nonagesimo quarto. — Relatio magnifici Nicolai Rodwiłowiczⁿⁿ palatini Vilmensis et magni ducatus Lituaniae cancellarii.

414.

(Uszaków), 25 maja 1494.

Jakób Talwoszewicz dla zbawienia duszy swojej i brata Jerzego oraz swoich następców zapisuje kościołowi parafjalnemu swojej kolacji w Uszakowie dwóch ludzi wraz z ich dochodami i obowiązkami, w szczególności daniami miodu, zobowiązując plebana do odprawiania osobiście lub przez jego wikarego corocznie ośmiu mszy za zmarłych.

Or. brak.

Kop. 1. Czart. k. 58. — 2. Lib. Magn. 49.

In nomine Domini amen. Universis et singulis praesentium notitiam habituris, lectionis et audituris. Ego nobilis Jacobus Talwoszewicz¹ sanus mente et compos rationis existens, non compulsus neque aliquo fraudis dolo seductus, sed sua mera et spontanea voluntate, ob salutem animae meae necnon fratris Georgii successorumque nostrorum dedi, legavi et ascripsi pro ecclesia parochiali collationis meae in Uszakowo² duos homines, primum hominem nomine Szyciwiwon cum legitimis ipsius et successoribus cum omni terra et pratis, rubetis, silvis, labore, proventibus et utilitatibus, hoc est dani^a bezmien miodu in Szczana³, ubi solus habui et tenui; item secundum hominem nomine Mylan cum legitimis et successoribus eius, cum omni terra et additionibus, pratis, silvis, rubetis, labore, proventibus et utilitatibus, hoc est dani dwa bezmieny de melle crudo^b ...^c dono et in perpetuum et in aevum. Plebanus ut pro tempore existens per se aut per vicarium singulis annis octo missas pro defunctis debet legere. Coram testibus infrascriptis: primo et principaliter honorabilem dominum Andream plebanum in ibidem existentem, discretum Albertum vicarium protunc temporis existentem, nobilem Jacobum Wolthkowicz, Stanislaum Olechnowicz alias Krowa, nobilem Andruszko Paszkowicz, nobilem Nicolaum Szungolowicz, nobilem Nicolaum Buthwiłowicz cum fratre Georgio germano et uxore ipsius nomine Catharina petii^d. Actum et datum in curia mea, ipso die Sanctae Trinitatis anno Domini 1494. In cuius rei testimonium sigillum meum est infra pressum etc.

413. ^{kk} decernimus Lib. VI ^{ll} Vilno Czart. ^{mm} Lib. VI pierwotnie po anno ⁿⁿ Lib. VI pierwotne Radziwil poprawia na Rodwiłowicz, także Czart.

414. ^a ego ascribo błędnie w Czart., gdzie wyraz ascribo dopisany ręką w. XVIII w miejscu wolnym ^b ten wyraz dopisany ręką w. XVIII, tą samą co wyżej ascribo ^c miejsce wolne na 2—3 wyrazy ^d dopisane ręką w. XVIII; accusativus w przytoczeniu świadków może być błędem kopisty

414. ¹ Jakób Talwoszewicz z rodu Gasztolda (ob. o nim Semkowicz Wl., O litewskich rodach bojarskich w Roczniku Heraldycznym T. VI [1921/3] str. 119). ² Ob. objaśnienie wyżej na str. 258 Nr 232 przyp. I. ³ Szczany, osada tuż pod Wojstomiem (Uszakowem) na pn.

415.

Wilno, 3 czerwca 1494.

Aleksander wielki książę litewski, przedłożony sobie przez Jana plebana kościoła parafjalnego św. Piotra w Hoży przywilej ojca swego króla Kazimierza, pisany po rusku i na papierze, temuż kościołowi zatwierdza, przytaczając nadanie jego w dwu dziesięcinach i daninie miodowej oraz wosku, dwu małych jeziorach; ponadto przydaje od siebie siedmiu ludzi ze swego dworu w tymże dystrykcie imiennie przytoczonych, dwie sadzawki z młynami, tudzież wolną karczmę.

Or. brak.

10 *Kop.* 1. *Tyszk.* k. 25—25'. — 2. *Lib.* VI k. 76'—77'. — 3. *Czart.* k. 57'—58'. — 4. *Lib.* *Magn.* k. 49—49'.

Reg. 1. *Ks. Przyalgowski W., Żywoty bisk. wil. T. I 79 (tylko wzmianka).* — 2. *Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 225 (bez wyróżnienia obu nadań jako zatwierdzenie).*

15 In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Alexander^{a 1} magnus dux Lithvanie, Russie Samogithieque dominus^b et heres^c, significamus tenore presencium quibus expedit universis et singulis^d tam presentibus quam futuris, presencium notitiam habituris: Quia etsi ec(c)lesia parochialis S. Petri in Oszsza^{e 1} per serenissimum dominum regem Casimirum^f patrem nostrum sufficienter provisus est ac dotata, super qua dotacione
20 modernus plebanus dicte ec(c)lesie honorabilis Joannes^g literas patris nostri coram nobis ponebat, tamen quod^h eodem litere scripte fuerunt lingua Rutenicaⁱ et in papiro, pro maiori certitudine et firmitate habenda supplicavit nobis ipse Joannes plebanus pro innovatione per literas nostras et roboracione omnium eorum, que sunt predictae ec(c)lesie legata et inscripta. Nos itaque visis et intellectis literis paternis^j plebani petitioni^k gratiose annuentes, pro honore Omnipotentis Dei et ob spem eterne retribucionis iuxta continentiam literarum patris nostri^l iussimus omnia innovari^m et presentibus literis nostris in eum roborariⁿ, prout hic inferius descripta sunt: In primis decima de curia Oszsza^o de omni fruge et eciam de ortis nichil excipien(do), alia decima de Perelom^{o 2} eciam de omni fruge, excepta avena; item de clave Grodnensi a claviatore^p quicumque
30 pro tempore^q extiterit singulis annis due tunne alias vszathky^r mellis et duo^s lapides cere; item duo lacus parvi, ubi nunquam ibat sagena^t magni ducis propter parvitatem,

415. ^a *Lib. VI przekresla Nos na poczqtku* ^b *Czart. powtarza dominus* ^c *Lib. VI i Lib. M. dodają etc.* ^d *tak Tyszk., w innych kopjarszach brak* ^e *Lib. VI Oza poprawione drugą ręką na Ozya, jak też w Lib. M.; Oza Czart.* ^f *Casimirum Lib. VI i Czart.* ^g *tak Tyszk., inne kopjarze dodają et*
85 ^h *Lib. VI quia drugą ręką poprawia na quod* ⁱ *tak Tyszk., inne kopjarze Ruthenica* ^j *Tyszk. po literis pierwotne primis przekreslił i położył właściwą lekcję paternis; Lib. VI paternis literis i dodaje drugą ręką primis; Czart. i Lib. M. paternis literis primis* ^k *tak Tyszk., inne kopjarze petitioni plebani* ^l *Lib. VI paternarum drugą ręką poprawia na primarum; Czart. i Lib. M. primarum* ^m *Lib. VI renovare poprawia na renovati, jak w Czart. i Lib. M.* ⁿ *Lib. VI roborare poprawia na roborari; Czart. i Lib. M. mają roborari in aevum*
40 ^o *Lib. VI poprawia drugą ręką s Pireloni; Perelom Czart. i Lib. M.* ^p *altaviatore Czart.* ^q *Lib. VI drugą ręką poprawia na parte, toż Czart. i Lib. M.* ^r *uszadki Czart. i Lib. M., vszadki Lib. VI* ^s *Lib. VI pierwotnie duos* ^t *sagina Lib. VI*

415. ¹ *Ob. objaśnienie wyżej na str. 441 Nr 382 przyp. 1.* ² *Przelom, osada nad Niemnem o milę na pn. od Hoży.*

ex nomine unus lacus Vyazoviecz^u, alter Czesczyno^{v 3} et cum fluvio, qui ex uno lacuum predictorum in alium influit. Preterea septem homines cum terris, serviciis, pueris et successoribus ipsorum ibidem in districtu Oszsza^e, ex nomine Dowoyno^w, Awnyaly^x, Rymovyd^y, Olyenyvs^z, Krzeczko^{aa} cum fratre Lyvpkvs^{bb} et septimus Kythys^{cc}, qui vel sui successores pronunc serviunt ad curiam nostram Oszsza^e et pro eo, sicut intelleximus a generoso Andrea Olyechnowicz^{dd} tenentario in^{ee} Oszsza^e, dati sunt ec(c)lesie Monthvlyczy^{ff}, quos et cum eorum successoribus nos^{gg} predictae ec(c)lesie damus et perpetuo inscribimus tenore presencium mediante; item piscinam cum molendino super fluvio^{hh} Lyeschnycza^{ii 4}; item aliam piscinam similiter cum molendino super fluvio^{hh} Byelycza⁵ post Nyemyen^{jj}. Damus etiam et inscribimus omnes terras, agros, prata, rubeta ex utraque^{kk} parte fluvii Nyemyen^{jj}, quecunque ex prima fundacione predictae ec(c)lesie sunt data et inscripta, que et nunc rector eiusdem ec(c)lesie in pace tenet^{ll} et possidet; item ibidem in Oszsza^{mmm} in domo pertinenteⁿⁿ ad ec(c)lesiam pro subsidio moderni plebani et successorum de nostra speciali gracia dedimus damusque et perpetuo inscribimus liberam tabernam cum censu et singulis utilitatibus ex^{kk} eadem provenientibus^{kk}. In quorum omnium testimonium et robur sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Vylno^{oo}, feria tertia infra octavas Corporis Christi anno a Nativitate millesimo quadringentesimo nonagesimo^{pp} quarto. — Commissio propria domini magni ducis.

416.

(Podrobiony).

Bijuciszki, 12 września 1494.

Anna wdowa po Niekrasie z swymi synami Bogdanem i Zygmuntem zapisuje kościolowi w Bijuciszkach pod wezwaniem św. Trójcy, Zwiastowania NPM., św. Mikołaja i Podwyższenia św. Krzyża karczmę swoją na utrzymanie przez każdego plebana wikariusza za dwie kopy groszy rocznie i na odprowadzanie dwóch mszy, jednej o zdrowie, drugiej za umarłych, w końcu zastrzega prawo patronatu swoim następcom.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. VI k. 343—343' z zapiskiem Lectum Descriptum. — 2. Czart. k. 55'. — 3. Lib. Magn. k. 47—47'.

415. ^u Lib. VI Wiazowicz poprawia na Wiazowecz, jak w Czart. i Lib. M. ^v Czasczyno Lib. VI, Czaszczyno Czart. i Lib. M. ^w Dowoyna Czart. i Lib. M. ^x Lib. VI Awaniczek poprawia na Aniczek, jak Czart. i Lib. M. ^y Ronowid Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^z Monius Lib. VI, Atonius Czart. i Lib. M. ^{aa} Lib. VI pierwotne Hricko poprawia na Hriczko, jak w Czart. i Lib. M. ^{bb} Lib. VI pierwotne cum Sieluplus poprawia na cum fratre Lupkus, jak w Czart. i Lib. M. ^{cc} Lutis Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^{dd} tak Tyszk., inne kopjarze Olechnowicz ^{ee} tak Tyszk., inne kopjarze de ^{ff} tak Tyszk., inne kopjarze Montoliczy ^{gg} tak Tyszk., inne kopjarze dodają etiam ^{hh} Lib. VI fluvium poprawia na fluvio, tak w Czart. i Lib. M. ⁱⁱ Lib. VI Lesnicza poprawia na Leshnicza; Leschnicza Czart. i Lib. M. ^{jj} Bielicza, Niemen Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^{kk} opuszcza Tyszk. ^{ll} opuszcza Tyszk. te dwa wyrazy ^{mmm} Lib. VI poprawia na Osza; Osza Czart. i Lib. M. ⁿⁿ Lib. VI drugą ręką po Osza dodaje in domo pertinente, co trzecią ręką przekreślone i na marginesie dodane po »plebanie in domo pertinentem; in domo pertinentem Czart. i Lib. M. ^{oo} Lib. VI Vylnae poprawia drugą ręką na in Vilno, jak w Czart. i Lib. M. ^{pp} Tyszk. ma nangesimo, poczem luka na jeden wyraz, po której kropka

415. ³ Jeziora nieznanne. ⁴ Leśnica, rzeczka wpadająca z prawego brzegu do Niemna pod Hożą. ⁵ Bielica, rzeczka wpadająca z lewego brzegu do Niemna naprzeciw Hoży.

Uw. Przeciw autentyczności świadczy szumna, niewątpliwie późniejszej redakcji arenga, dołączenie nowego tytułu kościoła, stylizacja zapisu wielomówna i niezręczna, cały zaś tekst poczynając od arengi idzie za dokumentem fundacyjnym tychże wystawców z r. 1478 (ob. wyżej str. 366 Nr 311); wyznaczenie sumy pieniężnej dla wikarego, którą się winien zadowolić, wskazuje oczywiście interes plebana i późniejsze jego z wikarymi zatargi. Zwraca także uwagę brak świadków, niezwykle w owym czasie w tego rodzaju dokumentach.

In nomine Domini amen. Dator^a omnium rerum, cuius oculus penetrat universa secreta^b, nunquam extinguitur in rebus humanis, quas oblivionis^c constat subiacere caducis momentis, ut memoria earum remaneat, apices literarum alti consilii providentia ordinavit, quarum praesidio rerum ordinationes ad perpetuitatem ordinatae, ne^d vetustate aut oblivione corruant^e, conservantur. Proinde ego Anna relicta olim Niekrasy^f cum filiis meis charissimis, videlicet Bogdan (et) Sigismundo, Spiritu Sancto ducti, non coacti nec compulsi, sed ex bona voluntate fundamus^g et affirmamus tabernam eidem ecclesiae tituli Sacrosanctae^h et individuae Trinitatis et Gloriosissimae Annuntiationis Virginis Mariae et sancti Nicolai pontificis necnon sanctae Crucis Exaltationisⁱ, de qua quidem taberna quilibet successor seu plebanus debet fovere et contentare vicarium in duabus sexagenis annuatim et complere duas missas, unam pro salute et aliam pro defunctis, extra quam praedictam tabernam nulla fundari debet neque haberi, tantum ecclesiastica, quam fundamus et ascribimus et perpetuis temporibus confirmamus ac^l incorporamus dictaeque ecclesiae quibuslibet rectoribus protunc^j existentibus, sub conscientia quos obligamus, quatenus singulis septimanis in dicta ecclesia compleant et agant. Nos supradicti ad nostrae vitae terminos tanquam principales fundatores sumus, nobis autem decedentibus de hac luce nostros successores legitimos dictae ecclesiae constituimus et decernimus collatores et patronos^k. In rei testimonium nos Anna relicta generosi Niekras pariter^k cum filiis meis supradictis Bohdano^l et Sigismundo sigillum nostrum generale appendimus. Datum et actum in curia nostra Biuczyszki, indictione duodecima, die septima septembris sub anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto^m.

417.

(Podrobiony).

Horodyszczce, 28 października 1494.

Niekras Wołodkowicz dzierżawca Bielicy i dziedzic Horodyszczca uposaża założony tutaj przez siebie kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia NPM., ŚŚ. Jakóba, Andrzeja, Mikołaja i Jadwigi, za zgodą i wolą biskupa wileńskiego Wojciecha (Tabora), nadając mu: trzy dziesięciny zbożowe z dworów swoich Horodyszczca, Droszylowa i Zabyerewa z wyznaczeniem ich miary, tudzież dziesięcinę ze stada końskiego i bydłecęgo; miodu cztery pędzie; wolną karczmę plebanowi na utrzymanie wikariusza i sługi kościelnego; pasznię i dwa pola wraz

416. ^a Lib. VI pierwotnie lator co ma też Csart. i Lib. M. ^b Lib. VI pierwotnie universam terrestria poprawione na universa secreta ^c Lib. VI pierwotnie oblivio omnis ^d Lib. VI poprawione s in
 40 ^e ne corruant Lib. VI i Lib. M. ^f Niekrassy Csart. i Lib. M. ^g Lib. VI poprawia na fundavimus, toż
 zostawia Csart. i Lib. M. ^h Lib. VI poprawia s sacri sanctae, Csart. i Lib. M. tak zostawia ⁱ w Lib. VI
 dodane drugą ręką ^j Lib. VI poprawia drugą ręką s pro tempore, jak w Csart. i Lib. M. ^k opuszcza
 Csart. i Lib. M. ^l Bogdano Csart. i Lib. M. ^m w Lib. VI poprawione drugą ręką s pierwotnego quin-
 gentesimo nonagesimo quinto

45 416. ¹ O Niekrasach ob. Boniecki, Poczet rodów WXL. str. 203. ² Mowa niewątpliwie o kościele w Bijuciszkach, osadzie położonej w Świeciańskim koło miasteczka Dubinki.

z łakami; sześciu ludzi imiennie przytoczonych, toż siedmiu służebnych na rzecz plebana; świece woskowe ile potrzeba; wreszcie ryby ze stawu i sadzarzki dziedzica w Horodyszczu; zastrzega przytem sobie i swoim następcom prawo patronatu i prezenty jako też nienaruszalność dóbr tegoż kościoła pod grozą cenzur kościelnych; wkońcu nadaje ten kościół księdzu Janowi, zobowiązując go jak i jego następców do odprawiania dwóch mszy, jednej za żywych, drugiej za umarłych a raz w rok śpiewanej wraz z wiljami.

Or. brak; istniał ten dokument jeszcze w r. 1898 i był na pergaminie z pieczęcią oderwaną, przechowywany w Bibliotece Publicznej w Wilnie (ob. Opisanije Bibl. Publ. Wil. Wypusk II str. 18 nr 69).

Kop. 1. Czart. k. 56—57. — 2. Lib. Magn. k. 48—49. — 3. Luźna kopja z w. XVII w Arch. Kap. Kat. Wil.

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wil. T. I str. 83 z datą 27 listopada 1494 i wzmianka, że biskup Tabor kościół ten konsekrował.

Uw. Za autentyczny uznawał zrazu ten dokument X. J. Fijałek w Uchrześcjanieniu (str. 270 w przyp. b) a za fabrykat takiż akt Janowiczów (ob. Nr następny). Tymczasem przy bliższem rozpatrzeniu się w ich tekstach i zestawieniu ich ze sobą należy sąd ten odwrócić i nadanie Janowiczów uznać za autentyczne: pleban rozszerza zawzse nadanie na rzecz swoją i na utrzymanie kościoła. Miejsca powtórzone z aktu Janowiczów zaznacza się klamrą <>.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Niekrasch Wołodzkowicz¹ tenentarius in Bieliczya² <iugi praemeditatione considerans, quod de hac vita caduca et momentanea ad futuram aeternam pergimus, proinde inter alia cordis nostri desiderabilia ad hoc praecipue nostra suspirat intentio, ut in hac vita misera (fructum) piis operibus divino auxilio suffulti faciamus, quo in futurum iudicis aeterni nobis vultum placabilem, utcunque poterimus, sentiamus. Eam ob rem nos> Niekrasch praefatus universis et singulis praesentibus et futuris, notitiam praesentium habituris, tenore praesentium significamus: Quod pro nanciscenda olim nostrorum parentum, propinquorum, praedecessorum iam defunctorum, necnon etiam nostra et nostrorum successorum salute, ad honorem Omnipotentis Dei totiusque coelestis militiae praeconium et decorem, specialiter ad laudem Beatissimae Virginis Assumptionis, S. Jacobi, S. Andreae, S. Nicolai et S. Hedwigis, <de consensu et voluntate reverendissimi in Christo patris et domini domini Alberti Dei gratia episcopi Vilmensis, parochialem ecclesiam> in bonis nostris Horodzyszcze³ <duximus erigendum et fundandum, prout erigimus et fundamus, decimasque et caeteros proventus inferius conscriptos eidem pro posse nostro dandum et dotandum duximus, prout damus, dotamus, attribuimus,> incorporamus et perpetue et in aevum ascribimus. In primis et ante omnia dictae ecclesiae et suis rectoribus pro tempore existentibus tres decimas manipulares omnis grani et seminis de tribus curiis nostris Horodzyszcze^b, Droczyłowo⁴ et Zabyerewo⁵, duntaxat excepta avena, quae tamen dabitur in Horodzyszczye^c quindecim tunnae annuatim, in aliis autem duabus curiis non; item decimas de equirea, pecoribus et pecudibus universis in dictis tribus nostris curiis existentibus dictae

417. ^a Niekrasch Wołodzkowicz Lib. M. ^b Horodzyszczye Lib. M. ^c Horodzyszczye Czart.

417. ¹ Niekrasch Wołodzkowicz namiestnik bielicki 1499 (ob. o nim Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 381, gdzie mylnie betzycki zamiast bielicki). ² Bielica, dziś miasteczko w Lidzkim na prawym brzegu Niemna przy ujściu Molczadki i Niemenka, niegdyś starostwo z zamkiem bardzo dawnym (Słown. Geogr. T. I str. 211|2). ³ Horodzyszcze, dziś miasteczko w Nowogródzkim przy drodze ze Stołowicz do Nowogródka. ⁴ Droczyłowo, wieś o milę na zach. od Nowogródka. ⁵ Może Zaberdowo, osada położona 18 km. na pd-wsch. od Nowogródka.

ecclesiae et suo rectori damus et ascribimus; item mellis crudi pullam ad quatuor pal-
 mas alias czyotyry pyadzy existentem longitudine et latitudine; item damus et ascri-
 bimus eidem rectori et suis successoribus tabernam liberam pro vicario et ministro
 5 ecclesiae servando; item campum alias paschnya Klunysthczye sic nuncupatum cum
 omnibus gaiis, rubetis, mericis, pratis et pascuis, fluviis et eorum decursibus ad dictum
 campum quomodolibet pertinentibus, prout soli tenuimus, damus et ascribimus, campum-
 que secundum sub villa Mykulyczye iacentem damus et ascribimus, tertium campum
 penes ecclesiam post curiam nostram, incipiendo a familia nostra illibera ad litem
 10 alias do mieszy Johannis Jakubowicz et a Jakubowicz limite alias od mieszy ad li-
 mitem dya k nomine Oleszko alias Doyewo myeszy, quem campum alias terram una
 cum pratis, ortis damus et ascribimus; item aliud pratum sub familia nostra illibera ia-
 centem dictae ecclesiae et suis successoribus damus et ascribimus; item sex homines
 in Horodzyszcye^e sic nominatos Syelko, Stanyecz, Czyernyuk, Mykołayecz, Mylunycz,
 Chwyedzyuk cum eorum fratribus^d, uxoribus, filiis daciisque et laboribus uti soli tenuimus,
 15 damus et ascribimus; item famulos obnoxios in domum plebani septem sic nuncupatos:
 Jakubycz, Jaczyna, Borycczz, Jankowycz, Annuschyczya, Markuczya, Douha cum filio et
 filia; item candelas cereas, quantum necesse fuerit ad ecclesiam nos et nostri successores
 legitimi debebimus et debebunt extradere perpetuo et in aevum; item plebanus pro
 tempore existens de stagno nostro et de piscina nostra curiae nostrae Horodzyszcye^e,
 20 coram nostro et successorum nostrorum tenentario aut villico^o nostro praesente, tribus
 diebus in septimana feria quarta, sexta et sabbatho pisces prandere poterit. <Quae
 omnia et singula superius praefecta dictae ecclesiae et suo rectori> pro tempore exi-
 stenti damus, <donamus> et ascribimus, <attribuimus et incorporamus> perpetue et
 in aevum, <nihil iuris, proprietatis et domini nobis et nostris successoribus in eisdem
 25 reservan(do) praeter ipsius ecclesiae ius^f patronatus> et praesentandi, <quod nobis et
 nostris successoribus reservamus. Nosque et nostros successores legitimos sub censuris
 ecclesiasticis usque ad superaggravationem per reverendissimum dominum episcopum
 Vilmensem pro tempore existentem fulminandis^g obligamus, quod de supradictis bonis
 per nos dictae ecclesiae collatis in aevum (se) non intromitemus. Quod si nos aut nostri
 30 successores alienare procuraverimus et procuraverint, reverendissimus dominus episco-
 pus Vilmensis de hoc proviso nos et nostros successores legitimos censura ecclesiastica
 mediante alienata restituere compellat. Cui quidem> venerabili viro domino Joanni ple-
 bano moderno dictam ecclesiam dandam et co(m)mittendam duximus et committimus,
 <qui et omnes sui successores> legitimi per nos aut nostros successores praesentandi
 35 <singulis septimanis duas missas, unam pro sanitate> (nostra)^h et successorum nostrorum
 <ac pro peccatis et secundam pro animabus> una cum vigiliis <semel in anno> decan-
 tandis infra octavas Dedicacionis eiusdem ecclesiae <explere debent> debebuntque.
 <Quem> dictum plebanum Joannem <et suos successores legitimos ad hoc sub conscientia
 eorum etⁱ poena trium marcarum irremissibiliter reverendissimo domino episcopo Vilmensi
 40 persolvenda> obligamus. In quorum omnium testimonium et fidem sigillum nostrum prae-
 sentibus est subappensum. Datum in Horodzyszcye^e, die martis⁶ <vigesima nona mensis
 octobris anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. Praesentibus ibi-
 dem reverendissimo in Christo patre domino et domino Alberto Dei gratia episcopo
 Vilmensi et venerabilibus> honorabilibusque <viris magistro Andrea Swirski, Bernardo
 45 canonicis Vilmensibus ac Stanislao Obolec> magistro artium ac Joanne De(r)skowicz^j ar-
 tium baccalaureo, actu presbytero et <Joanne vicethesaurario reverendissimi domini>
 episcopi Vilmensis et plebano in Stonim nomine Gniewossyo et marschalco Seraphin
 eiusdem reverendissimi, et aliis fidedignis ad hoc vocatis et rogatis.

417. ^d w Czart. i Lib. M. skrdcone jakoby fratrum ^e villano Czart. ^f iuris Czart. ^g fulminan-
 50 dam w kopyach ^h brak w kopyach ⁱ sub dodaje Czart. ^j Deskowicz w kopyach, co jest błędnie
 samiasz Derskowicz, gdyż chodzi tu o Jana syna Dzierstawa czyli Dzierzka ze Swierana (ob. X. Fijałek J., Uchrze-
 scianienie str. 270 przyp. b)

417. ⁶ Jeśli wtorek, to nie 29 lecz 28 października, chyba żeby przypuścić, że to istotnie
 55 był wtorek ale wieczorem, czasu nieszpornego, kiedy się rozpoczynało w oficjum kościelnym święto
 dnia następnego.

418.

Horodyszczce, 29 października 1494.

Jan z młodszymi swoimi braćmi Janowiczami uposaża założony przez siebie w dobrach swoich Horodyszczach kościół pod wezwaniem Nawiedzenia NPM. oraz ŚŚ. Jakóba, Jana, Mikołaja i Praksedy, za zgodą i wolą biskupa wileńskiego Wojciecha (Tabora), nadając mu: trzy dziesięciny zbożowe z dworów swoich Horodyszczca, Ruty i Klecka; trzy miary miodu ze swojej dani; dwie kopy groszy rocznie na rzecz wikariusza i sługi kościelnego; wolną karczmę gdziekolwiek położoną; pasznię koło kościoła wraz z łąką do niej należąca oraz ziemią na dziesięć beczek; dziewięciu ludzi imiennie przytoczonych, sześciu w Horodyszczu a trzech w Polesiu i dwóch niewolnych; przyczem zastrzega sobie i swoim następcom prawo patronatu jakoteż nienaruszalność nadanych dóbr tegoż kościoła pod grozą cenzur kościelnych; wreszcie ustanawia księdza Jana głównym plebanem tego kościoła, zobowiązując go jak i następców jego do odprawiania dwóch mszy, jednej o zdrowie i za grzechy, drugiej za umarłych a raz w rok śpiewanej wraz z wiljami.

Or. brak; istniał ten dokument jeszcze w r. 1898 i był na pergaminie z oderwaną pieczęcią, przechowany w Bibliotece Publ. Wileńskiej (ob. Opisanije Bibl. Publ. Wil. Wypusk II str. 18 nr 70).

Kop. 1. Lib. VI k. 75'—76' z zapiskiem Lectum Descriptum i (inną ręką) sine sigillo. — 2. Czart. k. 56—56'. — 3. Lib. Magn. k. 44'—47.

Uw. Za falsyfikat uważał ten niewątpliwy autentyk X. J. Fijałek, Uchrześcjanienie str. 270 w przyp. 6 (ob. Nr poprzedni Uw.).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Joannes una cum fratribus nostris iunioribus Janowiczy¹ iugi praemeditatione considerantes^a, quod de hac vita caduca et momentanea ad futuram aeternam pergimus, proinde inter alia cordis nostri desiderabilia^b ad haec praecipue nostra suspirat intentio, ut in hac vita misera fructum piis operibus divino suffulti auxilio faciamus, quo in futurum iudicis aeterni^c vultum placabilem, utcumque poterimus, sentiamus Eam ob rem nos Joannes una cum fratribus iunioribus universis et singulis praesentibus et futuris, praesentium notitiam habituris significamus: Quod pro nanciscenda olim nostrorum parentum, propinquorum, praedecessorum iam defunctorum, necnon etiam nostra et nostrorum successorum (salute), ad honorem Omnipotentis Dei totiusque coelestis militiae praeconium et decorem, specialiter ad laudem Beatissimae Nativitatis Virginis Mariae, S. Jacobi, S. Joannis, S. Nicolai et S. Praxedis, de consensu et voluntate reverendissimi in Christo patris et domini domini Alberti Dei gratia episcopi Vilnensis, parochialem ecclesiam in Horodyszczce^{d 2} nostra du-

418. ^a Lib. VI poprawia drugą ręką (wedle Lib. M.) na considerantibus, jak ma Czart. i Lib. M. ^b desideria Czart. i Lib. M. ^c Lib. VI dodaje drugą ręką nobis, co też ma Czart. i Lib. M. ^d Chorodyszczce Lib. VI, Horodyszczce Czart. i Lib. M.

418. ¹ Zapewne Kieżgajłowicze, pochodzący od Jana Kieżgajłowicza kasztelana wileńskiego (ob. Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 121). ² Ob. objaśnienie w poprzednim Nrze w przyp. 3.

ximus erigendum et fundandum, prout erigimus et fundamus, decimasque et caeteros proventus inferius conscriptos eidem^o pro posse nostro dandum et donandum duximus, prout damus, donamus, attribuimus et perpetuo ascribimus. In primis tres decimas manipulares omnis grani et seminis de tribus nostris curiis Horodziszcz^t, Ruta^s et Kleczko⁴ provenientes; item tres tunnās mellis crudī alias vszadki de nostro proprio tributo; item duas sexagenas latorum grossorum pro vicario et ministro ecclesiae singulis annis solvendas de tributo nostro; item tabernam liberam ubicunque situandam; item campum alias pasznia^h circum ecclesiam iacentem una cum prāto ad dictum campum pertinente; item terram pro decem tunnīs dicto campo addimus; item novem homines taliter nuncupatos: Czepowiczy¹, Oreszko¹, Iwan Lolesko, Zachariam Bielik in Horodziszcz^e morantes, et tres residuos in Polesie⁵ taliter nuncupatos: Koszel, Hunkowicz^k et tertia vidua; item duos illiberos obnoxios cum eorum uxoribus et pueris. Quae omnia et singula superius praeinserta dictae ecclesiae et suo rectori moderno et eius legitimis successoribus donamus, attribuimus et incorporamus et perpetue ascribimus, nihil iuris, proprietatis, dominiū nobis aut nostris successoribus reservan(do)¹ praeter ius patronatus ipsius ecclesiae, quod nobis et nostris successoribus reservamus. Nosque etiam et nostros successores legitimos sub censuris ecclesiasticis usque ad superaggravationem^m per reverendissimum dominum episcopum Vilnensem pro tempore existentem fulminandis obligavimus, quod de praedictis bonis per nos ecclesiae nostrae in aevum collatis se non intromitteremus. Quod si nos aut nostri successores legitimi alienare procuraverint, reverendissimus dominus episcopus Vilnensis protunc existens de hoc proviso nos et nostros successoresⁿ (censura) ecclesiastica mediante alienata restituere compellat. Cui quidem ecclesiae honorabilem Joannem plebanum principalem praefecimus, qui et omnes sui successores singulis septimanis duas missas explere debebit, primam pro sanitate et peccatis^o et secundam pro animabus, et etiam anniversarium semel in anno, videlicet »Requiem« una cum vigiliis decantando explere debebit. Quem et omnes suos successores ad hoc sub conscientia et poena trium marcarum reverendissimo domino episcopo Vilnensi irremissibiliter persolvenda (obligamus). In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Datum in Horodziszcz^e, die mercurii vigesimo nono^p mensis octobris anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. Praesentibus ibidem reverendissimo in Christo patre domino Alberto Dei gratia episcopo Vilnensi et venerabilibus viris magistris^q Andrea Swirski et Bernardo canonicis Vilnensibus, Stanislao^r in Obolec^s curato, Joanne vicethesaurario reverendissimi domini ac magnifico domino Kiezgl et Niecrassio tenentario in Bielicza, et quam plurimis aliis fidedignis testibus ad praemissa.

85 418. ^o Lib. VI pierwotnie caedem ^t Horodziszcz^e Ckart. i Lib. M. ^s Ruta Ckart. i Lib. M.
^h Lib. VI pierwotnie pasnia ¹ Lib. VI poprawia na Czepowiczy, jak też ma Ckart. i Lib. M. ³ Lib. VI poprawia drugą ręką na Oresko, z niedającego się odczytać wyrazu Ole.sko; Oreszko Ckart. i Lib. M.
^k w Lib. M. możnaby czytać Hinkowicz ¹ Lib. VI drugą ręką przekreśla i nadpisuje penitus, jak ma Ckart. i Lib. M. ^m Lib. VI drugą ręką dopisuje re do wyrazu aggravationem, jak ma Ckart. i Lib. M. ⁿ Ckart. dodaje legitimos ^o sanctis Ckart. ^p Lib. VI drugą ręką przekreśla i poprawia fałszywie na 7mo, jak ma Ckart. i Lib. M. ^q w Lib. VI viris dodane jedną ręką a magistris inną ^r Lib. VI drugą ręką dopisuje dwa razy curato nad Obolec i obok na marginesie ^s Lib. VI dopisuje na końcu Stanislao curato in Obolec. curato Ioanne i t. d., jak ma Ckart. i Lib. M.

45 418. ³ Ruta, wieś o dwie mile na wsch. od Nowogródka. ⁴ Zapewne Kleck, dawna stolica księstwa, późniejsze gniazdo Radziwiłłów. ⁵ Miejscowość nieodgadniona.

419.

Grodno, 1494.

Król Aleksander (Jagiellończyk) zatwierdza nadanie swojego ojca króla Kazimierza dla kościoła NPM. w Odelsku¹.

*Or. brak; wzmianka o tym dokumencie mieści się w przywileju króla Zygmunta I, 5
wydanym w Krakowie 12 września r. 1515 dla kościoła w Odelsku (ob. w Tomie II-gim
pod tą datą), w którym czyta się o tym dokumencie króla Aleksandra jak następuje: regis
Alexandri privilegio, cuius transumptum sub data Grodne anno Domini millesimo qua-
dringentesimo nonagesimo quarto habebat in registris suis venerabilis Adam Jacobi de
Cothra Wylnensis et Sandomiriensis ecclesiarum canonicus secretariusque noster, protunc 10
notarius dicti Alexandri.*

*Kop. nadania Aleksandrowego mieści się w ekscerpce w wspomnianym wyżej doku-
mencie króla Zygmunta I z r. 1515, którego tekst przekazały następujące kopjarze: 1. Tyszk.
k. 27—28. — 2. Czart. k. 99'—100'. — 3. Lib. Magn. k. 89—90.*

*Uw. Podaje się poniżej ten ekscerpt z opuszczeniem tych części tekstu dokumentu 15
Zygmunta I, które dotyczą nadań poaleksandrowych.*

...In primis villam et curiam Thryczowsczyna^{a 2} nuncupatam cum hominibus ad
dictam curiam spectantibus, serviciis eorundem et cum agris, pratis, campis, silvis, me-
ricis, rubetis, gaiis, fluviis, fluminibus et aquarum decursionibus, piscinis, stagnis, pisca-
turis, molendinis factis et fiendis et omnibus aliis, sicut erat^b ex antiquo; item homines 20
in Odolsko, qui tunc fuerunt, cum successoribus eorundem, primus Denys Sczyeblak,
secundus Moldus, tercius Thys Klymowicz, quartus Dmythr, quintus Nyesztha Dvblyanyn,
sextus Naczvs Sedelnyk^c et successores eorundem cum omnibus terris et serviciis, se-
cundum consuetudinem regionis illius; item duas decimas manipulares de curiis nostris
sicut fuit ex antiquo una cum Zyoraslawka^d ex utraque parte fluvii Nyemyen et pari- 25
modo altari^e in Dubdo; item terras desertas dictas Sadvczyna et Panyowczyna^f; item
de castro Grodnensi a claviatore^g nostro quicumque pro tempore extiterit^h singulis an-
nis duos lapides cere pro candelis fusilibus alias postawnykyⁱ pro festo S. Martini
dandos; pro duabus^j vero tunnibus mellis alias wschatky^k quod mel ex privilegio Ca-
simiri parentis nostri et eciam germani nostri regis Alexandri singulis annis dabantur 30
a claviatore^g Grodnensi...; item arbores mellificiorum paratas et parandas in nemoribus
et borris nostris^l Sloy, sicut emit^m predecessorⁿ honorabilis^o Mathias plebanus ab ho-
minibus dictis nostris Zdzyeplkowye^p; item ibidem in Odolsko quinque tabernas cum
propinacione cervisie et medonis et omnibus utilitatibus ex eisdem provenientibus...

419 ^a Triczowsczyna Czart. ^b fuit Czart. ^c Denis, Sczychlak, This, Klymowycz, Dimitr, Nye- 25
szther Dublanyn, Naczus, Syedelnyk Czart. ^d Zyaslowsya Czart. ^e alteram Czart. ^f Nyemen, Sche-
dowszczyzna, Paniowsczyna Czart. ^g clamatore Tyszk. i Czart. ^h existerit Tyszk. ⁱ postawnyki Czart.
^j duobus Czart. ^k wstawki Czart. ^l in dodaje Czart. ^m tenuit Czart. ⁿ predecessor emit Tyszk.
^o honorabilibus Tyszk ^p Zdzyeplkowicz Czart.

419. ¹ Ob. objaśnienie tej miejscowości na str. 441 Nr 383 przyp. 1. ² Może Try- 40
czówka, osada 20 km. na pd. od Białegostoku.

420.

(Oszmiana), 1494.

Albert Haruszewicz zapisuje konwentowi franciszkańskiemu w Oszmianie miarę miodu w Ossowcu i dziesięcinę snopową wszelkiego zboża z dworu oszmińskiego.

Or. pergaminowy z pieczęcią istniał jeszcze w r. 1585 (ob. Reg.).

Reg. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, Inventarium franciszkanów oszmińskich z 8 marca r. 1585 k. 5' z podaniem sygnatury dokumentu A. 5 w osnowie jego następującej: Dominus Albertus Harvschewycz legat unum vschaczecz mellis septuaginta quinque grossos monetae Pragensis in Ossowycz¹ et decimam manipularem cuiuslibet grani de dawa y sz(s) post curiam Ossmianensem. In pargameno cum sigillo, anno 1494.

421.

(Oszmiana), 1494.

Niejaki Wacław zapisuje konwentowi franciszkańskiemu w Oszmianie trzy kopy na jednym poddanym swoim i dziesięciny ze swego dworu w Oszmianie.

Or. papierowy istniał jeszcze w r. 1585, ale już bez pieczęci (ob. Reg.).

Reg. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, Inventarium tegoż konwentu w Oszmianie z 8 marca r. 1585 z sygnaturą dokumentu A. 20 treści następującej: Dominus Veneslaus legat tres sexagenas super uno subdito et decimas de sua curia Ossmiana. In papyro, sigillum cecidit, anno 1494.

422.

Wilno, 26 stycznia 1495.

Aleksander wielki książę litewski do dworzan Michała Basy i Kostiuszki pisze na skutek skargi kanoników wileńskich w sprawie grabieży w ich dobrach poza wyznaczonemi stacjami, których zakazuje.

Or. dziś nieznany, pochodzący jednak niewątpliwie z Kapituły Wileńskiej, papierowy z wyciśniętą przez papier pieczęcią wielkoksiążęcą Aleksandra, istniał jeszcze za czasów J. Lelewela (ob. Wyd.).

Wyd. Lelewel J. w Dzienniku Warszawskim T. VI (1826) nr 19 str. 230—1 p. t. »List Alexandra o nadużycie stacji r. 1495« w tekście ruskim (literami łacińskimi) z przekładem obok polskim i dołączeniem podobizny miedziorytowej aktu wraz z pieczęcią wielkiego księcia.

Reg. z opisem pieczęci w I. Daniłowicza Skarbcu dipl. T. II str. 237 nr 2079 (z Wyd.).

Aleksandr Bożju milostju welikii knjaż litowski, ruskii, żomoitskii i inych.

Dworjanom naszym Michailu Base a Kostjuszku. Żalowali nam kanowniki swiatoho Stanisława wilenskii, sztoż dei wy ljudech ich hrabite za stacei, ty Basa k Wiazyni¹ a ty Kostjuszku s tym stanom, szto esmo to prikazali sprawljati. I powędili pered nami, sztoż dei ljudi ich tuju staceju kъ stanom dali, szto esmo na ich ljudi položyli. Ino estli budut

420. ¹ Miejscowość nieodgadniona.

422. ¹ Wiazyn nad Ilją, 2 mile na pd.-wsch. od Wilejki.

oni tuju staceju dali, szto my na nich polożili, i wy by w żonach i ljudech bolszi toho stacei ne prawili i ne hrabili by este ich, dali by este im w pokoi, bo nadeważem sja, sztoż i tych stacei budet dosyt, szto esmo na nich polożili. Pisan u Wilni, hen(warja) 26 den, indikt 13.

423.

Wilno, 7 marca 1495.

Aleksander wielki książę litewski, w wynagrodzeniu zasług Wojciecha Taborowicza biskupa wileńskiego około Rzeczypospolitej, zapisuje mu na pełną i wieczną własność dobra swoje książęce w dystrykcie borysowskim z czynszownikami, zwaćymi się Szypiany, w całej rozciągłości i z wszystkimi dotyczącymi ich powinnościami.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. II str. 373—5 z nagłówkiem: Privilegium Alexandri Ducis Litt(uan)iae super donatione bonorum cum tributariis dictis Szypiany Alberto Thabor episcopo Vilenensi. — 2. Lib. Magn. k. XIX'—XX.

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty bisk. wil. T. I str. 73/4. — 2. X. Fijałek J., Uchrześcijanienie Litwy przez Polskę str. 162/3 w końcu przypisu.

In nomine Domini amen. Cum omnia, quae sub tempore fiunt, cito in oblivionem transeunt, si literarum testimonio diuturnitati memoriaeque posteritatis non fuerint prodita atque commendata, proinde nos Alexander Dei gratia magnus dux Lituaniae, Russiae Samogitiaeque^a dominus et haeres etc., significamus tenore praesentium quibus expedit universis et singulis tam praesentibus quam futuris, harum notitiam habituris: Quomodo animadvertentes constantiam et merita reverendi in Christo patris domini Alberti Thaborowicz episcopi Vilnensis, qui in his, quae statum Reipublicae nostrae^b concernunt, recte semper et sentit et consulit, volentes ipsum in ea sententia et voluntate efficere accuratum ac diligentiorum, de speciali gratia dedimus ei et inscripsimus pro meritis personae suae, praesentibusque damus et perpetuo inscribimus bona nostra ducalia in districtu Borisoviensi, tributarios dictos Schipyany^c cum successoribus eorundem necnon cum omnibus utilitatibus, proventibus, redditibus, censibus, servitiis, prout nobis et antecessoribus nostris servierunt, cum tributis mellis, argenti, mardurum, agris cultis et excolendis, pratis, paludibus, sylvis, gays, rubetis, borris, insulis, introitibus in nemora iuxta protensionem suorum mellificiorum, aquis, fluminibus, molendinis, littoribus, castorum, fibrorum et aliarum ferarum secundum antiquam consuetudinem venationibus, cum omni denique iure, dominio et proprietate singulisque pertinentiis, prout agri et omnes^d terrae dictorum tributariorum Schipyany^c in suis limitibus singulisque metis ab antiquo sunt distinctae et limitatae, per ipsum reverendum patrem dominum Albertum episcopum habendum, utfruendum, quiete perpetuoque possidendum cum potestate vendendi, condonandi, commutandi, alienandi, pro anima legandi et in suos quoscunque beneplacitos

423. ^a Samogitiaeque Lib. II i Lib. M. (pierwszy poprawia z Samogitiaeque) ^b concernunt nostrae Lib. M. ^c Lib. II poprawia z pierwotnego Schipyany ^d Lib. II poprawia pierwotne eius na omnis zamiast omnes

423. ¹ Szypiany, dziś folwark nad rzeką Mianą w pow. ihumeńskim (Słownik Geogr. T. XII str. 124).

usus convertendi, prout ipsi reverendo patri domino Alberto episcopo melius, utilius et consultius videbitur expedire. In cuius rei testimonium et robur sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum in Vilno, septima die mensis martii anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. Praesentibus reverendis et magnificis dominis consiliariis Joanne Luceoriensi, Martino Mednicensi episcopis, necnon Nicolao Rodułowicz Vilnensi, Petro Janowicz Trocensi palatinis, duce Alexandro castellano Vilnensi et capitaneo Grodnensi, Joanne Zabrzezinski castellano Trocensi et capitaneo Połocensi, Stanisłao Janowicz capitaneo terrae Samogitiensis, Stanisłao Kostyewicz^o capitaneo Chawnensi, caeterisque dignitariis et curiensibus nostris circa praemissa. Per manus notarii Adae Jakubowicz de Cothra, qui praesentia habuit in commissis. — Relatio magnifici domini^f Nicolai Rodułowicz palatini Vilnensis et magni ducatus Lituaniae cancellarii.

424.

Wilno, 9 marca 1495.

Fryderyk (Fagiellończyk) kardynał, arcybiskup gnieźnieński i prymas oraz biskup krakowski, udziela odpustu dni sto wszystkim wiernym pod zwyklemi warunkami (za nawiedzenie kościoła parafjalnego św. Piotra w Kownie).

Zapisku orvg. brak (ob. Uw.).

Kop. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie, rpis nr 1775 (5718|19) str. 1094 pod nrem 3.

Uw. Nadanie to odpustowe kardynała Fryderyka Fagiellończyka znajdowało się najniewątплиwiej pod tekstem oryginału nadania odpustu dwunastu kardynałów kościołowi św. Piotra w Kownie z 6 października r. 1493 (ob. wyżej str. 464|5 Nr 403), dlatego też nie jest w tym zapisku wyrażony kościół, który otrzymuje odpust ten i ze strony kardynała polskiego; ponadto następuje on i w Kop. bezpośrednio po przywileju odpustowym kardynałów rzymskich pod nrem 3, po nim zaś zapisek o odpuście udzielonym przez biskupa ordynariusza (ob. Nr następny).

Nos Fridericus misericordia divina sacrosanctae Romanae Ecclesiae tituli (S. Lucie) in Septem(soliis presbyter)^a cardinalis, archiepiscopus Gnesnensis et primas et episcopus Cracoviensis, omnibus et singulis sexus utriusque Christi fidelibus contenta in...^a Christo devote adimplentibus, contritis et confessis, de iniunctis eis poenitentis, de misericordia Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, centum dies indulgentiarum misericorditer in Domino relaxamus et impartimur praesentibus perpetuis duraturis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Vilnae, die nona mensis martii anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto¹.

423. ^o Lib. II poprawia z pierwotnego Costyewicz ^f Lib. II przekreśla za Lib. M.

424. ^a luka w Kop.

424. ¹ Nadanie to odpustowe, jak i następne podane niżej akty kościelne kardynała Fryderyka z czasu od 9 do 18 marca r. 1495, rzucają nieznaną światło na chronologję pobytu kardynała Fryderyka na Litwie po weselu w. ks. Aleksandra z Heleną, prostując chronologję Kroniki Strykowskiego (wydanie I-sze królewskie z r. 1582 str. 670): Tegoż lata (1495) po Wielkiejnocy (19. IV.) matka kniazia Aleksandra Elżbieta z synem Friderikiem, który był kardynałem i z dwiema corkami królewnami Barbarą i Elżbietą przyjechali do Aleksandra do Wilna... gdzie czas niemal w Wilnie mieszkali, potym z wielką czią i z wielkimi dary odpuścił ich do Polski; por. też Kraszewski J. I., Wilno T. I str. 176 i 386 (z powołaniem się na Kojalowicza).

425.

Wilno, 9 marca 1495.

Wojciech (Tabor) biskup wileński wszystkie powyższe odpusty (nadane kościołowi parafjalnemu św. Piotra w Kownie, ob. wyżej Nr 403 i Nr bezpośrednio poprzedni) przyjmuje, a sam od siebie pod zwykłemi warunkami udziela odpustu dni czterdzieści.

Zapisku oryginalnego brak.

Kop. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie rpis nr 1775 (5718/19) str. 1095 pod nrem 3, bezpośrednio po Nrze poprzednim.

Nos Albertus Dei et apostolicae Sedis gratia episcopus Vilmensis praesentes indulgentias suprascriptas admisimus omnibus(que) et singulis sexus utriusque in Christo fidelibus ...^a devote adimplentibus, contritis et confessis, de iniunctis eis poenitentiis, de misericordia Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, quadraginta dies indulgentiarum misericorditer in Domino relaxamus et impartimur praesentibus perpetuo duraturis. Datum Vilnae, die nona mensis^b martii anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

426.

Wilno, 14 i 18 marca 1495.

A. Fryderyk kardynał, arcybiskup gnieźnieński i prymas oraz biskup krakowski, udziela odpustu dni sto wszystkim wiernym, którzy ze skruchą spowiadając się nawiedzą pobożnie kościół św. Mikołaja przy klasztorze braci mniejszych w mieście Wilnie w dzień jego Poswięcenia i przez oktawę, w uroczystości św. Trójcy, Znalezienia i Podwyższenia św. Krzyża, tudzież św. Mikołaja wyznawcy, będąc wtedy na nabożeństwie odśpiewają modlitwę Pańską z Zdrowaś Marjo albo pomodlą się o pokój w czasie dzwonienia i dadzą wreszcie jałmużnę na potrzeby tegoż kościoła; utrzymuje również w mocy i inne odpusty już udzielone lub udzielić się mające przez jakichkolwiek arcybiskupów i biskupów, ale tylko za zezwoleniem ordynarjusza.

B. Wojciech (Tabor) biskup wileński udziela odpustu dni czterdzieści za nawiedzenie tegoż kościoła przy dopełnieniu tych samych warunków.

C. Marcin biskup miednicki, archidiakon i kanonik wileński, udziela odpustu dni czterdzieści za nawiedzenie tegoż kościoła z dopełnieniem tych samych warunków.

M. A. Or. obecnie w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej (do r. 1921 w Archiwum Kurji biskupiej). Dokument średniej grubości, 52 X 22,5 + 11 cm, zbrudzony, na środkowym zagięciu wyżarty w dwóch miejscach przez myszy, plama od rdzy w jednym miejscu. — Pismo duże

425. ^a luka na jeden lub dwa wyrazy

^b undecima Kop.

i piękne, lecz miejscami zupełnie wytarte i wyblakłe, ledwie czytelne pod światło. Inicjal ozdobny na całą wysokość tekstu, imię wystawcy pismem zwiększonym, w tekście późniejsze podkreślenia tytułu kościoła i przynależności franciszkańskiej z notą na marginesie prawym NB. Pod zakładką dwa dopiski obu biskupów, wileńskiego i żmudzkiego innemi re-
kami. — Pieczęć wystawcy nie istnieje, pozostały po niej na środku dokumentu dwie okrągłe dziurki, na prawo od tychże wisiły dwie pieczęcie, z której po pierwszej pozostał tylko ślad w nacięciu, druga zachowana wisi na pasku pergaminowym, w czerwonym wosku średnicy 22 mm, przedstawia tarczę herbową, nad którą insygnja biskupie, t. j. pastorał (z prawej) i infuła (z lewej), tarcza podzielona na dwie połowy, w górnym polu głowa psa w prawo z otwartą paszczą, z której zwisa jeźor, w dolnym polu gwiazda sześciopromienna; z napisu, obiegającego na wstęgach, dość zatartego, tylko słowo martini daje się odczytać. Jest to przeto pieczęć biskupa żmudzkiego Marcina herbu Merawa¹. — Zapisek najstarszy na zakładce w środkowym złożeniu, bliskoczesny: + Sancti Michaelis Archangeli, Sancte Helene, Sancte Zophie (taki sam krzyżyk w tekście po Nicolai confessoris). Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem ręką współczesną: Indulgentie ad S. Nicolaum, pod nim z w. XVII: Quia ista particula apposita »manus porrexerint adiutrices« ideo canone Tridentino sublatae, niżej data 1495; 2) na złożeniu spodniem z w. XVIII (znanem grubem pismem): N° 12, niżej Indulgentiae pro ecclesia S. Nicolai concessae a Friderico S. R. E. Cardinali Presbytero Archiepiscopo Gnesnensi et primate Regni Anno Domini, niżej 1495 mart. 14., niżej tą samą ręką: (non) valent propter manus adiutrices, niżej inną ręką: more solito pro tunc | Hae indulgentiae acquisitae | Posteriori tempore non conceduntur similes; 3) na kartce przypiętej szpilką z w. XIX: N. 6 fasc. 1go.

A. Fredéricus miseracione divina sacrosancte Romane Ecclesie tituli sancte Lucie in Septemsoli(i)s presbiter cardinalis, archiepiscopus Gneznensis et primas, episcopusque Cra-
 couiensis, universis et singulis sexus utriusque christifidelibus presentes litteras visuris,
 lecturis et auditoris salutem in Domino sempiternam. Splendor paterne glorie, qui sua
 mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota fidelium de ipsorum clementissima maie-
 state sperantium tunc precipue benigno favore prosequitur, cum devota ipsorum humi-
 litas Sanctorum precibus et meritis adiuvatur. Cupientes igitur, ut ecclesia sancti Nicolai
 confessoris gloriosi in civitate Wilnensi diocesis eiusdem ordinis Fratrum Minorum con-
 gruis frequentetur honoribus et a christifidelibus iugiter veneretur et devote a Domino
 imploretur in ipsa venia peccatorum, omnibus christifidelibus sexus utriusque contritis
 et confessis, qui ad dictam ecclesiam monasterii prefati causa devocionis, oracionis aut
 peregrinacionis accesserint, vel qui in anniversario Dedicacionis eiusdem et per octo
 dies se immediate sequentes, necnon in festivitatis videlicet sancte Trinitatis, Inven-
 tionis et Exaltacionis sancte Crucis et sancti Nicolai confessoris devote dictam ecclesiam
 visitaverint divinaque officia audierint vel Dominicam oracionem cum Ave Maria devote
 decantaverint aut ad sonum campane pro pace oraverint, denique pro fabrica eiusdem
 ecclesie ornatibus, libris, calicibus et aliis apparatus divino cultui necessariis ex donis
 ipsis a Deo collatis in manus ipsoru[m ...^a manus] porrexerint adiutrices ...^b premissa
 aut aliquid premissorum devote fecerint, de Omnipotentis Dei misericordia et [beatorum]
 Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, centum dies indulgentiarum de in-
 iunctis eis penitentiis misericorditer [in Do]mino relaxamus et largimur per presentes
 perpetuis temporibus duraturis. Et nihilominus tenore presencium concedimus, ut alie
 indulgentie per quoscumque reverendos patres dominos archiepiscopos et episcopos ei-

426. ^a brak 1—2 wyrazów, może suas ^b brak dwóch do trzech wyrazów

426. ¹ Opis tego herbu w akcie nobilitacji Żyda Stanisława przez biskupa Marcina z 13. V. 1499 (Arch. Kom. Hist. III 351—3 nr 202).

dem ecclesie concessa vel concedende robur habeant perpetue firmitatis, licencia ordinarii ad id accedente. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus subappensum. Datum Wilne, die quartadecima marcii anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

Pod tekstem inną ręką drobnem pismem:

B. Et nos Albertus Dei et apostolicae Sedis gracia episcopus Vilmensis omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus, qui premissa iuxta continenciam literarum adimpleverint, de (Omnipotentis Dei) misericordia (et) beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, quadraginta dies indulgentiarum de iniunctis eis penitentiis in Domino relaxamus et impartimur perpetuis temporibus duraturis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Datum Vilmne, die decima octava marcii anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

Obok inną ręką, również drobnem pismem:

C. Nos Martinus Dei et apostolice Sedis gracia episcopus Mednicensis¹, necnon archidiaconus et canonicus Vilmensis, omnibus et singulis sexus utriusque christifidelibus, iuxta superiorum litterarum premissa adimplentibus, ex Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, quadraginta dies indulgentiarum misericorditer in Domino relaxamus et largimur presentibus perpetuis temporibus robur habituris. Datum Vilmne etc. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum, anno Domini 1495.

427.

Wilno, 16 marca 1495.

A. Fryderyk kardynał, arcybiskup gnieźnieński i prymas oraz biskup krakowski, udziela odpustu dni sto wszystkim wiernym spowiadającym się, pokutującym i dającym jałmużnę za nawiedzenie pobożne nowowypbudowanego ołtarza ku czci św. Trójcy i innych Świętych w kościele parafjalnym w Mejszagole w uroczystości św. Trójcy, Nawiedzenia, Zwiastowania NPM., Bożego Ciała i św. Anny.

B. Marcin biskup miednicki, archidiakon i kanonik wileński, za nawiedzenie tegoż ołtarza, przy dopełnieniu tych samych warunków, nadaje odpustu dni czterdzieści.

№ 4. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości 52,5 × 24,8 + 9 cm, nieco poplamiony. — Inicjał przez całą prawie wysokość tekstu, imię wystawcy wypisane większemi literami. — Z obu pieczęci, kardynała wiszącej w środku i Marcina biskupa miednickiego z prawej strony przy tekście jego, pozostały tylko paski pergaminowe. — Na odwrocie zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem z w. XVII różnemi rękami: Indulgentiae pro altari Meszogoliensi S^{ma} Trinitatis. Anno 1495 Marti: 16, w w. XVIII dodane Indulgentiae; 2) na złożeniu spodniem z w. XVIII: 1495 martii 11; 3) na złożeniu wierzchniem u góry: Sto dni odpustu, na wewnątrznym z w. XIX: 1495 marca 16. Bulla na sto dni odpustów ołtarzowi Świętej Trojcy w kosciele Meyszgołskim służąca, w oryginalnym, inną ręką: Do kościoła Moyszgołskiego; 4) sygnatura na złożeniu wierzchniem na samym dole z w. XVIII: 35 (z poprawioną 3 na 4 inną ręką) M Plik 3.

426. ¹ Ob. wyżej str. 467 Nr 404 przyp. 1.

A. Fredericus miseracione divina sacrosancte Romane Ecclesie et sancte Lucie in Septemsoliis presbiter | cardinalis, archiepiscopus Gneznensis et primas episcopusque Cra-
couiensis, universis et singulis sexus utriusque christifide|libus salutem in Domino sem-
piternam. Quanto frequencius fidelium mentes ad opera devocionis inducimus, tanto sa-
5 lu|brius eorum animarum saluti providemus. Cupientes igitur, ut altare in ecclesia par-
rochiali in Moyszogoli situm, nuper ad laudem Omnipotentis Dei et in honorem sancte
Trinitatis et aliorum Sanctorum noviter fundatum et erectum diocesis Wilnensis, per-
amplius decoretur, ornetur et a christifidelibus iugiter veneretur, necnon in suis structuris
debite reparetur, conservetur et manuteneatur ac libris, calicibus, luminaribus et rebus
10 aliis divino cultui necessariis decenter muniatur, atque christifideles ipsi eo libencius
devocionis causa ad ipsum altare confluant et ad reparacionem, conservacionem, manu-
tencionem et municionem huiusmodi manus prompcius porrigant adiutrices, quo ex hoc
ibidem dono celestis gracie uberius aspexerint se refectos, omnibus et singulis sexus
utriusque christifidelibus confessis et vere penitentibus, qui altare ipsum in festis vide-
15 licet Trinitatis, Visitationis et Assumpcionis Sanctissime^a Virginis Marie, Corporis Christi
et sancte Anne devote visitaverint annuatim et ad premissa manus quomodolibet por-
rexerint adiutrices, pro singulis dictarum festivitatum diebus, quibus id fecerint, de
Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate
confisi, centum dies indulgenciarum^b de iniunctis eis penitenciis in Domino misericor-
20 diter relaxamus et largimur per presentes presentibus perpetuis futuris temporibus du-
raturis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum est presentibus subappensum. Datum
Wilne, die sedecima marcii anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

Z prawej strony pod zakładką inną ręką:

B. Nos Marthinus Dei et apostolice Sedis gracia episcopus Mednicensis¹, necnon ar-
25 chidiaconus et canonicus Vilmensis, omnibus et singulis sexus utriusque christifidelibus
vere penitentibus et confessis, iuxta superiorum litterarum premissa adimplentibus, de
Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate
confissi, de iniunctis ipsis penitenciis quadraginta dies indulgenciarum misericorditer in
Domino relaxamus et largimur presentibus perpetuis temporibus robur habituris. In cuius
30 rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Datum Vilne etc., anno
Domini 149^{mo}v.

428.

Wilno, 16 marca 1495.

A. Fryderyk kardynał kościoła rzymskiego, arcybiskup gnieźnieński i pry-
35 mas oraz biskup krakowski, zatwierdza przedłożony sobie przez wymienionych
duchownych altarystów diecezji wileńskiej tudzież świeckich płci obojga statut
bractwa związku jedności, z którego przytacza tekst o obowiązkach religijnych
jego członków, zatwierdza go w całej rozciągłości a nadto i późniejsze jego
słuszne dodatki, wszystkim zaś braciom i siostram jego jakoteż innym skruszo-

40 427. ^a pięć ostatnich wyrazów podkreślonych w w. XVII ^b trzy ostatnie wyrazy podkreślone tą samą
ręką, która dopisała obok na marginesie 100 dies

427. ¹ Ob. objaśnienie w poprzednim dokumencie.

nym i spowiadającym się udziela sto dni odpustu, i pozwala arcybiskupom i biskupom za zezwoleniem ordynariusza podobnych udzielać odpustów.

B. Marcin biskup żmudzki, archidiakon i kanonik wileński, pod temiż warunkami wszystkim wiernym obojga płci członkom tego bractwa udziela odpustu dni czterdzieści.

Or. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie, dypl. 639, Vol. III 25. Dokument pergaminowy, 45 × 32 + 10 cm, zabrudzony, w kilku miejscach plamy od wilgoci i rdzy, która wyżarła parę małych dziurek, nie uszkadzając wszakże tekstu. — Po pieczęci pozostały dwie okrągłe dziurki i odcisk sznura. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu spodniem z w. XVII: 1495. Indulgentiae Romanae; 2) na złożeniu bocznem z w. XVII: Fraternitas; 3) na drugim złożeniu bocznem z w. XVIII: Indulgentiae Romanae (ten wyraz później przekreślony); 4) na złożeniu wierzchniem z w. XVIII: 1495. Litterae Confraternitatis (inną ręką:) pro variis Ecclesiis; niżej sygnatura 35.

A. Fredericus miseracione divina sacrosancte Romane Ecclesie tituli sancte Lucie in Septem|soliis presbiter cardinalis, archiepiscopus Gneznensis et primas episcopusque 15 Cracouiensis, ad perpetuam rei memoriam. Salva|tor humani generis homo Christus Ihesus^a pro redempcione nostra crucis patibulum et mortis amarissime supplicium ad Patrem transi|turus ex mundo pro nostra salute dignatus sua miseracione subire, nos omnes suos futuros fideles in apostolorum personis ad mutuam conservandam caritatem et vinculum unitatis hortatus est ore sacratissimo, aiens »Mandatum nowm do vobis, ut 20 diligatis invicem sicut dilexi vos«¹. Quod quidem salutiferum tamque meritorium Dominicum preceptum nonnulli christifideles et presertim honorabiles viri Stanislaus in Sigmundi², Mathias in Munita^{b 3}, Jacobus in Moniwidy Gyeranonii^{c 4}, Johannes in Grovzysky⁵, Petrus^d in Surwilisky⁶, Marcus^e in Iwye⁷, Jacobus^f in Lothwa⁸ ac Conradus^g in Dzyewyenisky⁹ curator, necnon Michael Nicolaus in Superiori Monividy Gyeranony⁴ ac Mi- 25 chael in Vzyelub^{h 10} et Johannes in prefata Iwye⁷ altariste, magnificus quoque et generosus ac nobiles persone sexus utriusque christifideles sequi et amplecti cupientes, fraternitatis vinculum elegerunt in diocesi Wilnensi pro augmento cultus divini animarumque salute tenendum et observandum in hunc qui sequitur modum: Quod videlicet omnes et singuli presbiteri ac alii christifideles eiusdem fraternitatis confratres, socii et consortes 30 presentes et futuri ad quelibet Quatuortempora de anno in annum in aliqua parrochia seu ecclesia sub eadem fraternitate degentes, secundum ordinem debent personaliter con-

428. ^a xpūs ihūs Or. ^b inmunita Or. ^c Gyeranowii błędnie w Or. ^d poprawione przez pisarza z Petri w Or. ^e poprawione przez pisarza z Marci w Or. ^f poprawione przez pisarza z Jacobi w Or. ^g poprawione przez pisarza z Conradi w Or. ^h pierwsza litera zalana, jakby I zamiast V 85

428. ¹ Jan 13³⁴. ² T. j. Gieranony Zygmuntowe, późniejsze Zygmunciszki, położone w Oszmiańskiem w par. Lipnizski, o milę na pd.-wsch. od Gieranon (Murowanych). ³ T. j. Gieranony Murowane czyli Gasztoldowe (ob. o nich Semkowicza Wł., O litewskich rodach bojar-skich w Roczniku Herald. T. VI [1921|3] str. 125—7). ⁴ T. j. Gieranony Moniwidowe czyli Stare lub Subotniki (ob. tamże str. 124). ⁵ Grauzysaki, dziś miasteczko w Oszmiań- 40 skiem, 12 km. na pd.-zach. od Oszmiany. ⁶ Surwiliszki, dziś miasteczko w Oszmiańskiem, 28 km. na pd. od Oszmiany. ⁷ Ob. objaśnienie na str. 213 Nr 189 przyp. 2. ⁸ Lotwa, dziś Lotewka nad Niemnem zaraz poniżej ujścia Berezyny w parafji Łazduny. ⁹ Ob. objaśnienie na str. 318 Nr 272 przyp. 2. ¹⁰ Ob. objaśnienie na str. 315 Nr 271 przyp. 2.

venire; ac tandem per presbiteros confrat(r)es Dominico die Quatuor post temporum¹ vespervas mortuorum cum processione circuitum facien(do) dictis vespervis inmediate peractis, in crastinum quoque priorem Deigenitricis Marie pro ipsorum fratrum voluntate, demum defunctorum sequentem, terciamque de die summam missas decantare et in
 5 eisdem missis pro ipsorum confratrum posse offerre. Et his taliter finitis missis ultimo »Te Deum laudamus« canticum iubilare cum conclusione oracionis solenniter et reverenter ipsa fraternitas perpetuo, ut accepimus ex eisdem, laudavit atque statuit ad communem cistam unusquisque confratrum unum grossum pro cereis et aliis eiusdem fraternitatis necessitatibus licitis et honestis contribuere tenebitur, tociens quociens huiusmodi convencio per eos fuerit celebrata. Unde si contingat divina voluntate dictorum
 10 fratrum aliquem pauperem ab hac luce decedere, extunc fraternitas eidem de pecunia comuni sepulturam debebit procurare; hoc insuper addito, quod idem rector ecclesie aut frater quem ordo tanget pro tali convencione servan(da) ipsi fraternitati victualia necessaria iuxta facultatem suam ministrabit. Super quo quidem fraternitatis vinculo
 15 prefati fratres et sorores confirmacionis et rathificacionis nostre litteras cum indulgenciarum largicione a nobis debita cum instancia postularunt. Nos vero, petitionibus ipsorum paterna pietate annuentes, predictae fraternitatis vinculum omniaque et singula in eo contenta, et si que per eos rationabiliter adiungentur, in omnibus eorum punctis, clausulis et condicionibus ratha et grata habentes, presentis scripti serie ratificamus et con-
 20 servamus confirmamusque. Et ut celebracio dicte fraternitatis fervenciori devocione et attentiori desiderio valeat exerceri, ipsis fratribus et sororibus omnibusque aliis et singulis, qui compunccione cordis celebracioni fraternitatis huiusmodi interfuerint, vere tamen penitentibus, contritis et confessis, de misericordia Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, centum dies indulgenciarum de iniunctis
 25 eis penitencis in Domino misericorditer¹ relaxamus et largimur per presentes, presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Similes quoque indulgencias reveren(dis) patribus, dominis archiepiscopis et episcopis dicte fraternitati dan(dum) plenam concedimus facultatem, licencia ordinarii ad id accedente. Datum Wilne, die sedecima marcii anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. In cuius rei testimonium sigil-
 30 lum nostrum est presentibus subappensum.

Poniżej z prawej strony inną ręką:

B. Nos Martinus Dei et apostolice Sedis gracia episcopus Mednicensis, necnon archidiaconus et canonicus Vlnensis, omnibus christifidelibus sexus utriusque dicte confraternitati adherentibus et iuxta superiorum litterarum continenciam adimplen(tibus), vide-
 35 licet penitentibus et confessis, de Omnipotentis Dei misericordiam et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confissi, de iniunctis ipsis penitencis quadraginta dies indulgenciarum misericorditer in Domino relaxamus et largimur, presentibus perpetuis temporibus robor habituris. Datum Vilne, XVI mensis marcii anno Domini millesimo 99v.

429.

Wilno, 18 marca 1495.

Fryderyk kardynał, arcybiskup gnieźnieński i prymas oraz biskup krakowski, udziela odpustu dni sto wszystkim wiernym pod zwykłemi warunkami za

428. ¹ pisarz uzupełnił z Quatuortemporum przez dopisanie na marginesie post ¹ powtarza tu in Domino
 X. J. Fijałek—Wł. Semkowicz, Kod. dypl. Kat. Włl. I.

nawiedzenie ołtarza Wniebowzięcia NPM. i innych Świątych w kościele NPM. braci mniejszych w Wilnie.

Zapisek ten odpustowy mieści się pod tekstem oryginalnego takiegoż przywileju Wojciecha biskupa wileńskiego dla franciszkanów wileńskich z d. 17 września r. 1493 (ob. wyżej str. 466|7 Nr 404), na którym dopisano kolejno różnemi rękami nadania odpustów: Marcina biskupa miednickiego, Jana biskupa luckiego i wkońcu u dołu po lewej stronie poniższe nadanie kardynała Fryderyka.

Nos Fredericus miseracione divina sacrosancte Romane Ecclesie tituli sancte Lucie in Septemsoliis presbiter cardinalis, archiepiscopus Gneznensis et primas et episcopus Cracouiensis, omnibus et singulis sexus utriusque christifidelibus, ea que in hiis litteris continentur devote adimplentibus, contritis et confessis, de iniunctis ipsis penitentiis, de misericordia Omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, centum dies indulgentiarum misericorditer in Domino relaxamus ac pro altari suprascripto adiicimus et elargimur, presentibus perpetuo duraturis. In quorum fidem^a sigillum nostrum est subappensum. Datum Vilne, die XVIII mensis marcii anno Domini millesimo quadingentesimo nonagesimo quinto.

430.

Wilno, 23 czerwca 1495.

Anna Bohdana Korej(w)ówna wdowa po Naczku Ginwilowiczu ostatnią swą wolą nakazuje pochować się w kościele parafjalnym w Kiernowie, gdzie ustanawia fundację altarzy, dając jej altaryście na uposażenie: dwóch ludzi przytoczonych imiennie z ich rolami, służbą i dziećmi oraz trzech niewolnych; dwie kopy groszy rocznie ze skarbu swego, synów i ich następców; ośm łokci sukna mechlińskiego i futerko lisie albo cztery złote na sprawienie futra; wreszcie dwie dziesięciny zbożowe z dóbr dziedzicznych Kiernowa i Muśnik; zobowiązuje zato każdorazowego altarystę do odprawiania trzech mszy tygodniowo za duszę swoją, męża, synów i wszystkich przodków swoich. Testament ten sporządzony został w formie aktu notarialnego przez notariusza Mikołaja z Żukowa.

Or. brak.

Kop. 1. Czart. k. 74'—75 (w transumpcie Wojciecha Radziwilla biskupa wileńskiego z d. 27 marca r. 1508). — 2. Lib. Magn. k. 65 (w transumpcie j. w.).

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadingentesimo nonagesimo quinto, indictione tredecima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Alexandri divina providentia papae sexti anno eius tertio, in mei notarii publici et testium infrascriptorum ad hoc vocatorum specialiter et rogatorum praesentia, personaliter constituta generosa Anna Bohdana Correiowna relicta olim domini Naczko^a Gynwyłowicz¹ Vilmensis dioecesis, sana corpore et compos discretaeque

429. ^a quidem w tekście

430. ^a Maczko niewątpliwie błęnie Czart.

430. ¹ Naczko Ginwilowicz może syn lub wnuk Naczka Ginwilowicza kasztelana trockiego, żyjącego w pierwszej połowie w. XV (ob. Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarskich w Roczniku Herald. T. VIII [1926|7] str. 138|9).

rationis existens, considerans se in senio constitutam et animadvertens finem vitae suae in brevi venturum, nolensque intestata decedere, ne post mortem suam bonis eidem Annae testatrici ab altissimo Domino Deo collatis et ex successione parentum ipsius devolutis aliquae discordiae contentionis vel dissensionis oriantur, in suo bono sensu, memoria et loquela, iure omnibus melioribus, imo stylo, forma et ordinatione sive dispositione, quibus melius, efficacius potuit et debuit, fecit, condidit, ordinavit, opposuit et reliquit suam ultimam in scriptis conditionem, testamentum et ultimam suam voluntatem et dispositionem testatoriamque ordinationem, hanc videlicet quae sequitur: In primis et ante omnia testatrix animam suam commendavit et commendari exoravit altissimo Domino suo creatori, Sacratissimae Beatae Mariae Virgini et toti curiae militiaeque coelesti. Secundo elegit sepulturam corpori suo in ecclesia parochiali in Kiernowo², in qua quidem ecclesia parochiali Kiernow altare eligendum et fundandum instituit et voluit: pro altarista vero dicto altari praesidente duos homines, videlicet Stephanum et Clauszuczia inibidem cum omnibus agris, terris, servitiis, contributionibus et pueris ipsorum, item homines tres obnoxios, videlicet Jurgielis marem et Helethac ac Sobotha dictas mulieres; item duas sexagenas grossorum de thesauro per eam, filios et successores suos singulis annis perpetue praefato altaristae pro tempore existenti solvendas; item eidem altaristae in duobus annis octo ulnas panni mahelen et peliceam de dorsis vulpinam, alias quatuor florenos in auro vel in moneta currenti pro eadem pelicea comparanda dandi et extradendi; item duas decimas manipulares omnis grani et seminis, excepto lino, in bonis haereditariis Kiernowo et Musznyki pro eodem altari et altarista dari voluit et designavit, nominavit et legavit de consensu nobilium dominorum Jacobi et Nicolai filiorum suorum hucidem praesentium et inscripsit perpetue et in aevum. Altaristam vero pro tempore existentem qualibet hebdomada tres missas, primam de Beata Maria Virgine, secundam pro peccatis et tertiam pro sua, viri, filiorum et omnium praedecessorum suorum animabus legendam et habendam perpetuis temporibus obligavit. Alia^b ulterius posita ad hoc non pertinent, ideo omittuntur; circa decimas hic positas volumus ius commune servetur canonicum^b.

Acta praedicti testamenti sunt haec die martis XXIII mensis iunii (circa) horam tertiarum, Vilnae in domo habitationis praefatae Annae testatricis, ex opposito lapideae famosi Joannis Filipowicz sita, anno, indictione et pontificatu quibus supra. Praesentibus ibidem honorabilibus, generosis et nobilibus Joanne altarista, baccalaureo, notario publico Simone de Solecznyky, Nicolao de Zukow, Croschnie ecclesiarum parochialis curati et Thoma de Shiasty presbytero, Miczko Byuwilewicz, Jurha et Alberto fratre suo Juszkwicz, Steszko Gregorowicz, Seraphin Zańschicz marschalco reverendissimi episcopi Vilnensis Alberti, tenutario praefati domini episcopi in Scheschuły, Boguslao Maczkowycz, Gabriele Buthphilowycz, Nicolao Miczkowicz et Juszko Jurkowicz clericis et laicis Plocensis et Vilnensis dioecesis, testibus ad praemissa vocatis specialiter et rogatis. Subscriptio dicti testamenti notarii domini Nicolai Zukowski³.

40 430. ^{b-b} *ustęp ten wstawiony jest w tekst przez notariusza biskupiego Mikołaja z Żukowa, który ten testament sporządził*

430. ² *Kiernów nad Wilją, dziś miasteczko, dawne gniazdo Ościkowiczów, 35 km. na pn.-zach. od Wilna.* ³ *Ob. o nim X. Fijałka J., Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę str. 272/3 z przypisem.*

431.

Wilno, 24 czerwca (1495).

Aleksander wielki książę litewski zleca kniaziowi Michałowi Iwanowiczowi, by wyjechawszy osobiscie naprawił krzywdę poddanych kościelnych.

Or. i Kop. brak.

Reg. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. W rejestrze spraw z xiążeciem Imcią Panem Samuelem Sanguszką wojewody witepskim... r. 1645 d. 25 aprilis, znajdującym się w temże Archiwum w formie dutki na str. 3 mieszczą się dwa zapiski: List K. I. M. Alexandra do kniazia Michała Ywanowicza¹ o krzywdy poddanych cerkownych, aby sam wyiachawszy na granicy naprawił, a data w Wilnie iunii 24 i zaraz poniżej inną ręką: List Krola Iego M. Alexandra do kniazia Michała Ywanowicza o krzywdy poddanych pod datą (roku przekreślone tą samą ręką) indicta 13 iunia 24.

432.

Wilno, 21 lipca 1495.

Wojciech (Tabor) biskup wileński zakłada i uposaża ku czci Wniebowzięcia NPM. mansjonarję przy oltarzu Wniebowzięcia NPM., św. Wojciecha i Mikołaja, św. Katarzyny i Anny, znajdującym się w kaplicy biskupiej katedry wileńskiej św. Stanisława w stronie południowej między kaplicą Gasztoldową a wieżą wyższą, ustanawiając przy nim ośmiu kapłanów i jednego kleryka (także kapłana) do posługi przy sprawowanem przez nich nabożeństwie, które to nabożeństwo szczegółowo oznacza; na uposażenie wyznacza im: sześć miar wielkich miodu surowego rocznie wartości siedmiu kóp groszy szerokich z czynszu Szyphiańców w powiecie borysowskim, darowanych sobie przez Aleksandra w. księcia litewskiego; daninę dziesięciu syklów od tychże, wyjąwszy siana przynależnego do dworu w Pierszajach; resztę pieniędzy od tychże czynszowników każdorazowy biskup ma obracać na potrzeby i naprawę kaplicy i obu w niej oltarzy; dziesięć skórek bobrowych wraz z ogonami jadalnemi albo też wartość ich po czterdzieści groszy za każdą corocznie od wspomnianych Szyphiańców tymże kapłanom a klerykowi piętnaście skórek wiewiórczych po ośm groszy każda. — Ponadto funduje i uposaża z dóbr swoich dziedzicznych Widze i Pierszaje Małe, przekazanych sobie testamentem przez zmarłego Jakóba Hanuszowicza, drugi oltarz w tejże kaplicy z obowiązkiem śpiewania przy nim oficjum za zmarłych przez tychże ośmiu księży, zapisując im z obu tych dworów swoich: po trzydzieści beczek żyta a po pięć pszenicy i jęczmienia; ośm kamieni wosku oczyszczonego na świece obu oltarzy w rzeczonej kaplicy na każde święto uroczyste; wina ile potrzeba do kaplicy; na drzewo pół kopy groszy księżom mansjonarzom; wreszcie drugie pół kopy na pranie bielizny kościelnej tejże kaplicy.

431. ¹ Może Michał Iwanowicz Hliński (ob. Wolff J., Kniaziowie lit.-rus. str. 89).

Przywilej ten sporządzono dla pewniejszego zachowania w dwóch egzemplarzach, z których jeden (Or. 1) przeznaczony był dla Kapituły, drugi (Or. 2) dla mansjonarzy. Dochował się w oryginale tylko drugi egzemplarz, różniący się od pierwszego, poza drobnymi odmiankami w tekście, inną redakcją koroboracji, w której wskazano jako odbiorcę mansjonarję.

Or. 1. brak; był on przeznaczony dla Kapituły Katedralnej Wileńskiej.

Kop. 1. Lib. I 2 k. LXXXI—XC z nagłówkiem: Privilegium erectionis mansionarie in capella episcopali (z licznymi myłkami i opuszczeniami). — 2. Lib. II str. 233—7 N° 67 z nagłówkiem: Privilegium erectionis Mansionar(iae) in capella episcopali Assumptionis BMV. i z zapiskiem: Lectum correctum (ręką ks. Mocarskiego).

Wyd. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. II str. 53—6 (z Lib. II).

Or. 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, przeznaczony dla mansjonarzy. Pergamin średniej grubości, 49,8 × 60,5 + 4,2 cm (mierzony nad pieczęcią), w dolnej części nieco splamiony, na zagięciach wytarty oraz w kilku miejscach przez robactwo a w jednym miejscu przez myszy wyżarty. — Pieczęć biskupia, okrągła, średnicy 30 mm, wyobraża herb Bawola głowa w tarczy, podtrzymywanej z obu stron przez dwóch skrzydlatych aniołków twarzą wprzód zwróconych, którzy drugą ręką trzymają umieszczone nad tarczą insygnja biskupie: z lewej infule, z prawej pastoral; na wstędze wijącej się dokola napis minuskułą gotycką: s a|lberti|epi| v.; pieczęć wisi na sznurze splecionym z jedwabiu amarantowego koloru, przeciągniętym przez nadmiernie duże trójkątne otwory, wycięte w zakładce i pergaminie na tekście w drugim wierszu od dołu, już po jego napisaniu. — Inwokacja frakturą wydłużoną z dużym inicjałem na 16 wierszy. — Zapiski: A) aktykacyjny: na marginesie lewym pod inicjałem ręką w. XVII: Roku MDCXLII dnia V miesiąca augusta do Act Cancellariey Więszey WXL-go od Wielebney Capituły Wilenskiej ten list podany (własnoręcznie zielonkawym atramentem:) Albrycht Stanisław Radziwiłł, cancellarius mp. sst.; B) na odwrocie archiwalne: 1) na złożeniu wierzchniem dwa zapiski bliskoczesne: kapitałą renesansową z w. XVI: PRIVILEGIUM, poniżej minuskułą gotycką; Privilegium erectionis mansionar(iae) in capella episcopali (w ciągu dalszym uzupełnione w w. XVII:) per Albertum episcopum A^o 1495, ze znakiem archiwalnym w kształcie dwóch splecionych z sobą liter S, często pojawiającym się na dokumentach; (tą samą ręką wyżej;) Capella Gaudeamus; 2) na złożeniu spodniem z w. XVII: Do wilen(skich)(?) przywilej(ow) z podpisem pod tem C; 3) z w. XVIII: Przywilej na kaplice Gaudeamus w Zamku roku 1495 przez Tabora Biskupa; 4) Sygnatury: a) na złożeniu wewnętrznem sygnatura z w. XVI: 7 obok daty współczesnej Anno 1495, b) na złożeniu wierzchniem pod znakiem wspomnianym z w. XVII: dwadzieścia szesc, 24 litera Z (w. XVII|XVIII), c) wyżej N° 14, d) na złożeniu spodniem N° 77 (w. XVIII).

Kop. 1. Biblioteka Pol. Akad. Umiej. (sygn. tymcz. 56); rpis papierowy 4° z w. XVI bez tytułu i początku k. 94'—99' z nagłówkiem: Copia auscultata Privilegii foundationis Mansionariorum Capelle Episcopalis in Ecclesia Cathedrali Vilnensi; w zakończeniu widymat notarialny: Auscultatae et collationatae praesentes privilegii transsumpti copiae per me Balthasarum Stephani Crassowski clericum (na tem się urywa) z r. około 1578 (ob. wyżej str. 445 Nr 389 w. 26 i nast.). — 2. Lib. III k. 112—15 nr 57 (tekst skażony opuszczeniami i myłkami).

Reg. 1. W rejestrze dokumentów pergaminowych Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej z połowy w. XVIII znajduje się obszerna treść tego aktu na str. 7—9 pod pozycją 14: Litterae Alberti episcopi Vilnensis in pargameno latino idiomate scriptae, quibus continetur fundatio Mansionariorum capellae episcopalis dedicationis Bssmae Virginis Assumtae in ecclesia cathedrali Vilnensi sitae. Officium mansionariorum, qui numero debent esse octo, tale est... i t. d. — 2. W Katalogu tegoż Archiwum z roku 1830 znajdują się następujące regesty, niewiadomo którego z tych egzemplarzy dotyczące: a) na str. 20 w dziale Przywilejów (N. 3°) a pozycji 10, treść tegoż przywileju z powyższego rejestru związane w kilku

słowach przytoczona w autentyku na wielkim pergaminie pisany z kopia; b) na str. 118 w dziale Przywilejów i praw na altarje (N. 8° Lit. K. na altarję Gaudeamus) zaznaczony jest przywilej tegoż biskupa na altarję Gaudeamus z ustanowieniem ks. mansjonarzów w katedrze wileńskiej na pergaminie z pieczęcią wiszącą (niewątpliwie przywilej powyższy); c) na str. 117 w tym samym dziale (N. 6° Lit. H. na altarję imienia PM. Wniebowzięcia) pod r. 1498: Transumptum erectionis mansionariae in capella episcopali Assumptionis BVMariae concordans cum suo originali de verbo ad verbum; dawna kopia (data transumptu niepodana i wspomnianej tutaj dawnej kopji niema). — 3. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 74 (z powołaniem się na Lib. III). — 4. Opisanije rukop. otđ. Wil. Publ. Bibl. Wypusk I, Priloženije str. 29 nr 28 (na kaplicę Pocieszienia). — 5. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. II str. 269—70.

Uw. Podaje się tu tekst wedle dochowanego oryginału (Or. 2), a odmianki egzemplarza zaginionego (Or. 1) umieszcza się w przypisach z Lib. I i Lib. II. Odmiennie koroboracje zestawia się obok siebie w dwóch kolumnach.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Albertus Dei et apostolice Sedis gracia episcopus | Vlnensis ad universorum noticiam deducimus per presentes: Quod cum propheta dicente Dominum in Sanctis eius laudari¹ deceat, precipue per quam huma|no generi eterna salus apparuit Beata videlicet Maria semper Virgine^a Matre Ihesu Christi Deum collaudari et benedici celerius convenit ac loca seu | altaria ad honorem ipsius Virginis dedicata devocius venerari, que eciam meruit in celis 20 pre ceteris Sanctis sublimius honorari et super choros angelorum exaltari; cupientes igitur sue Sanctissime^b Assumpcionis quamquam minus meriti memoriam continuare et eam in terris, prout possumus, congruis laudibus frequentare, ac ex his et aliis piis operibus suffragio suo implorato salutem nostram Domino commendare, dignum^c eapropter duximus mansionariam in capella episcopali ad altare tituli sue Beatissime Assumpcionis 25 ac sanctorum et sanctarum Alberti, Nicolai confessoris episcoporum, Katherine virginis martirisque et Annae matris Marie, electe Domini^d, versus meridiem inter capellam domini Gastoldi et turrin alciorem in medio sita, in ecclesia cathedrali nostra beati Stanislai episcopi et martiris Vlnensi erigendam^d, fundandam atque dotandam de nostro dominio proprio infrascripto, ac in eadem presbiteros octo et unum clericum eciam presbiterum^e ad divina superpilicatum ministrantem constituendos constituimusque. Qui quidem presbiteri quolibet dierum integrum officium nocturnum atque diurnum, videlicet matutinum ab Invitatorio et »Venite« inchoando et ad psalmos continuando, postque psalmos consuetos prima die incipiant primum nocturnum, secunda secundum, tertiaque tertium, lectiones, sponsoria et antiphonas ordinatim quolibet dierum ad eosdem nocturnos mutando, incipiendo 35 et finiendo; laudes, primam, tertiam, sextam et nonam horas eciam cum antiphonis et

432. ^a Beata Virgine Maria Lib. I i II ^b gloriosissime Lib. I i II ^c dignetur Krassowski ^d w Lib. I i II ten ustęę brzmi: Domini in ecclesia nostra cathedrali Vlnensi beati Stanislai episcopi et martiris versus meridiem inter capellam domini Gastoldi et turrin alciorem eiusdem ecclesie in medio sita erigendam i t. d.

432. ¹ Psalm 150¹. ² Kaplica dziś Imienia Marji albo św. Jana Nepomuccna, dawniej MB. Częstochowskiej a pierwotnie biskupia (gdzie też były groby biskupów) (ob. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. I str. 277|8 oraz tegoż Biskupstwo Wileńskie str. 158; por. też X. Fijałek J., Opisy Wilna w Ateneum Wileńskiem R. I [1923] nr 3—4 str. 330 w przyp. 1). Mansjonarska ta kaplica nazywała się dawniej »Gaudeamus« od mszy ku czci NPM., zaczynającej się od tych słów, i tak ją nazywa Ks. Kurczewski w swej edycji (ob. Wyd.). ³ Rozumiec to tak należy, iż posługujący duchowny, zwyczajnie kleryk, mógł być także księdzem.

ympnis^o Assumpcionis propriis, ac in instanti officium misse defunctorum, quod incipit ab introitu suo^f »Requiem eternam etc.« cum collectis, prima »Inclina Domine aurem tuam ad preces nostras^g, ut animam famuli tui^f et famule tue etc.«, secunda pro episcopis et tertia »Fidelium Deus omnium etc.«; quatuor una ebdomada, alia vero reliqui
 5 quatuor presbiteri mansionarii predicti, quos ordo tanget usque ad eius conclusionem; qua sic peracta in continenti missam Assumpcionis omnes presbiteri octo cum collectis et oracionibus, prima de Assumpcione, secunda pro parentibus et tertia pro peccatis ad finem eius, ita quidem quod huiusmodi fundatorem mansionarie in humanis agentem in memoria virorum defunctumque in memoria mortuorum in utrisque missis idem octo
 10 presbiteri habeant; post hec vespervas et completorium in proprio cantu, qui specialis de ipso festo et die Assumpcionis habetur nichil de Domina aut de communi addendo, neque dictum cantum seu officium Assumpcionis in aliquo variando, tempore et hora ad hoc consuetis; necnon anniversarium anno quolibet et vespervas mortuorum cum vigiliis singulis Quatuortemporibus pro fundatoribus et parentibus eorundem antedicti^h mansionar(ii) de anno in annum perpetuo decantare sint astricti et tenebunturⁱ. Quorum quippe officiorum taliter peragendorum racione et respectu ac in vim dotacionis presbiterorum predictorum ipsis et cuilibet eorum singillatim per septem sexagenas grossorum latorum in quamlibet sexagenam sexaginta grossos computando dedimus, inscripsimus et^j dotavimus damusque, inscribimus et dotamus presentibus perpetuo in tributariis
 15 Szypyancy^{k 4} nuncupatis in districtu Boryssowiensi^l sitis, quos illustrissimus dominus et dominus Allexander Dei gracia magnus dux Lithwanie^m, Russie Semogithieque dominus et heres etc., meritorum nostrorum intuitu persone nostre specialiter perpetue dedit atque donavit⁵ eo quidem modo, quod ipsi tributarii prefati pro huiusmodi censu seu solucione annua dictis presbiteris octo imprimis sex pullas magnas alias szescz vstha-
 25 wowⁿ mellis crudi integras et plenas, quamlibet pullam seorsum taxando, prout et nos tunc taxavimus per quinque sexagenas, que tamen pulle seu mel sunt ultra dictam taxam nostram pluris ac maioris precii et valoris; ut autem quivis tenentarius seu [actor]^o dictorum Szypyancy [tributariorum]^o affectum et operam gerat [maiores]^o in pronunciando et defendendo commodum et utilitatem eorundem, duximus adeo ipsimet
 30 duntaxat totum mel crudum, quodcumque ultra seu supra dictas sex pullas prescriptas superest aut supererit, relinquendum donandumque; deinde decem siclos grossorum latorum in unumquemque siclum centum grossos numerando, quos ipsi tributarii et censite predicti contribuebant atque solvebant ob redempcionem et liberacionem laborum, quos quidem labores in agricultura et cum securribus ad Maiorem Perszaya^{p 6}
 35 venientes supplebant solvere et contribuere debent tenenturque, falcastracione quippe foeni tantummodo excepta, quam pro eadem curia Perschaya^p in predictis tributariis reservamus. Item omnes pecunias, ultra dictos tributum et censum residuas in eisdem tributariis quovis anno provenientes, accumulandas et reservandas per successores nostros

432. ^o hymnis kopjarne ^f brak u Krassowskiego ^g ad preces nostras aurem tuam Krassowski
 40 ^h antedictae mansionarie Lib. III i Krassowski ⁱ antedictae mansionarie... sint astricti et teneantur Lib. I; Lib. II pierwotne antedictae mansionarie poprawione przez korektora na antedicti mansionarii; również pierwotne sunt poprawia na sint ^j ac Krassowski ^k Szypyancy Lib. I, Szypianczy Krassowski ^l Borysouiensis Krassowski ^m Lithuanij Krassowski ⁿ szesc vstawow Krassowski ^o w tektcie satarie ^p Pierszaia Krassowski

45 432. ⁴ T. j. mieszkańcy Szypian, o których ob. objaśnienie wyżej na str. 490 Nr 423 przyp. I. ⁵ Ob. wyżej dokument w. ks. Aleksandra z d. 7 marca r. 1495 na str. 490 Nr 423. ⁶ Ob. objaśnienie wyżej na str. 448 Nr 390 przyp. 4.

dominos episcopos pro tempore existentes et in casu, quo aliqua instaret necessitas, ipsam capellam et eius duo altaria reficiendi, extunc dominus episcopus presens ex eisdem accumulatis pecuniis dictam capellam et altaria predicta reficiet. Itemque decem pelles castorinas cum earum caudis edibilibus nigras et benevalentes idem tributarii prefatis presbiteris dare annuatim debent tenenturque; si vero dicte pelles et caude huiusdem presbiteris non placeant, tunc loco earundem pellium et caudarum seu pro qualibet ipsarum memoratis presbiteris ipsi Szyppyancy^k per quadraginta grossos seorsum dabunt et exolvent. Rursus pro clerico ministrante quindecim mardures in sepedictis Szyppyancy^k provenientes, unumquemque mardurem per octo grossos taxando ut et nos protunc taxavimus, qui faciunt duas sexagenas, quas equidem duas sexagenas pro predicto clerico damus et inscribimus. — Ac insuper ereximus, fundavimus et dotavimus erigimusque, fundamus et dotamus tenore presencium in capella eadem episcopali de bonis hereditariis Wydzy⁷ et Perszaya Minori^q, per generosum dominum olim Jacobum Hannvssewycz testamento et ultima voluntate persone nostre legatis⁸, aliud altare, ad quod officium mortuorum idem presbiteri ut prefertur in cantu supplebunt. Quibus octo presbiteris predictis de villis seu curiis Wydzy et Perschaya Minori sexaginta tunnas siliginis puri grani de qualibet earum per triginta et de tritic(e)o ac ordeaceo braseis viginti, videlicet de unaquaque curiarum predictarum per quinque triticei et ordeacei braseorum tunnas in minori mensura vulgo solony bec zky^r dictas; necnon octo lapides cere purgate pro altaribus eiusdem capelle de supradicta curia et villa Wydzy per premencionatos dominos successores nostros episcopos Vilnenses dandos assignamus et deputamus, utque candeles seu cerei huiusmodi cere ad quevis festa mobilia seu solennia in eiusdem duobus altaribus, incipiendo a primis [vespe]ris^a per omnia divina officia usque [post comple]torium^t in secundis vesperis [consumati]m^u ardeant accense^v, quorum cereorum residua relicta clerico ministranti ad curiam [episcopalem]^w deportari et dari decrevimus^x; item vinum sufficiens pro ipsa capella [ac etiam]^y pro lignis mediam sexagenam dictis presbiteris in commune; postremoque pro apparatu [altarum]^z sive vestibus sacris ad peragenda missarum officia deputatis abluendis mediam sexagenam grossorum in dictis Szyppyancy damus et presentibus inscribimus, successoribus nostris dominis episcopis Vilnensibus premissa omnia et singula supplenda committen(tes). Quos quidem dominos episcopos memoratos earundem villarum et curiarum tributariorumque predictorum veros ac legitimos heredes post mortem nostram harum vigore substituimus et ordinamus, dantes et concedentes eisdem predictas villas, curias et tributarios Szyppyancy antedictos cum omnibus et singulis iuribus, dominiis, potestatibus, iudiciis, libertatibus, utilitatibus, censibus, fructibus, proventibus, redditibus, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, borris, mericis, rubetis, gaiis, mellificiis, venacionibus, aucupacionibus, stagnis, lacubus, paludibus, rivis, aquis et earum decursibus, piscinis, piscaturis, molendinis, tributis, contributionibus, consuetudinibus, laboribus, vecturis, podwo dis, stacionibus, donacionibus quibuscunque, prout nos ipsi easdem villas, curias et tributarios tenuimus, habuimus et possedimus pacifice et quiete, libere et perpetue habendum, tenendum, pos-

432. ^a Widzy et Pierszaia Maiori *Lib. II i Krassowski*, Widzy et Perszaia Maiori *Lib. III* ^r solione bec zki *Krassowski* ^s a principiis *Lib. III* ^t usque ad vespas et completorium *Lib. III* ^u opuszcza *Lib. III* ^v accensi *Lib. III* ^w nostram *Lib. III* ^x decernimus *Lib. III* ^y dopisuje ten wyraz *Lib. I* ^z w *Lib. III* luka w miejscu dziury oryginalu, poczem seu

432. ⁷ *Ob. objaśnienie wyżej na str. 372 Nr 315 przyp. 2.* ⁸ *Testament Jakóba 45 Hanuszowicza dzierżawcy w Ejszyszkach i marszałka nadwornego w. ks. Aleksandra ob. wyżej na str. 447—9 Nr 390.*

sidendum, utifruendum ac in usus suos beneplacitos convertendum, prefatis proventibus capelle duntaxat exceptis, prout ipsis dominis successoribus nostris melius et utilius videbitur ordinari^{aa}. Quibus preterea dominis episcopis iuspatronatus et collacionem dicte mansionarie damus et presentibus conferimus, qui memoratos presbiteros^{bb} clericumque sicut premittitur stipendiare tenebunt^{cc} per ewm.

Tekst 1 (Lib. I i II).

In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum.

Tekst 2 (Or. 2).

Utque presenti transsumpto privilegii mansionar(ie) preinserte^{dd}, quod de verbo ad verbum ob aliquem eventum infortuitum^{ee} iussimus sub eadem manu notarii privilegii transsumi, plena^{ff} fides adhibeatur, duximus^{gg} eapropter hoc ipsum transsumptum sigillo privilegii nostro communiendum roborandumque atque mansionarie relinquendum^{hh}.

Datum Vilne, feria tertia in profesto dive Marie Magdalene anno Domini millesimo nonagesimo quinto. Presentibus ibidem venerabilibus, honorabilibus, generosis et nobilibus viris dominisⁱⁱ Martino de Radom, Johanne de Thworkowo^{jj} officiali generali, magistro Georgio de Wolozyna et Bartholomeo alias Raczko canonicis Vlnensibus, Nicolao de Vilna et Petro in Worniany curatis, Georgio de Cowno presbitero^{kk} necnon^{ll} Bartholomeo Thaborowycz^{mmm} memorati illustrissimi domini magni ducis Lituanie etc. marszalco^{mmm} et Martino Johannis de Poznania clerico eiusdem civitatis, sacra apostolica et imperiali auctoritatibus notario publico huiusquemodi facti scriba, ac ceteris pluribus fidedignis testibus circa premissa.

433.

Wilno, 21 lipca 1495.

Jachno Ławrynowicz wójt wileński, wraz z synami swoimi mistrzem Bernardem kanonikiem katedry wileńskiej, Mikołajem, Andrzejem i Jakóbem oraz córkami Zofją, Małgorzatą i Anną, sprzedaje ogród swój, będący jego ojcowizną a położony przy ulicy zwanej Glinianą Górą wśród domów rajców wileńskich podanych imiennie, O. Janowi wikarjuszowi konwentu wileńskiego u NPM. i braciom jego zakonnym za dwadzieścia groszy szerokich monety praskiej a liczby polskiej, zapewniając im obronę prawną w razie roszczeń ze strony swoich krewnych.

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, 35 × 24 + 5 cm, rdzą splamiony i w środkowym zagięciu nią przeżarty. — Inicjał, sięgający aż do zakładki z wplecionymi literami SS; inwokacja oraz następna litera Q wypisane dużą frakturą. —

432. ^{aa} ordinare Krassowski ^{bb} Lib. I dodaje mansionar(ie) ^{cc} tenebimur Krassowski ^{dd} ostatnia litera w Or. 2 zatarta; preinserte Krassowski ^{ee} fortuitum Krassowski ^{ff} plenaria Krassowski ^{gg} dignius
40 Lib. III ^{hh} incorporandum relinquendo Lib. III ⁱⁱ domino Krassowski ^{jj} Chworkowo Krassowski
^{kk} Lib. I i II dodaje tu: chorique Vlnensis cathedralis rectore ^{ll} nro Lib. III ^{mmm} Thaborowycz
illustrissimi principis ac domini Alexandri magni ducis Lituanie etc. memorati marszalco Lib. I

Na paskach pergaminowych były przywieszane dwie pieczęcie, z których pierwsza, okrągła, średnicy 25 mm, wyciśnięta w zwykłym wosku, wyobraża w tarczy strzałę u dołu pierzastą w słup (przypominającą herb Niesobia), napis otokowy zatarty, po drugiej, odpadłej jeszcze przed w. XIX (ob. Reg.), pozostał tylko ślad w nacięciach na zakładce. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem zapisek bliskoczesny silnie wypetły, tak że miejscami jest nieczytelny: Vendicio aree in civitate Vilmensi inter cerdones et Georgium Juriovicz 1495, A. 57; 2) na złożeniu spodniem zapisek z tegoż czasu ledwie czytelny: ad ortum sub monte, quem tenet D. Marsalcius Rmi D. episcopi Vilmensis; 3) także zapisek późniejszy z w. XVI: teras ten ogroth trzema hâptekarz Stanislaw tameze ziednego Jurgis Grazelis y dom Rogielow haptekarz dostal za konia od woity supra, poniżej: vide literas si habet Jurgis Grazelis pro anno 1573 solvit grossos 30, plący po 30 grossos na rok: ot pyua y gorzalky po kopie; 4) na złożeniu wewnętrznem z w. XVII: Jakuba Ławrynowicza ogrodu między Kozemiakami konwentowi Wileńskiemu Anno 1478 (sic); 5) z w. XVIII: N° 26. Venditio aree seu horti inter cerdones a domino Jachno Ławrynowicz advocato Vilmensi A° Dni 1495; 6) inne sygnatury: a) N° 60mo, b) Sub littera NN (w. XVIII), c) Odd. 1. Fas. 2. N. 1 (w. XIX).

Kop. Arch. Kap. Kat. Wil., odpis z w. XVIII|XIX na luźnej karcie dołączony do Or. Reg. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, w »Raptularzu na registr wszystkich dokumentow Xiężom Franciszkanom konwentu Wileńskiego służących« z r. 1804 za gwardjaństwa ks. Józefa Lubowidzkiego założonym, w pierwszej pozycji obok regestu tegoż dokumentu zanotowano: Na pargaminie przeszmulane, z zawieszoną iedną na wosku wyciśniętą pieczęcią y z znakami od drugiey. Po łacinie. Ni razu nie aktykowane. Napis na nim roku 1573 taki (ob. wyżej. Or. zapisek na odwrociu ad 3): Dziś zaś ogrod klasztorny zdaje się być na tym mieyscu. A jamy Gory Glinianey (:co pod Wizytkami:) zawalone gnoiem, na paszny grunt używać zaczynaia.

In nomine Domini amen. Quoniam humana memoria eternitati non com|mensuratur, expedit igitur, ut ea que fiunt in humanis ad perpetuitatis ratitudinem deducantur. Proinde ego | Jachno Lawrinowycz advocatus Vilmensis¹ una cum filiis meis, videlicet magistro Bernardo² eclesie kathedra|lis Vilmensis canonico et aliis filiis meis Nicolao, Andrea et Jacobo filiabusque meis Zophia, Margaretha et Anna, notum facio universis et singulis presencium noticiam habituris, lecturis et auditoris, quia ego cum consensu filiorum et filiarum mearum predictarum deliberato animo vendidi aream sive ortum mei veri et legitimi patrimonii, situm secus plateam maiorem decurrentem ex parte domus Massani inter cerdones et ex parte domus Jacobi Szvroszycz, necnon penes plateam currentem versus montem, qui dicitur wlgariter Hlynyana Hora³, et inter ortum Marci Markowycz preconsulis ex una, et ortum Stanislai Jvrgyowycz pellificis et consulis civitatis Vilmensis partibus ex altera, ultra sive penes ply th nycz a m Niklasszy aurifabri, venerabili patri Johanni protunc conventus Vilmensis ad Beatam Virginem vicario et fratribus in eodem conventu commorantibus presentibus et futuris, pro viginti sexagenis latorum grossorum monete Pragensis numeri vero Polonicalis tenendum, possidendum, vendendum et commutandum et ad alios usus suos beneplacitos convertendum, cum omnibus et singulis suis utilitatibus, nichil penitus in prefato orto pro me et meis successoribus legitimis reservando, tam longe quam late et circumferencialiter, prout ego Jachno advocatus Vilmensis prefatum ortum ab antiquo quiete tenui et possedi; ita tamen, quod si quis ex meis successoribus legitimis

433. ¹ Ob. o nim Baliński M., *Historia miasta Wilna T. II str. 126*; pierwszy to u niego znany wójt wileński od r. 1485 (por. też X. Fijałka J., *Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę str. 317*). ² O tym mistrzu Bernardzie kanoniku wileńskim ob. X. Fijałka J., *Uchrześcjanienie str. 180 i nast. oraz 269 w przyp. i nast.* ³ Ob. wyżej pod Reg. (przy końcu).

aut alter quispiam ortum pretatum a patre vicario sive a fratribus conventus Vilenensis iure propinquitatis aut quovis alio dolositatis modo exquirere voluerit, extunc ego Jachno advocatus Vilenensis patrem vicarium et fratres iamdicti conventus in omnibus et singulis eorum insultibus et iniuriis promittimus defendere atque ubique protegere pollicemur. In cuius rei testimonium sigillum meum et sigillum filii mei magistri Bernardi canonici in maius robur et evidenciam presentibus sunt subappensa. Datum et actum Vilne, feria tertia in vigilia sancte Marie Magdalene anno Domini millesimo quardringentesimo nonagesimo quinto, presentibus testibus ydoneis et fidedignis^a.

434.

Lyntupy, 25 lipca 1495.

Mikołaj Ilinicz dziedzic wsi Bolbrzek uposaża ołtarz, założony przez swego ojca w kościele w Lyntupach i konsekrowany już przez biskupa wileńskiego pod wezwaniem ŚŚ. Andrzeja apostoła i Jerzego, nadając mu: sześciu ludzi koło Serenczan imiennie przytoczonych wraz z całą przynależnością, czynszami i daniami; sześć funtów miodu, cztery chmielu i pół wosku z dworu swego w Lyntupach; plac przy stodole plebańskiej, pole na dziesięć beczek i dwie łąki w Lyntupach; dwoje służby; każdy rządcza tego ołtarza winien zato odprawiać msze przy nim wedle brzmienia pierwszego przywileju (z 9 października 1486), t. j. dwie msze, jedną o odpuszczenie grzechów, drugą za umarłych.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 9°—10 nr 10.

In nomine Domini amen. Ne ea que fuerint in tempore evanescant cum tempore, necesse est, ut eternitatis munimine confirmentur. Proinde ego Nicolaus Ilynicz¹ heres de Bolbrzek², volens diem extreme messis piis operibus prevenire, salutique mee meorumque charorum predecessorum et successorum salubrius occurrere cupiens, considerataque^a cooperacionis bonorum operum amore Dei exhibito in terris multiplici fructu recompensa^b in celis ab ipso creatore Domino, omnium bonorum largitore, altare in ec(c)lesia nostra Lynthvpa³, quod altare pater meus fundavit⁴ in laudem et honorem Dei Omnipotentis, Assumpcionis Beatissime Virginis Marie sanctique Andree apostoli gloriosi et sancti Georgii militis Christi, per reverendum in Christo patrem dominum Andream episcopum Wylnensem consecratum^c⁵ erexit; pro quo altari do et ascribo sex homines penes Syrcze⁶ in districtu Lynthupyensi, primus^d Rvkszys^e, secundus Romvczys filius

433. ^a świadkowie nie są przytoczeni

434. ^a consideratoque w tekście ^b recompensam w tekście ^c consecratam w tekście ^d w tekście:

85 primum, chyba że użyte przysłówkowo ^e poprawione z Bvkszys

434. ¹ Mikołaj Iwanowicz Ilinicz w l. 1494—8 namiestnik miński, w r. 1495 marszałek litewski (ob. o nim Boniecki A., Poczet rodów WXL, str. 96). ² Miejscowość nieodgadniona; może to popsula nazwa zamiast Bolduk, taka bowiem osada istniała w parafji Lyntupy (ob. biskupa J. Zienkowicza, Synodus dioec. Vilm. 1744 str. 56). ³ Ob. objaśnienie na str. 254 Nr 227 przyp. 2. ⁴ Dokument fundacyjny Anny z Dolgirdowiczów i Iwaszka Iliniczów z 9 października 1486 dla tegoż ołtarza w kościele ich w Lyntupach (ob. wyżej na str. 411/2 Nr 349). ⁵ Andrzej biskup wileński 1481—91. ⁶ Ob. objaśnienie na str. 274 Nr 242 przyp. 6.

eius, tercius Paschko frater eius, quartus Peczeko frater suus, quintus Vasko, sextus Dokszy cum omnibus eorum attinenciis, que spectant ad predictos homines, cum omni iure, proprietate et dominio et cum eorum successoribus, tributis, dacionibus et aliis quibuscunque aut quibusvis proventibus do et asscribo dictos homines, nobis nichil reservan(do) in eisdem, perpetue et in ewm; item dono et inscribo sex pvnthodos mellis et quatuor braseos, medium pvnth cere de curia nostra Lynthvpiensi; item dono et inscribo penes horem plebani area(m) antiqua(m) et in quolibet agro parato super decem tunnas agrum paratum et pratum penes mosthek currenti fluvio Lynthvp ex utraque fluvii donavi et dedi usque ad silvam et alium pratum penes area(m) antiqua(m); eciam famulum et famulam obnoxios. Et quicunque erit rector huius altaris, tenebitur missas legere iuxta scriptum primi privilegii⁷ perpetue et in ewm. Actum et datum in curia nostra Lynthvpyensi, sabato in vigilia gloriosi Jacobi apostoli. Presentibus testibus Leone plebano inibidem, Stanislao presbitero curie et nobili Mathia de Oszwakthy, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. In cuius rei testimonium sigillum meum est appensum.

435.

Wasiliszki, 27 sierpnia 1495.

Elżbieta Andrzejówna Solohubówna dziedziczka Iwienca zapisuje biskupowi Wojciechowi jako też następcom jego wileńskim wszystkie łąki i chmielniki z dóbr swoich dziedzicznych koło swojego dworu leżących aż po młyn w takiej rozciągłości, jak daleko staw tegoż biskupa w Starzynach (Wołmie) może wylać i zalać, z tem jednym tylko zastrzeżeniem, iż do końca życia będzie miała prawo mleć zboże dla siebie w tym młynie a w stawie łowić ryby na mały więcierz.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. I z k. CXXI—CXXII^a z nagłówkiem; Littere donacionis Helizabeth Solohubowa episcopo Thabor pratorum circa Starini (z mylną datą 1485). — 2. Lib. II str. 346—7 z nagłówkiem: Donatio ab Elizabetha Solohubowna pratorum pro inundatione stagni in bonis Starzynki Alberto episcopo Vilenensi. — 3. Lib. Magn. k. XII.

In nomine Domini amen. Universis et singulis presentibus et futuris quibus expedit harum noticiam habituris notum sit: Quod ego Helisabeth Andreyowna Solohubowna¹ heres in Iwyenyecz², non compulsa nec coacta neque aliquo errore devio seducta, sed mera et spontanea voluntate maturaque deliberacione prehabita et amicorum salubri freta consilio, ad postulacionem reverendissimi in Christo patris et domini domini Alberti Dei gracia episcopi Vilenensis, omnia prata et humuletos alias chmyelnyky^b usque ad molendinum prope curiam meam, in bonis meis hereditariis maternis inclusive sitis et consistentibus, et alias tam longe et late, prout et quemadmodum stagnum seu piscina

434. ¹ T. j. z d. 9 października 1486 (ob. wyżej w przyp. 4).

435. ^a Elizabeth Andreiowna Solochubowna... Iwieniecz Lib. II ^b chmielniki Lib. II

435. ¹ Córka Andrzeja Solohuba, o którym ob. Boniecki A., Poczet rodow WXL. str. 326.
² Iwieniec, miasteczko w Mińskiem nad rzeką Wołmą, 55 km. na zach. od Mińska, dziś w Polsce.

memorati reverendissimi domini^o episcopi in Starini³ inundare, profluere et difundere^d poterit, eidem reverendissimo in Christo patri^o domino Alberto et suis successoribus episcopis Vilnensibus do, dono, assigno et presentibus perpetuo inscribo, per ipsum eiusque successores tenendum, habendum, utifruendum et possidendum perpetue et in ewm, nihil pro pueris et meis successoribus legitimis in eisdem reservantes^f; eo tamen excepto, quod in molendino in Starini^g prefata sine metreta et aliqua exaccione frumenta pro me molire et in stagno seu piscina eadem pisces cuiuslibet generis cum rethe minori alias^h vatan^l vel drgubycza^j pro necessitate mea, quociens et quando opus fuerit prandere, piscari et venari liberum sit ad tempora duntaxat^k vite mee, aliis vero successoribus non. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus apposui. Actum et datum in Vasilyschky^l curia mea, feria quinta post festum sancti Bartholomei apostoli anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo^m quinto. Presentibus ibidem venerabili, honorabilibusⁿ nobilibusque viris dominis magistro Bernardo de Vilna canonico Vilnensi, Joanne de Troki in ecclesia Vilnensi requista et in Oschmana altarista, Joanne de Volozina baccalario^o, Nicolao de Lukowe et Laurencio de Laskowycz^p presbiteris^q curie memorati reverendissimi domini Alberti episcopi, Georgio Solohubowycz de lwyenyecz^r fratre meo, Stanislao Dukurnowycz^s, Seraphin marschalco et Bohdano Hronostay curiensi eiusdem domini episcopi, necnon legali Nicolao de Zhukowo^t baccalario^u, clerico diocesis Posnaniensis^v, apostolica et imperiali auctoritatibus^w notario factique presentis scriba, et aliis quam pluribus fidedignis ad^x hoc testibus vocatis et rogatis.

436.

Wilno, 26 lutego 1496.

Bracia Bohusław, Jacko i Juszko Lonszczynyczy sprzedają O. Janowi wikarjuszowi u NPM. w Wilnie i jego następcom łakę swoją dziedziczną przy rzece Kienie za dwie kopy groszy.

Or. brak; istniał on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum oo. franciszkanów wileńskich, gdzie sporządził zeń odpis Mikołaj Malinowski z uwagą: na pergaminie z pieczęcią na wosku czarnym, zawieszoną na taśmie pergaminowej, ślady liter wokół pieczęci pozostały, herb zatarty (ob. Kop.).

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia 71 k. 18'.

Przekł. polski w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. W fascykułe kopij dokumentów franciszkańskich P. Marji w Wilnie z w. XVIII na str. 8|9 nr 23 z sygnaturą dokumentu: Sub Litera AA. N° 10mo A^o 1496.

Reg. niedatowany mieści się w zatwierdzeniu nadań i zapisów klasztoru franciszkańskiego przez króla Zygmunta I w Wilnie 5 grudnia 1522 i w jego transumptach (ob. o nich wyżej na str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi tak: (23) Alias vero litteras Bo-

435. ^o domini reverendissimi Lib. II ^d diffundere Lib. II ^o brak tych 3 wyrazów w Lib. II
^f reservando Lib. II ^g Staim Lib. I ^h brak w Lib. I ^l vathę Lib. II ^j drchubicza Lib. II
^k dumtaxat Lib. II ^l Wasszyschki Lib. II ^m Lib. I błędnie octuagesimo ⁿ Lib. II dodaje et generosis
^o Wolozina baccalareo Lib. II ^p Laskowicz Lib. II ^q praesbyteris Lib. II ^r Solohubowicz de Iwieniec Lib. II
^s Dukurnowicz Lib. II ^t Zukowo Lib. II ^u baccalareo Lib. II ^v Posnaniensis dioecaesis Lib. II
^w ac Lib. I

435. ³ Dawna to nazwa osady Wołmy, jak świadczy dokument z d. 10 sierpnia r. 1474 (ob. wyżej na str. 334 Nr 286 przyp. 3).

guslai, Jaczko, Jysko dictorum Lonszczynyczy, quibus fatentur pratum patrimonii sui, situm penes fluvium Kijany, pro duabus sexagenis eisdem fratribus perpetuo vendidisse.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos fratres | Bohuslaus, Jaczko, Jusko dicti Lonszczynyczy facimus manifeste universis et | singulis praesentes literas inspecturis, lecturis sive audituris, quia non compulsi | nec coacti nec aliquo dolo 5 seducti, sed spontanea deliberatione ac unanimi voluntate et consensu vendi(di)mus pratum nostri legitimi patrimonii, situm penes fluvium dictum Kyena¹, pro duabus sexagenis latorum grossorum venerabili patri Johanni, vicario ad Beatam Virginem Vilnae et eius successoribus legitimis in perpetuum et in aeternum possidendum quieteque fruendum, sine quovis nostrorum successorum impedimento tam longe, quam late et circumferen- 10 tialiter, prout ipsum pratum nos ipsi ex antiquo tenuimus. Datum et actum Vilnae, feria sexta proxima ante dominicam Reminiscere anno salutis millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. In cuius rei testimonium sigillum nostrorum proximorum praesentibus est subappensum.

437.

Wilno, 12 marca 1496.

Michał Myszwowicz z dystryktu Kijany sprzedaje ojcom i braciom zakonu braci mniejszych u NPM. w Wilnie na Piaskach, za zgodą swych krewnych, łakę koło rzeki Kiény za siedmdziesiąt groszy szerokich.

Or. brak; istniał on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum oo. franciszkanów 20 wileńskich, gdzie sporządził zeń odpis Mikołaj Malinowski (ob. niżej Kop. 1), stwierdzający, że pieczęć przyklepiona na wosku czerwonym odpadła.

Kop. 1. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia 71 k. 18—18' (ob. wyżej Or.). — 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, wśród papierów franciszkańskich z drugiej połowy w. XVIII kopja łacińska na luźnej małej podłużnej karteczce z zapiskiem 25 na odwrocinu zgodna i nazwiskiem w rejestrze wystawcy Myszwowicz, obok inną późniejszą ręką: N. 1°.

Przekł. polski z drugiej połowy w. XVIII w temże Archiwum w fascykułe kopij dokumentów franciszkańskich na str. 6 nr 15 z sygnaturą dokumentu: Sub. Litt. AA. 80 N° 11mo A. 1496.

Reg. niedatowany w przywileju, zatwierdzającym nadania franciszkańskie przez króla Zygmunta I w Wilnie 5 grudnia 1522 (i w jego transumptach z lat 1636, 1653 i 1672, ob. wyżej str. 37 Nr 22). Brzmi ten regest jak następuje: (29) Item litteras Michaelis Mysshowycz de districtu Kyany, quibus profitetur pratum patrimonii sui penes fluvium Kyany situm pro septuaginta grossis eisdem fratribus perpetuo vendidisse. 85

In nomine Sanctae Trinitatis amen. | Ad perpetuam rei memoriam. Ego Michael Mysz|szowicz^a de districtu dicto Kyeny¹ recognosco tenore | praesentium universis et singulis quibus expedit, quomodo meorum proximorum legitimorum cum consensu et consilio con(n)iventibus^b fratribus maturo, vendidi pratum meum mei legitimi patrimonii,

436. ¹ Ob. objaśnienie na str. 38 przyp. 3.

437. ^a Myszwowicz kopja z w. XVIII i przekład polski ^b convenientibus kopja z w. XVIII, eorum Varia

437. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 38 przyp. 3.

situm penes fluvium dictum Kyena, venerabilibus patribus et fratribus ad Beatam Virginem Vilnae commorantibus ordinis Minorum praesentibus et futuris pro septuaginta grossis latorum grossorum tenendum, fruendum, vendendum, commutandum ac^c in suos usus beneplacitos convertendum^c. Datum et actum Vilnae, sabbato ipso die divi Gregorii^d anno Domini millesimo quadingentesimo nonagesimo sexto. In cuius rei testimonium sigillum meum praesentibus est subappensum.

438.

B. m., 18 marca 1496.

Mikołaj Petkowicz wobec Wojciecha Taborowicza biskupa wileńskiego przekazuje kościołowi parafjalnemu w Solokach trzech ludzi imiennie podanych wraz z wszelką ich przynależnością, z obowiązkiem czynienia pamięci przez każdorazowego plebana i wikariusza za żywych o odpuszczenie grzechów i za zmarłych przodków i następców.

Or. brak.

Kop. Lib. I k. CIV w transumpcie Adama de Cotra z d. 10 grudnia r. 1512, spisany ręką z w. XVI (po r. 1534) z widymatem notariusza Mikołaja Żukowskiego.

Anno Domini millesimo quadingentesimo nonagesimo sexto, indictione quartadecima, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Alexandri pape sexti (anno quarto), die veneris decima octava mensis marcii, comparens personaliter nobilis dominus Nicolaus Pieczkowicz¹ coram reverendissimo in Christo patre et domino domino Alberto Taborowicz episcopo^a Vilnensi, sponte et propter Deum post mortem suam dedit, donavit et legavit ad ec(c)lesiam parochialem in Solok² tres homines videlicet Jaczko Vylasowicz, Milus Kurouicz et Michno Vilnouicz cum omnibus utilitatibus, fructibus, censibus, serviciis, terris, nihil sibi et suis successoribus ibidem reservando, per plebanos pro tempore existentes tenendum, habendum et possidendum pacifice perpetue et in evum; ita tamen quod plebanus et vicarius pro tempore existen(tes) in memoria vivorum pro peccatis et mortuorum pro defunctis predecessoribus et successoribus suis singulis missis memoriam tenebuntur habere in perpetuum, in quo conscientias eorum oneravit. Presentibus ibidem generosis et nobiles viris Stanislao Dalewnowicz, Nicolao Buczkowicz, et aliis multis curiensibus reverendissimi domini episcopi prefati et Nicolao Abrae de Zukow actorum et presentis facti notario.

439.

Merecz, 2 maja 1496.

Aleksander wielki książę litewski, iżby kościół ŚŚ. Piotra i Pawła apostołów we wsi jego Trzcianne nie miał uszczerbku w dochodach przez osadzenie

437. ^{c-c} brak w kopji z w. XVIII ^d decimo octobris kopja z w. XVIII

438. ^a episcopi w tekście

439. ¹ Mikołaj Petkowicz lub Pietkowicz albo Pietkiewicz, o którego potomstwie ob. Boniccki A., *Poczet rodów WXL*, str. 246. ² Soloki, miasteczko w pow. jezioroskim nad jeziorem Łodzia, 22 km. na płd. od Jezioros.

kmieci na polach folwarku książęcego, z którego dziesięcina szła do tegoż kościoła, nadaje mu: czynsz zwany meszne po cztery grosze z każdej włóki, wybierany corocznie przez wójta wielkksiążęcego na Narodzenie MB. od osadzonych kmieci we wsiach Trzeciannem i Niewierowie, zarówno Rusinów jak i katolików, t. j. Polaków i Litwinów, nie mają go zaś dawać Rusini ze wsi Przytulanki i Boguszeza jako osadzeni na nowym korzeniu, chyba żeby się zechcieli przyznać do obrządku Kościoła rzymskiego; dwa łany opustoszałe w Trzeciannem i z daniny swej gonyądzkiej na świece do tegoż kościoła trzy rączki miodu, wybierane corocznie przez gajowego książęcego.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 30—30' nr 28.

Reg. Ks. M. Herburta obszernie streszczenie polskie w rpsie Czart. 3516 k. 30.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Alexander^a magnus dux Lithvanie, Russie Samogitieque dominus et heres etc., significamus tenore presencium universis et singulis presentibus et futuris, harum noticiam habituris: Quomodo volentes providere ut ec(c)lesia sanctorum apostolorum Petri et Pauli in villa nostra Thrczyana¹ in suis proventibus non diminueretur neque defectum paciatur, ex eo quia terre et agri, ubi erat predium nostrum, unde ad ipsam ec(c)lesiam decime dabantur, pro locacione kmethonum super censum nostrum divisi sunt in mansos alias wloky per villas Thrczyana et Nyewyerovo², propterea loco decimarum statuimus censum in predictis villis, ita quod omnes kmethones et incole earundem tam Rutheni quam catholici, hoc est Poloni et Lithvani, singulis annis et perpetuis temporibus pro festo Nativitatis Sancte Marie ad predictam ec(c)lesiam sancti Petri tenebuntur solvere et reddere censum vel daciā in wlgari meschne nuncupatam de quolibet manso quatuor grossos secundum numerum illius regionis computando, quem censum debet exigere advocatus predictarum villarum et sui successores pro termino superius memorato, videlicet pro die Nativitatis Sancte Marie singulis annis et reddere in manus moderni plebani honorabilis Nicolai et ipsius successorum; in villis vero Przythvlyanka et Bogyszewo³ a dacia missalium alias meschne excipimus tantum Rut(h)enos, qui illic ab inicio locacionis in cruda radice considerunt, nisi forte aliqui ritum Ecclesie Romane voluerint profiteri, qui cum successoribus more aliorum per eundem exactorem ad reddendam daciā huiusmodi prefate ec(c)lesie erunt obligati. Dedimus eciam ad eandem ec(c)lesiam sancti Petri, presentibusque damus et perpetuo inscribimus ibidem in Thrczyana duos mansos desertatos; item de tributo nostro Gonyądzensi⁴ tria manualia alias rączky mellis, quod mel plebano moderno et successoribus singulis annis pro tempore, quo tributa nostra exiguntur, debet extradere hayewnyk Gonyądzensis vel exactor, quicumque per^b nos in districtu Gonyądzensi tributa mellis exiget, plebanus vero modernus et successores eius ceram de isto melle debent convertere pro candelis ad ec(c)lesiam predictam. In quorum omnium fidem et robur sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Merecz, secunda die mensis may anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. — Ad mandatum proprium domini magni ducis.

439. ^a Tyszk. dodaje Dei gracia rex Polonie ^b super Tyszk.

439. ¹ Trzeciannę, miasteczko w pow. białostockim, 51 km. na pn.-zach. od Białegostoku. ² Niewierowo, wieś tuż na wsch. od Trzeciannego. ³ Przytulanka i Boguszeza, osady w tej okolicy, na wsch. od Trzeciannego. ⁴ Ob. objaśnienie na 140 Nr 114 przyp. 1.

440.

(Mocno podejrzany).

Merecz, 3 maja 1496.

Aleksander wielki książę litewski, celem podniesienia dochodów kapelana-
 5 plebana parafjalnego swego kościoła pod wezwaniem NPM. w Mereczu, zapisuje
 mu i następcom jego: dziesięcinę snopową owsa ze wszystkich dworów i folwar-
 ków, należących do tej parafji: dwa pola puste w okręgu (decimatu) Lituiniecz;
 miejscowość Buiacow nad rzeką Mereczanką; wolną karczmę z wszelkim trunkiem
 przy kościele, nabytą własnym kosztem przez kurata Stanisława, z obowiązkiem
 10 oddawania z niej wosku plebanowi, który pobierał dzierżawca merecki; w za-
 mian kuraci i ich wikarjusze mają śpiewać co piątek mszę św. o św. Krzyżu
 w kancie choralnym.

Or. brak.

15 *Kop. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie, dypl. nr 1230 w transumpcie króla
 Zygmunta III, wydany na sejmie warszawskim d. 5 lipca r. 1593 (przekaz błędny).*

*Uw. Sztuczna stylizacja, niepowszednia w tym czasie, a przytem niejednolita no-
 menklatura nie pozwalają uznać tego aktu bezzwzględnie za autentyczny.*

In nomine Domini amen. Cum tempus edax nihil praeter virtutes et scripta paciatur
 aeviternum, convenit, ut actus hominum, qui sub tempore sunt, testimonio sufficienti litera-
 20 rum posteritatis innotescerent noticiae. Ad perpetuam proinde rei memoriam, nos Alexan-
 der Dei gratia magnus dux Lituaniae, Russiae Samogitiaeque etc. dominus et haeres, signi-
 ficamus tenore praesentium, quibus expedierit universis: Quomodo consideratis^a paucis
 proventibus ecclesiae nostrae parochialis in Merecz¹ tituli S. Mariae, quibus cappellanus
 ibidem vix potuit sustentari, volentes eiusdem plebanatum efficere copiosorem, ut divinus
 25 cultus in ecclesia dicta diligentius ac ordine meliori peragatur, ecclesiae eidem ipsiusque
 moderno et caeteris successoribus curatis decimam avenae manipularem ex omnibus cu-
 riis et praediis nostris, eidem parochiae ex antiquo pertinentibus, singulis annis per
 cappellanium dictae ecclesiae tollendam; duos etiam agros desertos in decimatu Litu-
 niecz² sitos, Dołkunciszki² videlicet et Rodzisty² dictos tam late, longe et circumfe-
 30 rencialiter, prout per ipsos Rodzisty et Dołkunciszki...^b quondam possessores sunt tenti
 et ab antiquo limitati, nihil proventus, census aut servicii ex eisdem [possessori]bus^c vel
 successoribus nostris penitus reservantes; Buiacow^d penes fluvium Merecz³ iacens per-
 petuo et in aevum, cum omni iure, dominio et proprietate dedimus, donavimus, inscri-
 psimus, damusque, donamus et inscribimus tenore praesentium mediante, per ipsos vi-
 35 delicet modernum et successores eiusdem ecclesiae curatos tenendum, habendum, uti-
 fruendum pacifice et quiete possidendum, ab ipsa tamen ecclesia nullo pacto alienandum.
 Concedimus demum cappellano eidem et successoribus tabernam habere liberam pro
 quacumque potu braxando et libere propinando absque ulla nostra exactione [de]^e domo
 aciali ecclesiae propria, versus plagam meridionalem sita, quam curatus protunc Stani-

40 440. ^a considerantes błędnie w tekście ^b jednego wyrazu brak ^c wyraz satarty ^d lekcja wątpliwa, wyraz satarty

440. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 371 Nr 313 przyp. 1. ² Miejscowość nieodgadniona. ³ Mereczanka, prawobrzeżny dopływ Niemna, uchodzący doń pod Mereczem.

slaus suo sumptu comparavit, ita tamen ut ex taberna eadem ceram hanc, quam tenu-
tarius noster Mercensis dictae ecclesiae dare consueverat, iam deinceps cappellanus
idem procuret irrecuse. Volumus propterea, ut intuitu eiusmodi dacionis et inscriptionis
nostrae missae officium in ecclesia praefata singulis feriis sextis in honorem sanctae
Crucis per eosdem curatos et eorum vicarios cantu choralis perpetuis celebretur tempo-
ribus, in quo eorum conscientias oneramus. Pro quorum firmitudine maiori sigillum no-
strum presentibus est subappensum. Actum et datum in Mercz, feria tertia festi sanctae
Crucis anno a Natali Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. Per manus
magistri Erasmi notarii nostri, qui praesentia habuit in commissis.

441.

Wilno, 8 maja 1496.

*Bogdan Bytoltowicz dziedzic z włości (districtu) Kienny, za zgodą synów swych
Januszka i Marcina, sprzedaje ojcom i braciom konwentu franciszkańskiego
u NPM. w Wilnie, kiedy wikarjuszem był O. Jan, szereg swoich wieśniaków
z nad rzeki Kienny, których przytacza imiennie, wraz z ich rolami, czynszami
i wszelką przynależnością, za piętnaście kóp groszy, z której to kwoty połowę kla-
sztorowi darowuje z obowiązkiem modłów o zbawienie swoje i swoich przodków.*

*Or. brak; znajdował się on jeszcze w połowie w. XIX w Archiwum oo. franciszka-
nów wileńskich, na pergaminie, pismo wyraźne, kształtne; na złożeniu dolnem zapisano:
Sigillum Satyrus, jakoteż w istocie na sznurze jedwabnym amarantowym, czarnym, prze-
platany, pieczęć okrągła woskowa, wyobrażająca mytologicznego satyra, trzymającego
galaź drzewa, wokół napis do wyczytania trudny (ob. Kop. 1).*

*Kop. 1. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 26—7 (odpis
M. Malinowskiego wprost z oryginału, ob. Or.). — 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej,
kopja łacińska z drugiej połowy w. XVIII na luźnej karcie folio w fascyku kopij do-
kumentów franciszkańskich z zapiskiem pod tekstem inną ręką: Concordatum cum origi-
nali Truchnowski R(egent) Sądu Podkomorskiego Smolenskigo i tąż ręką na marginesie
obok tekstu dwukrotnie: L. T. R.; z lewej strony marginesu wpoprzek zapisek: Kopie dla
JWJX. Horaina ad XX. Franciszkanow.*

*Przekł. polski z drugiej połowy w. XVIII tamże z sygnaturą dokumentu: Sub Litt.
AA. N° 4°.*

*Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie dnia 5 grudnia 1522, zatwier-
dzającym nadania na rzecz oo. franciszkanów wileńskich (oryg. w Bibliotece Pol. Akad.
Umiej.) oraz w jego transumptach (ob. wyżej str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi: Item li-
teras Bogdan Bytoltowicz de Kyana heredis, quibus fatetur sex homines suos in litteris ex-
pressos supra fluvium Kyana commorantes pro quindecim sexagenis, medietate videlicet
precii, reliquam medietatem eidem monasterio donando, se vendidisse perpetuo monasterii
predicti fratribus.*

In nomine Domini amen. Quoniam humana memoria aeternitati non commensura-
tur, | expedit igitur, ut ea quae fiunt in humanis negociis, ad perpetuitatis ratitudinem
deducantur proborum testimonio et | sigillorum munimento. Proinde ego Bogdan Bytol-
thowicz^a haeres de districtu dicto^b Kyena^c 1, una cum consilio et | assensu filiorum

441. ^a w Kop. z Bytoldowicz poprawione ręką współczesną z pierwotnego Bytolchowicz; Bytoldowicz
Przekł. ^b brak w Kop. 2 ^c w Kop. 2 j przekreślone; Kyana Przekł.

441. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 37 przyp. 3.

meorum nobilium Januschkonis^d et Martini, non compulsus nec coactus neque aliquo dolo seductus, sed spontanea voluntate et matura animi deliberatione villanos meos fratres germanos nomine Strzyszelis, carpentarium Martinum, Woytkonem Staschulum, Janulum Lukaszum Eywylthowyczow^e super fluvium Kyena^f commorantes, a me iure
 5 haereditario possessos, vendidi praesentium vigore venerabilibus patribus et fratribus ordinis beati Francisci ad Beatam Virginem Vilnae commorantibus praesentibus et futuris in conventu praefato Virginis Gloriosae Domino famulantibus et eorum successoribus legitimis, pro quindecim sexagenis latorum grossorum monetae Pragensis numeri vero Polonialis. Quos quidem villanos praefatos venerando^g patri fratri Johanni protunc
 10 eiusdem ordinis vicario et eius successoribus legitimis in praefato conventu manentibus sive post hoc mansuris, vendidi cum omni iure et dominio, iudicio, potestate et libertate, quibus ipsos villanos hactenus possidebam, cum omnibus et singulis agris cultis et incultis et colendis, locatis sive locandis, uti arvis sive agellis, silvis, nemoribus, indaginibus sive g a y s z^h, rubetis, mericis, mellificiis, venationibus, pratis, pascuis, pomariisⁱ, hortis inventis et inveniendis, constructis et construendis, aquis, fluviis, piscinis et aquarum
 15 decursibus, molendinis et eorum emolumentis, cum omnibus et singulis fructibus, utilitatibus et^b censibus, serviciis, p o d w o d i s, proventibus, contributionibus, dationibus, honoribus pacifice et quiete, libere et perpetue^j resigno habenda, tenenda, possidenda, fruenda, vendenda, commutanda, alienanda et ad suos usus^k beneplacitos convertenda, prout ipsi^l patri vicario et eius successoribus legitimis eiudem ordinis melius videbitur
 20 ordinanda^m. Ego vero supraefatusⁿ Bogdan Bytholtowycz^a conditione tali vendidi praefatos homines, videlicet medium pro praetio superius dicto, reliquam vero partem pro salute mea, meorumque carorum praedecessorum pro ecclesia Beatae Virginis dedi; pro quo fratres una cum patre vicario submiserunt se Deum exorare^p. Si quis autem^q ex
 25 meis successoribus legitimis praesens privilegium infringere voluerit iure propinquitatis, extunc prius patri vicario aut eius successoribus triginta sexagenas reponere censeatur^q. Datum et actum in conventu Vilnensi, die dominico in festo sancti Stanislai anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto^r. Praesentibus nobilibus viris Olyechnone Wolczkowycz, Johanne Wyliczysz, Michaele Wyschowycz, Alberto Jagelowycz, Simone Myschowycz, Rodzywylo Koneykowycz, Juskone Janowycz^s, ceterisque
 30 fidedignis ad haec specialiter vocatis et rogatis. In cuius maiorem evidentiam et testimonium sigillum meum praesentibus est subappensum.

442.

Wilno, 1 lipca 1496.

35 *Wojciech biskup wileński zatwierdza przedłożony sobie testament Zofji zmarłej żony Mikołaja Butwilotwicza z Uszakowa z d. 11 stycznia 1494.*

441. ^d Januszcikonis *Kop. 2*; Januszkonis *lub może Januszkowisa Przekł.* ^e Czyszelys... Stasichulum... Lukaszum Cywylthowyczow *Kop. 2*; Woyłona, Stanisława Janula Lukaszego Eywythowiczow *Przekł.* ^f Kyane *Kop. 2, gdzie i przekreślone* ^g vendidi *Kop. 2* ^h gais *Kop. 2* ⁱ pomeriis *Kop. 2* ^j perpetuo *Kop. 2*
 40 ^k usus suos *Kop. 2* ^l ipso *Kop. 1* ^m ordinavi *Kop. 2* ⁿ suprapraefatus *Kop. 2* ^o orare *Kop. 2*
^p aut *Kop. 2* ^q censeat *Kop. 2* ^r MCCCCLXXXVI *Kop. 2* ^s Wolczkowicz... Wyschorowicz... Jagellowycz... Myschowicz... Konieykowicz, Jusskone Janowicz *Kop. 2*; Olichnona Wolkowicza, Jana Wyliczysa, Michała Wyskowicza, Wojciecha Jagiellowicza, Szymona Myszkowicza, Radziwiła Romeykowicza, Juskona Janowicza *Przekł.*

Zapisek na odwrociu testamentu w oryginalnym dokumencie, dochowany w poniższych kopych (ob. tekst tego zatwierdzenia wyżej na str. 469 Nr 407 Or.).

Kop. 1. Czart. k. 58°. — 2. Lib. Magn. k. 50.

Reg. X. Fijałek Jan, Uchrześcijanienie Litwy przez Polskę str. 270 przyp. 1 d.

443.

Wilno, 1 września 1496.

Aleksander wielki książę litewski, na prośbę Stanisława Janowicza starosty żmudzkiego, zatwierdza przedłożoną sobie przez tegoż darowiznę dworku Bukieyszczyzki z czterema ludźmi, który od rodzica swego (króla Kazimierza) otrzymał był Michał Kieżgajłowicz wojewoda wileński i zapisał kaplicy swojej w katedrze wileńskiej, dodając czterech innych czynszowników z roczną daniną miodową tudzież inną dań miodową ze wsi Vła, która przeszła na tegoż Kieżgajłowicza po Siemionie Gedygołdowiczu.

Or. brak.

Kop. Lib. II s. 221—2 nr 63.

Alexander magnus dux Lituaniae, Russiae Samogitiaeque dominus et haeres. Ad perpetuam rei memoriam. Significamus tenore praesentium, quibus expedit universis: Quia veniens ad nostri praesentiam generosus Stanislaus Janowicz capitaneus noster Samogitiensis¹ supplicavit nobis pro roboratione quorundam censuum super capellam suam, in ecclesia cathedrali^a Vilenensi ad latus sinistrum sitam, per antecessores eius dotatorum, obtulitque litteras divae recordationis genitoris nostri², quibus fuere edocti, quomodo idem genitor noster donaverat perpetue magnifico Michaeli Kiezgałowicz³ protunc palatino Vilenensi curiolam quandam Bukieyszczyzki⁴ dictam, cum quatuor hominibus laboratorii et libertate totalique consensu curiam praefatam et dictos homines eidem capellae ascribendos. Quam curiolam praefatus Michael cum hominibus eisdem quatuor pro capella sua praefata ascripsit et devote legavit cum aliis etiam quatuor hominibus, vicinis tributariis, qui singulis annis quatuor urceolos mellis alias vszatki^b pro dicta capella solvere obligantur. Ex quibus etiam literis intelleximus, quia idem genitor noster donaverat cuidam Schemon Dzieiedzigoldowicz⁵ unam pullam mellis alias vstaw ex Vła⁶ villa perpetuo accipiendam, quae tandem pulla mellis tributaria in praefatum Michaellem Kiezgałowicz pure et legitime fuit devoluta, et tandem pro capella eadem data et testamentaliter per eundem Michaellem Kiezgałowicz legata cum consensu speciali divi genitoris nostri. Quae^c omnia et singula supradicta praesentibus literis nostris roborantes, rata fieri volumus et perpetuitatis vigorem obtinere. In quorum testimonium et firmitudinem maiorem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Datum Vilnae, feria quinta ipso die Egidii sancti anno a Natali Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto. — Ad mandatum proprium domini magni ducis.

443. ^a catholica w tekście ^b pierwotne Vszadki poprawione przez korektora na Vszatki ^c Qui w tekście

443. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 443 Nr 387 przyp. 1. ² Taki dokument nie jest obecnie znany (ob. wyżej str. 442 Nr 385). ³ Ob. objaśnienie wyżej na str. 348 Nr 296 przyp. 2. ⁴ Ob. objaśnienie wyżej na str. 349 Nr 296 przyp. 8. ⁵ Siemion Giedygołdowicz, ob. objaśnienie wyżej na str. 212 Nr 187 przyp. 1. ⁶ Zapewne Iłja, jak wynika z dokumentu str. 349 Nr 296 przyp. 7.

444.

B. m. i d., (około r. 1496).

Bogdan Bytholtowicz sprzedaje klasztorowi franciszkanów wileńskich kmiecia swojego Mateusza Maczowicza we wsi Mienczykowiczach.

5 *Or. brak; jedyną wiadomość o tym akcie przekazał regest w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie d. 5 grudnia r. 1522, zatwierdzającym nadania na rzecz franciszkanów wileńskich (oryginał w Bibliotece Polskiej Akademji Umiej.) oraz w jego transumptach (ob. wyżej str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi: (6) Item alias litteras, quibus nobilis Boch-*
10 *dan Bytholtowycz hominem kmethonem nostrum dictum Matheum Maczowicz in villa Myenczykowicz perpetuo vendidisse et donasse eidem monasterio recognovit.*

445.

(Mocno podejrzany).

Wilno, 15 marca 1497.

Bogdan Andrzejowicz z Ponizan uposaża kościół parafjalny w Niestaniszkach ku czci Ś. Trójcy, NPMarji oraz ŚŚ. Bartłomieja apostoła i Michała archanioła przez siebie założony z woli Wojciecha biskupa wileńskiego, na który prezentuje Pawła z Błonia, kapłana diecezji poznańskiej, nadając: dwór Miadziół wraz z czternastu kmieciami, imiennie przytoczonymi i całą ich służbą, wyjąwszy osmioro ludzi niewolnych również imiennie podanych, jak i ziemię nową Wronie, 20 daje też dwanaścioro służby płci obojga wraz z ich dziećmi; dziesięć stawów należących do tegoż dworu, wyliczonych imiennie; pięć pudów miodu surowego od wspomnianych kmieci z zastrzeżeniem sobie od nich reszty takowego; dwa kamienie wosku na światło do rąk plebana z dworu Niestaniszki; część ziemi zwanej Siedliszcze na dwadzieścia beczek wysiewu wszelkiego ziarna wraz z łąką 25 obok leżąca; dziesięć wszelkiego ziarna z pól dworskich w Lipieliszkach i Arszwietach; wreszcie dwie karczmy wolne którykolwiek pleban może sobie zbudowac.

Or. brak.

30 *Kop. 1. Lib. VI k. 316—317' z dopiskiem Lectum descriptum. — 2. Czart. k. 59—59'. — 3. Lib. Magn. k. 50—51.*

Reg. 1. Dzieje Dobroczynności R. I (Wilno 1820) str. 255 z błędną datą 1491. — 2. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 83. — 3. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 206|7 (z Lib. Magn.). — 4. X. Fijalek J., Uchrześcienie Litwy str. 177 w przyp. i 270|1 w przyp. (z Czart. lecz z mylną wskazówką, 35 jakoby oryginał znajdował się w Archiwum Kap. Wileńskiej).

Uw. O ile świadkowie są lub mogą być prawdziwi, hojność i szczegółowość nadania oraz przejawiająca się stylizacja potrydencka czynią tekst tegoż conajmniej podejrzanym lub interpolowanym. Wątpliwe też jest, czy Bogdan Andrzejowicz (Sakowicz) żył jeszcze w r. 1497 (ob. niżej w objaśnieniu).

In nomine Domini amen. Etsi cunctae orbis ecclesiae, sub Sanctorum fundatae vocabulis, pia sunt devotione fidelium venerandae, illas tamen, quae in honorem sanctissimae et individuae Trinitatis erectae noscuntur, eo excellentiori convenit memoria venerari, quo ipsa Trinitas sanctissima immediatius perfectiusque vota fidelium dirigit et ad exauditionis gratiam^a benignius admittit. Proinde ego Bogdanus Andreiowicz¹ de Punizany² districtus terrigena Vilnensis, Dei fretus iuvamine, ecclesiam parochialem in Niestaniszkib³ in honorem excellentissimae ac individuae Trinitatis Virginisque Mariae Sanctissimae necnon sanctorum Bartholomaei apostoli et Michaelis archangeli funditus erexi de consensu et voluntate speciali reverendissimi patris et domini domini Alberti Dei gratia episcopi Vilnensis, ad quam ecclesiam honorabilem^o Paulum de Błonie presbyterum Posnaniensis dioecesis clericum de facto realiter praesento. Cupiens itaque in spem praemii aeterni meae ac maiorum, Helene consortis meae successorumque animabus meorum, toto mentis affectu in praesidium denique fultus deliberatione et consilio maturis, ut dominus Paulus praesentatus et alii, qui postea ad regimen ecclesiae parochialis in Niestaniszkid⁴ futuris succedaneis deputabuntur temporibus, merita potiantur mercede certisque provisionibus et stipendiis, decrevi donandam, ditandam^o et roborandam. In primis praedictae ecclesiae in Niestaniszkif⁵ et eiusdem rectori praesentato ac aliis rectoribus pro tempore existentibus lego, do, assigno, incorporo perpetue et irrevocabiliter ascribo curiam Miediało⁴ nuncupatam cum cmetonibus ac eorum filii et^g successoribus, primus cmeto Howien, secundus Bielus Dziennicz, tertius Jakub Dreniewicz^h, quartus Pitko Mesilowiczⁱ, quintus Sienko Horaczka, sextus Chodoth Dobieltzyc^j, septimus Pietko Przynien^k, octavus Pasko Laskowicz^l, nonus Ochwieyko Laskowicz, decimus Pilus Laskiewicz^m, undecimus Miskoⁿ Kunikowicz, duodecimus Belata Kunielowicz, tredecimus Deubszis^o Sielkowicz, Iwan Daskowicz ultimus, isti et eorum successores cum uxoribus et pueris, famulis^p et servis illiberis dictae ecclesiae parochiali per me erectae^q et constructae et eius rectori et succedaneis legitimis iuxta consuetudinem in M. D. Lituaniae circa cmetones ex antiquo praesentatam^r et praescriptam servire et laborare debebunt et tenebuntur, exceptis dumtaxat octo hominibus servilibus lorica alias pancerniki^s occasione servitii terrae, videlicet Jachimi^t Nie-

445. ^a Lib. VI poprawia drugą ręką z glorią i Niestawyski; Niestaniszkif⁵ i Lib. M. ^b Lib. VI poprawia drugą ręką z Niestawyski; Niestaniszkif⁵ i Lib. M. ^c patrem dodaje Czar. ^d Lib. VI poprawia drugą ręką z Niestawyski; Niestaniszkif⁵ i Lib. M. ^e decrevi ditandam dotandam Czar. ^f Lib. VI poprawia drugą ręką z Niestawyski; Niestaniszkif⁵ i Lib. M. ^g ac Czar. ^h Dreniewicz Czar. ⁱ Lib. VI poprawia drugą ręką poprawia na Pytko Meszyłowicz; Pytko Meszyłowicz Czar. i Lib. M. ^j Lib. VI poprawia drugą ręką poprawia na Dobieltzyc, także Czar. i Lib. M. ^k Lib. VI poprawia drugą ręką poprawia na Przymien, toż Czar. i Lib. M. ^l Lib. VI poprawia drugą ręką poprawia na Laskowicz, tak Czar. i Lib. M. ^m Lib. VI poprawia drugą ręką poprawia na Pylus Laskowicz, także Czar. i Lib. M. ⁿ Lib. VI poprawia na Myssko; Mysko Czar. i Lib. M. ^o Lib. VI poprawia na Deubszis, toż Czar. i Lib. M. ^p Lib. VI poprawia na familiis; uxoribus et filiis, familiis Czar. i Lib. M. ^q creatae Czar. ^r praeservatam Lib. M. ^s Lib. VI poprawia na pancerniki, także Czar. i Lib. M. ^t Lib. VI poprawia drugą ręką Jakim, jak też Czar. i Lib. M.

445. ¹ Czyby był to Bogdan Andrzejewicz Sakowicz wojewoda trocki (1484—1490), dziedzic Hrusadowa, nie jest pewnym, gdyż tenże po r. 1490 znika ze źródeł (ob. Semkowicz Wł., O litewskich rodach bojarskich w Roczniku Herald. T. VIII [1926/7] str. 134/5). Za przynależnością do rodu Sakowiczów mogłoby przemawiać posiadanie Miadziola, który był istotnie dawnym majątkiem tego rodu (ob. wyżej str. 252 Nr 226), potwierdzonym Bogdanowi Andruszkowiczowi przez Kazimierza Jagiellończyka w r. 1484 (ob. Semkowicz Wł., l. c. str. 137). ² Ponizany, wieś w pow. święciańskim na pld. od jeziora Świr w bliskości brzegów Wilji. ³ Niestaniszkif⁵, dziś miasteczko w pow. święciańskim na zach. od jeziora Świr, w pobliżu brzegów Wilji. ⁴ Ob. objaśnienie na str. 252 Nr 226 przyp. 2.

wierowicz, Paulus Niewierowicz, Jakaniecz Rotkowicz^u, Hilko Waskowicz, Andreas Pas-
 kowicz, Iwaniecz Ratkowicz^v, omnes pro me et successoribus meis et terram novam
 alias Wroncze reservo. Item duodecem famulos utriusque sexus illiberos cum filiis et
 filiabus natis et nascentibus, et generaliter cum universis et singulis proventibus, fructi-
 5 bus, censibus, taxis ordinariis et extraordinariis, sylvis, borris, venationibus, pratis, agris,
 campis cultis et incultis et excolendis, caeteris utilitatibus, mellificiis, apisteriis, gaiis,
 rubetis, quercetis, aquis, tam magnis quam parvis et universis piscibus. Item decem
 stagna ad praefatam curiam Miedalo ab antiquo spectantia et eiusdem curiae finibus
 iacentia, primum stagnum Switha^w, secundum Spewe, tertium Hlubokie, quartum Wey-
 10 wino^x, quintum Swięto, Solzaworoniec^y sextum, Borszuck^z septimum, Maszarinick^{aa}
 octavum, Solza nonum et Czetwerd decimum, cum omnibus piscinis et piscibus, lacubus,
 paludibus, molendinis exstruendis ac omnibus usibus infra granicies praefatae curiae
 Miedalo existentibus ac aliquomodo^{bb} accrescendis, inveniendis et ex post adaugendis,
 cum omni iure, dominio et proprietate, ut solus tenui et^{cc} habui, sic longe lateque pos-
 15 sedi, prout praefata curia Miedalo in suis metis, oris et gadibus ab aliis villis seu hae-
 reditatibus circumferencialiter distincta est et limitata, praefatae parochiali ecclesiae et
 eius rectoribus legitimis tribuo, confero et perpetue ascribo, nil in praemissis, datis, le-
 gatis et ascriptis pro se et meis successoribus legitimis in eadem curia Miedaly^{dd} pe-
 nitus reservando. Insuper praefati cmetones nominati et superius specificati quinque
 20 pullas parvas alias pudy mellis crudi secundum mensuram et quantitatem, prout dicti
 cmetones singulis ex antiquo annis mihi et antecessoribus meis dare et tribuere con-
 sueverunt, finem vero mellis praescripti (et) cmetones cum caeteris cmetonibus in praefata
 villa existentibus pro me et successoribus meis similiter reservo. Successores praeterea
 mei de curia mea Niestaniski^{ee} nuncupata annis singulis sese perpetuo sequentibus pro
 25 candelis duos lapides purae cerae praefatae ecclesiae parochiali et eius rectoribus et
 successoribus legitimis pro festo S. Martini in autumnno dare debent totaliter et plenarie
 in manus plebani protunc existentis^{ff} tenebuntur. Item do et perpetue ascribo praefatae
 ecclesiae parochiali in Niestaniski^{ee} et eius rectoribus legitime succedentibus^{gg} aream sive
 quandam terrae partem Siedliscze nuncupatam pro viginti tunnibus praetoricae mensurae
 30 de omni grano seminandis et unum pratum eidem areae annexum et coniunctum penes
 dictam ecclesiam in Niestanyszki^{hh} iacentem. Et ut praefata ecclesia et eius rectores le-
 gitimi uberius abundent fructibus et Deo Omnipotenti valeant famulare securius, de
 curiis meis Lipieliszkiⁱⁱ et Arzwięta^{jj}⁵ vulgariter nuncupatis in districtu Vिल्nensi iacen-
 tibus et sitis, et de agris earundem curiarum universis omnis grani decimas quicquid
 35 fuerit seminatum do, tribuo et in perpetuum ascribo. Quilibet etiam rector et plebanus
 in praefata villa Niestaniszki^{kk} nuncupata duas tabernas proprias ab omnibus censibus

445. ^u Lib. VI poprawia na Rotkowycz; Jakaniecz Rotkowycz *Czart. i Lib. M.* ^v Lib. VI w koń-
 cówkach nazwisk poprawia i na y, jak ma *Czart. i Lib. M.*, które dopisują et Iuskowe dopisane drugą ręką
 w Lib. VI ^w Lib. VI poprawia drugą ręką na Swytha, jak ma *Czart. i Lib. M.* ^x Lib. VI poprawia
 40 drugą ręką na Weywyro; Weywyrow *Czart.*, Weywywo *Lib. M.* ^y Lib. VI poprawia na Solzaworoniecz,
 jak ma *Czart. i Lib. M.* ^z Borszuck *Czart. i Lib. M.* ^{aa} Lib. VI poprawia drugą ręką na Masza-
 rinyck; Maszannyk *Czart. i Lib. M.* ^{bb} Lib. VI poprawia drugą ręką na quoquomodo, jak *Czart. i Lib. M.*
^{cc} w Lib. VI aodane drugą ręką, opuszcza *Czart.* ^{dd} Miedialy *Czart. i Lib. M.* ^{ee} Lib. VI poprawia na Nie-
 stanyski; Niestaniszki *Czart.*, Niestanyszki *Lib. M.* ^{ff} Lib. VI poprawia na existente, jak i *Lib. M.* ^{gg} Lib. VI
 45 i *Lib. M.* dodają et przed legitime, *Czart.* opuszcza et legitime succedentibus ^{hh} Niestaniszki *Czart.*
ⁱⁱ Lib. VI poprawia na Lypielyszki tak i *Lib. M.*, Lypielyszki *Czart.* ^{jj} Arzwięta *Czart. i Lib. M.*
^{kk} Lib. VI poprawia na Niestanyski; Niestanyszki *Czart.*

445. ⁵ Miejscowość nieodgadniona.

penitus liberas et exemptas pro suo et eius ecclesiae maiori commodo exstruere et aedificare liberam potestatem habebit. Ut autem praefatae ecclesiae erectio, dotatio, curiae inscriptio ac omnium et singulorum superius ipso privilegio contentorum perpetuae robor obtineant firmitatis, praesentes literas scribi et mei munimine sigillique appensione quo utor feci muniri. Datum Vilnae, feria quarta ante Ramispalmarum¹¹ proxima anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo. Praesentibus reverendissimo, venerabilibus, generosis et honorandis dominis Alberto, Dei gratia episcopo Vilmensi, Alberto de Buck decano, Andrea de Swir, Joanne de Vilna Philipowicz decretorum doctore, Gasparo de Warszovia¹² surrogato canonicis ecclesiae cathedralis Vilmensis, Georgio in Miszagola¹³ plebano, Stanislawo Cadimontowicz de Swir, Gasparo Hermanowicz de Chołha, Jacobo Jaczkowicz de Baxty¹⁴, Laurentio Zygmuntowicz de Worniany districtus terrigenis¹⁵ Vilmensibus, Nicolao de Szukowo, Martino de Posnania Posnaniensis et me Joanne Czimca¹⁶ de Lublin huius privilegii scriba, Cracoviensis dioecesis publicis apostolica et imperiali autoritatibus notariis etc., aliisque¹⁷ circa praemissa testibus vocatis specialiter et¹⁸ rogatis.

446.

Wilno, 8 sierpnia 1497.

Wojciech biskup wileński zawiera umowę z Niklem Prokopowiczem budowniczym o wymurowanie kościoła parafjalnego pod wezwaniem św. Mikołaja wraz z dzwonnica w Trokach za sumę 600 złotych.

Or. brak.

Reg. Ks. Przyalgowski W., *Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 75* streszcza ten kontrakt zaczerpnięty z „Akta archiw. nr 5 p. 87”. Wedle kontraktu „Nikiel Prokopowicz podjął się tę fabrykę prowadzić swoim materiałem, tj. podług starego fundamentu, jak był pierwiej założony, swoją cegłą i wapnem wymurować świątynię 8 sążni wysokości i tyleż filarów potrzebnych do utrzymania symetrii, także pobielić całą, zaskiepić i pokryć. Nadto jeszcze ten architekt podjął się i dzwonnice na rogu tego kościoła wymurować. Całą tę robotę umówił się z biskupem Taborem za 600 złotych, licząc każdy złoty po 24 grosze, wykonać. Biskup zaraz 400 złotych zaliczył temu Nikielowi a p. Nikiel najdalej w dwa lata tę robotę skończyć obiecał. Miał być ten kościół pod tytułem św. Mikołaja. Umowa ta czyli kontrakt zawarty był d. 8 sierpnia 1497 r. w Wilnie, w obecności księdza Marcina biskupa żmudzkiego, księdza Dowgirda kanonika wileńskiego, oraz Bohdana Wojdyłowicza i księdza Stanisława kanonika wileńskiego i proboszcza trockiego, i innych wiary godnych ludzi.

447.

Dąbrowno, 2 listopada 1497.

Wojciech biskup wileński szlachetnemu Pawłowi z Dąbrowna, dzierżawcy swemu w Solokach, w uznaniu zasług oraz potomkom jego nadaje w wieczne

445. ¹¹ Lib. VI poprawia drugą ręką na Ramospalmarum; ramos palmarum Czart. i Lib. M. ¹² Varsovia Czart. ¹³ Lib. VI poprawia drugą ręką na Miszagolo, toż Czart. i Lib. M. ¹⁴ w Lib. VI drugą ręką przekreślone i poprawione na Bawkschty, jak Czart. i Lib. M. ¹⁵ Lib. VI pierwotnie terrigena ¹⁶ Czimca Czart. i Lib. M. ¹⁷ Lib. VI dopisuje przedtem drugą ręką ac ¹⁸ w Lib. VI dopisane drugą ręką

posiadanie ziemię zwaną Simonowska w dobrach biskupich leżąca, żądając od nich usług dla siebie i swoich następców more aliorum nobilium.

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, w dolnej części zabrudzony, na zakładce w dwóch miejscach wyżarty przez myszy, zresztą dobrze zachowany, 40 × 23 + 65 cm. — Inicjał rysowany na marginesie na całą wysokość tekstu; inwokacja piśmem wydłużonym. — Na sznurze jedwabnym, wiśniowego koloru, którego prawe pasmo zerwane, wisi pieczęć biskupia, wyciśnięta w czerwonym wosku, okrągła, średnicy 35 mm; wyobraża w tarczy, podtrzymywanej z obu stron przez dwóch cherubinów, herb Barwola Głowa, z insygnjami biskupimi ponad nią; na wstędze wokół biegnie napis kapitalą renesansową: * S. ALBT | EPI | VILNEN. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu spodniem z w. XVI|XVII zapisek zatarty, z którego pozostał tylko ślad w słowach: roku 1497; 2) na złożeniu wierzchniem z w. XVII: Donatio terrae Simonowska in bonis Widzi (niektóre litery niedoleżenie poprawiane ręką z w. XVIII, która dopisała datę i sygnaturę:) A^o 1497. C; 3) także inną ręką dopisane u góry: Ab Alberto episcopo nobili Paulo de Dombrowno facta; 4) na złożeniu wewnętrznym z w. XVIII: 6. Widze. Sztuk 10; niżej zatarte wyrazy: fascikułow tych spraw N° 4 y z pargaminowych; 4) niepotrzebny (w. XIX).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Albertus Dei et apostolice | sedis gracia episcopus Vilmensis significamus tenore presencium quibus expedit generaliter universis, quomodo animadvertentes fidelium | serviciorum sollicitudinem et fidei integre prestanciam, quibus nobis nobilis Paulus de Dambrowno tenutarius noster | in Solok¹ sepe numero studuerat complacere, qui etsi apud nos multa meruit, aucto tamen fidelitatis studioso servicio plus nobis et successoribus nostris merebitur in futurum. Quem uti congruit de liberalitatis nostre munificencia favoribus et graciis nostris amplecti volentes, ut et alii nobis ad obsequia exhibenda reddantur promciores, eidem Paulo et suis successoribus legitimis terram Simonowska wlgariter dictam, ad bona nostra Vydzy² spectantem et intra limites eorumdem bonorum sitam, in longum et latum prout in suis metis et limitibus ab aliis terris, agris et campis est distincta, divisa et limitata, cum omnibus et singulis agris, campis, pratis, pascuis, silvis, nemoribus, rubetis, aquis, stagnis, lacubus, piscinis inventis et inveniendis, necnon utilitatibus, fructibus, redditibus, contribucionibus, daciis, proventibus, exaccionibus, emolumentis et obvencionibus generaliter universis, quibuscumque nominibus vocitentur, ad presens in dicta terra existentibus et in futurum quomodolibet existendis, uti soli habuimus et tenuimus, dedimus, donavimus, contulimus, assignavimus et inscripsimus perpetue presentibusque damus, donamus, confirmamus, assignamus et inscribimus, per ipsum et eius successores cum omni iure et proprietate tenendum, habendum, utifruendum, pacifice et quiete possidendum, commutandum, obligandum et in suos usus beneplacitos convertendum, prout sibi et suis successoribus melius et utilius videbitur expedire, perpetue et in ewm. Volumus autem, quod idem Paulus et sui successores nobis et successoribus nostris dominis episcopis Vilmensibus more aliorum nobilium servicia impendant et sint astricti exhibere. In cuius rei testimonium sigillum nostrum maius presentibus est appensum. Actum et datum in Dambrowno curia nostra episcopali, feria quinta post festum Omnium Sanctorum anno Domini millesimo quodringentesimo nonagesimo septimo. Presentibus ibidem honorabilibus, generosis et nobilibus viris dominis Alberto de Garbowo mansionario Sancte Trinitatis Vilmensis, Johanne de Volozina et Mathia de Oschmana ar-

447. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 511 Nr 438 przyp. 2. ² Ob. objaśnienie wyżej na str. 372 Nr 315 przyp. 2.

cium bacalariis ac Johanne de Vornyani capellanis, Seraphin Zauischicz in Dambrowno et Georgio Junycz in Lobonari tenutariis ac Bohdano Hronostay marsalco, multisque aliis curiensibus nostris testibus circa premissa. Per manus Nicolai Abre de Zukowo notarii nostri scriptum, qui a nobis presenciam habuit in commissis.

448.

(Oszmiana), 22 listopada 1497.

Ferzy Janowicz w obecności świadków świeckich i duchownych, przytoczonych imiennie, zapisuje konwentowi NPM. w Starej Oszmianie na ręce gwardjana jego Stanisława dziesięcinę z całego swego dworu (w Filipicach) z obowiązkiem odprawiania jednej mszy na miesiąc, z których sześć ma być rocznie o zdrowie a sześć za zmarłych.

Or. Biblioteka hr. Branickich w Suchoj. Dokument pergaminowy, zabrudzony, w kilku miejscach na zagięciach małe dziurki, 22 × 13 + 2 cm. — Po pieczęci, która istniała jeszcze w r. 1585 (ob. niżej Reg.), pozostały dziś tylko nacięcia na pasek pergaminowy. — Na odwrocie zapiski: 1) na złożeniu środkowym ręką współczesną: Super Georgium Naruszowycz et decima, nad tem sygnatura z w. XVII|XVII: A. 11; 2) na złożeniu bocznym z w. XVII: NB. Ten Pergamin nie jest Po Rusku pisany, niżej sygnatura późniejsza: 6.

Reg. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, Inventarium franciszkanów oszmiańskich z 8 marca 1585 na k. 5': Dominus Georgius Tanowicz vel Janowicz legat decimam de curia sua de Filipicze¹. In pargameno cum sigillo anno 1497, oraz sygnatura dokumentu: A. 11.

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo 9° 97° die mercu[r]ii vicesima secunda mensis novembris ipso die sancte Cecilie in domo domini | nobilis Georgy^a Janovycz in presenciam testium, quorum nomina recitantur, videlicet nobili | domino Miszko Dolwinowycz cum filio suo Adam et nobili Stanisłao Andreowycz cum uxore sua Nastazya et nobili Hoszysz et Hanczysz Onowycz, insuper et testibus spiritualibus videlicet Vencil de Pren^b ², domino Stanisłao gwardiano Osmyanensi et domino Alberto vicario a Sancto Spiritu, necnon domino Stanisłao, prefatus dominus Georgius inscripsit, obligavit decimam de tota curia sua, de grano siliginis^c ex integro de campis possidendum et in posterum retinendum ad Beatam Virginem in Antiqua Osmyana ad conventum fratribus ordinis sancti Francisci domino Stanisłao primo possidenti in ewm et perpetue, pro famulatu in mense unam missam ex integro, per annum duodecim, sex pro sanitate et sex pro defunctis, ad laudem totaliter, ita quod sit prefata decima firma per ewm et per uxorem et pueros perfecte data. In cuius rei testimonium sigillum meum in presenciam testium est appensum. Datum et actum loco et die et ... tempore, ut supra.

448. ^a ten wyraz wypisany na marginesie ręką tekstu ^b prē Or. ^c sigilinis błędnie w Or.

448. ¹ Może to dzisiejsze Filipiszki czyli Jankowszczyzna w pow. święciańskim nad Rudzianką, o milę od Święcian (Słown. Geogr. T. III str. 412). ² Niewątpliwie Preny nad Niemnem, miasteczko na Litwie dzisiejszej w powiecie marjampolskim; uderza tutaj brak wyszczególnienia urzędu tej osoby duchownej.

449.

Wilno, 6 grudnia 1497.

Aleksander wielki książę litewski zakłada i uposaża kościół parafjalny w Poswołu w dystrykcie upickim pod wezwaniem NPM., św. Jana Chrzciciela i WW. ŚŚ., na prośbę prezentowanego przez siebie na tenże kościół Jana Grota, który już rozpoczął budowę nowego kościoła na ziemi zakupionej od tegoż w. księcia, a mianowicie: zatwierdza akt kupna wspomnianej ziemi a obecnego rządę kościoła i wszystkich następców jego w jej posiadaniu; pozwala na lokację miasta na jej obszarze, z szczegółowym wyznaczeniem granic, które to miasto będzie własnością tegoż kościoła, jakoteż tylu karczem, ile będzie można; dozwala na odbywanie targu w czwartki z przyznaniem dochodów z niego na rzecz plebanów; uwalnia mieszczan od cel w całym w. księstwie litewskim; nadaje i wyznacza plebanowi pewną ziemię na wybudowanie dworku; wkońcu całemu miastu i karczom zapewnia immunitet kościelny.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, transumpt oryginalny Wojciecha biskupa wileńskiego w Wilnie d. 8 czerwca r. 1498 (ob. niżej str. 532 Nr 455). — 2. Lib. I z k. CLXIII—CLXV (w transumpcie j. w.). — 3. Lib. II str. 45—48 (w transumpcie j. w.). — 4. Lib. III k. 54—56 (w transumpcie j. w.).

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 82 (bez podania daty). — 2. X. Fijałek J., Uchrześcijanienie Litwy przez Polskę str. 278.

Uw. Podaje się tekst niniejszego aktu wedle oryginalnego transumpty z r. 1498 (ob. Kop. 1) z zaznaczeniem ważniejszych odmianek z kopjarzy, z których Lib. II i III są bliższe tegoż oryginału i niezależne od Lib. I, który ma więcej błędów.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum omnium bonorum largitor sit Deus eiusque beneficencia transfundat^a se erga omne genus humanum, maxime vero erga principes et dominos, quos maiori gloria ac honore pre ceteris mortalibus insignivit, decet vicissim, ut illi pariter, de cuius^b divine maiestatis gloria ac honore sint ultra alios homines magis^c solliciti magisque ad augendum ipsius cultum propensi ac liberales, quapropter nos Alexander Dei gracia magnus dux Lithvanie, Russie Samogithieque^d etc. dominus et heres, significamus tenore presencium universis presentibus et futuris, harum noticiam habituris: Cupientes cultum divinum ampliare adaugereque, duximus ecclesiam fundare et dotare in districtu Wpytha^e 1 pallatinatus Troczensis^f in loco nominato Poswole^g 2 ex una parte fluvii Swolya^h 3, ubi intrat in alium fluvium Lawyenⁱ 4 ex altera parte, ad supplicationem honorabilis Joannis Groth, qui ibidem noviter incepit ecclesiam instaurare et edificare super certis terris per nos eidem donatis et per eum

449. ^a transfundatur Lib. I ^b eius w oryginalne transumpty i w jego kopjach ^c brak w Lib. I
^d Samogithieque Lib. I ^e Vpitha Lib. I, Vpita Lib. II i III ^f Troczensis Lib. I ^g Poswole Lib. I i II,
 Poswole Lib. III ^h Swolia w kopjarsuch ⁱ Lawien Lib. I i II

449. ¹ Upita, miasteczko na Litwie dzisiejszej w pow. poniewieskim nad rzeką tejże nazwy, dopływem Niewiaży. ² Poswol, miasteczko na Litwie w pow. poniewieskim przy ujściu rzeki Swolki do Ławeny, 37 ^{mu.} na pn. od Poniewieża. ³ Swolka dopływ Ławeny. ⁴ Ławena dopływ Muszy (Aa kurlandzkiej).

emptis, sicut hoc ex certo testimonio litterarum sufficiencium empcionis accepimus, quam empcionem terrarum¹ pro prefata ecclesia sibi approbamus confirmamusque perpetue⁵. Nos eciam nonnichil ob salutem anime nostre et antecessorum nostrorum ad incrementum illi ecclesie adiicere cupientes, presertim vero providen(tes), ut rectores eius pro tempore existentes ad illius defensionem sufficienciores redderentur, nos sicut legitimus patronus eiusdem ecclesie ad honorem Dei Patris Omnipotentis et Concepcionis Gloriosissime Virginis Marie et sancti Joannis Baptiste et Omnium Sanctorum, in quorum gloriam et honorem prefatam ecclesiam fundamus et dotamus, de speciali gracia et sciencia nostra hoc presens privilegium ad ea bona, in quorum possessione modernus rector erit et alii sui successores^k debent esse; que sibi prout infrascribentur^l misericorditer dandum et donandum duximus damusque et donamus in perpetuum, ut rector eius modernus et^m successores poterint locare oppidum seu civitatem in terris prefatis inter fluvium Swolya ex una parte et ex alia parte penes fluvium Lawyen, perpetue pro se et suis successoribus possidendam perpetueⁿ in dotem ecclesie praeafate sancti Joannis Baptiste, tabernasque tot, quotquot potest, liberas locare poterit in prefato oppido, una cum domibus, areis, tabernatoribus et censibus eorum perpetue pro se et suis successoribus habend(um), tenend(um) ac utifruend(um), nichil nobis in prefato oppido et successoribus nostris reservan(tes), in quibus quidem tabernis omnium liquorum potus et vinum crematum seu sublimatum nichil penitus excipiendo libere et absque omni impedimento propinari debet; hoc eciam expresso et cauto, ne quisquam ex nobilibus et subditis nostris audeat locare^o vel habere tabernam cuiuscunque potus circacircum ipsum oppidum Swolya^p ad minus in tribus miliaribus sub pena ducali sexaginta siclorum, pro pallatino vero Troczeni^o tunc existenti triginta sicli pene et pro plebano decem sicli penarum irremissibiliter solvendarum; eidemque plebano admittimus forum liberum feriis quintis in eodem oppido habere et foralium pro se et illius successores pro se ipsis exigere^q debebunt perpetue; homines eciam cuiuscunque condicionis poterit locare idem plebanus pro se suaque utilitate in prefatum oppidum; qui autem ex officialibus nostris pro illis ad quatuor annos iusticiam pro restitutione et extradicione illorum coram quatuor nobilibus non pecierint, pro illis perpetuum silencium imponimus, nec amplius tenebitur plebanus et sui successores illos cuiquam restituere vel extradere; graniciesque illius oppidi volumus habere usque ad locum dictum Malwpysek^r, a quo loco usque ad locum cognominatum Waszgyerdowityz^s quousque ad fluvium Swolia, extendendo se a dicto fluvio ad terras nobilium Jagellowityz^t; eosdemque cives prefati plebani^u liberamus ex omnibus theoloneis nostris et libere mercari per omnes civitates et oppida magni ducatus nostri Lithuanie admittimus, sine quovis impedimento officialium et theloneatorum nostrorum; idemque plebanus et sui successores debent habere, prout damus et donamus sue ecclesie perpetue terram cognominatam Czyetyewyczka^v, post fluvium Lawyen sitam, pro curia edificanda ipsi plebano et suis successoribus perpetue tenendum

449. ¹ litterarum błędnie Lib. I ^k successores eius Lib. I; Lib. II i III zgodnie z oryginalem transumptu ^l infrascribantur Lib. I ^m inna ręka współczesna dopisała na marginesie sui ⁿ w oryginalu transumptu przez omyłkę ten wyraz wypisany, zdaje się później przekreślony; Lib. I i III mają po possidendam wyraz perpetue powtórzony ^o w kopjarskach te wyrazy przedstawione ^p Poswolie Lib. I ^q erigere Lib. I ^r Malwpisch Lib. I, Malwpysch Lib. II, Malupisz Lib. III ^s Waszgyerdowiczzy Lib. I, Waszgyerdowiczzy Lib. II, Waszgyerdowiczzy Lib. III ^t Lib. I Jagyellowiczzy poprawia z pierwotnego Tagyellowiczzy; Jagielowiczzy Lib. II, Jagielowiczzy Lib. III ^u opuszcza Lib. I ^v w oryginalu transumptu przez pisarsa wypisane na miejscu skrobanem; Cziczewiczka Lib. I, Ciczewicka Lib. II, Czetyewitka Lib. III

449. ⁵ Taki dokument nie jest znany.

et possidendum; decernentes omnia et singula prefatum oppidum Swolya cum eorum indigenis, tabernis et censibus et alia superius expressa per ipsum modernum plebanum et alios pro tempore existentes rectores predictae parochialis in prefato oppido Swolya habendum, regendum, tenendum, pacifice possidendum ac illis utfruendum perpetue pro eadem ecclesia; liberamus insuper omnes homines indigenasque illius oppidi una cum tabernis predictae ecclesiae ab universis ministerialibus alias dzyeczkych^w tam nostris quam dignitariorum officialiumque nostrorum, eximentes eos a iudiciis et penis eorum, propter quod eos immunitati ecclesiasticae libertatis ascribimus et auctoritate ecclesiastica eos ascribi consentimus tenore presencium mediante in perpetuum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum magni ducatus Lithvanie presentibus est subappensum. Actum Vilne, sabbato⁶ in die sancti Nicolai pontificis gloriosi anno Domini millesimo quadringentesimo^x nonagesimo septimo. Presentibus ibidem reverendo et magnificis Alberto Dei gracia episcopo Vlnensi, Nicolao Radzywyl^y palatino Vlnensi et cancellario magni ducatus Litvanie, Petro Jano(wi)cz pallatino Trocensi^z, et aliis quam pluribus consiliariis nostris nobis sincere et grate^{aa} dilectis. — Subscriptio. — Ad mandatum proprium illustrissimi domini magni ducis Litvaniae.

450.

Nowydwor, 6 marca 1498.

Wojciech biskup wileński, jako egzekutor testamentu Jakóba Hanuszowicza marszałka w. ks. Aleksandra, pomnażając niedostateczne uposażenie kościoła parafjalnego w Widzach, nadaje temuż: dworek swój Nyeczyschky w dobrach widzkich, wraz z łakami naokoło dworku i z wszystkimi posiadłościami; pięciu kmieci i trzech parobków imiennie wskazanych z obowiązkiem służby wedle zwyczaju w WXL.; dwie kopy groszy monety obiegowej z karczem w Widzach na wikaręgo; zobowiązując Macieja kurata z jego następcami do utrzymywania wikarjusza i dwóch klechów i do śpiewania w niedziele i święta mszy do MB. oraz aniwersarza co kwartał.

Or. brak; istniał on jeszcze w początku w. XIX, jak świadczy zapisek w Lib. Magn. (ob. niżej Kop. 4) ręką J. Połochowskiego na marginesie tego aktu: correctum cum originali, Połochowski.

Kop. 1. Tyszk. k. 8'—9' nr 9. — 2. Lib. VI k. 81—2 z zapiskiem na marginesie Descriptum. — 3. Czart. k. 60—60'. — 4. Lib. Magn. k. 51—52'.

Reg. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 74|5 (regest nieściły) z powołaniem się na Arch. diec.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Albertus Dei et apostolice sedis gracia episcopus Wylnensis^a ad universorum tam presencium quam futurorum noticiam deducentes tenore presencium profitemur: Quomodo generosus^b Jacobus

449. ^w dzieckich Lib. I ^x quadringentesimo Kop. 1 ^y Radiwil Lib. I ^z Janowicz pallatino Trocensi Lib. I ^{aa} brak tych dwóch wyrazów w Lib. I

449. ⁶ Widocznie pomyłka, gdyż w r. 1497 dzień św. Mikołaja przypadał w środę.

450. ^a Vlnensis Lib. VI, Czart. i Lib. M. ^b Lib. VI, Czart. i Lib. M. dodają dominus

Hanuszowicz^{o1} serenissimi principis et domini domini Alexandri Dei gracia magni ducis Lithvanie^d, Russie Samogithieque^e domini et heredis etc.^f olim marsalcus, in bona sanitate et compos integre rationis existens, suorum fretus amicorum consilio, deliberacione^g sufficienti prehabita^h, de prefati serenissimi domini principis Alexandri magni ducis admissione speciali et consensu, terciam partem omnium bonorum suorum hereditariorum pro sue¹ consortis domine Zophie et progenitorum suorum animabus ad pia opera secundum voluntatem nostram ordinandam et disponendam nobis commisit¹, dedit et testamentaliter legavit ac nos eorundem bonorum suorum heredem verum et perpetuum instituit et deputavit, prout in ipsius et serenissimi domini ducis memorati litteris plenius continetur et habetur expressum. Nos vero consideran(tes) ec(c)lesiam parrochiam in Wydze^{k2} in bonis eiusdem tercie partis nobis legatis consistentem non sufficienter fore dotatam, volentesque ut animarum saluti¹ dicti domini Jacobi consortis ipsius et progenitorum suorum memoria sempiterna per rectores ipsius^m ecclesie habeatur, in salutem eidem ecclesie in Wydze^k et honorabili Mathie rectori ipsiusqueⁿ successoribus pro tempore existentibus vel existendis damus, donamus, assignamus conferimus et perpetuo inscribimus curiolam nostram Nyeczyschky^{o3} wlgariter nuncupatam in bonis curie nostre Wydze^k prefatis iuxta fluvium Dyzna^{p4} et inter Mileyko hominem nostrum ex una et homines inferius scriptos ad eandem curiolam spectantes partibus ex alia sittam, cum pratis circum curiolam iacentibus omnibus, pratis aliis post homines nostros Dzywgyolynczy^a sitis exceptis. que pro nobis et curiam^r nostram reservamus, necnon cum omnibus et singulis campis, agris, fluviis, silvis, nemoribus, rubetis, pascuis, aquis^s, rivis et ipsorum decursibus^t. Damus insuper et inscribimus perpetuo quinque homines seu kmethones nostros, videlicet Bvtheyko^u et Woysthvs^v fratrem ipsius Nicolaum Vyeyknyewicz^w, Joda Thrvmpolyewicz^x et Jastheyko^y prope dictam curiolam Nyeczyschky^z constitutos, qui homines prefati et eorum successores dicte ecclesie et^s ipsius rectori in Widzy servire debent et laborare iuxta consuetudinem in magno ducatu Lithvanie circa kmetones ex antiquo observatam. Item tres famulos obnoxios, videlicet Sthepanyecz^{aa}, Janyecz^{bb} et Mikolaiecz^{cc} cum eorum prole habita vel habenda ad prefatam curiolam ipsiusque ecclesie^{dd} rectorem damus et in perpetuum inscribimus, qui similiter iuxta morem provincie ipsis servire tenebuntur perpetue. Preterea damus et conferimus prefate ec(c)lesie et eius rectoribus pro tempore existentibus duas sexagenas grossorum monete cur(r)entis pro vicario de tabernis nostris in Wydze^k quolibet anno in perpetuum exolvendas per successores nostros, ad quas extradendas eosdem presen-

450. ^o Hanuszowicz *Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^d Lituanie *Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^e Czart. dodaje etc. ^f brak w Czart. ^g *Lib. VI, Czart. i Lib. M. dodają* que ^h prehabito *Tyszk.* ¹ sua Czart. ^j constituit *Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^k Widzy *Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^l brak w *Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^m eiusdem *Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ⁿ *Tyszk. opuszcza* que ^o *Miczyski Lib. VI, Miczyski Czart.* ^p Dyzna *Lib. VI, Dyzna Czart.* ^q *Tyszk. poprawia z Dzywgyolynczy; inne kopjarze Dzyugiloniczy* ^r ad curiolam *Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^s *opuszcza Tyszk.* ^t *dumosibus Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^u *Butriko Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^v *Woytus Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^w *Wiri- kmienicz Lib. VI, Winkmienicz Czart.* ^x *Trumpoliwicz Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^y *Jachiko Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^z *Mirszyski Lib. VI, Miczyski Czart.* ^{aa} *Stepaniec Lib. VI, Stephaniec Czart.* ^{bb} *Janiec Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^{cc} *Mikolaiec Lib. VI, Czart. i Lib. M.* ^{dd} et ecclesiam ipsiusque rectorem *Lib. VI, Czart. i Lib. M.*

450. ¹ O Jakóbie Hanuszowiczu i jego testamencie ob. wyżej na str. 448 Nr 390 oraz str. 475 Nr 411. ² Ob. objaśnienie tej miejscowości wyżej na str. 372 Nr 315 przyp. 2. ³ Miejscowość nieodgadniona. ⁴ Dzisiaj, dopływ lewobrzeżny Dżwiny, wypływający z jeziora tej nazwy, niedaleko Widzów.

tibus obligamus. Quam quidem curiolam et homines supradictos cum omnibus et singulis utilitatibus, fructibus, censibus, proventibus, serviciis, laboribus et obventionibus generaliter universis, quibuscunque nominibus vocitentur, prefate ecclesie parochiali in Wydze et ipsius rectoribus ap(p)ropriamus, damus, assignamus et ascribimus cum omni iure, proprietate et dominio, prout olim dominus Jacobus Hanussowicz ipsiusque antecessores tenuerunt et nos soli tenuimus et habuimus, per ipsos tenendum, habendum, possidendum, utifruendum et obtinendum pacifice et^l quiete, perpetue et in ewm. Racione autem huius nostre donacionis prefatus Mathias curatus^{oo} et successores ipsius vicarium et duos clericos servare^{ff} et unam missam de Beata Virgine^{gg} loco mature singulis dominicis et festis diebus ac missam aliam pro defunctis cum vigiliis et vesperis mortuorum quolibet quartali^{hh} annis singulis in eadem ec(c)lesia cantare debebuntur; in omnibus veroⁱⁱ missis, dum illas celebraverint^{jj} rector et vicarius pro tempore existentes^{kk}, unam oracionem pro famulo et famula tam festis quam ferialibus diebus imponere debent et sint astricti annis singulis perpetue et in ewm. Ad que omnia implenda idem Mathias se et suos successores summisit et obligavit, in quo nos eorum consciencias oneramus per presentes. In quorum omnium superius expressorum^l testimonium et robur perpetue firmitatis sigillum nostrum maius presentibus est appensum. Actum et datum in curia nostra episcopali Novydwor, feria tertia ante dominicam Reminiscere anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. Presentibus ibidem honorabilibus et generosis viris dominis Joanne de Throky^{ll} thesaurario nostro et curato in Hayno^{mmm}, Andrea plebano in Thawrogyⁿⁿ, Alberto mansionario S. Trinitatis Vylnensi, Joanne de Wolozyno^{oo} baccalario^{pp} et^q Joanne de Worniany^{qq} capellanis curie nostre, necnon Jurha^{rr} Juszkowicz^{ss}, Seraphyno^{tt} Zawyszycz^{uu} in Dambrowno^{vv} et Venceslao in Wydzie tenentariis nostris testibus circa premissa, ac aliis quam pluribus fidedignis. — Scriptum per manus legalis Nicolai Abre^{ww} de Zukowo notarii nostri^{xx}, qui presencia a nobis^{yy} habuit in commissis.

451.

Wilno, 27 kwietnia 1498.

Aleksander wielki książę litewski, na prośbę Mikołaja kurata w Kroszynie, zatwierdza przedłożone sobie przez niego uposażenie dane temuż kościołowi przez Jerzego Gojcewicza 2 sierpnia 1442 (ob. wyżej str. 194/6 Nr 172), ponadto zapisuje rzeczonemu plebanowi i następcom jego: karczmę wolną, wybudowaną się mającą na ziemi kościelnej wsi Kroszyna; pole wśród bagien koło kościoła oraz ziemie z ludźmi czyli kmięciami, których przytacza imiennie wraz z ich dziećmi, powinnościami, posiadłościami, polowaniem na bobry w rzece Kołpienicy.

450. ^{oo} Curaty Lib. VI i Lib. M. ^{ff} reservare Tyszk. ^{gg} Lib. VI, Csart. i Lib. M. dodają Maria
^{hh} quartalli Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{jj} brak w Tyszk. ^{kk} celebraverit Lib. VI, Csart. i Lib. M.
^{ll} existens Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{mm} Troki Lib. VI, Csart. i Lib. M. ⁿⁿ Chaina Lib. VI, Csart.
^{oo} i Lib. M. ^{pp} Torogni Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{qq} Wolozyna Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{rr} baccalaureo Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{ss} Worniany Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{tt} Juracha Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{uu} Juslikowicz Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{vv} Seraphin Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{ww} Zani-
^{xx} schić Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{yy} Dambrowno Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{zz} Habrak Lib. VI, Csart. i Lib. M. ^{aaa} nostri notarii Csart. i Lib. M. ^{bbb} yy habuit a nobis Lib. VI

Or. brak.

Kop. 1. Lib. I 2 k. CXXXV i CXXXVII (w transumpcie Zygmunta I, wydanym w Wilnie d. 16 marca r. 1536). — 2. Lib. VI k. 169' i 171' (w transumpcie jak wyżej). — 3. Czart. k. 191 i 192 (w transumpcie jak wyżej).

Uw. Aczkolwiek zatwierdzone i transumowane niniejszym przywilejem uposażenie Jerzego Gojcewicza jest niewątpliwie interpolowane, niniejsze dodatkowe nadanie nie wzbudza podejrzenia.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Alexander Dei gracia magnus dux Litwanie^a, Russie Samogitieque etc.^b, significamus tenore presencium quibus expedit universis et singulis presentibus et futuris, presencium noticiam habituris: Quomodo veniens ad nostri presenciam honorabilis Nicolaus protunc curatus in Cro-
szino^{c1} petivit^d inscripciones et^e dotaciones ecclesie eiusdem literis nostris communi-
ri, ne cuiquam aliquid ambiguitatis super huiuscemodi bonis ec(c)lesiasticis suboriatur quo-
modolibet in futurum. Nos itaque suplicacionem suam licitam considerantes, decrevi-
mus^f dictas inscripciones et dotaciones presentibus literis nostris roborare, que quidem
fuerunt in hunc modum.

Następuje dokument Jerzego Gojcewicza wydany w Kroszynie 2 sierpnia 1442 (ob. wyżej str. 194/6 Nr 172).

Hanc igitur dotacionem in suo robore perpetuo stare volumus et presentibus li-
teris nostris pro maiori evidencia confirmamus. Damus insuper et ascribimus dicto ple-
bano et suis succes(s)oribus tabernam liberam in terra ec(c)lesie construendam et habendam,
sic quod nulla alia taberna in dicta villa nostra^g Croszyno^h habeatur, neque aliqua
per quempiam privata propinacio perpetuo et in ewm. Damus eciam et ascribimus
dicto plebano et suis succes(s)oribus campum inter paludes circa ec(c)lesiam situm. Pre-
terea eciam ex nostra speciali gracia eidem curato et suis succes(s)oribus ad eandem
ec(c)lesiam rite intransibus addimus et ascribimus perpetuis temporibus terras cum ho-
minibus sive kmetonibus nostris ex nomine et cognomine Tiniewiczzi, Schkarkowiczzi,
Wolkowiczzi, Pucharczowiczzi et Ignathowiczziⁱ cum pueris et succes(s)oribus ipsorum cum
serviciis et^e laboribus, terris cultis et incultis, gays, rubetis, pratis, piscine locacione,
castorum^j si qui sunt vel fieri possunt venacione in fluvio dicto Kolpynicza^{k2} et aliis
omnibus quocunque vocentur nomine utilitatibus, nihil nobis et successoribus nostris
reservan(tes). In quorum testimonium et firmitudinem maius sigillum nostrum presentibus
est subappensum. Datum Vilne, feria sexta post festum sancti Georgii anno a Natali
Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo, per manus magistri Erasmi
propositi et canonici Vilnensis, secretarii nostri, qui presencia habuit in commissis.

451. ^a Lituaniae Lib. VI ^b Czart. dodaje dominus et haeres ^c Kroszyno Lib. VI i Czart.
^d petiit Czart. ^e brak w Czart. ^f declaravimus Czart. ^g Czart. przedstawia villa nostra dicta
^h Kroszyno Lib. VI, Kroszyno Czart. ⁱ Tyniewiczzy, Szarkowiczzy, Wolkowiczzy, Puchaczowiczzy et Ignatowiczzy
Lib. VI, tak samo Czart., który tylko odmienia pisownię Puchaczowiczzy ^j castorum błędnie Lib. I ^k Kolpi-
nica Lib. VI i Czart.

451. ¹ Kroszyn ob. objaśnienie na str. 195 Nr 172 przyp. 1. ² Ob. objaśnienie na str. 195 Nr 172 przyp. 6.

452.

Wilno, 9 maja 1498.

Mikołaj Kieżgał dziedzic Krozów, syn niegdyś Jana starosty żmudzkiego, z żoną swoją funduje i uposaża altarzę w kościele parafjalnym we wsi swojej
 5 Felnie pod wezwaniem św. Jana (Chrzyciela) i św. Barbary, na którą za ze-
 zwoleniem biskupa wileńskiego Wojciecha przedstawia księdza Szymona z Dro-
 hiczyna diecezji łuckiej, nadając temuż altaryście i następcom jego: trzy kopy
 groszy szerokich z dworów i dóbr swoich; trzy miary miodu i jeden pud masła;
 trzy jałówki, cztery wieprzki i dwadzieścia serów, ponadto jednego sługę nie-
 10 wolnego; przyczem zobowiązuje altarystę do odprawiania trzech mszy tygodniowo,
 dwóch za ich dusze jak i rodziców, trzeciej o NPM.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 62—62' nr 53.

Reg. Obszerne streszczenie ks. M. Herburta w języku polskim w rpsie Czart.
 15 3516 k. 62.

In nomine Domini amen. Quoniam humana memoria eternitati non com(m)ensura-
 tur, expedit igitur, ut ea que in humanis versantur negociis, scripturarum annotatione
 et sigillorum munimine roborentur. Etsi cuncte orbis ec(c)lesie et in eisdem altaria, que
 sub Sanctorum fundantur vocabulis, pya devocione fidelium venerantur, illa tamen, que
 20 in honorem sancti Joannis et beate virginis Barbare erigi^a noscuntur, equali convenit
 memoria venerari. Proinde nos Nicolaus Kyesgal¹ heres de Kroze², filius olim magnifici
 domini Joannis capitanei Samogithiensis cum coniuge sua legitima, sanus mente et cor-
 pore, non compulsus, non coactus neque alio devio errore seductus, sed fretus Dei iu-
 vamine ac suorum amicorum matura deliberacione prehabita, altare in villa nostra
 25 Gelna³ in ec(c)lesia parochiali in honorem Dei Omnipotentis et Sanctorum eius et preser-
 tim in laudem et decorem sancti Joannis et beate Barbare virginis fundata erexi et con-
 struxi, de consensu et voluntate reverendissimi domini Alberti Dei gracia episcopi
 Vylnensis; ad quod altare discretum Simonem de Drohyczyn actu presbiterum, clericum
 diocesis Luceoriensis, de facto presentamus, deputamus. Cupientes itaque spem eterni
 80 premii nostrisque ac nostrorum predecessorum animabus desideran(tes) presidium ac sa-
 lutem, eundem^b altare certis meritis et salariis dotamus ac donamus. In primis eidem
 domino altariste et eius succedaneis legit(t)imis annuatim tres sexagenas latorum grosso-
 rum de curiis et bonis nostris assignamus et largimur, demum pro victualibus quadra-
 ginta tunnas siliginis de tribus curiis nostris, videlicet in Gelyna, de Dworzec Svydry-
 85 galowsky⁴ et de Zelyeznycza⁵ et de predio Svchovyrchovska per quinque tunnas hordei
 et avene, tres mensuras crudi mellis alias vszathky, unum pondus butiri alias pud,

452. ^a erigere w tekście ^b tak w tekście

452. ¹ Mikołaj Janowicz Kieżgajłowicz, syn Jana starosty żmudzkiego a wnuk Kież-
 gajły, dziedzic Krozów (ob. o nim Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 122). ² Kroze,
 40 znane miasteczko na Żmudzi w pow. rosieńskim. ³ Felna, osada w pow. lidzkim, 25 km.
 na pld. od Lidy przy drodze do Bielicy (Słown. Geogr. T. III str. 559). ⁴ Dworzec, mia-
 steczko nad Motczadką w Słonimskiem. ⁵ Żeleźnica w Nowogródzkim nad Myszanką, dwie
 mile na pn. od Nowej Myszy.

tres iuencas alias jalovicze, quatuor porcos et viginti caseos; que omnia dictus dominus Simon altaris et eius legit(t)imi successores singulis annis de predictis curiis et de^b bonis nostris exigere et levare debent et recipient; cui etiam altaris adiungimus unum famulum illiberum ad serviendum et suis post existentibus. Nichilominus tamen dictum dominum Simonem altaristam et alios altaristas pro tempore existentes ad legendum tres missas per septimanam obligamus, unam pro nostra salute, secundam pro pec(c)atis, terciam de Beata Virgine Maria; et si nos Deo volente ex hac luce migrare contigerit, rector eiusdem altaris pro tempore existens duas missas pro animabus nostris ac parentium nostrorum officiare debebit et tenebitur, terciam vero de Beata Virgine more solito legatur incessanter. Quam quidem altaris fundacionem et ereccionem pre-nominatus dominus Simon tenebit, habebit et possidebit cum omni iure, dotacione, donacione et proprietate, et eius legitimi successores similiter habebunt et possidebunt^c eodem iure, dotacione, fundacione^d supranominatis perpetue et in ewm. Ut autem predicta fundacio et ereccio altaris memorati et omnia superius et in privilegio contenta perpetue robur obtineant firmitatis, presentes literas sigilli nostri appensione iussimus communiri. Datum et actum Wylne, feria quarta proxima post festum sancti Stanislai anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo.

453.

Wilno, 13 maja 1498.

Jan czyli Iwazsko Chołchistewicz, ziemianin mscislawski, czyniąc ostatnią wolę, każe się pochować w kościele św. Bernardyna w Wilnie, żonie zaś swojej Katarzynie zapisuje na wsi swojej Chrostowo i wszystkich innych przysiółkach trzysta kóp groszy litewskich, a na własność przekazuje jej całość swoich dóbr ruchomych, składających się z inwentarza żywego, szat, srebra i wszystkich wie-rzytelności; następują poszczególne legaty w koniach, broni, szatach i pieniądzach; wkońcu bartołdowi popowi ruskiemu na kościół ruski NPM. w Chrostowie.

Or. brak.

Kop. Lib. II str. 348—50 nr 116 z zapiskiem współczesnym: Huc non pertinet.

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo, die solis tredecima mensis maii, indictione prima, pontificatus sanctissimi patris et domini, domini Alexandri divina providentia papae sexti, anno ipsius sexto, ego Joannes alias Iwasko Chołchistewic terrigena Mscislaviensis, considerans humanae vitae labilem decursum, qui nos salubri eruditione ammonet^a rebus non incumbere perituris, sed ea semper^b operari in terris, quorum fructus^c perseveret in coelis, dicente Domino »Operamini cibum, qui non perit, sed manet in vitam aeternam*¹, licet aeger corpore, sanus tamen mente existens, fretus suorum amicorum maturo consilio facio, ordino ac dispono meum finale testamentum ac ultimam voluntatem in hunc modum: In primis meam animam peccatricem in manus Omnipotentis Dei et suae Gloriosissimae Matris Virginis Mariae et omnium Sanctorum committo; caeterum sepulturam

452. ^b de et. w. teksie ^c habebunt, possidebunt et w. teksie ^d pisarz zaczął pisać et prop(ri-
tate) lecz przekreślił

453. ^a amouetur w. teksie ^b saepe tamē ^c senectuos tamē

453. ¹ Jan 927.

corporis mei in ecclesia sancti Bernardini confessoris Vilnae eligo. Insuper uxori meae legitimae Catherinae nomine super bonis meis immobilibus, videlicet super villam Chrostowo¹ et super aliis omnibus praediis meis alias prisoi k i trecentas sexagenas monetae et numeri in terris Lituaniae currentis praesentis testamenti robore dono et inscribo. Item
 5 eadem uxori meae omnia bona mea mobilia, videlicet aequos, oves, boves, vac(c)as, equi-
 ream, scrophas, subas, vestes et argentum debitaque omnia conscripta et non conscripta
 in manus eiusdem dono et lego, generaliter omnia et singula bona mea mobilia, quae solus
 habui, tenui et possedi, obligoque praesentibus eandem uxorem meam Catherinam, ut
 animam meam de bonis per me derelictis et eadem donatis elemosinis sanctis usque
 10 ad mortem suam subveniat et redimat. Item Mikitae Sudowski equ(u)m bury et subam
 gronosta iowa lego. Item Koth lego subam panterinam superductam stameto. Item
 lego Miskoni Diak tunicam rubeam panni lunskiego, item eidem duas sexagenas
 grossorum pro servitio ipsius. Item Stoiaczy lego equum dictum scomroski. Item
 Androno servo quinquaginta grossos lego. Item Scorzyna servo lego equum dictum
 15 litwinowski. Item Hiknasko servo mediam sexagenam grossorum lego. Item Kosilo
 famulo mediam sexagenam grossorum lego. Item omnes servos illiberos seu obnoxios
 manumitto praesentibus ac liberos facio. Item Karinbo servo quinquaginta grossos lego.
 Item Koziel servo mediam sexagenam grossorum lego. Item Kopilo mediam sexagenam
 grossorum lego. Item Marchay hinnulum lego. Item Iwaschiniec tunicam et hinnulum
 20 lego. Item pelliceam aspergelinam, palium et aestivale alias letnik Annae lego. Item
 Misko Wertelka equum siwy lego. Item domino Simeoni fratri meo lego equum bury
 et eunuchum wrony. Item domino Simeoni subam mardurinam adamaszko virido
 tectam. Item Sudowski loriam cum armis integris. Item domino Iwan genero meo
 arma ex integro lego. Item poponi Ruthenicali subam vulpinariam lego. Item terram
 25 mellificam alias bartną dictam Lewkowska ad ecclesiam Ruthenicalem tituli Beatae
 Virginis Mariae in Chrostowo lego. Acta sunt haec Vilnae, anno, die, quibus supra. Prae-
 sentibus his testibus nobiles Roman terrigena domini Simeoni(s) Słucki, Nicolao Piotro-
 wicz terrigena reverendissimi patris domini Alberti episcopi Vilmensis et succamerario
 suae paternitatis, Thoma de Sądecz praesbytero, Michno Nikłowicz, Havrilo Zenkowicz,
 30 Simeone Awostewicz, duce Alexandro Jedkowicz, Zawissa Alexandrowic, Petro Byk Ale-
 xandrowicz, et aliis fidedignis pluribus circa praemissa. In quorum omnium et singulo-
 rum sigilla nostra testimonium sunt appensa.

454.

(Wilno), 15 maja 1498.

85 *Jan wikarjusz i kustosz kustodji litewskiej wraz z braćmi konwentu fran-
 ciszkańskiego NPM. w Wilnie na Piaskach poświadczą, że otrzymał na budowę
 kościoła św. Mikołaja pięć kóp groszy szerokich od Piotra Radziwiłowicza pod-
 komorzego wielkiego księcia, doręczonych sobie przez jego kapelana, altarystę
 Andrzeja.*

40 *Or. Archiwum Kap. Kat. w Wilnie. Dokument papierowy, dobrze zachowany,
 22 X 13,7 cm, ze znakiem wodnym wyobrażającym węża na krzyżu, lekko splamiony z paru*

453. ¹ Chrostowo nieznane w ziemi mściławskiej; może to jednak omyłka kopisty zamiast Chwostowo, która to wieś leży nad rz. Wechrą, 2 mile na pn.-zach. od Mściławia (mapa Chrzanowskiego).

dziurkami na zagięciach, zresztą dobrze zachowany. — Pod tekstem w środku pieczęć wy-
ciśnięta przez papier, podłużna, ostroowalna, średnicy 65/35 mm, wyobraża ukrzyżowa-
nego Chrystusa, którego adornuje kłęcząca z prawej strony osoba; krzyż tkwi na górze
Kalwarji wśród kupy czaszek, u szczytu jego nad głową Chrystusa narzędzia męki Pań-
skiej; napis nieczytelny. — Zapisek na odwrociu: 2. Różne dawne sprawy Franciszkan-
skie (dwa razy powtórzone z w. XVIII).

Ego frater Johannes vicarius et custos custodie Lithvanie una cum suis discre|tis
fratribus ad Sanctam Mariam in Arena ordinis Minorum recognoscimus tenore presen-
cium, | nos accepisse sacram elemosinam pro edificatione sancti Nicolai a domino Petro
Radzwyłowycz¹ | vicecamerario magni ducis, quinque sexagenas latorum grossorum, 10
quas prefatas quinque sexagenas altarista Andreas, sacerdos sue curie, protunc manu
propria nobis porrexit et dedit. Datum ipso die Zophie anno Domini millesimo qua-
dringentesimo nonagesimo octavo, officii mei sub sigillo.

455.

Wilno, 8 czerwca 1498.

Wojciech biskup wileński, zatwierdzając akt założenia i uposażenia kościoła
parafjalnego w Poswołu w dystrykcie upickim przez Aleksandra wielkiego księ-
cia litewskiego (w Wilnie, 6 grudnia 1497 ob. wyżej str. 523 Nr 449), eryguje
kanonicznie tenże kościół i wyznacza granice jego parafji, rozciągające się na
dwie mile aż do granic biskupstwa miednickiego na rzeką Muszą, nadaje mu 20
immunitet; księdza Jana Grota, przedstawionego sobie przez wielkiego księcia,
instytuuje na plebana tegoż kościoła.

M. A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości, 49,5 × 30 + 7,5 cm,
pomięty, poplamiony, z kilku dziurkami na zagięciach. — Pieczęci brak, wisiała ona na
sznurku przeciągniętym przez dwie dziurki; nie było jej już w r. 1830, gdyż katalog Ar- 25
chiwum Kapituły z tegoż roku na str. 20 w dziale Przywilejów (N. 30) pod pozycją II
mówi o tym dyplomie, iż się znajduje w autentyku na pergaminie, o pieczęci nie wspo-
minając. — Inwokacja większemi literami z niewielkim prostym inicjałem, w którym za-
pisek ks. M. Herburta: NB. Transscriptum cum alijs privilegiis... (poniżej tąż ręką:) M. H.
Pod zakładką z lewej strony znak notarialny, wyobrażający na podstawie w kształcie 30
trapezu cztery stopnie, na których stoi pień drzewny z różą siedmiolistną na wierzchu;
na stopniach wyrazy: IESVS | NAZARENVS | Rex iudeorum: | MARIA ∞. — Na lewym
marginesie zapisek aktykacyiny: Anno Domini 1642 die 5 mensis augusti oblatae ad acta
cancellariae maioris M. D. L.** a venerabili capitulo Vilnensi (podpis zielonkawym atra-
mentem:) Albertus Stanislaus Radziwiłł, cancellarius MDL. mp. Na grzbiecie zapiski: 1) na 35
złożeniu wierzchniem ręką w. XVIII: 1498 (przekreślone czerwonym atramentem) Litterae
praesentationis et investiturae Joannis Grot, primi parochi ecclesiae Posvolensis per Al-
bertum episcopum Vilnensem, in quibus inseritur privilegium foundationis eiusdem ecclesiae,
datum a serenissimo Alexandro M. D. Litt. occasione quorundam fundorum, quos praefatus
parochus ad dictae ecclesiae usus ex propriis coëmerat. In quo privilegio in primis limi- 40
tes Posvolenses prout infra describuntur. Deinde conceditur Posvolensibus libera venditio
omnis potus simulque inhibitus omnibus circumquaque inhabitantibus in tribus miliaribus

454. ¹ Piotr Radziwiłłowicz, podkomorzy wielkksiążęcy litewski, namiestnik ejszyski,
zmarły 1500 (ob. Wolff J., *Senatorowie i dygnitarze WXL*, str. 295).

sub paena gravi intus contenta, ne quis audeat ullum potum per modum tabernae propinare. Denique eadem bona ecclesiastica libertate donantur et locus pro curia parochi donatur et assignatur A. 1498, *nżej monogram z liter T. S.*; 2) *na złozeniu wewnętrznem zapisek z r. 1753*: Anno 1498. Literae Rndmi Adalberti episcopi Vilmensis, quibus ecclesiam Poswolensem in parochialem erigit, limites circumscribit etc. Simulque litteras foundationis serenissimi Alexandri ducis Lithvaniae praeinsertas pro ecclesia Posvolensi a R. D. Groth primo postmodum parochio loci illius inante plantata factae (s) admittit ac approbat etc.; *tamże na dole tą samą ręką*: Connotatum A^o 1753 et productum; 3) *sygnatury*: a) Poswol z Fascykułu 1-go sub Litt. aa. N° 1mo, Roku 1498 przed festem S-ey Troycy (ręką w. XIX), b) *na złozeniu wierzchniem*: N° 15 (przekreślone) podtem N° 1 (w. XVIII), c) *u góry* Litt. A., d) *czerwonym atramentem* N° 41 (w. XIX), e) *na złozeniu spodniem z w. XVIII*: N° 9 (przekreślone).

Kop. 1. Lib. I z k. CLXIII—CLXIII i CLXIV—CLXV (w transumpcie króla Zygmunta I z 4 lipca 1530). — 2. Lib. II str. 45—49 nr 15. — 3. Tamże str. 55 i 60 (w transumpcie jak wyżej). — 4. Lib. III k. 54—57. — 5. Tamże str. 60 i 64 (w transumpcie jak wyżej).

Reg. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 82.

Uw. O stosunku kopjarzy do oryginału ob. wyżej Uw. przy dokumencie z 6 grudnia 1497 str. 523 Nr 449.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Albertus Dei gratia episcopus Vilmensis significamus tenore presencium universis et singulis | quibus expedit, presencium notitiam habituris: Quomodo serenissimus et illustrissimus dominus et dominus noster Alexander Dei gratia magnus dux Lithvanie, Russie, Samogithie^a etc., volens et | cupiens divinum^b cultum adaugere, sibi sueque^c anime eternam facere memoriam in perpetuum, fundavit et dotavit ecclesiam in Poswolye^d in districtu Vpythensi^e propter longam distanciam eclesiarum aliarum, | et presertim ne aliqua negligencia ex parrochialibus aliis in administracione spiritualium committeretur. Ad quam quidem ecclesiam et eius novam fundacionem et dotacionem sua^f ducalis maiestas nobis honorabilem Joannem Groth actu presbiterum presentavit, post cuius quidem oblacionem predictarum litterarum presentatarum^g nos ipsum per impositionem manuum nostrarum investivimus et instituimus ad eandem ecclesiam, prout hoc docuit officium nostrum pastorale, petens prefatus plebanus et primus successor eiusdem ecclesie, quatenus eiusmodi^h ecclesiam parochialem noviter fundatam in Poswolye erigeremus fundumque eius et dotacionem, sic prout in privilegio fundacionis continetur, ratificaremⁱ et erigeremus. Cuius quidem privilegii tenor sequitur et est talis.

Następuje tekst dokumentu Aleksandra wielkiego księcia litewskiego, wydane w Wilnie d. 6 grudnia r. 1497 (ob. wyżej str. 523 Nr 449).

Nos itaque Albertus episcopus Vilmensis prefatus, attendentes suprascripti domini Joannis Groth plebani in Poswolye petitiones esse iustas et rationi consonas, ecclesiam in Poswolye in honorem Omnipotentis Dei atque¹ Concepcionis Gloriosissime Virginis Marie sanctique Joannis Baptiste patroni dicte ecclesie et Omnium Sanctorum sic ut premissum est constructam, fundatam et dotatam auctoritate nostra ordinaria in parrochia-

455. ^a Samogitie Lib. I ^b eximium Lib. I ^c sibi et sue Lib. I ^d Poswolie Lib. I, Poswolie Lib. II, Posuole Lib. III ^e Vpythensi Lib. I, Vpitiensi Lib. II, Vpitiensi Lib. III ^f eius Lib. I
45 ^g presentacionis Lib. I ^h huiusmodi Lib. I ⁱ et Lib. I

455. ¹ Ob. objaśnienie wyżej na str. 523 Nr 449 przyp. 2. ² Ob. objaśnienie wyżej tamże przyp. 1. ³ Taki akt prezenty wielkksiążęcej nie jest znany.

lem erreximus ac erigimus in perpetuum, eam ab aliis parrochialibus ecclesiis circumcirca existentibus sic limitantes, distinguentes et circumscribentes, quia videlicet in episcopatu diocesis nostre Vilmensis extendet se ad duo miliaria et usque ad granicies episcopatus¹ Mednicensis fluvii Pomusscha^{k4} limites eadem ecclesia est habitura; sic¹ quoque ab aliis distinctam decernimus perpetuo fieri fontemque baptismalem et omnium sacramen-
torum administracionem iuxta iuris consuetudinem aliarum ecclesiarum parrochialium
normam deinceps haberi et conservari. Propterea quoque omnia et singula suprascripta
ad eandem ecclesiam donata et in futurum donanda, augendaque tam in bonis terrestri-
bus quam decimis et hominibus confirmamus, ratificamus et roboramus, unientes, invi-
scerantes et incorporantes. ea immunitati ecclesiastice libertatis, prout unimus, incorpo-
ramus et invisceramus, decernentes ea robur perpetue firmitatis obtinere tenore presen-
cium mediante. In cuius rei testimonium sigillum nostrum¹ est subappensum. Actum et
datum Vilne, feria sexta ante festum Sancte Trinitatis anno Domini millesimo quadra-
gentesimo^m nonagesimo octavo. Presentibus ibidem honorabilibus et nobiles Martino
de Posnaniaⁿ notario curie nostre, Abraham capellano, Joanne Stawyany marsalco^o, Ja-
cobo Balinski^p magistro coquine curie nostre, testibus circa premissa fidelibus dilectis
et fidedignis.

(Znak notarialny). Et ego Stanislaus Nicolai de Posnania clericus Posnaniensis¹ dio-
cesis, sacra apostolica auctoritate notarius publicus, quia predictis omnibus et singulis,
dum sic ut premittitur agerentur et fierent, una cum prenomminatis testibus presens interfui,
eaque omnia et singula premissa sic fieri vidi et audivi, ideo presens publicum instru-
mentum manu alterius notarii fideliter scriptum, me tunc aliis occupato negociis, confeci
et in hanc publicam formam redegii, signoque et nomine meis solitis et consuetis una
cum memorati reverendissimi domini episcopi Vilmensis sigilli appensione communi
in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum rogatus et requisitus. —
(Poniżej tąż ręką:) Idem Stanislaus qui supra manu propria me subscripsi.

456.

Horodziłów, 9 września 1498.

Bohdan Raluczewicz dziedzic Semkowa i Horodziłowa oraz Anna Rurkowa, Anubówna wraz z swymi synami Szambą i Bohdanem, tudzież Stanisław Anubowicz i tegoż brat Jerzy, kolatorowie kościoła w Horodziłowie pod wezwaniem Bożego Ciała, po zejściu plebana Andrzeja przedstawiają Wojciechowi biskupowi wileńskiemu aktem prezenty księdza Jakóba z diecezji pockiej.

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin cienki, 20,6 × 16 + 2,3 cm, na zagięciach, zwłaszcza w dolnym, w kilku miejscach dość zatarty. — Z dwóch pieczęci pozostała druga, wisząca na pasku pergaminowym, wyciśnięta w czarnym wosku, okrągła, średnicy 20 mm, w dolnej części odlupana, w widocznej tarczy znak zagnieciony, z napisu otokowego po lewej stronie ślad niespełna dwóch liter. — Na odwrociu zapiski: 1) u góry ręką współczesną: Littera presentacionis; 2) dawniejsze zapiski miejscowości i roku w zło-

455. ¹ Lib. I przestawia te dwa wyrazy ^k Pomuscha Lib. I, Pomusza Lib. II, Pomussia Lib. III ^o Staviani marszałko
^l presentibus dodaje Lib. I ^m quadringentesimo Lib. I ⁿ Poznania Lib. I ^p Kalinski Lib. I

456. ^k Właściwie Musza, rzeka w północnej części województwa trockiego, która płynie z Szawelskiego w kierunku wschodnim aż do okolic Poswola, poczem, po przyjęciu Ławeny, zwraca się ku północy jako Aa kurlandzka.

zeniu wierzchniem wyblakły; 3) z w. XVII tamże różnemi rękami: Praesentatio ad Ecclesiam in Rudziłowo (poprawione inną ręką z pierwotnego Horodziłowo) — 58 — Rudziłow — 1498 (uwydatnione późniejszą ręką); 4) z w. XVIII po jednej stronie: Horodziłow — 1498, po drugiej inną: Dek: Radoszkow. Horodziłow. NB. praesenta na plebanią, poprzednio zaś powtórzona data 1498.

Reverendissimo in Cristo patri domino et domino Alberto, Dei et apostolice | sedis gracia episcopo Wilnensi, debitam reverenciam, obedienciam pariter | et honorem. Reverendissime in Cristo Pater. Quia vacante eclesia in | Radzylovo tituli sacrosanctissimi Corporis Christi per obitum olim domini Andree plebani antecessoris ego Bohdanus 10 Ralvczeyycz heres de Semkovo et de Radzylovo¹ et ego Anna Rurcova Anubowna una suis cum filiis videlicet Szamba et Bohdan et nos Stanislaus Anubowicz cum fratre suo Georgio discretum patrem (Jacobum)^a actu presbiterum diocesis Plocensis tanquam veri dicte eclesie colatores Vestre Reverendissime Paternitati duximus presentandum et presentamus in hiis scriptis per presentes; supplicantes, quatinus Vestra Reverendissima 15 Paternitas dignetur prefatum Jacobum ad prefatam eclesiam misericorditer instituere et investire, regimen temporalium et administracionem spiritualium sibi in eandem comitentes, prout ad Vestre Reverendissime Paternitati[s] officium pertinet et dinoscitur [pertinere]. Et super eminens testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum et datum in Radzylovo, die solis nona mensis septembris anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo.

457.

Owruccz, 7 października (1498).

Aleksander wielki książę litewski, na przedłożoną sobie skargę ludzi kanonicznych w Horodźcu Maczka i Iwana z ich towarzyszami, zakazuje ludziom 25 swoim z Choczyna (Choczypiańskim) Zacharemu i Onyssymowi i ich towarzyszom nachodzić ziemię tamtych Whal i zniewalać ich do dawania kunicy grodowi kijowskiemu.

Or. brak.

Kop. Lib. I k. LXXIX z nagłówkiem: Littere iudiciales capituli Vilnensis de terra 80 contra Regie M^{ta} homines i dopiskiem ręką w. XVI: super Camyenez, a ręką w. XVII: in Kamienszczyzna.

Alexander s Bozey lasky wyelky xyadz lytewsky, zmoyczky etc., patrzalysmy na to: Staly przed namy oblycznye, zalowaly nam ludze canoniczcy Horodczanye¹ na ymyą Maczko a Ivan y swoymy thowarzyszmy, na ludzy nasze Choczypyanskych² na Zacharyą a na Onyssyma y na ych thowarzysze, ysz ony poczaly byly wstempowacz w ych zyamy na ymyą Whal³. Y na tho Zacharia a Onyssym y samy przed namy powyadaly,

456. ^a w tekście opuszczenie tego wyrazu zaznaczone znakiem ||

456. ¹ Pierwotnie Radziłowo, następnie Horodziłow, ob. objaśnienie na str. 198 Nr 174 przyp. 1; tuż obok (na pn.) położona osada Senkowoszczyzna, odpowiada wyżej wspomnianej wsi 40 Semkovo.

457. ¹ Horodziec, wieś w Owruckiem we włości kamienieckiej, starym majątku kapitulnym, 40 km. na zach. od Owruccza. ² Zapewne mowa tu o ludziach z Choczyna, wsi nad Uborcią, 3 mile na pn.-zach. od Horodźca. ³ T. j. zapewne Uhał, miejscowość nieodgadniona (nazwy Uhał, Uhle, Uhoł, Uhły dość częste na Rusi podnieprskiej i poprypeckiej, ob. Słownik Geogr. sub voce).

ysz kak ony s tymy Horodczany pospolu sluzylu ku Kyowv, y ony s nymy w thą syąmyą Halo wstempowaly a s tego na grod kunyczą placzylu; a gdy ony s tą zyąmyą dostały szyą canonicom, yno ym w thą zyąmyą nye kazano wstempacz szyą przez graniczą, y ony chczyelybi tymy rasy po dawnemv s nymy pospolu w tą szyąmya chodzycz a canonicom s tego kunyczą dawacz. Y my tego opatrzywszy ludzem naschym Zachary a Onyssymv y ych thowarzysszom nyekazalysmy w thą zyąmyą wstempacz szyą, niszly czy ludze canoniczy mayą thą zyąmyą dierzecz po pyruemv. Pysan w Owrażczam, octobra syodmy dzen, indiciei pyrwey.

458.

(Oszmiana), 1498.

Porusza Wasylkowa wraz z córkami sprzedaje konwentowi franciszkańskiemu w Oszmianie łakę w Pugipina za dwie kopy groszy szerokich.

Or. papierowy ale już bez pieczęci istniał jeszcze w r. 1585 (Reg.).

Reg. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, Inventarium franciszkanów oszmiańskich z 8 marca 1585 na k. 6 z sygnaturą dokumentu: A. 21, treści następującej: Domina Porusza Waszylzowa (s) cum filiabus vendit pratum in Pugipina pro duabus sexagenis latourum. In papyro, sigillum cecidit, anno 1498.*

459.

(Oszmiana), 1498.

Niejaka Felicja zapisuje klasztorowi (franciszkańskiemu) w Oszmianie dwu ludzi.

Or. brak; istniał on jeszcze w r. 1585 i był na papierze bez pieczęci (ob. Reg.).

Reg. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, Inventarium franciszkanów oszmiańskich z 8 marca 1585 na k. 6: Exemplum literarum dominae Feliciae lega(n)tis duos homines monasterio Ossmianensi. In papyro sine sigillo, anno 1498 oraz sygnatura: A. 22.

460.

B. m., (1498).

Aleksander wielki książę litewski, za radą Wojciecha biskupa wileńskiego i kapituły jego tudzież dostojników duchownych i świeckich Wielkiego Księstwa, oraz za zgodą wszystkich Rusinów ziemi połockiej tak rycerstwa jak i stanu plebejskiego, nadaje braciom mniejszym zakonu św. Franciszka zwanym bernardynami, pracującym gorliwie około przywiedzenia Rusinów schyzmatyckich do jedności wiary Kościoła rzymskiego, miejsce pod zamkiem swoim w Połocku, którego położenie i rozciągłość dokładnie oznacza, obok rzeki Połoty w stronę kościoła św. Ducha, na wybudowanie kościoła ku czci Boga Zbawiciela i NPM. a pod wezwaniem ŚŚ. Franciszka i Bernardyna, klasztoru i zabudowań jego, jakoteż założenia ogrodów i potrzebnych oficyn.

458. * grossorum dopisane ręką X. M. Herburtia

Or. brak.

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, Metr. Kor. ks. 20 k. 173'—174 pod nagłówkiem: Ecclesie et monasterii in Poloczko. Wpisany był ten dokument do Metryki Koronnej w początkach lutego (w najbliższych dniach po Matce Boskiej Gromniczej) r. 1504, jak świadczą daty wpisów najbliższych aktów poprzedzających i następujących (4 i 5 lutego) w tejże Metryce.

Reg. 1. Memoriale, ord. Fratrum Minorum a Joanne de Komorowo l. c. str. 282: Locus Polocensis XXIII in ordine susceptus sub venerando patre Ladislao de Gelnow, in secunda sui triennii electione, anno videlicet 1490 (sic), datus emptusque (quia arces domusque diversorum ibi erant hominum) per illustrissimum principem Allexandrum magnum ducem Litwanie, in quo loco primus gwardianus institutus est pater Leo de Lanczvd... qui mansit ibidem... XV annis... z wiadomością o dalszych losach i trudnościach konwentu połockiego w najbliższych potem latach. — 2. Annales Minorum auctore P. Luca Waddingo T. XV (1492—1515) ed. 3 (Quaracchi 1933) str. 195 pod XLIII (w ed. I z r. 1736 str. 169 ten sam numer) z powołaniem się na Mon. MSS. Prov. Polon. (tj. Kronika Jana z Komorowa) i z podaniem pozytywnem o otrzymaniu tegoż miejsca i funduszu przez bernardynów w Połocku od Aleksandra wielkiego księcia litewskiego w r. 1498, przywilej zaś donacyjny tego księcia jako króla polskiego naznacza na rok czwarty jego rządów (= 1504), ale w miejsce zapowiedzianego tegoż przywileju zamieszcza przy końcu tomu (wyd. I str. 679, wyd. 3 str. 801) przywilej tegoż w. księcia Aleksandra z r. 1500 dla konwentu wileńskiego (ob. Memoriale w MPH. V 282 przyp. 3). — 3. Biblioteka XX. Czartoryskich rps nr 1775 (dawniej 5718/19) str. 1981/2 (dawn. k. III9) o założeniu tegoż konwentu jakoby w r. 1490 i dalszych jego losach aż do zajęcia Połocka w r. 1563 i zburzeniu konwentu przez Tatarów i Moskali, wzięte ex Actis A. R. P. Ordinis Bernardinorum; w końcu cytuje księgę Franciszka Gonzagi generała tegoż zakonu a później biskupa mantuańskiego de origine Seraphicae religionis parte 2da articulo: Provinciae Poloniae Conv. 23 (przytoczony również i przez Waddinga, l. c.). — 4. Ks. Sadok Barącz, Pamiętnik WW. OO. Bernardynów w Polsce (Lwów 1874) str. 343 ze wskazaniem fundacji w r. 1498 i dalszych losów konwentu ze wskazaniem jako głównego swego źródła rękopisu bernardynów krakowskich »Anagriphe« z r. 1651.

Uw. Wskazówka, że miejsce to w Połocku otrzymali oo. bernardyni w r. 1498, jest zapisek w jednym z rękopisów Biblioteki Seminaryjnej w Sandomierzu, ogłoszony przez W. Kętrzyńskiego w Mon. Pol. Hist. T. V (Lwów 1888) str. 1007 pod 9: Locus in Skape (= Skepe) susceptus est anno Domini 1499 et in Poloczko anno 1498 z słuszną uwagą wydawcy, iż mylnym jest rok 1490 podany w tekście wydania Kroniki bernardyńskiej Jana z Komorowa, jakoby już wtedy bernardyni otrzymali to miejsce w Połocku od w. księcia Aleksandra (ob. Reg. 1.). Dalszą wskazówką, przemawiającą za osadzeniem bernardynów w Połocku w r. 1498 jest nadanie Połockowi przywileju na prawo miejskie magdeburskie przez wielkiego księcia Aleksandra w tym samym roku 1498 d. 7 października w Trokach (Metryka Litewska ks. V zapisów wydał Łappo w Russkaja istoriczeskaja biblioteka T. XXVII [Petersburg 1910] kol. 701—706 nr 176). — Jedyne przekaz tego przywileju Aleksandrowego zachował się w Metryce Koronnej pod r. 1504 (ob. Kop.). Przypuszczać należy, że istotnie z polecenia króla wtedy na Sejmie piotrkowskim został wpisany do Metryki dla nadania większej powagi, zaczęła świadczyćby intytulacja wystawcy jako »króla polskiego« oraz trudności i sprzeczności, z jakimi spotykali się bernardyni przy osadzaniu się w Połocku ze strony Rusinów-schyzmatyków, o czym była żywa pamięć w zakonie (ob. Kronikę Jana z Komorowa w Mon. Pol. Hist. T. V 282/3 i 351).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quamquam ad principes catholicos tamquam de quodam virtutis debito pertineat, ut in locis suo temporalis sub-

iectis cultus divini procurent augmenta, singularius tamen illic, ubi populus rituum diversitate se fide orthodoxa scindit istud veluti sacrosancte fidei opus facere debeant patrocina, scilicet temporalis munificencie dextreque ducalisque sue impendendo sacras edes constituendo, erigendo atque dotando, frequentiasque personarum fidei sancte magistratum dirigencium huic ipsi populo ab ovili universalis Ecclesie se scindenti aggregando; quitquid autem hac ipsa salutari ratione constituerint, id uti pro sempiterni regis laude constitutum sit, ut perhenne robur obtineat, litterarum apicibus communire debeant et consueverunt. Proinde nos Alexander Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie, Prussie Samogithieque dominus et heres etc., significamus tenore presencium quibus expedit universis presentibus et futuris, harum noticiam habituris: Quomodo attendentes civitatem nostram Poloczko¹ magni ducatus nostri Lithuanie frequentias^a populi se a fide orthodoxa et universa Ecclesia per ritus erronei professionem scindentis inhabitare^b totam, nullamque hactenus inibi diligenciam adhibitam, per quam populus nobis quidem fidelis, sed in fide scismaticus ad unitatem fidei Ecclesieque Romane sensum et instructive reductus esset, non dubitantesque devotos ac religiosos Fratres Minores ordinis Sancti Francisci, velut in vinea Cristi vigilantibus^c lucubracionibus continuo laborantes, huic ipsi scismatico populo nobis fideliter subiecto ad salutem profuturos, de speciali gracia nostra reverendique in Christo patris domini Alberti episcopi Wylnensis et sui capituli consensu prelatorumque spiritualium et secularium Magni Ducatus nostri consilio, specialiter vero universis Ruthenis subditis nostris nobilibus et plebeis territorii Polocensis super id consencientibus, eos ipsos Fratres Minores cognomento Bernardinos ad incolatum civitatis predictae Poloczko vocandum, ipsosque propterea pro ecclesia ad honorem Dei Salvatoris nostri sueque Virginis et Matris Gloriosissime Marie ac ad veneracionem SS. Francisci et Bernardini, quorum ipsi Fratres regulas profitentur, erigenda ac pro monasterio, domibus, certis residenciis, habitacionibus, ortis, officinis, ceteris commoditatibus construendis et constituendis aream, locum atque sittum, qui est sub castro nostro in Poloczko secus fluvium Polotha, incipiendo a fluvio Polotha circa latus pontis et tenendo circumferencialiter iuxta viam sive stratam, que ducit de castro versus ecclesiam S. Spiritus, quousque perveniatur iterum ad supradictum fluvium Polotha, una cum prato nostro ibidem contento dandum et donandum duximus prout dedimus et donavimus ac damus et donamus tenore presencium mediante in perpetuum per ipsos Fratres suprascriptos nunc et in futurum existentes, locum, aream et sittum predictos una cum ecclesia, monasterio, domibus, habitacionibus et quibuslibet commoditatibus pro ipsorum pecculari necessitate per ipsorum industriam in eisdem loco, area et sittu constituendum, tenendum, habendum, possidendum et utifruendum pacifice tenore presencium mediante in ewm. Que omnia et singula premissa decernimus perpetuo valituros. In cuius rei testimonium sigillum Magni Ducatus nostri presentibus est subappensum etc.²

460. ^a frequentias *Kop.* ^b scindentis inhabitant *Kop.* ^c *Kop. vigibus* *można też czytać* *vigilibus*

460. ¹ *Polock, miasto nad Dźwiną przy ujściu Poloty, niegdyś stolica ksiąstwa.* ² *Najbliższa data z poprzednio wpisanego dokumentu jest: »Datum in convencione generali Pyotrko-
viensi sabbato in crastino Purificacionis Gloriosissime Virginis Marie anno Domini 1504«.*

461.

Wilno, 27 marca 1499,

Aleksander wielki książę litewski na prośbę Jana Grota plebana kościoła w Poswolu nakazuje Piotrowi Janowiczowi wojewodzie trockiemu i hetmanowi w. księcia litewskiego wprowadzić go w posiadanie czterech ziem, których nazwy przytacza, jako wieczyste uposażenie tejże plebanji.

Or. brak.

Kop. Lib. III str. 65 (w transumpcie Zygmunta I, wydanym w Krakowie 22 lutego 1536).

Uw. Jest to uzupełnienie uposażenia kościoła w Poswolu, dokonanego aktem w. ks. Aleksandra d. 6 grudnia 1497 (ob. wyżej str. 523 Nr 449) a zatwierdzonego przez Wojciecha biskupa wileńskiego d. 8 czerwca 1498 (ob. wyżej str. 532 Nr 455).

Aleksander Bożju milostju weliki knjazь litowskii, ruskii, żomoitski i inych, wewode trockomu hetmanu naszomu welikoho knjazja litowskoho panu Petru Janowiczu¹. Bil nam czolom knjaz Janъ Khrot pleban swolskii², sztoż bychmo emu dali czotyry zemli na imja Czczewicku, Radmisowicku, Sterkorowicku a Wyburycku k uposażeniu ljudei plebanii naszoe poswolskoe³ i twoja by milost eho w tye zemli uwezal weczno kъ kostelu, tak jako sja zъ starodawna w sobe maet. A tak przykazuem tobe, abys toho inaczei ne wczynil. Pisanъ u Wilni, meseca marca dwadcat semoho, inъdykta wtoroho.

462.

Wilno, 12 maja 1499.

Jan Piotrowicz marszałek Aleksandra wielkiego księcia litewskiego, spełniając ostatnią wolę ojca swego Piotra Janowicza wojewody trockiego i marszałka ziemskiego wielkiego księstwa litewskiego, zarządzoną przez niego fundację mansjonarji, składającą się z czterech księży mansjonarzy, ku czci NPM. w kościele (parafjalnym) św. Piotra apostoła we wsi Iwiu zatwierdza i eryguje: 1° określa obowiązki tychże mansjonarzy, a mianowicie śpiewanie codziennie kursu t. j. godzin kanonicznych o NPM. z dwiema mszami przez dwóch księży i odprawianie mszy przez dwóch drugich księży, nieśpiewających kursu, po śmierci zaś fundatora, jak w kaplicy wielkksiążęcej w katedrze wileńskiej, wraz z aniwersarzem na każde suchedni w roku; 2° jako uposażenie daje im, i to każdemu z nich rocznie: ośm kóp groszy, człowieka z czynszem i robocizną, dwadzieścia beczek żyta, dwa wieprzki, beczkę soli, tyleż ryb solonych i dwie miary surowego miodu, przyczem daje jak najszczegółowsze zarządzenie, z których dóbr i dworów swoich w Iwiu, Łachwi, Dąbrowsku i Łosku i w jakiej ilości mają być płacone i oddawane wymienione daniny przez wszystkich następných właścicieli.

461. ¹ Ob. o nim wyżej na str. 452 Nr 392 przyp. 2. ² T. j. Jan Grot pleban kościoła w Poswolu; ob. wyżej objaśnienie na str. 523 Nr 449 przyp. 2. ³ Poswol ob. objaśnienie wyżej na str. 523 Nr 449 przyp. 2.

cieli; wreszcie 3° fundację tę oddaje pod kościelną opiekę biskupowi wileńskiemu Wojciechowi.

Or. brak.

Kop. 1. Lib. I k. XCI—XCIV z nagłówkiem Fundacio quattuor mansionariorum in Gywe. — 2. Cztery odpisy z tego kopjarza na luźnych arkuszach z różnych lat w. XVII. Dwa pierwsze są odpisem urzędowego ekstraktu z tegoż kopjarza, wydanego za biskupstwa Abrahama Woyny pod jego pieczęcią przez X. Wawrzyńca Mocarskiego kanclerza diecezjalnego (cancellarius episcopatus Vilmensis); jedna z tych kopij zgorzała t. j. została wypalona częściowo; druga Copia zgorzałego extractu przepisana i w miejscach brakujących wypełniona inną ręką z Lib. I. Trzecia, sporządzona 12|V 1667 bezpośrednio z Lib. I (prout reperitur in libro stylo antiquo conscripto), pod pieczęcią kapitulną i z podpisem X. Tomasza Kazimierza Girskiego kanonika i prokuratora kapituły oraz Krzysztofa Gistowskiego Ś. T. Dra, publicznego i kapitulnego notariusza, na prośbę X. Stanisława Łążyńskiego dziekana raduńskiego, parocha iwskiego i duduńskiego; według zapisu na lewym marginesie pierwszej jej karty przedłożona ona była 14|XII 1668 w czasie wizyty generalnej, dokonanej przez Wojciecha Oborskiego kanonika pilyńskiego i dziekana pińskiego; na odwrociu w złożeniu wierzchniem błędnie: Extractum ex actis Consistorii Vilmensis, zamiast »ex actis Archivi Dioecesanii«. Odpis z niej sporządzony w r. 1671 należał również do plebana iwskiego.

In nomine Domini amen. Et quia omnes actus et negocia, que inter homines fiunt et aguntur, oblivione sepe numero pereunt et vanescunt, nisi litterarum immortalitate ac testium fidedignorum firmitudine perhennentur: Quare nos Joannes Pyotrowycz¹ marschalcus serenissimi principis et domini domini Allexandri magni ducis Lythuanie, Russie etc., memoran(tes) quomodo magnificus olim dominus Petrus Janowycz palatinus Trocensis et marschalcus terrestris magni ducatus Lythuanie², genitor noster charissimus, in gloriam et laudem Omnipotentis Dei et sue Matri Marie Intemerate Virgini mansionarios quattuor in bonis suis Gywe³ errexerat, fundaverat et statuerat. Et tandem erectione ipsa non confirmata munimentis litterarum morte preventus est, quare nos expressus Joannes Pyotrowycz eiusdem expressi magnifici domini Petri Janowycz olim palatini Trocensis filius, marschalcus eiusdem magni ducis Lythuanie, considerantes genitoris nostri charissimi opus pium, quod in remedium predecessorum et anime sue successorumque suorum fecerat et animo deliberato ordinaverat et instituerat, nolentes eiusdem genitoris nostri charissimi voluntatem ultimam in aliquo infringere, sed potius confirmare, exequi et approbare, hanc erectionem et fundacionem mansionariorum eorundem in ecclesia sancti Petri apostoli bonorum nostrorum in Gywe erigere presentibus voluimus, erigimusque et in perpetuum instituimus in laudem Omnipotentis Deo et sue Matri Sanctissime Virgini Marie, eo modo, quod presbiteri ad eandem mansionariam ordinati debent et tenebuntur cantare cursum Beatissime Virginis Marie, incipiendo a matutino usque ad nonam cum duabus missis, prima »Requiem« ante cursum, secunda cantabili voce, tandem vesperas cum completorio singulis diebus exnunc ac in perpetuum; vaccantesque mansionarii suis septimanis eorum quilibet seorsum per unam missam legere tenebitur et eadem etiam quando officia missarum nos ipsis legenda commiserimus, et hoc tan-

462. ¹ Jan Piotrowicz Montygierdowicz, syn Piotra Janowicza, wojewody trockiego i marszałka ziemskiego, marszałek dworu wielkksiążęcy (ob. o nim Boniecki A., Poczet rodów str. 185 i 187). ² Ob. o nim wyżej na str. 379 Nr 322 przyp. 2 i str. 452 Nr 392 przyp. 2. ³ Iwje ob. o tej miejscowości objaśnienie na str. 213 Nr 189 przyp. 2.

tum ad tempora vite nostre. Post decessum vero nostrum ex hac vita misse eedem pro anima nostra et predecessorum nostrorum ac successorum legitimatorum legi et haberi tenebuntur: quarum missarum prima ante, secunda post cursum eundem Gloriosissime Virginis Marie celebrabuntur, iuxta ritum et constitutionem capelle serenissimi principis magni ducis Lythuanie, Russie etc. ecclesie cathedralis Vilmensis sancti Stanislai; obligamus insuper eosdem dominos mansionarios nostros et eorum successores everterne, quod ipsi tenebuntur quattuor vigiliis quolibet anno decantare, pro singulis Quattuor temporibus anni cum pulsu campanarum pro defunctis omnibus predecessoribus nostris. Quibus expressis dominis mansionariis nostris, onera huiusmodi, ut supra scriptum est, ferentibus, presentibus et futuris in perpetuum, nos expressus Joannes Pyotrowycz eiusdem magnifici domini Petri Janowycz pye memorie natus et marschalcus magni ducis Lythuanie obligamur solvere cuilibet eorum per se octo sexagenas grossorum quolibet anno; item cuilibet ipsorum per hominem cum censu, labore et cum omnibus proventibus perpetue ascribimus; item cuilibet ex ipsis do per se viginti tunnas siliginis; item duos porcos vivos ac saginatos, tunnam salis, tunnam piscium salsorum; item duas thinas^a alias vsadki crudi mellis. Voluimus insuper ordinationem bonam presenti obligationi ad solvendum expressa solaria describen(do) bona nostra et curias nominatim, ex quibus census dicti mansionariis nostris solvi et extradi debent et tenebuntur ex bonis nostris Gywyte et duobus navigiis in flumine Nyemen; item de duabus tabernis in eadem Gywyte duodecem sexagenas damus et inscribimus perpetuo; item ibidem ex Gywyte viginti pullas siliginis, duos porcos pingues, tunnam salis in Laqua⁴ districtu nostro, decem sexagenas grossorum, octo thinas alias vszchatky mellis et quattuor tunnas piscium salsorum; item de duabus tabernis in Dambrowsko⁵ decem sexagenas grossorum de Nyeffuysza⁵, viginti tunnas siliginis, duos porcos vivos et tunnam salis; de Dambrowy⁵ viginti tunnas siliginis, duos porcos vivos et tunnam salis; de Lossko⁶ viginti tunnas siliginis, duos porcos vivos similiter perpetue inscribimus obligamurque cum successoribus nostris solvere, quorum consciencias exnunc coram districto Dei iudicio oneramus. Casuque eciam interveniente, quod absit, quod nos absque superstitibus legitimis Deus ex hac vita permiserit, extunc consanguineos nostros et eorum quicumque quoquomodo et iure bona nostra possiderint, eosdem similiter districte obligamus ad exolvendum expressa. Et ut nostra huiusmodi fundacio, donacio et ereccio plenius observetur, tuicionem huius fundacionis nostre brachio et tuicioni spirituali committimus et signanter in Christo patri et domino domino Alberto Dei gracia episcopo Vilmensi, successoribusque sue reverendissime paternitatis, ut sua paternitas et paternitates dignaretur et dignarentur huiusmodi nostram voluntatem, fundacionem, dotacionem iure suo spirituali tueri et defendere, ut huiusmodi nostra voluntas executata presentibus perpetuo observetur ad laudem et honorem Omnipotentis Dei, Matrisque sue Sanctissime Virginis Marie, et in salutem anime nostre, predecessorumque nostrorum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum Vilne, dominica infra octavas Ascensionis Domini anno eiusdem millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Presentibus ibidem reverendissimis et magnificis Alberto Dei gracia episcopo Vilmensi, Bartholomeo Kyyowyensi episcopis, Nicolao Radywyl palatino Vilmensi et cancellario magni ducatus Lythuanie, Stanislao Janowycz capitaneo Samogittiensi, Alexandro

462. ^a tunnas w kópjach s w. XVII

462. ⁴ Lachwa, dobra na Polesiu na lewym brzegu Prypeci, 20 km. na wsch. od Lunińca.

⁵ Miejscowość nieodgadniona. ⁶ Ob. objaśnienie wyżej na str. 213 Nr 189 przyp. 1.

duce Grodensi, Georgio magni ducatus Lythuanie marschalko, Georgio Paczowycz capitaneo Płoczensi et Joanne Mykolayowycz nato palatini Vilmensis et Alberto Gaschtolowycz et aliis pluribus fidedignis.

463.

Wilno, 1 lipca 1499.

Barbara Bohumiłowa z synami swoimi Mikołajem i Izajaszem Bohumilowiczami ojcu Janowi wikarjuszowi i braciom konwentu franciszkańskiego NPM. w Wilnie na Piaskach sprzedaje za sto kóp groszy szerokich ziemię swoją zw. Lorkowszczyzną, położoną obok drogi krakowskiej a graniczącą z ziemiemi miejskimi (m. Wilna) i zarazem kwituje z otrzymania gotówką kóp sześćdziesięciu, czterdzieści bowiem opuściła temuż konwentowi na rzecz potrzeby kościoła dla zbawienia dusz swoich rodziców i swojej oraz na koszta pogrzebu.

Or. brak; istniał jeszcze w drugiej połowie w. XVII z dwiema pieczęciami wiszącymi (ob. Kop. 1).

Kop. 1. Biblioteka Ord. Krasieńskich w Warszawie, rpis nr 244, zawierający kopjarz dokumentów miasta Wilna z drugiej połowy w. XVII; na k. 6—6^r jest ten akt z nagłówkiem: Venditio terrae Lorkowszczyzna dictae per Barbaram Bohumiłowa et filios eius in personam RRPP. Franciscanorum conventus Vilmensis anno 1499 feria 2da in vigilia Visitationis BMV., latine scripta N° 16 (przekreślone i napisane 15). Przy końcu tekstu uwaga tą samą ręką: Apud hanc venditionem duo sigilla appensilia. — 2. Biblioteka hr. Branickich w Suchoj, rpis nr 29, będący kopją z w. XVIII Kop. 1; dokument niniejszy, mieszczący się w nim na str. 99—100 pod nagłówkiem jak wyżej, zawiera kilka błędów. — 3. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 31, odpis sporządzony z Kop. 2 przez Wincentego Korotyńskiego w Wilnie przed r. 1866, jak objaśnia późniejszy zapisek na k. 32.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ego Barbara Bohumiłowa cum filiis meis Nicolao et Isaia Bohumilowicz tenore praesentium recognoscimus et notum facimus praesentibus et futuris, quibus expedit generaliter universis, quia terram nostram Lorkowszczyzna^a dictam retro columnam Lugsanowa^b nuncupatam, penes stratum Cracouiensem in sinistra manu iacentem, cum metis et graniciebus terrarum^c civitatis limitantem religiosis et devotis patri Johanni vicario et fratribus totius conventus ordinis sancti Francisci ecclesiae et monasterii Beatissimae et Gloriosissimae Mariae Virginis in Arena Vilmensi situatam, pro centum sexagenis latorum grossorum vendidimus et eiusdem venditionis titulo unanimes voce, non compulsi neque coacti, sed nostra spontanea bona voluntate maturoque nostrorum amicorum consilio praehabito, eandem terram cum omni iure, proprietate et dominio cum omnibus pertinentiis, metis, graniciebus, agris cultis et incultis, pratis, rubetis, nemoribus, silvis, mericis, aquis, rivulis, stagnis, piscinis, lacubus, aquarum decursibus, nullis penitus exceptis neque excipiendis, prout nos et pater noster Bohumil necnon antecessores nostri hactenus tenuerunt, praefatis patri vicario et fratribus ac ipsorum successoribus perpetualiter alias obel resignavimus et praesentibus resignamus, per eosdem ac ipsorum^d successores pro usu totius conventus nunc et in aevum abs^e omni impedimento iuris cuiusque aequali modo ut prae-

463. ^a Larkowszczyzna Kop. 2 i 3 ^b Lugsunowa Kop. 2 i 3 ^c terram Kop. 2 i 3 ^d eorum Kop. 2 i 3 ^e tak w Kop. 1, absque Kop. 2 i 3

scriptum est tenendum, habendum, possidendum, vendendum, commutandum et in usus placitos convertendum, cum potestate faciendi^a et commutandi. Insuper cognoscimus, quod pro eadem terra et bonis praescriptis ab eodem patre vicario et fratribus sexaginta latorum grossorum in promptis percepimus et quadraginta sexagenas ob^t salutem parentum nostrorum et animarum nostrarum et causa sepulturae ab antiquo tentae pro ecclesia et necessariis propter Dominum dimisimus. Huius rei in testimonium sigillum paternale nostrum Bohumili piae memoriae cum sigillo domini Jachno advocati Vilnensis praesentibus sunt subappensa. Actum et datum Vilnae, feria secunda in vigilia Visitationis Mariae Virginis Gloriosae anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Praesentibus dominis Jachno, avvocato Vilnensi, Johanne signatore^e viceadvocato Brestensi, Joanne Hanusowicz praeconsule Vilnensi, Nicolao filio advocati, Martino Janzelewicz, Michno Andreiowicz et Blasio de Wartemberg^h notario, qui praesentia habuit in commisso.

464.

Wilno, 22 lipca 1499,

Aleksander wielki książę litewski na prośbę Walentego prebendarza ołtarza Witoldowego, którego przywilej uposażeniowy zaginął, po zasięgnięciu zdania o uposażeniu tegoż ołtarza u Wojciecha biskupa wileńskiego, zatwierdza w całej pełni dochody jego, a mianowicie: każdorazowy biskup wileński z racji pewnych posiadłości tegoż ołtarza jest obowiązany płacić prebendarzowi i jego następcom co kwartał pięć kóp monety bieżącej litewskiej; dwie karczmy ma mieć ten ołtarz wolne od daniny wielkoksiążęcej, jedną przy ulicy św. Jana, drugą w zaułku św. Bernardyna wraz z domkiem i ogrodem; od klucznika wielkoksiążęcego będzie dostawał prebendarz co roku miarę miodu a co tydzień świec czternaście; wreszcie mają dawać: ciwun co kwartał oznaczoną ilość jałowic, baranów i kur, swirzenny rocznie również wyznaczoną ilość polci słoniny, soli, masła, krup, prosa i grochu, horodniczy zaś też rocznie zamiast ryb cztery kopy monety bieżącej a co kwartał trzy garnce żyta.

Or. brak; znajdował się on w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej jeszcze w r. 1641 i był na pergaminie z pieczęcią zawieszistą, jak zapisuje »Spisanie przywilejow« Kapituły z tegoż roku na k. 1' w poz. 8 z podaniem znaku wyobrazonego na odwrociu dokumentu w postaci litery F potrójnie w środku przekreślonej.

Kop. 1. Lib. VI k. 138—139 z zapiskiem na marginesie Lectum Correctum. — 2. Lib. III str. 1—2 z nagłówkiem późniejszą ręką: Literae foundationis Altariae SS. Principis Vitoldi MDL. — 3. Lib. IV str. 89—92 z nagłówkiem: Renovatio privilegii super altare Vitoldi in ecclesia cathedrali Vilnensi (odpis z Metryki Litewskiej, ks. 213 k. 27). — 4. Fragment luźnej kopji z w. XVII|XVII w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej, prawdopodobnie bezpośrednio z oryginału, zachowany tylko w środkowej swej części, z zapiskami na odwrociu: Privilegium, niżej: Prebendarii arcensis ecclesiae N° 28 A^o 1499, jeszcze niżej: Altare Witowdi i sygnatura 8; wspomina o tym fragmencie katalog archiwum tejże Kapituły z r. 1828 wśród dokumentów na altarze na str. 77 pod nrem 17: 1449 (sic) Fundusz altaryi Witoldowskiej, nie cały w połowie (A). — 5. Luźna kopja z połowy

463. ^a ad Kop. 2 i 3^e wyraz wątpliwy^h Waltenberg Kop. 2, Valtemberg Kop. 3

w. XVII w temże archiwum na dwóch kartach folio w stanie nadniszczonym; jest to nie-
 dbale sporządzony odpis tegoż dokumentu z transumptu biskupa Benedykta Wojny (1600—
 1615) z zapiskiem przy końcu tekstu: Ex ipsomet originali de verbo ad verbum trans-
 sumptum est sigilloque Illmi et B̄dmi Dni Benedicti Woyna episcopi Vilmensis communi- 5
 tum. Andreas Ossowski consistorii notarius Vilmensis mp., oraz z zapiskami na odwrociu
 na złożeniu wierzchniem z w. XVII i późniejszymi, z których: Docent acta et privilegia,
 oraz do kamienic świadczą, w jakim celu odpis ten był sporządzony; druga połowa zło-
 żenia wewnętrznego wypełniona jest w w. XVIII notatą o uposażeniu prebendarza ka-
 plicy witoldowskiej według tegoż przywileju pt. Approbatio altaris Vitoldi; na złożeniu
 spodniem ręką w. XVII: Ziewroski (B). — 6. Ekstrakt urzędowy na luźnym arkuszu 10
 folio, sporządzony d. 18 sierpnia 1665 a wydany 15 października tegoż roku z aktów
 kapitułnych przez ks. Jana Woronowicza podówczas notariusza kapitułnego na prośbę
 ks. Krzysztofa Giszowskiego S. T. doktora, kaznodzieji królewskiego w katedrze wileńskiej,
 pod pieczęcią Kapituły; odpis ten w złożeniu lewem jest znacznie wygryziony przez myszy.
 Z zapisków na odwrociu w złożeniu wierzchniem ręką w. XIX zaznaczono: Al(t)arysta 15
 Witowdowski kaznodzieia katedralny. Zaznacza ten ekstrakt katalog tegoż archiwum
 z r. 1830 na str. 116 w fascykułe »Altarji Witoldowskiej« N° 4 pod pozycją 4 a na str. 71
 w dziale Praw i przywilejów na kamienice N° 4 pozycja 1 przy wzmiance o kopji tegoż
 przywileju dodaje, że druga karczna na rogu ul. Bernardyńskiej po lewej ręce, to teraz 20
 kamienice pod nr 152 i 153 a po prawej naprzeciwko domu altarji Gasztolda, teraz
 kamienice pod nr 143.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Alexander Dei gratia ma-
 gnus dux Lithuaniae^a, Russiae Samogitiaeque etc. dominus et haeres, significamus te-
 nore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris, harum^b notitiam ha-
 bituris: Quomodo veniens ad nostri praesentiam honorabilis Valentinus protunc prae- 25
 bendarius altaris, quod felicitis recordationis praedecessor noster Alexander alias Witowdus^c
 magnus dux Lithuaniae^a dotavit et de novo erexit, allegans diminutionem proventuum
 dicto altari per dotationem ipsam pertinentium, literas etiam^d dotationis ex inadverten-
 tia primorum praebendariorum perditas referens, petivit supplicatione facta erectionem
 et dotationem ipsam literis nostris communiri, ut proventus in sua integritate permanere 30
 possint. Nos igitur volentes praedecessorum nostrorum voluntatem et dotationem, quam
 pro ipsorum salute pio ac sancto proposito perpetuitatis intuitu reliquerant in sua firmi-
 tudine et robore conservare, requisivimus reverendum patrem dominum Albertum pro-
 tunc episcopum Vilmensem, si quovis modo litterae dotationis eiusdem et proventus ad
 sui notitiam pervenissent^e, qui tandem fatebatur litteras ipsas dotationis sibi aliquantum 35
 fuisse cognitatas et proventus, postea tamen propter certiore[m] antiquitatis memoriam non-
 nullis praebendariis ecclesiae eiusdem Vilmensis satis annosis super negotio eodem re-
 quisitis, id ipsum domino praesuli plenius declarabant^f proventus videlicet infrascriptos,
 quos etiam^g praefatus dominus praesul de speciali scientia et sufficienti informatione
 approbavit, quae nos etiam in sua firmitudine perpetuitatis robur volumus^h obtinere. 40
 Primo itaque quilibet episcopus Vilmensis dicto praebendario et suis successoribus quin-
 que sexagenas monetae ducatus nostri singulis quartalibus anni dare et plenarie solvere
 tenebitur, ad quodⁱ propter certas possessiones dicti altaris specialiter est obligatus.
 Duae demum tabernae eidem altari pertinebunt ab omni exactione nostra tabernaria

464. ^a Lithuaniae Lib. VI ^b horum Kop. z w. XVII ^c Vitoldus Lib. VI i Extr. ^d et Kop. 45
 z w. XVII ^e pervenisset Kop. z w. XVII i Extr. ^f declarabat Kop. z w. XVII ^g quas Lib. III
^h volumus Kop. z w. XVII ⁱ atque Kop. z w. XVII

liberae, una in platea S. Joannis penes tabernas plebani dictae ecclesiae, alia vero in vicoⁱ S. Bernardini¹ in acie sinistrae^k manus cum domuncula et orto¹ simul ex opposito curiae capellani Gastoldi sita. Dabit etiam quilibet claviger noster Vilmensis dicto praebendario et eius successoribus singulis annis mensuram mellis alias vsta^w unam cum media, qualibet vero hebdomada candelas quatuordecimⁿ cereas solitae magnitudinis; dabit insuper eidem praebendario praefectus curiarum^o Vilmensis alias tiwon^p singulis quartalibus anni tres vitulas^q et decem arietes cum duabus sexagenis gallinarum; factor vero noster seu officialis dictus swirzenny^r dabit praebendario praefato singulis annis duodecim pernas lardi, duo vasa salis, quatuor lapides butyri^s, duo vasa pultium et duo milei et unum vas pisi; officialis vero noster horodniczy^t dabit praebendario eidem singulis annis pro piscibus quatuor sexagenas monetae Ducatus nostri et singulis quartalibus anni tria vasa siliginis. Quae omnia ac singula suprascripta plenarie semper altaristae dicto et suis successoribus solvi et dari volumus perpetue et in aevum, sine quavis difficultate, negligentia aut protractione, ad quae in sua plenitudine exequenda successores nostros specialiter obligamus. In quorum omnium evidentius robur et firmitudinem maiorem sigillum nostrum praesentibus est^u subappensum. Actum et datum Vilnae, feria secunda ipso die S. Magdalенаe anno a Natali Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Praesentibus ibidem reverendis, magnificis, generosis et nobilibus domino Alberto Vilmensis et Martino Miednicensis ecclesiarum episcopis, Nicolao Radziwiłowicz palatino Vilmensi et Magni Ducatus nostri cancellario, Alexandro Jurgiewicz^v castellano Vilmensi et capitaneo Grodnensi, Joanne de Zabrzezie palatino et castellano Trocensi et^w Magni Ducatus nostri supremo marschalco, Stanislawo Janowicz^x capitaneo Samogitiensi^y, Joanne Litawor^z Novogrodensi et Slonimensi, Stanislawo Kiszka Lidensi, Alberto Kuczykowicz^{aa} Wolkoviensi^{bb} et Joanne Mikolaiowicz^{cc} in Wilkia^{dd} tenentariis et marschalcis nostris. Per manus magistri^{ee} Erasmi Vitellii^{ff} praepositi et canonici Vilmensis, secretarii nostri, qui praesentia habuit in commissis.

465.

Fatwiesk, 13 sierpnia 1499.

Uljana Duchna wdowa po Bartoszu Montolcie staroście bielskim, zapobiegając kłótniom, wyniknąć mogącym między jej krewnymi, zatwierdza poprzedni swój dokument ruski, opatrzony pieczęcią swego brata Daszka i swoją własną, a przekazujący służbę Helenie córce swojej przybranej, tudzież taką czyni ostatnią swą wolę: klasztorowi franciszkańskiemu w Wilnie, w którego kościele, w osobnej kaplicy obiera sobie grób, zapisuje trzy swoje czynsze, jakie ma u wy-

35 464. ⁱ vico w Kopjach ^k sinistra Kop. z w. XVII ¹ tak w Fragm. z w. XVI|XVII, wszystkie inne kopje mają orto ^m una Kop. z w. XVII ⁿ quatuordecim Lib. VI, cereas quatuordecim Kop. z w. XVII ^o curiae nostrae Lib. III ^p tiwon Lib. VI, tywun Kop. z w. XVII, tiun Extr. ^q vitulos Lib. III ^r Lib. VI pierwotnie Swirzen... poprawione drugą ręką na Swirzenny ^s butiri Lib. III i Lib. VI ^t horodniczy Lib. III ^u est praesentibus Lib. VI ^v Jurgiewicz Lib. III i Kop. z w. XVII ^w opuszcza Lib. VI, Kop. z w. XVII i Extr. ^x opuszcza Kop. z w. XVII ^y Samogitiensi Lib. III ^z Litaor Lib. VI, Lithaw Kop. z w. XVII, Litawor Extr. ^{aa} Kuczykiewicz Lib. VI i Kop. z w. XVII ^{bb} Wolkoviensi Lib. VI ^{cc} Mikolaiowicz Lib. VI, Kop. z w. XVII i Extr. ^{dd} Wilkia Lib. III ^{ee} magni Kop. z w. XVII ^{ff} Witellii Kop. z w. XVII

464. ¹ T. j. Zaulek Bernardyński.

mienionych osób, na pogrzeb ofiaruje pięć kamieni wosku, złożone już w klasztorze; Helenie bratanicy swojej a zarazem córce przez siebie przybranej oddaje cały sprzęt domowy i gospodarski, płótno i suknie niewieście, prosząc ją jako spadkobierczynię uniwersalną o pamięć o duszy swojej, wkońcu czyni pewne zapisy wnuczce swej Annie, córce Heleny.

5

Or. brak; istniał on jeszcze w połowie w. XIX, gdy zrobił z niego odpis ks. M. Herburt, podając, iż pieczęć oderwana a na wierzchu (= in dorso) arynga oblaty do Akt (biskupich) i poświadczenie jak następuje: Testamentum dominae Vlianae Duchna cum legatione pro Franciscanis Vilmensibus (ob. Kop.).

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 9—9'; jest to odpis sporządzony ręką ks. M. Herburt.

In nomine Domini amen. Cum humane consideracionis discreta provisio ex actis preteritis ad futurorum ordinationem sumit exordium, proinde ego Vliana Duchna olim magnifici Barthosch Montolt capitanei de Bielsko relicta¹, volens exitum vite mee piis operibus de bonis michi a Deo collatis provenire et ut omnia certo ordine ante tempus venturum distinguantur, ne dissensiones inter consanguineos meos quoquomodo orientur, per quas mee causaretur detrimentum anime, sana corpore et compos rationis mee, non aliquo devio seducta, sed maturo consilio super hoc habito, si me de hac vita migrare contigerit, extunc priores litteras meas Rutenicales confirmando et roborando, que littere Daschkonis fratris mei sigillo et meo sunt munite, que in (se)^a continent familiam legatam et ascriptam Helene filie mee adoptive et alia plura, hoc facio finale testamentum seu ultimam voluntatem: Primum commendo spiritum meum Creatori celi et terre et Beate Virgini Marie totique celesti gerarchie et fidem meam inviolatam. Item eligo michi sepulturam in capella templi Beate Virginis Marie Vilne claustrum Fratrum sancti Francisci, cui lego super domino Stanislao septem sexagenas census mei veri. Item lego et ascribo eidem claustro duodecim sexagenas super domino Vasyl capitaneo Wlodymirensi ratione argenti per me sibi invadiati tentas. Item lego et ascribo triginta sexagenas eidem claustro super dominis Georgio et Jacobo Montoltovyczi, quas eorum frater dominus pie memorie Stanislaus apud me accomodaverat. Item pro sepultura quinque lapides cere in claustro iam reposito; item Helena filia mea adoptiva funeralia exequetur et exequi tenetur. Item eidem Helene filie adoptive mee, Bohdani fratris mei nate, lego et ascribo omnia supellectilia, lodices, scabellaria, contexturas alias z a p o n y, pulvinaria, scutellas, coclearia et ciphos argenteos, et omnia utensibilia domus quocumque nomine censentur, equos, currus, caldaria, telam omnem, mensalia et omnes vestes mulierum. Lego^b insuper dicte Helene filie mee adoptive familiam hanc: (Obnuphrum)^c Stepaniecz filium Bvschna, Lucaniecz Starj dictum cum eius fratre, Mykytam Cunkowycz cum Blasio et Nicolao filiis suis, Szuck filium Szebrach. Et in hac familia mea propria ...^d nullus consanguineorum meorum eam audeat impedire, quia mea propria, mee dotis et quedam empta. Item cista(m)^e in claustro Beate Virginis Marie Vilne reposita(m)^e cum suo contento filie mee adoptive prenominate lego. Item lego et ascribo dicte filie mee adoptive Helene generaliter omnia et singula, ita quod generalitas non repugnet specialitati, et (esse) quecumque mea poterint, que tamen mee anime obligabi-

465. ^a dopisane przez ks. Herburt ^b etiam dopisał ks. Herburt ^c w nawiasie w Kop. ^d luka w tekście na jeden wyraz; na marginesie ks. Herburt napisał drineya ^e cista — reposita Kop.

465. ¹ Ob. o nich Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 187/8.

45

tur memor esse diebus vite sue. Item Anne nepoti mee filie Helene mee adoptive prenominate lego et ascribo hanc ...^f Gnieszne natam mulieris Capre dicte filiam Wolczkova de Curi...^g cui...^h ritum suum serviant laboribus suis deputatis. Item hec omnia legata et ascripta ...ⁱ ita firma temporibus eviternis esse volo. Violatorem autem temerarium huius testamenti ...^j ad iudicem vivorum et mortuorum. In quorum omnium et singulorum robur et ...^k sigillum meum consuetum presentibus est subappensum. Datum et actum in Jatwietsko, feria tertia ante Assumptionem anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Presentibus ibidem nobiles et discretis Stanislao (et) Venceslao de Lyaczke Ondruskowyczi dictis, Stanislao (et) Nikolao Musyczi, Paulo de Lyda, Stanislao de Gonyecz, de Sczutino presbitero^k, aliisque quam plurimis. — Silvanus in Sczucino curatus scriptor huius.

466.

Rzym, 5 października 1499.

Papież Aleksander (VI) na prośbę Wojciecha biskupa wileńskiego, przedkładającą częste wypadki uwalniania przez sądy świeckie w WKs. Litewskim winnych (i to nawet Rusinów i schizmatyków) zabójstw księży i kleryków oraz wykroczeń przeciw immunitetowi Kościoła, przez którą to bezkarność wzrasta ilość zbrodni księżobójstwa, i przeciw wolności kościelnej, udziela temuż biskupowi jak i następcom jego moc chwytania, więzienia i karania przez urzędników swoich świeckich winnych przestępstw powyższych i ich współników według praw i zwyczajów istniejących w temże Wielkiem Księstwie, nie wyłączając kary śmierci.

Or. brak.

Kop. Lib. I z k. CXLIV—CXLVI z nagłówkiem: Bula brachii secularis adhibicionis episcopo Vilmensi in presbitericidas et alios nephandos et scelestos.

Wyd. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. II str. 31/2 z nagłówkiem: Breve Aleksandra VI pap., nadające biskupom wileńskim prawo miecza (z Lib. I).

Reg. X. Fijałek J., Uchrześcijanienie Litwy przez Polskę str. 263 z przypisem 1.

Uw. Ani ks. Kurczewski ani ks. Fijałek nie podnosili co do autentyczności tej bulli żadnych wątpliwości. Współwydawca jednak niniejszego Kodeksu pragnie zwrócić uwagę na tę dziwną okoliczność, że nie ma śladu w archiwach kościoła wileńskiego oryginału bulli, nie znalazł też mimo pilnych poszukiwań tego aktu w Regestach Watykańskich, co dziwniejsze zaś, nie ma kopji tego aktu ani w Aktach Kapituły Wileńskiej, gdzie na początku I Tomu zamieszczono odpisy wszystkich ważniejszych bull i brewiów papieskich z tego czasu, ani w Kopjarzu rzymskim Erazma Ciolka, ani wreszcie w żadnym innym kopjarzu katedry wileńskiej poza Lib. I, który zawiera, rzecz szczególna, jedyny przekaz tego bądź co bądź pierwszorzędnej wagi aktu. Sprawa wymaga wobec tego dalszych badań, w związku z analogiczną bullą tegoż papieża z 23 VI 1501 (Ad compescendos conatus); ob. niżej pod tą datą. (Wl. S.).

Alexander episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ex debito pastoralis officii tenemur cura pervigili semper intendere, ut persone ecclesiastice

465. ^f luka w tekście na 3—4 wyrazy a na marginesie uwaga ks. Herburta: »plama od wilgoci na pergaminie zatarta, wszystkie litery opuszczone« ^g luka w tekście na 2—3 wyrazy ^h luka na 1—2 wyrazy
ⁱ luka na 1 wyraz ^j luka na 3—4 wyrazy ^k presbyteros Kop.

a cunctis ingruentium malorum ac turbacionum^a emergentium liberentur incursibus, ut repressis excessibus quiete divinis possint reddi beneplacitis apciores. Sane pro parte venerabilis fratris nostri Alberti episcopi Vilmensis nobis nuper exhibita peticio continebat, quod laici eciam Rutheni et scismatici^b ducatus Lithuanie Vilmensis diocesis quam plura inibi presbitericidia^c et excessus contra immunitatem ecclesiasticam retroactis⁵ temporibus perpetrarunt et in dies perpetrare ac ipsius diocesis presbiteros et clericos persequi et passim inhumaniter interficere non erubescunt, eo quod iudices seculares^d illarum parcium^e presbitericidas^f et alios criminosos^g excessus et crimina huiusmodi perpetrantes intactos et impunitos ad curiam episcopalem remittere consueuerunt, et quia episcopus Vilmensis pro tempore existens eos, prout cuiuscunque qualitas delicti¹⁰ exigerit, debita pena punire non valet, ipsi presbitericide^h et alii eorum exemplo confidentes se debita pena puniendos non esse ad mala continue procliviores reddunturⁱ. Verum si statueretur et ordinaretur, quod ipse Albertus et episcopus Vilmensis pro tempore existens tam presbitericidas^f quam alios presbiteros et clerum invadentes^j, nec non libertatem et immunitatem ecclesiasticam violantes, ac alias^k in premissis culpabiles¹⁵ per baillinos et officiales suos, ad id per eum pro tempore deputandos, incarcerari^l ac iuxta leges et statuta illarum parcium^e, prout cuiuscunque qualitas delicti exigerit^m, eciam sanguinis et mutilacionisⁿ membrorum ac ultimi suplicii penis punire et ad actua-

lem execucionem contra eos procedere posset, ipsi presbitericide et alii criminosi, quos Dei timor a malo non revocat, saltem metu pene a premissis verissimiliter retraherentur²⁰; quare pro parte dicti Alberti episcopi nobis fuit humiliter supplicatum, ut predicta statuere et ordinare aliasque in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur excessus huiusmodi cohiberi ac presbiteros et clericos Deo puramente servire posse cupientes, ipsumque Albertum episcopum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sentenciis^o, censuris et penis a iure²⁵ vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit ad efectum presencium duntaxat consequen(dum) harum serie absolven(tes)^p et absolutum fore censent(tes)^q, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod tam Albertus quam pro tempore existens Vilmensis episcopus quoscunque presbitericidas immunitatem ecclesiasticam violantes et criminosos predictos ac illis auxilium, consilium et favorem prestantes, per eorum baillinos et off(iciales) laicos, tam in civitate Vilmensi quam dicta diocesi duntaxat pro tempore deputandos, capere et carceribus mancipare ac iuxta leges et consuetudines parcium^e predictarum, prout cuiuscunque qualitas delicti exigerit, eciam sanguinis et mutilacionis membrorum ac ultimi suplicii penis huiusmodi absque metu irregularitatis, punire libere et licite valeant, dummodo dilecti filii moderni pro tempore³⁵ existentis ducis Lythuanie ad hoc expressus accedat assensus, auctoritate apostolica tenore presencium statuimus. Non obstantibus constitutionibus et ordinacionibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ego omnino hominum liceat hanc paginam^r nostre absolucionis et statuti infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri et⁴⁰ Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno Incarnacionis Dominice millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, tercio nonas octobris, pontificatus nostri anno octavo.

466. ^a turbarum *Wyd.* ^b schismatici *Wyd.* ^c parricidia *Wyd.* ^d powtórzona dwa razy w *Kop.*
^e provinciarum *Wyd.* ^f parricidas *Wyd.* ^g *Kop. stale pisze tu i niżej erumnosos* ^h parricide *Wyd.* ⁱ reddentur *Wyd.* ^j iniuriantes *Wyd.* ^k alios *Wyd.* ^l incarcerandi *Wyd.* ^m exigeret *Kop.* ⁿ mutilacione *Kop.*
^o *opuszcza* *Wyd.* ^p tenore absolvendum *Wyd.* ^q censendum *Wyd.* ^r *stąd at do Datum w Wyd.: etc.*

467.

Grodno, 27 lutego 1500.

Aleksander wielki książę litewski na prośbę księdza Erazma mistrza (szuk wyzwoionych) krakowskiego, proboszcza (prepozyta) i kanonika wileńskiego a sekretarza swojego, za wierną jego służbę daje mu na wieczną i wyłączną własność plac w Wilnie przy rzece Wilji, gdzie stały stajnie wielkoksiążęce wraz z kuźnią między mostem a ogrodem, który kupił był od mieszczan wileńskich¹.

Or. Muzeum Miejskie w Kownie, pergamin nr 17, dość dobrze zachowany 33 X 29 + II cm. — Na sznurku jedwabnym czerwonej barwy wisi pieczęć wielkoksiążęca Aleksandra. Odpisał ten dokument p. K. Jablonskis w Kownie.

Uw. Zatwierdzenie tegoż nadania z kilku nowemi szczegółami przez tegoż w. księcia w (Wilnie) 2 czerwca 1500 ob. Nr następny.

Wo imja Boże aminь. Ku wjekuwistei tyto rjeczi i pamjati. My Aleksandrъ | bo-
 15 naziłmъ listom, chto na neho posmotrit abo czuczzi eho | wślyszit, komu budet po-
 trebъ toho wjedati: Bił nam czołom knjazь Erazmusъ mistrъ krakowskii, proboszczъ
 i kanownik wileńskii, sekretarъ nasz² i prosilъ w nas mjestca u Wilni podle reki
 Wilni, hdż kuznja nasza stojala i też hdje staini byli. I my wbacziwszy k nam wjernuju
 i pilnuju eho służbu, dali esmo emu toe wse mjestce, poczon ot mostu a ot rohu ka-
 20 nownickoho domu oliż do ohoroda, kotoryi żo on w mjeszczan wileńskich za swoi
 pjenjazi kupil podle toż reki Wilni. A dali esmo emu toe mjestce za eho wjernuju służbu
 wječno i neporuszno. Wolen to on odati i prodati i zameniti i na cerkowъ zapisati
 i k swoemu dobromu i wżitocznomu obernuti, kak samъ naleppei rozumjeuczzi. A na
 25 twerdostъ toho i peczat naszu kazali esmo priwjesiti k semu naszomu listu. A pri tom
 byli marszałok naszъ, ochmistrъ wielkoe knjahini, namjestnik koweńskii pan Woitech
 Janowicz, a knjazъ Michailo Hlinińskii namjestnik utenskii, a pan Andrzej Drożcza ko-
 njuszii wileńskii. Pisan w Horodne, w ljet(a) 8008 (1500) meseca fewrał 27 denъ,
 indik(t) 3.

468.

(Wilno), 2 czerwca 1500.

Aleksander wielki książę litewski na prośbę księdza Erazma proboszcza i kanonika wileńskiego a sekretarza swojego, za wierną jego służbę daje mu na wieczną i wyłączną własność plac (w Wilnie) naprzeciw zamku swego koło mostu, gdzie były stajnie wielkoksiążęce, przylegający do ogrodu, który kupił był

85 467. ¹ Już pierwszej, d. 14 listopada r. 1498 tenże mistrz Erazm sekretarz wielkoksiążęcy otrzymał był od w. księcia Aleksandra dwór w Wilnie zwany »Wokitesowa« naprzeciw dwornu starosty żmudzkiego Stanisława Janowicza, który wedle sprawdzenia na ratuszu wileńskim przypadł wielkiemu księciu (Russkaja istoricz. bibliot. T. XXVII, Litowskaja Mietrika, Kn. V zap. wyd. Łappo kol. 709—10 nr 181). ² Mistrz Erazm Ciolek z Krakowa proboszcz wileński, sekretarz wielkoksiążęcy (od r. 1495), późniejszy biskup plocki (r. 1503), zmarły w Rzymie 1522, ob. o nim wstęp do Kopjarza rzymskiego Erazma Ciolka wyd. St. Kutrzeba i X. Jan Fijałek (Arch. Kom. Hist. Ser. 2 T. I str. 66 i nast.) oraz X. Henryka Folwarskiego, Erazm Ciolek, biskup i dyplomata (Studia Hist.-Ecclesiastica I, Warszawa 1935).

od mieszczan wileńskich Wojtkowiczów i ich siostr, oraz zatwierdza go w posiadaniu tegoż placu.

Or. brak.

Kop. Metryka Litewska w Moskwie, Księga zapisów T. V k. 101 z nagłówkiem: Priwilej proboszczu i kanoniku wilenskomu Erazmusu na pljacъ u Wilni podle mostu, hde staini byli. 5

Wyd. Russkaja istoriczeskaja biblioteka T. XXVII (Petersburg 1910) Litowskaja Mietrika otd. I cz. 1. Knigi zapisiej kol. 794—5 nr 230 T. I wyd. Lappo.

Uw. Wcześniejszy akt tegoż nadania przez w. księcia Aleksandra w Grodzie 27 lutego 1500 ob. Nr poprzedni. 10

Sam Aleksanъdrъ Bożju milostju. Czynimъ znamenito simъ naszymъ listomъ, chto na neho posmotrytъ, abo cztuczî eho uslyszytъ, komu budetъ potreba toho wedati. Bilъ namъ czolomъ proboszczъ i kanownikъ wilenskii swetoho Stanislawâ, sekretar naszъ Erazmusъ¹ i prosilъ nasъ o mestъce, abychmo emu dali, ktoroeżъ protiwnku zamku naszomu podle mostu, hde stajni naszî byli. Ino my ubaczywszî eho kъ namъ werъnuju 15 słuźbu, z laski naszoe toe mestъco naszo, hde stajni naszî byli, dali esmo emu ku eho kupli, ku ohorodu eho, kotoryi że onъ kupilъ wъ meszczanъ wilenskichъ, na imja u Wojtkowiczowъ i wъ ichъ sestř, i potwerъžaemъ emu toe wyszeipisanoe mestъco wse spolna, tak dolho i sziroko, kakъ esmo sami na sebe meli, weczno, na weki wekomъ. Wolenъ onъ toe mestъco odati i prodati i zameniti i na cerkowъ zapisati, kakъ 20 samъ nalepei rozumejuczî. A pry tomъ byli: margъszalokъ naszъ dwornyi, namestnikъ mereckii i onikъszczenъskii panъ Hrihorei Stanъkowiczъ Ostikowicza; a margъszalokъ naszъ, ochmistř naszoe welikoe knehini, namestnikъ kowenъskii panъ Wojtechъ Janowiczъ. A na twerdostъ toho i peczatъ naszu kazali esmo priwesiti kъ semu naszomu listu. Pisanъ i danъ wъ leto 7008-e meseca ijunja 2 denъ, inъdiktъ 3. 25

469.

Wilno, 3 czerwca 1500.

Aleksander wielki książę litewski na prośbę Wojciecha biskupa i kapituły wileńskiej zatwierdza wszystkie jej dobra, pochodzące z nadań swoich poprzedników, króla Władysława (Jagielly), wielkich książąt Witolda i Zygmunta 30 oraz panów niektórych, a mianowicie: 1. dystrykt i miasto Strzeszyn wraz z wymienionemi szczegółowo dziesięcinami, wsiami i clem¹; 2. dystrykt Kamieniec w ziemi kijowskiej wraz z dziesięcinami i wymienionemi wsiami²; 3. dwór czyli 35 dobra Trusowicze z ośmiu wsiami również wymienionemi³; 4. dwór Wojniatgowo z trzema wsiami nad rzekami Spiahlicą i Naroczem⁴; 5. wieś Ponary o milę od Wilna z dziesięcinami i służbą, ludzi w Niemieży, Schylani i Stuzdżiniszkach⁵; 6. Reszniki, dwór w pow. wileńskim⁶; 7. ponadto nadaje trzy place w mieście swojem Mińsku z ich przynależnościami.

468. ¹ Ob. o nim wyżej na str. 549 Nr 467 przyp. 2.

469. ¹ Ob. wyżej str. 33—5 Nr 20. ² Ob. wyżej str. 98—9 Nr 67 i str. 136—9 40 Nr 110. ³ Ob. wyżej str. 40—2 Nr 25. ⁴ Ob. str. 162—5 Nr 146. ⁵ Ob. wyżej str. 30/1 Nr 17. ⁶ Ob. str. 146/7 Nr 129.

Or. brak; wymienia go jeszcze w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej rejestr jej dokumentów pergaminowych z drugiej połowy w. XVIII na str. II pod pozycją 16: latino idiomate in pergamenno cum appenso sigillo scripta (sc. confirmatio). Wedle „Spisania przywilejów” tejże Kap. z r. 1641 (k. I' poz. 9) Confirmatia ta króla Aleksandra na pergaminie z pieczęcią zawieszistą po łacinie pisana miała na odwrociu znak Φ. Wspomniany rejestr dokumentów zawiera obszerną treść przywileju, która jest niewątpliwie powtórzona z zapisku na odwrociu oryginału z uwagą: Quod est in actis cancellariae maioris M. D. L. a^o 1642 oblatum. Ingrosowany był ten przywilej, opatrzony pieczęcią WKs. Litewskiego, do księgi Metryki litewskiej N° 213 f. 64 (ob. niżej pod Kop. 5).

Kop. 1. Acta Capituli Vilnensis T. I k. II. — 2. Lib. I k. XXII'—XXIV' z nagłówkiem: Confirmatio magni ducis Lythuaniae et Allexandri super bona Vilnensis capituli i zapiskiem obok niego (na marginesie współczesną ręką): Lectum. — 3. Lib. II str. 13—16 (N° 5) z zapiskiem inną współczesną ręką: tego przywileju w actach capitulnych nie masz (tą samą ręką przekreślone). — 4. Lib. III str. 103—105 (N° 48), zgodny z kopjarzem II. — 5. Lib. IV str. 153—163 z nagłówkiem: Privilegium Allexandri M. Ducis L, quo omnes possessiones, oppida, bona, civitates, curias, praedia, villas venerabili capitulo a regibus Poloniae et MLDucibus concessas approbat et confirmat Vladislaus IV; jest to odpis oblady, o której mowa wyżej pod Or. — 6. Arch. Kap. Kat. Wileńskiej, luźna kopja papierowa wyżej wspomnianej oblady, pochodząca z r. 1755. — 7. Tamże na luźnej karcie folio kopja przywileju z w. XVIII z Lib. II.

Reg. Ks. Kurczewski F., Kościół Zamkowy T. III str. 5 (z Aktów kapitulnych wileńskich).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Absumeret universa cum tempore antiquitas, nisi actus hominis et ea, que ex natura sui^a finem habent, litteris perpetuantur et annotatione testium ad posteritatis noticiam devolverentur eviternam. Ad perpetuam proinde rei memoriam nos Alexander^b Dei gracia magnus dux Lythuanie, Russie Samogittieque etc. dominus et heres significamus tenore presencium quibus expedit universis presentibus et futuris, harum^e noticiam habituris: Quomodo veniens ad nostri presenciam reverendus in Christo pater dominus Albertus episcopus Vilnensis cum prelati³⁰ ecclesie eiusdem et toto capitulo pecierunt supplicacione facta, quatenus^d omnia et singula bona, civitates, videlicet curias et villas ac alia eiuscemodi^e eiusdem ecclesie Vilnensis prelati et toti capitulo ex antiquo pertinencia, per predecessores nostros ex singulari ad sanctam christianam religionem devocione assignata et perpetue donata, litteris eciam nostris roborarem^f. Considerantes igitur petitionem ipsorum licitam fore⁸⁵ et merito admittendam, deliberavimus iuxta optata eorundem bona ipsa propter maius firmitudinis robur litteris nostris communire, ne cuiquam aliquid ambiguitatis super huiuscemodi possessione ipsorum suboriatu^r quovismodo in futurum. Inscribimus itaque per presentes et appropriando assignamus prefate ecclesie, prelati et toti capitulo bona seu districtum Strzeschyn^g et civitatem eiusdem nominis cum villis ad eandem^h pertinentibus, Dvbosna videlicet, Proskurnycze, Olba, Skyepna, Kuryowycze, Varowo, Hubyczy, Morozowycze, Therinyczy et Theleschowyczeⁱ, theoloneo^j eciam ab antiquis temporibus

469. ^a tylko Lib. III ma sua ^b Lib. I swoim swycsajem Allexander ^c earum Lib. II i III
^d quamvis Lib. I ^e eiusdemmodi Lib. I, eiusmodi Lib. III ^f roboramus Kopje ^g Strzeszyn Lib. II,
 Strzeschin Lib. III ^h eam Lib. I ⁱ Dubosna, Proskurnice, Skiepnia, Curiovicze, Hubiczy, Morozowicze,
 45 Tereniczy, Theleschowice, Lib. III, Proskurnicze, Skrzepna, Curiovicze, Hubiczy, Morozowicze, Tereniczy, Tele-
 schowicze Lib. II ^j Theolonko Lib. II

469. ¹ Ob. objaśnienie na str. 35 Nr 20 przyp. 1.

illuc designato hodie et in posterum in sua taxa debita stante et durante; bona item seu districtum Camyenyecz^{k8} in terra Kyyowyensi¹ situm cum villis pertinentibus Byehunya, Lysthwyn, Culykowyczy, Tchoryn, Mozorowyczy, Zalyeskye, Tynna, Ozyerany, Waykowycze et Wyazowlanye^m; curiam item seu bona Trussowyczeⁿ⁹ dicta cum villis ad eandem spectantibus Corzen¹⁰ videlicet, Czyelechowycze¹¹, Hanyewycze¹², Wolcza¹³,⁵ Bakschty¹⁴, Dekschnyani¹⁵, Wyepraczy⁵ et Plyeschczycze^{o16} homines tributarios et serviles ibidem degentes in ipsorum solitis daciis et tributis volumus permanere; curiam eciam Woynyolgowo^{p17} cum villis tributariis ibidem pertinentibus videlicet Boyancze¹⁸, Polyanye¹⁹ et Colczowsk¹¹ in fluminibus Spychlycza²⁰ et Norocz^{q21} sitam; villam demum Ponari²² circa fluvium Vylyya^r in Vilnensi districtu sitam uno miliari a Vilna urbe¹⁰ nostra primaria distantem, cum decimis et serviciis hominum in Nyemyza²³, Schylani²⁴ et in Studzynyszky^{s11}; curiam Riecznyky²⁵ in districtu Vilnensi sitam cum stagnis et lacubus ibidem Vylnoyo et Reschyky^t dictis et hominibus ibidem circum servilibus; areas insuper tres in civitate nostra Mynsko^u sitas cum terris et pratis ad easdem spectantibus et cum omnibus hominibus eorumque serviciis ac laboribus, grossorum, mellis,¹⁵ castorum, mardurum et aliorum quorumcunque solitorum daciis et tributis ad prefata bona pertinentibus, necnon censibus, proventibus et solucionibus quibuscunque, agris cultis tam incultis, campis, pratis, pascuis, rubetis, virgultis, silvis, gaiis, borris, nemoribus, mellificiis, venacionibus, aucupacionibus, fluviis, fluminibus, stagnis, lacubus, rivis, riwulis, piscinis, piscaturis, molendinis et eorum emolumentis^v et generaliter cum omnibus²⁰ pertinentiis, coherenciis et appendiis universis quibuscunque nominibus aliter nuncupatis ad prescripta bona quomodolibet ex antiquo spectantibus, que fuerunt et nunc sunt ac in posterum quocumque^w ingenio aut industria humana fieri et augeri possint, ita late, longe et circumferencialiter, prout bona easdem a primis temporibus limitata sunt et distincta et prout eadem serenissimi et illustrissimi principes antecessores nostri magni²⁵

469. ^k Camieniec (popr. z Kamieniec) sitam, Kamieniec Lib. III ¹ Kiiowiensi Lib. II, Kiiowiensi Lib. III ^m Biehungia, Listwin, Kulikowicz, Thorin, Mozorowicz, Zaleskie, Thinna, Ozierany, Chaykowicz, Wiazowlanie Lib. II, Bychunia, Listwin, Culikowicz, Tchoryn, Kozorowicz, Zaleskie, Mierany, Waykowicz, Wiazowlanie Lib. III ⁿ Truszowice Lib. II, Truszowice Lib. III ^o Czielechowicz, Chaniewicz, Baxti, Deksniany, Wiepraczy, Pleszczyce Lib. II, Czielachowicz, Haniewicz, Bakszty, Dekszniany, Wiewpraczy, Pleszczycze Lib. III ^p Vonielgowo Lib. II, Wonielgowo Lib. III ^q Boiancze, Polanie, Kolczowsk, Spichlicza⁸⁰ Lib. II, Boiancze, Polyanie, Colczowsk, Spychlycza, Morocz Lib. III ^r Villa Lib. II, Ponary, Villa Lib. III ^s Niemiza, Schiliani, Studziniszki Lib. II, Niemieza, Schylany, Studziniszki Lib. III ^t Rieczniki, Vilnojo, Reschiki Lib. II, Rieczniki, Wilnioio, Rechiki Lib. III ^u Minsko Lib. II i III ^v emolumentis Lib. III ^w quocumque Lib. I

469. ⁸ Ob. objaśnienie na str. 99 Nr 67 przyp. I. ⁹ Nazwą tą dziś nieistniejącą⁸⁵ (chyba że ślad po niej pozostał w nazwie folwarku Truskowszczyzna na wsch. od m. Ilji), obejmowano dobra nadane kościołowi wileńskiemu przez Witolda w r. 1395 (ob. wyżej str. 40/I Nr 25), a położone w Mińszczyźnie (por. ks. J. Kurczewski, Kościół Zamkowy II 163). ¹⁰ Ob. objaśnienie na str. 41 Nr 25 przyp. 7. ¹¹ Miejscowość nieznana. ¹² Ob. objaśnienie wyżej na str. 41 Nr 25 przyp. 8. ¹³ Ob. objaśnienie wyżej na str. 41 Nr 25 przyp. 9. ⁴⁰ ¹⁴ Z kilku miejscowości tej nazwy chodzi tu zapewne o Bakszty położone 23 km. na zach. od Radoszkowicz. ¹⁵ Dekszniany w pow. wilejskim, kilka km. na zach. od Radoszkowicz. ¹⁶ Raczej Pleszczenice w pow. borysowskim 12 km. na pn.-wsch. od Korzenia, niż Pleszczyce w pow. pińskim. ¹⁷ Ob. objaśnienie na str. 164 Nr 146 przyp. I. ¹⁸ Ob. objaśnienie tamże przyp. 4. ¹⁹ Ob. objaśnienie tamże przyp. 5. ²⁰ Tamże przyp. 2. ²¹ Tamże⁴⁵ przyp. 3. ²² Ob. objaśnienie na str. 31 Nr 17 przyp. I. ²³ Ob. objaśnienie tamże przyp. 2. ²⁴ Szylany w pow. wileńskim na prawym brzegu Wilji, poniżej ujścia rz. Waki. ²⁵ Reszniki ob. objaśnienie na str. 146 Nr 129 przyp. I.

duces Lythuanie, dominus Vladislaus Polonie rex awus noster et dominus Alexander Wytowdus^x felicitis recordacionis et dominus Sigismundus olim eciam magnus dux Lythuanie^y ac nonnulli magnifici ducatus Lythuanie consilarii; qui omnes prefati ex singulari affectu ad ecclesie prefate cathedralis Vilmensis decorem et cultus divini augmentationem bona eadem ecclesie eiusdem prelati et^z toti capitulo per successum temporis contulerunt perpetuo et in ewm. Que omnia tanquam bene, licite et prudenter facta in suo robore et stabilitate volumus permanere, per ipsos dominos fratres capitulares modernos et ipsorum successores cum omni iure dominio et proprietate bona prefata habendum, tenendum, utifruendum, pacifice^{aa} et quiete possidendum, commutandum, et si eisdem dominis capitularibus visum fuerit inter se eque dividendum et in suos usus et commoditates beneplacitas convertendum, prout ipsis et ipsorum successoribus melius et utilius videbitur expedire perpetue et in ewm. Volumus tamen, ut in eadem ecclesia cathedrali Vilmensi missarum solemnitas et alii cantus longe soliti per eosdem antecessores nostros instituti in suo ordine nullis minoratis neque immutatis permaneant. In quorum evidencius testimonium et firmitudinem maiorem sigillum nostrum utrumque presentibus est subappensum. Actum et datum Vilne, feria quarta ipso die sancti Erasmi anno a Natali Domini millesimo quingentesimo. Presentibus ibidem magnificis generosis et nobilibus Nycolao Radzywyłowycz^{bb} palatino Vilmensi et Magni Ducatus nostri cancellario, Joanne de Zabrzezye^{cc} palatino Troczensi et supremo marschalco nostro, Stanislawo Janowycz^{dd} capitaneo Semogittiensi, Gregorio Osczykowycz^{ee} tenentario in Merez et Onykschty^{ff}, curie nostre marschalco, Alberto Janowycz^{dd} capitaneo Cawnensi^{gg} protunc curie magistro, Bartholomeo Thaborowycz^{hh} tenentario nostro in Dubyngyⁱⁱ et Myschogala^{jj}, Joanne Mycolayowycz^{kk} palatinide Vilmensi et tenentario in Vylkyya^{ll} et Joanne Pyotrowycz^{mm} palatinide Troczensi et tenentario in Punyaⁿⁿ, marschalcis nostris. Per manus venerabilis Erasmi Vitelli^{oo} artium doctoris, prepositi et canonici Vilmensis, secretarii nostri, qui presencia habuit in commissis. Bona eciam Kupieczko^{pp} dicta super fluvio Nyemen^{qq} in districtu Nouogrodensi sita^{rr}. Idem notarius qui supra cancellavit.

470.

Wilno, 25 czerwca 1500.

Wacław Mongierdowicz dziedzic Merezca zapisuje wybudowanemu przez siebie i swego brata Aleksandra kościolowi parafjalnemu w Merezcu p. w. Narodzenia PMarji, ŚŚ. Jakoba i Jerzego: ludzi czyli kmieci przywiedzionych po imieniu i nazwisku, z nich sześciu z obowiazkiem roboczny a siódmego z daniną roczną trzech pudów miodu, ponadto niewiastę Maluchę z parobkiem do służby; ziemię, jaką posiadał Jan Mozniewicz z wszelką do niej przynależnością; kamień czystego wosku na świece ze swego dworu mereckiego.

469. x Vitoldus Lib. II, Witowdus Lib. III y opuszczają Lib. II i III * ac Lib. II i III
 ** opuszczają Lib. I bb Radziwiłowicz Lib. II i III cc Zabrzezie Lib. II i III dd Janowicz Lib. II i III
 ee Ostikiewicz Lib. II, Ostrykowicz Lib. III ff Onixty Lib. II, Onikszy Lib. III gg Caunensi Lib. II
 45 i III hh Taborowicz Lib. II, Thaborowicz Lib. III ii Dubingi Lib. II i III jj Miszogola Lib. II,
 Myschogola Lib. III kk Mikołaiowicz Lib. II i III ll Vilkiia Lib. II i III mm Piotrowicz Lib. II i III
 nn Punia Lib. II i III oo Vitellii Lib. III pp Kupieczko Lib. II qq Niemen Lib. II rr na tem
 kończy się tekst w Lib. I

M.A. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości, 329 × 223 + 5 cm., mocno w dolnej części zbrukany i wielce zatarty, zwłaszcza na zagięciach z licznymi w nich przeżarciami od robactwa. — Bez pieczęci, która zwisiała na sznurku przewleczonym przez dwie próżne dzisiaj dziurki wycięte w trójkąt. — Pismo drobne, inicjał przez całą prawie wysokość tekstu z inwokacją wypisaną wydłużonym pismem, tekst popodkraszlany późniejszą ręką (w. XVII) w czterech miejscach. — Na odwrociu w złożeniu wewnętrznym u góry zapiski współczesne: 1) Anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono die vero Mercurij octaua mensis octobris (8. X. 1539) Per honorabilem Leonhardum a Zakroczim oblatum et per Rmum dominum Paulum (na zagięciu cały dalszy wiersz doszczętnie zatarty) (ol)schanensem actis igrossandum decrete presentibus notariis z podpisem inną ręką: Joannes Strembosius actorum notarius subscripsit; 2) poniżej: A^o Dni 1684 die vero mensis februarij 18. In decanali visitatione praesentes literae sunt productae, quas connotavi Joannes Jędrzejewski archid. Albae Russiae, Prothonotarius Apostolicus, Decanus foraneus Vilmensis; 3) tamże niżej ręką z w. XVII: Salvae (?) zostawiono (przekreślone tą samą ręką) sobie do funduszu; 4) z w. XVIII: ad ecclesiam Merecensem spectans; 5) na złożeniu wierzchniem: Fundusz Monigerdowicza na kościół Merecki (przekreślone, pozostała tylko data 1500 innej ręki); 6) na złożeniu spodniem przepisana w miejsce dawnej polskiej: Rⁿ 1500 Fundusz Węcysława Mongirdowicza nadający mały Merecz dobra swoje wieczyste kościołowi tegoż imienia Mereckiemu alias Turgielskiemu (odtąd inną ręką), którym przydaie do folwarku plebana Mereckiego siedmiu podanych z gruntami y łąkami, item ze dworu Merecza na świece do kościoła puł kamienia wosku corocznie y trzy pudy miodu; 7) na złożeniu bocznem sygnatura z w. XVIII: 1.

Kop. 1. Tyszk. k. 54'—55 nr 47. — 2. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Odpis notarialny z połowy w. XVI wraz z przywilejem Aleksandra Mongirdowicza z r. 1507 na trzech kartach pod pieczęcią biskupa Walerjana; jest on ekstraktem z ksiąg biskupich (Ex actis actorum episcopatus Vilmensis nempe) zmarłego już biskupa Pawła ks. Olszańskiego; przedłożył go do wciągnięcia w nie 8/X 1539 honorabilis Leonardus a Zakroczim in arce Vilmensi capellae regalis mansionarius ad ecclesiam parrochiale in Minori Merecz per certos nobiles, illius ecclesiae veros et legitimos patronos praesentatus... timens, ne aliquo casu fortuito pereant aut voragine ignis absumantur, bez wzmianki czy posiadał wtedy pieczęć. — 3. Odpis z oryginału (extractum ex ipso originali et collatum) przed połową w. XVII na luźnym arkuszu z własnoręcznym podpisem Andrzeja Pawelkowicza publicznego i biskupa wileńskiego notariusza; dokładniej są też w nim nieco wypisane nazwiska, aniżeli w pierwszym ekstrakcie.

Reg. 1. Ks. Przyalgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 85 (z mylnym podaniem imienia fundatora, Władysław zamiast Wacław). — 2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo wileńskie str. 185.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum nihil sit cercius^a morte et nihil incercius hora mortis | et unicuique iuxta opera sua^b eadem mensura, qua quis mensus fuerit, remetietur, proinde ego Venceslaus Monygyrdovycz^{c1} heres | in Merecz², cupiens ipsam horam mortis prevenire iudicisque universalis, qui modo mitis et pius est, sentencie irrevocabili operibus | misericordie obviare, meeque [et] meorum predecessorum ac successorum saluti consulere [an]imarum, quod tunc sane et indubitanter

470. ^a cercius sit Tyszk. ^b sua opera Tyszk. ^c Monygyrdovycz Tyszk.

470. ¹ Wacław Mongirdowicz (nie tytułuje się jednak jeszcze z Merecza) z bratem tu wspomnianym Aleksandrem i jego bratankami i dziećmi uczynił w r. 1486 nadanie na rzecz franciszkanów wileńskich; ob. wyżej na str. 402/3 Nr 346. ² Mały Merecz czyli Turgiele, miasteczko w pow. wileńskim nad rz. Mereczanką.

credo consequi, cum pro cultu divino et sacris edibus earumque ministris manus extendero adiutrices. Ideo ad laudem et honorem Omnipotentis Dei et Virginis Marie Glorioso ac omnium Sanctorum pro salute mea^d meorumque predecessorum et successorum do, attribuo et perpetua donacione dono ac irrevocabiliter et perpetue inscribo^e basilice seu ecclesie parochiali in Merez in honorem et sub titulo Nativitatis Marie, S. Jacobi apostoli et Georgii, per me et fratrem meum dominum Alexandrum Monygyrdovycz noviter constructe et errecte ac ministro seu plebano ipsius^f pro tempore existenti septem homines seu kmetones: primum videlicet Johannem Vythevycz, Juschko Michalevycz secundum, tertium Mirosch^g Jaczyevycz, quartum Lucam Rathkowycz, quintum Julianum Rymoshovycz^h et sextum Petrum Rymoshovyczⁱ, qui prefate ecclesie et plebano pro tempore existenti servire et laborare iuxta consuetudinem more aliorum hominum tenebuntur, et septimum videlicet Juschko Bohdanovycz^k, qui cum successoribus tres p^u di mellis crudi plebano singulis annis in perpetuum dare et (extra)dere tenebitur. Do etiam et inscribo mulierem obnoxiam Maluha^l vocatam cum famulo (eidem)^m plebano. Do in super, lego et inscribo eidem ecclesie et plebano pro tempore existenti terram, quam Johannes Moznyevyczⁿ tenuit et habuit cum omnibus et singulis pratis, silvis, agris, campis, mericis, gaiis necnon omnibus aliis utilitatibus, fructibus, proventibus et obventionibus universis, cum omni iure, perpetuitate et dominio, prout solus dictam terram et homines prefatos tenui, habui et pacifice possedi, nichil iuris et domini pro me aut meis successoribus in eisdem^o reservando. Preterea inscribo et lego prefate ecclesie medium lapidem pure cere pro candelis de curia mea Merez per me et successores meos annis singulis in perpetuum extradendum, ad quod ipsos per presentes obligo. Hec omnia et singula do, confero, attribuo, dono, proprio et perpetue^p inscribo ipsi ecclesie et plebano eiusdem pro tempore existenti tenendum, habendum, possidendum, utifruendum et in usus beneplacitos convertendum, prout melius et utilius^q videbitur expedire, perpetue et in ewm. Harum, quibus sigillum meum presentibus est subappensum, testimonio litterarum. Actum et datum Vilne^r, feria quinta in crastino sancti Johannis Baptiste anno Domini millesimo quingentesimo. Presentibus ibidem venerabilibus, honorabilibus et discretis magistro Georgio Gasparo de Varschouia^s et Nicolao de Zukowo canonicis ecclesie cathedralis Vilmensis, Valentino de Cuchari altarista, Gotardo zacrista et Laurentio de Liaskovycz^t mansionar(io) Vilmensibus^u, Johanne de Brzesczie^v et Mathia de Prusszinovycze^w notariis publicis, et aliis quam plurimis testibus circa premissa vocatis et rogatis.

471.

Borysów, 9 lipca 1500.

Aleksander wielki książę litewski na prośbę braci mniejszych św. Franciszka od obserwy (bernardynów) znosi z własną stratą swój młyn obok ich kon-

470. ^d anime mee Tyssk. ^e perpetuo ascribo Tyssk. ^f eius Tyssk. ^g ledwie a ledwie cystalne, tak jest na zagieciu satarite, moze Milosch ^h litery srodkowe wycierane, pierwotne adaje sie sch poprawione ręką późniejszą nieadarnie na sh ⁱ poprawione wpisaniem później o na razurowanem s ^j Joannem Vythykewicz, Jvschko Mychalovicz, Mylosch Jaczevycz, Lucam Borthkovicz, Andream Rymaszovicz, Petrum Rymaszovicz Tyssk. ^k pierwsze litery satarite; Jvschko Bohdanovicz Tyssk. ^l Malvha Tyssk. ^m wyraz jeden całkiem satarity uzupełniony z odpisów; tak i Tyssk. ⁿ Myeschnyewicz Tyssk. ^o w Tyssk. brak tych dwóch wyrazów ^p perpetuo Tyssk. ^q efficacius Tyssk. ^r Vylne Tyssk. ^s Varschovia Tyssk. ^t Lyaskovycz Tyssk. ^u Vylnensibus Tyssk. ^v Bresczye Tyssk. ^w Prosszynovycze Tyssk.

wentu stojący, by nie wyrządził im szkody więcej swoim trzęsieniem, a zarazem oddaje im ten plac.

Or. brak.

Kop. 1. Biblioteka Jagiellońska, rkpis nr 99I (Michała Balińskiego materiały do Historji M. Wilna zes. 8 k. 1—2, zawierające ekscerpt tego dokumentu z archiwum klasztoru XX2y Bernardynów wileńskich z Mscrp. fol. tit. Compendium Omnium Documentorum Conventus Vlnensis ff. Minorum Observ. Anno 1773). — 2. Archiwum Główne w Warszawie, rkpis Varia 7I k. 33 i 33' (jest to odpis dosłowny z Waddinga, dokonany przez Wincentego Korotyńskiego przed r. 1866) z nagłówkiem: Dat fratribus conventus Vlnensis aream domus illorum coniunctam (ex MSS. Prov. Polonie).

Wyd. 1. Annales Minorum etc. auctore P. Luca Waddingo, T. XV (Romae 1736) str. 679 N° II, 2-gie wyd. w Quaracchi 1933 str. 801.

Reg. 1. Baliński M., Historia M. Wilna T. II (Wilno 1837) str. 4415 w przyp. 50 z »MSS. w klasztorze« (tj. oo. bernardyni wileńscy). — 2. Ks. Przyałgowski W., Żywoty bisk. wil. T. I str. 70 z »Archiwum ks. ks. Bernardynów«.

Alexander Dei gratia magnus dux Lithvaniae etc. significamus tenore praesentium quibus expedit universis et singulis: Quomodo nos Fratrum Minorum sancti Francisci de observantia conventus Vlnensis precibus flexi et rationabiliter ad id adducti molendinum nostrum situatum in ripa iuxta conventum eorum, nostris damnis non parcentes, iussimus deponere, maxime propter impulsionem aquae et tremorem molendini, quae impedimento ipsis fratribus murisque ipsorum ecclesiae fuerunt, et ad ruinam murorum concausa¹. Quare ipsis fratribus ecclesiaeque eorum providere cupientes, ne ex ea area damna et impedimenta habeant in futura tempora, aream nostram expressam fratribus expressis conventuique eorum dedimus et per praesentes damus exnunc et in perpetuum. Datum in Borissouo, feria V in octava Visitationis Beatissimae Virginis Mariae anno Domini M. D.

472.

(Wilno), 12 sierpnia 1500.

Grzegorz Jakiejłowicz, wyruszając na wojnę przeciwko Moskalom, zeznaje, iż bratu Janowi wikaremu u Panny Marji na Piaskach w Wilnie zakonu braci mniejszych sprzedał wieczystie swoją łakę za dwie kopy, a ziemię zwaną Świrpliszki za tyleż mniej dziesięć groszy.

Or. brak.

Kop. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Wśród papierów franciszkańskich z drugiej połowy w. XVIII zachował się odpis z tegoż czasu na arkuszu, zawierającym kopie dokumentów dla Horaina biskupa hireńskiego archidiacona wileńskiego († 1774) od xx. franciszkanów wileńskich na str. 3 i na malej kartce podłużnej z zapiskiem na odwrociu: Jest wypisany z datą 1500 innej ręki a sygnaturą innej ręki z w. XIX: Odd: 2 Fas. 1. N. 32.

Przekł. polski z tegoż czasu także w fascykuliku kopij dokumentów franciszkańskich na str. 2 Nr 6 bez podania sygnatury dokumentu, z regestem obok na marginesie

471. ¹ O niebezpieczeństwie ruiny, grożącym muirom kościoła bernardynskiego w Wilnie z powodu niedbałej budowy, mówi Jan z Komorowa w swoim Memoriale ord. Fratrum Min. (Mon. Pol. Hist. T. V str. 200).

inną ręką: Kupno pola y sianożenci Swierpliszek tudzież na luźnej ćwiartce z zapiskami na odwołaniu tą ręką: R. 1500. Przedaż na sianożęc y ziemię vel pole Swirpliszki od JPana Grzegorza (pierwotne Jerzego przekreślone tą ręką) Jagiellowicza. Numero 8-vo do duktu z Rukoiniami. W książce ten dokumēt, autentyk zaginął, ukazuje grunta na 15 beczek. Byc powinne pod Rukoiniami podług inwētarza y drugiego dokumēt na Swirpliszki. Dąbrowa y las Swierpkowicze obok tego lasu (te trzy wyrazy ostatnie nad przekreślonem tą ręką napisanego pierwotnego: w drugim dokumēcie); sygnatura z początku w. XIX: Odd. 2. Fas: 1 N. 32.

Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie z d. 5 grudnia 1522, zachowanym w oryginale (w Bibliotece Pol. Akad. Umiej.) tudzież w jego transumptach z 20 lipca 1636, 3 lutego 1653 i 20 lipca 1672 (ob. wyżej str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi następująco: (30) Item litteras Gregorii Jakyeylowycz, qui confitetur se perpetuo vendidisse eisdem fratribus pratum suum proprium pro duabus sexagenis.

Ego Gregorius Jakieyłowicz^a, equitans ad bellum contra perfidos Moscovitas, recognosco me tenore presentium vendidisse pratum meum proprium reverendo patri Joanni vicario ad Beatam Mariam in Arena ordinis Minorum pro duabus sexagenis aeternaliter et in aevum et terram dictam Schwyrpliszki¹ minus decem grossis perpetualiter. Acta sunt haec coram provido domino Georgio Twikowicz^b cive Vilnensi et coram Gregorio villano de Kijany, feria 4ta ipso die sanctae Clarae anno Domini MD, in cuius rei testimonium sigillum meum est impressum^c.

473.

B. m. i d. (Wilno, ok. 12 sierpnia 1500).

Tenże Grzegorz Jakiejłowicz zapisuje klasztorowi i kościołowi braci mniejszych u P. Marji na Piaskach w Wilnie swego człowieka Marcina Niedzewicza wraz z jego braćmi, żoną i dziećmi, z wszystkimi polami, łąkami i zaroślami, jako też wszystkie ziemie sobie zastawione i przez siebie kupione z zastrzeżeniem prawa pierwokupna dla swych krewnych za 300 kóp groszy.

Or. i Kop. brak.

Reg. w przywileju króla Zygmunta I w Wilnie z d. 5 grudnia 1522 i jego transumptach (przytoczonych w poprzednim dokumencie, ob. też str. 37 Nr 22). Regest ten brzmi następująco: (31) Item eiusdem Gregorii alias litteras, quibus hominem suum Martinum Nyedzyewycz cum fratribus suis, uxore et liberis, cum omnibus agris, pratis et rubetis, et item omnes terras sibi invadiatas et per eum emptas pro pecunia monasterio predicto et illius ecclesie inscripsit, ita ut si quis ex proximioribus suis istud habere velit, debet trecentas sexagenas reponere ecclesie predictae.

472. ^a w kopji na arkuszu i w jednym przekładzie polskim poprawione drugą ręką na Jagiellowicze i Jagielowicz w drugim zaś wypisane odrazu Jagiellowicze, nadto w kopji na luźnej kartce Georgius, gdzie i perfides ^b w kopji na kartce Turkowicz ^c tamże błędnie położono tutaj na końcu powyższy ustęp: et terram << perpetualiter

40 472. ¹ Miejscowość nieznana.

474.

Wilno, 17 sierpnia 1500.

Szlachetna Helena przedkłada Wojciechowi biskupowi wileńskiemu do zatwierdzenia testament (Uljany Duchny wdowy po Bartoszu Montolcie staroście bielskim, ob. wyżej str. 545 Nr 465).

Or. brak.

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 9'; odpis ten sporządzony został ręką ks. M. Herburta (do słów humilitate).

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quingentesimo, indictione tertia, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Alexandri divina providentia pape sexti anno nono, die vero. 17 mensis augusti, hora terciarum, in mei ipsius notarii publici et testium infrascriptorum ad hoc vocatorum presencia, constituta personaliter coram reverendissimo in Christo patre ac domino domino Alberto Dei gratia episcopo Vlnensi, Vylne in curia episcopali in sala inferiori, nobilis Helena praesens testamentum coram sua reverendissima paternitate exhibuit et produxit, nominibus melioribus modo, via, iure, causa et forma, quibus melius potuit et debuit, ac cum omni humilitate^a petivit et postulavit, ut huiusmodi testamentum iuxta et secundum verum effectum et tenorem eiusdem, sua reverentia approbare, ratificare et auctoritatis ordinarii super posito decreto confirmare dignaretur; qui quidem reverendissimus dominus episcopus^b...

475.

(Podrobiony).

Wilno, 24(?) sierpnia 1500.

Aleksander wielki książę litewski na skargę, wniesioną przez księdza Walentego zwyczajnego kaznodzieję w katedrze wileńskiej i prebendarza ołtarza fundacji wielkiego księcia Witolda przeciwko Mikołajowi urzędnikowi (Swirenemu) wielkoksiążęcemu, iż mu nakazanych mandatem wielkoksiążęcym z 22 lipca r. 1499 (ob. wyżej str. 543 Nr 464) nie składa danin powinnych, ustanawia nową dla tegoż daninę, a mianowicie osmnaście kóp monety litewskiej corocznie na św. Michał z młyna wielkoksiążęcogo w Wilnie; biskup zaś wileński Wojciech przyrzekł imieniem swoim i następców swoich dawać mu wino.

Falsyfikat ten przechowuje się w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, gruby, źle wyprawiony, 39,5 × 23,5 + 4,5. — Pieczęć odpadła, pozostały po niej tylko trzy dziurki w zakładce. — Pismo z w. XVII. — Na odwrociu na złożeniu wewnętrznym zapisek: 1) ruski współczesny: Roku tisecza szestsot sorokъ pjatoho mesjaca henwara treteho dnja tot prywilei eho milost ksendzъ Martinъ Dlukhoszewskii do aktykowanja na wrade pokladal (dalej po polsku:) Stachowsky Mikołay podstarosci Wilenski; 2) na złożeniu spodniem z w. XVIII: Ad altariam Vitoldi spectat (ręką z r. 1753): Litterae Alexandri ducis Litvaniae, quibus pro altaria Witoldana assignatam certam contributionem commutat in paratam pecuniam de molendino ducali perpetuo currendam in

474. ^a odtąd inna ręka ^b tu tekst się urywa

specie 18 sexagenarum quolibet anno ad manus altaris. Et illustrissimus episcopus vinum providere declaravit ad altaris necessaria 1500. *Ten sam zapisek prawie bez zmiany tylko z dodatkiem in pargameno scriptae powtarza się w rejestrze dokumentów pergaminowych tejże kapituly z drugiej połowy w. XVIII, na str. 11 pod pozycją 17; 3) na złożeniu wierzchniem pod dawnym krótkim zapiskiem wyblakłym zupełnie, ręką w. XVIII regest tego aktu w większej części zatarty, zaczynający się od słów: Altare Witoldi. Alexander rex... constituit(?) praefecto cuilibet molendini regii Vilnen(sis) illud quomodo (wyraz zatarty) pro festo Sti Michaelis singulis annis (reszta, dwa wiersze zatarte).*

Uw. Już samo pismo, pochodzące z w. XVII, zdradza ten wierutny falsyfikat, spisany stylem niedoleżnym i przepelniony błędami, z których zwraca przedewszystkiem uwagę data dzienna aktu, podana jako środa w dniu św. Bartłomieja, podczas gdy w r. 1500 to święto przypadało na poniedziałek. Świadkowie zaczerpnięci zostali co drugi z dokumentu Aleksandra z 22 lipca 1499 (ob. Nr 464).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Alexander Dei gratia |
 15 dux Lithuaniae, Russiae Samogitiaeque etc. dominus et haeres significamus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris, horum notitiam habilitur, quod veniens ad nostri praesentiam honorabilis Valentinus protunc concionator in cathedra Vilnensi et simul praebendarius altaris, quod piae | memoriae praedecessor noster Alexander alias Vitowdus magnus dux Lithuaniae dotavit et de novo
 20 erexit; conquestus est contra Nicolaum factorem nostrum seu officialem suierenny dictum, quod ei iuxta mandatum nostrum anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono sibi cognitum singulis annis duodecim pernas lardi, duo vasa salis, quatuor lapides butiri, duo vasa pultium et duo milii et unum vas pisi dare recusaverit. Qua in causa postquam factor noster advertit se contra nostram voluntatem eiusmodi
 25 proventum detinendo fecisse, iussus comparuit. Hic postquam satis iustas causas coram nobis exposuerit, quibus ostendit se non posse satisfacere huic obligationi, pronunciavimus illum esse liberum ab eiusmodi pensione. Ut tamen satisfiat fundationi pioque et sancto desiderio praedecessoris nostri, Vitowdi magni ducis Lithuaniae, constituimus de aliis redditibus nostris eiusmodi extenuationem compensare. Loco prioris itaque proventus
 30 quilibet praefectus molendini nostri Vilnensis illud quomodocunque possidens pro festo sancti Michaelis singulis annis (vel ut in his dictum est) iuxta intentionem praedecessoris nostri Vitowdi magni ducis Lithuaniae pro festo sancti Martini octodecem sexagenas monetae Ducatus nostri solvere tenetur. Accessit ad hanc compensationem admodum reverendus dominus Albertus episcopus Vilnensis, qui eidem concionatori vinum
 35 tribuere promisit. ad quod semper largiendum se suosque successores ratione bonorum quorundam a nobis acceptorum obligavit. Atque eiusmodi proventum plenarie semper altaris dicto et suis successoribus solvi et dari volumus perpetue et in aevum sine quavis negligentia, difficultate aut protractione. Ad cuius sedulam in sua plenitudine executionem etiam successores nostros specialiter obligamus. In cuius rei evidentius
 40 robur et firmitudinem maiorem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum Vilnae, feria quarta ipso die sancti Bartholomaei anno Domini millesimo quingentesimo. Praesentibus Nicolao Radziwiłowicz palatino Vilnensi et Ducatus nostri cancellario^a, Joanne de Zabrzezie^b palatino et castellano Trocensi, Stanislao Kiszka Lidensi, Joanne Mikołajewicz in Vilikia, Alberto Kuczykowicz Volkouiensi^c tenentariis et marschalcis nostris.

476.

Brasław, 20 października 1500

Aleksander wielki książę litewski na prośbę księdza Władysława plebana brasławskiego, po uprzednim zbadaniu przez siebie wszystkich dochodów i po-

474.

Wilno, 17 sierpnia 1500.

Szlachetna Helena przedkłada Wojciechowi biskupowi wileńskiemu do zatwierdzenia testament (Uljany Duchny wdowy po Bartoszu Montolcie staroście bielskim, ob. wyżej str. 545 Nr 465).

Or. brak.

Kop. Archiwum Główne w Warszawie, rpis Varia nr 71 k. 9'; odpis ten sporządzony został ręką ks. M. Herburta (do słów humilitate).

In nomine Domini amen. Sub anno Nativitatis eiusdem millesimo quingentesimo, indictione tertia, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Alexandri divina providentia pape sexti anno nono, die vero 17 mensis augusti, hora terciarum, in mei ipsius notarii publici et testium infrascriptorum ad hoc vocatorum presencia, constituta personaliter coram reverendissimo in Christo patre ac domino domino Alberto Dei gratia episcopo Vilnensi, Vylne in curia episcopali in sala inferiori, nobilis Helena praesens testamentum coram sua reverendissima paternitate exhibuit et produxit, nominibus melioribus modo, via, iure, causa et forma, quibus melius potuit et debuit, ac cum omni humilitate^a petivit et postulavit, ut huiusmodi testamentum iuxta et secundum verum effectum et tenorem eiusdem, sua reverentia approbare, ratificare et auctoritatis ordinarii super posito decreto confirmare dignaretur; qui quidem reverendissimus dominus episcopus^b...

475.

(Podrobiony).

Wilno, 24(?) sierpnia 1500.

Aleksander wielki książę litewski na skargę, wniesioną przez księdza Walentego zwyczajnego kaznodzieję w katedrze wileńskiej i prebendarza ołtarza fundacji wielkiego księcia Witolda przeciwko Mikołajowi urzędnikowi (świrenemu) wielkoksiążęcemu, iż mu nakazanych mandatem wielkoksiążęcym z 22 lipca r. 1499 (ob. wyżej str. 543 Nr 464) nie składa danin powinnych, ustanawia nową dla tegoż daninę, a mianowicie ośmnaście kóp monety litewskiej corocznie na św. Michał z młyna wielkoksiążęcego w Wilnie; biskup zaś wileński Wojciech przyrzekł imieniem swoim i następców swoich dawać mu wino.

Falsyfikat ten przechowuje się w Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument pergaminowy, gruby, źle wyprawiony, 39,5 × 23,5 + 4,5. — Pieczęć odpadła, pozostały po niej tylko trzy dziurki w zakładce. — Pismo z w. XVII. — Na odwrociu na złożeniu wewnętrznym zapisek: 1) ruski współczesny: Roku tisecza szestsot sorokъ pjatoho mesjaca henwara treteho dnja tot prywilei eho milost ksendzъ Martinъ Dlukhoszewskii do aktykowanja na wrade pokladal (dalej po polsku:) Stachowsky Mikołaj podstarosci Wilenski; 2) na złożeniu spodniem z w. XVIII: Ad altariam Vitoldi spectat (ręką z r. 1753): Litterae Alexandri ducis Litvaniae, quibus pro altaria Witoldana assignatam certam contributionem commutat in paratam pecuniam de molendino ducali perpetuo currendam in

474. ^a odtąd inna ręka ^b tu tekst się urywa

specie 18 sexagenarum quolibet anno ad manus altariae. Et illustrissimus episcopus vinum providere declaravit ad altaris necessaria 1500. *Ten sam zapisek prawie bez zmiany tylko z dodatkiem in pargameno scriptae powtarza się w rejestrze dokumentów pergaminowych tejże kapituly z drugiej połowy w. XVIII, na str. 11 pod pozycją 17; 3) na złożeniu wierzchniem pod dawnym krótkim zapiskiem wyblakłym zupełnie, ręką w. XVIII regest tego aktu w większej części zatarty, zaczynający się od słów: Altare Witoldi. Alexander rex... constituit (?) praefecto cuilibet molendini regii Vilnen(sis) illud quomodo (wyraz zatarty) pro festo Sti Michaelis singulis annis (reszta, dwa wiersze zatarte).*

Uw. Już samo pismo, pochodzące z w. XVII, zdradza ten wierutny falsyfikat, spisany stylem niedoleżnym i przepelniony błędami, z których zwraca przedewszystkiem uwagę data dzienna aktu, podana jako środa w dniu św. Bartłomieja, podczas gdy w r. 1500 to święto przypadało na poniedziałek. Świadkowie zaczerpnięci zostali co drugi z dokumentu Aleksandra z 22 lipca 1499 (ob. Nr 464).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Alexander Dei gratia |
 15 dux Lithuaniae, Russiae Samogitiaequae etc. dominus et haeres significamus tenore praesentium quibus expedit universis praesentibus et futuris, horum notitiam habi|turis, quod veniens ad nostri praesentiam honorabilis Valentinus protunc ordinarius concionator in cathedra Vilnensi et simul praebendarius altaris, quod pia | memoriae praedecessor noster Alexander alias Vitowdus magnus dux Lithuaniae dotavit et de novo
 20 erexit; conquestus est contra Nicolaum factorem nostrum seu officialem suierenny dictum, quod ei iuxta mandatum nostrum anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono sibi cognitum singulis annis duodecim pernas lardi, duo vasa salis, quatuor lapides butiri, duo vasa pultium et duo milii et unum vas pisi dare recusaverit. Qua in causa postquam factor noster advertit se contra nostram voluntatem eiusmodi
 25 proventum detinendo fecisse, iussus comparuit. Hic postquam satis iustas causas coram nobis exposuerit, quibus ostendit se non posse satisfacere huic obligationi, pronunciavimus illum esse liberum ab eiusmodi pensione. Ut tamen satisfiat fundationi pioque et sancto desiderio praedecessoris nostri, Vitowdi magni ducis Lithuaniae, constituimus de aliis redditibus nostris eiusmodi extenuationem compensare. Loco prioris itaque proven-
 30 tus quilibet praefectus molendini nostri Vilnensis illud quomodocunque possidens pro festo sancti Michaelis singulis annis (vel ut in his dictum est) iuxta intentionem praedecessoris nostri Vitowdi magni ducis Lithuaniae pro festo sancti Martini octodecem sexagenas monetae Ducatus nostri solvere tenetur. Accessit ad hanc compensationem admodum reverendus dominus Albertus episcopus Vilnensis, qui eidem concionatori vinum tribuere promisit. ad quod semper largiendum se suosque successores ratione bonorum quorundam a nobis acceptorum obligavit. Atque eiusmodi proventum plenarie
 35 semper altariae dicto et suis successoribus solvi et dari volumus perpetue et in aevum sine quavis negligentia, difficultate aut protractione. Ad cuius sedulam in sua plenitudine executionem etiam successores nostros specialiter obligamus. In cuius rei evidentius
 40 robur et firmitudinem maiorem sigillum nostrum praesentibus est appensum. Actum et datum Vilnae, feria quarta ipso die sancti Bartholomaei anno Domini millesimo quingentesimo. Praesentibus Nicolao Radziwiłowicz palatino Vilnensi et Ducatus nostri cancellario^a, Joanne de Zabrzezie^b palatino et castellano Trocensi, Stanislao Kiszka Lidensi, Joanne Mikołajewicz in Vilka, Alberto Kuczykowiez Volkouiensi^c tenutariis et mar-
 45 schalcis nostris.

476.

Brastaw, 20 października 1500

Aleksander wielki książę litewski na prośbę księdza Więslawa plebana brastawskiego, po uprzednim zbadaniu przez siebie wszystkich dochodów i po-

siadłości tegoż plebana i jego poprzedników: 1. zatwierdza w całej rozciągłości uposażenie kościoła Matki Bożej w Brasławiu, założonego przez Moniwida wojewodę wileńskiego i starostę brasławskiego za zgodą w. ks. Witolda, którego dokument fundacyjny zgorzał był wraz z kościołem za namiestnictwa brasławskiego Jerzego Zenowicza; uposażenie to obejmowało nadanie: a) ziem pasznych, bartnych, sianożęt, jezior, wód Ostrowia w tym powiecie i dworu nad jeziorem Nawiet; b) ludzi wolnych i daniaków imiennie przytoczonych z ich rodzinami i opłatami piętężnemi, miodowemi i kunicznemi; c) dziesięcinę zbożową i ogrodową, także z jezior jakoteż z dworca Oboli w dryświackim powiecie; d) karczmę w mieście Brasławiu; 2. przydaje zaś od siebie: a) opłatę dwóch kóp groszy z karczmy, będącej w dzierżeniu Macki mieszczanina; b) zwolnienie mieszczan plebańskich od postoju służby starościńskiej z zastrzeżeniem jednak własnego (książęcego) postoju; c) nadanie jeziora Nawiet, zabraniając postronnym łowienia ryb w jeziorach, z wyjątkiem za pobytu w. księcia.

Or. brak.

Kop. Metryka Litewska w Moskwie, Ks. zapisów V k. 104'—105' z nagłówkiem: Fundusz kościoła Brasławskomu.

Wyd. Russkaja istor. biblioteka T. XXVII, Litowskaja Mietrika old. I cz. I. Knigi zapisiej kol. 806—809 nr 237 T. I wyd. Łappo.

Reg. Baliński-Lipiński, Starożytna Polska T. III (1846) str. 287.

Uw. Aczkolwiek nie jest wykluczona interpolacja w tekście uposażenia kościoła, to jednak nie można wątpić o samej fakcie fundacji Moniwidowej i zaopatrzeniu jej w dokument w. ks. Witolda.

Wo imja swetyja nerazdelimaja Trojcy aminъ. Koli by wczynъki ljudskii, ktoriъ sъ prygozenъja konъczajutsja, czerezъ twerdosti listowъ ku weczъnosti ne prywedeny i slusznymъ swedectwomъ ku przyszloho czasu wedomosti ne byliby dokonъczany, skazilaby wsjakii reczy sъ czasomъ starostъ. Proto ku wekuistoe toeto reczy pamjati my Aleksanъdrъ Bożju milostju welikii knjazъ litowskii, ruskii, zomoitskii i inych panъ i dediczъ czynimъ znamenito simъ naszymъ listomъ, chto na neho posmotrytъ, abo cztuczы eho wslyszitъ, ninesznimъ i potomъ buduczymъ, komu budetъ potreb toho w-dati. Powedilъ peredъ nami plebanъ braslawъskii¹ knjazъ Wenъslawъ, sztożъ woewoda wilenъskii panъ Moniwidъ², derżaczy Braslawъ u otcyżnu, založilъ cerъkowъ Matki Bożi wъ meste braslawъskomъ i funъdowałъ tuju cerъkowъ, nadajuczы zemijami pasznymi i bogъtnymi i senożatъmi i ozery i rekami i ljudmi slobodnymi i danniki na imja Ratina a Marasza a Oliseja a Iwana Kożu a Soprona a Timoszka a Stanka a Mikitu a Lowъ kutja a Wolodka a Chotъjana i z ichъ bratъjeju i zъ detmi i z ichъ platy hroszowymi i medowymi i kuniczъnymi i zъ ostrowomъ Serъkowъszczynoju³ wъ tomъżo powete braslawъskomъ; i teżъ kъ tomu pridalъ na tujużъ cerъkowъ Bożju so wsichъ paszenъ braslawъskichъ i opeskichъ⁴ desjatinu sъ ozimi i z jary i so ohorodowъ i z ozery i kъ tomu korczmu wъ meste braslawъskomъ i dworecъ za Nawetomъ ozeromъ Sobu-

476. ¹ Brasław, miasto na Litwie, położone nad jez. Drywiaty. ² Ob. o nim wyżej na str. 73 Nr 46 w Uw. ³ Miejscowość nieznaną. ⁴ T. j. na terenie Opsy, leżącej w pow. brasławskim na pld.-wsch. od Dryswiat.

tewszczyngu i ozero na imja Cno i z malym ozercom na imja Conkom i z drugim ozerom na imja Woeticu i z rekoju Woeticoju, которажаъ bezytъ съ Snuda ozera i so wsimi ustyi reczokъ, kotoryiъ wtekli w toe ozero Woeticu i z luhom ozera Snuda, totъ uholъ, kotoryjъ otъ eho ozera Woetka⁶; teъ z dozwoleństwemъ predka naszoho, 5 welikoho knjazja Witowta, totъ pan Moniwidъ, buduczъ w totъ czasъ woewodoju wilen'skimъ, takeъ prydałъ desjatinu къ toîzo cerkwî, къ Matce Bożej u Braslawli, z dworca dryswjatskoho, съ Oboli⁶, zъ żyta ozimoho; i na tuju wsju wyszejisanuju daninu wyprawilъ u welikoho knjazja Witowta i funđatъ, kotorymъ funđatomъ predki eho wse toe wyszejisanoe nadanъe pożywali wo wprokoi. To rakъ zъ Božьeho dopu- 10 szczenia tymi razy wôo nedawno pry namestniku Braslawskomъ, pane Juri Zenowiczu⁷, taja cerkowъ zhorela co wsimi naklady i funđatomъ toe cerkwî. I bil namъ czolomъ, abychmo wse toe wyszejisanoe nadanъe, kotorymъ zъ dozwoleństwemъ welikoho knjazja Witowta tuju cerkowъ Matki Božьi dobroe pameti nadałъ pan Moniwidъ, naszymъ priwilemъ potwerđdili. Ino my, obyskъ tomu dobryi wcziniwsi i dowedawszise pew- 15 nosti, sztoъ za predkowъ naszymъ perwyi plebany braslaw'skii i teъ ninesznii plebanъ knjazъ Wen'slawъ wôo za nasъ wseho toto byli wъ deržanъi, z laski naszoe wsi ty wyszejisani ljudi, slobodicy i danniki z danymi hroszowymi i medowymi i kunicznymi i z ichъ zemljami pasz'nymi i bor'nymi i senozatmi i so ozery i z rekami i so 20 wsimi tymi wyszemenenymi desjatinami braslaw'skimi i dryswiat'skimi i opeskimi i so wsimi tymi wyszejisanimi dochody i poplatki, kotorymъkolwe imenemъ mohutъ nazwany byti, abo meneny byti, so wsimъ prawomъ i ran'stwomъ, ne ostawljajuczъ na nasъ i na naszy nasledki, prydaemъ to ku cerkwî Božьi braslaw'skoi i potwerđaemъ simъ naszymъ listomъ weczno na weki wekomъ ninesznemu plebanu braslaw'skomu knjazju Wen'slawu i po nemъ buduczymъ plebanomъ wъ Braslawli. Teъ i z osobliwoe 25 naszoe laski, chotjacъ wъ toi wyszejisanoi cerkwî chwalu Božьju rozmnożyti, pryдали esmo platъ zъ druho korcmy w ehoъ meszczanina wъ Macka dwe kope hroszei; maetъ totъ Macko i potomъ chtokolwe budetъ na eho mestcy sedeti, съ korcmy ninesznemu plebanu braslaw'skomu knjazju Wen'slawu dawati po dwe kope hroszei i po nemъ buduczymъ plebanomъ; takeъ kotorychъ on meszczanъ posadilъ za soboju na 30 cerkwownychъ zemljachъ wъ tychъ dworechъ eho, ne nadobe sluhamъ namestnika braslaw'skoho stanowitsja, wymenjaja o naszomъ szasnomъ pryechanъi; takeъ къ tomu pryдали emu ozero naszo na imja Naweto⁸, ktoroeъ podle mesta braslaw'skoho podъ eho dworomъ; wъ tyi wsi wyszejisani ozera cerkwownyi nicto ne maetъ wstupatisie, ni namestnikъ naszъ braslaw'skii ani ljudi naszy Braslawcy, ne nadobe ichъ imъ ne- 35 wody woloczyti ani podwolokami ani brodniki ani noroty, wymenjaja na naszъ pryездъ, koli maemъ sami byti wъ Braslawli, tolko w tomъ ozere Nawete. Pisanъ wъ Braslawli, w letъ Božьeho Narozenъja tysecza pjatsot'noe meseca oktjebra 20 denъ, inđiktъ 4. Pry tomъ byli: ochmistъ welikoe knehini namestnikъ kowenskkii ranъ Woitechъ Janowiczъ, a podstolii namestnikъ braslaw'skii ranъ Stanislawъ Janowiczъ, namestnik uten- 40 skii knjazъ Michailo Lwowiczъ Hlinskii.

476. ⁶ Ze wspomnianych tu jezior, należących do grupy jezior braslawskich, zatrzymały do dziś dnia swoje nazwy jez. Snudy i Cno; jezioro Wojetica to może dzisiejsze Wojsa, w każdym razie rzeczka Wojetica, o której tu mowa, to dzisiejsza Drujka, poboczna Dźwiny. ⁸ Dziś Dworzyszczce pod m. Dryswiaty nad jez. Obole. ⁷ Jerzy Iwanowicz Zenowicz, namiestnik 45 braslawski, później (1507) smoleński, Wolff J., Senatorowie i dygnitarze WXL. str. 51 i Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 417. ⁸ Zapewne małe jezioro tuż przy Braslawiu na pn.-zach. od jez. Drywiaty.

477.

B. m., 1500.

Szlachetny Wiktor Gabrjałowicz nadaje kościołowi parafjalnemu w Merecz Mongierdowiczowym dwa pustkowie z całą ich przynależnością i dziesięcinę wszelkiego ziarna ze swego dworu, za co każdorazowy pleban ma odprawiać co kwartał aniwersarz, śpiewając wilje ze mszą za zmarłych. 5

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 55' nr 48 (jest to raczej obszernie streszczenie dokumentu niż jego tekst dosłowny).

Reg. 1. Ks. Przyałgowski W., Żywoty biskupów wileńskich T. I str. 85. — 10
2. Ks. Kurczewski J., Biskupstwo Wileńskie str. 185.

Nobilis Victor Gabrialovicz anno Domini millesimo quingentesimo inscripsit et dedit duas terras alias pvtsthowczyssna nominata Okvczyowsczyna et alia cognominata terra Svnjelowsczyna ad eclesiam parochialem in Meracz Mongyrdovicz¹ cum omnibus terris, pratis, silvis, gays, nichil iuris et proprietatis in eisdem sibi et suis successoribus reservan(do). Item idem Victor ad eandem eclesiam in Meracz Mongirdovicz dedit et inscripsit decimam de omni grano de curia sua in Merecz, occasione quorum plebani seu eiusdem eclesie rectores pro tempore existentes tenebuntur singulis annis quolibet quartali vigiliis cum missa pro defunctis cantare et adimplere. Ad quam inscriptionem idem dominus Victor sigillum alias signetum subap(p)endi iussit et mandavit. 20

478.

(Wilno, na przetomie w. XV|XVI).

Brat Mikołaj gwardjan bernardyński (w Wilnie), stwierdzając, że Piotr Szostak podkomorzy wielkoksiążęcy (nadworny) doręczył prokuratorowi zakonemu dziesięć kóp należnych z testamentu s. p. Mikołaja Dorgowicza, uprasza wraz z konwentem biskupa (wileńskiego Wojciecha), by tenże Piotr nie był już więcej niepokoiony. 25

Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Dokument papierowy na malej ćwiartce w formie ósemki 16,5 × 8,9 cm, bardzo dobrze zachowany, jedynie u dołu na obu zagięciach trochę naddarty. — W środkowym złożeniu pieczęć wyciśnięta w wosku czerwonym przez papier, ośmioboczna 18 × 16 mm, obecnie niewiadomo od jakiego czasu przyszyta do dokumentu nitką jedwabną koloru zielonego: wyobraża, o ile można rozoznać, dwie postaci stojące jedna za drugą, na pierwszym planie ze wzniesionymi rękami a głową nieco pochyloną i w lewo zwróconą, u stóp różdżka czy też palma, druga z poza niej wyziera; niewątpliwie to św. Franciszek ze św. Bernardynem, będący tytułem konwentu bernardyńskiego w Wilnie; z obu ich stron wzdłuż osi dłuższej napis, widać go z prawej strony ale nieczytelny (S. Francis.?). — Pismo drobne, piękne, wyrobione. 30 35

Reverendissime in Christo pater. Recognosco fideliter, quomodo dominus Petrus succamerarius illustrissimi principis alias Szostak¹ totalem videlicet decem sexagenarum

477. ¹ Ob. objaśnienie na str. 554 Nr 470 przyp. 1. 40

478. ¹ Z trzech podkomorzycch tegoż imienia w owym czasie, nie wiadomo, o którym tu mowa; ob. Wolff J., Senatorowie str. 295.

testamenti optimae memoriae Nicolai Dorgowicz² solutionem procuratori nostro fecit praesentibus fratribus meis. Rogo R. P. V. velitis eum liberum facere et ne propter hoc^a impediatur a quovis videlicet iure spirituali et homine; et ego licet indignus cum fratribus meis pro R. P. V. exorare non cessantibus.

5 (Tą samą ręką): Frater Nicolaus gardianus loci S. Bernardini, minimus exorator.

479.

Wilno, 20 stycznia 1501.

Aleksander wielki książę litewski na prośbę Bartłomieja plebana w Trzciannem nadaje mu i kościołowi jego łożysko na rzece Wilamówce na zbudowanie
10 sadzawki i młyna na niej.

Or. brak.

Kop. Tyszk. k. 31' nr 29^b.

Alexander Dei gracia magnus dux Lithvanie, Russie, Samogithie etc. dominus et heres, significamus tenore presencium quibus expedit universis et singulis horum noticiam habituris, quia ad suplicationem honorabilis Bartholomei plebani in Thrsczyana¹ et respectu obsequiorum eius, quibus apud nos bene meritus est et specialiter se nobis reddidit commendatum, horum intuitu volen(tes) ipsum ad eadem reficere prompctiorem, sibi ecclesieque sue locum seu alveum in fluvio Vilamowka² dictum, qui vadit penes Dobarz³ circa fornacem picis parte ex una et granicies nobilis Nicolai Mroczek parte ex altera, ad
20 erigendum et construendum piscinam de novo dedimus, donavimus damusque, donamus et largimur per presentes habendum, tenendum, utifruendum, pacifice et quiete possidendum perpetue et in ewm; admit(t)imus et concedimus insuper eidem plebano molen-
dinum construendum seu edificandum in eadem piscina et fluvio supranominato pro usu, utilitate ac commoditate eidem plebano prefate ecclesie ac successorum suorum cum
25 omnibus proventibus et utilitatibus ac emolimentis eius, prout sibi et suis successoribus melius, commodius videbitur. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium sigillum nostrum presentibus est subap(p)ensum. Actum et datum Wylne, feria quarta ipso die sanctorum Fabiani et Sebestiani martirum anno a Natali Domini millesimo quingentesimo primo. Presentibus ibidem generosis et nobilebus Joanne Stheczko capitaneo Dro-
30 gyczyensi, Mathia Stheczko tenentario in Wyssokydwor, Joanne, Andrea et Jeorgio Dowoynowiczy fratribus germanis curiensibus, testibus circa premissa. Per manus honorabilis Stanislai plebani in Zurasz protunc notarii, qui^a presencia habuit in commissis.

478. ^a hac w tekście

478. ² Dorgowicz (Dorgiewicz) Mikołaj ciwun dowgowski, ob. Boniecki A., Poczet rodów
35 WXL. str. 46.

479. ^a quia w tekście

479. ¹ Ob. objaśnienie na str. 512 Nr 439 przyp. 1. ² Wilamówka, rzeczka przepływająca przez wieś tej nazwy na pn. od Trzciannego, lewobrzeżny dopływ Biebrzy. ³ Dobar, osada nad rz. Wilamówka, poniżej wsi Wilamówki.

480.

Wilno, 21 lutego 1501.

Łohwin Sawicz, Oksienty Jermolicz Kryczewiec i Klim Waskowicz ze swojemi żonami Tacjana, Oleną i Nastazją, córkami zmarłego Wasyla Kuryłowicza sprzedają księdzu Janowi wikaremu i braciom klasztoru Matki Boskiej zakonu św. Franciszka w Wilnie ziemię Wasyla Kuryłowicza, dziedzinę żon swoich, której położenie szczegółowo określają, za czterdzieści kóp groszy, wprowadzając w tę ziemię wspomnianego księdza wikarego wraz z księdzem Wojtkiem kaznodzieją litewskim i księdzem Jerzym Bojarusem braćmi tegoż klasztoru i zapewniają im swoją pomoc w razie domagania się tej ziemi przez kogokolwiek.

Or. Archiwum Miejskie w Wilnie. Pergamin dość gruby, 37,8 × 23,5 + 4,3 cm, nieco poplamiony i woskiem skapany, zresztą dobrze zachowany. — Z trzech pieczęci dochowała się tylko jedna na trzecim wisząca miejscu, po dwóch odpadłych pozostały tylko nacięcia w zakładce. Przywieszona na pasku pergaminowym, okrągła, średnicy 23 mm, wyciśnięta w czerwonym wosku, wyobraża w polu znak w kształcie łuku z nałożoną strzałą na naciągniętej cięciwie i w otoku napis: ПЕЧАТЬ КАННАТИ. — Na odwrociu zapiski: 1) na złożeniu wierzchniem zapisek ruski bliskoczesny: ЗВ НЗ МИННАМН МАТКИ БОЖЕЙ; 2) na złożeniu spodniem współczesny zapisek łaciński ręką zapisku na zakładce: Litera nostra super Wakyszky. Si aliqua iniuria in his litteris inscriptis ex tunc praedicti generes debent in pristinum redire et cum iniuriatoribus contendere; 3) na złożeniu wewnętrznem tąż ręką zapisek: super terram ad Waky eundo ad Wakynyky; 4) na złożeniu wierzchniem zapiski z w. XVII: Pro conventu Franciszkanorum; niżej z tegoż wieku: Przedaża gruntow Kuryłowiczowskich Oycom (poprawione inną ręką na: od Oycow) Franciszkanom Wilenskim przez successorow Kuryłowiczowskich za kop 40 (dopisane ręką poprawiacza: miastu Wilenskiemu). A^o 1501 d. 21. February; 5) pod niemi z w. XVII|XVIII: W teyze przedaży syanozec Wołkuska... (reszta zapisku wytarta i nieczytelna); 6) z w. XVII też pochodzi zapisek na złożeniu spodniem, mocno wytarty, z którego dadzą się odczytać tylko wyrazy: Przedaża od Oyców Franciszkanow miastu Wileńskiemu... 1501; 7) na złożeniu wewnętrznem z w. XVIII: N° 18. Rⁿ 1501 Februarii 21. Przywilej przedaży (późniejsza ręką prze-robila na Przedaż) po rusku pisany(a) gruntow od Oycow Franciszkanów miastu Wilenskiemu ziemi Wasila Kuryłowicza nad rzeką Waką cztery niwy wedle granic tamże opisanych y sianożec pod Wołkowicze nazwane; 8) pod tem ręką z w. XVIII|XIX: Od Łohwina Sawicza, Oxenteja Jarmolicza Krzyzewca, Klima Waskowicza zięciow i corek Wasila Kuryłowicza XXży Franciszkanom Wilenskim; inna ręką dopisała niżej: Kuryłowszczyzna pod Burbiszkami; 9) wreszcie tamże u dołu notatka ręką z w. XIX: W Zbiorze przywilejów niedrukowany; 10) sygnatury na złożeniu spodniem: a) N° 17° (w. XVII), b) na złożeniu wierzchniem: N° 18^{uo} (w. XVIII, przekreślone), c) wyżej: N° 3^{uo}, d) na złożeniu wewnętrznem z w. XVIII|XIX: Zgromadzenia 1° (niżej) do niego należy Zgrom. 2° N. 2, e) obok inną ręką: N° 14, f) u dołu: ex Fasciculo 2^{uo} (w. XVIII, przekreślone).

Kop. 1. Biblioteka Ord. Krasińskich w Warszawie, rpis nr 244, zawierający kopjarz dokumentów miasta Wilna z drugiej połowy w. XVII; na k. 6'—7 jest ten akt w łacińskim alfabecie z nagłówkiem: Przedaża niw y gruntow Kuryłowiczowskich przez successorów Wasilia Kuryłowicza Wielebnym Oycom Franciszkanom konwentu Wilenskiego roku 1501 dnia 21 Februarii uczyniona, po rusku pisana N° 17 (poprawione inną ręką na 16). Na marginesach obszerne streszczenie polskie dokumentu. Przy końcu tekstu uwaga: u tego listu dwie pieczęci przywiesiste. — 2. Biblioteka hr. Branickich w Suchej, rpis

nr 29, będący kopją z w. XVIII z *Kop.* 1; na str. 100—101 pod nrem LXII podany ten akt w odpisie przepelnionym błędami. — 3. Archiwum Główne w Warszawie; rpis *Varia* nr 71 k. 31', odpis sporządzony z *Kop.* 2 przez Wincentego Korotyńskiego w Wilnie przed r. 1866, jak objaśnia notatka na k. 32.

5 Wo imja swetyja Troica amin. Soznawaem my Lohwin Sawicz a Oksentej Ermolicz Kriczewec a Klim Waskowicz zjati nebożczikowy Wasilewy Kurilowicza iz naszymi ženami i iz Wasilewymi nebożczikowymi Kurilowicza doczkami iz Totbjanoju i iz Ole-
noju i iz Nastaszeju: Prodali esmo kn(ja)zju Janu wikarju Matki Bożej klasztarja u Wilenskom měste^a i wsei bratŕei zakonu swetoho Franciszka nynesznim i potom buduczim
10 w tom klasztari Matki Bożej zemlju Wasilja Kurilowicza ocziznu i dëdiznu žon naszym: perwuju niwu protiŕ klasztarskoe ich niwy czerez dorohu k Wace¹ na prawe educzi k Wakinikom a druhuju niwu meži Markowoe niwy i meži Psarcowskoe niwy, iz hai i iz sadow; eszczo dwi niwe protiŕ Chwedka Kryłowicz(a) dworcą prozwiszczom Kamenka; eszczo senozatŕ na Wace pod Wolczewiczi. To wse prodali esmo kn(ja)zju wikarju za sorok kop pënjaznych hroszi obel wëczno kn(ja)zju wikarju nynesznemu i po-
15 tem buduczim, eh(o) brati zakonu s(we)t(o)ho Franciszka, meszkajuczim u klasztari Matki Bożej; i zaweli esmo kn(ja)zju wikarju tuju zemlju pered kn(ja)zem Woitkom kaznadëm litowskim i pered kn(ja)zem Jurŕem Bojarusom, pered bratŕeju tohož klasztarja Matki Bożej. A esli chtokoli bude toe zemli u kn(ja)zja wikarja poiskiwati, tohdy my wsi perwopisannye zjati Wasilewy i iz naszymi ženami maem wo wsem tuju wsju zemlju ocziszczati kn(ja)zju wikarju i wsej brati, meszkajuczim u klasztari Matki Bożej. A pri tom byli pan Janŕ Hanusowicz burmistrŕ města Wilenskoh(o), a pan Mikula Jurŕewicz radca města Wilenskoh(o), a pan Matëi Stankowicz Podeikowicz bojarin Wasiliszkskii, a Janŕ Khestowtowicz komornik welikoh(o) kn(ja)zja. A dlja bolszee twerdosti i swedectwa my
25 perwopisannye zjati Wasilewy Lohwin Sawicz i Oksentei i Klim i peczati esmo swoi priložili k semu naszemu listu. Pisan sii nasz listŕ u Wilenskom měste, few(ralja) ak (21) den, indik(t) d (4) pod lëty Božja Narožen(ja) aŕ (15) lëta perwoho hodu.

(Pod tekstem z prawej strony pod zakładką ręką pisarza:) Pisał Hrinko pisar městŕskii. (Na zakładce z lewej strony inną współczesną ręką łacińskim pismem:) Lohvyn Sawicz et Oksentey Germolicz et Klym Vaskowicz generi.
30

481.

Polonka, 29 marca 1501.

Stanisław Hlebowicz namiestnik połocki kościolowi swemu w Polonce pod wezwaniem ŚŚ. Piotra i Pawła i jego kuratowi Mikołajowi Gnatowi oraz tegoż następcom nadaje zalew rzeczny Szniathwycza, karczmę wolną i chłopą niewolnego z potomstwem jego.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Zapisek na odwrociu wielkiego dokumentu pergaminowego kościoła w Polonce z r. 1502. — 2. *Lib.* VI k. 308'. — 3. *Czart.* k. 51—51'. — 4. *Lib.* Magn. k. 42.
40

480. * *nadpisane nad wierszem*

480. ¹ *Waka, dopływ lewobrzeżny Wilji, niedaleko Trok; w tej okolicy koło wsi Waki leżały zapewne wspomniane tu niwy, których nazw dziś odszukać nie można.*

In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo quingentesimo primo. Ego Stanislaus Chlebovycz^{a1} <marchio ac pallatinus serenissimi magni ducis et regis ac^b> tenentarius Plocensis^c, existens bene sanus in omnibus viribus meis in corpore et in anima, ex sincera et mera voluntate mea vidensque deffectum e(c)clesie mee in Polonca tituli sanctorum Petri et Pauli apostolorum legavi et dedi et inscripsi eidem ecclesie 5 supradicte et curato protunc existenti Nicolao Gnath et eius successoribus perpetualiter et in ewm ob salutem anime mee et successorum meorum fluvium stagnum alias prudzyecz^d Szniathvycza^{e2} cum ambabus rippis, nihil mihi in eo reservans ac successorum meorum in eo, ita late, ita longe, sicut ego solus habui et possidebam ad aliud stagnum Zanyovą^{f3}, et tabernam liberam perpetualiter, ita quod alia taberna non debet fore ex- 10 cepta, ecclesiastica cum area penes sinagogam Rutiniam^g scismaticam, et ribaldum obnoxium nomine Jacobum cognomine Szovycz^h etiam perpetualiter cum eius posterioritate. Coram testibus feria tertia post Pasca in curia in Polonka coram honorabili domino Mathia curato de Izskolkaⁱ et coram domino Stanislao de Lyppą et coram domino Stanislao sacerdote curiensi et coram domino Alberto vicario in ibidem et coram nobilibus 15 Andrea Pawlovycz et Hrynko Maczkevycz et coram Mykytha Szaczkovycz et coram Chvethko Prothaszovycz^j et coram Deo et tota gerarchia celesti, et aliis quam pluribus astantibus. Amen.

482.

Rzym, 31 marca 1501.

20

Papież Aleksander VI mistrzowi Erazmowi Ciolkowi proboszczowi kościoła wileńskiego, pierwszemu najwyższemu sekretarzowi Aleksandra w. księcia litewskiego i postowi jego do tegoż papieża i Stolicy apostolskiej, nadaje motu proprio notarjat apostolski.

Or. brak.

25

Kop. Archiwum Watykańskie, Regesta Vat. T. 868 k. 41—41', na początku na marginesie lewym ręką tekstu: Hadrianus, przy końcu pod tekstem tą samą ręką: P. Thomarocius, niżej inną ręką: Collat. Hadrianus.

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka wyd. X. J. Fijałek, str. 90 nr 33.

Alexander etc. Dilecto filio magistro Erasmo Vitellio preposito ecclesie Wilnensis 80 notario nostro salutem etc. Pii Patris altissimi, qui prout vult dispensat singulis etiam plus quam merita requirant munera gratiarum, vices licet immeriti gerentes in terris, interdum honoribus minores efferimus, ut in mandatorum observantia humeri eorum fortiores efficiantur, cum itaque sicut accepimus tu, qui dilecti filii nobilis viri Alexandri

481. ^a Hlebowicz Lib. VI ^b cały ten tytuł jest niewątpliwie później wtrącony w tekst, gdy Stanisław 85 Hlebowicz otrzymał w r. 1504 tytuł wojewody połockiego w miejsce dotychczasowego tytułu namiestnika (por. Wolff J., Senatorowie i dygnitarze WXL, str. 45) ^c tak w Or., Lib. VI Polocensis poprawia z Plocensis; Polocensis Lib. M. ^d prudziecz Lib. VI ^e można czytać i Szniathvycza; Szniathwicza Lib. VI ^f Zaniewą Lib. VI ^g synagogam Ruthenicam Lib. VI ^h Szowicz Lib. VI ⁱ Iskolka Lib. VI ^j Pawłowicz, Hrinko Mackewicz, Mikita Szaczkowicz, Hwedko Protaszowicz Lib. VI 40

481. ¹ Stanisław Hlebowicz namiestnik witebski 1495—1501, namiestnik połocki 1503, mianowany² wojewodą w r. 1504, zmarł 1513 (Wolff J., Senatorowie i dygnitarze WXL, str. 45 i 85). ² Staw ten czy raczej zalew rzeczny (fluvius stagnum) pod tą nazwą nie jest dziś znany. ³ Dział nieznan.

Lytthuanie magni ducis ad nos et Sedem apostolicam orator destinatus et ipsius magni ducis supremus secretarius existis, virtutum decoreris ornatibus ac nostris et Romane Ecclesie obsequiis disponas insistere nosque alias gratum sentiamus tue bone fame et probitatis odorem, nos propterea personam tuam grato affectu prosequi volentes teque
 5 a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et penis, a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum presentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum fore censentes, motu proprio non ad tuam vel alterius
 10 in nostrum et Sedis prefate notarium auctoritate apostolica tenore presentium gracieose recipimus ac aliorum nostrorum et dicte Sedis notariorum numero et consortio favorabiliter aggregamus, intendentes, quod omnibus et singulis prerogativis, indultis, honoribus, privilegiis, exemptionibus, gratiis, libertatibus et immunitatibus gaudeas et utaris, quibus gaudent et utuntur ac uti et gaudere poterunt quomodolibet in futurum alii nostri et dicte Sedis notarii. Non obstantibus de certo ipsorum notariorum numero ac
 15 constitutionibus et ordinationibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscunque. Sic igitur de bono in melius studiis virtutum intendas, ut in nostro conspectu ad maiora te semper constituas meritorum studiis digniorem nosque proinde ad te peramplius honorandum merito invitetur. Nulli ergo etc. nostre absolutionis, receptionis, aggregationis
 20 et intentionis infringere etc. Si quis etc. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno etc. MCCCCC primo pridie kalendas aprilis, pontificatus nostri anno nono.

483.

Połonka, 23 kwietnia 1501.

*Andrzej Michałowicz ze Skrobowa zapisuje kościołowi ŚŚ. Piotra i Pawła
 25 w Połonce, jego plebanowi Mikołajowi Gnatowi i tegoż następcom dziesięcinę z całej swej dziedziny za duszę żony swej Heleny.*

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej; zapisek na wielkim dokumencie pergaminowym kościoła w Połonce z r. 1502. — 2. Lib. VI k. 306'. — 3. Czart. k. 49'. — 4. Lib. Magn. k. 41.

30 In nomine Domini amen. Sub anno Domini millesimo quingentesimo primo. Ego quidem nobilis nomine Andreas Michaylovycz de Szkrobovo^a, existens sane mentis et compos rationis, non compulsus nec coactus sed existens sane mentis legavi ut inscripsi
 35 decimam de tota hereditate mea^b de omni grano ad e(c)clesiam S. Petri et Pauli domino plebano Nicolao Gnath protunc existenti et eius successoribus perpetualiter dare et solvere ob salutem anime mee et uxoris mee Elene^c. Coram testibus: coram nobili domino Holechno Rymszycz et coram discreto^b domino Alberto protunc existenti in vicariatu in Polonka et coram Chvyethko Nartholthovycz et coram Martino Ivaszkovycz et coram Arczymy Vyszadovycz et coram Bogdano Szyenykovycz^d, in festo S. Georgii et Adalberti et coram eodem plebano protunc existenti.

40 483. ^a Michayłowicz de Skrobowo Lib. VI ^{b-b} Lib. VI opuszczone przy przepisywaniu, uzupełnia na marginesie ks. Mocaraki. Lib. M. ten ustęp posiada ^c Helenae Lib. VI ^d Olechno, Chwiedko Nartholthowicz, Iwaszkowicz, Arcimy, Wysadowicz, Sienykowicz Lib. VI

484.

Rzym, 28 kwietnia 1501.

Papież Aleksander VI na prośbę Jana Sapiehy rycerza diecezji wileńskiej, sekretarza ruskiego Aleksandra w. księcia litewskiego, który już dawniej otrzymał był pozwolenie na założenie kościoła parafjalnego p. w. św. Ducha w Ikażni w dystrykcie brasławskim i na odprawianie w nim nabożeństwa w obrządku greckim przez „księży“ ruskich, prawdziwych katolików i w posłuszeństwie Kościoła Rzymskiego zostających, ale go jeszcze nie wystawił, zezwała mu, aby w wybudowanym tymże kościele i konsekrowanym w obrządku łacińskim przez teraźniejszego biskupa wileńskiego wszyscy księża łacińscy i ruscy, wyswięceni w obrządku łacińskim, mogli odprawiać mszę i inne nabożeństwa a wierni zarówno łacińscy jak i rusini, zostający w posłuszeństwie Kościoła Rzymskiego słuchać mszy i innych nabożeństw; ponadto udziela odpustu lat dziesięć i tyleż kwadragen wszystkim wiernym za nawiedzenie tegoż kościoła już konsekrowanego w uroczystości Zielonych Świątek, Przeniesienia Pańskiego, Ofiarowania NPM., św. Piotra i Pawła oraz Poswięcenia tegoż kościoła, jako też jeśli się przyczynią do jego naprawy, zachowania i ozdoby.

Or. brak.

Kop. Archiwum Watykańskie, Arm. XXXII T. 21 k. 50'—51 pod nagłówkiem: Bulla ad episcopum Vilmensem super consecratione eclesie Ruthenorum pro eodem presbitero ritte ordinato.

Wyd. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka, wyd. X. J. Fijałek str. 81 nr 10 (z objaśnieniami).

Reg. Jana z Komorowa Kronika bernardyńska w Mon. Pol. Hist. T. V str. 265.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Admonet nos commissa nobis desuper pastoralis officii sollicitudo, ut nobis illis, per que ecclesiarum quarumlibet erectioni cum dum cultus augmento et animarum christifidelium salute valeat salubriter provideri, quantum cum Deo possumus libenter annuamus. Sane pro parte dilecti filii nobilis viri Johannis Sopyeha¹ militis Vilmensis diocesis nobis nuper exhibita peticio continebat, quod licet ipse olim fervore devocionis accensus parrochiam eclesiam Sancti Spiritus in Ykasno² in districtu Brzeslaviensi dicte diocesis canonicè fundari et erigi obtinuerit illamque de bonis sibi a Deo collatis decenter dotaverit, ita quod ibi presbiteri Rutheni veri catholici et Sancte Romane, Ecclesie obedientes semper esse ac secundum morem Grecorum seu iuxta eorum ritus et mores celebrare deberent³, tamen eclesia ipsa adhuc constructa non fuit et propterea eclesiam ipsam et

484. ¹ Jan (Iwan) Sapieha, w latach 1486—1504 pisarz wielkiego księcia, później marszałek król., ob. Boniecki A., Poczet rodów WXL. str. 304|5. ² Ikażn, dziś miasteczko w pow. brasławskim, dwie mile na wsch. od Brasławia.

³ Aktu tego nie znamy; uzyskał go Jan Sapieha niewątpliwie jeszcze u papieża Innocentego VIII, przed którym wyprzysiągł się herezji i został katolikiem. Otrzymał wtedy, wracając do kraju, od tegoż papieża brewe z 13 maja 1491, polecające go królowi Kazimierzewi, by go wziął w obronę przed napasciami schizmatyków. Odpis tego brewe zachował kanclerz Maciej Drzewicki w swoim kodeksie, obecnie Biblijoteki

in ea^a altaria, quotquot fuerint opportuna, consecrari ac in ea, postquam consecrata fuerit, quod presbiteri et clerici etc. Latini secundum ritum Latinorum ordinati etc. super altari seu altaribus dicte sedis existentes ac illius gratiam et communionem habentes missas et alia divina officia audire possint; quare pro parte dicti Johannis, qui dilecti filii nobilis viri Alexandri magni ducis Lithuanie secretarius Ruthenicus existit, nobis fuit humiliter supplicatum, ut^b in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur eundem Johannem a quibuscumque excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et penis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum presencium duntaxat harum serie absolventes et absolutum fore censes, huiusmodi supplicacionibus inclinati, quod omnes presbiteri Latini et Rutheni secundum ritum Latinorum ordinati in dicta parrochiali ecclesia et super altaribus in ea pro tempore constructis, postquam constructa et edificata ac per venerabilem fratrem nostrum modernum episcopum Vilnensem seu alium episcopum ad hec per eum deputandum, super quo sibi plenam concedimus facultatem, secundum ritum Latinorum consecrata fuerint, missas et alia divina officia celebrare ac utriusque sexus christifideles tam Latini quam Rutheni sub devocione et obediencia Romane Ecclesie persistentes ac gratiam et communionem dicte Sedis habentes, missas et divina officia huiusmodi inibi audire libere et licite possint, auctoritate apostolica tenore presencium statuimus et ordinamus. Nos enim cupientes, ut ecclesia predicta, postquam consecrata fuerit, ut prefertur, congruis frequentetur honoribus ac in suis structuris et edificiis debite conservetur et reparetur calicibusque ac ornamentis ecclesiasticis ad divinum cultum necessariis muniatur, ac christifideles eo libencius devocionis causa ad illam confluant, de Omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi omnibus et singulis christifidelibus utriusque sexus vere penitentibus et confessis, qui parrochialem ecclesiam predictam in Pentecostes et Transfiguracionis Domini nostri Jesu Christi ac Presentacionis Beate Marie semper Virginis et sanctorum apostolorum Petri et Pauli ac Dedicacionis eiusdem ecclesie festivitatibus a primis vesperis usque ad occasum solis dictarum^c festivitatibus et Dedicacionis huiusmodi inclusive singulis annis perpetuis futuris temporibus devote visitaverint, ac ad reparacionem, conservationem et calicum et aliorum ornamentorum huiusmodi municionem manus porrexerint adiutrices, decem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis penitentiis misericorditer in Domino relaxamus. Non obstantibus apostolicis ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis generalibus et specialibus constitutionibus et ordinationibus ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre absolucionis, concessionis, statuti, ordinationis ac relaxacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hec attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri, et Pauli apostolorum Eius se noverit incursum. Datum Rome apud sanctum Petrum anno Incarnacionis Dominice millesimo quingentesimo primo, quarto kalendas maii, pontificatus nostri anno nono.

Sagiellońskiej Nr 38, skąd go drukował A. Lewicki w Cod. epist. saec. XV T. III 389/90 nr 379. W ten sposób rozwiązuje się wątpliwość, jaką miał L. Finkel, kiedy Iwan Semenowicz Sapieha, zwany zwyczajnie »Iwaszko Sapieżyc«, przystąpił w Rzymie do unji z Kościołem katolickim (Elekcja Zygmunta I. Kraków 1910, str. 173 w przyp. 1).

45 484. ^a eo w tekście ^b nec w tekście ^c dierum w tekście

485.

Rzym, (28 kwietnia 1501).

Papież Aleksander VI uprasza Aleksandra w. księcia litewskiego, ze względu na przykład przodków swoich i innych książąt litewskich, na przywiązanie swoje jako też Wojciecha biskupa wileńskiego do Stolicy apostolskiej, tudzież dla godności i pożytku kościołów, o wolne nadawstwo przez tegoż biskupa lub wikariusza jego generalnego wszystkich beneficjów kościelnych wakujących, które należą do wielkoksiążęcego jego patronatu, nie wyłączając jego kanonij z prebendami, prałatur, administracyj i urzędów w katedrze czy kolegiacie, na które to beneficja i urzędy kościelne starał się narzucić własnowolnie osobistości mniej zdadne i użyteczne.

Or. brak.

Kop. Archiwum Watykańskie, Armarium XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazm Ciołka) k. 51 z nagłówkiem: Breve ad magnum ducem Lithuanie super beneficiorum collacionem.

Wyd. Theiner A., *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae* T. II str. 282 nr 301. 15

Reg. 1. X. Fijalek J., *Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę* str. 260/1 z przyp. i str. 263 (z omówieniem i przytoczeniem tekstu). — 2. *Kopjarz rzymski Erazm Ciołka*, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijalek str. 83 nr 11.

Uw. Datę dzienną tego breve uzupełnia Theiner (ob. ks. H. Folwarski, *Erazm Ciołek*, *Studia Hist. Eccl.*, Warszawa 1935, str. 45). 20

(Dilecto filio nobili viro Alexandro magno duci Lithuanie). Alexander papa sextus. Dilecte fili, salutem etc. Accepimus, quod nobilitas tua ad omnia et singula beneficia ecclesiastica in civitate et diocesi Vilmensi sub tuo temporali dominio consistencia, cum pro tempore vacant, etiamsi canonicatus et prebende aut dignitates, personatus, administraciones vel officia in cathedrali vel collegiata ecclesia sint, personas, de quibus tibi videtur, episcopo Vilmensi pro tempore existenti seu eius in spiritualibus vicario generali presentare posse, et easdem personas sic presentatas per te et non alias in illis per episcopum seu vicarium institui debere pretendens, venerabilem fratrem nostrum Albertum episcopum Vilmensem, quominus beneficia ipsa seu eorum aliqua aliis quam per te presentatis personis conferre possit, impedire niteris in sue episcopalis iurisdictionis dedecus et non modicum preiudicium. Cum autem, dilecte fili, valde indecorum sit, quod episcopus in diocesi sua de aliquo ecclesiastico beneficio libere disponere et personis idoneis huiusmodi utilibus de illis providere non possit, idque nedum in episcopalis auctoritatis vilipendium, verum etiam dictorum beneficiorum et ecclesiarum, in quibus consistunt, grave preiudicium cedat, pertineatque ad nobilitatem tuam, que auctoritatis ecclesiastice et libertatis ac utilitatis ecclesiarum et beneficiorum sub tuo dominio consistentium defensor et actor esse debet, sic iura tua tueri, ut ecclesiasticarum personarum, presertim pontificalis culminis dignitate pollencium, honori et auctoritati dictarumque ecclesiarum commodo minime detrahatur, consueveruntque clare memorie progenitores tui et alii tui similes catholici principes, pro ecclesiarum et personarum illis inserviencium decore et amplitudine eis nedum aliqua iura remittere, verum plurima bona, facultates et privilegia prestantissima liberalitate concedere: eandem nobilitatem tuam monemus et rogamus in Domino, ut cum pro sinceritate consciencie tue et anime sa-

lutem, tum etiam contemplacionem nostram et pro tua in nos et hanc sanctam Sedem singulari devocione eiusdem episcopi, quem pro Regis eterni gloria venerari te convenit et sibi subiectarum ecclesiarum honori et utilitati prospiciens, sic in premissis te geris, ut per eundem episcopum de beneficiis predictis, cum pro tempore vacabunt, personis sibi gratis et eisdem ecclesiis utilibus, prout sibi videbitur, libere providere possit, in quo rem nomine tuo dignam et nobis et eidem Sedi gratissimam et altissimo Deo quam maxime acceptam efficies. Sic igitur, dilecte fili, in premissis nobilitas tua se gerat, ut pietas tua apud nos condignis laudibus commendari valeat, tuque nostram et predictae Sedis benedictionem et ab ipso Deo perhennis vite premium consequi promerearis. Datum Rome etc. (apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die XXVIII aprilis MDI, pontificatus nostri anno nono).

486.

Wilno, 10 maja 1501.

*Aleksander wielki książę litewski, żywiąc wielką cześć dla zakonu braci kaznodziejskich reguły św. Dominika a szczególnie dla ojca Wojciecha de Sy-
czene, prowincjała prowincji polskiej dominikanów, nadaje im dla budowy klasztoru przy kościele św. Ducha w Wilnie: 1) grunt przy tymże kościele; 2) plac tuż koło domu i sąsiadujących z nim karczem, należącego do Mikołaja Korczaka, proboszcza wspomnianego kościoła; 3) potok Vinger z wszelkim użytkiem wody, a to za zgodą tegoż Mikołaja Korczaka, który złożył swą prepozyturę w ręce biskupa wileńskiego Wojciecha w obecności kapituły katedralnej wileńskiej; wreszcie zastrzega sobie i swoim następcom zastąpienie (w porozumieniu z biskupem) braci uchylającej się od posłuszeństwa regule zakonnej, nowymi braćmi, pragnącymi żyć wedle tej reguły.*

Or. dziś nieznaną; istniał on jeszcze w początkach wieku XIX w Archiwum kościoła św. Ducha na pergaminie z pieczęcią wiszącą, jak notują Dzieje Dobroczynności w Roczniku I (Wilno 1820) na str. 255, a za niemi J. I. Kraszewski w Wilnie T. II (Wilno 1840) na str. 351 z datacją wskazaną w przypisku na str. 359.

Kop. Transumpt Wojciecha biskupa wileńskiego w Wilnie d. 20 maja 1501 w kopjarzu dokumentów dominikańskich w Archiwum klasztoru oo. dominikanów w Krakowie, zawierającym kopje oryginalne i zwykle z w. XVI. i XVII na k. 9—12; ob. niżej Nr 491.

Przekł. pol. 1. Teka Wileńska z r. 1858 nr 3 str. 76 (ogólna pag. 252) w pracy E(dwarda) T(yszkiewicza), O klasztorach zgromadzeń istniejących obecnie w diecezji wileńskiej; przekład dokonany przez ks. Kazimierza Lenartowicza O. P. — 2. Sadok Barącz, Rys dziejów zakonu dominikańskiego T. II str. 390 przyp. 512 (według poprzedniego przekładu).

Reg. 1. Dzieje Dobroczynności Roczn. I (Wilno 1820) str. 255. — 2. Kraszewski J. I., Wilno, T. II (Wilno 1840) str. 351 (prawdopodobnie według Reg. 1).

Uw. Bzowski Abr. w Propago D. Hyacinthi (Venetiis 1606) str. 8 podaje tylko ogólną wzmiankę o fundacji Aleksandra z datą 1501.

In nomine Sanctae et individuae Trinitatis amen. Quia frequentius res, quae praesentibus notae sunt et clarae, tempore procedente posteris futurisque ambiguae et obscurae efficiuntur, unde sapientum adinvenit ingenium, ut rerum gestarum memoria progeniretur, quod series earum, prout sunt gestae cum testium annotatione literis commendetur.

Proinde nos Alexander Dei gratia magnus dux Litwanię, nec non terrarum Samogitiae, Russię, Kyowię etc. dominus et haeres, ad perpetuam rei memoriam tenore praesentium significamus universis et singulis praesentibus et futuris, quomodolibet praesentium notitiam habituris quibus expedit, quomodo volentes, ut tempore nostri principatus et gubernationis nostrae sancta fides et religio christiana in dominiis nostris crescat et multiplicetur 5
populusque christianus nostris beneficiis et liberalitate coadiutus merito et numero in honorem sui coadiutoris coaugeri et insuper divinę laudis praeconium ampliari possit, propterea habentes singularem respectum et devotionem ad ordinem fratrum Praedicatorum S. Dominici venerabilemque patrem fratrem Albertum^a de Syczene^{b 1} s. theologię professorem provinciae provinciae regni Poloniae et non minorem ad fratres eiusdem 10
professionis, qui scientia, vita et morum honestate et singulari praedicationis excellentia aliisque laude dignis virtutum meritis, quibus, ut nostra experientia et fide dignorum testimonio accepimus, pollent et in dies pollere non cessant; unde animadvertentes, quod ipsi fratres scientiis, doctrinis, salutiferis praedicationibus et aliarum virtutum exemplaritate in dominio nostro plurima incrementa fidei et religionis Christianę facere possent, 15
eisdem motu nostro proprio et speciali devotione ecclesiam S. Spiritus in Vilna nostrae provisionis pro divino cultu peragendo una cum area immediate coniuncta dictę ecclesiae pro monasterio constituendo et edificando locumque, ubi domus cum quatuor tabernis domui eidem immediatis venerabilis Nicolai Korczak quondam praepositi ecclesiae dicti tituli S. Spiritus ex antiquo consistit, et torrentem Vinger² cum omnibus utilitatibus 20
eiusdem aquae, quae humano ingenio quomodolibet, quibusvis non obstantibus, ex nunc et in posterum excogitari possunt, ad usum et utilitatem dictorum fratrum monasterii S. Spiritus non sine speciali consensu et ratihabitione dicti venerabilis Nicolai Korczak ecclesiae praefatę praepositi coram nobis per eum concesso et facto, finaliter tamen ad effectum subsequuto per resignationem tituli dictae praepositurae S. Spiritus, prout sta- 25
tuta ecclesiastica disponunt, in manibus reverendissimi domini Alberti Dei gratia episcopi Vilmensis in praesentia totius capituli ecclesiae S. Stanislai praesentibus assignamus, damus, donamus, approbamus et in visceramus, assignavimus, dedimus, donavimus, approbavimus et in visceravimus cum omni iure, dominio et proprietate ex nunc et in ęvum dicto ordini fratrum Praedicatorum pro provinciali Poloniae et fratribus, qui per ipsum 30
ordinem aut priores provinciales pro tempore dictae provinciae Poloniae missi et assignati fuerint ad praefatum monasterium S. Spiritus per nos eis sic iam donatum inhabitandum, quiete possidendum et dirigendum, prout ipsorum fratrum regula et ordinis statuta disponunt. Verum quia loca sacra et praesertim religiosorum monasteria locantur, eriguntur et privilegiantur, propter officium divinum peragendum et populum Christia- 35
num verbo, vita et moribus instruendum et aedificandum, proinde nos etiam tenore praesentium nostram intencionem et fratrum dictorum locationem nostris successoribus significamus et declaramus, quod si prior et fratres dicti monasterii S. Spiritus in nostra civitate Vilna sub observantia et vita religiosa, prout ipsorum regula et constitutiones disponunt, vivere noluerint, ex tunc nobis et nostris successoribus cum diocesano^c fratres 40
saepe dicti ordinis, qui sub observantia et religiose vivere voluerint, quibusvis nostris inscriptionibus^d non obstantibus, advocare, inducere et in monasterio dicto locare ple-

486 ^a wyraz nadpisany ^b skrobane i poprawiane w Kop. ^c dioc w tekście ^d poprawione ze subscriptionibus

486. ¹ Moze Siecień (Siecienie) w pow. lipnowskim. ² Winger, Wingry struga w Wilnie na Piasku, ob. wyżej str. 144 Nr 124.

nariam facultatem reservamus. Actum et datum Vilnę, feria 2^a proxima post festum Natalis Sancti Stanislai anno Domini milesimo quingentesimo primo. Praesentibus ibidem reverendis et magnificis Alberto episcopo, Nicolao Radziwiłłowio pallatino Vilnensi, Joanne de Zabrzędzie pallatino Trocensi, Alexandro Jurgiewicz castellano Vilnensi et capitaneo Grodnensi, Stanislao Janowicz capitaneo Samogitiensi et castellano Trocensi, Michaele duce Chlinensi, Alberto Clocko marschalcis nostris et Nicolao Nicolaiewicz subpincerna magni ducatus Litwaniae et capitaneo Belczensi, et aliis quam pluribus fide dignis testibus ad praemissa. Et in robur perpetuum sigillum nostrum est subappensum per manus honorabilis Stanislai Veneti^o notarii, qui praemissa habuit in praemissis.

487.

Rzym, 15 maja 1501.

Papież Aleksander VI na prośbę Aleksandra w. księcia litewskiego pozwala na śpiewanie jednej tylko mszy przededniem w adwencie w katedrze wileńskiej, zamiast ośmiu śpiewanych tamże dotychczas codziennie, a na wspomnienie tejże katedry udziela wszystkim wiernym przy dopełnieniu zwykłych warunków odpustu trzydziestu lat i tyleż kwadragen za nawiedzenie jej pobożne w uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego, Zielonych Świątek, Narodzenia i Podniesienia św. Stanisława oraz Poświęcenia Kościoła.

Or. bulli znajdował się w Archiwum Kapituły Wileńskiej jeszcze w pierwszej połowie w. XIX, jak świadczy streszczający obszernie tę bullę Katalog tegoż Archiwum z r. 1830 na str. 43|4 w dziale bull i indultów papieskich N. 2° w pozycji 8. z zaznaczeniem, iż jest »w oryginale na pergaminie«.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vat. T. 868 k. 46—47' na początku, na lewym marginesie ręką tekstu: Hadrianus, przy końcu zaś pod tekstem: P. Thomarotius, poniżej inną ręką: Collac. Hadrianus. — 2. Tamże, Armarium XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazma Ciolka) k. 65. — 3. Acta Cap. Cath. Viln. T. I, k. 4'—5' z nagłówkiem ozdobnym pismem: Tenor bullae indulgenciarum pro ecclesia Vilnensi per eundem praepositum expedita (sic) cum idulto missae ante diem tempore Adventus. — 4. Tamże, Lib. I z k. CXLII—CXLIV z nagłówkiem: Ecclesie Vilnensi de missa ante diem indultum cum indulgenciis.

Wyd. 1. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II (Romae 1861), str. 286 nr 306 (z Kop. 2). — 2. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. I str. 32—3 (z Kop. 4).

Reg. 1. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka z początku w. XVI, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek w Archiwum Komisji Historycznej Serja 2, T. I str. 88 nr 26. — 2. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. I str. 17 (z mylną datą 15 marca). — 3. Tamże T. III str. 4.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Ex debito pastoralis officii nobis ex alto commissi ad ea libenter intendimus, per que^a ecclesiarum personarum presertim in ecclesiis cathedralibus insignibus deservientium commoditati et pleniori divini cultus ministerio^b ac etiam earundem ecclesiarum conservationi et ornamento animarumque christifidelium salutis Deo propicio salubriter consulitur. Sane pro parte dilecti filii nobilis viri Alexandri magni ducis Lyttuani nobis nuper

486. ^a Veneum błędnie w Kop.487. ^a dwa razy powtórzone w Reg. Vat. ^b opuszcza Lib. I

exhibita petitio continebat, quod in ecclesia Wilnensi, que inter ceteras ecclesias cathedrales ducatus Lytthuanie insignior existit et ad quam dux ipse singularem gerit devotionis affectum consueverunt singulis diebus tempore Adventus Domini octo misse decantari, et quoniam eo tempore dies admodum sunt breviores, officia vero divina longiora, ita quod omnes octo misse huiusmodi non bene neque commode decantari possint, pro parte eiusdem ducis nobis fuit humiliter supplicatum, ut^e de cetero in dicta ecclesia in ipso tempore Adventus ex octo missis, que singulis diebus ut preferitur cantari consueverunt, una duntaxat missa ante lucem decantari possit, concedere aliasque in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui honesta fidelium vota benivolo favore libenter prosequimur, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod deinceps perpetuis futuris temporibus in dicto tempore Adventus Domini una missa duntaxat ex octo missis predictis ante lucem circa tamen eandem^d lucem decantari libere et licite valeat, auctoritate apostolica tenore praesencium de^e speciali gratia concedimus. Et insuper piis desideriis eiusdem ducis in hac parte annuentes ac^f cupientes, quod prefata ecclesia, que etiam sicut accepimus prope partes infidelium sita existit, a christifidelibus congruis frequentetur^g honoribus ac in suis edificiis per amplius reparetur, conservetur et^h manuteneatur, nec non luminaribus et ornamentis ecclesiasticis decoretur et divinus ipse cultus maius inibi suscipiat incrementum, utque fideles ipsi eo promptius ad premissa manus porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus antedictis vere penitentibus et confessis, qui dictam ecclesiam in Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi et Penthecostes ac Nativitatis et Translacionis sancti Stanislai nec non Dedicacionis eiusdem ecclesie festivitatibus et diebus a primis vespers usque ad secundas vespers inclusive festivitatum seu dierum earundem devote visitaverintⁱ annuatim et ad reparacionem, conservacionem, manutencionem et alia premissa manus porrexerint adiutrices, triginta annos et totidem quadragenas pro qualibet festivitatum seu dierum earundem de iniunctis eis poenitentiis misericorditer in Domino relaxamus presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Volumus autem, quod si alias visitantibus dictam ecclesiam et ad premissa manus adiutrices porrigentibus aut alias inibi^j pias elemosinas erogantibus seu alias aliqua alia^k indulgentia in perpetuum et ad certum tempus nondum elapsam duratura per nos concessa fuerit, presentes littere nullius sint roboris vel momenti. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et relaxacionis infringere vel ei^l ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursum. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno Incarnacionis Dominice millesimo quingentesimo primo idibus^m maii, pontificatus nostri anno nono.

488.

Rzym, 15 maja 1501.

40

Papież Aleksander VI wszystkim wiernym udziela odpustu lat 20 i tyleż kwadragen, jeżeli już jaki inny nie został nadany, za nawiedzenie jałmużnicze

487. ^e dodaje quod Reg. Vat. ^d w Lib. I brak tego wyrazu ^e ex Lib. I ^f et Lib. I ^g frequenter Lib. I ^h et Acta cap. ⁱ visitaverit Lib. I ^j huiusmodi Acta cap. ^k alia aliqua Acta cap. ^l Lib. I opuscula ^m idus Lib. I

w Boże Narodzenie, w święto M. B. Gromnicznej i Wniebowzięcia kaplicy NPMarji, świętych Jędrzeja i Stanisława w kościele wileńskim, zbudowanej i uposażonej przez zmarłego Kazimierza króla polskiego, w której spoczywa jasniejący wielu cudami Kazimierz, brat Aleksandra w. księcia litewskiego.

5 Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vat. T. 868 k. 50'—51; na początku na lewym marginesie ręką tekstu: Hadrianus, przy końcu zaś pod tekstem: P. Thomarotius, niżej inną ręką: Collat. Hadrianus. — 2. Tamże, Armarium XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazma Ciołka) k. 64'. — 3. Acta Cap. Cath. Viln. T. I k. 5'—6.

10 Wyd. 1. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II str. 287 nr 307 z datą: VI Idus Maii (z Kop. 1). — 2. Ks. Kurczewski J., Kościół Zamkowy T. III str. 4/5 (z Kop. 3).

15 Reg. 1. Raynald O., Annales Ecclesiastici T. XI pod r. 1501 nr 20 z przytoczeniem jednego ustępu z tomu Regestów pod sygn. Lib. 2 ep. secr. p. 50 (a więc jak się zdaje z Kop. 1). — 2. Kopjarz rzymski Erazma Ciołka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek, str. 88 nr 25.

Alexander etc. venerabilibus fratribus Vilnensi et Mednicensi ac Luceoriensi episcopis salutem etc. Alexander etc. Universis christifidelibus presentes litteras inspecturis salutem etc. Ecclesiarum et locorum ecclesiasticorum fabricis et ornamentis manus porrigere adiutrices pium et meritorium apud Deum existimantes, fideles singulos ad exhibendum eis oportuna suffragia spiritualibus muneribus, indulgentiis videlicet et remissionibus frequenter invitamus, ut per temporalia, que hiis tribuerint auxilia, premia consequi mereantur felicitatis eterne. Cupientes igitur, ut capella Beate Marie ac sanctorum Andree et Stanislai sita in ecclesia Wilnensi, per clare memorie Kazimirum Polonie regem magnifico opere constructa et dotata ac preciosissimis ornamentis pro divino cultu decorata, et ad quam ut accepimus dilectus filius nobilis vir Alexander magnus dux Lythuanie, cuius frater germanus Kazimirus dux apud illam capellam sepultus multis miraculis clarere perhibetur, singularem gerit devotionis affectum cupitque ad illam divinum cultum augeri, a christifidelibus frequentetur et in debita veneratione habeatur ac in suis structuris^a, edificiis et ornamentis conservetur et manuteneatur fidelesque ipsi eo libentius devotionis causa ad dictam capellam confluant ac ad conservationem et manutentionem predictas manus promptius porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem domo celestis gratiis uberius conspexerint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi omnibus et singulis fidelibus predictis vere penitentibus et confessis, qui capellam predictam in Nativitatis Domini nostri Jesu Christi et Purificationis ac Assumptionis Beate Marie Virginis festivitatis a primis vespers usque ad secundas vespers festivitatum earundem inclusive devote visitaverint ac ad conservationem et manutentionem predictas manus porrexerint adiutrices ut prefertur, viginti annos et totidem quadragenas de iniunctis eis penitentiis misericorditer in Domino relaxamus presentibus perpetuo valituris. Volumus autem, quod si alias dictam capellam visitantibus et ad premissa manus adiutrices porrigentibus seu alias aliqua alia indulgentia in perpetuum vel ad certum tempus nondum elapsum duratura per nos concessa fuerit, presentes littere nullius sint roboris vel momenti. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno etc. M^oCCCCC^ol^o idibus may, pontificatus nostri anno nono.

489.

Rzym, 15 maja 1501.

Papież Aleksander VI mistrzowi Erazmowi Ciołkowi proboszczowi kościoła wileńskiego, swemu notariuszowi, który jest sekretarzem i posłem w. ks. litewskiego Aleksandra u tegoż papieża, ze względu na usługi oddane Stolicy apostolskiej, naukę jego własną i życie przykładne, zwalniając go od wszelkich wyroków, cenzur i kar kościelnych, pozwala motu proprio przyjmować i dzierżyć jakiegokolwiek urzędy i dostojęstwa w kościołach Królestwa Polskiego, krakowskim, gnieźnieńskim, włocławskim, poznańskim i płockim, w których wedle istniejących statutów i zwyczajów, zatwierdzonych przywilejami papieża Marcina V i może innych, kanonje z prebendami, prałatury, administracje i urzędy mogą otrzymywać tylko ci, którzy są szlacheckiego pochodzenia albo posiadają stopnie uniwersyteckie w teologii, obojgu prawie lub medycynie, w sztukach zaś nauczali przez lat siedm w tym wydziale lub uczyli się w innym, albo też wreszcie urzędnicy Stolicy apostolskiej.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vat. T. 868 k. 38—39', na początku na lewym marginesie ręką tekstu: Hadrianus, przy końcu zaś pod tekstem: P. Tuba, poniżej inną ręką: Collat. Hadrianus. — 2. Tamże, Armarium XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazma Ciołka) k. 74' z nagłówkiem: Derogatio statutorum in favorem oratoris.

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciołka, wyd. S. Kutrzeba i X. F. Fijałek str. 89/91 nr 32 (z przytoczeniem ustępu de non recipiendis plebeis).

Alexander etc. Dilecto filio magistro Erasmo Vitellio preposito ecclesie Wilnensis, magistro in artibus, notario nostro salutem etc. Grata devotionis obsequia, que nobis et apostolice Sedj hactenus impendisti et adhuc sollicitis studiis impendere non desistis, nec non litterarum sciencia, vite ac morum honestas aliaque laudabilia probitatis et virtutum merita, quibus personam tuam etiam fidedignorum testimoniis iuvari percepimus, nos inducunt, ut te specialibus favoribus et gratiis prosequamur. Cum itaque, sicut accepimus, in statutis et consuetudinibus Cracouiensis, Gneznensis, Wladislaiensis^a, Poznaniensis ac Plocensis ecclesiarum in regno Polonie consistentium seu privilegiis et indultis per felicis recordationis Martinum V et forsitan alios Romanos pontifices predecessores nostros concessis inter alia caveri dicatur expresse, quod canonicatus et prebende aut dignitates, personatus, administrationes vel officia dictarum ecclesiarum a nullis nisi de nobili genere ex utroque parente procreatis, aut magistris vel licentiatis seu bacallariis formatis in theologia, aut doctoribus seu cum rigore examinis in iure canonico vel civili licentiatis aut in medicina, vel qui in artibus post susceptionem magisterii per ipsos in illis aut aliqua alia facultate per septennium studuerint seu rexerint magistris¹,

489. ^a w tekście Reg. Vat. mylnie Wradislaiensis; brak tego wyrazu w Kopjarzu Ciołka

489. ¹ Wydania bull papieskich jako też statuty kapitulne »De non recipiendis plebeis« ob. Statuty kapituły katedralnej włocławskiej z materiałów przysposobionych przez X. prałata Stan. Chodyńskiego wydał i bibliografią ustawodawstwa kapitulnego w Polsce poprzedził X. Dr

seu apostolice Sedis officialibus pro tempore existentibus, qui in eisdem ecclesiis iuxta illarum statuta et laudabiles consuetudines in divinis personaliter deservire teneantur et sint astricti per litteras dicte Sedis vel legatorum eius, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de statutis et consuetudinibus aut privilegiis et indultis huiusmodi mentionem, vel etiam ordinaria autoritate confici possint, ac quod dilecti filii capitula earundem ecclesiarum aliquem nisi ut prefertur qualificatum ad canonicatus et prebendas ac dignitates, personatus, administrationes vel officia huiusmodi admittere non teneantur aut ad id etiam censuris ecclesiasticis cogi aut compelli possint: nos volentes te, qui etiam dilecti filii nobilis viri Alexandri magni ducis Littwanie ad nos et Sedem predictam orator destinatus et, ut etiam accepimus, secretarius suppressus existis et, ut accepimus, preposituram ecclesie Wylnensis inter alia obtines, premissorum obsequiorum et meritorum tuorum intuitu favore prosequi gracioso teque a quibuscunque excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et penis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum presencium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum fore censentes, motu proprio non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblate petitionis instanciam, sed de nostra mera liberalitate tibi, ut quoscunque canonicatus et prebendas ac dignitates, personatus, administrationes vel officia in eisdem ecclesiis, etiamsi ad dignitates, personatus, administrationes vel officia huiusmodi consueverint, qui per electionem assumi eis que cura immineat animarum, si tibi alias canonice conferantur aut eligaris, presenteris vel assumaris ad illos, illas vel illa et instituaris in eis, recipere et retinere libere et licite valeas, ac quod capitula prefata^b te ad illos, illas vel illa admittere teneantur, constitutionibus et ordinationibus apostolicis nec non predictis et quibusvis aliis earundem ecclesiarum privilegiis et indultis ac statutis et consuetudinibus etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus, auctoritate apostolica tenore presentium de speciali gratia concedimus et indulgemus ac eisdem statutis, ordinationibus, privilegiis et indultis illis alias in suo robore permansuris hac vice duntaxat specialiter et expresse derogamus, proviso, quod canonicatus et prebende ac dignitates, personatus, administrationes vel officia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis et animarum cura in dignitatibus, personatibus, administrationibus et officiis predictis, si qua illis immineat, nullatenus negligatur, sed illorum ac canonicatum et prebendarum predictorum congrue supportentur onera consveta. Nulli ergo etc. nostre absolutionis, concessionis, indulti et derogationis infringere etc. Si quis etc. Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno etc. M^oCCCCC^o1^o idibus maii, pontificatus nostri anno nono.

490.

Rzym, 15 maja 1501.

Papież Aleksander VI mistrzowi Erazmowi Ciołkowi kanonikowi krakowskiemu, notarjuszowi swemu, który jest posłem w. księcia Aleksandra, składającym obediencję temuż i Stolicy apostolskiej imieniem swego pana, ze względu na
Jan Fijałek (w Krakowie 1915|1916, nakł. Akademji Umiejętności) str. 4 pod a) z przyp. 2, str. CLXX—CXXII pod B gdzie i literatura o tym przedmiocie jest wskazana (O. Balzer i Stan. Zachorowski), str. CXCIII pod C i według indeksu na str. 340 (bulla), 435 (plebei) i 450 (receptio).

45 489. ^b prefati w tekście

usługi oddane Stolicy tejże, naukę jego własną i życie przykładne, tudzież swiadectwa osób wiarygodnych, który już otrzymał dyspensę apostolską na trzy beneficia kościelne z duszpasterstwem lub skądinąd incompatibilia, i posiada między innymi probostwo wileńskie, nadaje motu proprio przywilej z mocą obowiązującą od 1 marca i 2 maja 1496, uwalniając go od wszelkich cenzur kościelnych, na objęcie samemu lub przez posła w razie użytkowania jednej kanonji krakowskiej, drugiej wrocławskiej i trzeciej poznańskiej, wyjąwszy jedynie wakansu ich, zastrzeżonego już Stolicy apostolskiej, a egzekutorami tego przywileju mianuje arcybiskupa raguzńskiego oraz w zastępstwie oficjałów krakowskiego i poznańskiego.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vat. T. 868 k. 24—29, na początku, na lewym marginesie tą samą ręką: Hadrianus, a przy końcu pod tekstem: P. Thomarotius, pod tem inną ręką: Colationat. Hadrianus. — 2. Tamże, Armarium XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazma Ciolka) k. 68'.

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 89 nr 30 (niezbyt ściśle).

Alexander etc. Dilecto filio magistro Erasmo Vitellio canonico Cracouiensi, magistro in artibus, notario nostro, salutem etc. Grata devotionis obsequia, que nobis et apostolice Sedi hactenus impendisti et adhuc sollicitis studiis impendere non desistis, nec non litterarum sciencia, vite ac morum honestas aliaque laudabilia probitatis et virtutum merita, quibus personam tuam etiam fidedignorum testimoniis iuvari percepimus, nos inducunt, ut tibi reddamur ad gratiam liberales. Hinc est, quod nos, qui dudum inter alia statuimus et ordinavimus, quod nullus vigore cuiusvis gratie expectative quodcunque beneficium ecclesiasticum dispositioni apostolice generaliter reservatum, vel ex generali apostolica reservatione affectum, etiam si alias sub huiusmodi gratia comprehendi videretur, acceptare, aut de illo sibi provideri facere posset seu deberet, decernentes irritum et inane, quicquid secus contingeret attemptari, tibi, qui dilecti filii nobilis viri Alexandri magni ducis Lythuanie ad nos et Sedem predictam pro nobis prestanda obedientia orator destinatus existis, et cum quo dudum ut accepimus ut quecunque tria curata seu alias invicem incompatibilia beneficia ecclesiastica, etiamsi dignitates, personatus, administrationes vel officia in cathedralibus etiam metropolitana vel collegiatis et dignitates ipse in cathedralibus etiam metropolitana post pontificales maiores, seu in collegiatis ecclesiis huiusmodi principales, aut due ex eis parrochiales ecclesie vel earum perpetue vicarie forent et ad dignitates, personatus, administrationes vel officia huiusmodi consuevissent, qui per electionem assumi eisque cura immineret animarum, si tibi alias canonice conferrentur aut eligereris, presentereris vel assumereris ad illa et instituereris in eis, recipere et insimul quoad viveres retinere valeres, apostolica fuit auctoritate dispensatum, quique preposituram ecclesie Wilnensis, que inibi dignitas maior post pontificalem existit inter alia obtines ac eiusdem Alexandri magni ducis primus secretarius existis et aliam gratiam expectativam a nobis non obtinuisti, premissorum obsequiorum et meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere et presentes literas ac si sub datis kalendis martii pontificatus nostri anno quarto concessae forent et processus habendos per easdem, ac si die secunda mensis maii eiusdem pontificatus nostri anno predicto in prima expeditione habiti et decreti fuissent quoad vacatura valere volentes, teque

a quibuscunque excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et penis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum presentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum fore censentes, motu proprio non ad tuam vel
 5 alterius pro te nobis super hoc oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate unum Cracouiensis et alium Wladislaiensis^a ac alium Poznaniensis ecclesiarum canonicatus, in quibus maiores, medie et minores seu pinguiore et minus pingues prebende fore noscuntur, cum plenitudine iuris canonici prefata tibi auctoritate conferimus et de illis etiam providemus, unam vero Cracouiensem et aliam Wladislaiensem^b ac
 10 aliam Poznaniensem prebendas, etiam ex maioribus seu pinguioribus, ac dignitatem, personatum, administrationem vel officium alterius earumdem ecclesiarum etiam unus ex canonicatibus et una ex prebendis etiam maioribus seu pinguioribus, aut dignitas seu personatus, aut administratio vel officium huiusmodi dispositioni apostolice, ex quavis
 15 causa preterquam vacationis illorum apud Sedem predictam aut familiaritatis nostre continue commensalitatibus vel alicuius viventis et in Romana curia presentis cardinalis, cuius ad hoc consensus requirendus foret, generaliter reservata aut ex aliqua generali apostolica reservatione affecta fuerint et ad dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi consveverit, quis per electionem assumi eique cura immineat
 20 vacaverint, quas, quos vel que tu per te vel procuratorem tuum ad hoc a te legitime constitutum infra unius mensis spacium, postquam tibi vel eidem procuratori vacatio illarum vel illorum innotuerit, duxeris acceptandas, acceptandos vel acceptanda, conferendas, conferendos seu conferenda tibi post acceptationem huiusmodi cum omnibus iuribus et pertinentiis suis donationi apostolice reservamus, districtius inhibentes venerabilibus fratribus nostris Cracouiensi, Wladislaiensi^c et Poznaniensi episcopis ac dilectis
 25 filiis dictarum ecclesiarum capitulis necnon illi vel illis, ad quem vel ad quos in dictis ecclesiis prebendarum etiam maiorum seu pinguiorum ac dignitatum, personatum, administrationum et officiorum collatio, provisio, presentatio, electio, seu quevis alia dispositio communiter vel divisim pertinet, ne de prebendis etiam maioribus aut pinguioribus
 30 ac dignitate, personatu, administratione vel officio huiusmodi interim etiam ante acceptationem eandem, nisi postquam eis constiterit, quod tu vel procurator predictus illos, illas vel illa nolueritis acceptare, disponere quoquomodo presumant, ac decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel
 35 ignoranter contigerit attemptari, et nichilominus venerabili fratri nostro archiepiscopo Ragusano¹ et dilectis filiis Cracouiensi et Poznaniensi officialibus² per apostolica scripta motu simili mandamus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum per se vel alium seu alios faciant auctoritate nostra te vel predictum procuratorem tuum nomine tuo in qualibet dictarum ecclesiarum in canonicum recipi et in fratrem stallo tibi in choro et loco in capitulo cuiuslibet ipsarum ecclesiarum cum dicti iuris plenitudine assignatis prebendas
 40 vero etiam maiores aut pinguiore ac dignitatem, personatum, administrationem vel of-

490. ^a Wratislaiensis *w tekście* ^b Wratislaiensem *w tekście* ^c Wratislaiensi *w tekście*

490. ¹ *Arceybiskupem raguzzańskim był naonczas Jan z Ankony (de Sacchis) 1490 † 1505 (zob. Eubel-Schmitz Kallenberg, Hierarchia catholica m. ae. T. III wyd. z r. 1923).* ² *Oficja-*

45 *łem krakowskim był naonczas Jan ze Starzechowic doktor dekretów, kanonik krak. i scholastyk wiślicki; oficjałem poznańskim Mikołaj Kotwicz ze Żnina, doktor dekretów i archidiakon pozn.; obaj występują w Aktach kapitulnych jeszcze w r. 1500.*

ficium huiusmodi, si vacant aut cum vacaverint ut prefertur, cum omnibus iuribus et pertinentiis supradictis tibi post acceptationem predictam eadem auctoritate conferant et assignent, inducentes te vel dictum procuratorem pro te in corporalem possessionem prebendarum etiam maiorum seu pinguiorum ac dignitatis, personatus, administrationis vel officii iuriumque et pertinentiarum predictorum et defendentes inductum ac facientes te vel procuratorem predictum ad dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi ut est moris admitti, tibi que de illorum ac canonicatum collatorum et prebendarum etiam maiorum reservatarum predictorum fructibus, redditibus, proventibus, iuribus et obventionibus universis integre responderi contradictores auctoritates etc. Non obstantibus statuto et ordinatione ac priori decreto premissis et aliis apostolicis constitutionibus nec non de certo canonicorum numero ac aliis earundem ecclesiarum iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus ac privilegiis et indultis eisdem ecclesiis respective concessis, illis presertim, quibus inter alia caveri dicitur expresse, quod nullus in eis maiorem seu pinguiorem prebendam assequi valeat, nisi de minori aut minus pingui ad mediam et de media seu minus pingui prebendis ad maiorem seu pinguiorem prebendas huiusmodi gradatim et per optionem ascendat, quodque canonicatus et prebende ac dignitates, personatus, administrationes vel officia earundem ecclesiarum aliis quam de nobili genere ex utroque parente procreatis vel magistris seu licentiatibus aut bacalariis formatis in theologia sive doctoribus seu cum rigore examinis in iure canonico vel civili licentiatibus aut in medicina vel in artibus magistris, qui post assumptionem magisterii per ipsos in illis aut aliqua alia facultate per septennium studuerit vel rexerit sive apostolice Sedis officialibus pro tempore existentibus, qui in eadem ecclesia iuxta ipsius statuta et laudabiles consuetudines in divinis personaliter deservire teneantur et sint astricti conferri possint, nec ad canonicatus et prebendas ac dignitates huiusmodi alias quam ut prefertur qualificati admitti possint, quibus illis alias in suo robore permansuris hac vice duntaxat harum serie motu simili specialiter et expresse derogamus, quodque tu ut prefertur qualificatus non existis contrariis quibuscunque aut si aliqui prefata apostolica vel alia quavis auctoritate in dictis ecclesiis in canonicos sint recepti vel ut recipiantur insistant, seu si super provisionibus sibi faciendis de canonicatibus et prebendis etiam maioribus ac dignitatibus, personatibus, administrationibus vel officiis dictarum ecclesiarum speciales vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales dicte Sedis vel legatorum eius literas impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum vel alias quomodolibet sit processum, aut si episcopis et capitulis prefatis vel quibusvis aliis communiter vel divisim a dicta sit sede indultum, quod ad receptionem vel provisionem alicuius minime teneantur et ad id compelli aut quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint, quodque de canonicatibus et prebendis etiam maioribus seu pinguioribus ac dignitatibus, personatibus, administrationibus vel officiis dictarum ecclesiarum vel aliis beneficiis ecclesiasticis ad eorum collationem, provisionem, presentationem, electionem seu quamvis aliam dispositionem coniunctim vel separatim spectantibus, nulli valeat provideri per literas apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem et qualibet alia dicte Sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam presentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratie impediri valeat quomodolibet vel differri et de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis, seu si presens non fueris ad prestandum de observandis, statutis et consuetudinibus dictarum ecclesiarum solita iuramenta dummodo in absentia

tua per procuratorem ydoneum, et cum ad ecclesias ipsas accesseris, corporaliter illa prestes, aut si hodie pro alio vel aliis super equali vel equalibus gratia seu gratiis in predictis ecclesiis litteras nostras duxerimus concedendas. Nos enim tam illas quam
5 presentes effectum sortiri volumus quacunque constitutione apostolica contraria non obstante. Et insuper nos, qui etiam dudum inter alia voluimus, statuimus et ordinavimus, quod in expectativis, gratiis illarumque extensionibus, revalidationibus et collationum mutationibus per nos extunc de cetero concedendis ac desuper conficiendis literis verba, motus proprii quoad beneficia extunc inantea vacatura nulli, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis et conditionis fuerint, quomodolibet suffragentur, nisi solum et duntaxat
10 ad tollendum et excludendum surreptionem literarum earundem, ut ex literis et gratia huiusmodi celeriore consequaris effectum, motu simili volumus et eadem tibi apostolica auctoritate concedimus, quod verba motus proprii huiusmodi tibi suffragentur et omnes, quos de iure communi et alias operari possunt et debent, operarentur, effectus quodque in assecutione prebendarum etiam maiorum ac dignitatis, personatus, administrationis vel officii huiusmodi, que vigore presentium duxeris acceptanda, omnibus et
15 singulis ac illis prorsus similibus antelationum prerogativis, decretis, declarationibus, gratiis, exceptionibus, derogationibus, suspensionibus, privilegiis, favoribus et indultis, quibus nonnulli familiares nostri continui, commensales etiam antiqui, et in certis aliis litteris nostris quoad quasdam illis per nos concessas antelationum prerogativas descripti
20 in simili assecutione canonicatum et prebendarum ac dignitatum, personatum, administrationum vel officiorum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, que vigore gratiarum expectatarum per nos eis concessarum duxerint acceptanda, utuntur, potiuntur, et gaudent ac uti potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, non ad ipsorum descriptorum familiarium instar, sed pariformiter. et eque principaliter absque ulla differentia, sine tamen eorundem descriptorum familiarium preiudicio uti, potiri et gaudere possis
25 et valeas ipseque antelationum prerogative immediate tibi suffragentur, in omnibus et per omnia perinde, ac si unus de numero ditorum familiarium descriptorum et in eisdem nominatim specificè immediate post ultimum descriptus et annotatus fores, quodque omnibus et singulis aliis personis cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, nobilitatis, preminentie vel conditionis fuerint, similes vel dissimiles gratias, expectativas aut
30 speciales reservationes earumque revalidationes, extensiones et mutationes collationum, etiam motu simili et ex certa sciencia et cum predictis et aliis quibuscunque antelationum prerogativis, decretis, declarationibus, derogationibus, suspensionibus, exceptionibus, concessionibus, ordinationibus, privilegiis, gratiis, favoribus et indultis etiam presentibus
35 expresse derogantibus ac aliis derogatoriis derogatoriis fortioribus, efficacioribus et insolitis clausulis, vim et effectum habentibus, in genere vel in specie concessis, hactenus forsitan concedendis, etiam sub pari vel anteriori datis tunc et imposterum prosequentibus, etiam in canonicos creatis et receptis ac in processibus diligentioribus et quacunque antelationum prerogativa etiam simili aut presenti maiori nunc et imposterum munitis
40 in huiusmodi per te facienda assecutione omnino possis et debeas anteferri nec antelationum prerogative, decreta, declarationes, suspensiones et clausule predictæ aut aliæ maiores et etiam presentibus derogantes aliis personis predictis concessæ hactenus et imposterum forsitan concedende, etiam si in eis caveretur expresse, quod illis per alia privilegia litteras seu indulta derogari aut illarum effectus suspendi non posse et in assecutione per eos
45 facienda singulis aliis personis etiam similes vel illis maiores prerogativas pro tempore prosequentibus omnino possent et deberent anteferri, quominus tu in dicta per te facienda assecutione potior existas, cuiquam suffragentur. Non obstantibus posterioribus voluntate,

statuto et ordinatione ac aliis premissis necnon in favorem certorum tunc expressorum Romane curie officialium, quoad quasdam eis concessas antelationum prerogativas editis, quibus hac vice duntaxat motu simili derogamus ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis, que in dictis eisdem descriptis, familiaribus concessis literis volumus non obstare ceterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quod quamprimum canonicatum et prebendam seu dignitatem, personatum, administrationem vel officium generaliter reservata, cuius seu quorum fructus, redditus et proventus viginti quatuor florenorum auri de camera secundum communem estimationem valorem annum excedant, fueris vigore presentium pacifice assecutus, novam provisionem a nobis vel Sede predicta infra quatuor menses a die adeptę pacifice possessionis huiusmodi computandos impetrare et litteras desuper ex toto expedire et annatam seu medios fructus camere apostolice persolvere omnino tenearis, alioquin acceptatio et provisio predictę nullius sint roboris vel momenti. Nulli ergo etc. nostre absolutionis, collationis, provisionis, reservationis, inhibitionis, constitutionis, mandati, voluntatis, derogationis et concessionis infringere etc. Si quis etc. Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno etc. MCCCCC primo idibus may, pontificatus nostri anno nono.

491.

Wilno, 20 maja 1501.

Wojciech biskup wileński na prośbę Mikołaja Korczaka prepozyta kościoła Św. Ducha w mieście Wilnie przyjmuje jego rezygnację z prebendy i ogłasza jej wakans, a równocześnie na prośbę Piotra lektora i Abrahama braci zakonu dominikańskiego w Polsce transumuje i zatwierdza dokument Aleksandra wielkiego księcia Litwy, wydany w Wilnie d. 10 maja 1501 (ob. wyżej Nr 486), na podstawie którego wspomniany kościół oddaje w zarząd i wciela do klasztoru dominikanów wileńskich z zachowaniem jego wezwania i wszelkich dochodów; zobowiązuje przytem braci do odbywania w katedrze wileńskiej kazań w niedziele i święta, na co z własnej szkatuły daje im sześć dukatów węgierskich, do czego kapituła wileńska dodała ze swych dochodów drugie sześć dukatów celem wysyłania jednego z braci na studia kaznodziejskie do Bolonji lub gdzie indziej zagranicę.

Or. brak.

Kop. Transumpt Erazma Ciołka prepozyta wileńskiego sporządzony w Wilnie d. 20 maja 1503; tekst jego znajduje się w Kopjarzu dokumentów dominikańskich, przechowanym w Archiwum oo. dominikanów w Krakowie a zawierającym kopje oryginalne i zwyczajne z w. XVI i XVII, na k. 9—12 (ob. niżej pod tą datą).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Albertus Dei et apostolicę Sedis gratia episcopus Vlnensis. Cum ex iniuncto nobis sollicitudinis pastoralis officio his, qui salutem gregis dominici nobis crediti et propagationem religionis et fidei catholicę in agro militantis Ecclesie respiciunt, crebris vigiliis decet intendere et illic animum nostrum inflectere et indefesse laborare, quod praeconio laudis divine, exemplari vita et praedicatione verbi divini fides sancta dilataretur et reciperet incrementa. Proinde significamus tenore presentium quibus expedit universis praesentibus et

futuris praesentium notitiam habituris, quomodo honorabilis vir Nicolaus Korczak praepositus S. Spiritus in civitate Vilmensi coram nobis comparens, non compulsus, non coactus neque aliquo errore devio seductus seu alicuius suggestionem circumventus, quinimo sanus mente pariter et corpore existens, matura intra se deliberatione praehabita, omnibus melioribus: modo, via, iure et forma, quibus melius et efficacius potuit et debuit, praefatam ecclesiam S. Spiritus eiusque titulum pure, simpliciter et de plano coram nobis et in manibus nostris resignavit et irrevocabiliter et cum effectu renunciavit et cessit eidem, petens huiusmodi resignationem per nos admitti et vacare ecclesiam designatam decerni. Nos vero attendentes petitionem huiusmodi fore iustam et rationi consonam et quod iusta petentibus non est denegandus assensus, resignationem huiusmodi suscepimus, admisimus decernimusque ipsam ecclesiam vacare. Post cuius quidem ecclesiae resignationem et eiusmodi admissionem et susceptionem ac nostrum decretum, comparentes coram nobis religiosi^a Petrus lector et Abraham fratres ordinis Praedicatorum S. Dominici de observantia regni Poloniae et certas literas donationis et approbationis dictae ecclesiae S. Spiritus ordini praefato et fratribus eiusdem per serenissimum principem et dominum dominum Alexandrum Dei gratia magnum ducem Litvaniae, Samogitiae etc., dictae ecclesiae S. Spiritus patronum, datas et concessas sigilloque maiestatis magni ducatus Litvaniae munitas et sigillatas, sanas, salvas et illaesas, non cancellatas neque in aliqua sui parte suspectas, coram nobis et venerabilibus dominis praelatis et canonicis capituli ecclesiae nostrae cathedralis Vilmensis exhibuerunt et praesentaverunt. Quarum quidem literarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis:

(Następuje dokument Aleksandra w. księcia litewskiego wydany w Wilnie d. 10 maja 1501, ob. wyżej Nr 486).

Post quarum quidem literarum exhibitionem et praesentationem fuit nobis per antedictos fratres nomine totius ordinis et praesertim provinciae regni Poloniae humiliter supplicatum, quatinus literas per serenissimum dominum Alexandrum magnum ducem Litvaniae etc. eis concessas et donatas, quibus sese recognovit et exposuit memoratam ecclesiam S. Spiritus cum omnibus ad eam pertinentibus dicto ordini Praedicatorum S. Dominici pro provincia Poloniae donasse cum omni iure et dominio perpetuo et in eum, auctoritate nostra ordinaria acceptare et approbare et pro ipsarum ac in eis contentorum firmiori subsistentia nostris inscriptionibus^b roborare dignaremur. Nos igitur Albertus Dei gratia episcopus Vilmensis memoratus cultum divinum nostris temporibus in diocesi nostra ampliare et saluti animarum, prout ex debito nobis officioque a Deo tradito tenemur et astricti sumus, providere cupientes, supplicationibus praefatorum fratrum, nomine et amore dicti ordinis, qui ab initio sui ad praedicationem et animarum salutem noscit institutus fore, et praesertim his, quae salutem fidelium et fratrum ipsius ordinis praedicationibus continuis, consiliis sanis et charitativis admonitionibus in nostra diocesi accedere conspicimus, benigniter inclinati, visis itaque videndis et servatis servandis ac diligenter examinatis maturaque inter nos deliberatione praehabita, dictis donationibus literas serenissimi principis et in eis contenta non sine consilio et consensu dominorum praelatorum et canonicorum capituli ecclesiae nostrae Vilmensis auctoritate nostra ordinaria acceptamus et acceptatas approbamus, confirmamus et ratificamus ac robur perpetuae firmitatis obtinere et observari debere tenore praesentium decernimus et eadem auctoritate dictam ecclesiam tituli S. Spiritus in titulum perpetui monasterii S. Dominici, salvo titulo dictae ecclesiae S. Spiritus, concedimus, assignamus, damus et

491. ^a religiosi błędnie w tekście

^b w tekście popr. z subscriptionibus

incorporamus, cum omni iure tam in spiritualibus quam in temporalibus omnibusque pertinentiis et obventionibus ad eandem ecclesiam ab antiquo et sui principio venire consuetis ex nunc et in ævum inscribimus, ut quidem de caetero perpetuis^c futuris temporibus per priores praefati ordinis Praedicatorum iuxta statuta ipsius regatur et gubernetur. Hoc nichilominus adicientes, quod fratres in praefato monasterio per nos ut praesertim iam firmati, roborati et privilegiati singulis diebus dominicis et festis in ecclesia nostra cathedrali ad praedicandum seu offitium praedicationis evangelicae exercendum et continuandum perpetuo tempore tenebuntur et sunt asstricti; quibus fratribus, ut dictum offitium praedicationis in nostra ecclesia cathedrali continuetur et perennetur, nos Albertus Dei gratia episcopus Vilmensis de nostro thesauro et successores nostri sex florenos Ungaricalis ponderis boni, et venerabiles domini praelati et canonici dictae ecclesiae Vilmensis praesentes et futuri, de quorum proventu seu divisione similiter sex florenos eiusdem ponderis pro fratre ordinis praefati, qui a monasterio seu conventu per fratres ipsius eligeretur et ab ordine ad studium Bononiense aut quodcunque aliud extra provinciam Poloniae, ubi viget generale gymnasium sacrae scripturae, mittetur, qui frater tandem de studio ad quod fuerat assignatus rediens ad cenobium suum Vilmense tamdiu tenetur ad dictam praedicationem in ecclesia cathedrali Vilmensi faciendam et continuandam aut quicumque alius frater ipsius ordinis priorem fratrem casu aliquo praeveniente, donec alius, qui pro simili studio fuerit assignatus, sui studii termino completo revertatur et in locum eius, qui ante praedicavit, succedat, perpetuo tempore quolibet anno pro festo Resurrectionis Dominice pro dicto fratre studendo tenebuntur, et successores nostri tenebuntur dare et sunt constricti contribuere summam praescriptam duodecim florenorum Hungaricalium uniformiter sic per nos iam assignatam. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium praemissorum praesentes literas sive praesens publicum instrumentum incorporationis et annexionis huiusmodi in se continentes sive continens exinde fieri et per notarium publicum infrascriptum subscribi et publicari mandavimus sigillorumque nostri et capituli ecclesiae nostrae cathedralis Vilmensis iussimus et fecimus appensione communiri. Actum et datum Vilnæ in curia nostra episcopali, sub anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo primo, indictione quarta, die vero vigesima mensis maii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini domini Alexandri papae sexti anno ipsius nono. Praesentibus ibidem venerabilibus dominis magistro Jacobo de Kuczewo, decano Martino de Radom, Georgio Philipowicz decretorum doctore, Bernardo de Vilna artium magistro, Joanne de Dobrznice, Gasparo de Warszowia et Nicolao de Żukowo canonicis, nec non honorabilibus viris Joanne de Troki thesaurario reverendissimi domini episcopi Vilmensis, Joanne artium baccalaureo, Georgio clavigero, plebano in Widzie, Mathia de Grodno artium baccalaureo, Abraham de Mazowo et Stanislao de Kijowia capellanis dicti domini reverendissimi, nec non Valentino Kucharski altarista serenissimi principis, Nicolao Kugnia capellano Gastoldi et Stanislao capellano capellae S. Trinitatis, testibus ad praemissa vocatis specialiter et rogatis.

Et^d ego Nicolaus Petri de Wolborz clericus Gneznensis diocesis, apostolica et imperiali auctoritatibus notarius publicus et coram praememorato reverendissimo in Christo patre et domino domino Alberto Dei gratia episcopo Vilmensi causarum et facti huius-

491. ^c w tekście popr. z perpetuos ^d ponięszą klauzulę notarialną poprzedzającą w kopji słowa: Subscriptio notarii publici literarum praesertarum sequitur et est talis:

modi scriba, quia praedictae resignationi et eiusdem admissioni et susceptioni ac decreto vacationis nec non incorporationis et annexionis praedictorum aliisque omnibus et singulis praedictis, dum sic ut praemittitur ageretur et fierent, una cum praenominatis testibus interfui eaque sic fieri vidi et audivi; ideo hoc praesens publicum instrumentum manu alterius notarii fideliter scriptum exinde confeci et in hanc publicam formam redegi signoque et nomine meis solitis et consuetis una cum appensione sigillorum dicti reverendissimi domini Alberti episcopi Vilmensis et sui capituli consignavi rogatus et requisitus in testimonium praemissorum.

492.

Rzym, 22 maja 1501.

Papież Aleksander VI wszystkim wiernym nadaje odpust pięciu lat i tyluż kwadragen za każdorazowe nawiedzenie i wspomnienie jałmużną kaplicy św. Anny w mieście Wilnie we dni ŚŚ. Anny, Franciszka, Antoniego oraz w uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego i Poświęcenia tejże kaplicy, do której Aleksander w książę litewski ma szczególne nabożeństwo.

Or. brak.

Kop. 1. Archivum Watykańskie, Regesta Vat. T. 868 k. 40—40', na początku, na lewym marginesie ręką tekstu: Hadrianus, przy końcu, pod tekstem: P. Thomarocius, niżej inną ręką: Collat. Hadrianus. — 2. Tamże, Armar. XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazma Ciolka) k. 65'—66'.

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 89 nr 27.

Wyd. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II str. 291½ nr 314 (z Kop. 1).

Alexander etc. Universis christifidelibus presentes litteras inspecturis salutem etc. Etsi cuncte Ecclesie et loca sub Sanctorum Sanctarumque Dei vocabulis fundata sint pia fidelium devolutione veneranda, illa tamen, que in honorem sancte Anne fundata reperiuntur, celebriori memoria convenit honorari, ex qua nata extitit Filia, que clausam nobis salutis portam aperuit et Regem regum pro nostra redemptione humane fragilitatis veste indutum immaculata genuit et intacta. Cupientes igitur, ut capella sancte Anne in civitate Wylnensi, et ad quam ut accepimus dilectus filius nobilis vir Alexander magnus dux Lythuanie et carissimorum in Christo filiorum nostrorum Hungarie, Polonie et Boemie regum illustrium frater singularem gerit devotionis affectum, congruis honoribus frequentetur et in suis structuris et edificiis manuteneatur et augeatur librisque, calicibus, luminaribus, paramentis et aliis ornamentis ecclesiasticis divino cultui necessariis decoretur et muniatur, ac utriusque sexus christifideles eo libentius devotionis causa ad eandem capellam confluant et ad huiusmodi manutentionem et augmentum ornamentorumque acquisitionem et munionem manus promptius^a porrigant adiutrices, quo ex hoc ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se refectos, de Omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus antedictis vere penitentibus et confessis, qui capellam predictam in eiusdem sancte Anne, sancti Francisci, sancti Antonii, Ascensionis Domini ac Dedicationis eiusdem capelle festivitibus et diebus a primis vespers

492. ^a dwa razy powtórzyl przy przeniesieniu

usque ad secundas vespervas inclusive festivitatum et dierum earundem devote visitaverint annuatim et ad predicta manus porrexerint adiutrices, pro singulis festivitibus et diebus huiusmodi, quotiens id fecerint, quinque annos et totidem quadragenas de iniunctis eis penitentiis misericorditer in domino relaxamus, presentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, quod si alias visitantibus dictam capellam et ad premissa manus adiutrices porrigentibus, vel alias ibidem pias elemosinas erogantibus, aut alias aliqua alia indulgentia imperpetuum vel ad certum tempus nondum elapsam duratura per nos concessa fuerit, presentes littere nullius sint roboris vel momenti. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno etc. M^oCCCCC^o primo undecimo^b kalendas iunii^b, pontificatus nostri anno nono.

493.

Rzym, 8 czerwca 1501.

Papież Aleksander VI na prośbę Aleksandra w. księcia litewskiego oraz wszystkich mieszkańców księstwa jego, duchownych i świeckich, przedłożoną sobie przez posła tegoż a swego notariusza mistrza Erazma Ciolka, proboszcza kościoła wileńskiego, jak również ze względu na grozę niebezpieczeństwa tureckiego udziela pełnego odpustu roku jubileuszowego temuż w. ks. Aleksandrowi oraz wszystkim jego księstwa mieszkańcom, jeżeli spowiadając się i pokutując w ciągu sześciu miesięcy po ogłoszeniu bulli niniejszej tamże na miejscu nawiedzą kościoły, jakie im wskaże wspomniany proboszcz Erazm, ustanowiony niniejszem przez papieża komisarzem apostolskim w tej sprawie lub wskażą wyznaczeni przez niego zastępcy jego, tudzież złożą do skarboxy na rzecz krucjaty przeciwko Turkom, Tatarom i innym niewiernym czwartą część tej sumy, którąby wydali w czasie swej pielgrzymki jubileuszowej do Rzymu tam i z powrotem, albo walcząc co najmniej sześć miesięcy z tymiż Turkami i Tatarami, nie będąc zobowiązani do tej wojny; zleca temuż komisarzowi lub jego zastępcom ustanowić przy swych kościołach jubileuszowych spowiedników, duchownych świeckich czy zakonnych, mających tę samą władzę rozgrzeszania, co spowiednicy apostolscy w bazylice św. Piotra w Rzymie; pozwala, by chorzy lub inni nie mogący nawiedzić owych kościołów przesłali do nich taką kwotę, jaką wydają tygodniowo na utrzymanie swego domu i w domu mogli się spowiadać u przybyłych do nich kapłanów, którzy w razach wątpliwych oznaczają sumę przesłać się mającą do skarboxy; wreszcie zarządza trzy klucze przy każdej skarboxie i pilne notowanie wybranych pieniędzy, które wszystkie przeznacza na podjęcie krucjaty przez tegoż Aleksandra w. księcia litewskiego.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Armar. XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazma Ciolka) k. 53'—57 z nagłówkiem: Bulla Jubilei anni centesimi Magno Ducatui Lithuaniae concessa, przy końcu zaś pod tekstem: P. TVBA. — 2. Acta Cap.

Cath. Vln. T. I k. 6—10 nr X (oznaczenie ks. M. Herburta) z nagłówkiem: Copia bulle iubiliei per eundem prepositum (= E. Ciolek) expedite.

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 84 nr 13.

Alexander episcopus serws serworum Dei. Ad futuram rei memoriam. Pastoris
5 eterni, qui pro salute gregis dominici se in precium imolare non abnuit, vices quamvis
immeriti gerentes in terris et gregem ipsum nobis divina dispositione commissum pa-
terne consideracionis intuitu conspicientes, de animarum singulorum fidelium credencium
populorum salute sollicite cogitamus et earum periculis occurrimus, ut tenemur, eosque,
quos ut peculiare filios merito in visceribus gerimus caritatis, de apostolice potestatis
10 plenitudine, quam non ab homine obtinemus sed a Deo, indulgenciarum favoribus pro-
sequimur et remissionibus peccatorum confovemus. Dudum siquidem cum sacer iubiliei
annus proxime decursus remissionis et gaudii ac reconciliacionis humani generis Redemp-
tori nostro piissimo, qui quolibet anno centesimo ab illius primeva ordinacione per fe-
licis recordacionis Bonifacium VIII institutus et deinde Clementem VI ad quinquagesi-
15 mum ac successive Gregorium XI ad tricesimum tercium et postremo ad vigesimum
quintum annos per pie memorie Paulum II Romanos pontifices, predecessores nostros,
propter humane vite brevitatem reductus fuit, instare nosceretur essetque ille centesimus
annus, qui ab ipsa primeva ordinacione fuit institutus et in quo universi christifideles
quibuscumque eciam gravissimis delictis obnoxii, vere penitentes et confessi visitando
20 basilicas et ecclesias alme Urbis et extra eam ad id deputatas illarumque maiora altaria
plenissimam omnium peccatorum suorum indulgenciam consequabantur et propterea ab
omnibus christifidelibus cum maiori frecuencia et devocione non immerito celebrandus;
ac cuperemus ipsum annum iubileum ab ipsis fidelibus cum omni debita et singulari
devocione celebrari ac fideles ipsos ad dictam Urbem pro reverencia beatorum Petri et
25 Pauli apostolorum principum, qui eam precioso sanguine suo consecrarunt et in quorum
basilicis sub illarum maioribus altaribus ipsorum apostolorum corpora gloriosa et in ma-
iori altari ecclesie Lateranensis capita recondita conservantur, pro indulgenciis dicti anni
iubiliei consequendis undecumque personaliter accedere, nos per alias diversas litteras
nostras plenissimam ipsius anni indulgenciam litterasque eorundem predecessorum nostro-
30 rum desuper emanatas de fratrum nostrorum consilio approbando et innovando, ne con-
tingeret aliquem ignorare seu dubitare, quo tempore annus ipse iubiliei inciperet et que
ac quot ecclesie pro dicta consequenda indulgencia et quot diebus ille visitari deberent,
ex certa sciencia per alias nostras litteras omnibus et singulis utriusque sexus christi-
fidelibus per universum orbem constitutis nunciavimus et declaravimus ipsumque annum
35 iubiliei in vigilia et primis vesperis Nativitatis eiusdem Domini nostri Jesu Cristi anni
Incarnacionis Dominice millesimi quadringentesimi nonagesimi noni preteriti inchoare,
prout in eisdem nostris litteris, quarum tenores ac si de verbo ad verbum presentibus
insererentur haberi volumus pro sufficienter expressis, plenius continetur. Cum autem,
sicut nobis nuper dilectus filius nobilis vir Alexander magnus dux Lithvanie per dilec-
40 tum filium magistrum Erasmum Vitellium prepositum ecclesie Vlnensis, notarium nostrum,
suum apud nos oratorem ipsiusque magni ducis suppreum secretarium, quem ad nos
pro prestanda nobis et apostolice Sedi obediencia destinavit significari, fecit ipse magnus
dux nec non archiepiscopi, episcopi et abbates, duces, palatini, barones, nobiles, cives, in-
cole, habitatores et alie persone ducatus Lithvanie ac aliorum locorum et dominiorum
45 prefato magno duci subiectorum ecclesiastici eciam religiosi et seculares utriusque sexus, de-
voti quidem et affecti ac cupi(di) salutis animarum suarum et indulgenciarum dicte Urbis,

tam qui anno iubilei huiusmodi durante basilicas et alias ipsius Urbis ecclesias pro consequenda indulgentia et remissione huiusmodi per nos approbata et innovata libenter visitassent, si senio debilitate, valitudine corporis, infirmitatibus, inopia, impotencia, divinorum operum, humanorum obsequiorum vel aliorum negotiorum occupatione detenti non fuissent, aut itineris distanciam et viarum discrimina aliosque sinistros eventus non formidassent, quam etiam qui nullo impedimento astricti basilicas et ecclesias ipsas visitare non proposuerant, cupiant alias indulgentiarum huiusmodi fieri participes. Nos, qui cunctorum christifidelium animarum salutem intensis desideriis affectamus, consideracioni eciam ipsius Alexandri magni ducis nobis super hoc humiliter supplicantis, ut tam ipsius quam eciam archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, ducum, baronum, nobilium, palatinorum, civium, incolarum, habitatorum et aliorum singulorum christifidelium huiusmodi animarum saluti salubrius consulatur, providere volentes ac cupientes, immanissimorum Turcorum, qui inconsutilem tunicam Christi scindere et Rempublicam christianam evertere ac cruentissima cede christianos ipsos trucidare non cessant, gravi tam imminente pressura, dum expugnatis superioribus annis Neaponto¹, Motonensi² et Coronensi³ civitatibus aliisque castris christianorum munitissimis in reliqua loca convicina suos formidabiles exercitus classesque maritimas summa diligencia destinarunt et in christianum populum canina rabie magis atque magis sevirere non desinant, conatibus obviare, et cum ad id nostre non suppetant facultates, Alexandrum magnum ducem et archiepiscopos, episcopos, abbates, duces, palatinos, barones, nobiles, cives, incolas, habitatores et alios christifideles predictos ad impendendum ad id auxilia opportuna, peccatorum remissionibus et indulgentiis visitare eosque favoribus prosequi graciosis, auctoritate apostolica ex certa nostra sciencia ac de apostolice potestatis plenitudine tenore presencium statuimus et ordinavimus, quod Alexander magnus dux necnon archiepiscopi, episcopi, abbates, duces, palatini, barones, nobiles, cives, incole, habitatores et omnes alii christifideles utriusque sexus ducatus Lithvanie ac locorum et dominiorum predictorum cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, condicionis, nobilitatis et preeminencie existant, ecclesiastici eciam religiosi et seculares vere penitentes et confessi, qui post solemnem publicacionem presencium in partibus illis factam usque ad sex menses extunc proxime sequentes inclusive basilicas in ducatu locis et dominiis predictis consistentes, quas prefatus Erasmus prepositus, quem ad hec et alia infrascripta peragenda commissarium nostrum auctoritate apostolica prefata earumdem tenore presencium deputamus vel ab eo substituendi, duxerint esse visitandas debito tempore et iuxta eorumdem commissarii vel substituendorum ab eo providam ordinacionem super hoc faciendam devote visitaverint et in capsis ad hoc in subsidium sancte cruciate eciam pro fidei orthodoxe exaltacione adversus Turcos prefatos ac Tartaros et alios infideles per ipsos commissarium vel ab eo substituendos deputandis, quartam partem illius precii, quod visitando limina apostolorum Petri et Pauli ac alias basilicas dicte Urbis et extra eam ad id deputatas, tam in eundo de locis suis ad Urbem predictam quam redeundo de eadem ad loca predicta, verisimiliter exponerent vel alias iuxta^b eorumdem commissarii seu ab eo deputandorum ordinacionem predictam sive arbitrium effectualiter posuerint, seu qui contra eosdem Turcos, aut Tartaros et alios infideles per se vel alium impensis suis adminus per sex menses

493. ^a tak w tekście sam. Modonensi ^b ordinem w tekście

493. ¹ Naupaktos = Lepanto, port nad zatoką koryncką, zdobyty przez Turków w r. 1498.
² Modoni, port na płd.-zach. Peloponezie, ³ Koroni, port niedaleko poprzedniego portu na płd.-zach. Peloponezie.

pugnaverint, dummodo ad id alias obligati non fuerint, eandem prorsus indulgentiam anni iubilaei plenissimam, peccatorum suorum remissionem ac cum Altissimo reconciliacionem consequantur, quam consecuti forent, si anno iubilaei huiusmodi Romam profecti fuissent ac basilicas et ecclesias ad id in eadem Urbe et extra eam deputatas iuxta
5 nostram et predecessorum nostrorum predictorum ordinacionem huiusmodi visitassent ac omnia alia implevissent, que pro consecutione indulgentiarum huiusmodi quomodo- libet acquirebantur. Et ut fideles ipsi huiusmodi indulgentie commodius fieri possint participes, prefato commissario vel ab eo substituendis auctoritate nostra ecclesias, que propterea visitari debeant, declarandi et in qualibet ecclesiarum earundem simul vel
10 successive certum numerum presbiterorum secularium vel religiosorum, de quo eis videbitur, ad audiendum eorundem fidelium pro indulgentia huiusmodi consequenda ad ecclesias ipsas, in quibus deputati fuerint, confluencium, confessiones deputandi et eisdem presbiteris secularibus vel regularibus, quos per ipsos commissarium vel substituendos ad id deputari contigerit usque ad tempus per eos prefigendum, eorundem fidelium
15 confessione diligenter audita pro commissis per ipsos christifideles excessibus, criminibus et peccatis quibuslibet, eciam si talia forent, propter que Sedes predicta merito esset consulenda, eis de absolucionis beneficio providendi et penitentiam salutarem iniungendi nec non vota per eos emissa in opus indulgentiarum huiusmodi commutandi ac alias in omnibus et per omnia iuxta facultatem, per alias litteras nostras dilectis filiis peni-
20 tenciariis in eadem basilica beati Petri deputatis dicto anno iubilaei attributam, auctoritate apostolica prefata earundem presencium tenore concedimus potestatem et facultatem. Et ne illi, qui peregrinari et aliquam ex ecclesiis deputandis pro consequenda indulgentia huiusmodi commode et honeste visitare non potuerint, utriusque sexus utpote infirmi, decrepiti, valitudinarii divinisque aut humanis serviciis mancipati, effectum careant indul-
25 gentie memorate, volumus, quod si tales huiusmodi et aliis quibusvis impedimentis dictas ecclesias deputandas visitare impediti vere penitentes et confessi in Ducatu locis et dominiis predictis habitantes ad capsas predictas per fideles manus transmiserint, quantum per unam ebdomadam integram in victualibus cum eorum familia exponere consueverint, tam ipsi quam de ipsorum sic impeditorum familia existentes, non impediti eandem
30 prorsus indulgentiam anni iubilaei plenissimam huiusmodi consequantur ac si loca huiusmodi indulgentiarum personaliter visitarent; liceatque prefatis commissario vel substituendis pro talibus impeditis in singulis locis, de quibus sibi videbitur confessores deputare idoneos et quos ipsi non venientes eligere voluerint, qui erga impeditos eosdem ac de eorum familia existente pari qua alii confessores predicti erga visitantes ipsas ecclesias depu-
35 tandas auctoritate fungantur; et quia facile contingere posset aliquos dubitare, quantum offerre debeant pro consequenda indulgentia predicta et nonnullos esse dubios et incertos, an eorum impotencia, infirmitas vel servicii occupacio sit adeo excusabilis, notabilis et legitima, quod iuxta premissa ad visitacionem faciendam astringi non debeant vel indulgentiam huiusmodi consequantur, sed pro illa consequenda sufficiat eis quantitatem pre-
40 dictam in capsis huiusmodi per fideles manus poni facere, volumus, quod declaracioni per commissarium et substituendos predictos desuper faciende firmiter stetur, quodque prefati commissarius vel ab eo substituendi in singulis predictis locis sive ecclesiis ad id per eos ordinandis unam capsam cum tribus clavibus, quarum una penes commissarium vel ab eo deputandum et alia penes ipsum magnum ducem vel quem ad id duxerit
45 deputandum et tertia penes alium notabilem virum ecclesiasticum regularem sive secularem vel de quo ipsis commissario vel substituendis videbitur fide et facultatibus idoneum deponantur, ordinet. Et quicquid ex unaquaque capsam extrahi continget, per authenticas

personas annotari facere curet et illud totum in premissam causam, videlicet pro expedicione adversus ipsos perfidos Turcos, Tartaros et alios infideles per prefatum Alexandrum magnum ducem facienda et non in alios usus omnino convertatur. Et si forsitan super premissorum execucione et presencium litterarum concessione eciam alia aliqua dubia exorirentur, eorundem commissarii vel substituendorum, qui de premissis bene informati existunt, declaracioni stari debere decernimus. Et ut premissa melius et facilius semotis quibuslibet debitum consequantur effectum, omnibus et singulis locorum ordinariis, abbatibus et aliis eciam cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel condicionis existant, utriusque sexus personis, in virtute sancte obediencie ac sub excomunicacionis late sentencie, a qua non nisi a nobis et successoribus nostris Romanis pontificibus canonice intransantibus preterquam in mortis articulo constituti et debita satisfacione premissa absolvi possent ac peccuniaria ipsorum commissarii vel substituendorum arbitrio qualitate facti ac persone attendita, moderanda et de facto a contrafacientibus exigenda pena districtius inhibemus, ne videlicet ordinarii et alie eclesiastice seculares ac religiose persone, quicumque presencium publicacionem in eorum ecclesiis, civitatibus et diocesibus, ubi et quotiens opus fuerit, faciendam impedire et aliquid pretextu dicte publicacionis peterint et eciam a sponte offerentibus exigere, recipere ac ipsi et quicumque alii in premissis ac circa ea fraudem aut dolum comittere, ne ut procurantes huiusmodi indulgencie participes fieri et sua pia suffragia erogare et mittere ab huiusmodi eorum pio proposito in toto vel in parte directe vel indirecte, tacite vel expresse retrahere ac contra presentes illarumque tenorem predicare et in ipsis predicacionibus pium christifidelium animum ab eorum pio et sancto proposito divertete quoquomodo presumant, mandan(tes) ipsas presentes per quoscumque verbi Dei predicatores eciam religiosos ordinum quorumcumque eciam mendicancium iuxta ordinacionem et requisicionem ipsorum commissarii vel ab eo substituendorum in Ducatu locis et dominiis predictis predicari et publicari debere. Non obstantibus constitucionibus et ordinacionibus apostolicis ac quibusvis privilegiis et indultis per Sedem eandem eisdem ordinibus illorumque personis in genere et in specie forsitan quibusvis verborum formis et clausulis eciam derogatoriis derogatoriis forcioribus, efficacioribus et insolitis, de quibus eciam presentibus eciam de verbo ad verbum pro illorum sufficienti derogacione habenda esset mencio specialis, que quoad hoc nolumus cuique ullatenus suffragari ceterisque contrariis quibuscumque. Et quoniam magna vis est oracionis, que pie et iugiter ad Deum funditur in tantum, ut orante Moise populus Israeliticus victoriam de inimicis reportaret, cessante vero oracione inimici potenciores redderentur, omnibus et singulis episcopis, abbatibus, prioribus, prepositis et aliis ecclesiarum et monasteriorum prelatis, conventibus et capitulis in virtute sancte obediencie mandamus, ut cantata in eorum ecclesiis missa solemniter Spiritus Sancti et convocato populo has nostras litteras publicent ac per circuitum solemnes faciant processiones ac clerum et populum Ducatus locorum et dominiorum predictorum moneant et requirant, ut per misericordiam Dei, quam sperant se suscepturos, oracionibus quantum possint insistant, ut Dominus noster Jesus Christus populo suo periclitanti subveniat, ut illum a faucibus draconis satagentis eum devorare eripiant; nos enim omnibus et singulis christifidelibus, qui predictis piis operibus insisterint, in omnibus eorum operibus et actibus in Domino benedicimus. Verum quia difficile foret presentes litteras ad singula queque loca, in quibus expediens fuerit, deferre, volumus ac eciam dicta apostolica auctoritate decernimus, quod illarum transumptis unius vel duorum publicorum notariorum subscripcione et ipsorum commissarii vel substituendorum ab eo aut alicuius prelati seu persone eclesiastice in dignitate constitute iuxta voluntatem dictorum commissarii vel

ab eo substituendorum minutis ea prorsus indubia fides adhibeatur, que presentibus adhiberetur, si essent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti ordinacionis, deputacionis, concessionis, voluntatis, constitucionis, inhibicionis, mandati, decreti et benedictionis infringere vel ei ausu temerario contraire.

5 Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum Eius se noverit incursum. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominice millesimo quingentesimo primo sexto idus iunii, pontificatus nostri anno nono.

494.

Rzym, 15 czerwca 1501.

10

Papież Aleksander VI mistrzowi Erazmowi Ciolkowi proboszczowi kościoła wileńskiego, swemu notariuszowi i Aleksandra w. księcia litewskiego do tegoż papieża i Stolicy apostolskiej posłowi, który już otrzymał dyspensę apostolską na trzy beneficja kościelne z duszpasterstwem lub skądinąd incompatibilia i posiada między innymi probostwo wileńskie, uwalniając go od wszelkich cenzur kościelnych, dozwala mu na jego prośbę na czwarte beneficjum duszpasterskie lub skądinąd incompatible w rzeczonym kościele wileńskim a we wszelkich innych dwa wszelkiego rodzaju z prawem ich zamiany lecz z zastrzeżeniem, iż więcej aniżeli dwóch kościołów parafjalnych nie może posiadać, uprawniając go do poboru wszystkich dochodów z tych beneficjów, wyjąwszy dystrybucyj codziennych; daje mu przywilej ołtarza przenośnego z mocą odprawiania mszy o świtanii i na miejscach obłożonych interdyktem kościelnym przez władze ordynaryjuszowskie, ponadto słuchania i rozgrzeszania, wyjąwszy rezerwatów Stolicy apostolskiej, wszystkich osób podległych mu prawem parafjalnem lub innych beneficjów, jakie posiada.

Or. brak.

Kop. 1. Archivum Watykańskie, Regesta Vaticana T. 868 k. 29'—34', na początku, na lewym marginesie ręką tekstu: Hadrianus, przy końcu pod tekstem tą ręką: P. Thomarotius, poniżej inną ręką: Collat. Hadrianus. — 2. Tamże, Armarium XXXII T. 21 (zawierający Kopjarz rzymski Erazma Ciolka) k. 72.

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 89 nr 31.

Alexander etc. Dilecto filio magistro Erasmo Vitellio preposito ecclesie Wilnensis, notario nostro, in artibus magistro salutem etc. Grata devotionis obsequia, que nobis et apostolice Sedi hactenus impendisti et adhuc sollicitis studiis impendere non desistis, necnon litterarum scientia, vite ac morum honestas aliaque laudabilia probitatis et virtutum merita, quibus personam tuam etiam fidedignorum testimoniis innari percepimus, nos inducunt, ut te specialibus favoribus et gratiis prosequendo petitiones tuas, per quas tibi et aliis personis de beneficiis ecclesiasticis valeat provideri, ad exauditionis gratiam admittamus illaque tibi favorabiliter concedamus, que tuis commoditatibus fore conspicimus oportuna, ac votis tuis, presertim per que tue et aliorum christifidelium animarum saluti consulere et ex devotionis fervore prodire conspicimus, favorabiliter annuamus. Hinc est quod nos te, qui dilecti filii nobilis viri Alexandri magni ducis

Lytthuanie ad nos et Sedem predictam orator destinatus existis, et cum quo dudum, ut asseris, ut quecunque tria curata seu alias invicem incompatibilia beneficia ecclesiastica, etiamsi dignitates, personatus, administrationes vel officia in cathedralibus etiam metropolitana vel collegiatis et dignitates ipse in cathedralibus etiam metropolitana post pontificales maiores, seu in collegiatis ecclesiis huiusmodi principales, aut duo ex eis 5 parrochiales ecclesie vel earum perpetue vicarie forent, et ad dignitates, personatus, administrationes vel officia huiusmodi consueverunt, qui per electionem assumi eisque cura immineret animarum, si tibi alias canonice confererentur aut eligereris, presentereris vel alias assumereris ad illa et instituereris in eis, recipere et insimul quoad viveres retinere illaque omnia et singula simul vel successive, simpliciter vel ex causa permuta- 10 tionis, quotiens tibi placeret dimittere et loco dimissi vel dimissorum aliud vel alia simile vel dissimile, aut similia vel dissimilia, beneficium seu beneficia, ecclesiasticum vel ecclesiastica tria duntaxat invicem incompatibilia similiter recipere et insimul quoad viveres, ut prefertur, retinere valeres, apostolica fuit auctoritate dispensatum, quique preposituram ecclesie Wilnensis inter alia obtines, premissorum obsequiorum et meritorum 15 tuorum intuitu graciosi favore prosequi volentes teque a quibuscunque excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et penis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum presentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum fore censentes, nec non quecunque duo alia curata seu alias incompatibilia, que ex dicta 20 dispensatione ac omnia et singula alia beneficia ecclesiastica sine cura, que obtines ac cum cura et sine cura, que expectas, nec non in quibus et ad que ius tibi quomodolibet competit, quecunque, quotcunque et qualiacunque sint, eorumque ac dicte prepositure fructuum, reddituum et proventuum veros annuos valores, presentibus pro expressis habentes, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tecum ut unacum prepositura et 25 duobus aliis incompatibilibus, que forsitan obtines, seu absque illis tribus aliis incompatibilibus beneficiis ecclesiasticis, ad que tecum dispensatum extitit ut premittitur, per te pro tempore obtentis, quodcunque quartum curatum seu alias incompatible, necnon in predicta Wilnensi et quibusvis aliis cathedralibus etiam metropolitana vel collegiatis aut parrochialibus aliisque ecclesiis quecumque duo alia dissimilia vel similia simplicia 30 sub singulis duobus tectis earundem ecclesiarum consistentia beneficia ecclesiastica, etiam si alterum ex beneficiis sub singulis duobus tectis consistentibus cum cura, aut canonicatus et prebenda et tam illud quam aliud quartum incompatible beneficium huiusmodi, dignitas, personatus, administratio vel officium in cathedrali etiam metropolitana vel collegiata et dignitas ipsa in cathedrali etiam metropolitana post pontificalem maior, 35 seu in collegiata ecclesia huiusmodi principalis, aut parrochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria fuerit, et ad dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi consueverit, quis per electionem assumi eique cura immineat animarum, si tibi alias canonice confererentur, aut eligeris, presenteris vel assumaris ad illa et instituaris in eis, recipere et insimul quoad vixeris retinere, illaque omnia simul vel successive, simpliciter 40 vel ex causa permutationis, quotiens tibi placuerit, dimittere ac loco dimissi vel dimissorum aliud vel alia simile vel dissimile, aut similia vel dissimilia, beneficium seu beneficia, ecclesiasticum vel ecclesiastica, quartum videlicet curatum seu alias incompatible et duo sub singulis duobus tectis consistentia, dummodo inter ipsa omnia plura quam quatuor curata et inter ipsa quatuor incompatibilia plures quam due parrochiales ecclesie 45 vel earum perpetue vicarie insimul et sub eodem tecto singularum duarum ecclesiarum huiusmodi consistentia, duo canonicatus et totidem prebende, seu due dignitates, personatus,

administrationes vel officia non fuerint, similiter recipere et insimul quoad vixeris ut
preferatur retinere libere et licite valeas, auctoritate apostolica tenore presentium de
specialis dono gratie dispensamus, ac tibi, quod in Romana Curia vel altero beneficio-
rum tuorum ecclesiasticorum per te pro tempore obtentorum residendo, aut litterarum
5 studio in loco ubi illud vigeat generale insistendo, vel eidem Magno Duci inserviando,
etiam quoad vixeris, omnes et singulos fructus, redditus et proventus dicte prepositure
et quorumcunque aliorum beneficiorum ecclesiasticorum cum cura vel sine cura, etiam
ex statutis et consuetudinibus seu foundationibus personalem residentiam requirentium,
etiam ut preferatur qualificatorum, que in quibusvis ecclesiis sive locis obtines et im-
10 posterum obtinebis, cum ea integritate, quotidianis distributionibus duntaxat exceptis,
libere percipere valeas, cum qua illos perciperes, si in eisdem ecclesiis sive locis per-
sonaliter resideres et ad residendum interim in eisdem minime tenearis, nec ad id
a quoquam invitatus valeas coarctari. Quodque liceat tibi habere altare portatile cum
debitis reverentia et honore, super quo in locis ad hoc congruentibus et honestis sine
15 iuris alieni preiudicio et cum qualitas negotiorum pro tempore ingruentium id exegerit,
etiam antequam elucescat dies, circa tamen diurnam lucem, et si forsitan ad loca eccle-
siastico interdicto ordinaria auctoritate supposita te declinare contigerit, in illis clausis
ianuis, non pulsatis campanis et summissa voce, excommunicatis et interdictis exclusis,
in tua et familiarium tuorum domesticorum presentia, dummodo tu vel illi causam non
20 dederitis interdicto, nec id tibi vel illis contigerit specialiter interdici, possis per te
ipsum, cum ad presbiteratus ordinem promotus fueris, aut proprium vel alium sacerdotem
ydoneum missas et alia divina officia celebrare seu celebrari facere, dicta auctoritate
apostolica etiam presentium tenore de speciali gratia indulgemus. Preterea tibi quascun-
que personas utriusque sexus ratione quorumcunque parochialium ecclesiarum aut
25 aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, que obtines et pro tempore obtinebis, tue com-
missas cure, confessionibus earum diligenter auditis ab omnibus et singulis earum peccatis,
excessibus, criminibus et delictis, dummodo talia non fuerint, propter que Sedes apostolica
merito consulenda foret quotiens fuerit oportunitas, per te ipsum, diocesani loci vel
cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita, absolvendi et eis pro commissis
30 penitentiam salutarem iniungendi, ac predicta et quecunque alia beneficia ecclesiastica
cum cura et sine cura, que obtines ut preferatur et in posterum obtinebis simpliciter, aut
pro alio vel aliis, simili vel dissimili, aut similibus vel dissimilibus, beneficio seu beneficiis,
ecclesiastico vel ecclesiasticis ex causa permutationis, in qua tamen nulla illicita pactio
seu simoniaca pravitas interveniat, cum quibusvis personis tecum permutare volentibus
35 in quorumcunque ordinariorum locorum aut canonicorum metropolitane vel aliarum
cathedralium ecclesiarum, seu aliarum personarum in dignitate ecclesiastica constitutarum
ad id per te eligendorum seu eligendarum manibus, extra Romanam curiam, predictae
Sedis aut cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita, resignandi, nec non ordi-
nariis, canonicis et personis in dignitate constitutis huiusmodi resignationes ipsas a te
40 simpliciter vel ex eadem causa a compermutantibus personis, ex dicta causa duntaxat,
extra dictam curiam prefata auctoritate recipiendi, nec non ea que tu simpliciter ydonee
seu ydoneis ad id per te nominande seu nominandis etiam quecunque quotcunque et
qualiacunque beneficia ecclesiastica obtinentibus et expectantibus et que ex eadem causa
tecum permutantibus personis, que vero tecum compermutantes persone resignaveritis
45 beneficia huiusmodi, etiam si ut preferatur qualificata fuerint, dummodo dignitates in
metropolitana vel aliis cathedralibus post pontificales maiores seu in collegiatis ecclesiis
huiusmodi principales et compermutantium personarum huiusmodi similem facultatem

non habentium beneficia dispositioni apostolice generaliter reservata non fuerint, tibi eadem auctoritate conferendi et de illis etiam providendi omniaque et singula alia in premissis et circa ea necessaria seu quomodolibet oportuna faciendi et exequendi plenam et liberam auctoritate et tenore premissis licentiam concedimus et etiam facultatem. Et nichilominus dilectis filiis Gneznensis et Wratislaviensis ac Poznaniensis^a ecclesiarum prepositis per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum per se vel alium seu alios faciant auctoritate nostra fructus, redditus et proventus huiusmodi tibi vel procuratori tuo legitimo iuxta dicte nostre concessionis tenorem integre ministrari, non permittentes te super illis per locorum ordinarios et dilectos filios earundem ecclesiarum capitula seu quosvis alios ad residendum in eisdem ecclesiis sive locis compelli aut alias contra nostre concessionis huiusmodi tenorem quomodolibet molestari. Contra- dictores auctoritate etc. Non obstantibus, si in ecclesiis sive locis huiusmodi primam non feceris residentiam personalem consuetam, ac felicitis recordationis Bonifacii pape VIII predecessoris nostri, per quam concessionem huiusmodi de fructibus in absentia percipiendis sine predefinitione temporis fieri prohibentur, ac generalis concilii nec non quibusvis aliis apostolicis ac in provincialibus et sinodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, nec non de notariorum Sedis predictae et quibusvis aliis beneficiis ecclesiasticis per nos vel Sedem predictam pro tempore factis reformationibus generalibus vel specialibus, ac ecclesiarum, in quibus quartum incompatible et sub singulis duobus tectis consistentia et alia beneficia huiusmodi forsitan fuerint, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, etiam si de illis servandis et non impetrandis litteris apostolicis contra ea, et ipsis litteris etiam ab alio vel aliis impetratis non utendo, aut alias quovismodo concessis, tu per te vel procuratorem tuum prestiteris hactenus vel imposterum te prestare contigerit forsitan iuramentum, contrariis quibuscunque, aut si ordinariis prefatis ab eadem sit Sede concessum vel imposterum concedi contingat, quod canonicos, rectores et personas suarum civitatum et diocesum etiam in dignitatibus, personatibus, administrationibus vel officiis constitutas et in illis non residentes, aut qui in eis primam non fecerint residentiam, huiusmodi fructus, redditus et proventus suorum beneficiorum ecclesiasticorum in absentia sua ministrare minime teneantur et ad id compelli, aut quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et litteris apostolicis generalibus vel specialibus quorumcunque tenorum existant, per que presentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Proviso, quod quartum incompatible et sub singulis duobus tectis consistentia beneficia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis et animarum cura in eis, quibus illa immineat, nullatenus negligatur, sed in eis, quorum fructus in absentia huiusmodi te percipere contigerit, animarum cura huiusmodi per bonos et sufficientes vicarios, quibus de eorundem beneficiorum proventibus necessaria congrue ministrentur, diligenter exerceatur et deserviat, inibi laudabiliter in divinis et eorundem sub singulis duobus tectis consistentium beneficiorum congrue supportentur onera consueta. Volumus autem quod indulto huiusmodi celebrandi seu celebrari faciendi ante diem parce utaris, quia cum in altaris ministerio imoletur Dominus noster Ihesus Christus Dei Filius, qui candor est lucis eterne, congruit hoc

494. * następuje wyraz officialibus przekreślony

non noctis tenebris fieri, sed in luce. Quodque si beneficiorum predictorum simpliciter resignandorum singulorum fructus, redditus et proventus vigintiquatuor florenorum auri de camera secundum communem extimationem valorem annum excedant, conferentes et illi, quibus beneficia huiusmodi conferentur et si ex dicta causa resignationis huiusmodi fiant ac tuorum et tibi ex eadem causa collatorum beneficiorum huiusmodi fructus, redditus et proventus inaequales et maioris valoris fuerint, etiam si ipsa inaequalitas viginti quatuor florenos similes non transcendat, conferentes predicti et illi, quibus beneficia maioris valoris huiusmodi tunc collata fuerint, de nominibus et cognominibus personarum et beneficiorum eorundem ac diebus factarum collationum huiusmodi gentes camere apostolice aut collectores vel succollectores fructuum et proventuum eidem camere debitorum in partibus illis pro tempore deputatos infra unum, si citra et tres menses, si ultra montes collationes ipse facte fuerint, iuxta quasdam pie memorie Sixti IV et Innocentii VIII Romanorum pontificum predecessorum nostrorum super hoc editas litteras certificare procuret. Alioquin beneficia ipsa sic collata vacare censeantur eo ipso. Nulli ergo etc. nostre absolutionis, dispensationis, indulti, concessionis, mandati et voluntatis infringere etc. Si quis etc. Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno etc. MCCCCC primo decimo septimo kalendas iulii, pontificatus nostri anno nono.

495.

Rzym, 23 czerwca 1501.

Papież Aleksander VI, mistrza Erazma Ciołka, proboszcza katedry wileńskiej, swego notarjusza i posła wielkiego księcia Aleksandra u Stolicy apostolskiej, ze względu na życie przykładne, cnoty i zasługi mianuje comes palatinus sacri palatii apostolici et aule Lateranensis wyszczególniając prawa z tym urzędem związane, między innymi prawo mianowania notarjuszy i tabellionów publicznych oraz sędziów zwyczajnych jak również prawo dyspensowania od przeszkody urodzenia (defectus natalium).

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vaticana T. 868 k. 34'—36' z zapiskami: na początku tekstu na lewym marginesie ręką tekstu: Hadrianus, przy końcu pod tekstem tą samą ręką: P. Thomarotius, niżej inną ręką: Collat. Hadrianus. — 2. Tamże, Arm. XXXII T. 21 k. 76 (Kopjarz rzymski Erazma Ciołka).

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciołka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 90 nr 34.

Alexander etc. Dilecto filio magistro Erasmo Vitellio preposito ecclesie Wilnensis sacrique nostri palatii Lateranensis comiti palatino salutem etc. Ecclesia Romana, cuius principatum super omnia extulit Divina Maiestas et a qua velut a primevo fonte honorum et dignitatum beneficia proveniunt, tamquam regina in vestitu deaurato circumdata varietate devotos et fideles suos, quos fidei illibata sinceritas ac propria virtutum merita ad hoc recommendant, honoris et fame amphoris preconiiis dignitatum titulis decorat, prout personarum qualitati respicit convenire. Hinc est, quod nos ad personam tuam, ob vite ac morum honestatem aliaque laudabilia probitatis et virtutum merita, super quibus apud nos fidedigno commendaris testimonio, debitum respectum habentes eamque specialis honoris et excellentie dignitate sublimare teque, qui etiam notarius noster et, ut accepimus, dilecti filii nobilis viri Alexandri magni ducis Lythuanie ad nos et Sedem apostolicam orator destinatus existis, premissorum intuitu gracioso favore prosequi vo-

lentes et a quibuscunque excommunicationis, suspensionis et interdicti^a aliisque ecclesiasticis sentenciis, censuris et penis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum presentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum fore censentes motu proprio, non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate te comitem palatinum sacri palatii apostolici et aule Lateranensis auctoritate apostolica tenore presentium creamus et ordinamus ac pro nostro et palatii predicti comite deinceps censerī, nominari, nuncupari et reputari volumus atque mandamus et aliorum eiusdem palatii comitum palatinorum numero et consortio favorabiliter aggregamus, ac tibi quod deinceps omnibus et singulis privilegiis, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, commoditatibus, honoribus, gratiis et emolumentis, quibus ceteri aule et palatii predictorum comites de iure vel consuetudine aut alio quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, uti, potiri et gaudere libere et licite valeas auctoritate predicta tenore presentium de specialis dono gratie indulgemus tibi^{que} ut ad instar aliorum Lateranensis palatii comitum palatinorum ubique locorum, extra tamen Romanam Curiam, notarios et tabelliones publicos ac iudices ordinarios, qui idonei et in litteratura experti fuerint, recepto prius ab eis de notariatus seu tabellionatus et iudicatus huiusmodi officiis fideliter exercendis in manibus tuis solito iuxta formam presentibus annotatam iuramento, creandi, deputandi et constituendi ac de notariatus et tabellionatus et iudicatus huiusmodi officiis per pennam et calamare ut moris est investiendi, nec non quibuscunque personis utriusque sexus de adulterio, incestu, sacrilegio et alio quovis damnato cohitu simpliciter aut mixtim pro tempore procreatis super huiusmodi et quibusvis aliis natalium defectibus, ut illis non obstantibus in quibuscunque bonis parentum agnatorum, cognatorum, ex testamento vel ab intestato succedere et ad illa ex donatione ac alias qualitercunque, absque tamen preiudicio illorum, qui eis succedere deberent, si ab intestato decederent, admitti, nec non ad quecunque dignitates, administrationes et officia secularia publica et privata eligi, recipi et assumi eaque gerere et exercere libere et licite valeant, proinde ac si de legitimo thoro nati forent, dispensandi plenam et liberam per presentes damus et^b etiam concedimus facultatem. Non obstantibus apostolicis^c ac in provincialibus^d et generalibus conciliis [editis] constitutionibus et ordinationibus nec non legibus imperialibus et statutis municipalibus ac quibusvis universitatum privilegiis et indultis ac litteris apostolicis, quibus illa omnia si^e eis eorumque totis tenoribus specialis specifica et expressa seu quevis alia mentio habenda foret, presentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, quoad premissa specialiter et expresse motu simili derogamus, ceterisque gratiis quibuscunque. Tu igitur de bono in melius studiis virtutum intendas, ut in nostro conspectu ad maiora te semper constituas meritorum studiis digniorem^f et nos propterea ad favendum tibi maiorem gratiam invitetur. Forma autem iuramenti, quod a creandis per te vel alium seu alios ut prefertur notariis exigere debes, sequitur et est talis: Ego N. etc. prout in forma. Nulli ergo etc. nostre absolutionis, creationis, ordinationis, voluntatis, mandati, aggregationis, indulti, concessionis et derogationis infringere etc. Si quis etc. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno etc. M^oCCCCC^oI^o nono kalendas iulii, pontificatus nostri anno nono.

495. ^a następuje etc. *przekreślone* ^b następuje konce *przekreślone* ^c *przerobione* i *concessis*
^d *następuje co przekreślone* ^e *następuje de verbo przekreślone* ^f *następuje nosque przekreślone*

496.

Rzym, 23 czerwca 1501.

Papież Aleksander VI na prośbę mistrza Erazma Ciolka, proboszcza wileńskiego i swego notariusza oraz kapitule wileńskiej nadaje tejże kapitule i poszczególnym jej członkom to samo prawo, jakie posiada kościół krakowski, a mianowicie użycia kar kościelnych na czynszowników, osadników i wszystkich krzywdzicieli w czynszach, dochodach i dobrach kapitulnych.

[1. ¹² Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości, 53,2 × 31 + 83 cm, doskonale zachowany. — Pismo piękne, pierwszy wiersz pismem wydłużonym ozdobnym. — Po pieczęci pozostał tylko kawałek sznurka skręconego z nici jedwabnych żółtych i czerwonych. — Zapiski kancelaryjne: 1) pod zakładką z prawej strony inną ręką: Hadrianus; 2) na zakładce po tejże stronie ręką pisarza: P. Thomarotius; 3) na odwrociu na złożeniu wierzchniem: R^{to} apud me Hadrianum. — Na odwrociu zapiski archiwalne: 1) na złożeniu spodniem współczesną ręką (E. Ciolka): 1501. Cohertio pro capitulo ecclesie Wilnensis; 2) niżej ręką późniejszą: Similia duo privilegia; 3) niżej ręką z w. XVIII: Expeditio facta per Erasmus Witelium praepositum Vilnensem apud Alexandrum VI. PP. qua conceditur capitulo Vilnensi ius excommunicandi et censuris involvendi censuarios et quoscunque iniuriatores A. 1501. — 4) Sygnatury: a) na temże złożeniu: 28. DD, b) 9, c) N° 5, d) na złożeniu wierzchniem: N° 3tio, e) N. 15 (poprawione z 14 czerwonym atramentem). — Jest ta bulla zarejestrowana zarówno w rejestrze dokumentów pergaminowych z drugiej połowy w. XVIII, jak i w katalogu Archiwum z r. 1830.

Kop. 1. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Transumpt oryginalny papieża Aleksandra VI tejże samej daty; ob. niżej Nr następny. — 2. Archiwum Watykańskie, Regesta Vaticana T. 868 k. 45—46. — 3. Tamże, Armar. XXXII T. 21 k. 63. — 4. Tamże, Acta Capituli Vilnen. T. I k. 2—3 z nagłówkiem ozdobnym pismem: Tenor Bullae originalis. Poprzedza jej tekst wstępny zapisek kapitulny: Iurisdictio seu cohercio pro venerabili capitulo Vilnensi aput sanctam Sedem apostolicam expedita est et allata per reverendum patrem dominum Erasmus Vitellium, apostolicae sancte Sedis prothonotarium, praepositum Vilnensem, scholasticum Vratislaviensem et earundem ac Poznaniensis, Vladislaviensis et Ploczensis ecclesiarum canonicum... sedente tunc et ad eadem consenciente R^{mo} in Christo patre domino Alberto episcopo Vilnensi; następuje ówczesny skład kapitule wileńskiej: 1) Erazm proboszcz, 2) mistrz Jakub z Kuczyna dziekan, 3) Marcin biskup miednicki, archidiakon, 4) mistrz Stanisław kustosz, 5) Marcin z Radomia, 6) mistrz Jerzy, 7) mistrz Andrzej Świrski, 8) doktor Jan Filipowicz, 9) mistrz Bernard, 10) Jan z Dobrzynic, 11) Kasper z Warszawy, 12) Mikołaj Żukowski i 13) Walentyn Kucharski, prałaci i kanonicy quorum impensis et opera eiusdem prepositi ea fuerant procurata. — 5. Lib. I cz. 2 k. CLII—CLIII z nagłówkiem: Cohercio pro capitulo Vilnensis ecclesie.

Wyd. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II str. 292/3 nr 315 (z Regestów).

40 Reg. Kopjarz rzymski Erazm Ciolka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 88 nr 23.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. | Admonet nos commissi nobis desuper cura pastoralis officii, ut votis illis, per que ecclesie quelibet, presertim cathedrales, et illarum persone a quorumvis iniuriis et molestiis conserventur ac iura sibi debita consequi | possint et valeant salubriter provideri^a, libenter

annuamus ac ea favoribus prosequamur oportunis. Sane pro parte dilectorum filiorum magistri Erasmi Vitellii^b prepositi ecclesie Wilnensis, notarii | nostri ac capituli eiusdem ecclesie nobis nuper exhibita petitio continebat, quod ex speciali Sedis apostolice privilegio seu ex antiqua consuetudine hactenus observata singuli canonici ac persone capitulares ecclesie Cracoviensis consueverunt habere cohertionem in quascunque personas 5 dicte ecclesie Cracoviensis censuarias ac manifestas iniurias inferentes^c eisdem super censibus, decimis, fructibus, redditibus et proventibus ac bonis aliis eis in genere vel in specie etiam eorum mense capitulari communiter vel divisim pertinentibus ac illorum spoliatores, nec non sub nomine presidentis capitulo eiusdem ecclesie Cracoviensis contra eosdem censuarios et alios predictos quascunque sententias, censuras seu^d penas pro- 10 mulgare ac illas aggravare, quibus^e pro tempore ligati nonnisi per presidentem predictum aut Sedem apostolicam et satisfactione previa absolvi possint^f. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dicta ecclesia Wilnensis adinstar eiusdem ecclesie Cracoviensis fundata existat, pro parte Erasmi prepositi ac capituli predictorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut decori et venustati ac indemnitati eorum et^g dicte ecclesie Wilnensi in 15 premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui ecclesiarum et illarum personarum indemnitatibus libenter, quantum cum Deo possumus, providemus, Erasmus, qui dilecti filii nobilis viri Alexandri magni ducis Lythuanie ad nos et Sedem predictam orator destinatus et ut asseritur eiusdem Alexandri ducis secretarius existit, ac capitulum prefatos et singulos ex capitulo huiusmodi a quibuscunque 20 excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et penis a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad efectum presentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod deinceps perpetuis futuris^h temporibus singuli ex preposito et capitulo ac singularibus personis capitularibus 25 ecclesie Wilnensis huiusmodi similem cohertionem in eorum censuarios colonos et manifestas iniurias inferentes eisdem super censibus, decimis, fructibus et bonis aliis eorundem communiter vel divisim habere et censuras in eos promulgare et illas aggravare ad instar capitularium personarum ecclesie Cracoviensis huiusmodi libere et licite possint et valeant auctoritate apostolica tenore presentium perpetuo statuimus et ordinamus 30 ac eisdem preposito, capitulo et singularibus personis capitularibus^h dicte ecclesie Wilnensis super hec facultatem concedimus. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac in provincialibus et sinodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, nec non dicte ecclesie Wilnensis iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus ceterisque contrariis quibus 35 cunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre absolutionis, statuti, ordinationis et concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo primo nono kalendas iulii, pontificatus 40 nostri anno nono.

496. ^b Vitelli *Lib. I stale* ^c facientes et inferentes *Lib. I* ^d et *Trans.* ^e a quibus *Trans.*
^f possunt *Lib. I* ^g ac *Trans. i Lib. I* ^h brak w *Lib. I*

497.

Rzym, 23 czerwca 1501.

*Papież Aleksander VI przesyła biskupom krakowskiemu, miednickiemu i łuckiemu transumowaną tutaj bullę Admonet nos tejże samej daty (ob. Nr poprzedni),
5 wyjednaną przez Erazma Ciolka, z mandatem jej ogłoszenia i egzekucji.*

1. Or. Archiwum Kap. Kat. Wileńskiej. Pergamin średniej grubości 55,2 × 35,1 + 6,5 cm, w dwóch miejscach na zagięciach pęknięty, zresztą doskonale zachowany. — Po pieczęci pozostał ślad sznurka na zakładce przy obu dziurkach. — Pismo tej samej ręki co w bulli poprzedniej, ale mniej ozdobne z inicjałem. — Zapiski kancelaryjne: 1) pod zakładką z prawej strony inną ręką: Hadrianus; 2) na zakładce po tejże stronie ręką pisarza: P. Thomarotius; 3) na odwrociu, na złożeniu wierzchniem: R^o apud me Hadrianum. Na odwrociu zapiski archiwalne: 1) na złożeniu spodniem zapisek współczesny: Privilegium capitulo Vilmensi illatas iniurias cohercere potestas; 2) pod tem z w. XVII: Ab Alexandro summo pontifice concessum in anno millesimo quingentesimo primo, w ciągu dalszym inną ręką: Ad propulsandas iniurias etiam per excommunicationem; 3) na złożeniu wierzchniem z połowy w. XVIII (1753): Bulla summi pontificis Alexandri favore VV. capituli Vilmensis emanata, concedens iniuriatores quosvis bonorum et incolarum item decimarum detentores etc. censuris involvendi et excommunicandi, secundum cohercionem, quam habet cum capitulo Cracoviensi, quopropter protectores et executores huiusmodi gratiarum Cracoviensem, Mednicensem et Luceoriensem episcopos declarat cum facultate, si opus fuerit, ad effectum proemissorum auxilium brachii secularis invocandi, 1501; 4) sygnatury: a) na złożeniu spodniem z w. XVII i XVIII: 30 (poprawione z 20) FF, b) 4, c) N° 1, d) na złożeniu wierzchniem: N° 12, e) u góry czerwonym atramentem z w. XIX: N° 44. — W rejestrze dokumentów pergaminowych z drugiej połowy w. XVIII na str. II pod pozycją 18 powtarza się zapisek powyższy (Bulla — invocandi) z dodatkiem in pargameno scripta.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vaticana T. 868 k. 44—44'. — 2. Tamże, Armar. XXXII T. 21 k. 64. — 3. Acta Cap. Vilmensis T. I k. 3—4 z nagłówkiem: Tenor Bullae defensorie super pefatam. — 4. Lib. I k. XLVI—XLVIII z nagłówkiem: Privilegium capitulo Vilmensi illatas iniurias cohercere potens. Niżej drobniejszem pismem tą samą ręką: Habetur et alia bulla tenoris eiusdem que non est introducta ob sententiam eandem in utraque. — 5. Tamże k. CLII—CLIV z nagłówkiem: Cohercio pro capitulo Vilmensis ecclesie.

*Wyd. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II str. 293 nr 316.
85 Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 88 nr 24.*

Alexander episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Cracoviensi et Mednicensi ac Luceoriensi episcopis salutem et apostolicam benedictionem. Hodie a nobis | emanarunt littere tenoris subsequenteris:

*Następuje bulla papieża Aleksandra VI Admonet nos z 23 VI 1501 (ob. wyżej
40 Nr poprzedni).*

Quocirca fraterniti vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios premissas litteras | et in eis contenta quecunque, ubi, quando et quotiens opus fuerit publicantes faciatis auctoritate nostra Erasmum et pro tempore existentem prepositum et capitulum nec non singulares personas | capitulares ecclesie Vilmensis huiusmodi etiam pro tempore existentes pacifica
45 possessione vel quasi statuti, ordinationis et facultatis predictorum iuxta dictarum littera-

rum tenorem gaudere, non permittentes eos desuper per censuarios colonos et manifestas iniurias inferentes predictos aut quosvis alios contra statuti ordinationis et facultatis predictorum tenorem quomodolibet molestari, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis. Non obstantibus omnibus supradictis, aut si censuariis colonis et iniurias huiusmodi inferentibus predictis vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo primo nono kalendas iulii, pontificatus nostri anno nono. 10

498.

Rzym, 23 czerwca 1501.

Papież Aleksander VI na prośbę Wojciecha biskupa wileńskiego, przedkładającą częste wypadki wyrządzania szkód w dobrach i dochodach kościoła wileńskiego przez różnych krzywdzicieli, tak chrześcijan, jak Ormian, Tatarów i schizmatyków, udziela temuż biskupowi jak i jego następcom zezwolenia na korzystanie z prawa miecza, użyzonego mu przez Aleksandra wielkiego księcia litewskiego, zwalniając go w razie czynienia z tego prawa użytku od cenzur i kar kościelnych. 15

Or. Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie. Dokument nr 664, Vol. III k. 26. Pergamin 66 × 51,5 + 8 cm, w dużej części uszkodzony wskutek wygryzionej w środku tekstu z lewej strony przez myszy dziury; nie uszkodziły natomiast prawie zupełnie tekstu dwie mniejsze dziury, na obu bocznych marginesach wygryzione. — Pismo pierwszego wiersza ozdobne, wydłużone. — Zapiski kancelaryjne: 1) pod zakładką z prawej strony inną ręką: Hadrianus; 2) na zakładce z lewej: P. Tuba; 3) na grzbiecie: R^{1a} apud me Hadrianum. Zapiski archiwalne na grzbiecie: 1) na złożeniu bocznem z w. XVI: pro domino Alberto episcopo Wilnensi et suis successoribus; 2) wyżej z w. XVII: ... Episcopis Vilmensibus; 3) sygnatury: a) z w. XVII: IX, b) z w. XVIII: Num XXIII (przekreślone i poprawione na XVIII). 20

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vaticana T. 868 k. 51'—53; zapisek na początku tekstu na marginesie lewym tą samą ręką: Hadrianus, przy końcu tekstu inną ręką: P. Tuba. — 2. Tamże, Armar. XXXII T. 21 k. 61' (z Regestów). — 3. Lib. II str. 350—352 z nagłówkiem: Bulla summi pontificis Alexandri pro usu gladii Alberto episcopo Vilmensi et eius successoribus concessa. 30

Wyd. 1. Reynald O., Annales ecclesiastici T. XI pod r. 1501 nr 41. — 2. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II str. 293|4 nr 317 (z Regestów). — 3. Codex epistolaris XV s. ed. A. Lewicki T. III str. 495|6 nr 478 (z Or., tylko jeden ustęp). 35

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciolka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 87 nr 21.

Alexander episcopus, servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. | Ad compescendos conatus nefarios pervers[orum, qui Dei timore] postposito manus improbas et rapaces ad personas ecclesiasticas, presertim pontificali dignitate preditas ac eorum bona ausu temerario extendere non verentur | et ab eis debita persolvere denegant et cont[radicunt, tanto] magis nos decet oportuno remedio providere, quanto magis in 40

divine maiestatis offensam et pontificalis auctoritatis depressionem ac dispendium plurimorum | tendere dinoscuntur. Sane pro parte v[enerabilis fratris nostri] Alberti episcopi Wilnensis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod diocesis Wilnensis latissimos fines habet et tam in ea, quam illius confinibus habitant Tartari et Armeni et alii sub
 5 ritibus Grecorum e[st aliis diversis sectis, etiam] extra obedientiam Romani pontificis degentes et in pluribus a fide catholica dissentientes, et ipse Albertus et pro tempore existens episcopus Wilnensis tam ab hiis seu pluribus ex eis, quam etiam christifidelibus et fidem cat[holicam] sectantibus decimas seu certam partem fructuum decimalium ratione ecclesie sue Wilnensis percipere et exigere consuevit et exigit, et tam ratione
 10 perceptionis decimarum et fructuum decim[alium huiusmodi, quam etiam rati]one confinium et bonorum ad mensam episcopalem Wilnensem pertinencium, ac etiam Armeni et Tartari ac alii predicti secundum alios ritus, quam Romana Ecclesia profiteatur, viventes, [presbyteris et clericis ac aliis personis ecclesiasticis ci]vitatibus et diocesis Wilnensis ac etiam eidem episcopo super eorum bonis et rebus graves iniurias inferunt et
 15 iacturas, ac etiam quia nonnunquam aliquos ex clericis et presbyteris prefatis m[utilant] et interficiunt, contentiones et lites exoriuntur. Et qu[amvis] ipse Albertus episcopus censuris ecclesiasticis, quantum in eo est, coherceat sive cohercere nititur, nichilominus, predicti censuras huiusmodi contem]nunt et potius scismaticis et hereticis tam in dicta diocesi, quam extra illam commorantibus a]dversus dictum episcopum adherent et contra
 20 eum cornua erigunt, ex quo auctoritas episcopalis contemnitur et fides catholica pesund[atur, iniqui autem et heretici et reprobarum sectarum fautores sublevantur. Unde dilectus filius] nobilis vir Alexander magnus dux Lythuanie, in cuius ducatu civitas et diocesis Wilnensis existunt, volens huiusmodi m[alis et scandalis] obviare, prefato Alberto et pro tempore existenti Wilnensi episcopo, ut] gladii potestate saecularis adversus predictas iniurias et molestias episcopo, clericis, presbyteris et personis ecclesiasticis
 25 civitatis et diocesis [predictarum cum Romana Ecclesia sentientibus inferentes, uti et illam exercere possit, con]cessit¹, tam pro manutentione ecclesiastice libertatis, quam dominii sui temporalis. Et quia prefatus Albertus episcopus dubitat, an huiusmodi gla[di]i potestate uti possit absque irregularitatis incurso. pro pa]rte eiusdem Alberti episcopi
 30 nobis fuit humiliter supplicatum, ut in premissis pro conservatione libertatis ecclesiastice opportune providere de benignitate apostolica dignaremur. No[s] igitur, qui cupimus ex commisso nobis pastorali officio pravis conatibus ad perniciem tendentibus, ne ulterius invalescant, congruis remediis obviare, prefatum Albertum episcopum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et inte[r]dicti aliisque ecclesiasticis sente]ntiis, censuris et
 35 penis, a iure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit. ad effectum presentium duntaxat consequendum harum serie absolventes e[st] absolutum fore censentes, huius]modi supplicationibus inclinati eidem Alberto et pro tempore existenti episcopo Wilnensi, ut secularis gladii potestate huiusmodi pro conservatione libertatis ecclesiastice contra omnes et singulos il[la]m impugnantibus, seu
 40 iniurias vel mol]estias tam prefato Alberto et pro tempore existenti episcopo Wilnensi, quam presbyteris ac clericis et personis ecclesiasticis civitatis et diocesis predictarum inferentes, quotiens opus fuerit absque [alicuius irregularitatis] incurso uti et illam exercere, et transgressores et malefactores, prout eorum excessus et delicta exegerint, cohercere et punire libere et licite valeat, constitutionibus et ordinationibus apostolicis cete-

45 498. ¹ *Taki przywilej W. ks. Aleksandra, nadający biskupowi wileńskiemu ius gladii, nie jest znany.*

risque contra]riis nequaquam obstantibus, auctoritate apostolica licentiam, facultatem, potestatem et auctoritatem concedimus per presentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre co[n]cessionis] infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominice millesimo quingentesimo primo nono kalendas iulii, pontificatus nostri anno nono. 5

499.

Rzym, 23 czerwca 1501.

Papież Aleksander VI na prośbę Aleksandra wielkiego księcia litewskiego 10 zezwala na osadzenie braci zakonu dominikańskiego przy kościele parafjalnym św. Ducha zwanym prepozyturą, patronatu tegoż księcia, oraz na budowę klasztoru, do którego wciela wspomniany kościół wraz z jego prawami i przynależnościami, o ile wielki książę na to udzieli swej zgody; upoważnia ponadto przeora i braci po ustąpieniu dotychczasowego rektora (proboszcza) objąć w po- 15 siadanie kościół wraz z jego dochodami i przez jednego z braci lub innego prezbytera (proboszcza) sprawować duszpasterstwo; wkońcu rozszerza na klasztor przywileje i laski innym domom tegoż zakonu służące.

Or. brak.

Kop. 1. Archiwum Watykańskie, Regesta Vaticana T. 868 k. 47'—50; na początku 20 tekstu na lewym marginesie tą samą ręką: Hadrianus, a przy końcu: P. Thomarotius, poniżej inną ręką: Collat. Hadrianus. — 2. Arm. XXXII T. 21 k. 66'—68 (Kopjarz rzymski Erazma Ciołka).

Wyd. Theiner A., Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae T. II str. 294 nr 318 (z Kop. 2). 25

Reg. Kopjarz rzymski Erazma Ciołka, wyd. S. Kutrzeba i X. J. Fijałek str. 89 nr 28.

Alexander etc. Dilecto filio preposito ecclesie Wilnensis salutem etc. Eximie devotionis affectus, quem dilectus filius nobilis vir Alexander magnus dux Lyththuanie ad nos et Romanam gerit ecclesiam, promeretur, ut petitionibus suis, illis presertim, per quas hereses extirpari ac divinus cultus augmentum et religio propagationem suscipere possint, quantum cum Deo possumus favorabiliter annuamus, ac ea favoribus prosequamur oportunitis. Exhibita nobis nuper pro parte dicti Alexandri magni ducis petitio continebat, quod si in civitate Wilnensi, que temporalis domini ipsius ducis existit, una domus pro usu et habitatione perpetuis fratrum ordinis Predicatorum construeretur et edificaretur et illi sic constructe seu illius sacristie parrochialis ecclesia prepositura nuncupata Sancti Spiritus Wilnensis diocesis, que de iure patronatus ipsius Alexandri magni ducis existit, pro sustentatione ibidem introducendorum perpetuo uniretur, annecteretur et incorporaretur, profecto ex exemplari vita fratrum inibi introducendorum ac eorum predicatione verbi Dei populis illarum partium plures hereses, que in partibus illis vigent, extirparentur ac populi earumdem partium, qui diversarum sectarum a fide catholica deviantium existunt ad fidem catholicam reducerentur et postea in illa conservarentur ac inibi divinus cultus augmentum et religio propagationem cum animarum christifidelium salutem augmentum susciperent et fratres dicte domus pro tempore existentes ex fruc- 40

tibus dicte parrochialis ecclesie pro eorum sustentatione aliquod subventionis auxilium susciperent. Quare pro parte eiusdem Alexandri magni ducis asserentis fructus, redditus et proventus dicte parrochialis ecclesie viginti quatuor florenorum auri de camera secundum communem estimationem valorem annum non excedere, nobis fuit humiliter
5 supplicatum, ut sibi unam domum pro usu et habitatione perpetuis fratrum dicti ordinis in eadem civitate in aliquo loco ad id convenienti et honesto construi et edificari faciendi et in illa, postquam edificata fuerit, aliquos fratres dicti ordinis, qui inibi iuxta illorum ritus et mores et eiusdem ordinis regularia instituta Altissimo famulentur, introducendi licentiam concedere eidemque domui, postquam ut prefertur constructa et edificata fuerit, seu illius sacristie ecclesiam predictam cum omnibus iuribus et pertinentiis
10 suis perpetuo unire, annectare et incorporare ac alias in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, qui religionem et cultum huiusmodi nostris potissime temporibus vigere et augeri ubique intensis desideriis affectamus, quique dudum inter alia volumus, quod semper in unionibus vocarentur quorum interesset,
15 prefatum Alexandrum magnum ducem a quibuscunque excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et penis a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum presentium duntaxat consequendum harum serie absolventes et absolutum fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinati discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quantum eidem Alexandro magno duci unam domum pro usu et habitatione perpetuis fratrum dicti ordinis in dicta civitate in loco ad id convenienti et honesto absque alicuius preiudicio construi et edificari faciendi et in illa, postquam constructa fuerit, aliquos fratres dicti ordinis, qui inibi iuxta illorum ritus et mores ac eiusdem ordinis regularia instituta Altissimo famulentur, introducendi licentiam concedere ac eidem domui, postquam ut prefertur constructa fuerit seu illius sacristie ecclesiam predictam cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, si ad hoc prefati Alexandri magni ducis et dilecti filii moderni rectoris prepositi nuncupati eiusdem ecclesie expressus accesserit assensus, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis perpetuo unire, annectare, et incorporare auctoritate nostra procuret, ita quod cedente vel decedente dicte ecclesie moderno rectore prefato
20 seu alias eandem ecclesiam quomodolibet dimittente liceat priori et fratribus dicte domus pro se vel alium seu alios corporalem possessionem ecclesie iuriumque et pertinentiorum predictorum propria auctoritate libere apprehendere et perpetuo retinere illiusque fructus, redditus et proventus in suos ac dicte eorum domus et sacristie usus et utilitatem ac subventionem convertere, nec non eidem parrochiali ecclesie per unum ex fratribus dicte domus aut alium presbiterum ydoneum secularem vel cuiusvis ordinis religiosum ad eorum nutum amonibilem deserviri illiusque curam animarum exerceri facere diocesani loci et cuiusvis alterius licentia super hoc minime requisita. Nos enim si vigore presentium domum huiusmodi construi et edificari ac in illam fratres predictos introduci contingat ut prefertur, domui ac priori et fratribus* predictis ut omnibus et singulis
25 privilegiis, prerogativis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indulgentiis, gratiis, favoribus et indultis aliis domibus et illarum fratribus eiusdem ordinis per Sedem apostolicam aut alias quacunque auctoritate sub quacunque forma et expressione verborum in genere concessas hactenus et in futurum forsitan concedendis et quibus domus et fratres huiusmodi hactenus usi sunt et gaudebunt quomodolibet in futurum, uti, potiri et gaudere libere et licite valeant, dicta auctoritate apostolica tenore presentium de speciali

499. * *te dwa wyrazy dopisane na marginesie samiasz przekreślonego: et conventui*

gratia indulgemus iure parrochialis ecclesie et cuiuslibet alterius in omnibus semper salvo. Non obstantibus voluntate nostra predicta ac felicis recordationis Bonifacii pape VIII predecessoris nostri, qua inter alia prohibetur, ne ordinum mendicantium professores in aliqua civitate vel villa aut loco alio nova loca ad inhabitandum recipere presumant absque Sedis eiusdem licentia speciali, faciente de huiusmodi prohibitionem mentionem et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis nec non dicti ordinis iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus ceterisque contrariis quibuscumque proviso, quod propter unionem, annexionem et incorporationem predictas, si vigore presentium fiant, dicta ecclesia debitis non fraudetur obsequiis et animarum cura in ea nullatenus negligatur, sed illius congrue supportentur onera consueta. Nos enim quoad unionem huiusmodi exnunc irritum decernimus et inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Datum Rome apud sanctum Petrum, anno etc. MCCCCC primo nono kalendas iulii, pontificatus nostri anno nono.

500.

Wilno, 13 lipca (1501).

W zatargu między kapitułą wileńską a bojarem nowogrodzkim Chmarą o pasznie, łąki, barcie i bobrowe gony w okolicy Kupiecka, sędziowie obu stron, dokonawszy oględzin na miejscu i przesłuchawszy świadków, spisują protokół i „list sądowy“ na korzyść kapituły.

Or. (ruskiego) brak.

Przekł. pol. Lib. I k. LXX—LXXV z nagłówkiem: Litterae iudiciales super Kupyeczeko.

Przykazaniem^a pana naszego wielkiego xyażda Allexandra ya Szdan Woytkowycz a Yąn Olechnowycz a y s Chmaryny^b strony Steczko Klucowycz a Olechno Byelkowycz wyyesdzylismy na polozony rok sprawyedlywosczy, patrzacz yako nas k temu xyażdz yego myloszcz navczyl myedzy canonyki vilenskymy s Chmaroyv. Napyrwey zalowaly nam xyażdz Jan Philippowycz doctor¹ a xyadz Jan Amasy od wszystkiey capituly, yakosmy wyyachaly na tho polye, czo Chmara powyadal, zeby yemv to pan woyewoda osadzyl, na ymya Kryschyłowskye. Y rzeklysmy Chmarze: poyedz yako nas yego myloszcz Alexander lystem swoym navczyl, bo o to canonyczy chcza swyathki powyescz. Y on rzekl: nye poyada zadnym obyczayem, alesz my szya tu od nych zaplata stanye, czo my xyażdz byskup sadzyl. Y my rzekly: nye poslal nas xyażdz, yzebysmy szaczvnu zaplatory patrzyly, ale nam yego myloszcz przykazal, czobysmy swyatkow obaczyly, yako sawyoda. Y on othpowyedzal: zadnym obyczayem nye poyada, alesz my szya od nych tu zaplathy stanye. Y my rzekly: kszyaze doctorze y xyaze Yanye, tym wasza myloszcz prawa sobye nye vtraczayczye, kaszczye yemv saplathą dawacz podlug sadv byskupyego. Y on rzekl: cdy zaplathą dadza, we wszystkim chcza ym prawa dostacz. Y xyaza canonyczy nycz nye myeskayacz poslaly po saplathą y oddaly yemv, napyrwey myodem sendy yego namyotaly. Y on byl tych sendow poczał przecz: nye moye to sendy. Y Olechno prze-

500. ^a Przykazanye w tekście ^b Ch dopisane późniejszą ręką ^c poprawione z rzekly

500. ¹ Ob. o nim X. Fijałek J., *Uchrześcjanienie Litwy przez Polskę str. 186 (w przyp.)*.

czyw temv rzekl: yego sendy^d, twoye sendy, czemv ych przyssch. Y on myod wszył
 y zywozyny rogatę volow y krow pyecznaszczye po hlowye a za dwa perewyessy szes-
 nasczczye grosszy, za nyewod dwye copye grosszy, za raczką s broją osm grosschy, za
 kunyczą czo czapka podkladal dzessyącz grosszy; nyszly bylo nye dostalo yedney krowy
 5 a czyelcza i xyąza canonyczy w thym rąkoymye daly. Y my rzekly: poyedz ze panye
 Chmaro, o czo syą canonyczy na czyą zaluyą na tą zyąmyą? Y Chmara rzekl: nye poyadą,
 sądzyl myą o thym pan woyewoda y lyst sądowy pana woyewodi na tho mąm. Y my
 rzekly: panye Chmaro, navczył nas xyądz yego myloscz thym lystem swoym a sąd pana
 woyewodzyn yego myloscz slamal. A on rzekl: slamal xyadz wyelyky sąd slugy pana
 10 woyewodzyna, a pana woyewody sądu nye łamal, dzerszą szyą yą sądv pana woyewody
 a za thym lystem ya s wamy nye poyadą. Y my za thymy swyatky poyachaly, gdzye
 nas powyedly pana Fetkowy ludze szyemyanye na ymyą Ochrem a Joachym a Thymofyey
 a Iakow y przywyedly nas napyrwey na dwa pyeczyszczna na Krycznykow y rzekly nam:
 panowye pytayczye, czyye to pyeczyszczna. Y my rzekly: kogo nąm pytacz, kyedy Chmary
 15 nyet; powyedayczye wy, czyye tho pyeczyszczna. Y ony rzekly: thy pyeczyszczna są v ca-
 nonyczkych^e ludzy Krycznykow, tv ony syedzely y kryczy yeszcze panv Syenk v dawaly,
 a po thym pan Syenko wszystko Kupyeczko² othpyssal do kosczola swyentego Stani-
 slawa, jako sąm dzerszal. Y pothym malo nas powyedszy rzekly: ono gruszka na myedzy
 stoy, a nye przyeddeczye prosto. Y powyedly nass nasad thymze sladem y przywyedly
 20 ku gruszczu y rzekly: to yest zyąmya czo Chmara powyadal, yszby yemv pan woyewoda
 przysądzył a tho yest zyąmya canonycznych ludzy Kryszylowskych. Y my rzekly: a tho
 szyto postron myedzy po prawey rącze czyye? Y ony rzekly: tho zytho Szvbyno boya-
 rzyna xyądzna wyelkyego. Y pothym nas przywyedly na zytho, y my spytaly: a to czyye
 zytho? Y ony rzekly: to zytho Chmara szyal ale zyąmya canonycznych ludzy; Chmara
 25 ym gwałt czyny, oth czterzech lath myedze pooral y zytho syeye na ych syąmy;
 y samy wydzelysmy tho ysz dzewyącz myedz sedrano, przylączającz ku svemu polv.
 Y pothym nas przywyedly ku myedzám pana Fetkowych ludzy semyąn y rzekly: to
 yest syąmya sa myedzą po prawey rącze nasza a oth Kupyeczka ydącz po lewey stronye
 to zyąmya canonycznych ludzy, czo Chmara pooral y zyto poszyl, czynyącz ym gwałt;
 30 a to sczyeszka lesszy o tey myedze alesz do drugyey tąszmy^f sczyeszka chadzywaly
 za Nyemen, chocia by tv y zytho bylo albo pszenycza szyana, yednako tu sczyesszka
 lezy; a tho pole wydzecz yeszcze tam malo dalyey nye orano, yalowo yakoby na trzy-
 dzessczy beczek; ta syąmya canonycznych ludzy, tą Chmara zoral myedzą wyączey nysz
 dwadzesczyna k swoyey szyąmy wezmącz. Y jako zawodszy ty sswyathky y rzekly: na
 35 tho chcemy przyszącz, yszesmy sprawnye wyedly, bo to yest szyąmya canonyczkych
 ludzy. Y my sendze rzekly ym: my was ku przysządze nye wyedzemy any tesz odwo-
 dzym; wy tho wyeczye, bo Chmary tu nyet, kto was wyedze. Y ony drzewo wetknąw-
 szy, swyątoscz postawily y przyszyągly, ysz to yest szyąmya canonyczkych ludzy y po-
 thym wystąpywszy pyącz swyatkw na ymyą Zahalo. Y rzekl sąm swoyą dobrą wolą:
 40 ya tesz chcą przyszyągnącz, ysz to yest szyemya canonyczkych ludzy. Y my nye
 chcely przyszyągy dopuszczyc y on sam przyszyągl po swoyey woly. A po Chmarzesmy
 tą przyszyągą poslaly, yszby przed nym czy swyatky przyszyągaly, ktorych on obral.

500. ^d poprawione z sendza to ^e canonyczkych w tekście ^f zaczęto pisać tutaj i przekreślono

500. ² Kupiecko Wielkie i Małe, osady położone nad Niemnem, na lewym brzegu rzeki
 w pow. nowogrodzkim, w gminie lubczańskiej, 25 km. na pn.-wsch. od Nowogrodka; w tej te-
 45 okolicy leżały inne wymienione w tym i następnym akcie miejscowości, których nazw dziś do-
 szukać się nie można.

Y on nye yachal. Y pothym ku wyeczorv powyedy nasz canonyky sa Nyemen y przy-
 wyedy nas do dąbv a w thym dąbye canonycznych ludzey stare pyątna te Sassyny
 a nowye Chmary nalozone y pczoly wydrane. Y my poslaly po Chmarą y Chmara
 przyyachal. Y rzeklysmy: panye Chmara, otho szyą na czyebye canonyczy zaluyą, ysz
 ych stare pyątna wyczyossany na ich bartnym drzewye a twoye nowe nalozone. Y on 5
 rzekl: nye ya czyossal, nye wyem any pyątna swego nye snam. Y canonyczczy ludze rze-
 kly: sluga twoy Skydaylo na korzenyv stal a właszy wyczyassowal y swoye nakladal
 y pczoly wybral, postaw thych swoych slug. Y Chmara myal postawycz tych swoych
 slug, y nazayvtra ych nye postawyl. Pothym przywyedy nas ku drugyemv dąbv pzel-
 nyku y rzekly: takze nam pczoly wybral y podpysy wyczyossal a swoye nakladl. Y my 10
 po Chmarą poslaly; y on k nam nyeyachal. A ku pyączy dąbow dzelanym przywodyly
 nass, czo pyątna wyczyossane canonyczkych ludzy stare a nowe Chmaryny nalozone.
 Y my do Chmary poslaly, yszby k nam przyachal, y on odpowyedzal: zmoklem, nye
 poyada, doszda was na Nyemnye. Y pothym gdysmy przyyachaly k nyemv, Chmara rzekl:
 poyedzczye panowye za Nyemen, tham my krzywda od canonyczkych ludzy w syeno- 15
 zaczy. Y my rzekly: panye Chmaro, my po czyebye possylaly y thy k nam nye yachal.
 powyadalesz, yzesz mokl; a my takyesh zmokly, nye poyedzem, zayvtra dalybog poyedzem.
 Y nazayvtra poslaly dwv czlowyeku stronnych, pana Iurgya Ilincza czlowyeka Hry-
 nya a Nyemyrowycowa czlowyeka Kowmacza y kazalysmy ym w Chmarynym ostrowye
 na yego bartnym drzewye podpysow yego pczolkow ych czyesyaczy⁵, y thym cze- 20
 chem canonyczkych ludzy bartnego drzewa kazalysmy przepatrzycz. Y sthronne^b ludzye
 naszly na kanonyczkych ludzy bartnym drzewye thym czechem Chmarynym nowe py-
 thna wlozone a stare canonyczkych ludzy wyczyosane. Y za thymy dwyema dąby pzel-
 nyky y s pątnamy dzelanymy, gdzyesmy samy yesdzlyl jako na wyrchv stoi, czo ty
 stronny ludze naszly Chmarynych podpysow nowych trzynasczye drzew dzalanych 25
 a pyącznasczye podpysmy nalozonych, wszystkich trzydzesczy drzew canonyczkych bartnych.
 Y Chmara rzekl: ya wasszych pyątn nye wyczyassowal any swoych kladl. A canonyczy
 rzekly: postaw ty swoych slug Skydayla a Solczycza, yakosmy przed thym zalowaly, czy
 wyedzą. Y Chmara rzekl: to¹ ludze pana woyewody; nye moczen ya pana woyewodzynych
 ludzy stawycz a Skydaylo sluga yego. Y pothym Chmara powyodl nas na ląką pod 30
 syolem w koncuv shorody y rzekl: tho yest ląka czo my yeszcze przysądzly od cano-
 nyczkych ludzy. Y ony: my tą ląką wyprawyly a tho grodza ych. Y my byly grodzey
 konyecz naszly. Y Chmara rzekl: bo tho yest ląką tych mena, czo ya ym byl myen
 dal za tą ląką a w myen swoy wstampyl. Y canonyczy ludze rzekly: nye myena to yest
 oyczysna nassza, a gdzye ty powyadassz myen tey ląky na trzy stogy a to na yeden 35
 stog. Y my rzekly Chmarze: gdyssmy was o thą ląką sądzly y thy nye spomyąnyal ny-
 yakyey myeny. Y tą ląką odsandzylsmy canonyczym ludzem. Y pothym canonyczky
 mvszyk rzekl: panowye, tha(m) my pań Chmara czyny krzywda, ląką my odeymuye nye-
 daleko pod tepesschy. Y my posszly. Y on przywyodl nas ląką pod syelyszczem w ląką
 ku Nyemnu y rzekl: to yest moya ląka, tv my pan Chmara krzywda czyny. Y Chmara 40
 rzekl: to ląka moya, czo my yeszcze odsądzly, y na tho lyst wasz sądowy mam. Y my
 rzekly: panye Chmara, nye tu my was sądzly ono pod borem podle drogy, nyszly ty
 rzekl tam stojacz: panowye, tho syelyszcz y ląka moya. Y canonyczczy ludze to rzekly:
 czosz to yest syenozacz twoya y syelyszcz a k temv szya z nass sądzany yeden nye snal,
 czoby na they łącze byly. A ty ląky Ylinczowych ludzy y Nyemyrowycza ludzy y Szv- 45
 byny, yakobysmy myely tobye to odsądzycz. Y pothym zalowaly canonyczy: czyny nam

500. ^a ch napisane^b poprawione s sthronny¹ poprawione s ty

Chmara krzywdą, drzewa nasze bartne podpyssał swoym pyątnem trzysta drzew na rzeczce na Vslyczu³, w ostrowye Lubozadzye, w boru w Nassmanyech. Y Chmara rzekł: nye ya podpyssował, pyssaly bartnicy pana woyewodzyny na pana woyewodą. Y canoniczy rzekly: yako Andrzeyko dzerszał¹ Nyehnyewyczy⁴ y poczał byl nam krzywdą czynycz w thym ostrowye y w bor wpyeracz szya. Y my mowly panv woyewodze, y pan woyewoda o thy szyą dowyedzał, czosz ten ostrow y bor nasch, y kazal nam pokoy dacz y Andrzeyko dal nam pokoy. Y po Andrzeyka Stanko dzerszał cztery hody Nyehnyewyczy a my tho w pokoyu myely; yak szya Chmarze dostalo y on nam poczał krzywdą czynycz y w ten ostrow y w bor wpyeracz szya. Y tesz zalowaly nam canoniczy o perewyessy o sremyana rzekly tak: Chmara nam krzywdą czyny, perewyessye odywye y sremyana nasza bobrowy honycz. Y Chmara rzekł: szremyan ya wasszych nye gonyą, gony pan starosta Zmoyczy. Y my rzekly Chmarze: bądźsz ly thy chocia yeden ras canonykom krzywdą vczynyl, sremyana ych gonyl, a pan starosta yvsz bądźze wstampyl po tobye, w thym szyą ty bądźsz s panem starostą wyedacz, a canoniczy bądźą czyebye w thym snacz a o perewyesyech Chmara sbyeł nye chczał sluchacz, a nam nye bylo o thym kogo sądzycz, a we (w)szystkych tych rzeczach Chmarą przed canonyky vynnego nalesly, a canonykow we wszystkymesmy oprawyly. Y nathosmy ym lyst swoy sądowy daly y s swoymy pyeczaczami. Pyssan Vylnye, jula trzynastego dnya, indicta czwartego.

20

501.

Wilno, 15 lipca 1501.

Aleksander wielki książę litewski, na podstawie powyższego orzeczenia sędziów w zatargu między kapitułą wileńską a bojarem nowogrodzkim Chmarą (ob. Nr poprzedni) o pasznie, łąki, barcie i bobrowe gony w okolicy Kupiecka, wyda je wyrok na korzyść kapituły, którą poleca wwiązać w te dobra dworzani-
nowi swemu Janowi Myczkowyczowi.

Or. (ruskiego) brak.

Przekł. pol. Lib. I k. LXXV—LXXVII z nagłówkiem: Litterae iudiciales contra Chmara.

Alexander s Bozey lasky wyelky xyądz Lythewsky etc. Patrzałysmy na to, czo przedtym cząstokroc zalowaly nam canonici wilenski cosciola swyentego Stanisława na boyarzyna Nouogrodzkyego na Chmarą, ysz on krzywdi ym wyelkye poczynyl w szyamyach cosczyelnych, w pasznych y w bartnych, w bobrowych honyech, w perewyessy y w łąkach y w gualczyech y w drapyestwye y w wyelu ynych rzeczy. Nyedawno przedtim canonici wsyaly na tą rzecz sądze, pana Zdana Voitkowycza a sluzebnyka xyądza Voczyecha biskupa Vilenskyego, Jana Slego. A Chmara swey stroni wsył sedze sluzebnyka woyewody Vilenskyego canclerza naszego pana Mikolaya Radzywyłowycza¹, Baguscha Borisowycza a boyarzyna Nouogrodzkyego Olechna. A gdy czyi sedzy tam wyyachaly y canonici postawyly na tho pyenczdzesyąth swyatkow y Chmara obral

40

500. ¹ poprawione z dzersal500. ³ Istocz, dopływ Berezyny, pobocznej Niemna (z prawego brzegu).⁴ Niechni-

wicz wieś w pow. nowogrodzkim, 15 km. na pn.-wsch. od Nowogrodka.

501. ¹ Radziwiłowicz Mikołaj wojewoda wileński i kanclerz 1491—1509; ob. Wolff J., Senatorowie i dygnitarze str. 72.

s tych swyatkow czterzech czlowyekow ludzy pana Fetkowych podscarby iego syemyan y kazal ym przysyagwszy thą syamyą zawyecz, a gdy czy swiatkowye chczyely przysyacz, y on to dzelo wssrwszyl, y nye dal ym przysyagacz. Y potym staly przed namy i mowly o tym oblycznye, y canonici wsyaly v nas na tho ty sedzye, pana Zdana Woytkowycza a Jana Slego, a Chmara swoyey strony sedzye wszyal boyar Nouogroczkych, Olechna Byelykowycza a Steczka Klukowycza. Y rzeklysm ym: polozyl pod straczenym prawa thym sedziam tham wyechacz po syodnei soboczye we trzy nyedzelye. Jeslyby ktora strona praw nye chczyala stacz, tedy thym sobye myely prawo utraczycz. Jeslyby Chmara s swoymy sendzamy na ten rock nye chczyal wyachacz y my kazaly sendzám canoniczkym tych swyatkow opytacz y podlug przysyagy ych canonicom tej syamy 5 odyachacz. I canonici s swoymy sedzamy tam na ten rock polozony wyachaly y tego ych sądzye myedzy ymy patrzaly. A Chmara swoymy sądzamy tamze byl wyachal, y iako czy swyatkowye canoniczy chczyely przysyagwszy swyaczycz, y Chmara ku przysyądze ych nye chczyal wyecz any tey przysyagy sluchacz, y swoymy sedzamy s prawa wyachal y prawa nye chczyal bycz posluszen. Y czy sedze canoniczy pan Zdan 15 a Jan Sly podlug navky naszey tych swyadkow canoniczych pytaly na ymya Ochrema Pradowycza a Joachyma Chwalewycza a Timopheya Pradowycza a Jacoba^a Myelnyka a Szczepana Zegadla. Y czy swyatkowye przysyawszy swyatkowye y thą zyamyą canonicom zawyedly. Y canonici tesz tam swoych sendzy powyedly, gdzye Chmara drzewo bartne ych pocazyl y znamyona posczyosywal y swoye kladl. Y ony^b opatrzyl y canonici 20 na tho pred namy dowod uczynily, ysz to drzewo bartne ych yest. Y ony tho drzewo bartne ym przysadzily y ten sąd swoy nam odkazaly y wszystkie ty rzeczy, o ktore tam na tey syamy y na thym prawye przed nymy mowiony byly, w lyszcie swoym wypyssaly. Y my yeszcze dla lepszey sprawyedlywosczy kazaly marsalcv naszymv dwornemv namyenyku Vczyenskyemv y Onychrczenskyemu, xyądzv Mychalv Lwowyczv 25 Chmarze roskazacz stacz s tymy yego sendzamy przed xyądem Voczyechem byskupem Vilenskym, yszby Chmara abo sendze yego k temv myely mowycz kazalysmy xyądzv byskupv ych wysluchacz. Y Chmara przed xyądem byskupem nye chczyal stacz y czy sendze drugy ras sąd swoy przed namy odkazowaly. Y my kazaly ym, yszby ony w ty slowa yąk sądzily y nam odkazowaly y lyst sądowy na tho daly, a kazalysmy Chmarze 30 przed namy stacz s nymy oblycznye y on przed namy nye stal, a gdysz syą ta rzecz tak ma a ten Chmara na thy roki polozony w prawye szya ne stawyl y s prawa vyachal a thych swyatkow canoniczych na przysyagą nye wyedze, my tą zyamyą paszną y bartną y bobrowe hony y ląky y perewyessie, o czym ony s nymy prawo myely, canonicom przysadzylysmy podlug swyadecztwa tych swyatkow y przysyagy ych y wedlug 35 sądv tych sedzy y lysta ych sądowego po ty granicze, dokąd ym czy swyathkowye pokazaly y zawyedly. Y to ym poczwyrdzamy tym naschym lystem podlug tego yako w thym lyszcie tych sendzow wypyssano, y kazalysmy ye w thą zyamyą wwyazacz y to ym ogranyczycz dworzanynv naszymv Janv Myczkowyczv s tymy swyatky canoniczymy, ktorzysz przysyagwszy to ym zawyedly, a Chmara tym sobye yvysz prawo utraczyl, 40 czo na thy rocky polozone w prawye syą nye stanowyl y przysyagy thych swyatkow nye chczyal sluchacz y s prawa vyeszdzal y o thą syamyą canonicom nye ma syą yvysz vpomynacz. A czo bądze Chmara drzewo ych bartne cosczyelne pokazyl y snamyona ych poscyasowal y swoye snamyona pokladl, ty yego znamyona czalysmi sczyossacz s tych drzew temusz dworzanynowy naszymv Janowy Myczkowyczv. Pisan Vilnye, 45 jula 15 dzen, indicta czwartego.

501. ^a poprawione wiadornie s Jacvba^b następuje litera o sdaje się s przepisania